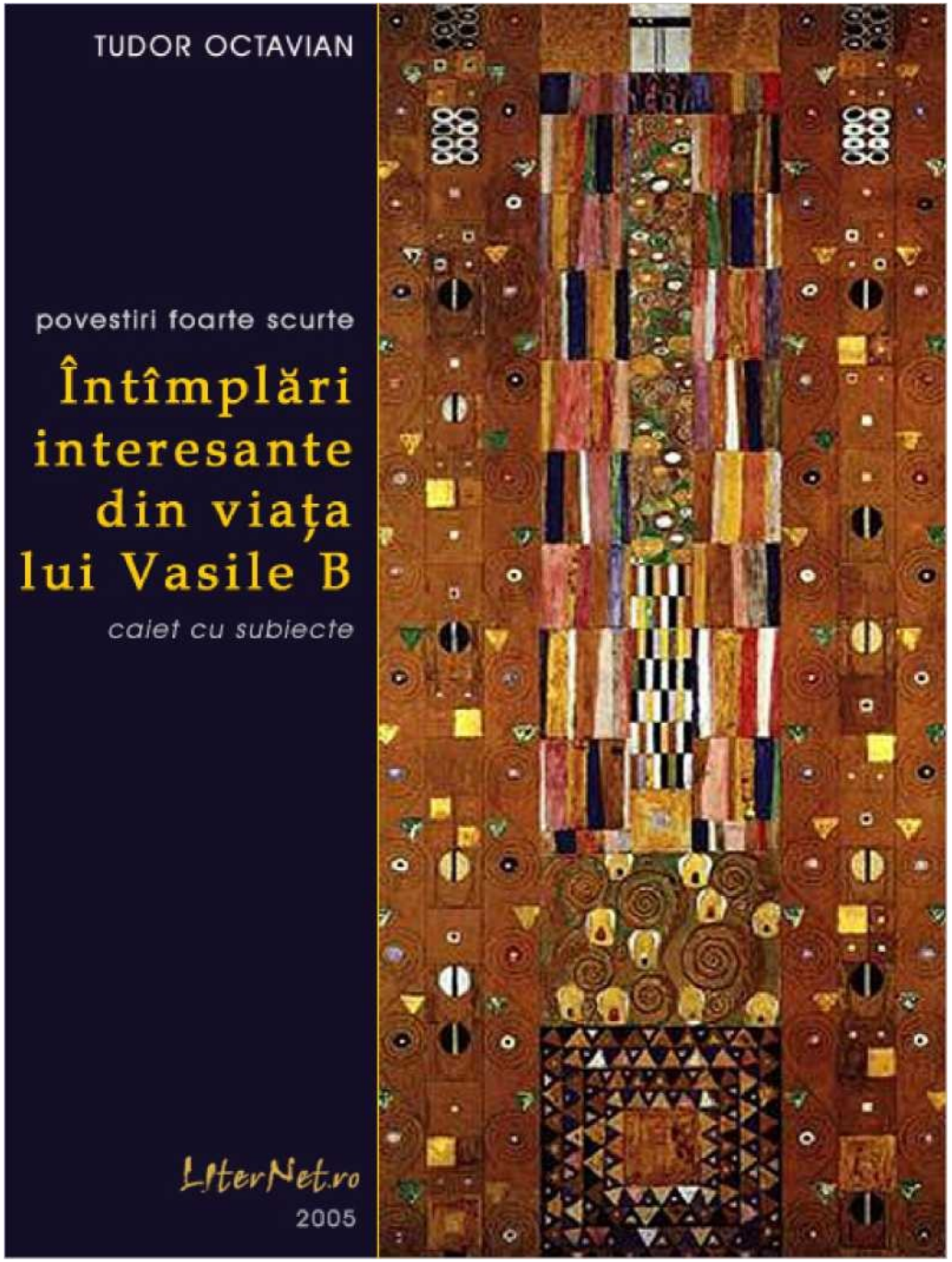
TUDOR OCTAVIAN
povestiri foarte scurte
Întîmplări interesante din viața lui Vasile B
caiet cu subiecte
LiterNet.ro
2005

Redactor: Geta Rossier – grossier@liternet.ro

Corectura: Corina Ungureanu – cungureanu@liternet.ro
Geta Rossier – grossier@liternet.ro

Coperta: Iulia Cojocariu – icojocariu@liternet.ro,

Text: © 2005 Tudor Octavian. Toate drepturile rezervate.
Imagini: © 2005 Gustav Klimt

Ediţia pe hîrtie a acestui volum a apărut la Editura Curtea Veche, 2004. (ISBN 973-669-052-0)

© 2005 Editura LiterNet pentru versiunea .pdf Acrobat Reader.
Este permisă descărcarea liberă, cu titlu personal, a volumului în acest format. Distribuirea gratuită a cărţii prin intermediul altor situri, modificarea sau comercializarea acestei versiuni fără acordul prealabil, în scris, al Editurii LiterNet sînt interzise şi se pedepsesc conform legii privind drepturile de autor şi drepturile conexe, în vigoare.

ISBN: 973-7893-07-7

Editura LiterNet

CUPRINS

1. POVESTIRI FOARTE SCURTE.....8

Un om foarte bogat.....9
Urechea absolută.....11
Tramvaiul 12, tramvaiul 15.....12
Jumătatea de neamţ.....13
Legenda muştarului de Tecuci.....15
Oameni răzbunători.....16
Legendă marocană.....18
Păstrînd proporţiile.....19
Istoria unui nasture.....21
Mami şi tati.....22
A patra dimensiune.....24
Înăuntru e altfel.....25
Mirosul mileniului al 3-lea î.e.n.....26
Femeia cu sacoşa mov.....27
Adevăruri general valabile.....28
F.F. Urgent! Grigore rezolvă!.....30
Frumoasa mare.....31
Brigitte Nielsen, pe aeroportul din Milano.....32
Despre ce-şi vorbesc cîinii, noaptea.....34
Bărbat odihnindu-se cîteva minute pe o bancă.....35
Omul care a luptat cu cenzura.....36
Indivizi speciali.....37
Drumul care urcă adine, spre niciunde.....38
Tălmăcirea.....40
Anul 1953 – O nuntă ca-n poveşti.....41
Ardei copţi, în ulei şi oţet.....42
Omul meu.....43
Autobuzul 197.....44

Deci, reuşise.....46

O minciună care nu interesează pe nimeni....47
Un ilegalist multilateral cotizat....48
Slujbaş la stat....49
E o poveste sau e adevărat?....51
Burlacul....53
„...Stalinu' ăla, mare...”....54
Un apartament foarte ieftin....55
Povestiri cu ochelari....56
Hamănegs....58
Ciorba de burtă „ca la Izmir”....59
Bolovanul cu un bogat conţinut în aur....61
Fiul cel mai vestit al satului....62
Lista cu omagii....63
Păcatul de pe alee....65
La capătul liniei....66
Un prieten vechi, căruia i-am uitat numele....67
Scrisoarea unui optimist – anul 1947....68
Re-re-reangajatul....70
Misterul chinez....71
Atotputernicii....72
Un peşte foarte mare....74
Pe treptele Operei din Paris....75
Cîinele care semăna tot mai mult cu un om e probabil mort....76
La ce-s bune străzile....78
Se poate şi aşa....79
Nimic!....80
Cele zece cărţi pe care nu le-am cumpărat cînd mi-au trebuit....82
Oameni de treabă....83
Muncă uşoară....85
Schimbarea....86
Portretul disidentului....88

O minciună....89
Capcana de aur cu diamante....90
Pedantul mamii, pedant!....92
Mers de om terminat....93
Cum recunoşti, în staţia de metrou, un mizilean care ascultă Haydn....95
Fiziologia cititului....96
Frica de ceea ce putea să nu fie....97
Artist de front....99
O clipă de nebunie....100
Ziua cînd aş fi putut deveni erou....101
O săptămînă liniştită, pe Strada Burghiului....103
Feltarsbang....104
Accident atipic....106
Proprietari stresaţi....107
Nudismul de tranziţie....109
Fără aprobare....110
Aşa, ca Tolstoi sau măcar ca Şolohov....112
Studios salvînd studioasă....113
Tînăr şi din cale afară de curajos....115
Omul pe care-l ştiam mort....116
Frînghia....117
Aproape anecdotă, aproape roman....119
Haita....121
Dragostea....122
O întîmplare de necrezut, în care e vorba de talent, noroc şi mulţi bani....123
Atoateiertătorul....125
Marele puturos....126
Ecuaţia lui Würtenschallen....127
2. ÎNTÎMPLĂRI INTERESANTE DIN VIAŢA LUI VASILE B....130
Logica faptelor....133
Codiţa din grădină....134

Biletul de film....136
De neînţeles....137
Povestea cumnatei lui Olteanu....139
După aproape cincizeci de ani....140
Un geniu neconvenţional....141
Erotism parizian....143
Gogoaşa absolută....145
Amanta economă....146
Mărturisirea unui om de treabă....147
Petrecerea de peţit....149
Copilărie fericită....150
Darul furatului....152
Solzii de peşte....153
Amor german pe bază de fosfaţi....155
Fratele degeaba....156
O tîmpenie....158
Baia mea....159
Taxa pe aşteptare....161
Iubirea cea mare....162
Ca şi însuraţi....164
Cina de aducere-aminte....165
Podul de piatră a căzut lat/ Vom face altul şi mai scanat....167
Mda? Hmm!....168
Cu aprobare pentru Trabant....169
Umbra care-ţi spune cine eşti....171
Experienţă americană....172
Iubit de natură....174
Un turnător în familie....175

Numai calităţi.....177
Colegul apocaliptic.....178
Lecţia de distanţe.....180
Coincidenţele.....181
Cum se cuvine să mănînci brînză de un milion de lei cutiuţa.....183
Cîte ceva despre curbarea timpului.....184
Prietenia.....186
Întrebări retorice.....187
Stelică Petrică Bădica, omul prezidiilor.....189
Conspiraţia.....190
Tînăr căzut pradă inspiraţiei.....192
Ziua în care vărul Costică s-a.....dus la serviciu 193
Lecţia de bune maniere.....195
Supa de roşii.....196

3. CAIET CU SUBIECTE 198

1. POVESTIRI FOARTE SCURTE

Editura LiterNet 2005

Un om foarte bogat...

Un om foarte bogat intră în cea mai mare librărie din oraş, se uită insistent la cărţile de artă, iar ce vede îi place.

„Cu ce vă putem ajuta?” – îl întreabă o domnişoară care şi-a dat imediat seama că domnul cel trupeş şi cu *bodyguarzi,* care rătăceşte printre standuri, e un om cu stare, oarecum surprins de mulţimea titlurilor, de aerul monumental al unor volume şi de varietatea aţîţătoare a ofertei.

„Am o casă nouă – zice omul foarte bogat. Mă rog, nu o vilă, ci aşa, un fel de palat. Are şi biblioteci, are de toate. Nu c-ar fi presant, dar dacă tot sînt în zonă, m-am gîndit: hai să le umplu cu ceva.”

„Ce anume v-ar interesa?” – întreabă domnişoara, cîştigată la rîndu-i de imaginea unor rafturi goale care cer musai să fie umplute cu ceva din zonă. Ca ardeii umpluţi cu orez, ca sacoşele cu care se întoarce maică-sa de la piaţă şi ca crapii pe care-i umple bunică-sa cu legume, cînd bunicul are noroc la pescuit.

„Ştiu şi eu... – dubitează omul foarte bogat, cu vocea relaxată a stăpînului care de fapt ştie ce vrea, dar se alintă. Să fie aşa, cam vreo opt metri de cotoare, poate zece. Însă, neapărat, cotoare frumoase. Şi mai mult verzulii. Chestii de femeie. Ăsta e gustul nevesti-mi: pereţii sînt ca oul de raţă, lămpile bat în gri-verde. Şi-a adus şi o mulţime de ficuşi. Ia căutaţi-mi nişte cărţi mai vernil!”

„Să fie albume de artă sau şi de literatură?” – se interesează domnişoara, fără să-şi trădeze emoţia.

Dacă te uiţi la ea, cît e de calmă, poţi să crezi că-i expertă în vîndutul la metru al cărţilor. Numai că, fiind specialistă în vînzări sub un metru şi în cotoare maron, e uşor emoţionată la perspectiva de a umple, dintr-o dată, opt-zece metri de rafturi cu game de verde.

„Mai groase, mai subţiri?” – întreabă domnişoara, trăgînd cu ochiul la burta omului foarte bogat.

„Păi, mai groscioare. Că e de unde! – o lămureşte acesta. Să aibă şi titluri ca lumea, să le zărească oaspeţii de departe.”

În timp ce domnişoara, ajutată de cîţiva vînzători, pescuieşte din standuri albumele în felurite nuanţe de verde, cu incursiuni discrete, şi din şirurile de tomuri cu coperte bătînd în gri şi albăstrui, domnul foarte

bogat răsfoieşte un album cu pictori din Renaştere.

„Uite – îi zice el domnişoarei, arătînd cu un deget plin de ghiuluri spre o compoziţie cu satiri şi nimfe de Tizian – mi-ar trebui o chestie de-asta în salon. De unde o pot procura?”

„Tot spre verde? – întreabă fata, fără să-şi schimbe expresia gravă şi profesională. Că la mult verde merge şi un pic de roşu?!”

„Cum spui matale – o aprobă, parcă emoţionat de atîta consens, omul foarte bogat. Doar că mi-ar trebui repede, fiindcă dau o petrecere şi să nu fie pereţii goi.”

„Un Tizian – spune fata plină de înţelegere – e mai greu de procurat. Nu c-ar fi foarte scump, însă durează. Vă recomand călduros un artist tînăr, care-n două zile vă face un tablou asemănător, cu doar cinci mii de dolari. La şase metri pătraţi tabloul, revine cam 800 de dolari metrul.”

„Convenabil! – apreciază omul foarte bogat. Să facă trei: două mai mari şi unul cam cît plapuma, de atîrnat deasupra şemineului.”

„Sculpturi nu doriţi?” – întreabă domnişoara, ca orice negustor care, ştiind că peştele merge cu vin alb, se simte dator să-i recomande clientului interesat de cărţi şi tablouri şi o tonă, două de bronzuri.

„Dar sînt de gata sau le am la paştele cailor?” – se interesează omul foarte bogat.

„De gata!” – răspunde domnişoara. Şi adaugă ca pentru ştiinţa unuia care se pricepe:

„Sînt turnate în China. Copii originale după Michelangelo. O să vedeţi, sînt perfecte. Şi tot verzulii, că bronzul se tratează cu acizi şi se-nverzeşte rapid.”

Urechea absolută

Aveam zece ani cînd am aflat că sînt afon.

Nu-mi era tocmai clar ce însemna asta, dar faptul că, din toată clasa, eram singurul care nu urca pe scenă ca să cînte de 23 August, în corul şcolii: „Răspunde-mi mamă unde eşti/ Alerg şi plîng şi strig/ Sînt eu Wu Wing al tău, cel mic/ Mi-e foame şi mi-e frig”, mi-a permis să înţeleg devreme că toate lecţiile despre

disciplină şi străduinţă sînt doar parţial adevărate. Sau că pot fi perfect adevărate, dar nu pentru toţi.

Vestea, că printre ei se găsea un afon absolut, i-a făcut pe copii să se uite la mine ca la o persoană pentru care, dacă nu simţeai milă, nu-ţi rămînea altceva decît dispreţul. Cuvîntul afon le suna mahalagioaicelor abscons şi niţel indecent, ca bufon, muflon, tifon sau mahon. Iar ca sens, nu putea să semnifice nimic bun.

Mai tîrziu, cînd am început să înţeleg cîte ceva din Beethoven şi Bach şi condiţia de geniu m-a scutit de grija de a nu fi niciodată întocmai lor, mi-am zis că nici talentul la ascultat nu-i de colea. Existau, aşadar, genii, existau mari dotaţi, mulţi aveau voce şi nu se bucurau în nici un fel de ea. Nu mai conta că eram afon. Ceea ce făcea diferenţa la vîrsta de zece ani, nu mai avea nici o relevanţă la treizeci. Prin disciplină şi străduinţă, orice om putea să urce nişte trepte. Nu trebuie să ai daruri de interpret ca să te bucuri toată viaţa de marea muzică.

Lucrurile s-au complicat mult, în ziua în care am citit că un om la o sută de mii sau la un milion – nu mai ţin minte la cîţi – are ureche absolută. Şi, fiindcă vestea mi-a zdruncinat iarăşi credinţa că, indiferent de cît de potrivnică îţi e natura, munca şi disciplina compensează suficient, m-am adresat unui solist de la Opera Română, ca să mă lămuresc dacă se mai găseşte ceva şi deasupra geniului.

„Păi, s-ar mai găsi – mi-a spus cîntăreţul de operă. Întrucît, geniile iau lecţii de muzică de mici şi, într-un fel sau altul, îşi perfecţionează învăţatul toată viaţa, pe cînd urechea absolută e de la Dumnezeu şi o poate avea oricine. Ştim ce este – e o clipă de desăvîrşire a maşinăriei umane – dar nu ştim la cine o să se nimerească şi nici de ce. E ca la o loterie a divinităţii.”

Explicaţia nu avea nimic încurajator. Strădania şi disciplina nu lămureau în nici un chip existenţa auzului absolut. Puteai să fii un compozitor absolut, ca Mozart bunăoară, şi totuşi să n-ai ureche absolută. Nu mai era vorba de o anume inechitate genetică, la urma urmei de acceptat. Era vorba de mai mult. De mult mai mult. De altceva. De cu totul altceva.

Iar în ceea ce mă privea, şi de o dilemă extrem de sîcîitoare căreia nu aveam să-i aflu niciodată un răspuns: nu cumva ascultasem cîteva decenii muzică, dar o ascultasem cum nu trebuie, avînd nu numai

un glas de afon, ci şi o ureche de prost absolut? Nu cumva fusesem fericit în atîtea rînduri pentru altceva decît pentru ce voiseră compozitorii?

Tramvaiul 12, tramvaiul 15

Tramvaiul creează reflexe. Omul, care călătoreşte des cu tramvaiul, face deprinderi de care nu e conştient. Se încrede tramvaiului, se lasă purtat către undeva sub oblăduirea unui discret simţămînt de securitate. În tramvai, ai un punct de pornire, un capăt şi două linii care fac legătura între un început şi un sfîrşit. Ce-ţi mai trebuie?

Dacă nici asta nu mai e filozofie, înseamnă că filozofia e vorbă goală.

Mulţi cred că mulţimea din tramvai te împiedică să gîndeşti. Eu socotesc că lucrurile stau altfel, de vreme ce numai în înghesuiala din orele de vîrf m-am întrebat serios ce-i mulţimea şi care e relaţia *Eu-lui* cu o colectivitate oprimată şi haotică. În mulţime, te defineşti ca individ. Dacă, bineînţeles, vrei. Fiindcă identificarea cu masa n-are numai dezavantaje. Un avantaj e că nu mai simţi presiunea unor responsabilităţi personale. Faci ce fac toţi şi nimeni nu te poate condamna pentru o reacţie a grupului, nici chiar cînd grupul se manifestă ca hoardă. E călduţ şi bine în mulţime. Nu mai eşti tu, eşti ceilalţi.

Am luat-o de timpuriu cu drumurile lungi. De cîteva ori în an, trenul mă căra dintr-un oraş în altul, iar tramvaiele, care porneau de la gară în toate direcţiile, nu erau altceva decît nişte trenuri mai mici. Vreo trei ani, sfîrşitul călătoriei n-a fost Gara de Nord, ci staţia Universităţii, a tramvaiului 15. De la Universitate, o luam la picior pînă în Piaţa Unirii. Cînd, în fine, urcam pe Bulevardul Coşbuc, unde se găseau şcoala şi căminul, ştiam că am ajuns iarăşi acasă. Plecam de acasă ca să sosesc acasă. Mai bine nici nu se putea. Un drum lung, fragmentat şi complicat deoarece altul nu ştiam.

Cînd n-ai o soluţie, cea mai bună soluţie e singura pe care o ai.

„Bă, da' ce prost poţi să fii! – a zis un coleg cînd i-am povestit ce ocolişuri făceam eu, de la Gara de Nord, ca să ajung în final la şcoală şi la cămin. Tu nu ştii că tramvaiul 12 te ia din Gară şi te lasă în spatele

şcolii?”

Nu ştiam. Trei ani de-a rîndul îl văzusem pe 12 la gară şi în spatele şcolii, dar nu-mi căzuse, cum se spune, fisa.

E simplu să constaţi că un om e prost. Problema e, de ce nu-i deştept? De ce urmează toată viaţa un drum lung şi chinuitor, cînd există altele scurte şi odihnitoare? Nu cumva şi mersul cu tramvaiul e o chestiune de destin? Nu cumva chiar şi pe o linie, care are un început şi un capăt, poţi rătăci fără direcţie sau colinda aiurea? Fapt care înseamnă că nu oamenii sînt proşti, dacă se încurcă ani de zile cu 15, deşi cu 12 ar ajunge foarte repede unde trebuie, înseamnă că aşa le e dat lor, să ocolească mult, înainte de a ajunge undeva. Iar unora, să ocolească toată viaţa şi să nu ajungă nicăieri.

Jumătatea de neamţ

În martie 1990, un sculptor român, stabilit de mai bine de două decenii în Germania, a aterizat la Bucureşti ca să-şi revadă prietenii şi să se intereseze de soarta unor lucrări de-ale sale, instalate cu mulţi ani în urmă în cîteva oraşe din ţară.

La Galaţi, în faţa unui grup statuar mare, care fusese gîndit să se înfăţişeze privirilor de pe Dunăre, crescuse un copac rămuros. Din larg, nimeni nu-şi dădea seama că în spatele copacului se găsea o operă de artă. Iar de aproape, nici atît, deoarece frunzişul său des îmbrăca părţi întregi din ansamblu care-l făceau de neînţeles.

Cîteva zile de-a rîndul, sculptorul a bătut drumurile pe la autorităţi ca să le explice acest lucru. Că trebuia tăiat copacul, să se înţeleagă că era şi o sculptură acolo, nu numai un vălmăşag de crengi, de verdeaţă şi de vrăbii.

Toţi ziceau „Mda!” şi „Trebuie, într-adevăr, să facem ceva!”, după care întrebau: „Cît mai staţi pe la noi?”. Iar cînd sculptorul îi invita să vină cu el pe faleză ca să realizeze absurdul situaţiei, se codeau şi-i explicau că problema nu privea un om sau altul, ci o comisie. Şi că ea se întrunea o dată pe an.

În cei douăzeci de ani de cînd trăia printre străini, artistul devenise mai neamţ ca toţi nemţii. Şi, chiar în bulibăşeala din martie 1990, el socotea că trebuie să-i dea şi copacului o şansă. Că n-avea, săracul, nici o vină fiindcă crescuse unde nu trebuia. Şi, dacă era să fie tăiat, operaţiunea trebuia să se desfăşoare conform legii, asemenea unui ritual civilizat.

Cu cît mai nehotărîţi, mai indiferenţi sau mai nevolnici se arătau funcţionarii la uşile cărora bătea, cu atît mai hotărît era sculptorul să rezolve situaţia, nemţeşte, în temeiul unei legi ori al unei hîrtii emanînd de la o autoritate.

„E destulă vraişte în România – îşi spunea el, cînd se aduna de pe drumuri în odaia murdară de la hotel – ca să mă port şi eu cum mă taie capul. Dacă nici noi, cei care trăim de atîta vreme într-o ţară unde e ordine şi oamenii respectă legile, nu ne purtăm cum trebuie, atunci cine o s-o facă?!!”

Cu astfel de gînduri, românul cu educaţie de neamţ s-a învîrtit încă vreo trei zile pe la autorităţi, pînă ce a simţit că trebuie musai să ia o decizie, dacă nu voia să se ţicnească de atîta indolenţă şi lipsă de autoritate, cîtă afla zilnic prin toate locurile pe care le călca. Asta îi cerea neamţul din el. Şi poate că ar fi lăsat totul baltă, dacă jumătatea cealaltă, românească, nu l-ar fi îndemnat să nu se pripească, fiindcă nu există situaţie fără soluţie.

Soluţia s-a ivit de la sine, chiar în dimineaţa în care, voind totuşi să plece acasă, sculptorul s-a dus să-şi mai vadă o dată lucrarea.

Sub statuie, ori mai bine zis sub copac, odihnea un om cu o drujbă de pădurar alături. De ce se găsea omul acela cu drujba lui acolo, sculptorul nu s-a întrebat. Ce rost are să iei la întrebări întîmplarea?

A scos din buzunar 50 de mărci, omul cu drujba a tăiat copacul şi, în numai un ceas, statuia a putut fi admirată iarăşi de toţi călătorii de pe Dunăre.

E clar că, în România, jumătatea românească din om, oricît de mică ar fi ea, e mai mare tot timpul decît oricare altă jumătate de-a sa, fie ea de neamţ sau de chinez.

Editura LiterNet 2005

Legenda muştarului de Tecuci

Am văzut, într-un magazin, următorul anunţ: *„Avem muştar de Tecuci”.*

Intrasem să cumpăr nişte parizer, dar, cum anunţul părea să fi fost conceput în acea clipă de graţie ce marchează o minune şi anunţă un liman, am întrebat prin ce-i mai bun muştarul de Tecuci decît altele.

„N-a zis nimeni c-ar fi mai bun – mi-a răspuns vînzătoarea, cu tonul cuvenit celor mai grei de cap. Am zis doar că avem. După ce-l cumpăraţi, o să vedeţi şi singur care-i deosebirea.”

O deosebire, aşadar, exista. Dacă nu putea fi povestită, putea fi în schimb descoperită. S-ar fi zis, după felul în care îmi vorbise femeia, că în relaţia muştar-cumpărător problemele, cîte se iveau, nu priveau niciodată muştarul, ci doar clientul. Şi că eu făceam parte din categoria clienţilor fără harul deosebirilor regionale. Un biet om în stare să înghită muştarul de Zalău sau de Dijon cu aceeaşi lipsă de cultură, de talent şi de muştarabilitudine ca pe autenticul muştar de Tecuci. Un cetăţean demn de toată mila!

„Dac-aşa stau lucrurile – am zis, deşi nu stabilise nimeni cum stau lucrurile, nici vînzătoarea care-mi cîntărise parizerul, nici colega ei care urmărea discuţia cu aerul că o mai ascultase de o mie de ori pînă atunci şi clienţii tot proşti părăseau magazinul – vă rog să-mi daţi şi un borcan cu muştar de Tecuci.”

„Unul sau două?” – a întrebat, mai degrabă placidă decît plictisită, vînzătoarea ca să-mi fie clar că mai mult de atît n-avea cum să mă ajute.

Întrucît nu primisem şi instrucţiuni de folosire, am mîncat parizerul cu un discret simţămînt de inadecvare, tăvălindu-l simplu prin muştarul de Tecuci. Un sentiment trecător, deoarece în clipa în care soţia mea m-a întrebat dacă era bun, i-am răspuns, cu trufia şcolarului care luase examenul şi putea, în sfîrşit, să se bucure niţel de răul celor din jur: „Gustă şi ai să vezi!”.

Vă veţi întreba, desigur, ce mi-a venit să pălăvrăgesc atît despre un lucru lipsit totuşi de importanţă. Veţi înţelege, dacă voi mărturisi, sincer, de ce am cumpărat un muştar de Tecuci cînd, slavă Domnului, rafturile magazinului erau pline cu o mulţime de muştaruri de Bucureşti. Ei bine, din solidaritate cu oraşul Tecuci. O mai fi existînd Tecuciul? Cum or mai fi trăind locuitorii Tecuciului? Fiindcă din comerţul cu

muştar nu prea poţi ţine un oraş.

Tecuciul e unul dintre sutele de localităţi din România, din care, în afară de cîte un viol pe jumătate ratat sau de cîteva crime săvîrşite complet neprofesional, cu bătătorul de şniţele sau cu ceaunul de fontă pentru mămăligă, nu avem veşti de nici un fel. De parcă nici n-ar mai fi. De parcă s-ar fi volatilizat, iar din el n-au rămas decît un atelier unde se fabrică muştar sau o fostă hală de ţagle de oţel, unde se produc bolduri şi clame de păr.

Hei, Tecuciule, să ştii că am cumpărat două borcane cu muştar de-al tău! Din solidaritate, cum spuneam. O să intrăm împreună în legendă: tu, că l-ai făcut, eu, că am mîncat un borcan şi, iată, l-am început şi pe al doilea!

Oameni răzbunători

Fiecare dintre noi are de răzbunat o neîmplinire. Cel mai adesea, ca artileriştii cînd au în faţă un deal, ochim cu precizie îndărăt şi întoarcem apoi ţeava ca să tragem, la noroc, înainte. Cîteodată, păstrăm intactă nevoia de a ne răzbuna, ignorînd cauza şi chiar persoana. Dar, dacă am fost umiliţi disproporţionat în raport cu o pricină oarecare, dorinţa revanşei e întotdeauna mistuitoare.

O avocată româncă, stabilită în anii '80 în Canada, a vîndut, un timp, plăcinte în stradă, pentru un arab. În Canada, nou-veniţii acceptă orice muncă, numai să cîştige un ban cinstit, iar cazul profesorului, al inginerului şi al medicului care lucrează o vreme cu ziua nu-i tocmai rar. De aceea, doamna între două vîrste, a cărei poveste o evocăm, a vîndut gogoşi şi plăcinţele fără complexe, făcînd însă greşeala de a i se destăinui patronului că era avocată şi că, din banii de la el, avea să plătească nişte cursuri de integrare profesională.

Un plăcintar, care a visat să ajungă stăpîn de cuptor, e un om perfect realizat şi ia o mărturisire prea sinceră, precum aceea a româncei cu studii superioare, ca pe un afront de neiertat. La sfîrşitul primelor două săptămîni de slujbă, cînd femeia i-a cerut leafa cuvenită pentru străduinţa ei, arabul a alungat-o fără

să-i dea un dolar şi, printre cele mai parfumate înjurături orientale, a sfătuit-o ca altă dată să-şi ţină gura aia spurcată, de avocată cînd va mai cere un ajutor de la un bărbat cumsecade ca el, care-şi coace şi creierii, nu numai pielea în cuptorul unei dughene de cartier. Negustorul nu pe români se răzbuna, ci pe toţi cei care socoteau că mica lui afacere nu însemna mare lucru pe lîngă comerţul din marile magazine universale. Şi nu atît pe localnicii care se exprimaseră într-un fel sau altul, cît mai cu seamă pe aceia care, întocmai avocatei, o gîndeau fără s-o spună. Să te ferească Allah de supărarea arabului atins în vanitatea lui de proprietar de tarabă!

Ulterior, cînd a început să profeseze în barou, romînca şi-a pus la lucrare toată umilinţa încercată în ziua în care fusese dată afară din plăcintărie, ca o cerşetoare obraznică, şi, prin cunoştinţele pe care şi le făcuse la Fisc, atît ce l-a sîcîit pe măruntul negustor de baclavale, că bietul arab s-a mutat în alt oraş. În ziua în care l-a văzut urcîndu-şi familia şi calabalîcul într-un camion, avocata n-a mai avut inima să i se adreseze direct, ca să ştie şi omul pentru ce plătea. A privit spectacolul împreună cu vecinii, nădăjduind să fie recunoscută. Înainte de a urca lîngă şofer, arabul a făcut cîte o temenea în faţa fiecărei persoane din asistenţă, iar în faţa necunoscutei, îmbrăcată într-o superbă blană de firmă de lux, chiar mai multe. Că doar nu pe o cucoană frumoasă şi elegantă îşi vărsase el supărarea de plăcintar înfruntat de angajaţi, ci pe o emigrantă, ca şi el, care nu-şi vedea lungul nasului.

„Asta e tot?” – am întrebat-o pe avocată, văzînd că rămîne cu privirea în gol, ca şi cum ar mai fi avut ceva de povestit, dar nu ştia dacă puteam să înţeleg ce-ar fi urmat să spună.

„Nu, nu e tot – a zis ea. Fiindcă, la plecare, arabul ne-a dat la toţi martorii alungării sale din oraş cîte o bucată de plăcintă şi-n loc să i-o arunc în cap, cum mi-a trecut o clipă prin minte, am min-cat-o.”

Legendă marocană

Am mîncat o singură dată cuş-cuş, însă nu ştiu dacă era un cuş-cuş autentic şi nici dacă mi-a

plăcut. Întîlnind la Montreal un fost coleg de liceu, care tocmai închiriase o garsonieră într-un bloc cu emigranţi singuratici, ajunşi în Canada clandestin şi avînd nenumărate motive să treacă neobservaţi, omul m-a luat de pe stradă să văd cum se aşezase şi să bem ceva, cu nădejdea unor zile mai bune. Un bloc curăţel, dar cu atît mai trist, fiindcă igiena semnifica grija de a nu lăsa urme, de a nu fi remarcat prin nimic. Părea că în spatele uşilor prin faţa cărora treceam, cucerind etaj după etaj – fiindcă nu exista lift – nu se afla nici un suflet de om.

Totuşi, una din ele s-a întredeschis, lăsînd să se vadă un cap negricios şi un păr creţ de marocancă. Deoarece femeia ne privea insistent, am salutat-o cuviincios şi, aş zice, exagerat de româneşte. Adică zîmbindu-i cu toată gura şi murmurînd un „Sărut mîna!” de nou venit, pentru care chiar şi un bloc de şase etaje fără lift era o experienţă de viaţă interesantă, cîtă vreme clădirea se găsea într-o metropolă ca Montrealul şi nu în Bucureşti. Uneori, circumstanţele în care se petrec o seamă de întîmplări de neuitat sînt mai interesante ca întîmplările propriu-zise. Iar cînd acestea au loc fără o determinare clară, trebuie să treacă mult timp ca să înţelegi ce-ai păţit cu adevărat, nu ce-ai crezut pe moment.

Pe cînd ciocneam paharele cu vin şi ne uram, cam în dorul lelii, să avem şi zile mai bănoase, marocanca a sunat scurt şi energic la uşă, ca şi cum avea o parolă cu fostul meu coleg, ca să ne invite pe amîndoi, în sîmbăta ce urma, la un cuş-cuş arăbesc în toată regula. Nu l-am întrebat pe amic de natura relaţiilor lui cu femeia aceea mărunţică şi zburlită, întrucît învăţasem, încă din prima zi a voiajului meu, să nu mă mir vădit. Şi chiar dacă mă miram, să tac diplomatic. Tot ce vedeam, prin urmare, era exact cum trebuia să fie într-un bloc cu emigranţi.

Abia după ce am mîncat cuş-cuş-ul marocancei, unul mai stînjenit decît celălalt de sărăcia lucie din casa ei şi de gustul fad al torocalei din farfurii şi ne-am strămutat în garsoniera amicului să terminăm sticla de vin deschisă cu trei zile în urmă, am întrebat: „Asta a fost tot?”.

„Păi, ce voiai să fie?” – a răspuns fostul meu coleg, ca unul care, deşi sosise în Canada de curînd, ştia cum era ritualul unei cine arăbeşti, într-un bloc unde nimeni nu cunoştea şi nu

vorbea cu nimeni şi-n care puteai să mai locuieşti zece ani şi să nu schimbi un salut cu vecinii. După care a adăugat:

„Ce ţi-a venit să-i zîmbeşti? Pentru zîmbetul ăla al tău e în stare să mă îndoape cu cuş-cuş, cît timp o să stau aici! Noroc că mă mut într-o lună.”

„Credeam că vă cunoaşteţi, că aţi mai stat de vorbă!” – am zis.

3 „Da' de unde? Atunci am văzut-o, ca şi tine, pentru prima oară. Ei... dac-ar fi să zîmbesc de cîte ori dau de o uşă întredeschisă şi de un cap tuciuriu, n-aş mai scăpa de cuş-cuş-ul lor. Dar eu urc scările, cu capul în pămînt, nu privesc nici în stînga, nici în dreapta şi mă mulţumesc cu nişte salam cu muştar. E mai prost ca salamul de la noi, totuşi, mai bun decît cuş-cuş-ul.”

Păstrînd proporţiile

Dacă începi să le cauţi un sens, multe expresii uzuale se dovedesc goale. Totuşi, lumea le foloseşte. Şi fiecare le umple cu un înţeles, după cum îl duce nevoia.

„Păstrînd proporţiile – spune o vînzătoare de covrigi, dintr-un oraş de provincie rămas fără nici o industrie şi în care toţi trăiesc mirîndu-se din ce trăiesc ceilalţi – la noi nici nu-i atît de rău.”

Femeia are o leafă ridicolă de un milion de lei pe lună, dar, fiindcă păstrează proporţiile, naiba ştie faţă de cine şi din ce motive, se descurcă.

„La noi – spune ea – transportul nu ne costă, fiindcă, oriunde ne-am duce, e aproape. Păstrînd, bineînţeles, proporţiile cu Bucureştiul.”

Aşadar, Capitala e un etalon. Şi-n comparaţie cu ea, pînă şi foamea are alte dimensiuni.

„Din covrigi nu te saturi – zice femeia cu glasul sigur al celui care şi-a pus la punct un întreg sistem de gindire şi paremiologic prin relaţie cu covrigii ei. Totuşi, unu, doi băgaţi în stomac, e ceva.”

Şi ca să fie clar că în custodia unei minţi dibace nici covrigul nu-i de colea, femeia care păstrează proporţiile mai bine ca oricare altă vînzătoare din oraşul unde se construiesc în devălmăşie biserici şi nu fabrici, îşi împărtăşeşte găselniţa:

„Eu merg la schimb cu fata care vinde cafea, că ei patronul îi dă voie să bea cîtă cafea vrea, iar mie să mă îndop cu cîţi covrigi vreau. Mai fac un schimb mic şi cu fata de la brînzeturi. Şi cu fata de la mezeluri. Şi, uite-aşa, milionul rămîne milion. La noi, dacă ai neamuri la ţară care-ţi dau un sac de cartofi şi o căruţă cu varză, milionul de lei e bănet, nene, nu glumă!”

Trenul care o duce acasă pe femeia venită la un neam în Bucureşti a trecut de jumătatea drumului. Fapt pe care femeia care turuie, inspirată încă de la urcare, îl socoteşte tot ca o chestiune de proporţii. Orice modificare echivalează în judecata ei cu o păstrare. Bucureştiul n-are proporţii, deci n-are ce păstra. Dar în urbea ei, toate sînt cum trebuie. Nu-i nevoie să produci computere. Merge şi cu covrigii. Totul e să fii chibzuit, să nu ceri prea mult de la viaţă, să tragi un avantaj oarecare din orice. Dacă fata de la cafele dă faliment, nu-i nici o dramă. În locul ei vine un negustor de fermoare, care fermoare, păstrînd proporţiile, sînt cam acelaşi lucru cu cafeaua. Numai că dai întîi covrigii pe fermoare şi apoi tragi o fugă pînă în celălalt capăt al oraşului ca să mănînci o cafea cu covrigi, la troc cu fermoare. Milionul de lei îşi regăseşte imediat statura. Iar timpul, şi el, parcă se lungeşte; în Bucureşti nu ştii cînd se duce ziua. În provincie, cîte nu termini într-o zi! Şi, în plus, poţi să faci şi economie la bani. Mai cu seamă, că la economii se vede omul care ştie să păstreze proporţiile. Unii cheltuiesc milionul într-o oră. Dar îl mînii pe Dumnezeu risipind atîta bănet, adică fix 400 de covrigi într-o oră!!! Oricît ai păstra tu proporţiile, bucureştenii ăştia nu-s sănătoşi la cap. Cum să prăpădească ei 400 de covrigi ca pe nimic şi să se ridice de la masă flămînzi? În oraşul ei, oricît de pretenţios e consumatorul, cu zece covrigi tot se satură.

Istoria unui nasture

Avînd norocul să fie trimis într-o delegaţie comercială în Olanda, un inginer din Bucureşti îşi cumpără un costum nou, la doi nasturi.

Asta se întîmplă în 1982.

În prima zi la Haga, omul pierde un nasture şi, pînă seara, se simte prost atît la tratative, cît şi la cina de afaceri, socotind că se observă lipsa nasturelui. La douăsprezece noaptea, cînd să se urce în liftul hotelului unde fusese cazat, vede într-un colţ nasturele.

„O adevărată minune!” îşi zice inginerul. Înainte de a adormi, coase nasturele. Şi, astfel, are un somn bun. Toate merg cum trebuie pînă-n a treia zi, cînd pierde cel de-al doilea nasture.

La discuţiile de afaceri, gîndul îi e numai la nasture. Unde să-l fi pierdut şi cum? Prin minte îi trec o mulţime de gînduri sumbre, privitoare la destin. Şi toate, pornind de la un fleac. Dar un fleac care, precis, ascunde un tîlc, de vreme ce se întîmplă de două ori. Îi umblă prin cap şi ideea de a-şi căuta nasturele, însă unde să-l cauţi, după ce ai colindat o zi întreagă printr-un oraş cum e Haga, încîlcit şi întins?

Ajuns din nou la hotel, îşi spune să mai facă o ultimă plimbare prin cartier, înainte de a se culca. În zori, are să se întoarcă în România şi e păcat să nu mai miroasă puţin aerul lumii libere, fie acesta şi foarte pervertit de mirosurile răzbătînd din puzderia de restaurante de pe străzi.

O minune are dreptul să se cheme astfel, doar cînd are loc de cel puţin două ori. Ce vede inginerul, lucind stins, lîngă uşa hotelului? Nasturele lui! Îl culege cu drag de jos, cu o evlavie de bun augur, stă pînă după miezul nopţii ca să-l coasă bine de tot şi să nu-l mai piardă niciodată şi, normal, adoarme cu senzaţia că prima lui călătorie în Olanda anunţă ceva mult mai important. Şi că, în cei doi nasturi ai costumului său, cumpărat special pentru ocazii, stă pitită o taină a cărei chestie urmează s-o afle cîndva.

Fapt întru totul adeverit, fiindcă, la nici jumătate de an de la prima sa ieşire în Vest, este

desemnat să plece iarăşi. Şi tot în Olanda.

„Doi nasturi – îşi zice el, scoţînd costumul tip Romarta din şifonier – două delegaţii! E ceva aici!”

Dînd să-l îmbrace, observă că-i lipseşte un nasture, îl caută cu disperare şi el, şi nevastă-sa, prin toată casa şi, negăsindu-l deloc, îl descoase şi pe al doilea cu un sentiment de fatalitate. Cu sentimentul că, pînă atunci, viaţa sa avusese un curs, dar că, înlocuind nasturii, viaţa avea să ia alt curs. Şi aşa s-a şi întîmplat, deoarece la revenirea în ţară, delegaţia număra un membru mai puţin. În prima scrisoare pe care i-o trimite soţiei lui, din Haga, inginerul are o frază care i-a dat multă bătaie de cap securistului desemnat să-i citească toată corespondenţa. „Am rămas în Olanda – scrie el – deoarece e o ţară unde, n-o să-ţi vină să crezi, poţi să-ţi pierzi toţi nasturii de la haină şi îi găseşti imediat.”

Mami şi tati

Într-o familie de tineri, ocupînd o cameră cu chirie în Bucureşti, treburile casei s-au împărţit echitabil, de la început, şi împărţite au rămas: bărbatul, că de aia era bărbat, alerga toată ziua ca să nu găsească niciodată de lucru, pe cînd femeia, ca o nevastă iubitoare şi cuminte ce era, ieşea o singură dată în oraş. Dar şi atunci, ca să ia trenul de Buzău şi să aducă de la ai ei mîncare pentru încă o săptămînă. Cînd oamenii se îndrăgesc, orice aiureală are o logică.

De trei ani, de cînd bărbatul a început să umble după serviciu, tînăra soţie, ca un robot programat să mînuiască tot felul de oale cu tocană şi bidoane cu ciorbă, urca sîmbată de sîmbată în personalul de prînz şi, la 17:30 fix, intra cu o figură voioasă, de femeie realizată în căsnicie, pe poarta curţii părinteşti, unde mami şi tati o îmbrăţişau. Şi, tot ca nişte roboţi, îi adresau aceleaşi întrebări: Ce făcea Titi, dacă ea era sănătoasă şi dacă îi era foame? Iar Titi era de fiecare dată bine mersi, ei îi era, tot ca întotdeauna, foame, fiindcă era sănătoasă şi viaţa mergea înainte, deoarece înapoi nu se poate, iar lateral, cum zice Brecht într-un cînticel pentru teatru, nici atît. Numai că, într-o zi, fără să-şi poată explica de ce a făcut-o, Cornelia a plecat nu

cu trenul de prînz, ci cu un personal de dimineaţă. Şi, cu toate că era sîmbătă, mami şi tati n-au mai aşteptat-o în curte, ca de obicei. La ora 11:30 fix, cînd Cornelia a intrat pe poarta curţii părinteşti, toate păreau în ordine. Doar că, dinăuntru, dintr-una din odăi, răzbăteau nişte strigăte scurte şi sugrumate, ca şi cum cineva tăia porcul. Scena care i s-a înfăţişat Corneliei a năucit-o în asemenea hal, că a ieşit din casă val-vîrtej. Şi, abia cînd a urcat în personalul de Bucureşti, şi-a dat seama că pleca pentru prima oară din Buzău, cu oalele şi bidoanele goale. Iar în faţa ochilor nu avea decît tăvăleala aceea îngrozitoare în care tati, într-o poziţie fără echivoc, tăbărîse pe mami s-o gîtuiască. Şi mami, bineînţeles, se zbătea şi ţipa, biata de ea, ca din gură de şarpe.

Umflată de plîns, deoarece era pentru prima oară cînd vedea un asemenea scandal între mami şi tati, Cornelia i-a povestit lui Titi incidentul. Care, de altfel, putea fi rezumat în cîteva cuvinte: tati voia s-o omoare pe mami.

Titi a ascultat întreaga poveste cu mult calm, cu calmul omului care umbla de trei ani după o slujbă şi avea, în sfîrşit, certitudinea că slujba pe care o dorea el încă nu se inventase. Apoi a rugat-o pe Cornelia să-şi reamintească ce fel de strigăte scotea maică-sa. Şi Cornelia a început să geamă şi să ţipe.

- Păi, cam aşa faci şi tu cînd ne iubim, a zis Titi.

- Vai! a exclamat Cornelia, parcă şi mai indignată la ideea că tati şi mami se hîrjoneau şi nu se ucideau. Dar asta nu se poate! Mi-e imposibil să cred.

- Ba, uite că se poate, a conchis Titi, în vreme ce tînăra lui soţie o ţinea într-una, ca un robot: „Tati şi mami... nu se poate... Vai, tati şi mami... e îngrozitor... nu se poate... Tati şi mami sînt bătrîni... nu se poate...”.

A patra dimensiune

Un om de afaceri, foarte ocupat, a angajat un secretar cu o sarcină aparte. Acesta trebuia să-i

semnaleze acele momente cînd nu era suficient de eficient. Mai simplu spus, cînd pierdea timpul. Cum timpul financiarului era evaluat la circa douăzeci de mii de dolari ora, munca secretarului avea o importanţă deosebită. A patra dimensiune a timpului se evidenţia, aşadar, pe înţelesul tuturor: dacă omul de afaceri întîrzia în baie cinci minute peste timpul optim, auzeai cum se duc mai multe sute de dolari pe apa sîmbetei, o dată cu apa din rezervorul WC-ului. Un „Bună ziua”, care pe un om oarecare nu îl costă nimic şi-l dă cu generozitate de cîteva ori pe zi, pe omul de afaceri îl costa 180 de dolari, plus taxele. Secretarul nota toate abaterile de la programul unei maxime eficienţe şi, la sfîrşitul zilei, îi înainta patronului lista timpilor morţi: conversaţiile la telefon cu soţia, schimbul de amabilităţi prelungit cu un partener, minutul cînd s-a uitat pe fereastră fără un scop clar, faptul că se scărpina pe ceafă mai des decît ieri...

Din studiul de caz al secretarului reieşea că valorosul om de afaceri irosea, zilnic, cei mai mulţi bani din toată compania! Angajaţii săi îşi puteau permite să bea trei cafele în timpul programului, să curteze femeile, să întîrzie la masa de prînz. Pierderile, în cazul lor, nu treceau niciodată de zece dolari ora, echivalentul unui strănut al marelui patron.

După un an, în care cea de-a patra dimensiune a timpului cheltuit de secretar a ajuns să coste şi ea cam 400 de dolari ora, acesta a prezentat un plan de folosire ideală a zilei, plan care asigura o sporire a randamentului patronului de circa 150%. Orice minut risipit aducea de acum înainte o pierdere şi mai consistentă. Omul de afaceri a urmat, vreme de două luni, regimul de eficientizare absolută a timpului. Din păcate, exact în ziua în care se poate spune că a atins pragul de sus al perfecţiunii, a făcut un infarct. Deşi ora de internare în spital a costat 2 400 de dolari şi şi-a meritat banii, omul a murit. Murind, a fost tot atît de eficient ca atunci cînd era supra-eficient: a vrut să mai zică două-trei cuvinte, dar şi-a dat seama că la fiecare cuvînt pierdea 15 dolari. Aşa că a renunţat. A oftat scurt şi asta a fost totul. S-a dus împăcat în cea de-a cincea dimensiune a timpului.

Înăuntru e altfel

O celebritate de la Operă, să-i zicem Popescu, nimereşte într-o noapte, să-i zicem de aprilie, pe contrasensul unui bulevard plin cu ambasade, să-i zicem „Dacia”. Celebritatea conduce o maşină oarecare, să-i zicem „Mercedes”, iar poliţistul de la circulaţie, care opreşte maşina, e şi el un poliţist oarecare. Să-i zicem Vasile. Deci, Vasile îi cere vedetei actele, mustrînd-o că şofează neglijent, ba chiar periculos. În timp ce-i silabiseşte numele din permis, poliţistul îndulceşte treptat tonul pînă la uimire: „Dumneavoastră sînteţi – exclamă el politicos – Popescu, aia, care a cîntat atunci, la Ateneu?”.

La rîndul ei, faimoasa cîntăreaţă e profund contrariată. Intră, care va să zică pe contrasens, şi un plutonier oarecare, să-i zicem Vasile, de serviciu la două noaptea pe o maşină, să-i zicem „Dacia”, ştie că ea a cîntat la „Ateneu” o messă, să-i zicem de „Honegger”. Oare cum trebuie interpretat faptul?

„Doamnă – istoriseşte Vasile, înapoindu-i permisul cu un zîmbet complice – eu ţineam ordinea, că era mulţi fără bilet şi venea şi preşedintele. Mereu mă întreba şefu’: „Cum e situaţia, Vasile?”. Situaţia era sub control. Aveam toki-okiul deschis, ca să-i spun şefului cînd apare preşedintele. Ştiţi că mai e nebuni care strigă, pardon, «Jos Iliescu!», iar noi ne facem că nu auzim, dar să fie ordine. Şi cum stăteam eu acolo, degeaba, că începuse concertul şi nu mai era lume, m-am gîndit că eu n-am intrat niciodată la «Ateneu», nici măcar să-l vizitez în concediu. Ce putea să mi se întîmple?! În sală mirosea a parfum. Era frumos. Am stat pînă la sfîrşit. Mi se umflaseră picioarele, că ştiţi, noi, toată ziua în picioare, iar acolo eram ca în front, nu mă clinteam.”

Pe măsură ce ascultă povestea, celebritatea află că poliţistul era să plătească rău curiozitatea. Toki-oki e staţia radio pe care o poartă cu ei poliţiştii: *talkie-walkie.* Unii îi spun *talkivalki,* alţii pur şi simplu staţie. Vasile a săvîrşit una din greşelile neinventariate încă în regulamentele Poliţiei: a intrat la concert cu staţia deschisă. Timp de două ceasuri şi-a înnebunit toţi şefii cu

messa lui Honegger. Ceva mai rău nu putea fi decît o simfonie de Şostacovici.

„Şi – întreabă plină de condescendenţă vedeta – aţi păţit ceva?”

„Nu, doamnă, că m-a întrebat şefu': „Şi era frumos, Vasile?”. Ştiţi, şefu', i-am zis prin staţie, nu era frumos, dar cînd asculţi înăuntru, parcă e altfel!”.

Mirosul mileniului al 3-lea î.e.n.

Îl întîlnesc adeseori şi de fiecare dată sînt intrigat. Nu ştiu unde locuieşte. Deci, pot să spun că locuim în zone diferite. Avem interese diferite, prin urmare şi drumurile ar trebuie să fie diferite. El merge la bibliotecă, eu la redacţie. Dacă drumul meu spre redacţie e zilnic altul, cel către bibliotecă e unul singur. Totuşi, îl întîlnesc ba în Piaţa Unirii, ba în Giuleşti, grăbit de fiecare dată să ajungă, undeva, primul. E un omuleţ mai mult lat decît scund. Obrajii-i par îmbujoraţi de ger, chiar şi vara. Probabil că nici nu-i atît de lat cît arată. Îmbrăcămintea îl deformează. În loc de palton, poartă trei surtuce, unul peste altul. În mîna dreaptă cară o geantă de piele scorojită, foarte încăpătoare. E veşnic îndesată cu cărţi şi hîrtii. În cealaltă mînă, duce o pungă de plastic, de asemenea plină. Arată ca un provincial slab de minte, rătăcit într-un oraş străin. Sau ca unul dintre vagabonzii aceia care-şi poartă cu ei tot avutul: zdrenţe, ambalaje, cartoane pentru dormit.

Din zece oameni, nouă ar avea toate motivele să-l considere un amărît, care face umbră pămîntului degeaba. Dar nu e un amărît. E un savant. Un mare cunoscător de limbi moarte. Unul dintre puţinii cărturari care cunosc zece limbi. S-a născut cu acest dar, fiindcă era socotit savant încă de la cincisprezece de ani. A ştiut întotdeauna mai mult ca toţi cei despre care se crede că ştiu totul. La bibliotecă are masa lui, pe care o umple cu tot felul de lucruri scoase din geacă: căni, călimări, lupe mari cu lentilele răzuite, aproape oarbe, resturi de mîncare. În jur, mesele celelalte rămîn neocupate. M-am nimerit la una dintre ele, dar n-am rezistat: răspîndea un miros nu atît neplăcut, cît străvechi. Acum ştiu că miroase a mileniul al 3-lea dinaintea erei noastre, a deltă de Tigru şi Eufrat, a morminte regale

sumeriene, a depozite funerare semitice.

Din cînd în cînd, e chemat la telefon. Însuşi directorul bibliotecii vine în sala de lectură să-l ducă la telefon, îl ţine de un cot, cu fină oroare. La celălalt capăt al firului se află un lord, preşedinte al Societăţii Regale din Anglia pentru studii orientale, un laureat al Premiului Nobel, din Denver, o celebritate de la Louvre.

„Savant, savant – spune şefa de sală cu un aer deprimat – dar nici chiar aşa! Omul trebuie să se mai şi spele!”

Femeia cu sacoşa mov

Ca să pot scrie şi publica un subiect pe zi la gazetă – şi asta de doisprezece ani, fără întrerupere –, nu de subiecte am nevoie, ci de o metodă prin care întîmplări de toată mîna şi vorba, zise de unul şi de altul, să se constituie în subiecte de povestiri şi teme de comentarii. Existînd metoda, totul devine la un moment dat subiect.

Port cu mine un carnet. Cînd ceva mi se pare interesant, cu ferment la mijloc, notez în carnet. Colegii şi prietenii se amuză pe seama obiceiului de a umbla mereu la carnet şi la pix, aşa cum te amuză ciudăţenia unui tip niţel retardat care, totuşi, se descurcă. Lucrul cu carneţelul de însemnat idei e descris într-un tratat despre muncile creierului. Cînd am avut explicaţia devenirii în timp a acelor înscrisuri de fiece zi, într-un banal carneţel de elev, am înţeles că oamenii se pot plictisi de articolele mele, dar nu şi de subiectele mele. Ai impresia că nu se întîmplă nimic demn de a fi relatat. Reţinînd acest fapt – că nu se întîmplă nimic –, băltirea timpului devine subiect.

Un prieten bun, actorul Stelian Nistor, mi-a găsit într-o zi carnetul pe birou, în redacţie şi, ca să mă tachineze, a scris imitîndu-mi caligrafia pocită, următoarele cuvinte: „Femeia cu sacoşa mov”. Dînd adică peste ele, aveam să mă întreb cu ce ocazie le notasem şi ce voiau să semnifice. Au trecut trei ani de atunci şi cuvintele mîzgălite în carnetul meu de Stelian Nistor n-au izbutit să devină o povestire. Zilele trecute, uitîndu-mă la Actualităţi, la nu ştiu care canal TV, am văzut cum, nu ştiu care primărie le

distribuia săracilor pachete cu ulei, zahăr şi orez. Şi cum, sute de femei în etate se buluceau la uşă, hărţuite de ţigani, să apuce pomana. Iar, fiindcă reuşise să le umilească în halul acela pe nişte biete femei cu pensii de ruşine, primarul se umfla în pene, în faţa unui reporter şi promitea c-o să mai organizeze şi alte asemenea şedinţe de sancţionare, în public, a bătrîneţii.

Nimic nu seamănă mai bine cu o abjecţie, decît fapta bună a unui nechibzuit ajuns vechil de suflete. Oare primarele acela ar fi văzut-o şi pe maică-sa în situaţia de a lupta, la optzeci de ani, cu o mulţime de disperaţi? Precis că nu. Ceea ce ar fi o jignire pentru ai tăi, merge la alţii.

Dar ce legătură are incidentul cu titlul? Uite că are! Una din bătrînele, care apucase un pachet şi-l plimba prin faţa camerei TV ca pe un trofeu, ca pe o atestare oficială a condiţiei sale de paria, de om de prisos al societăţii româneşti de azi, înghesuise meschina danie a primăriei într-o sacoşă de plastic mov.

Adevăruri general valabile

Inginerul pensionar, Făină, şi soţia, pensionară şi ea, după ce a predat treizeci şi patru de ani mecanica fluidelor la Politehnică, obişnuiesc, la fiecare sfîrşit de lună, să cineze la „masa lor” într-un restaurant drăguţ, de cartier. Cum asta se întîmplă de cîţiva ani, patronul i-a remarcat, s-a interesat cine sînt cei doi şi, fiindcă-i ştie cu pensii mici, le-a făcut o reducere de douăzeci la sută. E cadoul pentru clienţii de vază ai localului şi, în secret, un mesaj de simpatie pentru un tip de intelectualitate pe cale de dispariţie.

Într-o dimineaţă, cînd o femeie necăjită vine să se angajeze la spălatul vaselor, spunînd că are recomandarea doamnei Făină, patronul îi dă imediat de lucru. E încă o dovadă de apreciere pentru bătrîna profesoară universitară. Apoi, cînd femeia de la vase iese să fumeze o ţigară, patronul o întreabă, aşa, mai mult de politeţe, ce face doamna Făină.

„Ei, ce să facă? – spune femeia. Ce-a învăţat şi ea. Spală vase la o pizzerie. Mai scoate un ban.”

Patronul nu se miră că distinsa şi eleganta fostă somitate a Politehnicii îşi completează pensia de mizerie lucrînd. E un adevăr general valabil că zeci de mii de intelectuali în vîrstă mor de foame, dacă nu-s ajutaţi

de copii sau nu scot un ban, numai ei ştiu cum. Dar chiar spălătoreasă de farfurii într-o pizzerie, parcă nu prea o vedea pe doamna Făină.

„Vrei să spui că-şi pune şorţul ca dumneata şi freacă la farfurii seară de seară?!” – insistă patronul.

„Ei, nu ca mine – spune femeia – că eu n-am pe nimeni, iar domnul Făină, slavă Cerului, e încă în puteri. Trei seri pleacă madam Făină la pizzerie, că-n celelalte dom' Făină se duce el să care la cartofi, în Obor. Şi la varză, cînd e de muncă.”

E un adevăr general valabil, cugetă şi patronul restaurantului, că unui bărbat nu-i cad galoanele de pe umăr dacă bate un cui sau pune varză la murat. Fie bărbatul şi un fost mare inginer proiectant de hidrocentrale, ca domnul Făină. Dar, parcă, la căratul cartofilor cu spatele nu l-ar vedea. Mai ales că nici nu-i prea bine păstrat. Un bătrînel sfrijit şi ceremonios, pe care-l ia vîntul, dacă suflă mai tare.

„Ştiam că au copii – spune patronul. Îi lasă copiii să-şi chinuie bătrîneţile în halul ăsta?”

„Copiii de azi! – zice femeia, făcînd cu o mînă a lehamite. Nu că-i lasă, dar le iau şi toţi banii. Acum, vă zic dumneavoastră, că vă văz milos, dar să nu-mi aud vorbe. Copiii umblă să-i dea afară din casă şi să le-o ia ei. Vor să-i bage într-o garsonieră, undeva, în Ferentari. Îi omoară cu zile!”

Patronul restaurantului a auzit tot felul de istorii şi încă de la oameni de seamă, cu fii şi fiice în stare să-şi arunce părinţii în stradă. La urma urmei, e un adevăr general valabil că lumea s-a umplut de jivine cu chip de om. Atîta doar că cei doi bătrînei, care vin să ia masa o dată pe lună în localul său, nu prea au aerul unora care se aşteaptă la o evacuare.

„Ia ascultă, cucoană! – zice patronul. Da' de care madam Făină vorbim?”

„Cum de care?! – se miră sincer, sincer de tot femeia. De madam Făină, care-aţi avut-o la spălatul vaselor pînă acum doi ani, cînd aţi dat-o afară că fura. Numai că nu fura ea, săraca. Veneau băieţii ei şi o aşteptau în stradă. Iar dacă nu găseau ceva în traistă, mamă, ce-o mai băteau. Da' matale, la care alde Făină te gîndeai?”

F.F. Urgent! Grigore rezolvă!

Unui redactor-şef îi place să stea de vorbă cu amărîţii care vin la ziar cu lăcrămaţii de tot felul – de la procese pentru redobîndirea unor proprietăţi pînă la cereri de slujbe şi medicamente – şi să noteze pe petiţiile lor sus, în stînga, cu litere de tipar F.F.URGENT! Iar apoi, cu litere de mînă, dar cu un scris energic, de om care n-are nici o îndoială că voinţa îi va fi respectată, un ordin pentru unul din adjuncţi: Grigore rezolvă!

Grigore ia hîrtiile de pe biroul redactorului-şef, sub privirile pline de speranţă şi recunoştinţă ale solicitanţilor de pomeni şi ajutoare, şi le aruncă într-un sertar al biroului său, deasupra unui teanc cu zeci, ori poate sute de cereri, avînd în colţul din stînga sus aceeaşi rezoluţie „F.F.URGENT! Grigore rezolvă!”. Grigore încuie sertarul cu grijă, fără grabă, parcă şi un pic melancolic, ca omul revenit la treburile zilnice după o înmormîntare săracă şi cu lume puţină.

Doar cîţiva dintre necăjiţii primiţi cu o neaşteptată solicitudine de cunoscutul redactor-şef al ziarului se mai întorc să întrebe secretara ce s-a făcut cu problema lor. Dar şi aceştia cuviincios, fără să insiste sau să facă scandal. Unii ar ridica niţel glasul, să ştie măcar dacă e cazul să revină după un răspuns, însă mişcările măsurate ale femeii şi mai ales vocea ei şoptită, de sfîntă care oficiază la uşa unui titan al actelor caritabile, ce nu trebuie în nici un chip stînjenit în sacra lui misiune, îi domolesc pe loc. Unora, pe faţa cărora se citeşte o mare suferinţă, secretara le spune plină de compasiune: „Mergeţi acasă, că Grigore rezolvă. N-a scris şeful în stînga, sus: F.F. URGENT! Grigore rezolvă?!”

„Ba da!”, confirmă oamenii muncii, cu obrazul luminat de amintirea momentului cînd faimosul binefăcător le-a ascultat păsul şi a pus mîna pe pix.

„Ei vedeţi? – zice sfînta. O să se rezolve. Dacă e o treabă, care poate fi rezolvată, fiţi siguri că Grigore îi dă de capăt. Să fiţi voi sănătoşi, pe cîţi i-a scăpat de necazuri Grigore!”

Numărul celor care pot povesti, ce om de caracter şi ce milos e redactorul-şef, e foarte mare. Se adaugă apoi o mulţime de cetăţeni care nu s-au găsit niciodată în situaţia de a-i cere ajutorul, dar care ştiau de mult ori, mai bine zis, aşteptau de mult să se ivească şi în România un astfel de om.

Editura LiterNet 2005

„Aşadar, e posibil!” – zic ei. Trebuie numai ca să scrie cineva pe colţul unui memoriu „F.F.URGENT! Grigore rezolvă!” şi totul se rezolvă de la sine. Măcar de-ar avea ţara o mie de persoane ca Grigore, adjunctul perfect, care, cînd dă şeful un ordin, face el ce face şi află soluţia.

Şi nu numai disperaţii ce fac coadă la uşa providenţialului redactor-şef îi laudă generozitatea şi promptitudinea cu care se implică în cele mai nefericite situaţii. Ci şi adversarii ori alţi redactori-şefi, invidioşi pe charisma acestuia. Făcînd, bineînţeles, precizarea: „Mă rog, îi vine uşor, cînd are un om ca Grigore...”.

Frumoasa mare

Într-un atelier de proiectare, cu planşete de lemn, albe şi răsfirate ca nişte cearşafuri puse la uscat, lucrează şapte bărbaţi scunzi şi o brunetă, năucitor de frumoasă, dar şi năucitor de înaltă. Frumoasa are un metru nouăzeci şi doi de centimetri. Deoarece, printr-unul din acele ciudate complexe de raportare, sfrijiţii par din ce în ce mai mărunţi şi mai bicisnici, deşi toată ziua nu fac altceva decît să mănînce şi să bea, frumoasa pare şi ea din ce în ce mai lungă şi mai dominatoare. Maria, aşa o cheamă pe frumoasă, e de vreo trei ani la oraş, de cînd s-a înscris la cursurile de desenatori tehnici, dar poartă încă rochiile şi puloverele şleampăte de la ţară. Fapt ce dovedeşte că nu prea conştientizează obligaţiile de serviciu ale unei femei frumoase. Sau că le conştientizează şi le amînă pentru nişte vremuri mai bune, cînd or s-o preocupe bărbaţii. Or, o să aibă prin preajmă bărbaţi adevăraţi, nu o adunătură de pitici, care în plus sînt şi leneşi.

Maria e harnică. Opt ore n-o vezi altfel decît aplecată pe proiectele ei. Şi, fiindcă nu poartă sutien, iar rochiile, cusute probabil de maică-sa, nu acoperă întotdeauna ce-ar trebui să acopere o rochie de desenatoare de un metru nouăzeci şi doi de centimetri, care se zvîrcoleşte pe planşetă cu teul şi creionul în mînă ca o şopîrlă la soare, fenomenul e în atenţia întregului centru de proiectări.

Adevăratul fenomen însă, pe care n-o să-l comenteze niciodată nimeni, deoarece nimeni nu-i bănuieşte dimensiunile, e sentimentul de proprietate, născut instantaneu în toţi cei şapte masculi cu dispensă de

greutate, în clipa cînd frumoasa mare a păşit pentru prima oară pe uşa atelierului şi s-a îndreptat spre planşeta din centrul odăii, dislocînd straturile stătute de aer mirosind a salam şi brînză, cu zvîcniturile viguroase ale şoldurilor şi ale sînilor ei măreţi. Au simţit brusc că Maria le aparţine. Că aşa a vrut Dumnezeu, ca atelierul lor să fie dotat cu un bun natural, cu folosinţă colectivă.

Mititeii, care cu o desenatoare tot atît de arătoasă, însă pe potriva înălţimii lor, ar fi la fel de măgari ca toţi bărbaţii din toată lumea, au pentru Maria lor numai adresări tandre şi caste. Cînd zic porcării, se scuză dinainte, iar cînd rămîn cu privirea împăienjenită de reverii erotice pe dosul ei falnic, rotunjindu-se ca un monument închinat feminităţii, drept în mijlocul planşetei, oftează consolaţi şi apoi zic în cor, deşi n-au comenzi: „Hai, la treabă, ce dracu...”.

Uneori, la gîndul că într-o bună zi Maria lor o să se mărite, pe bărbătuşi îi apucă o tînjire vecină cu disperarea. Nu-i întristează doar gîndul că fără frumoasa mare atelierul o să fie un fel de hangar nenorocit, adăpost pentru cîţiva rataţi cu diplome universitare, cît ideea că fată proastă de la ţară cum e, ar putea să ia cine ştie ce pirpiriu ca şi ei. Şi-ar fi nedrept.

Brigitte Nielsen, pe aeroportul din Milano

În timp ce moţăiam, într-unul din spaţiile de tranzit cu bar ale aeroportului din Milano, aşteptînd îmbarcarea în avionul de Bucureşti, am zărit-o, foindu-se printre pasageri, pe actriţa Brigitte Nielsen. O ţineam minte din filmele lui Sylvester Stallone, pentru că avea ceva dintr-un travestit. De fapt, e exagerat să spun c-o ţineam minte. Dar, fiindcă zăceam într-un fotoliu şi, de vreo două ceasuri, nu se întîmpla nimic, preumblările ei aferate dintr-un loc în altul, vădit iritată că n-o remarca nimeni, m-au scurtcircuitat: „Ia te uită?! Asta nu cumva e aia...?”.

Brigitte Nielsen e o actriţă atît de proastă, încît e destul s-o vezi o singură dată făcînd pe vampa cu nervi de oţel şi oase de caratistă, că-ţi rămîne în memorie cu precizarea că „e aia”. La drept vorbind, nu prezenţa afectată a suedezei era lucrul cel mai interesant în acele momente, ci indiferenţa foarte naturală a călătorilor. Brigitte Nielsen juca şi acum, cît putea ea de prost, rolul marii vedete apărînd incognito în

sala de aşteptare a unui mare aeroport. Şi, la fel ca şi-n filme, n-o lua nimeni în seamă. Doar mie, deşi sînt imun la multe din trucurile celor care ţin musai să fie arătaţi cu degetul, îmi venea să strig: „Oameni buni, dar e Brigitte Nielsen! E ea toantă şi îngîmfată, dar, oricum, e o celebritate. Trebuie să facem ceva!”.

După ce s-a căţărat pe un scaun, la bar, şi a schimbat cîteva cuvinte cu unul din chelneri, care nici el nu părea foarte emoţionat c-o avea în faţă pe iapa platinată a lui Rambo-Mambo cel vestit, vedeta a şters-o, la fel de fudulă ca la sosire, spre un alt salon de aşteptare cu bar şi cu pasageri mai sensibili la nevoia de efuziune a starurilor.

Cînd dai nas în nas cu unul din oamenii pe care-i vezi la televizor şi pe copertele revistelor mondene, ai o tresărire, chiar dacă nu mai eşti de mult timp copleşit de admiraţie, ca pe vremea cînd erai tînăr şi colecţionai autografe de la Dan Spătaru şi Margareta Pîslaru.

Săraca Brigitte Nielsen! Îmi venea să le strig mulţimilor de adormiţi din aeroport: „O fi ea netalentată şi cam mălai mare, dar e totuşi cineva! I-aţi frînt inima femeii!”.

M-am dus la bar, am luat o cafea şi am adus vorba despre actriţă.

„Avem pe aici – a zis chelnerul, plictisit probabil să tot discute pe această temă – vreo trei Brigitte Nielsen, vreo patru Stallone şi tot felul de Elizabeth Taylor şi Cicciolina. Dacă mai întîrziaţi cîteva ceasuri, apare şi Napoleon. Intr-o vreme, venea să-şi bea cafeaua la noi şi să fie admirat însuşi Stalin. Dar se aude că s-ar fi bătut cu Lenin, care ne vizita numai seara, veşnic beat, şi l-a umflat Poliţia. Aici, la Milano, avem o colecţie frumuşică de nebuni şi închipuiţi, Nielsenele astea, de la Roma, se pare că-s cele mai reuşite.”

Despre ce-şi vorbesc cîinii, noaptea

Către miezul nopţii, cîinii din curţile oamenilor şi maidanezii încep să urle şi să latre unii la alţii. Ca şi cum asta au aşteptat toată ziua: momentul în care pot, în sfîrşit, să comunice, fără grija oamenilor.

În spatele blocului meu, se adună vreo zece cîini vagabonzi, iar din ogrăzile unor case, semănînd mai mult a gospodării din tîrguri uitate de Dumnezeu decît a locuinţe din Capitală, răzbeşte schelălăiala supărată a altor şapte-opt. Maidanezii se hîrjonesc şi se căţelesc într-o veselie. Ca invitaţii la un simpozion care ştiu

de la alte simpozioane că e vorba, de fapt, de un chef, de o orgie, nu de o întrunire ştiinţifică, în vreme ce omologii din spatele gardurilor mai mult se vaită şi-şi mîrîie frustrările.

„Vrem şi noi, vrem şi noi!” zic şi cîinii din curţi, stîrniţi de forfota excitată a vagabonzilor, de urletele stinse de solidaritate ce se aud de pretutindeni, din pădurea de blocuri, de mîrîitul autoritar al unor dulăi răpciugoşi, dar cu multă experienţă de viaţă. De viaţă de cîini fără stăpîn, bineînţeles, care ziua par să-şi accepte soarta, însă noaptea sînt şi ei cineva. Noaptea, după ce lumea a adormit, după ce maşinile s-au rărit, iar cîinii pot să-şi clameze în voie condiţia de fiinţe libere.

Dacă n-ai somn şi nu simţi că turbezi din cauza dezmăţului care se încinge în plin centrul oraşului, a vastei constelaţii de congrese nocturne primind ecouri frăţeşti din toate direcţiile, reuşeşti să desluşeşti cîte ceva din cele ce-şi spun cîinii.

Cam tot ce-ţi vine şi ţie să spui, din cînd în cînd, însă n-ai curaj ori nu ai ocazia. Cînd nu mai vrei să ştii de stăpîni şi să-ţi ţii gura, cînd îţi vine să ţipi de neputinţă, cînd îţi dai seama că meriţi mai mult decît ce-ţi e dat să ai. Şi, ce-i mai important, cînd simţi că nu te mai înţelegi cu nimeni.

E foarte greu să-ţi stăpîneşti disperarea, cînd haitele de maidanezi sfidează un întreg oraş cu hărmălaia lor. E greu să ţi-o orientezi într-o direcţie folositoare. Trece o jumătate de ceas şi somnul nu vine. E tîrziu de tot şi haita e tot mai gălăgioasă. Noaptea şi mulţimea dezlănţuită de maidanezi au pus stăpînire pe oraş. Dacă deschizi însă fereastra şi îţi limpezeşti niţel gîndurile, ura pe cîinii ăia, care nu te lasă să te odihneşti ca să fii bun dimineaţa pentru slujbă, pare să se fi dus. E înlocuită de o ură mai mare, confuză. Poate de ura pe viaţa pe care o duci. Ce-s de vină cîinii că nu dorm o dată cu noi?

Bărbat odihnindu-se cîteva minute pe o bancă

Pe aleile principale ce duc spre Casa Scînteii, se găsesc nişte bănci de lemn, din cele pe care le întîlneşti numai prin parcuri. Careva le are cu inventar, le vopseşte, plivеşte iarba din jur, dar oameni obosiţi, care să se odihnească pe ele, nu vezi niciodată. Oamenii cu treburi la Casa Scînteii n-au ochi pentru băncile astea. Din oricare parte a oraşului ai veni, drumul spre Casa Scînteii e foarte lung. Iar aleile din stînga şi

din dreapta fostei statui a lui Lenin te fac să te simţi ca un alergător de maraton pe ultima sută de metri.

Am bătut de mii de ori drumul spre Casa Scînteii. Însă, pînă şi în zilele în care mă duceam la redacţie ca să ard gazul, am iuţit pasul pe ultima sută de metri. Clădirea aceea cenuşie şi mătăhăloasă exercită, probabil, o atracţie perversă, suge spaţiul, absoarbe mulţimile, te vrea mai repede în vintrele ei reci de beton.

Într-o zi cu soare, o voce venind parcă de nicăieri, dacă nu cumva din depozitul de frustrări, amînări şi neputinţe aflat în fiecare din noi, mi-a spus c-o să mă simt minunat, dacă o să stau măcar cîteva minute pe-o bancă, să mă bucur de căldura uneia din ultimele zile frumoase de noiembrie.

În minutele în care am făcut şi eu, în sfîrşit, primul lucru cu adevărat plăcut, consolator, plin de sens într-un infinit de zile înşirate aiurea, fără nici o direcţie, fără nici un înţeles, fără nici un profit sufletesc, mi s-au întîmplat cîteva chestii care merită a fi povestite.

Toate persoanele, cu care mă cunoşteam, m-au întrebat ce-am păţit, dacă mă simţeam bine. Cînd le-am răspuns că tocmai de aia mă oprisem pe bancă, fiindcă voiam să mă simt bine, unii au crezut că-i iau peste picior şi au plecat vădit ofensaţi, alţii s-au depărtat derutaţi, cu senzaţia că puteau totuşi să facă ceva pentru mine, să mă ajute, să mă salveze, însă nu realizau ce. Un om care se opreşte cînd toată lumea aleargă, cînd toată lumea se duce undeva şi se întoarce, la fel de grăbită şi de motivată, trebuie, nu-i aşa?, ajutat să se facă bine. Cîteva persoane, pe care de asemenea le ştiam după figură, dar numai atît, au socotit că venise momentul să-mi ceară un serviciu. Există o mulţime de astfel de indivizi cărora, cînd te văd stînd, deşi nu le lipseşte nimic, se simt datori să te abordeze, ca să-ţi ceară ba una, ba alta. Ca să nu rămîi cumva fără treabă.

Un punct de vedere asupra situaţiei, şi încă unul foarte acut, au avut şi necunoscuţii.

„Io-te-l şi p-ăsta cum stă!” ziceau privirile lor. Ca şi cum, faptul că mă coceam o vreme la soare, în vreme ce ei alergau ultima sută de metri, era de natură să pună o întreagă ordine a lucrurilor sub semnul întrebării. „Du-te, măi, omule şi odihneşte-te-n altă parte – ziceau uităturile lor piezişe şi contrariate –, nu aici unde se aleargă! Ce, parcă noi n-am sta un pic! Dar nu se poate.

Trebuie musai să ajungem undeva! Nu ne sfida, cu banca aia a ta, pe noi, cei care n-o să ne aşezăm niciodată!”

Omul care a luptat cu cenzura

3 mergeau Poetul V, deşi avea înfăţişarea şi întreg felul de a fi al unui negustor de cereale căruia afacerile-i

din plin şi nu mai prididea cu chefurile după fiecare tranzacţie cu *gheşeft,* trecea drept avangardist, fiindcă plasa în absolut toate poemele sale, fie că se simţea nevoia, fie că nu se simţea deloc, cîte un cuvinţel-două din dicţionarul pereţilor de veceuri publice. După ce s-a stabilit, prin anul '75, în străinătate, unde şi-a urmat adevărata chemare, nu pe aceea de poet, ci pe cealaltă, mai viguroasă, de angrosist cu făinoase, a dat mai multe interviuri în care a povestit cum a luptat el cu cenzura din România, la primul şi ultimul său volum de versuri apărut la Bucureşti. Şi cum a învins-o.

Unul dintre aceste interviuri, reluat după 1990 de mai multe publicaţii literare cu ocazia vizitelor pe care fostul poet le-a făcut în România, ca să cumpere grîu şi să vîndă spaghetti, evoca întrevederile cu redactorul-cenzor al editurii în termenii manualelor de istorie, cînd relatează războaiele lui Ştefan cel Mare cu turcii.

Un amic de odinioară de-al poetului, care cunoştea fondul intim al tratativelor, mi-a spus că faimoasele confruntări ale lui V cu cenzura au avut în litigiu un singur cuvînt – căcat – pe care V îl folosise de treisprezece ori. Şi că victoria spiritului revoluţionar asupra forţelor retrograde, care voiau să-i încătuşeze inspiraţia, se concretizase în faptul că, deşi cenzorul era hotărît să scoată din carte toate cele treisprezece utilizări, poetul reuşise pînă la urmă să păstreze şase.

Relaţia cantitativă fusese discutată la cel mai înalt nivel, în sensul că, în secţia care păstorea editurile din CC al PCR, o minte mai luminată încercase să-i demonstreze şefului său, în ce fel, pentru România acelor vremuri, „dădea bine afară” dacă li se lăsa poeţilor oarece libertate în

regimul unor cuvinte şi expresii fecaloide. La cele o sută douăzeci de pagini cîte avea volumul, treisprezece rahaţi reprezentau desigur o sfruntare. S-ar fi ştiut, dacă rămîneau toţi treisprezece, că poetul biruise partidul. Între opt şi zece, încă mai putea fi vorba de o izbîndă a avangardismului şi de un semieşec al comunismului. Sub şase prezenţe însă dezbaterea rămînea în cadrul strict al esteticii.

În interviul cu pricina, poetul se lăuda cum reuşise el să obţină „maximum posibil" într-un timp în care alţii, mai puţini convinşi de importanţa misiei lor de poeţi, ar fi cedat. Adică, şase dintr-un total ideal de treisprezece. Numai că acum nu le mai spunea neaoş „căcaţi", ci „viguroase accente avangardiste".

Indivizi speciali

Prin anii '80, într-o pădure de la marginea Bucureştiului, a fost găsit cadavrul „mutilat în condiţii speciale" – cum specificau rapoartele Miliţiei judiciare – al unui tînăr pe care-l vedeam uneori prin birourile redacţiilor publicaţiilor literare, fără să ştiu nici cine era, nici cu ce se îndeletnicea.

Se zvonea că era vorba de o răzbunare în lumea – şi ea „specială" pe atunci – a homosexualilor. Povestea era greţoasă şi am găsit-o şi mai neverosimilă, după ce am aflat că, datorită timbrului aparte al vocii sale, tînărul era solicitat să citească la radio ştirile despre inundaţii, cutremure, carnagii pe şosele sau veştile funerare de interes naţional.

Ce fel de timbru avea? Unul special. Cînd îl auzeai rostind cu un glas cavernos şi uşor imperativ frazele lemnoase ale unor texte elaborate în cancelariile CC-ului, simţeai că eşti definitiv sub vremi. Vocea aceea te oprea în loc şi te obliga să-ţi însuşeşti imediat şi necondiţionat tezele momentului. Era însăşi vocea destinului.

De altfel, tînărul şi avea chipul unuia care nu primea tot timpul decît veşti proaste: o faţă osoasă de cal, lungită de o veşnică aşteptare. Cînd am aflat mai multe din secretele existenţei sale de „individ special", mi-am explicat şi senzaţia de stingherealã pe care o manifesta cînd îi

vorbeai, îi citeai în ochi întrebarea: „Oare ştiţi cu adevărat cine-s eu?”.

După ce toată povestea s-a terminat, iar la radio comunicatele oficiale, anunţînd decesele unor personalităţi ori evenimente rutiere, grave, au fost citite de un alt ins cu o voce specială, numai bună să-ţi strecoare în suflet o stare nedefinită de teamă, cei care avuseseră de-a face cu omul, fie că-i publicaseră doar articolele, fie că dialogaseră mai mult cu el, au început să-şi amintească tot soiul de lucruri care spuneau, de fapt, că printre noi se găseau probabil şi alţi indivizi speciali, cu obiceiuri şi îndeletniciri bizare.

Un coleg şi-a amintit că, în săptămînile ce-au urmat cutremurului din 4 martie 1977, tînărul a dispărut, că a fost crezut mort, iar cînd a reapărut, era însoţit tot timpul de un bărbat de vreo cincizeci de ani care nu-l scăpa nici o clipă din vedere. Asta putea însemna că, ştiindu-i-se apucăturile, fusese închis în vreun birou de-al Securităţii şi dus la Radio ca să citească ştirile rele sub pază, ferit de ochii lumii. Mai însemna că era lăsat să-şi facă de cap, aşa cum, de pildă, călăilor trebuie să le accepţi felul de viaţă, oricît de neobişnuit ar fi fost acesta, fiindcă alţi călăi ar fi putut să aibă vicii ori patimi şi mai stînjenitoare.

Nu era recomandabil să zgîndăreşti abjecţia, fiindcă riscai să dai de alta şi mai mare.

Unii oameni sînt hărăziţi cu voci de aur, dar pentru alţii pînă şi felul lor de a vorbi e o damnare.

Drumul care urcă adine, spre niciunde

Titlul pare lipsit de sens, însă un asemenea drum există. Cu ani în urmă, am însoţit cîţiva pescari şi vînători din Montreal într-o zonă cu păduri nesfîrşite şi lacuri reci, bogate în peşte. Ca să ajungem în locul unde grupul îşi făcea tabăra în fiecare an, am mers întîi pe o autostradă, apoi caravana de maşini a apucat-o pe o şosea regională, perfectă, ca toate şoselele canadiene. La un moment dat, după ce am urcat vreo trei sute de kilometri spre niciunde, fiindcă pe hărţi fîşia de asfalt nu ducea către o aşezare omenească, ci spre un simplu marcaj geografic, am văzut nişte panouri mari pe care scria că mai departe nu mai găseam nici agenţi de poliţie, nici

telefoane, nici benzinării. Şi că era prudent să ne întrebăm, dacă intenţionam să înaintăm spre Nord, cu ce aveam să ne întoarcem.

Maşinile s-au oprit, pescarii şi vînătorii şi-au verificat staţiile radio, au evaluat, cu o gravitate, pe care o găseam exagerată, rezervele de benzină, au controlat trusele de prim ajutor, au numărat sticlele de *whisky,* muniţiile şi undiţele. Parcă făceau un inventar de predare-primire a gestiunii.

Excursia a fost o plăcere, însă, în zilele pe care le-am petrecut în pustietăţile alea, am consumat în subconştient un soi de frică nouă, de înstrăinat. Simţeam depărtările, fără să-mi fie prea clar faţă de ce. La urma urmei, Montrealul se găsea mai departe de Bucureşti, ca tabăra aceea de Montreal.

Cînd am revenit în oraş, mi-am propus să mă gîndesc altă dată la drumul care ducea spre nicăieri şi, probabil din cauza senzaţiei de culpă ce urmează oricărui acces de teamă, am reuşit.

De la o vreme, visez că mă aflu din nou în coloana de *jeep-uri,* care pleacă din Montreal spre Nord. Dar că, de astă dată, planul e mult mai ambiţios: vom merge mai departe, tot pe un drum asfaltat, deoarece în Canada pînă şi potecile trebuie să fie perfecte. Însă, unde ne vom opri, nu-mi spune nimeni. Le cer să-mi arate măcar pe hartă încotro ne îndreptăm, dar prietenii zîmbesc secretos, se uită cu subînţeles unii la alţii şi răspund: „Care hartă, că sîntem primii care o să ajungem acolo?”.

E un vis cu un miez de parabolă în el. Aşa socotesc, deşi excursia cea adevărată era mai plină de parabolă ca orice vis. Dacă trece destul timp, astfel ca lucrurile să se cureţe de amănunte, tot ce ni se întîmplă aduce a mit. Numai că în vis, mi-e mai frică de depărtări, decît mi-a fost în realitate.

Tălmăcirea

În perioadele în care mă ajung din urmă oboseala şi grijile, visez, noapte de noapte, că trebuie să prind un tren, dar, din tot felul de cauze, deşi sînt la cîţiva paşi de gară şi s-ar părea că reuşesc, mă trezesc şi nu ştiu niciodată dacă am izbutit să urc sau nu.

E un travaliu suportabil, întrucît pricinile, care mă împiedică să ajung la timp la casa de bilete, sînt banale. Ori, mai bine zis, cunoscute. În fiecare vis, mi-l amintesc pe precedentul, ştiu ce obstacole am de întîmpinat. Ce-i ciudat, la aceste vise, e că n-au nimic ciudat în ele, nimic supranatural, de natură să mă înspăimînte. Iar ce-i cu adevărat semnificativ, e că se desfăşoară cam după acelaşi scenariu la toţi oamenii cu care am discutat, ca să văd dacă mai pierd şi alţii trenul în somn.

Nu e nevoie să consult un tălmăcitor de vise ca să realizez ce sens au. Îmbătrînim – ăsta-i sensul – şi înţelegem că, de acum înainte, o să pierdem multe trenuri. Unii, pe toate.

Cîteodată, mă întreb ce visa lumea înainte de a se fi inventat trenul? Ce parabole dezvolta odinioară creierul uman, în somn. Pierdeai poştalionul? Trebuia să fii într-o zi anume, undeva şi îţi murea calul? Şi reversul medaliei: de ce musai să visezi trenul, cînd poţi visa că ratezi avionul?

Chiar şi în nopţile în care aveam somnul scurt şi fracţionat de teama că n-o să fiu la vreme la aeroport, nu avionul de Paris, New York sau München visam că-l pierd, ci tot acceleratul. Nu ştiu niciodată unde o să mă ducă trenul pe care trebuie, neapărat, să-l prind. Simt că e imperios necesar să mă văd urcat în el, dar ce are să se întîmple mai departe, pare să nu fie problema mea. Problema mea e că, de fiecare dată, visul se înfiripă cu temerea că iar o să se ivească nu ştiu ce chestie şi o să fiu pe peron doar ca să văd cum ultimul vagon dispare în zare. În fiecare noapte, îmi lipseşte doar un minut ca să prind, în sfîrşit, trenul.

O singură dată visul n-a mai avut desfăşurarea unui coşmar acceptabil. O singură dată am visat că alerg spre staţia de tramvai şi tramvaiul e în staţie, că iau autobuzul şi autobuzul merge ceas, că la casa de bilete nu e coadă şi că reuşesc să urc în tren cu un minut înainte de a se da semnalul de plecare. Numai că, aşezîndu-mă pe locul meu în compartiment, după ce mi-am pus geamantanul în cuşeta pentru bagaje, i-am auzit pe vecini zicînd că, la întîrzierea pe care o avea trenul, pierdeau precis legătura la Simeria.

Abia atunci am avut prima spaimă, atunci am transpirat pentru prima oară în somn. Ce treabă aveam eu la Simeria? Şi ce legătură pierdeam? Erau parcă mai plăcute visele în care pierdeam trenul, decât acela în care mă urcam fără să ştiu unde o să ajung şi, dacă ajung într-un loc, ce-o să fac acolo? Te obişnuieşti pînă şi cu coşmarurile. Unul nou poate să le facă pe cele vechi să pară balsamuri sufleteşti, nu chinuri fără de capăt.

Anul 1953 – O nuntă ca-n poveşti

Un flăcău şi o fată din Ardeal hotărîseră să se ia. Cum se obişnuieşte la ţară, pregătirile au cerut timp. Toate neamurile au muncit la sarmale şi la ciorba de potroace. Fiind nunta unui fiu de învăţător, se conta pe prezenţa a o sută de oaspeţi. Chiar atunci s-a întîmplat să moară Stalin. Primarul şi şeful de post au fost înştiinţaţi că toate activităţile culturale se suspendă.

„Dar nunţile?” au întrebat ei.

„La nuntă se cîntă. Deci e activitate culturală!”

Primarul şi şeful de post, care erau invitaţii de bază, au prelucrat indicaţiile venite de la partid, cu familiile tinerilor şi s-a găsit o soluţie: nuntă fără lăutari, deci lipsită de elementul distractiv-cultural. Nici popa n-a avut voie să cînte. Şi-a ţinut slujba ca o lecţie de muzică pentru surdo-muţi. Ca o ultimă precauţie cu caracter cultural şi politic, pentru invitaţii cu darul beţiei, masa a fost pusă într-o pivniţă.

„Dac-or începe să urle, măcar să n-o facă în gura mare.”

A fost cel mai tăcut şi cel mai mocnit început de nuntă din cîte se pot imagina. Oamenii se înţelegeau din priviri. Cui nu i se spunea că a nimerit la o nuntă, pleca absolut convins că se celebra un parastas. După cîteva ceasuri, cei din fundul pivniţei n-au mai putut să se abţină şi au dat petrecerii un caracter cultural-artistic foarte original. Cu convingerea că din adîncuri nu răzbeşte nici un sunet, au zbierat mult mai tare decît ar fi făcut-o dacă ar fi băut afară.

A doua zi a fost arestat tot satul, iar procesul a fost şi el unul cultural. Aşa s-au pronunţat şi sentinţele: pentru grave devieri de la linia culturală a partidului. Cei mai mulţi dintre arestaţi au fost băgaţi în celule cu profesori universitari, medici, studenţi, ofiţeri superiori. Ca toate întîmplările adevărate, nici aceasta n-are un sfîrşit. N-are nici măcar o morală. Deşi e practic imposibil de stabilit o legătură între o nuntă şi comunism, nici o altă nuntă din tot lagărul socialist nu a produs un număr mai mare de anticomunişti. Dar şi de oameni de cultură, cu cîteva clase elementare la bază.

Ardei copţi, în ulei şi oţet

Un prieten a spus, la o petrecere în familie, că, pentru el, fericirea e atunci cînd se îndoapă cu cartofi prăjiţi şi chiftele cu mult mărar şi usturoi. Deşi i-am pomenit vorbele în mai multe rînduri, le-am luat drept ceea ce de fapt şi erau: o excentricitate. Dar numai pînă în ziua în care, într-o cîrciumă cu bucătărie bună, patronul mi-a recomandat cartofii prăjiţi cu chiftele.

Fiind mai mulţi la masă, am comandat toţi acelaşi lucru. Poate că ceilalţi ar fi poftit alte bucate, dar, fiindcă le-am citat atît de originala definiţie a fericirii dată cîndva de prietenul gurmand, au convenit că merită s-o încerce. Mai ales că definiţia avea şi un corolar: cartofi prăjiţi cu chiftele abia ridicate din tigaie sînt şi mai buni dacă nu-i mănînci singur. Pînă a venit comanda, un chelner a pus pe masă, în dreptul fiecăruia, cîte o farfurie cu trei ardei copţi, în ulei şi oţet. Bineînţeles că n-am mai aşteptat chiftelele şi am mîncat salata de ardei copţi.

De aici a pornit totul, de la amănuntul că i-am cerut chelnerului să-mi mai aducă o porţie de ardei copţi. Deşi îmi plac la nebunie, n-am avut niciodată în faţă atîţia ardei copţi, cîţi aş fi poftit. Am acumulat, ca să zic aşa, o nebănuită neîmplinire, neînregistrată de cărţile de psihologie: dorul de ardei copţi, în ulei şi oţet. Iar de la o dorinţă neîmplinită, nu contează cît de mare e aceasta şi în ce privinţă se manifestă, pînă la legendă nu mai e decît un pas.

Cum terminam o porţie de trei ardei, cum chelnerul mă servea cu alta. Amicii au rîs la primele

patru porţii, dar cînd am zis că renunţ la cartofii prăjiţi cu chiftele ca să capăt alte şi alte porţii de ardei copţi, pînă ce aveam să-i spun chelnerului să se oprească, nu numai tovarăşii de banchet, dar şi patronul au luat un aer grav, de persoane jignite. N-ar fi ştiut să explice de ce considerau revolta mea pantagruelică un afront, însă era limpede că aşa gîndeau. Le stricam seara. Cînd a venit nota de plată, am ştiut că înghiţisem 24 de ardei copţi, în ulei şi oţet. Şi am mai simţit că nu-mi rezolvasem pînă la capăt frustrarea. Aş mai fi halit vreo cîţiva.

Mecanismele legendelor, fie acestea şi penibile, sînt aceleaşi, indiferent de referinţe. Parcă numai de ardei copţi am fost noi lipsiţi în viaţă?! Multe lucruri simple, la îndemîna celui mai oropsit copil, mi-au fost refuzate, fără să înţeleg nici astăzi de ce.

3

Omul meu

De foarte mulţi ani, nici nu mai ţin minte de cîţi, în aceeaşi zi din noiembrie, primesc o scrisoare de la cineva care mă urăşte. Nu ştiu cine-i persoana şi de ce-mi trimite scrisoarea asta numai în noiembrie, într-o zi anume, riguros aceeaşi. Nu ştiu ce semnificaţie au pentru el luna, ziua, continuitatea şi înjurăturile, care şi ele-s la fel, în fiece an. Un om, care urăşte aproape de douăzeci de ani, atît de egal şi de consecvent în manifestări, trebuie respectat, exact ca unul care mă iubeşte.

Anul acesta însă, omul meu nu mi-a mai scris. Au trecut nişte zile bune de cînd ar fi trebuit să primesc mesajul său, dar scrisoarea întîrzie. La o persoană, care vreme de două decenii a izbutit să-mi trimită cu atîta promptitudine mărturisirea unui simţămînt, nu contează că-i vorba de ură sau de simpatie, întîrzierea semnifică un fapt foarte grav. Omul meu a păţit ceva. Ori e bolnav ori a murit. Ori, şi mai rău, nu mai mă urăşte! A obosit sau a uitat de ce mă urăşte.

Se întîmplă şi asta, să munceşti şi să nu bagi de seamă c-ai pierdut obiectul muncii. Situaţia mă prinde pe picior greşit, deoarece scrisoarea aceasta, de la începutul fiecărui noiembrie, era unul din puţinele lucruri

foarte sigure din ultimii douăzeci de ani din viaţa mea. Nu trebuia să fac nimic, nu era nevoie să mă agit, să am probleme de conştiinţă, să-mi fac griji cu sănătatea. Scrisoarea venea sigur. Iar cînd sosea, ştiam că a mai trecut un an. Şi că, într-o lume în care nimic nu durează, puteam conta veşnic pe ceva. Aşadar, e posibil ca de acum înainte să nu mai primesc de la omul meu scrisoarea conţinînd, cu unele modificări de umoare aproape insesizabile, dovada unei uri de moarte. Unii se pot întreba ce-i atît de important în faptul că am măsura exactă a urii cuiva. Deşi întreg ritualul de două decenii al epistolelor îmi spune că omul meu are probabil un soi de obsesie ce se poate trata la psihiatru, relaţia noastră – mai bine zis relaţia mea cu omul meu, în problema noastră – îmi spune că numărul persoanelor, care ar avea motive să mă urască, e mai mare de unu. Că le-am făcut rău unor oameni şi nici n-am băgat de seamă. Că toţi ar trebui să le cerem iertare unor oameni cărora le-am stricat, fără să ştim cum, viaţa, de vreme ce viaţa atîtor români e atît de plină de ură.

Eu măcar ştiu de unul. Omul meu. **4**

Autobuzul 197

Bucureştiul e unul din acele oraşe, pe cît de înghesuite, pe atît de lăţite, în care, oricît de sărac şi jegos ar fi cartierul tău, ai cel puţin consolarea că dincolo de el dai peste altul şi mai amărît.

Oricît de mărginaşă ar fi strada unde te-a surghiunit soarta, există şi uliţi mai nenorocite în comparaţie cu care fundătura ta, chiar dacă nu se poate spune că e aproape de centru, e măcar în oraş.

La fel e şi cu autobuzele ce străbat aceste periferii înţesate cu blocuri de zece niveluri, în spatele cărora creşte grîul şi gunoaiele se aruncă în gropi cu nume de sate şi de suburbii. Gunoaiele din centru, bineînţeles.

Oricît de veche şi de terminată ar fi rabla care te scoate în fiecare dimineaţă din capătul tău de lume, ca să te ducă la serviciu, e destul să treci graniţa cartierului următor ca să descoperi alta şi mai ponosită. Curse hodorogite, cu trasee lungi care taie Capitala de la Sud la Nord şi de la Est la Vest. Dar numai pe străzi ocolitoare, desfundate şi jegoase, pe şosele de centură, la distanţă mare de Cotroceni ori Băneasa.

Rătăceşti năuc prin pădurea de blocuri şi, deodată, dai de un cimitir sau de un maidan. Iar în colţ – minune cerească! –, de o staţie de autobuz. De una din acele staţii prăfuite, unde mai mulţi cetăţeni, cu priviri adormite, aşteaptă.

Par să aştepte în colţul cimitirului de cînd s-au născut. Iar dacă, aşa cum se întîmplă adesea, maşinile îşi fac de cap şi pleacă mai devreme la garaj sau şoferii şi-au luat liber, par dispuşi să nu se mişte de acolo o veşnicie. Dacă ar exista în zonă şi altă linie de autobuze, poate s-ar enerva. Ar aştepta un ceas-două şi ar porni-o pe jos, cîteva staţii, pînă la capătul lui 197. Fiindcă, oricît de izolată şi ignorată de primărie ar fi marginea de Bucureşti, pe unde circulă cînd are el chef, autobuzul 763, există totuşi, la numai cinci staţii distanţă, providenţiala linie 197.

Nu-s nici „o sutănouăşaptelea ăsta” mai breze. Tot scîlciate şi tot cu uşile-n vînt. Dar rabdă omul o jumătate de ceas şi uite că apar. Sînt burduşite cu popor, e drept, dar se ştie că, oricît de plin ar fi un autobuz, dacă eşti isteţ şi ai ceva practică pe linia lui 197, tot te urci.

Sînt ore ale zilei cînd afli şi un scaun liber. Te aşezi pe el, cu aerul niţel tîmp al celui care a găsit o bancnotă de zece mii, deşi era la vedere şi putea s-o ia altul, îţi potriveşti oasele şi omoplaţii în spătarul lui jerpelit şi, haida-haida, tot prin margini de Bucureşti, poţi să şi aţipeşti un timp.

Nu-i un somn nici odihnitor, nici îndestulător. Numai că, oricît de chinuită ar fi jumătatea asta de oră de somn în autobuzul 197, e un balsam faţă de înghesuiala sinistră de pe linia lui 763. Oricît de prost ai duce-o, există întotdeauna şi alţii mai disperaţi decît tine.

Deci, reuşise

Miracolele trebuie să aibă martori. Dacă un lucru ieşit din comun e istorisit doar de cel care l-a trăit, el devine povestire. Legenda e mai atrăgătoare ca realitatea. Pe măsură ce povesteşti, crezi tot mai puţin din ce ai văzut şi simţit.

În 1970, am cunoscut un academician farmacolog. Pe mine, poziţia sa în ştiinţă şi societate mă impresiona. Pe el, nu. Îşi trădase pasiunea, marea pasiune: biologia. Savant şi academician ajunsese din greşeală ori, mai bine zis, fiindcă „aşa a vrut mămica”. Era complet dependent de maică-sa. Nu ieşise din

cuvîntul bătrînei.

„Femeile din familia noastră – spunea academicianul – trăiesc mult, pînă spre 95 de ani.”

Într-adevăr, femeia s-a stins la 95 de ani. El tocmai împlinea 73.

„Acum, că mămica s-a prăpădit – a spus melancolic, dar şi cu o undă de vinovată uşurare –, voi studia serios biologia. Am toată viaţa înainte. Bărbaţii din familia noastră trăiesc şi ei mult.”

Omul care ajunsese savant în farmacie, de nevoie, contra chemării care-l îndrepta spre biologie, a început, în sfîrşit, să se bucure de viaţă. După doi ani, arăta şi mai vioi. Reluase o serie de experienţe abandonate în 1953. Făcuse zece ani de puşcărie la „politici”, pentru un motiv de care, şi-n 1973, după douăzeci de ani, amintea rar şi cu jumătate de gură. Totul se petrecuse prea repede ca să fi fost adevărat! El a spus propoziţia cu care am început această povestire: „Miracolele trebuie să aibă martori.” Dacă n-au martori, se alege din ele numai o povestire. Ce se întîmplase? În 1953, fusese citat între promotorii ideii, împreună cu colaboratorii unui cîştigător al Premiului Nobel pentru biologie. Corespondase cu un american şi acesta avusese decenţa, deşi putea să-l ignore, să-i citeze numele în prefaţa studiului.

Pe vremea aceea, ruşii descopereau locomotiva, televiziunea, radioul; tot ceea ce era important în ştiinţă, era musai invenţie sau descoperire rusească. Farmacologul a stat închis zece ani, pentru că nu decontase ideea la ruşi. În plus, maică-sa a fost foarte supărată pe el. Rezulta că, în loc să se ţină de farmacie, pierdea timpul cu biologia.

În 1977, a plecat în Germania, luînd cu sine şi lucrările de savant amator în biologie. I-am regăsit numele în prospectul unor coloranţi din industria astronautică. Trăise exact 95 de ani. În prospect scria: „biolog celebru”. Deci, reuşise.

O minciună care nu interesează pe nimeni

În 1980, doamna Mormînt din Haga, o aventurieră în etate, căreia „organele” noastre îi făceau mici

hatîruri culturale, din motive lesne de ghicit, a invitat cîţiva artişti tineri, din Galeria ei din Olanda. Cum lucram la o carte despre graficianul M. C. Escher, am întrebat-o pe doamna Mormînt dacă nu m-ar putea găzdui un timp, şi pe mine, pentru o documentare. Cu toate că n-aveam nici o şansă să capăt viza, întrucît o rudă foarte apropiată tocmai o ştersese în Canada, datorită diligenţelor bătrînei spioane, am primit-o. A fost cea mai împlinită dintre toate călătoriile mele şi singura despre care nu pomenesc decît arareori. Nu fiindcă aş avea ceva de ascuns. Dimpotrivă, pentru că am ceva de dezvăluit. Atîta doar că e genul de mărturisire căreia parcă nu-i vine niciodată momentul. Cea mai fericită dintre călătoriile mele în străinătate are la origini

o mare minciună. Am plecat în Olanda cu gîndul să colind bibliotecile şi muzeele însă, după ce m-am vînturat cîteva zile prin pinacotecile din Amsterdam şi Rotterdam, am lăsat baltă documentarea şi-n restul timpului n-am făcut altceva decît să hoinăresc, să mă uit la oameni şi la case, să bat cartierele comerciale, să mă învîrt ore întregi pe străzile cu curve şi *sex-shop-uri,* să-mi fac de lucru prin porturi şi, în general, să mă bucur din zori şi pînă noaptea, tîrziu, de toate plăcerile unui vagabondaj civilizat, inclusiv de o lungă şi decentă flămînzeală românească, de turist cu salamu-n geamantan.

În fiecare seară, doamna Mormînt se interesa cum merge lucrul la textul despre M. C. Escher, iar minciuna pe care i-o serveam – cum că mergea –, era un fleac pe lîngă adevărul că uitasem cu totul de carte. Şi nu numai că n-am scris-o niciodată, dar de cîte ori văd o gravură de-a olandezului, noaptea visez că mă găsesc de o groază de timp la Haga, că aproape am uitat să mă întorc acasă, dar că evadarea a ajuns la o scadenţă, iar eu trebuie să-mi fac bagajele şi să revin în ţară.

În vis, ştiu că ar fi urmat să mă întorc acasă în mai multe rînduri – adică în alte vise – şi că acum nu mai puteam amîna.

Noaptea trecută, am visat iarăşi că sînt la Haga, de luni sau poate de ani, că n-am altă treabă decît hoinăritul, că de-o groază de timp nu mai am nici o veste de la ai mei, dar că, afară de o vagă stînjeneală, nu am nici un complex.

Aceasta e marea minciună pe care o trăim frecvent, cu toţii şi care nu interesează pe nimeni, fiindcă nu poate fi nici măsurată, nici dovedită. Nu e nevoie de o carte de vise, ca s-o tălmăcim. N-am simţit niciodată nevoia să rămîn definitiv în străinătate, însă, în nenumăratele vise în care m-am exilat fără să-mi fie prea clar cum, n-am simţit deloc, dar absolut deloc, nevoia să revin în ţară.

Cînd mă trezesc, mi-e silă de ce mi-a trecut prin minte în somn. De aceea nu mă refer decît rar şi ambiguu la Galeria doamnei Mormînt şi la neobosita mea lălăială prin Olanda. Sînt minciuni care se leagă una de alta, pînă ce ultima şi cea mai mare explodează. Iar ce dezastru poate să producă explozia, nimeni nu ştie.

Un ilegalist multilateral cotizat

În anul 1909, unchiul Ionel din Brăila s-a apucat de negoţ cu grîu şi porumb pe Dunăre. Avea un mic remorcher şi, cînd nu căra în sus şi în jos şalandele cu grîne, muta de pe un mal pe altul români, unguri, sîrbi, turci, greci şi bulgari.

Ca să-i aducă la noi pe bulgarii certaţi cu legea, unchiul Ionel trebuia să-i mituiască pe grănicerii români. Şi invers.

În 1919, unchiul Ionel mituia, de-acum de zece ani buni, toţi vameşii, grănicerii, funcţionarii şi primarii de pe amîndouă malurile Dunării, de la Orşova la Călăraşi. Plătea, însă nu-l durea capul. Pe vremea aceea, mita era mită, nu ca azi. Unchiul Ionel era respectat nu numai de contrabandiştii şi anarhiştii din toate satele riverane, ci şi de poliţai. Atîta încredere aveau Poliţiile balcanice în unchiul Ionel, încît, în 1919, cînd bulgarii i-au cerut unchiului să-l facă pierdut în Giurgiu pe un anarhist chior, care tocmai le pusese o bombă în Parlament, plutoane întregi de curcani de toate naţiile au păzit malurile. Nu de grija chiorului, ci a unchiului Ionel. Criminali mai găseai, dar oameni de onoare, care să ia cinstit de la toţi şi să dea corect tuturor, fără să rămînă dator nimănui, mai greu. În Balcani, unchiul meu era un fel de cetăţean de tezaur.

Lucrurile poate c-ar fi mers multă vreme aşa, dacă, dintr-un exces de recunoştinţă, partidele de stînga din Bulgaria nu l-ar fi făcut, din oficiu, membru onorific, iar din 1936 nu i-ar fi trimis mereu somaţii să-şi

achite cotizaţiile restante din ultimii 17 ani.

Şi nu erau numai bulgarii.

Unchiul Ionel primea tot timpul scrisori de la o groază de formaţii de stînga şi comuniste din Bulgaria, Serbia, Grecia, Turcia, ba chiar şi din Crimeea, prin care i se cerea respectuos, dar ferm, cu nişte ameninţări abil formulate, să-şi dea obolul, dacă mai voia să rămînă în afaceri. La un moment dat, balanţa s-a stricat rău de tot: numărul partidelor comuniste, care-l scoteau cu cotizaţia restantă, a devenit mai mare ca al secţiilor de poliţie şi al punctelor vamale unde unchiul Ionel cotiza conştiincios. În 1944, cînd alţi transportori de pe Dunăre prosperau, el a dat faliment. Şi dac-ar fi fost doar atît, însă la razii, cînd poliţiştii noştri scotoceau după comunişti şi-l anunţau pe nea Ionel să se ascundă ba în pivniţă, ba în pod, el se trezea la poartă şi cu cîte o delegaţie de bolşevici bulgari. După 1945, unii încă mai umblau să-l afilieze, iar alţii să-l dea afară. Astfel că, deşi scăpătat, unchiul Ionel a continuat să primească, din cinci ţări balcanice, diplome, medalii de ilegalist, somaţii de plată, avize de excludere şi avertismente ale punctelor vamale, atît în perioada anilor de detenţie, pentru delictul de contrabandă politică neautorizată, cît şi după ce a fost adjudecat definitiv şi a fost îngropat într-un steag roşu, ca membru fondator al PCR. Singurul partid la care era cu cotizaţia la zi, achitată însă la chestură ca să ştie sigur cui şi cît plătea.

Slujbaş la stat

Cînd lucrezi ani de-a rîndul în acelaşi birou, cu aceiaşi colegi, ajungi, din plictiseală, să faci lucruri pe care, la o adică, poţi să le explici. Dar care – tot la o adică – cu greu ar putea fi înţelese.

De fapt, ar putea fi înţelese doar de alţi oameni, care se plictisesc stînd ani în şir în acelaşi birou, cu aceleaşi mutre împrejur.

Am trăit o astfel de întîmplare. Într-o zi, cînd ne-am dat seama că n-aveam altceva de făcut decît să îmbătrînim în faţa unei planşete goale. Un coleg s-a urcat pe birou şi ne-a zis: „Ce-ar fi să inventăm un joc de societate, de care să ne bucurăm numai noi?”. O idee banală care însă, în acel moment, ni s-a părut

inteligentă. Jocul trebuia să-l inventăm venind fiecare cu o sugestie. Poate c-ar fi ieşit ceva, dacă am fi fost nişte oameni cu idei. Dar nu eram. Cea mai bună dovadă în acest sens era că ne plictiseam.

Colegul ne-a cerut să-i spunem cu ce semăna el, aşa, cum stătea cocoţat în picioare pe biroul şefului de atelier. Cineva a spus că semăna chiar cu el însuşi; altcineva, că aducea cu un prost mai mare. Răspunsuri pline de miez, dar şi încărcate de plictiseală.

O fată, despre care ştiam precis că nu se distinge prin nimic, a exclamat uimită de ce-a putut să-i treacă prin minte: „Parcă ai fi o lămîie!”.

Colegul nostru era sfrijit, mărunt şi mustăcios. Dacă ţineai să-l compari cu ceva, puteai să-i spui că e ca un ardei iute, ca un pătrunjel sau ca o altă legumă, dar nu ca o lămîie. Totuşi, părerea ei ne-a umplut de entuziasm. Am rîs cu lacrimi. Şeful atelierului a ţinut să precizeze că el are lacrimi în ochi ori de cîte ori mănîncă lămîi. Şi iar am rîs. Amicul de pe masă a profitat de o clipă de linişte şi a zis că se simte ca o lămîie tăiată felii. După care, deşi nu vedeam legătura, şi-a dat jos pantalonii.

Asta ne-a adus într-o stare de veselie vecină cu isteria. Lămîia tăiată în felii subţiri a început să danseze din buric şi să cînte cu inflexiuni orientale: „M-a făcut mama artist, ziua vesel, noaptea trist”.

Ar fi fost o zi reuşită, cea mai reuşită dintr-o suită de zile apăsătoare, bătrînicioase, dacă pe uşă n-ar fi intrat directorul. Era un bărbat înalt, ursuz, care probabil că arăta mai ursuz decît îl îndemna firea, din cauză că se uita cruciş. Rîsul ni s-a stins de pe buze. Singurul care continua să se simte bine era lămîia în chiloţi. Directorul mi-a spus că mă aşteaptă în cabinetul său. M-am dus, întrebîndu-mă dacă merita să-i explic ce se întîmplase, din moment ce tot avea să mă dea afară. Îi eram antipatic. Nu ştiam de ce. Unii oameni nu reuşesc să se înţeleagă din motive genetice. Sau din cauze care nu pot fi desluşite, oricît te-ai strădui. Directorul m-a primit oarecum calmat. Mi-a spus că ar fi dispus să uite totul, dacă reuşeam să-i povestesc, pe scurt, ce ne apucase.

„Pe scurt, e greu de povestit”, am zis.

„Atunci, încearcă pe larg”, a insistat el.

„Cred că nici pe larg nu pot să povestesc”, am zis.

„În esenţă, e vorba de faptul că un coleg, cel urcat pe birou, crede că e o lămîie tăiată în felii subţiri, pe o tavă turcească. Desigur, pot să vă istorisesc cum s-a ajuns aici, dar nu cred că o să vă amuze. Ar trebui să vă plictisiţi de moarte ca să aveţi destule motive să vă distreze asta.”

Directorul mi-a spus că pot să plec şi că va lua măsuri. Am aşteptat cîteva luni să fim sancţionaţi, dar nu s-a întîmplat nimic. Intr-o zi, secretara directorului, o fată de treabă, care ne şoptea din cînd în cînd ce se petrece în Consiliul de conducere, ca să ştim la ce trebuie să ne aşteptăm, mi-a povestit că, după părerea ei, şeful începea să se ţicnească. L-a surprins urcat pe birou, dansînd. I-am zis că nu e un semn de ţicneală, ci mai degrabă o dovadă că fusese grav bolnav şi începea să se vindece.

E o poveste sau e adevărat?

Am băut, cîndva, o cafea foarte bună la Cluj, într-un local cu vreo cinci mese. Mi-a preparat-o chiar patronul, întrebîndu-mă cu de-amănuntul cum voiam să fie: mai dulce, mai amară, mai aşa, mai pe dincolo. Am pus excesul său de amabilitate pe seama faptului că eram singurul muşteriu al dimineţii, dar şi al obiceiului ardelenesc de a face dintr-un *expresso* ca la Roma acasă, un adevărat ritual. Faptul e că am ţinut minte şi aroma de *Lavazza cream,* şi clinchetul linguriţei. Iar cînd m-am dus din nou la Cluj, după trei ani, primul drum de la gară a fost la domnul Ioşka cel ceremonios.

De astă dată, mesele erau pline, aşa că am luat loc la bar. Servea tot patronul, care mi-a aruncat o privire întrebătoare şi eu i-am spus că doream o cafea mică. Pînă acum, nimic deosebit. Povestea abia aici începe să aibă un *schepsis,* fiindcă omul acela, pentru care nu puteam fi decît un client oarecare, m-a întrebat cum se întreabă între ei lorzii, care nu-şi schimbă de la o zi la alta preferinţele: „Să fie ca acum trei ani?”.

Aceasta e toată întîmplarea şi nimic altceva, iar dac-ar fi s-o istorisesc mai multor persoane, de mai multe ori, m-aş opri la întrebarea: „Să fie ca acum trei ani?”, adică la lucrul care m-a surprins, la memoria unui

fapt atît de banal, cum e mica hachiţă la prepararea cafelei unui consumator ca nenumăraţi alţii.

Dar iată, spun povestea, ascultătorii se amuză, le place poanta, însă nu mă cred. Zic că n-are cum să fie adevărată. Precis că atunci s-a petrecut nu ştiu ce, de m-a ţinut minte.

Ascultătorii sînt preocupaţi de adevărul şi de minciuna care pot să încapă în cea mai nevinovată poveste. De la un timp, oamenii au devenit atît de suspicioşi, încît nici nu îndrăznesc să precizez că, a doua oară, eu m-am dus la Cluj numai pentru a bea o cafea. Dar nu orice cafea, în nu contează care local, ci cafeaua *expresso* din casa aceea unde, fără nici un motiv special, m-am simţit atît de bine, că şi azi mă întreb: care să fi fost motivul?

Întîmplarea face parte din categoria lucrurilor simple şi bune, în care nu mai credem. Cum să te duci pînă la Cluj, doar pentru o cafea? Dar eu de fapt, nu pentru cafeaua lui Ioşka m-am dus. Am făcut-o ca să văd dacă mai pot trăi încă o dată, ce am trăit atunci.

Aceasta e regula dintîi a lucrurilor simple şi bune: să se petreacă tot timpul la fel, necondiţionat, indiferent de convulsiile din societate. De ce să strice o tîmpenie a Guvernului, gustul cafelei dintr-un mic local din celălalt capăt al ţării? Şi de ce să nu mă ţină minte Ioşka? Ce altceva trebuie să ţină minte un meseriaş al cafelei, dacă nu gusturile clienţilor, chiar cînd aceştia îi trec pragul la trei ani o dată? Că doar nu şi-a deschis cafeneaua pentru lucruri complicate şi rele, de care vrea să uite imediat! Suspicioşii au motivele lor ca să nu mă creadă. Dovadă că povestea stă, totuşi, pe o mare minciună. Nu e vorba de cafeneaua lui Ioşka din Cluj. E vorba de cafeneaua lui Amato, din Ravena.

Burlacul

Am locuit cîteva zile în locuinţa unui burlac, fumător de pipă, la al cărui televizor totul se vedea ca prin ceaţă. Deoarece plecam dimineaţa şi mă întorceam noaptea tîrziu, dădeam drumul la aparat, doar fiindcă în casă exista unul.

Nici burlacul care, lucrînd pe un taxi în schimbul doi, venea să se culce şi mai tîrziu decît mine, nu se omora cu privitul. Asculta uneori ultimul buletin de ştiri, moţăind cu pipa-n gură, ecranul alburiu avînd şi asupra lui un efect sedativ. Cînd se-ntîmpla să ne nimerim amîndoi acasă, discutam despre faptul că

televizorul ar fi trebuit dat la reparat, întrebîndu-ne dacă nu cumva depanatul, la starea în care se găsea, era pierdere curată.

Într-o după-amiază cu un soare roşiatic de toamnă, care îşi trimitea o rază ascuţită şi-n garsoniera amicului, mi-am dat seama că ecranul televizorului era pufos şi nu sticlos. Ca şi cum cineva îl acoperise cu un filtru gros de un centimetru, dintr-un material semănînd cu pledurile pentru îngeri.

N-am văzut încă un înger dormind, însă, dacă vreau să-mi imaginez unul, ştiu că pătura cu care se acoperă el, aşa ar urma să arate, ca un nor subţire, totuşi suficient de consistent ca să-l poţi pipăi şi să urli că este. Imaterial, dar palpabil. Cu grosime şi masă, însă lipsit de greutate proprie.

Un pled pentru îngeri are exact textura unui strat de praf şi fum spongios de pipă, aşezat timp de cîţiva ani pe ecranul niciodată şters al unui televizor de burlac. După ce am dat jos jegul acela inefabil, ecranul s-a luminat şi s-a colorat brusc. Raza tîrzie de octombrie, care mătura leneş lucrurile din odaie, ajutată acum şi de aureola albăstruie a televizorului, arăta că pe toate lucrurile la care se umbla rar, ca de pildă pe vechiul patefon Phillips urcat pe şifonier, fumul gros de pipă se aşezase în straturi infinitezimale, pînă ce, din nimic pe nimic, rezulta un ceva fără nume. Un abur cenuşiu şi ceţos, din cauza căruia îţi venea să-ţi ştergi tot timpul ochelarii, cu convingerea că le-a venit sorocul să-i schimbi. L-am întrebat pe amic de cînd fuma pipă şi el mi-a spus că dintotdeauna. L-am întrebat apoi, cînd făcuse ultima oară curăţenie şi, la fel de sigur de sine, a zis că ultima oară fusese niciodată. I-am propus ca, într-una din zilele în care aveam să mai locuiesc la el, să mă plătesc cumva făcîndu-i curăţenie.

Brusc, s-a enervat şi, pe un ton duşmănos, duşmănia aceea rece de bărbat care ştie că pînă şi cele mai sănătoase prietenii tot au o scadenţă, mi-a spus: „Mi-ai stricat televizorul, iar acum vrei să-mi strici toată casa!”.

„...Stalinu’ ăla, mare...”

Un artist în etate mi-a povestit cum s-a lucrat, în anul 1950, la un portret uriaş care-l înfăţişa pe Stalin în

biroul său. Conceput pe o pînză la fel de mare ca o velă de corabie, tabloul devenea, pentru oportunişti de seamă ai epocii, prilejul unic de a-şi exercita, pentru un public restrîns de consilieri sovietici şi de politruci autohtoni, dragostea pentru geniul popoarelor. Muncind cu pensula la ochii, nasul, fruntea, gura şi mustăţile acestuia, îşi probau loialitatea. Părţile din imagine, care nu aduceau glorie oficială – precum epoleţii, decoraţiile, nasturii şi mîinile –, dar reclamau şi ele o imensă iubire de Stalin, au fost lăsate, la fel cum lasă regii nişte oase cu carne pe ele, slugilor celor mai devotate – pictorilor care ar fi putut desena nasuri şi mustăţi, însă nu erau copţi pentru o astfel de onoare.

„Nouă, tinerilor care flămînzeam prin faţa uşilor de preşedinţi şi secretari de partid doar, doar vom căpăta o comandă mai bine plătită – mi-a spus bătrînul –, ne-au fost repartizate cizmele, pantalonii, prohabul, iar celor cu o origine foarte sănătoasă, romburile de pe covorul pe care călca tătuca. Colegii mă invidiau pentru că fusesem selectat să pictez la „Stalinu' ăla mare”. Dar dacă ar fi ştiut că tot ce căpătasem erau bombeurile şi nişte cute de la o cizmă, ar fi fost probabil mai îngăduitori. Oricum, munceam la cute, voiam să fiu promovat la pictat poalele tunicii şi, fiindcă mă credeam mai talentat ca „maeştrii”, mă vedeam colorînd cîndva şi la epoleţi. Dar chiar şi aşa, visul nu mă ducea mai sus de umeri. Cîţiva artişti în etate, chemaţi să-şi mai spele din păcatele „impresioniste” de dinainte de război cu vopsitul biroului de care se sprijinea generalissim-ul şi chiar la mina cu care-şi ţinea pipa, îşi ziceau „pictori de la briu în sus”. Noi, tinerii „de la briu în jos”, sufeream, dar cu măsură, să nu se observe. Acum, că-mi pot judeca cu detaşare trecutul, aş face-o altfel decît generaţiile care se grăbesc să ne incrimineze slugărnicia. Cînd ajungi în situaţia de a-ţi practica arta în funcţiune de cureaua cu care-şi încinge pîntecul stăpînul, fiecare centimetru în sus sau în jos începe să se cheme istorie. Eu, bunăoară, care am avut neşansa de a nu picta decît tălpi şi bombee, constat că, trecînd vremea, neşansa de atunci mă face un soi de disident. Colegul care i-a pictat prohabul lui Stalin, chiar se făleşte, zicînd că ăsta a fost modul în care şi-a bătut el joc de comunişti. Oportunismul are nişte unităţi de măsură. Povestindu-ţi, mă amuz. Şi, într-un fel, mă simt iertat de măruntele compromisuri cu viaţa, pe care le-am făcut. Dar ştii matale că maestrul şi profesorul meu, care, fiind mare şef la Uniune, şi-a ales să picteze buchetul de flori de pe biroul lui Stalin, a murit fericit, convins că a rămas tot timpul o conştiinţă imaculată? Că florile de pe biroul lui Stalin erau artă, în timp ce

văcsuiala la epoleţi şi mustăţi erau trădare de ţară şi o abdicare de neiertat de la rigorile marii creaţii?”

Un apartament foarte ieftin

„De astăzi, gata – i-a zis Mişu prietenului său Nelu, care-l ţinea în gazdă de şapte ani, de cînd divorţase – îmi caut casă. Uite aşa, din toată sărăcia, am strîns zece mii de dolari. Imposibil să nu găsesc un apartament ieftin. Indiferent unde. Chiar şi la dracu-n praznic!”

Şi s-a pus pe căutat. După ce a vizitat o mulţime de locuinţe de două camere, în blocuri de la marginea Bucureştiului, Mişu şi-a dat seama că, oricît de infecte ar fi fost scările, intrările sau cartierele, găsea mereu altele şi mai infecte. Şi că, oricît de aiurea ar fi fost pretenţiile vînzătorilor, mai era pînă să ajungă la omul cu cele mai absurde clauze.

„Ăştia – şi-a zis Mişu – nu vor să vîndă. Ăştia vor numai conversaţie.”

Şi poate c-ar fi renunţat pentru o vreme să mai colinde Ferentarii şi Balta Albă dacă, întrebînd de preţ, la un anunţ publicitar de tipul „2 decom. liberabil, vedere decentă”, femeia, care-i răspunsese la telefon, nu ar fi precizat: „ Păi, cît să coste? Exact ca toate apartamentele astea, aruncate la dracu-n praznic, adică zece mii de dolari!”. Deşi era sceptic, Mişu s-a dus totuşi să vadă casa. Adevărul era că-i plăcuse vocea femeii. Iar cînd aceasta i-a deschis uşa, nu l-a mai preocupat deloc „vederea decentă” de la ferestrele apartamentului ei. I-a plăcut cum era mobilat, i-a plăcut că strălucea de curăţenie, dar cel mai mult i-a plăcut Maria.

„E drept – a zis Maria – că în centrul oraşului se ajunge greu. Dar la colţ, opreşte regulat cursa de Giurgiu.” „Şi, la ce ajută?”, a întrebat, cu o undă de ironie în glas, Mişu.

„La nimic, a răspuns femeia. Doar că n-am fost niciodată la Giurgiu. Nu trebuia decît să mă urc în maşină. Totuşi, n-am făcut-o.”

Lui Mişu i-a plăcut şi cafeaua pe care i-a oferit-o Maria. Chiar şi povestea divorţului ei i-a plăcut. Dar cel mai mult şi mai mult i-a plăcut faptul că divorţaseră amîndoi în acelaşi an, în aceeaşi

lună şi în aceeaşi zi.

„Ce coincidenţă!”, a exclamat Mişu.

După care, deşi nu era tocmai recomandabil să-i laude apartamentul, fiindcă Maria ar fi putut să ridice preţul, a conchis:

„Păcat că-l vindeţi. Eu zic să mai aşteptăm. Preţurile cresc. Cît de ciudată e viaţa!”, a mai zis Mişu.

„De ce-i ciudată?”, a întrebat Maria.

„Pentru că nici eu nu am vizitat Giurgiul, a răspuns Mişu. Ce-ar fi să mergem chiar acum?”

Şi, fiindcă autobuzul de Giurgiu tocmai se vedea venind în staţie, Maria a încuiat apartamentul şi au plecat la Giurgiu.

Aici s-au plimbat ţinîndu-se de mînă, prin centrul oraşului, au servit cîte o ciorbă de burtă, absolut delicioasă, la restaurantul „Serviţi delicioasa noastră ciorbă de burtă” de pe faleza Dunării şi, pentru că se simţeau bine împreună, au mai comandat cîte o porţie. Cît despre ceea ce s-a mai întîmplat mai departe, vă puteţi imagina şi singuri, fără să fi vizitat nici unul din apartamentele ieftine ce se vînd la marginea Bucureştiului.

Povestiri cu ochelari

Toţi cei care poartă ochelari au cîte ceva de povestit despre ei, începînd chiar cu ziua cînd şi i-au pus pentru prima oară, iar colegii le-au zis că-s „ochelarişti”. Existînd o mare varietate de ochelari, trebuie să existe şi una la fel de mare, cu incidente cu ochelari, majoritatea avînd ca personaj principal o persoană care uită mereu pe unde şi-i lasă. Cea mai concretă şi mai nostimă parabolă cu ochelari a scris-o Julio Cortazar şi-n ea e vorba de o minune. Cortazar spune că un domn şi-a scăpat ochelarii pe trotuar şi, fiindcă nu s-au spart, a socotit că s-a petrecut o minune. În timp ce şi-i băga într-un etui, i-a scăpat din nou, cu etui cu tot. Însă nu s-a

impacientat, deoarece şi-i ştia protejaţi. Totuşi, ochelarii erau ţăndări. Domnul, îşi sfîrşeşte autorul naraţiunea, nu şi-a dat niciodată seama că abia a doua oară se întîmplase miracolul.

Am avut un coleg, ai cărui ochelari cu ramă neagră şi cu multe dioptrii îi completau atît de bine portretul, încît în ziua cînd a sosit la serviciu fără ei l-am întrebat: „Pe cine căutaţi?”. Şi abia către prînz, după ce i-au fost aduşi de la reparat, am scăpat de senzaţia apăsătoare, c-am lucrat ani întregi alături de un impostor.

Într-o zi, colegul a sosit la slujbă bîjbîind cu mîna pe birouri, ca apoi, sprijinindu-se de al său cu un gest de om resemnat cu nenorocirea, ca şi cum ştia de mult c-o să vină şi acum, că dăduse peste el, era pregătit, a zis cu un glas stins: „Am orbit!”.

Ne-am strîns, fireşte, în jurul său şi i-am adresat cele mai stupide întrebări din cîte se pot formula, cînd vrei să ajuţi pe cineva, dar nu ştii cum. Şi fiindcă ne asigura la fiecare cuvînt de încurajare pe care i-l adresam, că nu mai era nimic de făcut, deoarece ne vedea, aşa cum îl avertizase cîndva şi doctorul, ca printr-o ceaţă galbenă şi groasă, ne-am retras strategic către scaunele noastre, cu consolarea aceea subtilă, perfidă şi atît de umană, că pînă şi cele mai mari drame au o parte bună. În sensul că li se întîmplă altora.

Pe mine m-a intrigat precizarea că ceaţa de pe ochi era galbenă. De ce nu roşie? De ce nu bleu-marin? Drept care, am revenit lîngă bietul om şi m-am uitat mai atent la ochelarii lui. După care, punîndu-mi-i pe nas, am orbit pe loc şi abia de i-am zărit pe colegi printr-un nor compact, un nor galben ca uleiul, în care-ţi prăjeşti în grabă nişte ficat, înainte de a pleca la slujbă. L-am întrebat pe amic dacă în dimineaţa aceea mîncase ficat, el mi-a răspuns că nu chiar atunci, ci de cu seară. Şi nu ficat, ci ficăţei de pui. Din cei pe care-i scoţi plini de apă din pungă, iar cînd îi arunci în tigaie împrăştie uleiul pe toţi pereţii. Dar şi pe ochelarii unui burlac nătîng, căruia, de foame, nu-i mai pasă că-l aşteaptă o orbire temporară.

I-am şters îndelung ochelarii, colegul şi i-a aşezat ca vindecatul din Biblie la ochi şi a exclamat fericit: „Văd din nou!”. Dar unde-i înţelesul? veţi întreba. Răspunsul e că nu orice povestire

ascunde un înţeles profund. Adesea, ascunde doar cazuri trecătoare, de tembelism masculin.

Hamănegs

Un fost „secretar cu organizatoricul” dintr-un institut de cercetare a povestit calvarul trăit de el, într-o delegaţie în străinătate. Fiindcă avea mijloacele şi pentru că, la vremea aceea, socotea că avea şi îndreptăţirea la o călătorie „afară”, a făcut ce a făcut şi i s-a aprobat să fie al treilea dintr-un grup de cercetători ştiinţifici invitaţi la un congres în Norvegia. Numai că, în ziua plecării, s-a trezit singur în avion. Cercetătorii, pe a căror engleză se baza, n-au primit viză.

Fostul activist de partid ştia că, în Occident, e bine să spui *„soriy”* tot timpul, deoarece cuvîntul rezolva nu doar micile incidente ale zilei, ci şi situaţiile cînd nu pricepeai o iotă din ce se vorbea. Era, de asemenea, util să zici *„Thank you”* în cele mai delicate împrejurări întrucît, pînă ce gazdele se dumireau pentru ce le mulţumeai, puteai să dispari. Tot scormonind în restrînsul său dicţionar de engleză pentru cadrele de încredere, deghizate în oameni de ştiinţă, şi-a dat seama că mai poseda o expresie cu care, la ananghie, se putea salva, deşi nu ştia bine ce înseamnă. Dar, cum străinii, care aveau uneori treburi în Institutul lui, o întrebuinţau des, s-a gîndit că nu era deloc rău c-o memorase. Expresia era: *„Hăuduiudu”.*

Suna, într-adevăr, ca o chiuitură de nuntă, dar decît nimic, mai bine să spui ceva şi să-ţi vezi de ale tale.

La congres, n-a avut probleme. Cum nu avusese, de altfel, nici cînd fusese luat de la aeroport şi dus la hotelul din imediata vecinătate a Universităţii. Norvegienii ştiau cît de buimaci erau toţi colegii din Est, cînd ajungeau pentru prima oară în Vest, aşa că n-au făcut caz de faptul că românul zicea *„Hăuduiudu”* şi cînd se ducea la toaletă, şi cînd era invitat insistent să se înscrie cu comunicările pe secţiuni.

Probleme a avut însă la micul dejun, întrucît, în Norvegia, nu se servea micul dejun suedez, cum spera el, ci un mic dejun norvegian, comparabil cu cel de la hotelurile partidului, cu care se

deprinsese în ţară. Stătea, aşadar, secretarul cu organizatoricul la masă împreună cu un danez guraliv şi cu două nemţoaice mute, iar o norvegiancă înarmată cu un carneţel îi zicea ceva într-o limbă exotică. De aceea, tot ce a cerut danezul, a cerut şi el: *„Hamănegs”* . Şi apoi a aşteptat să vadă ce minune avea să mai fie şi aia. Dar nu era nici o minune, ci ouă cu şuncă prăjită. Mai bine-zis, foarte prăjită.

Fostul secretar s-a răstignit într-o muţenie şi mai dură decât a nemţoaicelor şi a înghiţit *hamănegs-ul.* Şi, întrucît la prînz n-a reuşit să desluşească nimic din vorbăria guturală a nordicului, tot *hamănegs* a cerut. La fel şi seara. Şi apoi trei zile la rînd tot *hamănegs,* pînă ce fata, care aducea platourile cu mîncare, a intrat la idei şi s-a plîns şefului ei că unui român nu-i place deloc bucătăria norvegiană.

Era exact în ultima zi a Congresului, iar secretarul, înnebunit de durerile de bilă de la şunca foarte prăjită, tocmai se decisese să fie mai relaxat şi să arate cu degetul spre farfuriile nemţoaicelor, comandînd toate cele trei feluri de bucate ale căror nume în engleză le cunoştea: *Sorry, Thank you* şi *Hăuduiudu.* N-a mai apucat, fiindcă o criză cumplită de bilă l-a încovrigat pe scaun şi a fost dus, urgent, la spital.

Aici toate au fost mult mai simple. Cînd doctorii au început să bolborosească în limba lor, întrebînd probabil ce-l doare, secretarul a zis scurt *„Hamănegs”.* Şi, ciudat, doctorii au înţeles. Ceea ce înseamnă că nu toţi norvegienii sînt inculţi. Unii mai înţeleg cîte ceva în engleză.

Ciorba de burtă „ca la Izmir”

La Ankara, există o mulţime de ospătării cu specific regional pe care, deşi nu-s citate în ghidurile turistice simandicoase, le ţii minte, după ce le-ai trecut pragul, toată viaţa. Localul e tot din lemn bătrîn, are tavanul jos, mesele sînt lungi, ca de cantină soldăţească, doar oalele gigantice din oţel nichelat şi îmbrăcămintea clienţilor sînt dovada că ne găsim în secolul XXI, nu la 1800. Nu e un loc întocmit să pară vechi. Chiar este, cu unele amenajări de ultimă oră,

dictate de dimensiunile cazanelor şi de sursele moderne de căldură. Reţetele ciorbei de burtă „ca la Izmir” şi ale tuslamalei, însă, sînt aceleaşi de două veacuri, transmise în regim de secret de familie, din generaţie în generaţie. Străinii sînt bine veniţi, chiar dacă doar fraţii din Balcani ştiu cumva ce-i aceea o ciorbă de burtă adevărată. Ritualul însă, care te trimite îndărăt în timp, într-o epocă în care mîncatul cu grupul avea ceva din desfăşurarea unui spectacol de gală, îl ţin numai turcii. Şi nu toţi, ci numai cîţiva, întîmpinaţi de patron cu temenele largi, ca nişte oameni ce dau un înţeles istoric operaţiunii.

Un astfel de client de vază, tîrînd după el o nevastă şi o liotă de copii, burduhos, mustăcios, năduşit, dar aşezîndu-se la masă cu un oftat cît să umple tot salonul, oftatul celui care a ajuns în sfîrşit la o concluzie, după zeci de ani de căutări, m-a făcut să nu-mi mai pese de farfuria mea, ci să mă uit, fascinat de regia întregii scene, la a lui.

Lista de bucate indica două tipuri de porţii: una „mică” – mai mare decît oricare îmbiere cu ciorbă, din cel mai generos restaurant românesc – şi una „normală”, pentru burţi imperiale, ca a mustăciosului. Că atît femeia, cît şi copiii aveau în faţă cîte un castron „normal”, faptul avea logica lui. Nu strici rostul unei desfătări, doar pentru că ai tăi sînt nişte bicisnici şi nu pot să biruie o autentică raţie „ca la Izmir”. Nicăieri formula lui Marx, privitoare la transformarea cantităţii într-o nouă calitate, n-avea mai multă acoperire în realitate. Era destul să te uiţi la piramidele de tocătură de burtă albă şi fierbinte din galantare, la linguroaiele cu care bucătarii amestecau cu gesturi de sacerdoţi în cazane, la faţa de *bey* a bătrînului cu fes roşu, veghind din înaltul unui soi de podium de stat major la forfota chelnerilor, şi te simţeai omul unor alte vremuri. Multe lucruri bune or fi adus veacul al XX-lea – părea să spună, prin felul său de a fi, turcul cufundat, cu tot cu mustăţi, în genunile uriaşului castron de lut – dar există şi reguli în faţa cărora timpul e neputincios. Lucruri definitiv bune! Cum ar fi ciorba de burtă „ca la Izmir”.

În taverna aceea antică, mi-am reamintit o replică teribilă a socrului meu, venit mai tîrziu la nunta fiicei cu o oră, fiindcă n-a acceptat, în nici un chip, să umble la limbile ceasului, să le treacă, adică, pe orarul de vară, cum se anunţase la TV. Toamna, cînd s-a revenit la vechiul

orar, bătrînul a exclamat victorios: „Ei, vedeţi, n-au ăştia puterea să strice mersul timpului!”.

Bolovanul cu un bogat conţinut în aur

În 1972, în biroul directorului unei exploatări miniere de lîngă Abrud, am zărit un bolovan diform şi negru, ce părea să aibă o poveste, întrucît zăcea stingher pe un raft, unde te aşteptai să găseşti roci şi cristale. În anul acela eram înnebunit după roci şi cristale. Dar nu fiindcă anul în sine avea un chichirez, ci pentru că eram mai tînăr. Şi, în fiecare an, aveam cîte o pasiune nouă, uneori şi mai multe.

Văzînd că mă uit atent la pietroiul mohorît, ce aducea a meteorit, directorul l-a luat în mînă, l-a privit cîteva secunde lungi, aşa cum face orice om cînd dă de un lucru pierdut, şi m-a întrebat: „Vă place?”. Observînd că ezit să răspund, deoarece, în 1972, către toamnă, mă atrăgeau îndeosebi formele geometrice pure, a continuat: „Ar trebui să vă placă. E urît şi greu, dar are un bogat conţinut în aur. Cu ani în urmă, l-a cumpărat cu o groază de bani un colecţionar german, dar la graniţă i l-au confiscat, cu toate că avea actele în regulă, şi ni l-au trimis înapoi.”.

Deşi bolovanul era foarte greu şi nu-mi spunea nimic, mi l-a dăruit şi l-am cărat pînă la Bucureşti. Nu ştiam cum putea fi scos aurul din el, nimic din înfăţişarea lui nu trimitea cu gîndul la aur, totuşi l-am ţinut în casă, mutîndu-l de colo-colo, ca pe un lucru care urma să-şi găsească într-o zi locul. Iar cînd s-a ivit ocazia, m-am interesat la colecţionarii de curiozităţi, cît aur ar fi putut să aibă.

Trecînd timpul, pasiunea pentru aur, chiar şi la cei înnebuniţi cîndva după formele geometrice pure, are întîietate. Un colecţionar de flori de mină şi-a dat cu părerea despre pietroi, evitînd să-l atingă.

„Pune-l undeva, într-un colţ al casei – m-a sfătuit –, fiindcă-i radioactiv. Nu-mi dau seama cît aur e în el, dar nu merită să rişti.”

După care, cu vocea marcată de taină a celui care ştie multe, dar nu insistă, pentru că oamenii l-au dezamăgit ori de cîte ori le-a vrut binele, a precizat: „Ai grijă, ai copii!”.

Un geolog mi-a spus că directorul ori era un dobitoc, ori că-şi bătuse joc de mine. Bolovanul era greu din cauza fierului. Cît despre radioactivitate, nici vorbă. Puteam să-l păstrez, dacă-mi plăcea să cred că are aur, sau să-l arunc. Dar cum să arunci un lucru, pe care treizeci de ani l-ai socotit preţios? Nu că mi-aş fi făcut planuri cu aurul din el, însă o mică nădejde tot am avut.

Oamenii, pe care i-am consultat, mi-au dat apoi cele mai neconvingătoare răspunsuri: ba că ar fi putut avea aur, ba că nu; ba că n-avea nici o valoare, ba că avea precis una. Nimeni nu putea preciza ce fel de valoare, însă eu îmi pierdusem orice urmă de credinţă în ce-ar fi putut fi bolovanul acela şi nimeni nu mai putea să mi-o dea înapoi. Fiindcă, despre credinţă a fost vorba în cei mai bine de treizeci de ani, cît am ţinut pietroiul în casă, nu de aur.

Fiul cel mai vestit al satului

Comuna Tufeşti are două sate, unul în deal şi altul în vale. Ţăranii din cele două aşezări sînt într-o continuă ceartă, din cauza faptului că satul din deal se cheamă Tufeştii din Vale şi invers, cel din vale se numeşte din Deal. Totuşi, fiii satului îşi iubesc cu patimă locul de baştină, deşi nu ştiu prea clar pentru ce. Aşa cum se obişnuieşte de un timp, şi la Tufeşti s-a scris şi apoi s-a şi tipărit o Enciclopedie a personalităţilor comunei. Şi, cum aici nu s-a născut nici un om de seamă, demn a fi menţionat măcar în Enciclopedia personalităţilor judeţene, în carte au biografii amănunţite absolut toţi autohtonii. Citind-o, orice om cu memoria bună reţine faptul că absolut toţi tufeştenii au venit la un moment dat pe lume, au trăit un număr de ani şi apoi au murit.

Toţi, cu excepţia lui Ilarie Cofă, în dreptul căruia stă scris că s-a născut concomitent şi în Deal şi în Vale. Absurditatea are la bază faptul că Ilarie a fost, într-adevăr, o persoană deosebită. În biografia lui apar unele date absolut de neînţeles pentru cei care ignoră precizarea că, aşa cum spuneam, cine a plecat din Tufeşti, nu doreşte toată viaţa altceva decît să se întoarcă acasă.

După ce a terminat şcoala primară în comună, liceul în capitala de judeţ, dreptul, *belle-artele,*

literele şi silvicultura la Bucureşti şi şi-a luat doctoratul în speologie la Paris, după ce a colindat ca să se instruiască şi să-şi construiască un orizont spiritual vast toate marile capitale culturale ale Europei, Ilarie Cofă a simţit, de la München, de unde poposise, exact ceea ce simţea oricare tufeştean din Deal, cînd dădea o fugă la unul din Vale: un dor mistuitor de casă.

Drept care s-a decis să-şi închine restul vieţii ridicării şi luminării poporului român, respectiv celor 1214 locuitori nominalizaţi ca fiind în viaţă la data apariţiei Enciclopediei „Tufeşti – File de istorie. Oameni şi fapte”. Studiile în Bucureşti şi străinătate i-au fost de mare folos, întrucît, dacă toate catedrele din şcoala elementară erau definitiv ocupate prin dispensă de studii, postul de suplinitor la orele de desen, sport, muzică şi lucru manual îi fusese păstrat cu sfinţenie, încă de pe vremea cînd s-a auzit că s-ar întoarce în sat.

Cînd Ilarie Cofă a murit, toţi cei care l-au admirat şi i-au urmărit cu speranţă şi încredere studiile şi călătoriile de specializare prin lume au strîns ban cu ban şi, din sărăcia lor, i-au plătit o cruce de marmură care să poată fi văzută şi din Deal, şi din Vale. Iar pe cruce au scris: „Aici odihneşte tîmpitul de Ilarie Cofă, de la care aşteptam să ne scoată cumva din Tufeşti, să aflăm cum trăiesc şi alţii. Dumnezeu să-l ierte, că de la noi ce **3** altceva să primească dacă n-avem nimic?”.

Lista cu omagii

Pe prima pagină a unei cărţi despre cîţiva oameni de altădată, care făcuseră o mulţime de lucruri bune pentru oraşul X, autorul, un vestit profesor de liceu, ieşit la pensie, le-a mulţumit notabilităţilor din urbea unde şi-o documentase şi şi-o tipărise, astfel:

„Îi sînt îndatorat, în primul rînd, domnului primar care m-a avertizat, într-una din puţinele zile cînd l-am aflat treaz, că muncesc degeaba, fiindcă lumea de azi nu se mai interesează de trecut. Dacă nu mi-ar fi spus-o el, omul care ar trebui să ştie totul despre oraşul său, poate că nu m-aş fi apucat de scris. Îi sînt, de asemenea, profund recunoscător directorului bibliotecii judeţene, care, din invidie sau numai din lene, mi-a blocat accesul la o seamă de surse. Cînd un

om atît de obtuz conduce o instituţie atît de importantă, nu-ţi rămîne decît să-ţi iei informaţiile din alte locuri. Şi aşa am ajuns la urmaşii personalităţilor, ale căror biografii le-am întocmit.

Lor, acestor urmaşi, le adresez cele mai călduroase mulţumiri. Dacă n-ar fi fost mai mult decît neglijenţi cu memoria părinţilor şi a bunicilor, dacă n-ar fi vădit o totală indiferenţă la ideea unei cărţi închinate strădaniei de înaintaşi a acestora, poate nu aş fi intuit infinitul rezistentei lor mediocrităţi. Dar, cum numai nişte urmaşi bicisnici îţi permit să apreciezi cu adevărat rolul strămoşilor, le exprim toată gratitudinea.

Nu pot să-l uit, în această listă cu cuvinte de recunoştinţă, pe şeful Poliţiei Judeţene, un funcţionar sensibil la toate intrigile ţesute împotriva mea şi a cărţii mele, un colonel plin de vigoare, care n-a precupeţit nici un efort ca să mă împiedice să lucrez. Datorită piedicilor pe care mi le-a pus, am realizat curînd că n-are rost să-mi pierd timpul într-un loc de unde n-o să obţin nici cel mai mic sprijin şi aşa am cîştigat cel puţin un an cercetînd doar arhivele din Capitală.

Un cuvînt cald, de stimă şi simpatie am şi pentru distinsa soţie a prefectului, căreia chiar apropiaţii nu-i zic altfel decît „scorpia”. Răutatea ei, trufia ei, stăruinţa de-a dreptul jignitoare pe care a consumat-o ca să-i trec numele pe coperta volumului, la coautori, mi-au dat puteri să-i refuz ferm şi pe ceilalţi semianalfabeţi, dornici de a fi citaţi drept consultanţi, consilieri sau măcar ca simpli autori de capitole.

Generozitatea, cu care preşedintele băncii, şeful gării, directorul salubrităţii, patronul arab al Caselor de schimb, proprietarul Abatorului, administratorul Pieţei de peşte şi managera Casei de curve de pe lîngă Salonul parohial de modă mi-au permis să le trec numele pe copertă, în schimbul drepturilor de autor pe care mi le vor reţine ca sponsori, m-a emoţionat şi, de aceea, le mărturisesc întreaga mea consideraţie. Dacă n-aş fi aflat din timp că, tipărindu-mi volumul în oraş, n-o să cîştig nici un ban, n-aş fi apelat la şeful Fiscului. Acesta, spontan, sincer, cu amabilitatea tradiţională a omului de caracter, deprins să ia totul, dar să le mai lase şi altora

cînd e posibil, m-a învăţat cum să înşel statul fără să păţesc nimic. Tuturor omagiul meu!”.

Păcatul de pe alee

În fiecare dimineaţă, pe aleea principală din faţa blocului, locatarii dau de un păcat mare.

Dacă păcatul ăsta, chiar aşa răsucit, gros şi moţat cum e el, s-ar afla pe aleea din spate, ar fi treaba femeii de serviciu şi a administratorului să-l cureţe. Dar cum individul, care-l rostuieşte noapte de noapte drept acolo, în dreptul tuturor, riscă mai mult decît riscă orice om, cînd îl răzbeşte deodată păcatul, e clar că e vorba de un mesaj pentru toţi cei care au drum prin zonă. Dacă nu cumva şi pentru întreg cartierul.

La un păcat izolat, scăpat lîngă lift sau pitit lîngă ieşirea secundară, nu-i nevoie de o atitudine hotărîtă, de un punct de vedere bine chibzuit asupra chestiunii, îl aruncă în tomberon careva şi gata.

Păcatul de pe aleea principală însă, atît prin dimensiuni, cît şi prin poziţie, e o sfidare. Şi impune o reacţie organizată a întregului grup de proprietari de apartamente. De aceea, administratorul se ocupă de problemă foarte insistent, de parcă n-ar fi în cauză un simplu păcat, fie el şi neobişnuit de mare, ci o treabă foarte serioasă care poate să strice fragilul echilibru emoţional din bloc.

„Îşi bate joc de noi”, spune administratorul umblînd cu un tabel pe la toate uşile. Iar oamenii semnează un protest colectiv, gravi şi tăcuţi, fără să le fie clar ce scrie în capul foii şi de ce-o fac. Simt însă că trebuie făcut musai ceva. Că tabelul e oricum un început. Există, prin urmare, un consens. Mai rămîne de stabilit în ce privinţă.

Trecînd zilele, situaţia devine critică, deoarece, dacă la început toţi pronunţau cuvîntul „păcat” îndîrjit şi cu un soi de mînie sfîntă şi proletară în glas, ca în faţa unui fapt antisocial indiscutabil, acum nimeni nu-i mai zice pe nume. Neavînd ce să-i faci, decît să-l cureţi şi să aştepţi ca vremea şi împrejurările să arate cine-i mai tare, tu sau el, trebuie să spui nişte vorbe, acolo, să emiţi o părere cu caracter general. Ori un păcat, indiferent unde-i plasat, e un lucru cît se poate

de particular, care nu implică prea multă gîndire. În nici un caz un efort intelectual radical, cum cere administratorul cînd vine cu un nou tabel pentru semnături şi strigă pe hol, în gura mare, că dacă nu face nimeni nimic, nu scăpăm niciodată de păcatul ăla. Dar ce să faci? Ce-i de făcut?

Toţi promit că o să vegheze noaptea, iar unii poate se şi holbează, prin întuneric, la aleea principală, pînă ce cad de somn. Totuşi, în zori, exact pe locul de unde tocmai a fost spălat, le ţine calea trecătorilor un păcat şi mai mare.

Si tot aşa, de doisprezece ani. Dar locatarii nu şi-au pierdut speranţa, într-o zi Poliţia, Primăria, Guvernul, NATO, Banca Mondială sau Uniunea Europeană or să se implice mai serios, fiindcă nu se mai poate! Copiii cresc, trebuie să le explici situaţia. Şi măcar dac-ai şti ce-i de explicat. Fiindcă e clar că nu-i vorba de o simplă defrecaţie. E o provocare.

P.S. Trebuie să-mi cer scuze cititorilor, pentru înţelesul ascuns şi probabil stînjenitor al unor cuvinte. De aceea, pentru a le menaja buna-creştere, cuvîntul defrecaţie conţine dinadins o greşeală. Îl citeşte fiecare cum doreşte.

La capătul liniei

Pe o vreme cîinoasă, cîţiva cetăţeni dintr-o margine a Bucureştiului aşteaptă, într-una dintre staţiile dinspre capăt, să apară tramvaiul şi să-i scoată la lume. Între ei, e şi unul care, dacă te iei după îmbrăcăminte, ar trebui să aibă maşină. Poartă pălărie şi pardesiu, în mînă cară ditamai geanta diplomat, iar cînd scoate celularul şi răspunde iritat: „Da, eu sînt, cine dracu' dacă nu eu?!”, e clar că pentru situaţia în care a ajuns „cineva”, secretara sau şoferul o s-o păţească.

Pentru gospodarii, care-şi duc paporniţele cu legume la piaţă, celularul străinului nu-i o noutate. Nou e numai felul său de a-l folosi, întrucît şi-a vîrît un soi de nasture în ureche şi pare să vorbească singur. Şi nu numai că vorbeşte ca damblagiii ăia fugiţi în pijama din Spitalul 9, dar şi

aruncă priviri ameninţătoare cînd spre unul, cînd spre altul din zgribuliţii din staţie.

„În nici un caz 500 – zice el cu arţag – şi nici măcar 600. Am zis 800 şi 800 rămîne.”

Cifrele îi fac pe micii negustori de mărar şi ceapă să fie atenţi. În liniştea, rareori tulburată de cîte un camion, de la capătul liniei de tramvai, unde pe o parte e cîmp, iar pe cealaltă sînt numai garduri şi coşmelii, care de chirpici, care de cărămidă, se aude scîrţîitul rotiţelor din capetele acoperite cu căciuli: „Or fi dolari? Ori fi lei?

Iar sute de mii n-au cum să fie, că ăştia cu pălării şi ochelari negri învîrt milioane.”

Omul cu nasturele-n ureche îşi continuă monologul: „Mă rog, mai las de la mine 50, dar mai mult să nu-mi ceară că nu dau... Care 5 000 dom'le, că nu face nici 1 000!... Ei, n-are de unde! Scoate din bancă şi plăteşte!...”

A început să cadă o ploaie deasă şi îngheţată, tramvaiul n-are de gînd să sosească, deşi e dis-de-dimineaţă, parcă stă să se însereze şi străinul cu pălăria – străin de cartier – e la fel de secretos: „Lasă-i numai 5 şi pe urmă, dacă muşcă, ii mai dăm 3.”

„Ce-or fi astea 5?” – se întreabă creierele ambulanţilor cu legume-fructe, care, la sume ce trec de un milion, se blochează. Creiere care, cînd trebuie să înmulţească preţul unui ou de 1 650 lei cu 7, se opresc din socotit. Iar rotiţele vechi şi tocite încep să hîrîie: „Să fie miliarde? Să fie căruţe pline cu euro? Să fie coşuri de nuiele pline cu dolari?”.

4

Un prieten vechi, căruia i-am uitat numele

Nu poţi să uiţi un nume pe care nu l-ai ştiut niciodată. Cît despre vechii prieteni, cărora nu le mai ţin minte numele, aceştia nu trebuie să se mire, nici să se supere. Uitarea merită să se cheme astfel numai dacă e completă. Şi atunci, cum trebuie să procedezi cînd întîlneşti un om pe care nu ştii de unde să-l iei, iar el, ca un făcut, cunoaşte o mulţime de lucruri din viaţa ta? Problema pare măruntă, dar nu e. E de ajuns să te gîndeşti de cîte ori te-ai aflat în situaţia asta şi să înmulţeşti numărul mediu de amici ai unui

cetăţean, care nu-şi vede capul de treburi, cu milioanele de locuitori copleşiţi de griji şi cărora numai la prieteni nu le stă mintea. Chestiunea se complică în momentul în care prietenul te vede ezitant şi te întreabă: „Nu cumva ai uitat cine sînt?”.

Există două rezolvări. Prima e simplă şi directă: răspunzi sincer: „Da, iartă-mă, însă am un lapsus.” Lapsusul, faţă cu banala uitare, e o dovadă de intelectualism, nu o probă de ramolire. Mai presus decît lapsusul e sincopa: „Scuză-mă, dar m-ai luat repede şi am o sincopă”. Pentru lapsus, vina o poartă cel care uită. Pentru sincopă, responsabilitatea e a persoanei care o provoacă. Oamenii educaţi ştiu că nu-i prudent să faci caz de o sincopă, deoarece după ea vine amnezia, adică neantul. Cînd prietenul e mai mult decît intrigat, c-ai putut să-i uiţi tocmai lui numele, ieşi la atac: „Domnule, nu mă scoate vinovat pentru un fleac, că acuşi mă loveşte amnezia!”.

Pe prieteni, nu uitarea îi afectează, ci sinceritatea. Dacă eşti deschis şi recunoşti că ai o pată albă pe creier, sînt datori, la rîndu-le, cu o clipă de sinceritate la fel de abruptă. Îi obligi să se recunoască în tine, într-un mod în care n-ar vrea. Să recunoască uitarea, ca pe un fapt normal al prieteniei. Într-o prietenie de fond contează povestea ce rămîne din ea, nu numele relaţiei.

Un coleg de grupă de la filologie, pe care nu l-am mai văzut niciodată de la absolvire, adică de treizeci şi mai bine de ani, a fost încîntat că, zicîndu-mi „Eu sînt cutare...”, mi-am reamintit iniţiala tatălui: Cutare M. Cutare. O delicată ipocrizie, întrucît, dacă i-am zis reflex iniţiala tatălui, conform catalogului grupei, în spatele numelui nu mai aflam nimic, oricît aş fi insistat: nici o imagine, nici un sentiment, nimic.

Dacă prietenilor le mai uiţi numele, duşmanii ar trebui să se simtă privilegiaţi. Lumea crede că pe duşmani îi ţii minte toată viaţa. În realitate, uitarea e democratică. Mi-am dat seama de asta, cînd am dat nas în nas cu un fost coleg dintr-un institut de proiectare, faţă cu care mi s-a reactivat brusc un soi de ostilitate mocnită. Nu-i mai ţineam minte numele şi nici pricina acelei ostilităţi, drept care am socotit corect să-l întreb: „Am fost prieteni sau duşmani?”.

Omul, care şi el mă privea încruntat, semn că între noi fusese ceva cîndva, s-a încruntat şi mai tare, după care l-a bufnit rîsul şi a zis: „Dracu' mai ştie! Am uitat!”.

Scrisoarea unui optimist – anul 1947

Într-una din acele seri nenorocite, în care tot ce ţi se întîmplă te convinge că e-n zadar să mai speri în vremuri mai bune, mi-a căzut în mînă scrisoarea, din anul 1947, a unui mărunt funcţionar la stat, adresată nevesti-sii. În ea, slujbaşul cu o leafă de mizerie o implora să nu-l părăsească şi să nu se lase copleşită de prezent, fiindcă pentru oamenii harnici, curaţi la suflet şi simţitori, cum erau ei, aveau să vină curînd şi alte timpuri, mai bune.

Dacă făceai abstracţie de gălbeneala nesănătoasă a hîrtiei şi de grija de grefier cu aspiraţii profesionale, cuminţi, cu care omul rotunjea literele – deşi suferinţa ar fi trebuit să-i afecteze cumva şi scrisul – puteai să crezi că citeai epistola unui om din zilele noastre. Mărturisirea de credinţă, scrisă şi semnată a unui optimist din categoria celor care nu ştiu, nu pot şi nici nu cred că trebuie să întreprindă ceva, pentru a li se schimba viaţa, întrucît de schimbarea în mai bine a vieţii se ocupă statul. Că de aia e stat, să se îngrijească de îmbunătăţirea vremurilor, pînă ce şi cei mai umili slujbaşi ai săi vor trăi mulţumiţi cu cît li se dă.

Mulţi oameni se amăgesc cu ideea că aşa nu poate să mai meargă mult timp, că e musai să se petreacă o ameliorare de fond a situaţiei, fiindcă altfel se duce totul dracului. Dar, din 1947 încoace, pentru cei care au aşteptat mila de la stat, situaţia nici nu s-a îndulcit, nici nu s-a înrăutăţit. A fost întotdeauna proastă, însă în alt chip. Nici o sărăcie nu seamănă cu alta. Şi astăzi, bărbaţii cu lefuri mici şi servicii nesigure încearcă să-şi convingă soţiile că nu e momentul să dispere şi cu atît mai mult să-i părăsească şi să plece la mămicile lor, întrucît starea actuală n-are cum să dureze. Că trebuie să se facă într-un fel sau altul, dacă nu vrem să se aleagă praful de ţara asta şi de români.

Iar după ce pun scrisorile la poştă, bărbaţii, pe care femeile îi părăsesc din cauza sărăciei, se duc consolaţi la casele lor şi aşteaptă ca vremurile să ia aminte la ce au scris ei în lăcrămaţia către neveste şi să se modifice, în scurtă vreme, în bine.

E drept că azi au şi mai multe motive ca în 1947 să fie optimişti: e aşa de rău, că n-are cum să dureze la infinit! Şi, de fapt, nici n-o să dureze la infinit. Numai cît vieţile lor. Şi ale celor ca ei, după ei.

Editura LiterNet 2005

Re-re-reangajatul

Serviciul la o firmă mică presupune să faci tot timpul ceva, fără să ştii niciodată care-i de fapt treaba ta şi pentru ce merite ai putea fi avansat.

Dar să ştii, în schimb, pentru ce greşeli ai putea fi dat afară. Poţi fi concediat pe loc, fiindcă n-ai făcut bine un lucru, cu care nu te-ai mai întîlnit şi despre care nici patronul nu poate să-ţi spună nimic. Sau dimpotrivă, fiindcă te-ai achitat perfect de o sarcină despre care patronul crede c-ar fi trebuit terminată altfel. De aceea, între patronii unor firme modeste şi angajaţii lor se stabilesc adesea nişte relaţii care n-ar fi în nici un chip posibile între stat şi slujbaşii statului. Un patron poate să angajeze un om de paisprezece ori şi tot de atîtea ori să-i dea papucii. Iar motivele pentru care îl re-re-re-reangajează să fie tot atît de inedite şi interesante, ca acelea în temeiul cărora a renunţat la el.

Veţi zice – şi eu vă dau dreptate – că nu-i deloc bine. Bine nu e, dar măcar nu te plictiseşti.

Prima oară, un patron şi-a dat afară angajatul favorit deoarece l-a trimis să-i cumpere o sticlă de *whisky* şi, de la magazin pînă la firmă, omul, în care avusese pînă atunci cea mai mare încredere, i-a băut *whisky-ul.* Încrederea patronului avea, e adevărat, o bază foarte subţire, întrucît, dacă vreme de un an îi verificase cinstea angajatului cu o mulţime de sticle de trei sferturi cu vin, nici soiurile, nici preţul băuturii nu-i dădeau dreptul să creadă c-ar rămîne la fel de loial firmei şi în faţa unei sticle cu *Chivas Royal.*

A doua zi, patronul l-a reangajat ca să verifice dacă, astfel iertat şi trimis din nou după o sticlă de *whisky,* omul ar mai bea-o şi pe aceasta. Poate pentru că s-a simţit jignit de lipsa de încredere a patronului, poate fiindcă a ţinut să-i arate cum reacţionează caracterele tari la un examen de viaţă deosebit de dur, reangajatul a băut-o şi pe a doua. Şi, firește, a fost concediat imediat.

Iar către seară a fost chemat urgent la serviciu, deoarece patronului, nervos şi frustrat din cauza întîmplării de dimineaţă, i se făcuse foame. Delegîndu-l pe re-re-re-reangajat să se ducă pînă la alimentara din colţ ca să-i aducă nişte mezel, muştar rusesc cu hrean şi pîine, patronul a fost înşelat încă o dată în ce avea el mai sfînt: încrederea în oameni. Şi nu în toată omenirea, ci în oamenii săi, pe care îi plătea cît să aibă fiecare zilnic un sandviş cu parizer şi muştar obişnuit. Grav lovit în idealuri, dar

păstrîndu-şi încă fondul uman bun, patronul şi-a dat afară reangajatul de şapte sau opt ori, ca urmare a faptului că acesta n-a trecut nici unul din examenele de reacreditare profesională la care a fost supus – respectiv brînză cu roşii, salam săsesc, ciorbă de burtă, coniac evreiesc, sărmăluţe libaneze, iar în data de 28 decembrie şi un curcan de zece kile – dar l-a reangajat de alte şapte sau opt ori deoarece, oricît a căutat, n-a găsit altul care să dea continuu examene şi să nu primească nici un salariu.

Abia la a paisprezecea reangajare a avut loc o schimbare semnificativă în relaţia dintre cei doi, cînd patronul şi-a plătit, pentru cea dintîia oară, angajatul cu un salariu întreg, iar acesta, semn că a apreciat generozitatea stăpînului, a fugit cu computerul.

Misterul chinez

În anul al doilea de facultate, odaia cu şase paturi în care fusesem repartizat era rîvnită şi invidiată de tot căminul. Nu fiindcă avea vedere spre autobuz şi nu spre ghena de gunoi, ci pentru că în toate celelalte dormitoare fuseseră înghesuite cîte zece sau douăsprezece paturi.

Din ziua în care în cameră ne-au fost aduşi trei chinezi, studenţi în anul pregătitor, n-am mai fost priviţi ca nişte privilegiaţi. Deoarece proveneau din regiuni dialectale diferite ale Chinei, cei trei îşi vorbeau puţin. Iar cînd trebuiau să se înţeleagă între ei, la nuanţă, comunicau prin bileţele sau se slujeau de limba rusă. De fapt, pentru asta şi fuseserăm cazaţi laolaltă: românii din cameră o rupeau binişor pe ruseşte. Coridorul era plin de chinezi, însă numai ai noştri beneficiau, pasămite, de translatori.

Cînd comunitatea chineză de pe coridor avea nevoie de o lămurire, îi delega pe colegii mei de pat să mă ia la întrebări. Nu aveam cum să ştiu dacă felul în care procedau în toate chinezii era o chestiune de civilizaţie asiatică sau una de dopaj ideologic. Dar, fiindcă găseam caraghioase multe din regulile grupului, ne cam băteam joc de ei şi le dădeam informaţii aiurea. Chinezii veneau întotdeauna cu o listă lungă de întrebări. Dialogurile cu ei, în ce privea treburile curente ale vieţii de cămin şi de facultate, aveau ceva dintr-un interogatoriu în care nişte naivi – sau mai bine zis nişte chinezi de bună-credinţă – notau conştiincios tot ce le ziceau nişte parşivi, ca apoi să le transmită colegilor lor cu ochi mici tot ce

aflaseră.

Îi zăream cum se adunau în jurul mesagerului, într-un soi de sufragerie, unde-şi preparau supa şi cum se munceau să priceapă ce puteau să însemne balivernele livrate de români. Dealtfel, chiar să fi vrut să fim corecţi cu chinezii, nu aveam cum. Rusească noastră era foarte aproximativă, iar a lor nu era nici ea mai breazâ. Povestea a durat cîteva luni. Chinezii au un umor atît de deosebit de al nostru, încît nici nu merită să fie numit umor. Încercam uneori să le traducem cîte un banc românesc, dar ei luau totul în grav şi, în loc să sesiseze mecanismul comic, îşi notau rapid numele lui Bulă şi-n ziua următoare veneau cu lista de întrebări din partea grupului: unde lucrează Bulă, dacă e membru de partid şi de ce îşi propteşte bunica moartă în balcon, cînd vine poştaşul cu pensia, dacă-i mai simplu să-i prezinte acestuia certificatul de înmormîntare.

Oricîte cărţi aş citi despre misterul chinez, pentru mine nu e mister mai mare faptul că, totuşi, chinezii noştri au învăţat să vorbească româneşte, deşi cei mai mulţi dintre studenţii români din cămin au făcut tot ce le-a stat în puteri ca să-i încurce. Iar cele mai multe clarificări despre înţelesul unor cuvinte le-au primit în limba rusă, de la trei inşi care, dacă puteau fi înţeleşi de cîţiva vorbitori chinezi de ruseşte, n-ar fi fost înţeleşi şi de ruşi.

Atotputernicii

O femeie, despre care credeam că are unele probleme psihice, de raportare la cei din jur, altfel spus, că nu era tocmai întreagă la minte, l-a înfruntat pe un atotputernic într-un mod care l-a lăsat cu gura căscată şi ne-a dovedit, persoanelor care am fost martore la scenă, cît de vulnerabil putea să fie. Forţa multor şefi stă în grobianismul cu care li se adresează subalternilor. Îşi ţin permanent supuşii într-o aşteptare dublată de teamă. Oamenilor le e frică de ei, fiindcă au reacţii exagerate la orice fleac. Te pot speria şi cu lauda, întrucît, dacă e disproporţionată cu fapta, poţi fi sigur că vei plăti tot disproporţionat pentru un nimic.

Informîndu-l un adjunct că femeia e o încăpăţînată pe care nu o scoţi în nici un chip dintr-ale ei dacă-i convinsă că are dreptate, deci un slujbaş care nu făcea întotdeauna ce i se cerea, atotputernicul a

chemat-o prin secretară să-i comunice că o dă afară. În birou, ne găseam şi cîţiva care ar fi urmat să înţelegem, asistînd la marea arie a exercitării puterii, că momentul trebuia să intre în legendă, că eram acceptaţi la un spectacol ca să avem ce povesti pentru a-i spori faima de suveran absolut: „Mă, al dracului, ce-a putut să-i facă bietei femei!”.

„Biata femeie” a ascultat imputările lui de feudal care ştia că tot ce rostea nu permitea replică, aparent detaşată, rezemată discret de uşa capitonată a încăperii. Iar cînd atotputernicul şi-a încheiat rechizitoriul, care ne cam băgase spaima în oase prin ton şi printr-un soi de mohoreală prevestitoare de mai rău, a întrebat: „Gata? Aţi terminat? Pot să spun şi eu ceva?”.

Nu numai că asta nu se mai întîmplase, dar femeia – pufoasa zgubilitică, aşa îi ziceam – avea şi ea un ton plin de promisiuni interesante. Surprins, atotputernicul care în multe situaţii asemănătoare îşi termina discursul sec: „Şi nu-ţi permit să-mi dai explicaţii!”, a ridicat privirea, uşor contrariat că furnica, pe care tocmai o strivise cu călcîiul, mai mişca: „Poftim, s-auzim ce aveţi de zis!”.

„Mă, nenorocitule – i-a zis cu mult calm pufoasa zgubilitică – ce mamă tîmpită ai avut şi tu, mă, că nu te-a învăţat cînd inviţi o femeie în birou să-i spui «Luaţi loc, doamnă!»?”

După care, în liniştea funerară care se instalase, a adăugat, privindu-i pe martori ca şi cum atunci îi vedea pentru prima oară: „Mă, animalule, e dreptul tău să mă dai afară, dar cînd îi vorbeşti unei persoane de sex feminin, trebuie să-i spui frumos «Staţi jos, vă rog», că aşa fac oamenii. Tu n-ai avut, mă, mitocanule, părinţi, care să te îndrume cum să te porţi în societate?”.

Şi a ieşit, închizînd uşa cu delicateţe, ca orice profesor care vrea să le arate unor elevi grei de cap cum se închide o uşă, cînd eşti bine crescut.

„Ce-i de făcut?”, ne-a întrebat atoputernicul, vădit depăşit de situaţie.

„Nimic, şefule!”, a zis primlingăul de care atotputernicul, din motive pe care nu le înţelegeam, asculta uneori ca de un atotputernic şi mai mare, „Nimic, că ne facem de rahat. O să plece, că-i mîndră, şi noi ne vedem de treburi ca şi cum nu s-a întîmplat nimic.”

Un peşte foarte mare

Pe malul dinspre sat, al unui lac cu chitici mici şi îndărătnici care s-au deprins atît de bine cu gunoaiele, cu dejecţiile de la vile şi ambalajele de plastic aruncate de ţărani şi de turişti, că nici nu se mai uită la rîme şi la mămăligă, dau la undiţă, încă din zori, vreo zece oameni. Dacă n-ai şti că s-au trezit cu noaptea-n cap şi s-au răsfirat ca nişte monumente mototolite ale perseverenţei printre scheletele de Trabanturi şi congelatoare marca ZIL fără uşi, ai putea gîndi că-s acolo de pe vremea dacilor şi a romanilor. Că aşa i-a prins, în urmă cu multe secole, un îngheţ sau o arşiţă şi s-au mumificat cu un băţ în mînă. Cînd îşi spun, din oră-n oră, cîte-o vorbă, zic toţi acelaşi lucru:

„Ehei, ce de peşte era odată aici! Mamă, mamă, ce de crapi luam!”

Un alt fapt, cu care toată suflarea satului e de acord, e că, în baltă, ar mai trăi cîţiva peşti foarte mari. Şi că, într-o zi, trebuie să muşte unul.

De dragul marelui peşte, căruia mulţi martori credibili i-au văzut chiar anul trecut spinarea neagră unduindu-se leneş la suprafaţă, cînd într-un capăt, cînd în celălalt capăt al lacului năpădit de buruieni şi otrăvit de dejecţiile crescătoriei de porci, merită să înţepeneşti cu ochii holbaţi la apă.

Dar mai interesant decît fenomenul în sine al aşteptatului, fiindcă la urma urmei, cîte milioane de oameni din România nu fac nimic şi aşteaptă să se petreacă o minune, să le sară în faţă un peştişor de aur, e ce cred despre aşteptare pescarii cu experienţă ai satului. Adică ţăranii, care la viaţa lor au scos cîndva nişte plătici de-o saramură, cugetînd că sînt mai îndreptăţiţi ca alţii – fără vechime în statul pe mal şi nici măcar convinşi că există – să-l aibă într-o bună zi în undiţă pe marele peşte.

Numai că, într-o bună zi, un prost din sat, care se învîrtea pentru un pol şi o ţuică pe lîngă cîrciumar şi făcea tot ce-i cerea stăpînul, vine şi el la baltă cu o gioarsă de sculă veche, cu cîrligul ruginit, aruncă hlizindu-se ca tîmpitu' de cîteva ori plumbul departe şi, cu zgomot, enervîndu-i pe toţi şi parcă în bătaie de joc, ca şi cum peştele cel mare tocmai pe el îl aştepta, trage afară chiuind ca la nuntă, ditamai animalul cu solzi. Şi nici nu stă ca să-l vadă lumea şi să se crucească. Cocoşat de greutate şi cu coada crapului bălăbănindu-i-se între picioare ca – pardon de expresie – altă aia, prostul satului i-l duce pentru

doi poli şi o jumătate de tescovină cîrciumarului. Iar ciorba o mănîncă, fireşte, popa, şeful de post, preşedintele consiliului comunal, neamurile lor, precum şi alte persoane care n-au dat niciodată la undiţă şi nici n-au crezut că mai sînt crapi în baltă. Ce nedreptate!

Pe treptele Operei din Paris

Ce fac întîi şi-ntîi românii, cînd ajung la Paris? Îşi dau întîlnire cu alţi români stabiliţi de o bună bucată de vreme la Paris.

Şi unde se întîlnesc în Paris, doi români care nu s-au văzut niciodată la faţă, dar sînt siguri că se vor recunoşte unul pe celălalt din prima clipă? La întrebarea aceasta răspunsul e la fel de simplu: pe treptele Operei.

De altfel, la orice întrebare privitoare la îndeletnicirile românilor, de îndată ce se trezesc pentru prima oară în Paris, răspunsul nu poate fi decît simplu, deoarece toţi cei care o rup niţel franţuzeşte sînt convinşi că Parisul e un fel de Bucureşti. Şi că, deşi francezii n-au un ceas la Universitate unde să-şi dea oamenii întîlnire, un loc cunoscut de toată lumea trebuie totuşi să aibă. De aceea, cînd, în prima sa călătorie la Paris, în martie, 1990, inginerul Mocanu şi-a fixat un rendez-vous pe treptele Operei, cu domnul Popescu, un profesor de muzică rămas în străinătate cu patru ani în urmă, tot drumul cu autobuzul n-a făcut altceva decît să-şi imagineze cum îl va îmbrăţişa cu ochii în lacrimi Popescu, dornic să primească veşti de acasă, cum îl va invita într-o cafenea celebră şi cum se va oferi să-l ajute să-şi găsească imediat ceva de lucru şi o gazdă ieftină.

La ora 13.00 însă, pe treptele Operei, îşi dăduseră întîlnire vreo două sute de persoane de toate vîrstele şi naţionalităţile, astfel că, dacă insistai cu privirea asupra cuiva, te bucurai brusc de atenţia a zeci de indivizi, unii avînd în mînă un trandafir, alţii un ziar şi cei mai mulţi ţinînd de sfoară un balon pe care era scris un nume. Inginerul Mocanu şi-a dat seama că nu-i rămîneau decît două posibilităţi şi amîndouă foarte discutabile ca manieră: să urle de cîteva ori „Dom'le, care eşti Popescu?!” sau să umble din persoană în persoană cu aceeaşi întrebare, „Dom'le, nu cumva te cheamă Popescu?”, dar formulată

şoptit, ca să nu fie luat drept cine nu era, un cerşetor sau un poliţai făcînd-o pe turistul. Ar mai fi fost şi o a treia cale: să studieze cu atenţie feţele bărbaţilor de vîrstă mijlocie şi să li se adreseze doar celor care aveau trăsături de român.

Uitîndu-se stăruitor la mai multe feţe de bărbaţi albi, între două vîrste, inginerul Mocanu s-a pomenit că habar n-avea care erau trăsăturile tipice ale românului. Ba mai mult, că nu fusese vreodată preocupat de problemă. Inginerul Mocanu urca şi cobora treptele Operei, le arunca priviri discrete bărbaţilor de pînă în cincizeci de ani, dar singurii care aveau ceva de români în ei erau un turc mustăcios, un evreu ars de soare, un rus din Polonia şi un negru din Madagascar, toţi politicoşi, dar fermi pe poziţie: nu erau cei căutaţi.

Deodată, inginerul Mocanu a avut ceea ce putea fi considerat un moment de mare inspiraţie, dacă nu chiar o revelaţie. S-a uitat la încălţările bărbaţilor şi, dînd peste o pereche de pantofi tip Romarta, împletiţi, din cei care se vindeau în 1986 cu 330 de lei perechea şi care nu văzuseră un strop de cremă de patru ani, a exclamat, ca la o întîlnire la ceas, la Universitate, tipic româneşte: „Să trăieşti, dom' Popescu! Io sînt Mocanu!”.

Cîinele care semăna tot mai mult cu un om e probabil mort

Maidanezul, care părea că rîde ca oamenii, avea de fapt botul deformat de la o lovitură de bocanc. Se ştia şi cine-l lovise, fiindcă măcelarul, care-l azvîrlise din magazin cu un şut în falcă, nu făcea nici un secret din specialitatea lui: „Îl nimeresc la marele fix. Mamă, mamă, ce precizie pot să am. I-am dat la unu' un şpiţ în fund şi l-am trimis pînă pă ălălalt trotuar!”.

Din cauza unei urechi căzute şi a unei pete negre, întinse pe tot capul, cîinele lăsa impresia că poartă şapcă. Pata însă i-o făcuseră copiii cu un *spray* pentru maşini. De departe, mai ales că şchiopăta de un picior din faţă, cîinele arăta ca şi cum cineva îl machiase ca să semene cu un beţivan vesel.

Cheflii cu o voioşie tîmpă în priviri şi cu şapca pusă strîmb pe cap întîlneai adesea în parcul unde se aciuiase şi cîinele. Cîinilor, se ştie, nu le plac alcoolicii. Cînd apărea cîte unul, haita de maidanezi îl

hărţuia. Iar cîinele cu mutră de şmecher, şchiopătînd la o oarecare distanţă de haită, părea să-i parodieze mersul împleticit. Ca să le facă pensionarilor o plăcere.

Cîinele a început să semene şi mai mult cu un om, după ce a fost lovit de un camion. De cîteva ori în zi, un bărbat, mai degrabă consumat decît vîrstnic, care suferise un accident cerebral, dădea ocol parcului cu un mers chinuit, dezarticulat, ţinîndu-se adesea de garduri.

„Io-te la ăsta – ziceau oamenii. Parc-ar fi cîinele nostru.”

„Care cîine?”, întrebau cei care nu cunoşteau poveştile cartierului.

„Stai că acuşi apare şi o să-ţi dai seama singur cum vine treaba.”

Şi, într-adevăr, întocmai unui actor fără contract, care dădea reprezentaţii de pantomimă prin pieţe şi parcuri, se ivea şi cîinele cu faţa aia a lui de vagabond afumat şi cu mişcări bîţîite. Lumea rîdea, văzîndu-l cum dă din coadă, mulţumit că fusese remarcat. Unii cîiini dau din coadă şi cînd sînt bătuţi, numai să-i simtă pe oameni mulţumiţi.

De la o vreme, cîinele n-a mai fost văzut nici în parc, nici pe strada cu măcelării şi brutării.

„Prea îşi bătea joc de oameni”, a spus măcelarul, care părea iarăşi să ştie ceva. „Vă spun eu, că-l cunosc. Nu şchiopăta tot timpul. Numai cînd vedea lume strînsă la un loc.”

La ce-s bune străzile

Dacă întrebi o mie de oameni la ce-s bune străzile, or să-ţi răspundă că pentru mersul pe jos, pentru maşini, iar unii, deprinşi să vadă în cele mai banale chestionare de opinie nişte viclenii ale guvernului, vor fi evazivi sau ironici.

Nu ştiu nici dacă, dintr-un milion de intervievaţi, va zice măcar unul că străzile sînt bune pentru hoinărit, pentru privit la casele vechi iar unele, care nu s-au schimbat deloc de zeci de ani, pentru a ieşi din prezent şi a te plimba în alte vremuri.

Nu fac des treaba asta, să mă abat brusc din drum, să las bulevardul, şi să rătăcesc o jumătate de ceas pe străzi de prin anii 1920-1940, cînd în România începea să se trăiască mai bine şi populaţia cu venituri

medii îşi construia case mai răsărite cărora azi le spunem cu admiraţie vile. Ca să umbli, fără nici un alt scop decît contemplatul, pe una din străzile ce se cheamă Toamnei, Plantelor sau Popa Tatu – iar ca acestea sînt foarte multe –, nu de timp ai nevoie, ci de curaj. Fiindcă e un curaj, ori mai bine zic o problemă de decizie cu unele consecinţe sufleteşti nebănuite, să umbli brambura pe o stradă fără să le poţi explica alor tăi de ce-ai făcut-o. Singurele persoane care te-ar aproba, ar fi acelea care simt impulsul hoinăritului la fel ca şi tine. Dar dacă, dintr-o mie de oameni, afli cu greu unul care să-ţi spună că străzile sînt bune şi pentru a te uita la casele de pe ele şi a melancoliza fără un motiv personal, cum dai de dînsul, de dumnealui, de omul-pereche cu tine în astfel de treburi atipice?

Un bărbat din Bucureşti a simţit brusc nevoia să se plimbe, un ceas-două, pe străduţa din oraşul de provincie, unde ieşea pe cînd avea optsprezece ani cu fetele şi băieţii la plimbare, în fiecare seară. Pe atunci, strada se chema Regală. Şi fiindcă era cea mai circulată, părea şi cea mai mare.

La şaptezeci de ani însă, o găsea strîmtă, pustie şi dărăpănată, dar încă plină de farmecul anilor '30 -'40, cînd fusese construită. Colindînd el de mai multe ori strada de la un cap la altul, a dat nas în nas cu un fost coleg de liceu care, la fel, simţise dintr-o dată nevoia să se mai plimbe un tur pe Regală, înainte de a muri. Fostul coleg venise special din Suceava, ceea ce era de acum un fapt neobişnuit. În timp ce comentau înfioraţi de amintiri coincidenţa, de ei s-a apropiat o doamnă în etate, în care au recunoscut-o pe fata de care fuseseră cîndva îndrăgostiţi. Va să zică, unul venea din Bucureşti, altul din Suceava. Dar doamna simţise acelaşi îndemn ca acei doi bărbaţi, nu în România, ci tocmai în Suedia, la Stockholm, unde locuia de patruzeci de ani.

Nu-i tocmai recomandabil să crezi în coincidenţe, însă dacă ai parte de ele, ia-le aşa cum sînt, fiindcă se petrec rar şi, aproape întotdeauna, la alţii.

Se poate şi aşa

Rupîndu-şi piciorul, un domn, care pînă atunci nu citise decît cărţi pe care orice om e obligat să le biruie în şcoala elementară şi în liceu – adică manuale şi cîteva romane de acţiune din programa de lecturi

obligatorii –, a luat în mînă volumul uitat pe noptieră de pacientul ce ocupase patul de spital înaintea lui şi, vreme de două săptămîni, a stat cu nasul în el. E posibil ca modul foarte original în care a citit zilnic, cîte şapte-opt ceasuri, dintr-un tom de două sute de pagini, avînd un titlu greu de înţeles – Albert O. Hirschman, „Abandon, contestataţie şi loialitate" – să fi fost provocat de o curiozitate absolut legitimă la orice persoană care zace zile de-a rîndul cu piciorul în ghips şi, vrînd, nevrînd, trebuie să se gîndească la ceva. Domnul cu piciorul rupt a început prin a se întreba la ce-i folosise unuia, operat de bilă, cititul unei cărţi despre abandon, contestataţie şi loialitate. Şi pentru că, după ce a luptat cu primele fraze, şi-a dat seama că le uita înţelesul de îndată ce trecea la următoarele, a luat o coală de hîrtie, format A4 şi un pix şi s-a pus pe numărat şi subliniat.

Întrucît trei cuvinte apăreau cel mai des, a tras sub ele cînd o linie, cînd două şi, după caz, trei şi le-a numărat obţinînd: 4812 de „şi”, 3 739 de „care” şi 1 876 de „acesta”. Apoi s-a apucat de inventariat rîndurile lungi, medii şi scurte şi a constatat că acelea medii şi scurte erau cu 47,8% mai multe decît rîndurile complete. O operaţie foarte atrăgătoare i s-a părut măsurarea numelor, după numărul de litere conţinute. După ce a încheiat şi treaba asta, a tras concluzia că autorul citase foarte mulţi autori cu nume avînd mai mult de şapte litere, neglijîndu-i vădit pe cei cu nume de patru, cinci şi chiar şase litere.

În zilele lungi de spitalizare în care, oricît ar fi lungit prînzul şi cina, tot îi mai rămîneau numeroase ore goale de orice înţeles, domnul cu fractură de tibie şi peroneu a reuşit o seamă de performanţe greu de egalat, chiar şi de cineva cu picioarele întregi: a socotit cîte fraze începeau cu litera A, cîte cu B, cîte cu C şi a descoperit că, deşi destul de groasă, în cartea privitoare la abandon, contestaţie şi loialitate nici o frază nu începea cu Q, X, Y, W şi K, foarte rare fiind frazele care începeau cu Z, I şi J. Şi, surprinzător, H şi R.

„Ei, şi cum a fost în spital – l-au întrebat colegii din biroul unde socotea de zece ani impozitele pe venit ale pensionarilor –, ce-ai făcut, cum te-ai plictisit?”

„Nu m-am plictisit deloc – le-a răspuns el, deşi încă îl mai durea piciorul. Am făcut muncă ştiinţifică. Nici nu bănuiţi ce pasionant e, mai ales dacă ai norocul să-ţi pice în mînă o carte precum „Abandon,

contestataţie şi loialitate”, de unul Fişman sau Crişman, nu-mi mai amintesc cum îi zice.”

Nimic!

Titi Gurău, un elev de liceu din cartierul Militari, şi-a găurit urechea stîngă cu un bold, ca să-şi atîrne de ea un cercel de argint. Dar, în afară de faptul că nespălata de soră-sa a zis: „Io-te, mamă, la tîmpitu' de Titi, cercel îi lipsea!”, iar maică-sa a răspuns: „Şi ce dacă? Sănătos să fie omul!”, nu s-a întîmplat nimic. Absolut nimic!

Titi nu se aştepta să găsească acasă, cinci camere în loc de două şi nici carne friptă în loc de ciorbă de zarzavat. Totuşi, dacă apartamentul ar fi devenit dintr-o dată altul, mai mare şi mai curat, nu s-ar fi mirat prea tare.

După ce-şi puneau cercei în urechi, colegii lui se purtau de ca şi cum li se întîmplase ceva extraordinar, însă nu aveau voie să spună ce.

Apoi, Titi şi-a vopsit jumătate din păr roz şi jumătate galben. Şi iarăşi nu s-a întîmplat nimic. N-a simţit nimic deosebit. Nici măcar soră-sa n-a remarcat schimbarea.

Toţi prietenii şi colegii săi, care-şi vopsiseră părul, afişau un zîmbet provocator. Ştim noi, adică, ce ştim! Făceţi-vă şi voi părul verde şi o să vedeţi de ce avem zîmbetul ăsta!

Titi Gurău aştepta de la paisprezece ani să se petreacă o schimbare, să i se întîmple şi lui un lucru ieşit din comun. La toţi li se întîmpla. Acum avea şaisprezece ani şi toate erau la fel. Doar că un pic mai urîte şi mai plicticoase. Şi drumul cu tramvaiul la şcoală, şi lumea din bloc, şi serile cu ai lui, la televizor, într-un cuvînt, viaţa.

Titi Gurău a fost ultimul din gaşca lui care a purtat cercel şi şi-a colorat părul, dar cînd au început să se poarte pantalonii cu turul pînă-n genunchi, a fost, în sfîrşit, primul. Cu toate acestea, nu s-a întîmplat nimic. Din nou n-a simţit, în mod special, nimic!

Putea să-şi cumpere adidaşi cu beculeţ în călcîie, să-şi zdrenţuiască blugii pînă i se vedeau chiloţii, să-şi facă treizeci de buzunare la vestă şi chiar să se rujeze, ca poponarii din a XI-a B. Tot ceea ce la alţii era un eveniment de care se vorbea, la el trecea neobservat.

Cînd Marcel Borcea s-a ras în cap, ca băieţii din trupa rock *„The Pink Pigs”,* Marcel a avut o lună întreagă, o expresie fericită, de beatificat prin decret papal. S-a ras şi Titi exact ca Marcel, şi degeaba. N-a simţit nimic. Nimic, nimic, nimic! Doar o mîncărime uşoară în creştet, însă şi aia numai o zi.

Într-o zi, Titi Gurău şi-a luat inima-n dinţi şi l-a întrebat confidenţial pe Bebe Constantinescu, tipul cel mai tare din liceu, care avea bani cu grămada de la taică-său, senatorul, şi care venea primul cu noutăţile. Pînă şi pantalonii largi şi cu fundul pînă-n pămînt, tot Bebe îi purtase primul. Titi fusese doar primul din clasă, ceea ce putea să însemne ceva şi totodată să nu însemne nimic.

„Măi, Bebe – a spus Titi, cu un ton resemnat de om gata să-şi recunoască greşeala dacă i-ar spune careva unde a greşit – mă', ce-ai simţit tu cînd ţi-ai băgat cercei şi în sprîncene? Că aveai o mutră care m-a făcut praf. Te-am invidiat pentru ce mutră inspirată puteai să ai. Zi-mi, mă , şi mie, ce-ai simţit?”.

„Păi – a răspuns Bebe rîzînd ca de-obicei, cu superioritate, inspirat, totuşi sincer surprins de întrebare –, ce să simt? Nimic!”

Cele zece cărţi pe care nu le-am cumpărat cînd mi-au trebuit

„Dragul meu – i-a spus un cercetător ştiinţific, pensionar, unui reporter de televiziune –, nu m-am întrebat niciodată care ar fi cele zece cărţi ce le-aş lua cu mine, dacă ar fi să mă izolez de lume, pe o insulă. În schimb, îţi pot spune ce cărţi m-ar fi făcut cu siguranţă alt om, dacă aş fi avut destui bani ca să le cumpăr la timpul lor.”

Există şi un noroc la călătorii. Eu l-am avut. După ce-am fost invitat, în 1971, la un congres în Spania şi am reuşit să obţin viza, mi-am făcut o mulţime de prieteni. Oameni de ştiinţă din toată lumea. Parc-am fi fost o conjuraţie. Şi invitaţiile au început să curgă. Am colindat ţări şi oraşe, însă cu buzunarele goale. Iar amintirile mele privesc mai ales drumurile pe care n-am reuşit să le fac, locurile care-mi erau interzise, pentru că eram sărac, evenimentele la care n-am putut să particip, deoarece nu am avut cu ce să-mi

plătesc intrarea, trenul sau autobuzul. Dar mai ales lucrările pe care nu mi-am putut permite să le cumpăr.

Pentru mine, Parisul nu-i decît metropola unde am găsit, în sfîrşit, cartea care mi-ar fi deschis alte orizonturi în meserie, pe care am ţinut-o în mînă jumătate de ceas, în preajma căreia mi-am făcut tot felul de calcule şi la care, neavînd bani, am renunţat ştiind că am ratat o şansă.

New York-ul, şi el, nu-i decît un oraş oarecare, deosebit de altele doar prin simplul fapt că aici n-am avut cu ce să-mi cumpăr cele mai multe dintre cărţile care-mi trebuiau. Numai la Roma am avut o frustrare mai mare, răsfoind în librării mai multe cărţi pentru care n-aş fi avut niciodată destui bani să le cumpăr.

Un oraş interesant a fost şi Ankara, unde, în mod surprinzător, n-am avut parale să-mi iau nici măcar cărţile pe care nu am reuşit să mi le procur la Moscova.

Unii sînt de părere că Budapesta e un oraş la fel de frumos ca Viena. Pentru mine, ce a contat la Budapesta, a fost faptul că, printr-o întîmplare cel puţin ciudată, n-am avut valută ca să-mi îngădui tratatul pe care credeam că l-am pierdut definitiv la Viena. De altfel, e un volum cu o istorie mai lungă, întrucît, cum nu aveam banii să-l cumpăr nici la Helsinki, soarta mi l-a scos în cale, cu un preţ şi mai mare, la Berlin.

Cînd e vorba de cărţi, nu e bine să-ţi pierzi, niciodată, speranţa. Le poţi rata în mai multe librării de pe glob. E destul să ai buzunarele goale. Dac-ar fi să mă retrag pe o insulă pustie, n-aş lua nici o carte.

La ce mi-ar sluji, la şaptezeci de ani, să am pe un petic de pămînt din Pacific cele cîteva zeci de cărţi pe care, biolog calic ce-am fost cîndva, nu le-am citit cînd mi-au trebuit? Fiindcă una e să-ţi lipsească ceva ce-ţi trebuia neapărat la tinereţe şi alta să-ţi prisosească ce n-o să-ţi mai trebuiască niciodată la bătrîneţe.

Oameni de treabă

Avînd nu ştiu ce treabă în provincie, m-am urcat în tren şi după un ceas şi jumătate am ajuns.

Bine, bine – veţi zice – dar unde ai ajuns? Cum unde? Într-un oraş aflat la un ceas şi jumătate de mers cu

trenul de Bucureşti.

În gară, vrînd să mă dezmorţesc niţel de atîta stat degeaba, l-am întrebat pe un cetăţean, aşa cum se întreabă, dacă pot să merg pe jos pînă la primărie. Iar el mi-a răspuns, aşa cum se răspunde, că pot.

Numai că în provincie, distanţa aceea de un ceas şi jumătate pînă-n Bucureşti modifică întrucîtva rosturile limbii române. Deşi provincialii înţeleg tot ce li se vorbeşte, nu scapi nici un moment de senzaţia că eşti ajutat de un translator. Întrebîndu-l pe cetăţean dacă pot să merg pe jos pînă la primărie, am vrut să ştiu dacă primăria e departe. Pe cînd el, văzînd că am două picioare, nu unul, mi-a zis că trebuie să pot fiindcă am două picioare. Dacă aş fi avut numai unul, mi-ar fi răspuns precis că nu pot.

În provincie, cînd o persoană opreşte o altă persoană, ca să se lămurească de un lucru, în jurul lor se adună o mulţime de persoane extrem de binevoitoare care-şi dau cu părerea. Iar cînd dezbaterea are loc în gară, unul dintre binevoitori e precis şofer al unui microbuz care se oferă să te ducă la primărie, indiferent cîte picioare ai. Ceea ce s-a şi întîmplat.

Numai că, maşina fiind goală, şoferul a uitat că are un client care trebuie să coboare la primărie. Şi, după ce s-a învîrtit prin toate staţiile de microbuz din oraş, în căutarea unui client adevărat, nu unul mut, m-a anunţat că trebuie să cobor.

„Unde-i primăria?” l-am întrebat.

Şoferul s-a gîndit mult de tot înainte de a avea a doua opinie fermă. În provincie, oamenii obişnuiesc să cugete adînc asupra celor mai simple treburi. Şoferul trecuse de mii de ori prin faţa primăriei, însă acum, că trebuia musai să aibă un punct de vedere definitiv asupra chestiunii, s-a pus pe gîndit.

Fiind, cum ziceam, un om de treabă, m-a urcat în microbuzul unui coleg de-al său care făcea cursa înapoi la gară, cerîndu-i acestuia să nu-mi ia nici un ban, fiindcă fusese vina lui.

La ora prînzului, în provincie lumea mănîncă. Aşa că şi noul şofer s-a oprit să mănînce.

„Dar unde-i primăria?”, l-am întrebat.

Cum şi el era un om de treabă, s-a plesnit peste frunte şi m-a anunţat că ajunsesem la gară. Aici, o mulţime de oameni de treabă, avînd cîte două picioare fiecare, se zgîia la microbuzul în care nu se urca nimeni. Dar unul dintre ei m-a recunoscut:

„Nu eşti matale ăla care voia să meargă pe jos la primărie?!”

N-aveam nici un interes să-l mint, am zis că da, eu eram.

„Dar ce să cauţi la primărie la ora asta, cînd toată lumea mănîncă?”.

Atunci, i-am spus că o iau pe jos şi ajung exact cînd termină toată lumea de mîncat.

„Nu-i bine nici aşa – m-a lămurit el şi a trebuit să-l cred, deoarece arăta a om de treabă –, pentru că după ce mănîncă, toată lumea se duce acasă. Cu burta plină, cum să munceşti?”

În gară, tocmai sosea acceleratul de Bucureşti. Omul de treabă s-a mirat mult cînd a văzut că urc în tren. Şi pe bună dreptate, deoarece avînd două picioare, existînd atîtea microbuze goale şi vrînd să ajung la primărie, logic era să aştept pînă în ziua următoare, şi nu toată ziua, ci pînă la pauza pentru gustarea de dimineaţă, de la ora zece.

„Aiuriţi mai sînt bucureştenii ăştia! – spunea privirea lui de om de treabă, aflat fără nici o treabă în gară. Vin pe la noi, doar ca să plece.”

Muncă uşoară

Aceeaşi muncă pentru unii e grea, iar pentru alţii e o plăcere. Există cu siguranţă, în structura noastră genetică, o programare pentru modul în care ne raportăm la jugul profesiei.

Am lucrat cîndva, vreme de doi ani, într-o fabrică de plăci aglomerate, ca necalificat, la „aşchiatoare”. Dacă eram întrebat: „Mă, ce munceşti tu?”, răspundeam: „Sînt aşchiator!”.

Azvîrleam butuci mari de salcie în maşina nemţească de făcut aşchii şi-mi blestemam zilele, fiindcă la plecarea acasă eram sfîrşit şi cu dureri atroce de coloană. Treaba pe care o aveam de făcut era relativ

simplă şi nu cerea cine ştie ce minte. Înhăţam de pe banda rulantă butucii plini de noduri şi-i potriveam, dintr-o singură mişcare, într-un fel de moară cu dinţii de oţel.

Ceva minte, totuşi, îţi trebuia, întrucît puteai să rămîi uşor fără degete. Sau cu ele mai scurte. În cîteva săptămîni, m-am deprins cu toate: şi cu hachiţele benzii rulante, şi cu gimnastica de contorsionist pe care o cerea lucrul la maşină. Şi, ce era mai important, m-am obişnuit cu ceilalţi aşchiatori. Oameni cumsecade, în legea lor, dar fără şcoală. Şi mai ales, fără o meserie „la bază”. Buni de muncă. Ori, mai bine zis, buni pentru cele mai grele munci, acelea pe care le accepţi fiindcă nu te pricepi la altele mai uşoare.

Fraţii mei, aşchiatorii, nu mă vedeau deloc cu ochi buni, deoarece terminasem liceul şi o şcoală tehnică de aviaţie. Prin urmare, n-aveam să rămîn prea mult timp la maşină, în vreme ce ei, neavînd de ales, îmbătrîneau aruncînd butuci în moara dracilor sau se duceau la o muncă şi mai rea. Ura şi dragostea pentru muncă deveneau, pentru toţi amărîţii de la bandă, o chestiune de raportare.

Fraţii mei, aşchiatorii, socoteau că eram mereu vesel şi relaxat, pentru că ştiam c-o să plec curînd la facultate. În fapt, eram bine dispus dintr-un motiv pur profesional. Reuşisem să mă deprind atît de repede cu trudniciile slujbei, că nu mai oboseam. Căpătasem o seamă de dexterităţi în mînuirea butucilor astfel că nu le mai simţeam greutatea. Chiar şi acum, am un fior de mîndrie pentru prestidigitaţia de atunci. Zburau pur şi simplu butucii de pe bandă direct în maşină. Trupul meu dezvoltase acuităţi şi reflexe, care-mi eliberaseră creierul nu numai de fricile lucrului într-un loc plin de capcane, dar şi de ruşinea că ajunsesem într-un asemenea loc, la ultima dintre muncile ce se mai puteau numi omeneşti.

Uneori, mă visez din nou tînăr şi necalificat, mînuind butucii plini de gheaţă cu starea de spirit a unui expert în mişcări imposibile. Şi pentru că, scriind zilnic povestiri, nu mă simt chiar un oropsit, ci un norocos, mă întreb dacă totuşi n-o să vină o zi cînd Dumnezeu o să-mi comande:

„Gata, Tudore, te-ai distrat toată viaţa scriind bazaconii. Acum treci, ca toată lumea, la muncă!”

Iar eu o să am neobrăzarea să-i cer Prealuminatului să mă trimită înapoi la aşchiatoare, la munca grea. La cea mai grea dintre munci, dar care nu mi-a fost un chin decît trei sau patru săptămîni. După care, a

devenit o eliberare. Pentru prima oară ştiam şi eu – omul care nu era bun de nimic – să fac ceva perfect!

Schimbarea

Emiliţa din Mârdava arăta tot mai bine pe măsură ce se apropia de cincizeci de ani, în vreme ce Doruţu se îngrăşa tot mai mult şi arăta din ce în ce mai rău.

Cu ani în urmă, la nunta lor, tot oraşul gîndise că Doruţu ar fi trebuit să ia o fată mai frumoasă, fiindcă avea de unde alege. Trecînd însă vremea, aceiaşi oameni se întrebau acum, ce motive avusese o femeie deosebită ca Emiliţa să suporte un soţ atît de obez şi de neîngrijit. Şi cum toată lumea se simţea obligată s-o întrebe, Emiliţa a început să se gîndească aşa, în subconştient, la o soluţie.

La cincizeci de ani, chiar şi o femeie arătoasă din Mârdava, adică dintr-un oraş pomenit atît de rar, încît puteai să crezi că e un vestigiu daco-roman, înţelegea că frumuseţea ei tîrzie era un fel de premiu de consolare, şi că, în curînd, totul avea să revină la normal. La şaizeci de ani, nu avea să mai conteze nici că ea se păstra încă binişor, nici că Doruţu avea să arate ca un morman de slănină. La Mârdava, lîngă graniţă, altceva decît să te îngraşi, să îmbătrîneşti şi să discuţi tot timpul numai despre grăsime şi bătrîneţe nu prea aveai ce face. Poate că ar fi fost altfel – spuneau, cu un alean de condamanţi pe viaţă, locuitorii micului tîrg din capătul ţării – dacă n-am fi fost atît de departe!

Pe hartă, distanţele nu păreau mari. Nu faţă de Bucureşti sau faţă de un oraş anume. Nu păreau mari faţă de oriunde şi orice. În realitate, ca să ajungi pînă la Mârdava, era la fel de complicat şi de obositor ca şi cînd ai fi vrut să pleci din Mârdava. În orice direcţie ai fi apucat-o, trebuia să schimbi un vapor cu un tren şi încă un autobuz cu un vapor. Iar înspre Bucureşti, cîte două din fiecare, fiindcă ori nu veneau la timp sau pierdeau legătura, ori o apucau în altă direcţie. Rămîneai cu nădejdea că schimbînd mai multe mijloace ajungeai mai repede. Mai repede, mai repede, uşor de zis, dar unde?

Într-o zi, la masa de prînz, pe cînd Doruţu înfuleca a treia farfurie din ciorba care-i plăcea lui cel mai mult şi **3** pe care o halea lacom şi neîntrerupt de treizeci de ani, fără să dea semne că ar dori o

schimbare, Emiliţa i-a spus:

„Dacă mai vrei ciorbă, îţi pui singur, că eu am treabă.”

Şi absolut fără nici o explicaţie, a plecat la fiica lor, la Bucureşti. Iar după o lună, a închiriat o garsonieră şi s-a mutat împreună cu un domn slab, cu care se cunoscuse în tren şi care, deşi era tot din Mârdava, nu putea să sufere ciorbele.

Într-o zi, fiică-sa, care nu îndrăznise pînă atunci s-o întrebe pe Emiliţa de ce-l părăsise pe taică-său fără nici o explicaţie, a adus timid vorba despre momentul plecării ei neaşteptate din Mârdava.

„În primul moment – a zis Emiliţa –, m-am gîndit doar să schimb ciorbele grase cu unele mai uşoare. Dar dacă tot schimb ceva, mi-am zis, atunci o să-l trec pe taică-tu pe vegetale. După care, în doar cîteva minute, m-am gîndit la tot felul de schimbări. Pînă la schimbarea asta, pe care o vezi şi tu. Dar să ştii că nu te mint: totul a pornit de la ciorbă. Dacă în ziua aceea i-aş fi gătit lui taică-tu tocăniţă, mai eram şi acum cu el.”

Portretul disidentului

La un tîrg de carte, am avut onoarea să-i fiu prezentat celui mai consecvent dintre toţi disidenţii noştri. Marelui om care, în mai bine de cincizeci de ani de absenţă totală din viaţa literară, nu numai c-a avut curajul să nu scrie nici măcar un rînd, dar a reuşit, printr-un admirabil efort de voinţă, să rămînă un anonim chiar şi după 1990, cînd ar fi putut să profite de trecutul său imaculat. Puţină lume ştie că a început prin a nu scrie nimic încă de la vîrsta de şaisprezece ani, cînd mulţi din cei de o seamă cu el mîzgăleau poezii de dragoste. Iar unii mai precoci, şi imnuri închinate PCUS sau şantierului de la Bumbeşti-Livezeni. Astfel că, la douăzeci de ani, cînd şi-a dat seama că nici una din cărţile pe care le avea dintotdeauna terminate în cap nu va trece de cenzură, era de acum o conştiinţă artistică matură. Şi nu doar matură, ci şi curată. Şi imaculată a rămas pînă către treizeci de ani, cînd au început să se înfrunte în el doi autori: unul care

tînjea să scrie fie şi un rînd, iar în zilele de mare inspiraţie chiar şi o frază, şi altul, mai lucid şi în consecinţă mai stăpîn pe sine, care ştia că încă nu sosise momentul.

Învingînd al doilea autor, existenţa unicului autentic disident al anilor de dictatură a cunoscut numeroase motive de împlinire artistică. Fiecare zi în care nu reuşea să afle nici cel mai mic motiv ca să scrie era, de fapt, demonstraţia profundului său dezacord cu tot ce se întîmpla în cultură. Fiindcă una e să nu scrii nici o carte, pentru a nu-ţi contamina crezul de la ideologia comunistă, şi alta să nu pui pe hîrtie nici un cuvinţel, în semn de solidaritate cu milioanele de disidenţi autentici, dar analfabeţi din toată ţara.

La cincizeci de ani, adică la etatea cînd toţi scriitorii generaţiei sale reuşiseră să se compromită publicînd nenumărate romane, eseuri şi plachete cu versuri, el putea să-şi facă în sfîrşit un prim bilanţ de heruvim al literaturii şi să-şi spună, cu inima împăcată: „Nu e important ce n-am scris pînă acum; e mult mai important ce n-o să scriu în continuare”.

Cu acest legămînt de intelectual sortit să ispăşească toate slăbiciunile şi trădările breslei, a rezistat pînă la revoluţie. Numai că, după 1990, cînd socotea că toţi cei care scriseseră în neştire pînă atunci aveau să se ruşineze, să renunţe la pix şi hîrtie şi să se retragă, unii la mînăstire şi alţii la pensie, i-a descoperit şi mai harnici. Ca şi cum mustrările de conştiinţă, în loc să-i facă mai rezervaţi, le dădeau un motiv în plus ca să nu se oprească din scris.

Acelaşi motiv care pe el îl obliga să se abţină în continuare de la scris şi să rămînă tot mai singur şi mai demn în condiţie de disident. Iar dacă e foarte greu să stai demn şi să nu scrii nimic, atunci cînd cenzura se pune în calea oricărei opere mari, vă daţi seama ce chin e să nu scrii nici o pagină, nici o frază, nimic şi iarăşi nimic, cînd fiecare poate să scrie exact ce pofteşte? Vă imaginaţi ce simplu e să fii disident în comunism, dar cît eroism îţi trebuie să fii un disident perfect în capitalism, cînd nu numai scriitorii mor de foame?

O minciună

Cînd ai cincisprezece ani, dezamăgirile sînt pe măsura nevoii de a te încrede în oameni, adică mari. Dezamăgirile ulterioare pot fi uriaşe şi profunde, dar pe primele le ţii minte toată viaţa. Poate şi pentru că nevoii de a te încrede în cineva îi ia locul deprinderea de a te lăsa amăgit. Pe aceasta, mulţi o numesc speranţă, însă adevărata speranţă, curată şi tumultuoasă, atunci se înfiripă, cînd eşti copil. Şi tot atunci moare. Ce vine mai tîrziu, e numai aşteptare. Deşi ar trebui să am de-a face cu scriitorii şi să leg prietenii cu ei, n-am nici un prieten scriitor şi nici n-o să am vreodată. Am fost minţit cîndva şi întîmplarea m-a făcut exagerat de prudent cu oamenii de litere. E ca o infirmitate din cauza căreia nu mai suferi. Eşti infirm nu numai cînd îţi lipseşte un picior, ci şi cînd îţi creşte al treilea.

Aveam cincisprezece ani, eram elev într-un liceu militar, scriam ca atîţia alţi adolescenţi versuri, doar că, spre deosebire de ei, nu făceam nici un secret din scris, ba dimpotrivă. În ziua în care ni s-a spus că vom fi vizitaţi de un mare scriitor care ne va vorbi despre cărţile sale şi despre realităţile care l-au inspirat, am simţit ceva minunat la graniţa dintre confirmare şi răzbunare. Colegii aveau să vadă, în sfîrşit, un scriitor în carne şi oase şi nu mă vor mai lua peste picior. Şi fiindcă nu era un autor oarecare, ci unul mare, prezenţa sa mă fericea şi-mi dădea curaj: puteam fi şi eu ca el!

Mă răzbuna cumva pentru ce încă nu eram, în contul a ceea ce doream fierbinte să devin.

Cînd oaspeţii au intrat în şcoală – fiind doi, nu unul –, am fost convins că marele scriitor era blondul înalt, bine îmbrăcat şi cu o figură palidă, de cavaler medieval, nu maimuţoiul de un metru şi jumătate, cu gîtul scurt şi braţe păroase de marinar care trage la otgoane. L-am detestat, de cum l-am văzut, pe omul scund şi urît, deşi ar fi trebuit să observ că, datorită bicisniciei acestuia, blondul avea de cîştigat.

Cum probabil bănuiţi, marele autor era piticania, în vreme ce tînărul cu privirea visătoare doar îl însoţea şi-i ducea paltonul la cuier. Ca să nu mai spun că „realitatea care-l inspirase” pe

micul-mare scriitor era cea din Doftana. Or, noi asta învăţam toată ziua, despre ilegalişti şi despre închisori. Am pomenit, la începutul acestei poveşti, de o dezamăgire. E zaţul care mi-a rămas în suflet şi m-a ţinut departe de cei mai mulţi din cei cărora le place să fie lăudaţi cu exagerare pentru ce nu sînt şi n-or să fie nicicînd. Mari scriitori se nasc, în fiecare ţară, numai cîţiva. Şi adeseori sînt importanţi doar pentru ţara lor. Ce am simţit eu, după întîlnirea cu cimpanzeul muşchiulos şi păros, a fost ce simte oricare om după un jaf pustiitor în care i se ia totul şi se trezeşte deodată părăsit şi singur, într-o casă goală. Casa o poţi umple din nou cu lucruri, dar sentimentul că toată lumea te-a văzut şi te ţine minte aşa cum ai fost cîndva – gol, izolat şi neajutorat – nu are leac.

„Marele scriitor” se numea A.G. Vaida. Mai ştie cineva ceva de el?

Capcana de aur cu diamante

„Cînd o să mor, le-a spus bătrîna celor doi vecini ai ei, care nu-şi mai puteau dezlipi privirile de pe cristalurile şi statuetele din bronz din odaia unde zăcea de cîteva săptămîni, fără nădejdi de însănătoşire, toate astea vor fi ale voastre”.

„Dar de ce noi? a întrebat tînărul. De ce să ni le lăsaţi nouă? N-am fost foarte apropiaţi, nu v-am ajutat cu nimic, am fost nişte vecini ca oricare alţii.”

Bătrîna a arătat cu mîna spre un ogar de porţelan, urcat laolaltă cu tot felul de minunăţii pe şifonier, şi i-a cerut tinerei să-l dea jos.

„Îţi place, nu?, a întrebat ea. Luaţi-l şi să vă bucuraţi de el. E un lucru rar.”

După ce i-a lăsat pe cei doi să-şi recapete respiraţia, a precizat:

„Şi foarte scump. Cîndva, cînd o să învăţaţi ce sînt toate obiectele astea, vă veţi cumpăra cu ele o casă adevărată. Nu un apartament. Ce vă rog eu, e doar să băgaţi din cînd în cînd capul pe uşă, ca să nu stau moartă în pat şi să nu ştie nimeni că m-am dus.”

Tînăra a izbucnit în plîns, însă bătrîna nu părea impresionată.

„Hai, a mai spus ea, poţi să iei şi cupa aia de Murano. Am văzut cum îţi strălucesc ochii. Cred că la fel mi-au strălucit şi mie, cînd am primit-o.”

Numai că, după o săptămînă, bătrîna s-a ridicat din pat, şi-a fiert singură ceaiurile, apoi a ieşit în balcon şi, în scurtă vreme, a putut să se ducă, atît dimineţile, cît şi după-amiezele, în parc. Tinerii îi găteau, o invitau să mănînce adesea cu ei, iar într-o zi bărbatul a numit-o „mami”. Aveau bilete la teatru şi i-au zis: „Mami, să nu faci vreo prostie, să te îmbolnăveşti iar. Nu lipsim decît vreo patru ore.”.

Bătrîna nu venea niciodată cu mîna goală. Curînd, micul apartament de două camere al tinerilor s-a umplut cu sticlărie, cu vase de argint şi cu bibelouri provenind din manufacturi celebre. Tînărul s-a dus cu unul din bibelouri la un anticar şi acesta i-a spus că îi oferă o mie de dolari. Ameţit de întîmplare, tînărul a plimbat toate darurile bătrînei pe la negustori, dar nu ca să le vîndă, ci ca să ştie ce sînt. Şi s-a întors de fiecare dată şocat. Nu trecea o zi fără ca tinerii să realizeze valoarea şi importanţa unor cutiuţe cu filigran sau miniaturi pe fildeş, primite cadou de la bătrînă. Cu cît bătrîna le aducea mai multe din lucrurile cu care se înconjurase, cu atît averea ei părea să crească. Ca şi cum tot ce dăruia, înmulţea rapid tot ce mai avea de dat. În absenţa bătrînei, însă, care ştia valoarea fiecărui lucru, cei doi tineri ar fi rămas la mîna speculanţilor şi a persoanelor care le cunoşteau adevăratul preţ.

„O, Doamne!”, a exclamat într-o seară tînăra, privind ca în transă o fructieră de Boemia, ce răsfrîngea luminile veiozei în mii de raze vesele şi proaspete. „Mami nu trebuie să moară niciodată! Fiindcă niciodată n-o să ştim ce-am primit de la ea. Oricît de mult ni s-ar oferi pe fructieră, vom trăi toată viaţa cu gîndul că am fost proşti şi că vom fi veşnic înşelaţi.”

„Mami, au rugat-o tinerii, să nu ne laşi singuri! Nu vrem lucrurile tale. Te vrem pe tine, deşteaptă şi sănătoasă.”

Şi pentru că tinerii erau sinceri şi hotărîţi să aibă grijă de ea ca de un membru foarte iubit al

familiei, bătrîna le-a făcut pe plac. Şi a mai trăit încă douăzeci şi cinci de ani.

Pedantul mamii, pedant!

Am inventariat, cu mulţi ani în urmă, virtuţile unor plecaţi dintre vii, aşa cum erau ele povestite de cei care întocmeau anunţurile mortuare. Operaţia n-avea nimic cinic. Descopeream pur şi simplu omul perfect, pe care îl ignoraserăm cu toţii, cît timp îl avusesem printre noi.

Un colonel de Securitate, bunăoară, fusese „un suflet gingaş, sensibil, un prieten desăvîrşit pînă la sacrificiu”. Dacă aşa era colonelul, mă întrebam, în notele care însoţeau inventarul, oare cum fuseseră generalii de deasupra lui şi care o mai fi situaţia gingăşiei la cazarmă? Zile de-a rîndul, n-am consumat decît literatură funerară. Aşa am înţeles ce fel de oameni sîntem noi, cînd nu mai sîntem. Sîntem corecţi, devotaţi, mărinimoşi, blînzi, harnici, frumoşi, spirituali, energici, talentaţi, distinşi, modeşti, generoşi, competenţi, înţelepţi. Avem ţinută, caracter, sîntem exemple de colegialitate şi probitate profesională, răspîndim bună-dispoziţie, lumină, căldură, bunătate şi fină intelectualitate. Lectura colecţiei de ziare, unde se publicau micile poeme de rămas bun, o făceam într-un apartament îngheţat, cu caloriferele agonizînd gingaş, pînă la sacrificiu, din care cauză nu puteam să nu leg existenţa persoanelor care răspîndeau din belşug lumină şi căldură de milioanele de becuri şi caloriferele care, la vremea aceea, nu răspîndeau nimic. Cu excepţia unui perfid legămînt cu eternitatea, parcă mai potrivit în cimitire decît în apartamente.

Cînd portretul omului desăvîrşit, din amintirile mortuare, apela la figuri de stil, efectul era răvăşitor. Despre un „destoinic administrator de bloc” se spunea că „purtase toată viaţa veşmîntul altruismului”. Or, noi ştim că regula corectă la administratori e să ia, nu să dea. Un domn, care fusese cel mai înţelept soţ, tată, fiu, cumnat, fin, naş, socru, cuscru, văr, nepot, vecin, prieten şi şef de şantier mai avusese o calitate, destul de răspîndită, dar rareori elogiată. Şi niciodată în anunţurile triste: se manifestase, preciza anunţul, şi ca excelent amant. Despre

un cîntăreţ din corul operei se specifica, în linie profesională, că fusese un „bas valoros, care-şi împlinise cu prisosinţă chemarea artistică”. Fiind foarte tînăr şi mai puţin speriat de ideea morţii ca azi, mi-am permis să notez că, în cor, regula e totuşi să nu te remarci. Că prisosinţa aia a lui, în cîntatul de grup, era mai degrabă un defect, nu un merit.

Cel mai emoţionant text, pe care nu-l pot uita şi la a cărui de nepătrunsă jale mă gîndesc adesea, era compus de o mămică pentru băiatul ei, dispărut tînăr, şi se încheia astfel: „Petrică, pedantul mami, pedant!”.

Cîtă durere poată să încapă într-un cuvînt, care trimite la orice, dar în nici un caz la suferinţă!

Mers de om terminat

„Amicule, ce-i cu tine?”, l-am întrebat pe un fost vecin de scară, pe care nu-l mai văzusem de mai bine de un an. Avea un mers de om terminat. Păşea cu capul în pămînt şi genunchii îndoiţi. Îţi venea să te uiţi în spatele lui, să vezi cine-l împinge. N-avea, cum se zice, nici spor, nici plăcere. Am stăruit:

„Eşti bolnav? Ce ţi s-a întîmplat?”

„Nu-s bolnav, mi-a răspuns. N-am absolut nimic. Merg la fel ca toată lumea. De cînd te pricepi şi la mersuri?”

Asta voia să fie o replică ironică, deoarece nu există o ştiinţă a mersului. Ficatul are o ştiinţă a lui, inima chiar mai multe, fiindcă-s în joc şi sentimentele, dar doctori pentru tratat un mers îmbătrînit înainte de vreme, un mers care şi-a pierdut dintr-o dată sensul, nu avem.

„Mă duc acasă, a zis amicul. Ce alt sens să mai fie, decît că vin de la muncă şi vreau să ajung acasă?”

Aici trebuie să fie cauza, mi-am zis, la ajunsul acasă. E rutină. Nu e bucurie. Acasă nu te

cheamă nimic. Toate analizele sînt perfecte, totuşi, mersul suferă. La fel, poţi să-l întrebi pe un om ce s-a întîmplat cu bucuria lui. El poate să se simtă sănătos, ai lui să fie bine, la slujbă să fie de asemenea bine, dar să nu mai găsească motive să se bucure de nimic. Să meargă cu bărbia în piept, încruntat, cu privirea înceţoşată.

Cînd aveam cincisprezece ani, îmi venea mereu să sar. Uneori, mă apuca săritul în clasă, în pauză. Unii mîncau, alţii se uitau pe fereastră, iar eu ţopăiam, avînd senzaţia cînd îmi strîngeam picioarele la gură, la un metru depărtare de sol, că pot să întîrzii în aer, cît vreau. Rămîneam spînzurat în punctul acela, situat acolo unde se termina legea atracţiei universale şi începea legea săriturilor fără motiv, o fracţiune de secundă. Însă noaptea, în vis, puteam să întîrzii şi un ceas.

Multe dorinţi mi s-au îmbolnăvit şi au murit, fără să realizez cînd şi cu ce prilej. Înseamnă că în noi bîntuie o mulţime de motive pe care, adesea, nu le conştientizăm şi care au maladiile lor. Atîta că nu dau durere. Îmi plăcea, cînd vorbeam cu o persoană pe care o stimam, să mă uit în ochii ei. Să-i caut privirea, cum fac boxerii înainte de luptă. Era ceva la fel de natural ca un mers drept, de tînăr care se duce, parcă aspirat de o forţă sublimă din faţă, la întîlnirea cu o fată.

Asta-i povestea cu mersul. O vreme eşti aspirat, după care eşti împins. Într-o zi, se instalează un virus nenorocit în centrul vital, acolo unde mişună motivaţiile ca autobuzele în autogara subterană din New York. Şi, din cauza virusului, una din curse se anulează definitiv. Poate să-ţi moară brusc motivaţia unui mers plin de voiciune spre nu contează unde, dar permanent aspirat, dar poate să fie şi motivaţia privitului în ochi. Sau a zîmbetului la vederea unui vecin de scară pe care nu l-ai mai întîlnit de mai bine de un an. Tu să te miri de mersul lui. Dar şi el să se întrebe: ce-i cu tine? Ce s-a întîmplat cu zîmbetul tău, care parcă-ţi dădea un imbold să nu mai ţii privirea în pămînt? Să mergi drept, chiar dacă te întorci de la serviciu acasă şi eşti perfect sănătos.

Cum recunoşti, în staţia de metrou, un mizilean care ascultă Haydn

M-a sunat din Viena un prieten să-mi spună că-mi trimite o carte, printr-un tip din Mizil. Uneori, precizările par să scuze o anume realitate. De pildă, faptul că un om lasă Viena, ca să revină la Mizil.

„Ştii – mi-a zis amicul din Viena –, persoana care o să-ţi telefoneze, ca să-ţi dea cartea, a călătorit mult, e pasionat de simfoniile lui Haydn, mi-a făcut o impresie excelentă. Cît timp există astfel de oameni, România e salvată.”

La cîteva zile, după ce am aflat că la Mizil se găseşte un domn pe care România poate să conteze în competiţia dură cu restul lumii, acesta mi-a dat întîlnire în staţia de metrou Obor. Ca şi în alte daţi, cînd mi-am fixat *rendez-vous-uri* cu necunoscuţi, în locuri aglomerate, am ezitat să-l întreb cum o să ne recunoaştem. Pe vremuri era simplu. Spuneai: „O să vin cu „Scînteia” sub braţ sau cu un trandafir în buzunarul de la piept.” „Scînteia” însă nu mai apare, iar trandafirii se aduc din Olanda şi firul costă cît un bilet de tren Mizil-Bucureşti.

Cine cunoaşte staţia Obor, ştie că numărul oamenilor a căror înfăţişare ne spune că preferă manelele simfoniilor lui Haydn e foarte mare. Şi ar fi şi mai mare, dacă creaţiile lui Haydn ar fi interpretate de formaţii de manelişti. Situaţia, şi aşa complicată, se complica şi mai tare, fiindcă nu stabilisem la care din cele patru ieşiri din metrou trebuia să ne întîlnim. Puteam să aştept mult şi bine la o scară pe care să urce la lumina zilei numai bărbaţi pasionaţi după Vali Vijelie, în vreme ce pe celelalte trei scări să urce valuri, valuri fanii lui Beethoven, Haydn, Şostakovici şi Stockhausen. Şi toţi, cu cîte o carte vieneză în mînă.

Chiar şi aşa, primul gînd care-ţi trece prin cap, uitîndu-te la oamenii ce roiesc în acest foarte circulat loc din Bucureşti, fie că intră, fie că ies din metrou, e că extrem de puţini au aerul de a fi ţinut vreodată nişte cărţi în mînă, iar dacă au făcut-o, şi mai puţini au privirea unora care le-au citit. Al doilea gînd, care te urmăreşte şi după ce renunţi să-l cauţi pe omul cu o faţă de fidel al filarmonicilor, e că nici în alte staţii de metrou lucrurile nu stau altfel. Ce înţelegi imediat,

uitîndu-te la lumea care intră şi iese din metrou cu privirea-n pămînt, după ce în primii ani după 1990 începuseră s-o ridice şi chiar să se uite unii la alţii, minunîndu-se că mai pot să se recunoască din priviri şi chiar să-şi zîmbească, e că nu mai aşteaptă nimic.

Stăteam derutat în mijlocul mulţimii mohorîte şi aşteptam să apară individul cu care să mă înţeleg din priviri. Oamenii se tîrau toţi cu ochii în jos, fără să le pese că erau cercetaţi. Nici unul nu avea aerul c-ar dori să salveze România. Logic ar fi fost să iau la rînd toate cele patru ieşiri din metrou. Şi la ce-ar fi folosit? La ce-ar fi slujit dacă, în loc de unul, găseam doi sau trei mizileni dispuşi să salveze România? Aş fi zis: „Iată o minune, eu aştept o carte şi-mi sosesc trei!”. Dar pot, oare, să mişte din loc o ţară trei cărţi, cărate pe ruta Viena-Mizil-Bucureşti, cînd pînă şi cele mai îndulcite statistici spun că media de şcolarizare a românului activ, avînd vîrsta între 16 şi 60 de ani, e abia de şase clase?

Fiziologia cititului

Pe un coleg mai ciudat de la Litere nu-l mai ţin minte decît adîncit în lectură. Dar nu într-o bibliotecă, ori stînd pe o bancă în parc, ci sprijinit de un zid sau rătăcind cu o carte în mîini prin mulţime, complet dus în altă lume. Purta un costum albastru închis, slinos, o şapcă pleoştită, ca de clovn, tricotată în casă, avea un ochi complet stricat, iar cel bun îi tremura uşor, ca şi cum voia să se fixeze pe ceva şi nu găsea nimic care să-i convină. Iar cărţile, în care se cufunda brusc şi fără un motiv perceptibil, ca şi cum ar fi fost comandat de la distanţă, erau nişte culegeri de versuri banale, de-ale lui Cîrlova şi Alecsandri.

„Uite, că i-a venit!”, spuneam. Fiindcă relaţia lui cu cititul avea ceva dintr-o deprindere fiziologică cu un control foarte aproximativ. Mă străduiam să fiu amabil, să nu se simtă respins de toţi cei din jur. Însă, una e să-ţi propui un mod de a fi şi alta e să fii natural, chiar şi în indiferenţă. N-am ştiut niciodată ce gîndea. Cel mai simplu era să crezi că n-avea complexe, că cititul era o boală şi totodată medicamentul ei. De atunci, l-am întîlnit pe la toate tîrgurile de

carte şi prin preajma unor biblioteci, adăstînd pe la uşi ca unul care nu se decide nici să intre, dar nici să plece. Nu am încercat niciodată să mă refer asupra felului său de a citi ca la un subiect de nuvelă şi la un personaj, întrucît ar fi fost să-mi reevaluez unele deprinderi cam aiurea, din şcoală şi din facultate. Între ele, şi aceea de a adormi punînd sub pernă cărţile pe care eram sigur că nu le voi citi şi nici înţelege vreodată. Ar fi trebuit, aşadar, să mă întreb dacă unele dintre obiceiurile care mă

făcuseră totuşi absolvent de Universitate şi autor de articole şi cărţi nu erau cumva la fel de neobişnuite, dacă stăruiai să le analizezi, ca ale sale.

Tîrgurile de carte mişună de ciudaţi. Preferabil e să nu-i iei în seamă. De fapt, cel mai greu, la un tîrg de carte, e să spui: „Iată un om normal, fără nici un fix, fără nici un reflex bizar, fără o deformare pitorească – ca să nu-i spunem supărătoare – a eu-lui!”. Atracţia, pe care o exercită cărţile – adică scrisul, cititul şi gînditul –, se însoţeşte cu unele efecte incontrolabile, în tot felul nostru de a fi. Unii sînt exagerat de deosebiţi. Iar cînd spunem asta, convenim că există şi un prag pînă-n care deprinderile neconvenţionale, născînd din unele relaţii foarte intime cu cartea, n-au încă un accent psihiatric. De pildă, patima de a îngrămădi în biblioteca personală volume pe care nu le vom deschide niciodată, dar care ne dau sentimentul că am făcut esenţialul: le avem la îndemînă. Deşi, o carte aflată la mii de kilometri distanţă nu-i mai departe de una zăcînd pe noptieră, nedeschisă cu anii.

Un necunoscut, văzînd cum mă uit la fostul meu coleg de la Litere, rezemat de un perete al Teatrului Naţional, complet rupt de mulţimea care intra şi ieşea de la Tîrgul de carte şi vîrît cu totul între copertele unei plachete distribuite gratis de o editură în faliment, a zis, ca pentru sine, dar suficient de tare, ca să pricep că dorea să-l ascult şi să-l confirm: „Dumnezeule, putea să ni se întîmple şi nouă!”.

Frica de ceea ce putea să nu fie

În dialogurile cu oamenii celebri, dar foarte bătrîni, ziariştii sînt tentaţi să pună întrebări care unor interlocutori tineri li s-ar părea inoportune. De pildă: „A existat în viaţa dumneavoastră un moment care a decis totul?”. Unei notorietăţi de cincizeci de ani nu se cade să-i adresezi o astfel de întrebare, pentru că i se mai pot întîmpla încă multe. La cincizeci de ani, oricît de mare ar fi gloria, tot mai aştepţi schimbări importante în mai bine. Dar la nouăzeci de ani, ce să mai aştepţi?

Oricît de educat ar fi ziaristul care abordează un nonagenar, întrebările sale sînt însemnate de un soi de curiozitate morbidă. Parcă i-ar sta pe limbă să spună: „Amîndoi ştim că asta a fost tot. Haideţi să dăm lucrurile pe faţă!”.

„Dragul meu – i-a răspuns un universitar vîrstnic ziaristului care l-a întrebat în ce zi i s-a hotărît soarta –, îmi amintesc nu doar ziua, ci şi clipa, în 26 aprilie 1933, pe la amiază, un coleg de facultate, găsindu-se în Vaslui şi ştiind că m-am întors acasă, ca să profesez în oraş şi să stau cu părinţii, a trecut să mă vadă. Să mai schimbăm cîteva vorbe. Din una-n alta, am aflat că 27 aprilie, adică chiar ziua ce avea să vină, era ultima cînd mai puteam candida în Bucureşti, pentru o bursă la Paris. Eu tocmai mă aşezasem de două săptămîni în Vaslui. Era la mijloc şi o fată bogată, care aştepta s-o iau de nevastă. Şi cu toate că aş fi putut să încropesc la repezeală un dosar pentru bursă, n-aş fi putut să dau fuga pînă-n Capitală, fiindcă n-aveam un sfanţ. La şapte, trecea prin Vaslui un accelerat. În Bucureşti, cei care-şi făcuseră dosare pentru bursa cea mare avuseseră grijă să-şi pună în mişcare şi neamurile: miniştri, moşieri, deputaţi. La şase şi un sfert fix, m-am dus, cu geamantanul în mînă, la tatăl logodnicei şi i-am cerut bani de tren. Toată familia credea că am venit să aranjăm căsătoria, iar eu îi anunţam că amîn întreaga poveste, fără să precizez pentru cîtă vreme. Ba îi mai şi solicitam să mă ajute să plec! Fata şi mama au izbucnit în plîns, însă viitorul meu socru a scos banii şi mi-a zis doar atît: „Na, fă-ţi damblaua!”. Nu ştiu de ce mi s-a acordat bursa. Nu aveam nici o şansă. Totuşi, am plecat la Paris.

De la un timp însă, am coşmaruri. Visez că sînt iarăşi tînăr, că mă găsesc cu geamantanul în mînă, în drum spre casa unde mă aşteaptă viitoarea mea soţie, dar că nu am curaj să duc pînă la capăt ce mi-am propus. Că am o criză de bun-simţ. Cum să săvîrşesc eu asemenea măgărie, să le cer bani, ca să-i părăsesc? E împotriva a tot ce am fost învăţat să fac în viaţă! În vis, mă întorc acasă, la părinţii mei. Şi, pe drumul de întoarcere, prin faţa ochilor, mi se perindă toată studenţia la Paris. Şi tot ce a urmat după aceea: catedra, profesia, congresele unde eram vedetă, cărţile pe care le-am publicat. Intr-o noapte, cred că n-am să mai pot şi am să mă sfîrşesc în somn, de frică. De groază la gîndul a ceea ce putea să nu se întîmple dacă, în 26 aprilie 1926, la orele şase şi un sfert după-amiază, nu mi-aş fi călcat, într-o clipă de inconştienţă, toate principiile.”

Artist de front

Casa noastră din Brăiliţa, de pe Strada Nouă, avea ca mai toate cîrciumile înşirate vizavi de Uzinele Franco-Române, pe Şoseaua DN1, o odaie mai lungă, căreia i se spunea Salon. În anii 1943-1944, trupele germane făcuseră din Salon un Lazaret care pe ai mei nu-i încurca deloc, deoarece tata era pe front, iar bunica şi mama nu erau în stare să ţină singure localul şi-l închiriaseră.

Se spune că pe măsură ce îmbătrîneşti, uiţi întîmplările din ultima vreme, însă îţi aminteşti, din ce în ce mai clar, ca şi cum s-ar fi petrecut ieri, tot felul de lucruri din copilărie. Cînd ruşii au intrat în Galaţi şi tancurile lor s-au îndreptat pe DN1, spre Brăila, nemţii au dispărut pur şi simplu, fără să ne anunţe că pleacă, dar au lăsat în Lazaret şase sau şapte bolnavi şi răniţi, pe care primii cazaci şi uzbeci ajunşi în cartier i-au mitraliat în paturile unde zăceau, iar sanitarii lor i-au îngropat la marginea oraşului.

De la unul dintre răniţi, un desenator de front, a rămas pe noptieră un caiet cu schiţe de cai, tunuri şi soldaţi înotînd prin zăpadă şi noroaie. Momentul în care am dat de acel carnet îmi e atît de viu în memorie, că mă întreb dacă, din punct de vedere medical, nu-i nesănătos să

retrăieşti atît de intens un accident de la vîrsta de cinci ani. Mai ales că, scurgîndu-se anii, el ar urma să fie trăit şi mai intens.

Ruşii au schimbat cearşafurile pline de sînge şi şi-au adus bolnavii lor. De caietul acela de schiţe nu se atingea nimeni. I l-am cerut sanitarului care îngrijea de treburile Salonului, un gradat din Petersburg, iar acesta l-a răsfoit neatent şi mi l-a dat, adăugînd la cadou şi cîteva bomboane mari şi sticloase. Mama avea o părere foarte bună despre rusul din Petersburg, pentru că tocmai executase în fundul curţii, cu pistoletul, doi uzbeci care tăbărîseră pe ea s-o violeze. După ce i-a curăţat pe cei doi nenorociţi, tînărul ţarigrădean, bine educat, i-a dat mamei cîteva bomboane. Luată prin surprindere de felul în care subofiţerul rezolvase situaţia, mama a băgat în gură bomboanele şi aşa o ţin minte, cu ochii şi obrajii rotunjiţi în chip exagerat, în afară.

Zile, săptămîni sau poate luni de-a rîndul – mai departe amintirile sînt tulburi –, m-am uitat în foile cu desene ale artistului de front ca la un miracol. Din numai cîteva pete şi linii şfichiuite din vîrful creionului, reuşea să înfăţişeze chipuri, trupuri sfîrtecate, cai îngheţaţi cu picioarele în sus şi tunuri răsturnate în şanţ. În comparaţie cu schiţele lui, soldaţii şi caii vii, care se vînturau în permanenţă pe şosea şi prin curtea noastră, erau neinteresanţi, lipsiţi de acel ceva ce înseamnă viaţă şi adevăr. De la carnetul acela, cu desene de tranşee, al pictorului militar german mi se trage pasiunea, cu unele accente iraţionale, pentru artele imaginii. Am văzut de atunci nenumărate schiţe şi desene extrem de expresive, însă nici unul care să întreacă în trăire a realităţii modestele pagini de jurnal de front ale germanului ciuruit de ruşi, în Salonul nostru.

Poate şi fiindcă, în toate scenele reprezentînd tineri fără nume, îngropaţi la grămadă în margini de oraşe, flăcăi ciopîrţiţi de şrapnele sau retezaţi în două de salve de mitraliere ruseşti, mi se părea că-l recunosc pe băiatul măcinat de febră tifoidă care le desenase.

O clipă de nebunie

Într-un fel, gafa ţine regula dramei. După un mare număr de ani, drama nu numai că e povestită detaşat, dar adesea, şi cu umor. Ca o comedie căreia i-au lipsit doar momentul şi interpreţii potriviţi ca să fie, dintr-un început, comedie.

În 1990, umblînd de colo-colo prin Canada, pe la neamuri, dar şi pe la tot felul de întruniri ale unor români cu trecut anti-bolşevic notoriu, m-am aflat într-o seară, la o familie unde puteai să glumeşti pe seama a orice, dar nu şi despre Ceauşescu. Nu ştiu ce motive aveau vîrstnicii aceia, plecaţi din ţară de foarte mulţi ani, ca să fie atît de inflamaţi, cînd li se pomenea numele împuşcatului, fapt e că le aveau. Tot trăgînd cu ochiul prin jur, la lucrurile din casă, la fotografiile şi tablourile de pe pereţi, la tot ce făcea deosebirea între un apartament la bloc, în Canada şi unul din România, am zărit în bibliotecă un set de trei volume groase, avînd un titlu incitant: „Dicţionarele ruşinii”. Erau antologaţi în ele toţi cei care – conform explicaţiei gazdei cînd am cerut permisiunea să le răsfoiesc – mîncaseră rahat sub comunişti. Care cu linguriţa, care cu polonicul. Din ziua în care pusesem piciorul pe continentul nord-american, trăiam un sentiment nou, de euforie dublată de perioade de exaltare. Eram adeseori inoportun, însă oamenii erau îngăduitori cu cei veniţi de acasă. Iar unii mergeau cu toleranţa atît de departe, că dacă n-ar fi fost euforia care mă făcea neatent la tot ce se întîmpla în jur, ar fi trebuit să mă simt ca un cobai.

Autorii „Dicţionarelor” lucraseră temeinic, îi găseai în ele pe absolut toţi cei care publicaseră, fie şi contra credinţelor lor, unul sau mai multe texte convenţionale, dar avînd inserat un citat din Ceauşescu. Prin urmare, m-am găsit şi pe mine cu o dare de seamă de la o defilare de 23 August, unul din aşa-numitele „reportaje”. Oricît de isteţ ai fi fost şi oricît de dibaci le-ai fi evitat, tot cădea măgăreaţa pe tine într-o zi. Şi trebuia să le scrii. Sau să fii dat afară cu tam-tam.

„Ia te uită – am strigat, mai voios decît o impuneau circumstanţele –, şi eu am mîncat rahat!”

S-a lăsat pe loc o tăcere ostilă, iar vărul meu, care mă adusese la mica petrecere a foştilor deţinuţi de la Canal şi din puşcăriile comuniste, s-a grăbit să mă urce în maşină şi s-o ştergem din oraş.

„Ai înnebunit?, a zis el. Ce ţi-a venit? Dacă nu eram eu, te cotonogeau.”

Veselia nu-mi trecuse cu totul, aşa că i-am dat explicaţia pe care o socoteam de bun-simţ:

„Păi, toţi cei care am scris în presă mirosim urît. Mult, puţin, dar tot mirosim.”

Vărul meu a condus în tăcere de la Montreal la Toronto şi, abia cînd am intrat în oraş, a vorbit iarăşi:

„Fă-ţi cruce de o sută de ori. Cîndva, poate o să înţelegi ce putea să ţi se întîmple.”

Oare ce ar fi putut să se întîmple? Iată, au trecut doisprezece ani de atunci şi, în loc să mă distrez la amintirea acelei gafe, mă ia cu frig.

Ziua cînd aş fi putut deveni erou

Prin anul '85, trecînd întîmplător pe lîngă un mic magazin din preajma Pieţei Galaţi, pe a cărui firmă scria CARNE, am zărit la vînzare cîteva lăzi cu oase afumate. Critica de artă a secolului al XX-lea a renunţat la cuvîntul „frumos”, dar în 1985, în România, el era în uz, în toate magazinele unde se vindeau oase. Un os era frumos, dacă mai păstra o pojghiţă de carne pe el. M-am oprit mut de admiraţie în faţa grămezii de oase afumate, avînd ceva din nobleţea tragică a unor scaune baroce, complet demontate, m-am îmbătat de aromele ce trimiteau cu imaginaţie la fasolea cu afumături, m-am lăsat cucerit de sublimul resturilor de şunculiţă rumenită de la îmbinări, emoţionat de ideea că, în materie de oase afumate, poţi merge cu superlativele pînă sus, pe treptele de la superb la divin, dar de cumpărat, nici nu îndrăzneam să visez că ar fi putut fi şi ale mele. În definitiv, magazinul de CARNE se găsea pe Bulevardul Dacia. Deci, oasele le aparţineau riveranilor.

„Sînt de vînzare?”, a întrebat, cu un glas gîtuit de surpriză, o cucoană din spatele meu.

Întorcînd capul, am văzut că la oasele alea se uitau sideraţi o mulţime de gură-cască. Şi fiindcă vînzătorul a dat aprobator din cap, ca omul care n-are încotro şi trebuie să se apuce de treabă, cucoana a insistat: „Cîte kile se dă de om?”.

Cînd vînzătorul a răspuns: „Cîte vreţi?”, ceea ce putea să însemne că primul intrat în magazin le putea lua numai el pe toate, cei circa treizeci de adoratori de oase afumate ne-am dat un pas înapoi. Nu era pasul înapoi, strategic, dinaintea asaltului final, ci gestul înţelepţilor care confirma un capital de neîncredere, devenit bun naţional. Aşadar, ce vedeam nu era adevărat! Nu avea cum să fie adevărat! Nu găseai în tot Bucureştiul decît gîturi şi gheare de pui şi deodată, hodoronc-tronc, într-un cartier locuit aproape în întregime de activişti, cu case de la Gospodăria de Partid găseai, nu oase pur şi simplu. Găseai oase afumate cu un strat de doi-trei milimetri de carne pe ele. Şi cu toptanul, nu cu porţia. Poate că erau alterate şi le afumaseră atît de artistic ca să le poată vinde! Poate era o provocare: Securitatea voia să vadă, cine se repede primul.

M-am mai uitat o dată cu jind, dar şi cu un sentiment de biruinţă asupra propriului eu, la oasele alea şi am zis aşa, ca să priceapă şi ceilalţi ce gîndeam: „Poate că-s bune, dar eu unul nu le-aş lua!”.

„Nu iei matale – m-a contrat măcelarul –, le ia alţii.”

Dar nici alţii nu prea s-au îndemnat. Cu excepţia unui individ cu o privire ştearsă, lipsită de simţul momentului. Oare ce s-o fi întîmplat cu el? Cînd nu mănînci carne cu lunile, ci doar oase fără pic de proteină pe ele, un consum exagerat de oase afumate îţi poate deregla grav metabolismul.

Se spune chiar că unii, cînd au dat după 1990 de primul cotlet la grătar, au înnebunit sau au umblat după popi să se spovedească. Dar dacă e ori nu adevărat, nu ştiu. În 1985, îmi lipsea îndrăzneala, nu mai credeam că e posibil, cu toate că grămada de oase afumate din Bulevardul Dacia dovedea că ceva, ceva tot se mai putea. Poate că, dacă aş fi avut mai mult curaj, le

cumpăram pe toate şi deveneam şi eu disident.

O săptămînă liniştită, pe Strada Burghiului

Luni, pe Strada Burghiului, nu s-a întîmplat nimic deosebit.

Nici un bătrîn n-a fost lepădat în stradă, din maşina Salvării, nici un tată nu şi-a violat copilul, iar în garsonierele din blocul B 11, B 11 bis n-a fost găsit cadavrul descompus al nici unei femei ciopîrţite de un drogat.

E drept că nici n-a căutat nimeni, dar asta e cu totul altă poveste.

Totuşi, fiindcă la televizor a fost transmis în direct un atac terorist din Bagdad, atît locuitorii din Strada Burghiului, cît şi cei de pe străzile învecinate, unde de asemenea nu se întîmplase nimic vrednic de dat la televizor, au simţit că în aer pluteşte ceva. Şi mulţi dintre ei au visat urît, ca atunci cînd ţi se pare că eşti ameninţat, fără să ştii de la ce ţi se trage.

Nici marţi nu s-a întîmplat nimic pe Strada Burghiului, exceptînd faptul că un administrator de bloc a fugit cu banii de întreţinere. Cum însă suma delapidată era doar de pe ultima lună şi nu de pe ultimii doi ani, cum se obişnuieşte în cazul fraudelor care merită a fi date la televizor, oamenii nici n-au mai sunat la România 1, ci doar la Realitatea. Evident, fără succes.

Ar fi fost o zi calmă, dacă nu s-ar fi uitat nimeni la Ştiri, mai bine zis la explozia discotecii din Malaezia. Aceea la care s-a înregistrat recordul mondial al morţilor dintr-o discotecă. Un record valoros, cu 20% mai bun ca în cazul carnagiului de la clubul de dans, din Fîşia Gaza.

Şi din nou, pe Strada Burghiului, lumea a trăit o senzaţie amestecată de nelinişte şi frustrare, în sensul că se simţea ameninţată şi totodată neluată în seamă. Cum e mai rău.

Miercuri şi joi, pe Strada Burghiului, a fost linişte. Atîta pace şi cumpătare, că pînă şi pensionarilor, care nu mai mîncaseră nimic de cîteva zile, situaţia li se părea sub control. Ba chiar simţeam în nări şi un suav parfum de libertate, în felul în care definea libertatea Lenin, ca

fiind înţelegerea necesităţii. Numai că liniştea a durat pînă la ora şapte seara, cînd primul reportaj dat la toate posturile TV, a fost acela al masacrului dintr-un spital militar cecen. Noaptea, locatarii au visat că Cecenia e la numai trei străzi de Burghiului.

Vineri, ca în oricare altă zi de leafă, pe Strada Burghiului nu s-a petrecut nimic, dar absolut nimic, faţă de alte zile de leafă. Nişte beţii, nişte bătăi, un viol nefinalizat. Dacă n-ar fi fost tragedia vasului de pasageri, scufundat de avionul Boeing, deturnat de afganul căruia nimeni nu-i spusese că războiul s-a terminat, pe Strada Burghiului vinerea ar fi fost o zi ca oricare alta. Complet lipsită de incidente de genul celor care nu te lasă să adormi. Pînă tîrziu, după miezul nopţii, miile de televizoare de pe Strada Burghiului au transmis **3**non-stop nenorocirea. Şi oamenii au avut, chiar şi în somn, impresia că aud în faţa blocurilor plescăitul

Atlanticului şi în spate, clipocitul Pacificului. Iar între plescăit şi clipocit, vîjîitul în gol al avioanelor care nu nimeresc vapoarele cu pasageri.

Cît despre sîmbătă şi duminică; ce să se întîmple sîmbăta şi duminica pe Strada Burghiului? Nimic. Dacă la televiziune nu s-ar fi dat din nou, îmbogăţite cu nenumărate amănunte atractive, dezastrele petrecute pe glob, cetăţenii ar fi aşteptat grozăviile de luni, relaxaţi şi oarecum apăraţi. Şi e normal să fie aşa, deoarece între Strada Burghiului şi Malaezia, Fîşia Gaza, Irak, Oceanul Atlantic, Cecenia şi Afganistan se găsesc străzile Popa Stere, Orizontului şi Bulevardul Energiei.

Feltarsbang

În manualele de geografie, soarele răsare întotdeauna la Est şi apune la Vest. La mine-n bloc, soarele răsare întotdeauna în spate şi apune după un magazin universal, cu opt niveluri.

Pentru vecinii mei de la ultimul etaj, soarele apune ceva mai departe, pe strada Vaselor. Seara, după ce se răcoreşte niţel şi temperatura coboară în limite normale, adică în jur de 37-38 de grade, mă duc în Piaţa Obor unde, cu numai două mii de lei kilogramul, poţi cumpăra pepeni la

temperatura asfaltului. Sectorul de pepeni e înţesat cu tarabe care vînd manele. Sau probabil invers. La 37-38 de grade la umbră, multe lucruri îşi pierd din înţeles, în schimb, cîştigă mult în sens şi profunzime versurile unui cîntec la modă pe care-l poţi asculta gratis, indiferent din care punct cardinal al pieţei cumperi pepeni: Est sau Vest, Nord sau Sud. Deoarece le-am ascultat seară de seară, de-a lungul lunii august, am şi memorat o parte. În ele e vorba chiar de foloasele manelelor: „Astăzi stau cu toţi la masă/ Şi ascult muzică aleasă/ Beau, mănînc şi mă simt bine/ Fiindcă eşti şi tu cu mine”.

În facultate, un profesor cam fonf ne vorbea de *„veltanşag-ul”* poeţilor. Ceea ce, dacă ştiai germană, ar fi însemnat concepţia lor despre lume şi viaţă. Cum spuneam, profesorul avea un defect la consoane, aşa că pronunţa cînd *şveltarşang,* cînd *feltarşbang.* Sau poate că aşa auzeam eu, care eram cam surd. Din prima strofă a manelei, oricine îşi dădea seama care era *şveltarşbang-ul* despre lume şi viaţă al lui Romică de la Ţigăneşti, inspiratul creator al muzicii şi al textului. Un ideal simplu şi sănătos, care rămîne simplu şi cald indiferent de caniculă şi de faptul că numai în Franţa au murit de arşiţă vreo douăsprezece mii de oameni: „Dacă tu nu eşti ca mine/ E vai de mine, nu mi-e bine/ Nu mi-e foame, nu mi-e sete/ Dau cu capu' în perete.” Cum spuneam, n-am apucat să ascult niciodată maneaua pînă la capăt. E posibil ca ultimul vers să sune trist, să ne împărtăşească şi neliniştile artistului după ce-şi uşurează, cît de cît, maţele şi vintrele. Adică versuri mai tensionate, mai încontrate cu lumea şi cu viaţa. Cine simte nevoia să-şi cînte împlinirea în amor, cu burta plină, poate să aibă surprize. Să-şi vadă, de pildă, femeia la altă masă, alături de un bărbat cu gusturi mai subţiri, la un zaiafet cu *whisky* şi fleici la grătar, nu cu o zeamă care cade greu la stomac. Totuşi, cît timp mai sînt tufişuri şi copaci în România, manelele or să aibă încă multă vreme un valoros substrat optimist. Un *şmentargang* pe înţelesul multor oameni care ştiu să trăiască.

Accident atipic

În faţa casei lui Manole Ceapă din Hîrjeul Mare, şoseaua naţională o face atît de pripit la stînga, încît poţi să crezi c-a uitat ceva în Hîrjeul Mic şi a decis s-o ia niţel înapoi. Din care cauză, multe

maşini chiar se răsucesc brusc, cu spatele înainte, ca-n filmele americane cu urmăriri.

În filmele americane, regizorii de platou au grijă să rămînă destul loc de întors, pe cînd în Hîrjeul Mare, singurul spaţiu, în care cei mai temerari dintre şoferii care derapează ar putea să se dea peste cap, e sufrageria lui Manole Ceapă. Povestea se repetă de trei-patru ori pe an. Aşa că nu se mai miră nimeni cînd vede un Mercedes înfipt în peretele lui Manole. Cine nu ştie curba şi are chef să se mire, deşi ar trebui să fie atent la drum, intră cu botul în zid.

În cei douăzeci de ani, de cînd Manole Ceapă se trezeşte pe neanunţate cu Dacii, Lăzi, Jeep-uri şi, rar de tot, cu Trabant-uri în odaia din faţă, n-a avut niciodată mai mult de trei oaspeţi într-o zi. Un timp, a fost foarte supărat. Mai bine zis, de cînd era să nimerească peste el un Tir, exact în momentul în care aniversa cel de-al o sutălea memoriu la Guvern, Preşedinţie şi la Radio România 1. Dar, după ce şi-a dat seama că-şi poate întocmi memoriile sale cu litere de tipar şi-n bucătăria din fundul curţii, unde n-a poposit decît o singură dată un motociclist, dar şi acela fiindcă s-a rostogolit cu motocicleta peste sufragerie, s-a mai calmat şi a decis să lase lucrurile să se rezolve de la sine.

Ultimul accident în lanţ însă l-a tulburat mult, fiindcă a înţeles că nu-i vorba numai de curba aia dementă a şoselei, ci şi de destin. Legile fizicii au funcţionat la fix, în toţi cei douăzeci de ani de cînd s-a modificat traseul benzii de asfalt. Nu însă şi-n data de 18 august 2003, cînd un Volvo, care alerga cu o sută şi vreo patruzeci de kilometri la oră prin Hîrjeul Mare, în loc să se înfigă, cum ar fi fost logic, în zidul proaspăt reparat al sufrageriei lui Manole Ceapă, a năvălit în dormitorul lui Constantin Lepşa, un vecin absolut neinteresant din perspectiva circulaţiei preventive şi al intereselor Spitalului de urgenţă din reşedinţa de judeţ.

Ce s-a întîmplat mai apoi?

S-a întîmplat că, zărind acel Volvo gri metalizat în casa lui Lepşa şi nu în gospodăria lui Ceapă, pînă şi conducătorii auto experimentaţi, care mai văzuseră accidente contra legilor fizicii la viaţa lor, s-au minunat atît de tare, că au intrat unii în alţii în loc să zboare conform tradiţiei

peste şanţ, spre alde Ceapă. Aşadar, şapte maşini înţepate una-n alta ca maidenezii-n călduri, cu nasurile în funduri. Şi toate şapte, în dormitorul cel mare al lui Lepşa.

Manole Ceapă a considerat incidentul ca o uzurpare a tradiţiei. În lăcrămaţiile pe care a continuat să le trimită la Guvern, la Preşedinţie, la Radio şi la Televiziune, a început să se simtă un uşor accent de frustrare. Aşa e de cînd lumea cu nenorocirile: cînd apucă să se învechească, seamănă tot mai mult cu un drept. Iar în unele cazuri, şi cu o proprietate.

Proprietari stresaţi

Mai mulţi bărbaţi uşor afumaţi, strînşi la onomastica motanului unuia dintre ei, discută despre casele pe care şi le refac sau le construiesc şi despre necazurile cu meşterii.

De fapt, îşi încep seara conversînd despre tot felul de lucruri. La un moment dat însă, fără nici o legătură cu ce s-a pălăvrăgit pînă atunci, unul dintre amici oftează ascuţit, ca un balon din care scoţi brusc aerul, şi declară că nu mai are mult şi înnebuneşte: „M-au terminat zugravii şi instalatorii, lua-i-ar dracu'! Mă fură din ochi, iar eu sînt ca hipnotizat şi nu-mi vine să-i dau afară.”

Cuvintele „zugravi” şi „instalatori” îi fac pe invitaţii la petrecere să capete un luciu ciudat în priviri şi să vorbească toţi deodată, ca unii băgaţi simultan în priză şi care nu mai sînt stăpîni pe comenzi.

„Tu poate că n-o să te tîmpeşti – îi zice hipnotizatului un domn cu o căutătură cam cleioasă, de pacient al unui cabinet de împachetări reci –, dar eu, de trei săptămîni, am trecut pe sedative. Acum mă simt mai bine, da' au fost zile cînd am vrut să-i omor. Nu termină nimic ca lumea şi bani cer mereu.”

Ca la un semn, ceilalţi oaspeţi scot strigăte de indignare în sensul că, în comparaţie cu ce au păţit ei cu zugravii, prezumţia de nebunie şi tîmpirea temporară la cei doi e un fleac.

„Păi, eu – izbuteşte să se facă auzit un mesean – stau de trei luni cu meşterii în casă. Îmi umblă în frigider, îmi cotrobăie în şifonier. Nu mai departe de ieri, l-am văzut pe un ajutor de tîmplar că o şterge cu pantofii mei cei mai buni. Nevastă-mea s-a refugiat cu copiii la maică-sa. Mi-a lăsat, săraca, un bilet la vedere ca să-mi spună că pleacă în băjenie, dar şi-a împachetat electricianul nişte slănină în mesaj şi, dacă nu sunam la soacră-mea, după ce i-am căutat trei zile cu poliţia, mă aruncam înaintea metroului.”

„Ei, te aruncai! – îl ironizează vecinul său. Te-ai enervat, dar pînă la urmă tot ai găsit-o, pe cînd eu ce să zic, m-am trezit fără uşi şi fără ferestre şi nu le-am mai dat niciodată de urmă!”

„Cum adică, ţi-au dispărut uşile şi ferestrele? – intervine, sincer jenat de exagerările ultimului dintre povestitori, gazda. Înţeleg să-ţi dispară, ca mie, frigiderul şi să găsesc gol butoiaşul de vin pe care-l ţineam pentru cununia lui fi-miu. Însă pereţii, slavă Domnului, îi am încă la locul lor.”

Ca unul care simte că discuţia tinde să lezeze onoarea şi aşa destul de şifonată a clasei muncitoare, dacă nu cumva şi a maselor largi, domnul lăsat de tîmplari fără uşi şi ferestre e gata să-i înţeleagă:

„Poate c-or fi crezut că îmi pun termopan şi s-au gîndit că, oricum, n-or să-mi mai trebuiască. La fel şi cu acoperişul. Au crezut că o să-mi supraînalţ casa şi o s-o fac cu terasă. Aşa că m-am trezit şi fără acoperiş. Bieţii oameni, în felul lor au dreptate, fiindcă furîndu-mi şi toată mobila, nu prea mai am nevoie de acoperiş.” Un singur oaspete nu scoate nici un cuvînt, cu aerul absent al persoanei care nu numai că deţine un adevăr suprem, dar are destulă răbdare să-l comunice abia după ce se vor fi consumat toţi, istorisind lucruri lipsite de importanţă.

„Ce voiai să spui, nene Mişule – îl îmbie gazda –, că parc-ai sta să zici şi matale ceva.”

„Ce să zic? – se lasă înduplecat nenea Mişu. Voi, din cîte înţeleg, mai aveţi case. Dar la mine, seara încă o aveam şi dimineaţa nici tu meşteri, nici tu casă, nici nevastă, nici jumătate din

stradă. Au luat tot şi s-au evaporat.”

Nudismul de tranziţie

În vara lui 1979, m-am dus în cîteva rînduri să fac plajă la nudişti. Era o prostealã, bineînţeles, dar genul acela, de snobism izolat, tolerat de autorităţi, în lumea mică a practicanţilor săi, conta ca un foarte emancipat punct de vedere la totalitarism.

Pe atunci, tot ce nu era îngăduit, era interzis, dar ce era îngăduit, nu însemna deloc ce putea să însemne la alţii, la nemţi sau la francezi. Oricum ai fi privit situaţia, era neîndoios că plaja nudiştilor de la Costineşti nu-i aduna în ţarcul timidelor ei libertăţi pe cei cu adevărat liberi, ci îndeosebi pe nişte maturi cu complexul libertăţii.

Şi măcar de i-ar fi adunat, dar mai mult îi răsfira.

Practicam ceea ce se putea chema un nudism pudic, de familişti care colecţionau amintiri uşor vinovate, ca să aibă ce le povesti nepoţilor la bătrîneţe. Seara, cînd plecam la plimbare cu soţia prin staţiune şi intram în vorbă cu unii necunoscuţi pe care-i găseam simpatici, le vorbeam de plaja nudiştilor, iar părerile pe care le schimbam, îndeobşte reţinute, aveau ceva din parolele de recunoaştere ale ilegaliştilor. Necunoscuţii consimţeau la ceva ce le părea o atitudine socială. Ori măcar nu o dezaprobau. De cunoscuţi însă ne feream, iar de prietenii pe care i-ai fi putut întîlni în pielea goală la nudişti, cu atît mai mult.

Cum se întîmplă întotdeauna cînd vrei ca un anumit lucru să nu se întîmple, exact în momentul în care decideam că ne ajungea cît nudism făcuserăm, lîngă cearşaful nostru s-a oprit un coleg de-al soţiei, cu nevastă-sa. Un cuplu plicticos, care umbla după martori ai marelui lui curaj trupesc în ultima zi de concediu.

Unii oameni sînt mai indecenţi cînd se vîntură pe o plajă cu chiloţii pe ei, decît cînd sînt nuzi. Privindu-i pe cei doi de jos în sus, adică din poziţia culcat-rezemat, cum se spune în armată, ne-am convins definitiv că nudismul era o îndeletnicire prea gingaşă, ca să ajungă la folosinţa veleitarilor.

Deşi n-am schimbat mai mult de zece fraze convenţionale, oamenii aceia, cu care mă văd întîmplător pe stradă, o dată în an sau o dată la cîţiva ani, mă abordează excesiv de intim, ca unii cu care am încheiat un tratat bazat pe o ruşine neconvertibilă: ne ştim de la cei goi. Chiar şi acum, la mai bine de două decenii de la acel nimic – fiindcă nici incident nu pot să-i zic şi nici cunoştinţă –, foştii colegi ai soţiei mele mă privesc cu un surîs larg, tîmp şi complice, de stigmatizaţi ai unei cauze jenante, de oameni legaţi pe viaţă de un secret penibil: ne cunoşteam la pielea goală. Şi ce ştim noi despre noi, nu-i deloc un motiv de mîndrie. Sîntem egali la o fiziologie de rînd şi n-aveam cum să ne sustragem amintirii, fiindcă n-o mai ştie nimeni în afara noastră. Uneori, aş vrea să le vorbesc aşa cum i-a vorbit Iorga academicianului care se aşezase în jilţul său: „Şezi, dragă, la fund sîntem egali, la cap e diferenţa!”. Dar nu sînt Iorga, nu împărţim nici un jilţ şi o astfel de replică, fără martorii de pe o plajă cu nudişti complexaţi. nu schimbă nimic.

Mai ales că nici nu prea ştiu ce aş vrea să se schimbe.

Fără aprobare

Petreşti e o comună ca oricare alta.

Petreştii au fost tot timpul o comună ca oricare alta. Dar, fiindcă Elena Ceauşescu se născuse în Petreşti, toată lumea credea că aşezarea se bucură de unele înlesniri, dublate, firește, de nişte restricţii. Nimeni nu ştia, însă, care erau restricţiile.

Cînd un reporter de la un ziar voia să se ducă la Petreşti, redactorul şef spunea gînditor: „Du-te-n alt loc. Acolo precis e nevoie de aprobare.”. Şi nu pentru c-ar fi fost sigur că trebuia o aprobare. Poate că tovarăşa era curioasă să afle ce succese în producţie obţineau moşii şi babele din Petreşti – fiindcă tinerii şi bărbaţii făceau naveta, ca toţi bărbaţii în putere, la oraş. Totuşi, era mai bine să te abţii. Dacă tovarăşei nu-i plăcea reportajul? Începeau întrebările şi analizele. Cine a dat aprobare? Cine-i tîmpitul care l-a trimis pe ăla să scrie la Petreşti? Să se

cerceteze problema cu Petreştiul şi să se ia măsuri!

La Petreşti, am ajuns la fel cum ajungeam în toate locurile unde ar fi fost să fac un reportaj. M-am trezit pur şi simplu la Petreşti, deoarece cursa locală, în care m-am urcat la Titu, mergea la Petreşti. Dac-ar fi mers la Drumeşti, la Contopeşti sau la Învîrteşti, era acelaşi lucru. Preşedintele CAP-ului din Petreşti era atît de speriat că vine cineva să scrie un reportaj în comuna lui, încît nici nu m-a întrebat de aprobare. Iar eu eram atît de mişcat de primirea ce mi se făcea, că am uitat să-l întreb ce motive avea să fie aşa de speriat. Doar că nu mi s-a întins un covor roşu şi n-a cîntat fanfara. Ce altceva putea să creadă bietul om, decît că s-a dat, în sfîrşit, aprobare să se scrie ceva frumos şi despre Petreşti? După ce a sunat la judeţ, la Partid, ca să anunţe că i-a venit în vizită un tovarăş ziarist din Bucureşti, omul a devenit şi mai agitat. Pîinea lui Dumnezeu! Puteam să ghicesc ce i se spusese: „Fii atent cum te porţi şi ce zici, că nu se ştie de ce a fost trimis. Şi, mai ales, nu întreba de aprobare, ca să nu se supere. Dacă l-o fi trimis chiar tovarăşa?!”.

În cele cîteva ceasuri petrecute în Petreşti, am discutat despre succesele în producţie ale moşilor şi babelor, precum şi de acelea ale soldaţilor şi studenţilor care culegeau porumbul, fără să pot refuza nici una dintre trataţiile gazdei.

N-am putut să refuz nici maşina încărcată cu ceapă, fasole, castraveţi, găini şi vin de buturugă, care m-a adus în faţa blocului, în Bucureşti, mai mult beat decît treaz.

Nu însă într-atît de buimac, încît a doua zi să nu pot preda reportajul din Petreşti. Faptul i-a pus într-o mare încurcătură pe toţi. Şefii nu ştiau dacă era bine să întrebe „mai departe” cum devenea chestia cu aprobarea, mai ales că nici „mai departe” nu se ştia nimic. Nu se ştia nici măcar dacă preşedintele CAP-ului avea sau nu uşă deschisă la tovarăşa.

Şi într-un caz, şi în altul nu putea fi decît rău. Dacă nu apărea nimic putea să se supere, iar dacă nu-i plăcea ce apărea se supăra şi mai tare.

„Trebuia întîi să cerem o aprobare” – au zis şefii, cu reproşul acela încărcat de fatalitate al

persoanelor care trebuie să se arunce într-un bazin, dar nu ştiu dacă are apă. Şi cum dubitaţia lor avea tot ce-i trebuia ca să fie şi o întrebare, am răspuns evreieşte:

„Dacă preşedintele CAP-ului nu avea aprobare, credeţi că m-ar fi primit?”.

Dar nu la evrei m-am gîndit, ci la maşina plină cu ceapă, fasole, castraveţi, găini şi vin, care-mi hrănea familia vreo două săptămîni. Nu multă vreme, e drept. Doar pînă la următorul reportaj despre succesele din agricultura socialistă.

Aşa, ca Tolstoi sau măcar ca Şolohov

Excesul de isteţime e o boală pe care mulţi oameni, neştiind să-i dea de capăt, o înconjoară de admiraţie. Un maximum de isteţime distructivă l-am aflat de la un arhitect, care se arunca tot timpul să înceapă lucrări peste puterile unui om şi peste nevoile locului unde fusese angajat şi nu termina niciodată nimic. În cei cîţiva ani, în care l-am avut tovarăş de atelier, mi-am dat seama că agerimile minţii lui îl duceau de fiecare dată în aceeaşi fundătură, unde-i găsea vinovaţi de eşecul personal pe toţi cei din jur, pe administratorii judeţului, iar cînd epuiza stocul de culpabili locali blestema ţara, care nu-l merita. Şi, uneori, şi omenirea, prea strîmtă pentru viziunile lui mîntuitoare.

Dacă, bunăoară, aveam de conceput un coteţ într-un C.A.P – fiindcă tot ce clădeau preşedinţii de ogoare la ţară, coteţe de beton se chemau –, colegul nostru mă privea cu superioritate uşor iertătoare a individului care deţine soluţia redresării întregii agriculturi. Şi cu toate că ar fi trebuit să întocmească împreună cu mine planşele coşmeliei, el rămînea pînă noaptea tîrziu ca să deseneze serii de schiţe, amintind de Domul din Milano, de zgîrie norii americani şi de Turnul din Pisa. Dacă ar fi finalizat măcar una din utopii, astfel încît să trăim cu păcatul de a fi avut printre noi un mare cap încontrat cu nimicnicia epocii, probabil că aş fi gîndit altcumva despre toţi cei care încep frumos lucrurile, ca să nu termine nici unul. Dar, în afară de teancuri de mîzgălituri bombastice, biroul său nu ascundea nimic. N-ar fi exclus să fi ţinut un jurnal secret al luptelor zilnice cu colectivul de obtuzi unde fusese exilat, însă şi jurnalele cer o anume

stăruinţă, o muncă de finalizare.

Un laitmotiv al conversaţiilor istovitoare pe care le stîrnea, plecînd de la forma unei ferestre sau de la dimensiune unui prag de grajd, erau golurile, văgăunile şi genunile din cultura noastră profesională. El cunoştea amănunţit evoluţia grajdurilor şi a pragurilor din antichitate şi pînă după cel de-al doilea război mondial. Şi nu că nu-l puteam prinde cu nici o eroare de informaţie, dar reuşea să ne facă să ne simţim mici şi inutili, pentru că nu aveam o concepţie unitară despre proiectarea unor grajduri pentru un milion de capete, nu pentru cele cincizeci de vaci costelive, cîte creştea IAS-ul care ne comandase adăpostul.

După ce am plecat din proiectare, convins că n-am să mă mai întîlnesc niciodată cu lumea în care-mi irosisem cîţiva ani buni, l-am mai văzut pe isteţul care nu sfîrşea absolut nimic din ce începea, pe o stradă comercială din Pekin, într-un loc unde exista o probabilitate zero ca să dau nas în nas cu el. N-am înţeles pentru ce-l trimisese statul român tocmai în China, dar a apucat să-mi comunice, în acelaşi chip suveran, al omului fără de care istoria arhitecturii Asiei nici nu începe, nici nu se termină, că lucrează la un tratat exhaustiv despre pagode, în zece volume. I-am spus că, în locul lui, aş încerca să scriu măcar un articol despre una din casele de pe străduţa veche pe care o hoinăream. Şi nu numai că l-aş începe, dar l-aş şi încheia în trei file.

„Tot superficial şi limitat ai rămas, mi-a spus el, cu bunăvoinţa seniorului dispus să-i mai acorde totuşi o şansă pigmeului. De ce nu te angajezi şi tu în ceva măreţ, cum ar fi spre exemplu un roman în mai multe volume? Aşa, ca Tolstoi sau măcar ca Şolohov.”

Şi ca să înţeleg ce pierdeam ignorîndu-i sfatul, mi-a dezvăluit taina realizării unui roman aşa, ca acelea ale lui Tolstoi sau măcar ca ale lui Şolohov: „E destul să începi prima frază, că de scris, ai să vezi, se scrie de la sine.”

Studios salvînd studioasă

Un student de la filologie, care se duce în fiecare după-amiază la bibliotecă, nu-i neapărat un tînăr foarte studios. Cînd stai la cămin şi n-ai un ban, biblioteca e un loc mai puţin plicticos decît căminul.

Fetele care le aduc celor treizeci de cititori din sala de lectură „M. Eminescu" teancurile de cărţi la masă n-au nici o părere despre aceştia. Sau au una doar cînd apare cîte un tînăr drăguţ. În felul său şi Vanghele Ilie e drăguţ. Iar cîteva din fetele care îi orînduiesc teancul de cărţi cerute, în faţă, îl găsesc chiar foarte simpatic. Vanghele Ilie însă nu are o părere prea bună despre sine. El crede că o să le impresioneze dacă se va înconjura cu cărţi groase, în limbi străine. De aceea, cînd merge la fişier, unde-şi notează cotele de la evangheliare şi de la primii noştri poeţi, completează şi două-trei fişe cu volume de Kant şi Hegel, în engleză şi spaniolă.

De la un timp, la masa unde se aşază de obicei Vanghele Ilie ia loc, după ora şaisprezece, o fată sfioasă, cu ochelari, care citeşte numai în germană cărţi mult, mult mai groase ca ale lui.

Fata nu-i genul lui Vanghele Ilie. Sau poate că ar fi, dacă n-ar vedea-o buchisind, pînă la închidere, numai tomuri cu titluri înspăimîntătoare: *„Aufbau und Bedeutung der altägyptischen Opferformel", „Untersuchungen zur Göttin Isis vom Alten Reich zum Ende des Neuen Reiches"* sau *„Vom Sinn der Mumifizierung".* Poţi să înnebuneşti doar văzîndu-le pe raft, dar să le mai şi citeşti. Ori, fata cu ochelari îşi bagă năsucul ei delicat şi nostim în *„Vom Sinn der Mumifizierung",* la ora şaisprezece fix ca să şi-l scoată din *„Aufbau und Bedeutund der altägyptischen Opferfomel',* la ora douăzeci fără cinci minute cînd se aude soneria de închidere.

Într-o după-amiază, profund intrigat de faptul că vecina lui de masă nu pare nici ea impresionată, ca de altfel nici domnişoara operatoare care i le-a adus, de cele trei culegeri de eseuri în suedeză, despre Kierkegaard şi Wittgenstein, din faţa lui, Vanghele Ilie se ridică să facă o pauză, zicînd ca pentru sine, dar suficient de desluşit ca să fie auzit: „Măi, măi, măi, ce tineri sîntem şi cum ne mai chinuim tinereţile prin biblioteci, în loc să ne plimbăm pe sub

castani!”.

Cîteva clipe, Vanghele Ilie e convins că fata e surdă, nu doar studioasă.

Totuşi, fata se ridică de la masă şi-l însoţeşte cu paşi mici şi sfioşi, în holul unde se fumează.

Iar după ce Vanghele Ilie o invită la o plimbare pe sub castanii de pe străzile Coroanei şi Anduranţei, gîndind că dacă nu o salvează el pe domnişoara cea mică şi studioasă, n-o mai salvează nimeni, aceasta se lasă sărutată discret, pe gît. Dar numai pe gît vreo două-trei zile, zicîndu-şi ca după o luptă lungă în care şansele de victorie se împuţinează de la o zi la alta: „Uf, dar greu de salvat mai sînt şi băieţii ăştia de azi. Numai la cărţi străine le e gîndul!”.

Tînăr şi din cale afară de curajos

Cenaclul literar pe care-l frecventam la douăzeci şi trei de ani era condus de doi poeţi îngîmfaţi şi mărginiţi, cu statut de artişti fruntaşi pe judeţ. Cel mai tînăr se ducea periodic la Bucureşti, spunea el, „după aprobări”. Cenaclul edita o seamă de culegeri de versuri şi povestiri în care noi, ultimii sosiţi, speram să debutăm.

Pentru mine, cuvîntul „aprobări” avea ceva tainic, măreţ şi implacabil. Cineva, undeva, veghea ca în volumaşele acelea pricăjite să apară numai texte de mîna-ntîi. Povestirile mele fuseseră respinse în cîteva rînduri, dar cum poetul-delegat mă asigura de fiecare dată că îşi va da silinţa să fiu „aprobat”, primeam veştile proaste cu optimismul condamnatului de serviciu care ştie că veştile bune sînt pe drum.

Cînd pleca la Bucureşti, poetul-delegat mă privea cu o mină prietenoasă, ca şi cum încheiasem un pact reciproc avantajos şi el era hotărît să-l respecte. Cînd revenea şi mă anunţa că eram iarăşi respins, avea pe chip o îngîndurare plină de tragism, ca unul care, din solidaritate la greu, îşi asuma nobila îndatorire de a suferi intens împreună cu mine pînă ce aveam să fiu, în sfîrşit, „aprobat”.

„Vezi mă – îmi zicea el în şoaptă, dar patetic, ca unul ce risca enorm comunicîndu-mi un

asemenea secret –, e al dracului de curajos ce scrii tu. Încearcă să scrii mai cuminte, n-aş şti să-ţi spun cum... Trebuie să-i înţelegem şi pe cenzori, dau şi ei nişte aprobări, pot fi traşi la răspundere, au familie, copii...”

În antologii, apăreau numai texte de-ale sale, rareori şi cîte o pagină de-a altora, dar noi, refuzaţii curajoşi, eram atît de mîndri de condiţia noastră de cenzuraţi de elită, încît îl căinam: „Săracul, dacă nu-i curajos ca noi! E el aprobat, e drept, se umple de bani şi nici măcar nu ştie că istoria literară îl va arăta cu degetul, imputîndu-i lipsa de elan şi de bărbăţie!”.

În cei doi ani, cît am fost „membru plin” al unui cenaclu cu foarte multe scaune goale, am simţit cam ce simt şi revoluţionarii urmăriţi, dar neprinşi. Mai ales că poetul fruntaş pe judeţ avea grijă ca după fiecare eşec în faţa odioşilor cenzori din Capitală să mă avertizeze: „Dom'le, cam întinzi coarda şi o să ai neplăceri. Mai domoleşte-te, fii şi tu ca toţi ceilalţi!”.

De fapt, şi eram ca toţi ceilalţi, fiindcă nu ne publica nimeni, însă gîndul, că nevinovatele mele povestioare despre tineri ca mine, sufocaţi de banalitatea vieţii de provincie, puteau să pară marilor cenzori de la Bucureşti subversive, mă făcea să scriu zilnic şi să sper că odată şi odată voi publica şi voi avea succes.

Peste ani, cînd am aflat că cenzorul, care mă găsea incomod şi excesiv de curajos, era chiar poetul fruntaş pe judeţ şi că el nu pleca la Bucureşti după aprobări, fiind chemat de şefii lui pentru instructaje, mi-am zis că trebuie să-l caut şi să-i mulţumesc. M-a făcut să cred că am un duşman nevăzut şi m-a deprins devreme, cu gîndul luptei.

Nu ştiu nici acum cu cine lupt, însă în fiecare zi scriu cu convingerea cronicizată că mă iau la trîntă cu cineva şi că trebuie să înving.

Deşi nu ştiu cine-i cenzorul pe care trebuie să-l înving şi nici ce chip poate să aibă victoria.

Omul pe care-l ştiam mort

Ce-aţi face dacă v-aţi întîlni cu un om despre care ştiţi că e mort de zece ani? Probabil că nimic. Doar n-o să-i spuneţi: ia te uită, eşti viu şi mie mi s-a zis c-ai murit!

Nici eu n-am reacţionat în vreun fel anume, dînd nas în nas cu un fost coleg de serviciu pe care-l credeam mort de mult timp. Fiind un ins şters şi lipsit de noroc, mi-am imputat deseori că n-am fost mai atent cu el. Cînd am auzit că s-a prăpădit, m-am interesat ce fel de înmormîntare a avut. „Vai de mama lui! – mi s-a spus . S-a sfîrşit şi a fost dus la groapă aşa cum a trăit. Fără nimeni care să-l plîngă şi să-l regrete sincer!”.

Auzind toate astea, m-am întrebat în ce chip mă afecta dispariţia sa. În nici un chip. N-o resimţeam ca pe o nenorocire. Socoteam că orice om merită mai multă atenţie din partea celor din jur. Dar nu neapărat şi din a mea.

Aici era problema: sufeream fiindcă nu mă simţeam în stare să sufăr.

Cu vremea, m-am gîndit tot mai des la el. Şi, parcă în compensaţie la ce nu reuşisem să simt cînd trăia, am simţit ulterior. Nu toate sentimentele au o cauză. Unele se instalează doar pentru că vrei să le ai. Am scris chiar şi o nuvelă în care fostul meu coleg mort îşi dezvăluia nişte însuşiri sufleteşti deosebite. Am conceput-o cu plăcere, gîndind că îmi acontam astfel o parte din iertarea în faţa lui Dumnezeu. Nu numai în ce privea relaţia cu el, ci şi cu alţi oameni, meritînd prietenie şi compasiune.

Şi, deodată, iată-mă faţă în faţă cu cel care-mi provocase atîtea convulsii de conştiinţă. A fost de ajuns să deschidă gura şi să rostească nişte cuvinte, vorbele banale pe care le zic oamenii care nu au nimic interesant de spus, ca să înţeleg că ori trăia, ori murea, îmi era totuna. Nu era doar un individ insipid şi fără noroc. Era şi obositor. Te plictisea şi tăcînd. Ca unele plante care nu sînt bune la nimic. Ca şi unii oameni. N-au nici o definiţie. Mă gîndisem prea mult la el şi-i construisem una, doar că era o fantezie de-a mea, o licenţă.

Îmi venea să-i zic: „Aoleu, acum trebuie s-o iau de la capăt! O să am pe cap şi întîlnirea asta. O să te mint **3** că mă grăbesc şi pe urmă o să-mi reproşez minciuna. Ţie însă, astfel de suceli de-ale minţii, îţi sînt străine.

Tu n-ai nici o grijă, îţi urci Golgota fluierînd şi cu mîinile în buzunare, iar eu şi alţii ca mine îţi ducem, încovoiaţi de greutatea ei, crucea."

M-aş fi gîndit şi la alte lucruri, dacă n-ar fi vorbit. Ne luasem rămas bun, dar el s-a întors şi a zis: „Mi se întîmplă ceva neplăcut. Cineva a lansat zvonul c-aş fi murit şi toţi cunoscuţii se miră că-s viu. Tu ce ştii de asta?".

Frînghia

În talcioc, un om necăjit vinde o frînghie lungă şi nouă, îmbîrligată pe ziarul din faţa lui ca un colac de salvare. A venit de cu zori cu frînghia, din cînd în cînd o mai potriveşte, ca să-şi dea seama lumea ce marfă e şi strigă: „la neamule, frînghie!".

Trec două ore, trec trei, toţi din jur reuşesc să scape de marfă, numai de frînghia lui nu se interesează nimeni. Nici măcar să-l întrebe de unde o are. La urma urmei, ce contează de unde? Important e c-o are şi-i de vînzare.

Fiind, cum spuneam, o frînghie de rafie, lungă şi neîntrebuinţată, poate chiar nouă, omul s-a gîndit la un preţ mare. Dar fiindcă orele trec şi vede că n-are căutare, ar da-o cu oricît. Cînd n-ai mîncat de-o săptămînă, laşi din preţ numai să nu rămîi iar cu burta goală înc-o zi.

„Ieftin, neamule, ieftin de tot!", strigă el, cam fără vlagă, învîrtind frînghia pe braţ ca un lasou. „Cît de ieftin?", întreabă un domn cu costum şi cravată. Poate că nu-i cel mai elegant dintre chilipirgiii care se vîntură la talcioc, dar e prea bine îmbrăcat ca să ţi-l închipui tîrînd după el colacul de frînghie.

„Cît să am de-o pîine şi de-o ciorbă!", răspunde fără speranţă negustorul. La urma urmei, ar da-

o şi pe-o pîine.

„Na, de-o pîine şi o ciorbă!”, zice cumpărătorul şi dispare în mulţime cu frînghia.

Cît stătea răsucită pe ziar, nu se interesa nimeni de ea. S-a dus vremea frînghiilor. Iar pentru rufe, îţi trebuie una subţire, nu o frînghie groasă cît un furtun şi mult mai grea. Bărbatul cu costum şi cravată o ţine pe umăr, ca un marinar şi nu mai dovedeşte cu răspunsurile. Toţi vor să ştie ce face cu frînghia, cît l-a costat, din ce ţară e şi dacă se mai găseşte. Plictisit să tot spună mereu „nu ştiu” şi „nu-mi trebuie la nimic”, omul îi lasă pe mulţi să-şi bată gura degeaba, dar curiozitatea e mare şi-n urma lui merg prin tot tîrgul cîţiva, hlizindu-se şi făcînd-o pe experţii în frînghii. Se găsesc şi unii care vor musai s-o cumpere, însă tăcerea scorţoasă a proprietarului îi îndîrjeşte şi-i face agresivi.

„Lasă-l bre, nu vezi că se dă mare!”, zice unul.

„Pe mă-sa, cu frînghia lui!”, zice altul.

„Ce, parcă nu se mai găsesc frînghii?!”, zic mai mulţi.

Or, aici e şpilul, că nu se mai găsesc frînghii, iar o frînghie nouă, chiar dacă habar n-ai la ce-i bună, te poate scoate din minţi. Ca de altfel oricare din lucrurile care nu se mai fabrică sau nu se mai găsesc. Ca balaurul din Loch Ness. Ce, parcă de el are cineva nevoie? Să zicem că-l prinzi. Dar ce faci cu el? E din altă lume, cu alte rosturi. Sau poate asta ne înnebuneşte şi am vrea să oprim timpul în loc?

„Ce frînghie frumoasă!”, zice cu un alean greu de înţeles, ultimul care se ţine scai după omul în costum şi cravată să i-o cedeze.

„Într-adevăr, frumoasă frînghie!”, îl aprobă şi alţii.

„Aţi văzut cum e împletită, ce migală, cîtă dragoste! Azi nu mai vezi lucruri făcute cu dragoste!”.

Dar monstrul din Loch Ness n-a fost făcut cu dragoste, înseamnă că mai trebuie să fie ceva. Şi cu frînghia aia, la fel.

Aproape anecdotă, aproape roman 4

Toată lumea are datorii de toate naturile, dacă nu băneşti, măcar sufleteşti. Dar, despre complexele născînd din condiţia de datornic şi chiar din aceea de persoană care te îndatorează, se vorbeşte puţin şi cu o anume discreţie evlavioasă. Nu-i greşit spus evlavioasă, deoarece nu-i numai precauţia de a nu se afla că eşti plin de datorii, ci şi temerea că, pomenind des de un lucru care te apasă şi-ţi constrînge gîndirea, stîrneşti nişte forţe oculte. Ceva din sentimentul de panică mocnită al omului care, cînd trece prin preajma unui spital unde a suferit sau a văzut moartea cu ochii, preferă trotuarul de pe cealaltă parte a străzii, se ţine la distanţă de zidurile spitalului.

Un prieten care-şi achiziţionase toate lucrurile de valoare din casă, în rate, fiind de cînd se ştia un datornic, vorba ceea, profesionist, mi-a relatat o întîmplare cu doi bătrîni de la care cumpărase o vitrină, un pat şi un scrin vienez „de epocă”, angajindu-se să plătească lunar o sumă – cum zic datornicii – frumuşică, vreme de zece ani. Pentru cei doi vîrstnici, data cînd datornicul lor lua leafa şi trecea pe la ei să-şi onoreze obligaţia era o altă zi de pensie. Şi întrucît cumpărătorul vădea o promptitudine britanică, anii treceau şi toate erau cît se poate de bune.

- Doar mă ştii – mi-a spus prietenul meu, în a cărui biografie zilele în care-şi plătea datoriile erau mai importante decît aniversările, botezurile şi cununiile –, eu nu sînt pur şi simplu parolist, ci maniac. Dacă trece un ceas peste termenul cînd m-am legat să-mi plătesc datoria, am probleme de conştiinţă. Timp de patru ani, la fiecare 15 ale lunii, la şapte seara fix, sunam la uşa bătrînilor. Le dădeam plicul cu bani şi apoi dormeam liniştit pînă la plata următoare.

O grijă avea totuşi datornicul. Nu ştia cum s-ar fi descurcat dacă, într-o zi, bătrînii i-ar fi impus, dintr-un motiv sau altul, să le achite întreaga sumă. Iar în seara în care, cu o săptămînă înainte de termenul convenit, a primit de la ei un telefon prin care-l invitau să le facă o vizită şi să discute ceva în legătură cu „banii ăia” a gîndit că, gata, sosise marea scadenţă.

El nu era omul care să spună: nu-mi pasă ce vreţi voi, plătesc cum am convenit! Aşa că s-a dus să-i vadă, cu cheful de viaţă al celui care a crezut că are o soluţie pentru orice situaţie şi descoperă că există şi

situaţii fără soluţie.

După ce l-au poftit să ia loc şi i-au oferit un ceai, bătrînii i-au adresat următoarea cerere:

- Dragă domnule, te rugăm să nu mai vii la fiecare zi ale lunii, la ora şapte fix. Întîrzie şi matale o zi, două, schimbă din cînd în cînd ora, ca să se întîmple şi-n viaţa noastră ceva. Să avem ce discuta: Măi, ce-o fi cu el, nu cumva i s-a întîmplat ceva? Ei, lasă, ce dacă a întîrziat trei zile? E o persoană de caracter, acuşi vezi că sună la uşă. Ba chiar te rugăm să ne ceri să te păsuim cîte o lună. Ca să simţim că e ceva cu banii şi cu omul, că banii vin de la un om. Lasă-ne să avem nişte sentimente, o preocupare, un pic de neîncredere. Ce zici, poţi? Ne faci favoarea asta?

Haita

O săptămînă întreagă am fost chinuit de o infecţie urîtă în gît. Povestea n-ar fi trebuit să dureze o săptămînă, dar s-a întins mai mult decît trebuia, deoarece n-am crezut că o să se întindă. O dovadă că şi prostia tot pe credinţă se bazează. Numai că mîntuirea se produce mai greu.

Cînd vede o infecţie urîtă, orice medic bun exclamă: „Ce infecţie frumoasă!”. Durerea în gît ar fi fost suportabilă, dacă n-ar fi început să mă doară şi o măsea. Genul de coincidenţă nefastă care, pînă ce ţi se-ntîmplă şi ţie, eşti convins că li se întîmplă numai altora. La început, durerea de măsele pare o soluţie, deoarece face ca splendida infecţie din gît să pară o digresiune. Durerea din gît începe să conteze din nou, nu cînd te lasă măseaua, ci cînd începe să te înjunghie, de-ţi vine să mugeşti indecent ca într-un acces de erotism familial, cu părinţii soţiei în camera alăturată, şi o ureche.

Dacă două necazuri vin deodată, se cheamă coincidenţă. În clipa în care te trezeşti cu trei, ştii că e vorba de destin. „Simfonia a V-a a lui Beethoven”, cu măsurile ei de început maiestuoase şi patetice, ne-a deprins cu ideea că destinul îşi dezvăluie resursele doar în situaţii maiestuoase şi patetice. În nici un caz cu ocazia unei banale răceli în gît. Or, destinul începe să-şi facă de lucru mai ales în conjuncturi benigne. Doar n-o să-i spui unuia cu amigdalele umflate: „Domnule, vezi să nu fie cumva de la destin!”.

Prin urmare, organele mele interne despre care gîndeam că, fiind ale mele, au tot interesul să-mi fie loiale, au atacat în haită. Nu mai lipsea decît să mă chinuie şi genunchiul rupt cîndva într-o partidă de

fotbal de şanţ, ca să fiu chiar convins că e un atac conjugat. O insurecţie. O revoltă a părţilor contra întregului. Dar nu mă durea genunchiul, ci ficatul, ceea ce trebuia să însemne altceva. Iar că era vorba de o acţiune în haită şi nu o simplă potrivire de disfuncţii, mi-a dovedit-o tratamentul. Acţionînd cu ceai dur de muşeţel la buba din gît, brusc urechea a zis „pardon!” şi s-a înfundat. Nu era chiar o vindecare spontană, dar oricum o surzenie temporară e preferabilă unui urcat pe pereţi, ca efect secundar al dorinţei de a te arunca pe fereastră.

Noroc că durerea nu are memorie – sau că memoria nu doare, deoarece, după ce am înghiţit nişte antibiotice, nu m-a mai supărat nimic. Cu excepţia, firește, a durerilor de şale care apar logic dacă scrii zece ani la ziar articole despre haite, cînd acestea ajung să ia puterea fie şi pentru un mandat, două, cît permite Constituţia.

Dragostea

Florentin şi Emilia s-au căsătorit în ultimul an de facultate. Motivele, pentru care mulţi dintre colegii lor s-au luat în cel de-al cincilea an de studenţie, erau diferite de la unii la alţii, însă ei au făcut-o din dragoste.

Poate că Emilia ar fi fost în stare să-şi scrie şi singură lucrarea de diplomă, dar fiindcă Florentin a insistat să-i dea o nouă dovadă de iubire redactîndu-i-o el, Emilia a acceptat. Astfel că Florentin a trudit jumătate de an la două licenţe. Deşi de ieşit, i-a ieşit numai una. A Emiliei, notată într-o deplină unanimitate cu zece.

„Ar trebui s-o publici – i-au recomandat Emiliei toţi membrii comisiei –, fiindcă e un text absolut excepţional.” Florentin, din păcate, a primit nota şase şi a ratat şansa de a rămîne asistent. Asistentă a devenit Emilia. Ceea ce era cam acelaşi lucru.

Sau aproape acelaşi lucru.

Iubirea are logica ei, deosebită de logica oamenilor care n-au cunoscut marea dragoste. Fiind mai ocupată ca Florentin, care nu găsise decît un post de suplinitor la o şcoală ajutătoare, Emilia s-a întrebat de ce-or fi

insistat atîta membrii comisiei să-şi tipărească lucrarea? Pe cine putea interesa un studiu de o sută cincizeci de pagini despre „Umorul în proza lui Zaharia Stancu”?

„După ce-o să vedem cartea – i-a zis Florentin, cu acelaşi glas şăgalnic şi inundat de fericire ca în ziua cînd a cerut-o de nevastă –, o să ştim şi cine va avea nevoie de ea.”

Lui Florentin nu i-a fost foarte greu să găsească un sponsor. Mai ales că, pierzînd foarte repede suplinirea, putea să-l caute în toate zilele lucrătoare. Plus duminicile. Ori, mai bine zis, şi duminicile, deoarece Emilia, ca orice ultim venit la catedră, era ocupată pînă peste cap. Şi aşa de obosită, încît nici n-a mai avut puterea să se bucure în ziua în care Florentin a adus acasă tot tirajul.

„În ce vremuri nenorocite trăim! – a zis Emilia, răsfoind volumul ca şi cum n-ar fi fost primul, ci ultimul dintr-o viaţă întreagă dedicată scrisului. Şi măcar dacă l-ar vedea şi colegii în librării, să simt că n-am trudit degeaba. Scrii de-ţi strici ochii, înnebuneşti ca să faci rost de bani pentru tipar, ca să vii frîntă de mijloc de la facultate şi să te uiţi cum rodul minţii tale se îngălbeneşte teancuri-teancuri într-o cămară.”

Florentin ar fi trebuit să fie foarte mîhnit auzind cum deliregază Emilia despre munca ei la carte şi despre cum era să înnebunească, alergînd după sponsori. Dar de tulburat, l-a tulburat doar ultima remarcă, pentru că apartamentul nu avea cămări, iar tirajul de 300 de exemplare forma un singur teanc cu coperţi galbene, orînduit frumos pe raftul de jos al vitrinei cu bibelouri.

Brusc, Florentin a simţit că dragostea sa pentru Emilia s-a defectat. A privit-o ca pe o femeie pe care o vedea pentru prima oară. Şi ce vedea nu-i plăcea.

„Ce eroare!”, şi-a zis el.

Cuvîntul eroare l-a urmărit pînă ce s-a terminat divorţul.

„Sînteţi tineri, frumoşi, aveţi viaţa înainte – a zis judecătoarea. De ce divorţaţi?”

„Căsătoria noastră s-a bazat pe o eroare”, a răspuns Florentin.

Dacă Emilia ar fi vrut să aibă o ultimă discuţie cu Florentin, ar fi aflat la ce greşeală se referea fostul ei soţ: proza lui Zaharia Stancu avea orice, dar nu şi umor.

O întîmplare de necrezut, în care e vorba de talent, noroc şi mulţi bani

Cînd mai era doar o zi pînă la închiderea expoziţiei românului N. de la Milano, în galerie a intrat un american înalt şi spălăcit care s-a interesat de preţul tablourilor. În cele trei săptămîni de cînd le păzea, tînărul N. nu vînduse nici unul. Drept care l-a înjurat pe yankeu ca-n Ferentari, dar în engleză, şi i-a cerut să revină peste un ceas, fiindcă avea să-i prezinte o listă. Nu era primul vizitator care întreba de preţuri, care promitea c-o să se întoarcă şi care se făcea apoi nevăzut.

„Mama voastră de capitalişti – şi-a zis în gîndul lui N. –, lasă că vă arăt eu chilipiruri, dacă trei-patru sute de dolari bucata vi se pare că e scump!”

Şi la sumele mai mult decît modeste, trecute în catalog, a adăugat cîte două zerouri.

Dacă ar fi vîndut absolut toate pînzele, ar fi trebuit să primească nu 6 700 de dolari, cît era totalul dintîi, ci 670 000.

Asta se întîmpla în 1970. În 1970, şi cei numai 6 700 de dolari erau o căruţă de bani. Cu condiţia să-i fi avut. Dar cum N. urma să se întoarcă acasă la fel de sărac cum plecase, ba chiar mai sărac, deoarece era obligat să cedeze un număr de tablouri galeriei, 670 000 de dolari nu reprezentau nimic. Nici măcar o glumă reuşită. Pe atunci, românii nu glumeau deloc cu dolarii.

După fix o oră, americanul a revenit, s-a învîrtit un timp prin expoziţie, a studiat destul de distrat lista aceea refăcută în bătaie de joc şi, cu toate că nu avea nimic din înfăţişarea unui Rockefeller, a întrebat:

„Acceptaţi cecuri sau preferaţi *cash?* Şi ar mai fi o chestiune: aş vrea să încarc lucrările într-o camionetă, de îndată ce le plătesc.”

Buimac, păşind ca în transă, N. l-a însoţit pe străin la o bancă de peste drum. Acesta i-a deschis un cont de 670 000 de dolari, banca a garantat bonitatea, după care şi-a urcat achiziţiile în maşină şi dus a fost.

Lui N. i-au trebuit cîteva zile bune ca să-şi vină în fire. Şi, deşi scotea mereu bani din cont să se convingă că îi are şi că nu delira, tot nu reuşea să înţeleagă ce i se întîmplase. După o vreme, mai bine zis după ce şi-a cumpărat o casă în oraş şi şi-a amenajat un atelier, nici nu şi-a mai propus să priceapă ce se

petrecuse cu el. Dar ca să-i dea un sens norocului, a hotărît să trăiască doar cu un dolar pe zi, luni de-a rîndul, jurîndu-se că ori reuşeşte ca artist, ori îşi bagă toţi banii într-o afacere şi se lasă de pictat. În România nu putea să se mai întoarcă. Iar ca să ajungă la fundul sacului şi pe urmă un amărît ca atîţia alţi artişti care nu izbutiseră să-şi facă un nume în Vest, nu voia.

Ar fi multe de povestit despre anii care au trecut de atunci şi despre cariera românului în Italia, o ţară care n-a dus niciodată lipsă de oameni talentaţi. O ţară în care, chiar şi a fi foarte talentat e puţin. Fapt e că de banii păstraţi în bancă, din ziua în care a decis să nu se mai atingă de ei decît dacă nu mai întrevede nici o şansă de cîştig cu pictura, nu s-a atins. S-au înmulţit an de an şi sînt şi azi rezerva lui strategică.

„Nu aveam nici un motiv să cred c-o să înnebunesc Italia cu pictura mea. Însă nu-mi era deloc frică. Frica ucide talentul. Frica alungă norocul. Frica se pune în calea banilor care ar dori să se îndrepte spre tine. Se duc la alţii, care au în spate o familie, care au unde să se întoarcă şi de unde s-o ia din nou de la capăt.”

Frumoase cugetări! Ce mi-ar plăcea şi mie să am 670 000 de dolari în bancă şi să-mi impun să rezist pînă ce voi fi încă o dată tînăr şi lipsit de orice fel de frică, doar cu un dolar pe zi.

Atoateiertătorul

Cîteva din necazurile invitaţilor unor emisiuni TV făcute din destăinuiri, regăsiri, despărţiri, siluiri, tînguiri, părăsiri, pedepsiri, fandosiri, porcăiri şi miluiri sînt atît de originale, că ar trebui să devină bun de patrimoniu **3** sentimental. Iar mărturisirile cu public ale bărbatului care a fost înşelat de douăzeci de ori de nevastă-sa şi a

iertat-o tot de atîtea dăţi, cu nădejdea că femeia va şti să-i aprecieze la un moment dat devotamentul şi puterea de a îndura sînt de la un capăt la altul subiect de baladă, ca „Meşterul Manole” şi „Mioriţa”.

Va să zică, prima oară a iertat-o fiindcă aveau un copil. Şi a doua oară, fiindcă aveau doi. În

linie logică, urma ca ea să-l traducă şi după al treilea, dar aici a intervenit soarta, întrucît ea l-a înşelat preventiv înainte, iar în ordinea naturală a lucrurilor şi după ce l-a născut pe al treilea. Astfel că a cincea iertare s-a petrecut înainte de a o şti însărcinată cu al patrulea copil şi cam deodată cu a şasea şi a şaptea iertare, la puţină vreme după ce a aflat că nici primii copii nu-s ai lui. Numai că se ataşase de ei, aşa că pînă a ajunge la a zecea iertare, care ca orice cifră rotundă putea să însemne ceva, pe a opta şi a noua nici nu le-a mai pus la socoteală. Necazurile, cînd nu se deosebesc unul de altul, aduc a îndatoriri: cineva trebuia să crească pruncii şi să se ducă la serviciu, cineva trebuia să ierte. Iar ca iertarea să aibă o noimă, cineva trebuia să ţină socoteala înşelărilor. Ca s-o poată ţine corect şi pe aceea a împăcărilor.

„Bine, bine – a zis moderatorul emisiunii, cu tonul înţelept al unui soţ care, pentru una sau două abateri amoroase, are înţelegerea, dar nu şi aprobarea publicului de pe platou, precum şi a cel puţin jumătate din femeile majore ale României –, bine, bine, dar la a treia sau, hai să zicem, la a patra escapadă nu te-ai gîndit că e ceva în neregulă în căsnicia dumitale?”

„Păi, nu – a răspuns bărbatul iertător –, că altfel ea era aşa cum trebuie să fie o femeie, iubitoare şi sinceră. Poate că eu eram prea cicălitor, iar ea, fiind sinceră din naştere, gata supărarea. Mai mult din partea mea, e adevărat, pentru că ea nu ţinea supărarea. Cum o iertam eu, cum mă ierta imediat şi ea, că o bat la cap. Fiindcă v-am spus, eu cam sicii oamenii.”

Şi aşa mai departe, pînă la douăzeci, adică pînă în ziua în care a fost invitat la emisiune, ca să se lămurească omul de cîte ori se cuvine să ierţi, ca să rămîi un bun creştin.

Marele puturos

Timp de opt ani, am făcut împreună cu colegii din birou şi treaba care îi revenea unui lungan solemn şi mătăhălos, despre care fiecare dintre noi credea că ceilalţi ştiu mai mult. Unele absurdităţi par a avea o oblăduire înaltă, dar dacă le cauţi la cauze, vezi că nu au nici una.

Absurd, în cazul marelui puturos din birou, era că nu îndrăzneam să-i cerem să muncească.

Bombăneam şi, în lipsă, ne băteam joc de urieşenia lui, însă, cînd ne împărţeam muncile şi decideam că era musai să-l punem la lucru, preferam să-l dăm dracului, să ne încărcăm şi cu obligaţiile sale, socotind că situaţia nu avea cum să mai dureze. Dar a durat. Şi nu doar opt ani, cît a luat leafă fără să facă nimic în acelaşi birou cu mine, ci încă douăzeci, pînă ce s-a pensionat fără să fi publicat, în multele reviste pe la care s-a perindat, nici un articol. Pricina era una banală: noi eram scunzi, pe cînd el era gras, leneş, solemn, înalt, nespălat şi bărbos.

Am citit într-un ziar că nişte cercetători din California au studiat psihologia personalului care se ocupa cu angajările într-un număr semnificativ de mare de întreprinderi, descoperind că bărbaţii înalţi erau preferaţi celor mărunţi, fiindcă talia mică e asociată cu neîmplinirea, cu nestarea şi, în subsidiar, cu superficialitatea. Tot cercetătorii din California, cu obiceiul lor de a scormoni după adevăruri care mai degrabă complică decît clarifică lucrurile, au stabilit că oamenii înalţi cred că toţi mititeii sînt şmecheri şi neloiali. Nu ştiu ce gîndea marele nespălat despre mine şi în general despre colegii noştri, nici unul trecut de un metru şaptezeci, dar eu eram timorat nu atît de dimensiunile sale, cît de faptul că putea. Aveam senzaţia că se ştia, ca sconcşii, apărat de îngălarea aceea urît mirositoare, de slinul din păr şi piele. O singură dată i s-a cerut în mod explicit să scrie un reportaj din provincie şi atîta ce s-a scuzat că e bolnav, că are o problemă de familie, că trebuie să se mute şi că nevastă-sa e însărcinată şi nu se descurca dacă el lipsea noaptea de acasă, încît ne-am uitat stînjeniţi unii la alţii, cu un puternic sentiment de vină, din silă, şi nu i-am mai adresat niciodată nici un cuvînt. Venea la serviciu, se aşeza în scaun cu un oftat ostentativ de truditor ajuns la capătul puterilor şi tăcea temeinic, ca unul ce ştia că muţenia sa visătoare valora mai mult decît nenumăratele articole cu care noi, neterminaţii de un metru şi şaptezeci, ne agitam să umplem revista.

Lumea e plină de astfel de paraziţi pe care îi protejează chiar condiţia lor de paraziţi. Nesimţirea e adeseori mai tare ca simţirea. Şi, apoi, ce să-i fi făcut? Cum să-i fi vorbit matahalei care ne privea de sus pe toţi, cu atuul natural al unui burdihan din care răzbăteau tot timpul gîlgîieli şi grohăituri? Nu-i frumos să laşi balega în drum, dar cine îşi asumă, fără să se simtă un înfrînt,

consecinţele fetide ale muncii cu balega?

Ecuaţia lui Wurtenschallen

Cele mai multe din căsniciile fericite poartă acest nume, deoarece ar fi şi mai exagerat să se cheme nefericite.

Iar adeseori, şi pentru că oamenii nu se grăbesc să le zică şi altcumva căsniciilor de nici un fel.

Condiţia de soţ fidel a lui Constantin M. Constantin a fost una fericită, pînă în ziua cînd a dat norocul peste el şi şi-a tipărit, în sfîrşit, cartea la care lucra ca un rob de două decenii. Adică din 1980, anul în care s-a însurat a treia oară cu o femeie într-adevăr înţelegătoare. Primele două neveste nu au reuşit să priceapă în ruptul capului de ce trebuia ca un bărbat sănătos şi bun de muncă să stea tot timpul cu nasul în hîrtii, ca să dezlege o teoremă cu care luptau de cîteva secole o mulţime de matematicieni. Însă, a treia a înţeles. Şi nu numai că l-a lăsat în pace, ocupîndu-se ea de toate, de casă, de haine şi mîncare, de plecări în delegaţii şi de tot ce-a fost nevoie ca să se poată spune că alcătuiesc un cuplu reuşit, unul fără alte probleme, decît cele privind salariul mizer de profesor al lui Constantin M. Constantin. Dar cînd acesta a terminat de scris cartea vieţii lui, i-a găsit imediat şi un sponsor.

Sponsorul, un cunoscut om de afaceri, era atît de ocupat, încît la o lună de la apariţia cărţii, încă nu găsise jumătatea de ceas liberă ca să-l primească pe profesor şi să-i asculte cuvintele de recunoştinţă.

Într-o zi, dimineaţa, Constantin M. Constantin a decis să-l aştepte în faţa băncii unde generosul bărbat era director general şi să-i înmîneze volumul cu autograf.

De aici a început totul. De aici căsnicia lui Constantin M. Constantin a devenit, dintr-una fericită, una nefericită. Mai exact spus, din clipa în care directorul, pe care norocosul autor al lucrării „Sugestii pentru o nouă abordare a ecuaţiei lui Wurtenschallen” îl aştepta dintr-o clipă-n alta să

sosească, de fapt se pregătea, tot dintr-o clipă-n alta, de plecare. Şi nu singur, ci împreună cu soţia lui Constantin M. Constantin, voioasă şi elegantă ca o amantă care zbura pentru trei zile la Viena. Nu tristă ca o nevastă obligată să se ducă în delegaţie la Tecuci.

Pînă spre ora şaisprezece, cînd se termina programul la bancă, autorul noii abordări a ecuaţiei lui Wurtenschallen şi-a muncit mintea ca să obţină şi o nouă abordare a incidentului. Deşi imaginea doamnei Constantin M., spînzurînd exagerat de tandră de gîtul sponsorului şi cu braţele pline de trandafiri, nu îngăduia prea multe. Iar după ce secretara l-a scuzat iarăşi pe director, explicîndu-i lui Constantin M. Constantin că, din păcate, a trebuit să plece de urgenţă la Viena, profesorul a luat tot tirajul cărţii sale şi a sunat lung şi energic la uşa vilei acestuia.

E greu de spus, pe scurt, ce se întîmplă cînd un bărbat şi o femeie ajung în situaţia de a-şi povesti cum sînt înşelaţi de soţul, respectiv de soţia lor.

E aproape la fel de greu ca găsirea unei soluţii la ecuaţia neamţului Wurtenschallen.

Dar dacă matematicienilor din toată lumea le-au trebuit aproape patru veacuri spre a demonstra că ecuaţia nu avea nici o soluţie, Constantin M. Constantin şi virtuoasa nevastă a generosului său sponsor au găsit cel puţin două, spre a ieşi cu sufletul împăcat din situaţia, cel puţin penibilă, în care se găseau. Prima, chiar în timpul acelei nopţi.

Iar pe a doua, la Viena, unde au plecat împreună şi de unde le-au expediat, apoi partenerilor lor de viaţă mai multe vederi frumoase, cu urări de sănătate şi fericire alături de cei dragi. Toate semnate citeţ: Arthur Siegfried von Wurtenschallen.

2. ÎNTÎMPLĂRI INTERESANTE DIN VIAŢA LUI VASILE B.

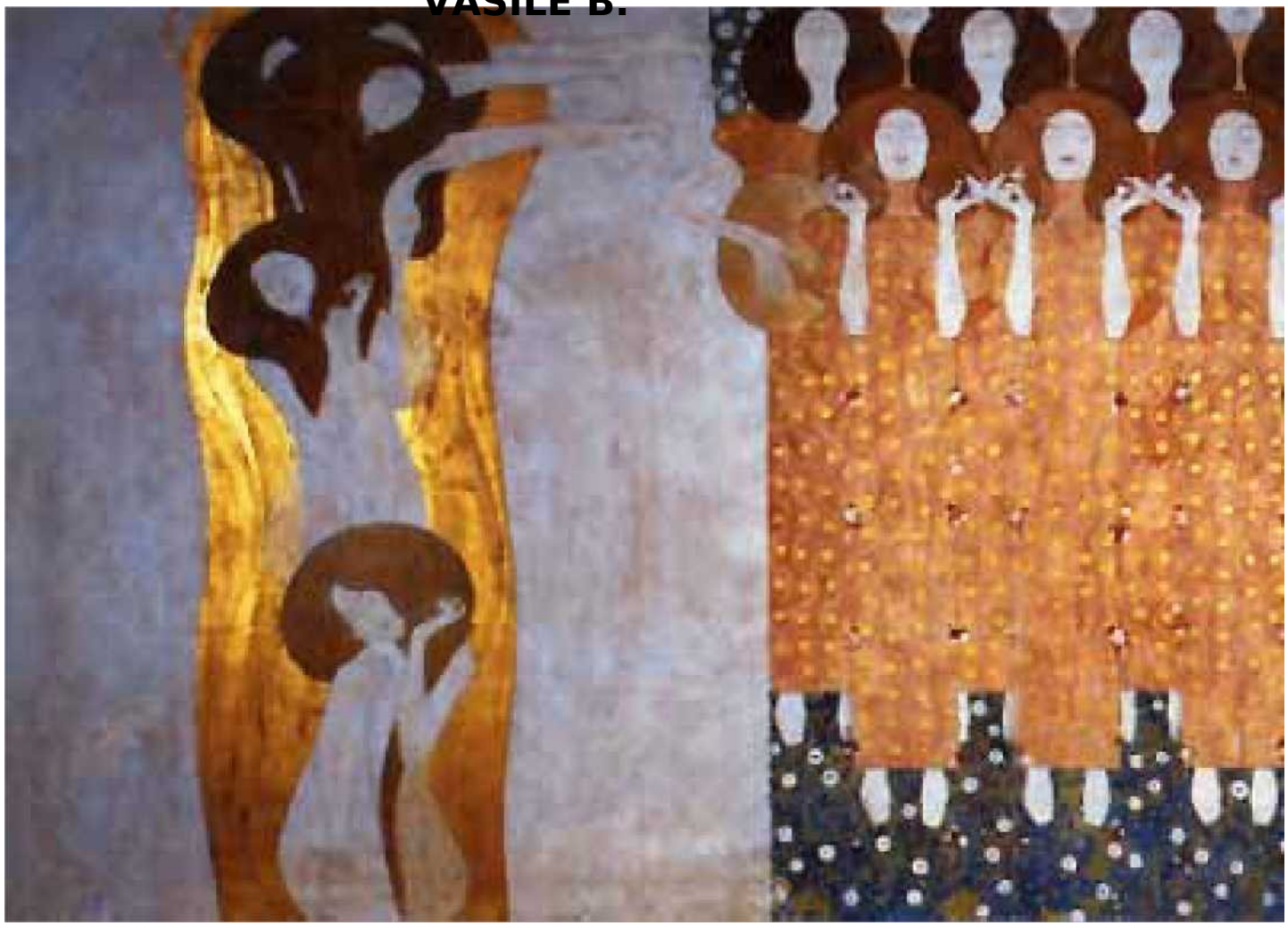

Editura LiterNet 2005

Odinioară, cînd cititorii îl întrebau pe un scriitor cine i-a servit de model pentru cutare personaj, acesta răspundea că personajul în discuţie e el însuşi, autorul.

Lumea de azi e plină de oameni ca Vasile B., adică de persoane cărora li se întîmplă tot felul de chestii şi nimeni nu le explică nici ce înseamnă, nici dacă-s importante. De aceea, e posibil ca bărbaţii Vasile B. să trăiască foarte interesant şi să nu-şi dea seama, să fie speriaţi şi să nu realizeze dimensiunile necazului care a dat peste dînşii.

Şi chiar să fie fericiţi, fără să înţeleagă de la ce li se trage.

Libertatea fiind ceva extrem de relativ, tot ce păţeşte individul liber e imprecis. Multora dintre noi, năvala asta de libertate ne-a picat, ca şi lui Vasile B., pe la cincizeci de ani, cînd jocurile, cum se zice, erau ca şi făcute şi nu prea mai aveam chef de schimbare. Chef, parcă, am fi avut cumva, numai că, la cincizeci de ani, orice Vasile B. pricepe că libertatea pentru toţi înseamnă să ţi se dea ce nu-ţi face mare trebuinţă şi să ţi se ia ceva, ce-ţi e vital: măsura ta de-o viaţă, pentru tot.

Din 1990, Vasile B. are, orice ar spune şi orice ar face, senzaţia că nu e el, cel în cauză, că năuceala în care a nimerit i se cuvenea altuia şi că, într-o bună zi, o să se ivească Dumnezeu din înaltele ceruri şi o să-i grăiască: „Vasile dragă, te rog frumos să mă scuzi, dar cu harababura din România, arhanghelii şi heruvimii de serviciu au încurcat iţele şi ţi-au repartizat, din greşeală, soarta lui Costică M. Dacă poţi să mă ierţi, iartă-mă, dacă nu, asta e!”. Vasile B. însă, va avea atunci şaizeci şi cinci, ori poate şaptezeci de ani şi-i va fi egal a cui viaţă a trăit-o, a lui Costică M., a lui Mitică S. ori a lui Grigore P.

Se crede c-ai început să îmbătrîneşti, cînd toate nenorocirile, despre care gîndeai că li-s sortite doar altora, încep să ţi se întîmple ţie. De aici şi corolarul situaţiei: un Vasile B. se consideră încă tînăr, dar nu mai e. Iată, aşadar, una din acele întîmplări mărunte, dar importante din viaţa lui Vasile B., despre care dumnealui obişnuieşte să zică: precis că-i grav, de aceea, de ea,

o să mă ocup mîine.

Un Vasile B. n-are maşină. Vasile B. călătoreşte cu tramvaiul. În tramvai, de la un timp, şi oricît de mare e aglomeraţia, Vasile B. se strecoară în apropierea unor domnişoare sau a unor doamne încă tinere. Motivul e decent şi poate fi înţeles de oricine: tinereţea miroase frumos. Într-o dimineaţă, pe cînd trăgea cu coada ochiului la profilul unei dudui deosebit de drăguţă, aşezată pe unul din scaunele pentru bătrîni, bolnavi şi invalizi, aceasta s-a prins că e privită stăruitor de un bărbat. Iar cînd a descoperit cine e bărbatul, s-a îmbujorat brusc. Cam în felul în care se înroşeau în obraji, pe la douăzeci de ani, toate fetele la care se uita Vasile B. Pe Vasile B. emoţia vădită a tinerei l-a făcut să se simtă şi el tînăr. Dar numai pînă ce fata s-a ridicat ca arsă şi i-a cedat locul, ruşinată de faptul că nu fusese atentă şi ocupase unul din scaunele pentru bolnavi, bătrîni şi invalizi.

Logica faptelor

Obiceiul acesta, niţel pervers, de a-şi croi loc în tramvai, oricît ar fi fost înghesuiala de mare, în vecinătatea unor femei tinere ori măcar mai îngrijite, doar pentru a le adulmeca parfumul, era cît p-aci să-l coste pe Vasile B. un divorţ. Blonda cu părul lung, mirosind delicat a *„Pantene PRO V”,* în spatele căreia tocmai se strecurase, se ţinea cu o mînă de o bară de aluminiu, ca toată lumea. Numai că mîna ei mică şi albă strîngea ţeava cu atîta îndîrjire, că-ţi puteai imagina o mulţime de treburi. Mîna lui Vasile B. era chiar lîngă a fetei. Mai sus, printre mînecile paltoanelor, se zăreau o labă negricioasă şi scorojită de mecanic şi o alta, păroasă şi grea. Vasile B. îşi imagina – şi de aici a pornit totul – că tînăra se teme de cineva. Că-i e frică să nu fie smulsă cu forţa din locul acela, de lîngă fereastră, unde reuşise să se strecoare. Şi că de aceea îşi încleştase degetele de bară.

Dintr-un impuls tandru, pe care nu şi-l explica, ca şi cum dacă n-ar fi făcut-o, s-ar fi petrecut o nenorocire, Vasile B. a cuprins cu mîna lui osoasă mîna fierbinte a blondei. Şi, pe durata a două staţii, pînă ce a trebuit să coboare, nu şi-a dezlipit-o de acolo. Fata, însă, nici nu s-a întors să vadă cine-i persoana, nici nu şi-a retras mîna. Se părea că nici nu remarcase incidentul. De fapt, două lucruri erau de neînţeles: Ce-i venise oare lui Vasile B. să atingă mîna necunoscutei? De ce tînăra se prefăcea că nu se întîmplase nimic? Mă rog, dacă era într-adevăr tînără, fiindcă din poziţia unde se găsea, Vasile B. putea să-i miroasă părul, ba să i-l şi atingă delicat cu barba, dar nu să-i vadă chipul. Aşa că din tramvai a coborît, de fapt, împovărat de trei întrebări, una mai aiuritoare decît alta. Atît de tare îl îngrijora nebunia ce dăduse peste el în tramvai şi lipsa de reacţie a necunoscutei, că nici nu s-a mai scărpinat în barbă.

Vasile B. îşi lăsase barbă de trei săptămîni, însă intenţiona să şi-o radă, fiindcă îl mînca. Ziua mai era cum era, însă noaptea, în somn, mîncărimea îl istovea.

Acasă, de îndată ce a intrat pe uşă, soţia l-a luat la întrebări: „Mă, da' de unde ai tu părul ăla blond în barbă?”

De groază ce ochi pot să aibă unele neveste, Vasile B. a făcut-o pe prostul, ca să cîştige timp şi să o dea pe glumă. „Care barbă? Şi care păr?”, a zis el.

Numai că soţia a cules firul blond şi lung din încîlceala aia cenuşie a lui şi i l-a vînturat pe sub nas: „Uite ăsta, curvarule!”.

Pe dată, Vasile B. a găsit o explicaţie: „Am avut la serviciu o aniversare, cu blonda de la contabilitate. O ştii, aia urîţică. Ce era să facem, am sărutat-o, că ne e colegă, pe frunte. Că altceva ce era să facem?!”.

Dar, două săptămîni, soţia lui Vasile B. nu i-a vorbit decît despre divorţ şi apoi tot anul numai de firul de păr a pomenit, iar apoi toată viaţa.

Fiindcă, spunea ea – şi avea dreptate –, cînd săruţi o femei pe frunte e exclus ca să ţi se prindă părul ei în barbă. Pentru firul de păr din barbă, asta e logica faptelor, Vasile B. trebuia să fi stat exact invers.

Codiţa din grădină

La ţară, în fundul grădinii de legume din spatele casei bunicilor, creştea printre bălării o codiţă. Părea mai mare de la an la an, dar asta doar dac-o luai în seamă. Pe bătrîni nu-i interesau deloc bălăriile. Doar roşiile

şi cartofii lor. Iar cîtă vreme codiţa nu se zărea încă din buruieni, nici nu discutau despre ea.

„Ce mai e cu codiţa din fundul grădinii?”, se interesa Vasile B., cînd venea la bunici să se aprovizioneze cu trufandale.

„Care codiţă?”, se mirau bunicii. Apoi, într-o doară, ca şi cum era vorba de un lucru complet lipsit de importanţă, răspundeau:

„De chestia aia, care creşte lîngă gard, zici?! Da' ce ai tu cu ea, de tot întrebi?”

E adevărat, Vasile B. ar fi fost ultimul om pe care să-l preocupe codiţa din ograda bunicilor. Totuşi, dracu' ştie de ce, numai la ea îi era gîndul. Şi cînd pleca la ţară, în loc să-şi vadă de-ale lui, să ciocnească un

pahar, să discute de una şi de alta şi să-şi umple portbagajul cu găini şi zarzavaturi, el glonţ în fundul grădinii. Să se zgîiască la codiţă şi să se minuneze că se mişcă. Şi că e din ce în ce mai mare. Fusese întîi ca o codiţă de purcel, răsucită, păroasă şi jucăuşă şi în cîţiva ani ajunsese o ditamai coada groasă şi vînoasă, ca de bivol, zvîcnind din cînd în cînd, doar atît cît să înţelegi că jivina din adîncuri, căreia probabil îi aparţinea, era mult mai mare. Cît doi bivoli, ori poate cît zece.

Din ce ieşea la lumină, n-aveai cum să ştii dacă era toată ori numai moţul. De aceea, primul lucru pe care l-a făcut Vasile B. după ce a parcat maşina în mijlocul curţii, adică în locul din care distanţele pînă la beci, la cămări şi la magazii erau aproximativ egale, a tulit-o ca ars la codiţă. Şi cu toate că nu-şi explica nici el ce-i venise, a început să tragă zdravăn de codiţă în sus şi în părţi. Că i se năzărise s-o smulgă cu totul sau numai să o zgîlţîie ca să se lămurească o dată cît era de mare, era greu de spus. De la distanţă, credeai că Vasile B. se luase la trîntă cu cineva.

Bunicul l-a văzut cum se clătina printre cocenii de porumb şi a zis, resemnat, ca omul care a înţeles multe din viaţă, dar nu şi de ce se leagă unii la cap cînd nu-i doare:

„Măi, măi, măi, ce i-o fi căşunat lui Vasilică al nostru pe bîzdîgania aia! Că stătea şi ea acolo şi nu deranja pe nimeni!”

Iar Vasile B. trăgea de bîzdîganie şi tot trăgea. Intrase cum s-ar spune la ambiţie. Mai ales că reuşea s-o biruie şi s-o mişte niţel din pămînt. Şi nu mai era coada de la zece bivoli, ci una barosană, de dinozaur. Şi cînd a smucit mai tare, jivina care-şi ţinea vîrful cozii la aer şi la soare s-a enervat şi a început brusc să se scuture. Dar ce scuturătură a naibii, că întîi s-a prăbuşit casa bunicilor şi pe urmă tot satul şi o parte din România. Iar Bush a crezut că Putin a trîntit, undeva, o bombă atomică. Pe cînd Putin a crezut, dimpotrivă, că Bush nu e o persoană de cuvînt şi a comandat „Foc!”. Şi aşa s-a declanşat al treilea război mondial, fiindcă-i tîmpit Vasile B. Că-n loc să-şi umple maşina cu legume şi să zică mersi că are de unde, fără să-şi bage nasul în treburile altora, şi-l bagă.

Îi trebuia lui să ştie cît era de lungă codiţa din fundul grădinii! Îl mînca în fund să ştie ce-i cu ea! Abia se liniştise lumea şi hop şi Vasile B. cu o iniţiativă! Mama ei de democraţie, că numai democraţia ne mai

lipsea.

Biletul de film

„Ce-mi pasă mie că am pierdut iarăşi Basarabia, cînd de trei săptămîni mi-am pierdut libidoul”, i-a zis lui Vasile B. un bun prieten.

Şi Vasile B. şi-a dat seama că universul poate fi măsurat şi cu metrul, nu numai cu anii lumină. Cu această ocazie, şi-a amintit de un mic incident, care i-a schimbat definitiv felul de a privi viaţa. Deşi nici atunci, nici după aceea, nimeni altul decît el n-ar fi avut cutezanţa să pună un fapt atît de mărunt în rînd cu cîteva întîmplări pe care toată lumea nu le socoteşte altfel decît evenimente: căsătoria, naşterea copiilor sau, ferească Dumnezeu, divorţul.

Cei mai lungi ani din viaţă au fost pentru Vasile B. anii de studenţie. După masa de prînz şi pînă spre miezul nopţii, cînd se stingea lumina în dormitor, nu avea nimic de făcut. Poate c-ar fi devenit un şoarece de bibliotecă, dacă responsabilul cantinei n-ar fi conceput un meniu unitar, pe bază de varză: ciorbă de varză, varză cu afumături, afumături cu varză, compot de varză şi desert cu vărzică.

Se ştie că varza pică greu la pancreas. Iar cu un pancreas leneş te duci la bibliotecă doar ca să te lupţi cu somnul. Pe vremea cînd pancreasul său lupta eroic cu varza ă la Cluj, cele cîteva ore din bibliotecă erau pentru Vasile B. cam ce erau şi pentru martirii închisorilor pentru „politici” lungile anchete cu interdicţie la somn.

Ca să-şi omoare timpul, Vasile B. vedea filme toată după-amiaza. Uneori şi patru filme pe zi. Era convenabil, chiar şi din punct de vedere financiar, întrucît cumpăra bilete cu preţ redus, de doi lei, şi stătea pe locuri de patru lei. Cele mai multe filme erau proaste. Dar Vasile B. le vedea pînă la capăt, cu sentimentul că făcea o afacere. Că neplătind cei doi lei pentru locurile de patru lei, cîştiga, în principiu, doi lei.

În anul al treilea de facultate, lui Vasile B. i-a ieşit astfel un cîştig virtual de aproape o mie de lei. Cînd trăieşti dintr-o bursă amărîtă de două sute de lei pe lună, orice mie de lei, fie ea şi virtuală, te face să te

simţi bogat. Într-o zi însă, la un film din Coreea de Nord, absolut idiot, casieriţa n-a vrut în ruptul capului să-i dea bilet studenţesc de doi lei, deşi sala era goală. Poate că Vasile B. n-ar fi scos din buzunar patru lei, ştiind că-l aşteaptă un film absolut idiot, dar responsabilul cantinei băgase varză şi la micul dejun. La jumătatea filmului, Vasile B. a simţit că dacă mai stă un singur minut se tîmpeşte iremediabil. Şi atunci, a avut acel moment unic, care i-a schimbat întreg felul de a privi viaţa: a părăsit sala la jumătatea filmului, deşi în locul unui cîştig virtual de doi lei, pierdea patru lei ai naibii de reali.

Patru lei, care au contat şi încă mai contează şi azi ca pierdere irecuperabilă.

Şi, într-un fel, şi ca un cîştig inestimabil. După aceea, situaţiile în care Vasile B. a zis: „Eu mă car, că aici nu-i de mine” s-au înmulţit. Cum a fost, de exemplu, la revoluţie. Dar pentru cei patru lei reali-reali, pierduţi din cauza unei casieriţe haine, a rămas veşnic neconsolat. Fiindcă nu contează cantitatea, ci momentul. Şi fiindcă, atunci cînd momentul e unic, hotărîtor, rămîi toată viaţa cu o întrebare: cînd e pierderea cîştig?

De neînţeles

Pe taraba unui moş, care vindea ieftin cărţi vechi, Vasile B. a văzut un volum jerpelit despre „Viaţa şi opera lui Darwin” şi l-a cumpărat, deoarece, cîndva, îl preocupase evoluţionismul. Deşi ieftină, cartea avea un cusur: era prea groasă. De fapt nu era mai groasă ca altele, numai că, la şaizeci de ani, pe Vasile B. evoluţia speciilor nu-l mai interesa la fel ca la douăzeci. Aşa că s-a mulţumit să citească doar cele trei pagini cu biografia pe scurt a savantului, care l-a pus pe gînduri.

„Ce-ar fi să-mi scriu şi eu autobiografia în «datele ei esenţiale», ca la Darwin?”, şi-a zis Vasile B., apucîndu-se pe loc de treabă.

Şi a terminat-o în cîteva minute, deoarece, în afară de ziua naşterii şi alte cîteva evenimente de familie, precum terminarea facultăţii, căsătoria, sosirea pe lume a copiilor şi anul ieşirii la pensie, nu prea era nimic de scris. Ce-i mai lipsea „Vieţii şi operei lui Vasile B.” ca să fie completă, chiar şi aşa, pe scurt, era anul morţii. Ce să fi reţinut el ca „date esenţiale”? Anul în care s-a transferat ca proiectant unu la Fabrica

de ventilatoare? Ziua în care a căpătat o primă şi a băut-o la bufetul „Avîntul” cu băieţii? Momentul cînd i-a dat două palme secretarului cu organizatoricul, deoarece răspîndise zvonul că trăia cu magazionera Lili şi din cauza asta l-a lăsat Geta de la sculărie?

Vasile B. a rupt autobiografia, în forma ei scurtă, şi s-a apucat să întocmească alta, mai lungă. Dar oricît şi-a muncit el mintea ca să consemneze nişte situaţii cît de cît importante, mai mult de-o pagină n-a reuşit să umple. Dar şi aia cu tîmpenii ca: anul intrării în UTC, anul sărbătoririi nunţii de argint, anul în care bunicul primise medalia „Patru decenii de la înfiinţarea PCR”, deşi fusese ilegalist în Partidul Comunist Maghiar. Cu cît stăruia asupra unor întîmplări ca să le afle un chichirez şi să le treacă pe hîrtie, cu atît momentele acelea, care la vremea lor însemnaseră ceva, îi păreau bicisnice. Le puteai evoca la o petrecere, puteai să vorbeşti de ele cînd te întîlneai cu un vechi tovarăş de muncă şi acesta începea cu „Mă, Vasile, îţi mai aminteşti cînd furam noi fiarele alea vechi şi le vindeam la DAC?”. Dar cum să ţi le treci într-o poveste a vieţii tale pe care s-o citească urmaşii?

Tot citind şi recitind textul, Vasile B. şi-a dat seama că nu-i ieşeau la socoteală nişte ani. Şi nu trei-patru, ci o mulţime. La Darwin, totul era amănunţit, astfel că, în anumite perioade, se ştia ce făcuse zi de zi. Şi-n fiecare zi era ceva ce meritase a fi notat şi trecut în biografie.

Încercînd să-şi aducă aminte o zi anume, oră cu oră, ziua cînd luase hotărîrea să plece de la Fabrica de lanţuri şi cuie, la cea de ventilatoare, unde avea un orizont profesional mai larg, Vasile B. a reconstituit doar ora cînd s-a dus la lucru cu autobuzul şi ora cînd s-a întors acasă, tot cu autobuzul. Înmulţind orele astea pierdute cu transportul, lui Vasile B. i-a ieşit că aproape opt ani din viaţa lui nu făcuse altceva decît să se lase zgîlţîit de maşinile liniei 311 şi să se ţină de o bară.

„Mă rog – şi-a zis Vasile B. aşa, ca o scuză, deşi nimeni nu i-ar fi cerut explicaţii pentru cei opt ani pierduţi –, dar pe vremea lui Darwin nu existau autobuze. Or, cu căruţa iroseai şi mai mult timp.”

Povestea cumnatei lui Olteanu

Soţia lui Vasile B. a întîlnit-o, cu totul întîmplător, într-un magazin pe cumnata lui Olteanu. Aceasta, deşi divorţase de patru ani, i-a povestit cu sufletul la gură de parcă abia atunci se dăduse sentinţa, că nu mai

era de trăit cu bărbatu-său şi că, dacă-şi putea imagina cineva aşa ceva, nenorocitul ajunsese să bea mai mult chiar decît frate-su!

Normal, Vasile B. a întrebat-o pe soţia sa cine era fratele lui Olteanu şi ea i-a spus că fratele lui Olteanu, cel pe care-l lăsase şi ultima nevastă din cauza băuturii, era acelaşi frate al lui Olteanu pe care-l părăsiseră şi alte neveste. Vasile B. a mai aflat că în familia Olteanu toţi beau, deoarece în comuna unde reuşiseră după 1990 să-şi recapete via, cu asta se îndeletnicea toată lumea: cu băutul. Iar comuna, chiar dacă era renumită în toată ţara pentru beţiile care se încingeau acolo, din toamnă pînă spre primăvară, iar în anii mai buni şi din primăvară pînă către toamnă, nu făcea o figură aparte.

Renumele ei era cam nemeritat, pentru că în destule alte comune se bea mult mai mult.

Iar faptul că unele neveste divorţau nu însemna nimic, cît timp existau altele care-şi pedepseau bărbaţii bînd mai mult decît ei. Cumnata lui Olteanu i-a mai spus soţiei lui Vasile B. că în cei patru ani de cînd se despărţise, în viaţa Oltenilor avuseseră loc o mulţime de evenimente. Atît copiii cumnatului Olteanu, proveniţi din primele două căsătorii, cît şi băiatul adus de cea de a treia, aia bătută, se luaseră de băut.

„Îţi vine să crezi că de sila lui, că-l vedeam mereu beat, beam zdravăn şi eu?”, a întrebat-o cumnata lui Olteanu pe nevasta lui Vasile B.

„Şi cu asta – a zis Vasile B. –, gata! Ce-mi pasă mie de Olteanu. Şi, în definitiv, cine-i individul?”

„Nu e gata! – a zis soţia lui Vasile B. Acum abia urmează partea cea mai interesantă. Că fosta nevastă a lui Olteanu ar fi dispusă să se recăsătorească, tot cu el. Nu că n-ar putea să trăiască fără bărbat, dar îşi dă seama că l-a nedreptăţit. După ce-a citit în ziare că România e pe locul patru în lume, la consumul de băuturi proaste, iar Moldova e pe primul loc în România, deci cam pe primul loc în lume, dacă e să fim corecţi, a fost nevoită să recunoască un fapt esenţial şi anume că vinul, care se bea la alde Olteanu, era unul bun. Că nu intra în categoria băuturi proaste. Aşa stînd lucrurile, bărbatul ei, deşi erau luni întregi în care nu puteai să-l numeşti treaz, fiindcă nu era treaz niciodată, nici alcoolic nu era. Faţă de moldovenii, care se otrăveau cu tot felul de spirturi de Dero sau de cartofi, vinurile Oltenilor erau curată aghiazmă. Bietul Olteanu, el era abstinent, dar fiindcă fosta cumnată a lui Olteanu nu prea obişnuia să citească

ziarele şi se lua numai după miros şi după bătăile pe care incasa, era cit p-aci să-l socotească, greşit, beţiv.”

După aproape cincizeci de ani

În trenul rapid de Iaşi, Vasile B. a călătorit alături de un individ posac care, de îndată ce şi-a ocupat locul, a scos din geantă o carte şi, cu excepţia unei pauze de cîteva minute, cînd s-a dus probabil la toaletă, n-a lăsat-o din mînă o clipă.

În pauza aceea de cîteva minute, Vasile B. a răsfoit la repezeală cartea, care era un dicţionar al personalităţilor din judeţul Iaşi, iar, cum se întîmplă cîteodată cînd e să ţi se dea toată viaţa peste cap dintr-un fleac, la pagina 169 a dat peste fotografia şi fişa biografică a unei matematiciene cu treizeci şi patru de cărţi publicate, profesoară la Politehnică şi somitate internaţională într-un domeniu populat mai ales de bărbaţi. Ca orice femeie, celebritatea îşi publica în dicţionar o poză din tinereţe, în care Vasile B. a recunoscut-o imediat pe Cătălina R, iubita lui din liceu, o fată veselă şi isteaţă ce promitea să ajungă actriţă, cîntăreaţă ori chiar balerină, fiindcă dansa ca o nimfă în spectacolele unei trupe de amatori din oraş, în nici un caz nu viitoare savantă cu titluri academice. După ce vecinul său de compartiment a luat iarăşi în mînă dicţionarul, sancţionîndu-l cu o privire piezişă şi severă, de om care ştie că i s-a scotocit în lipsă prin lucruri, Vasile B. a închis ochii încercînd să-şi amintească din ce cauză şi cum s-a despărţit el de Cătălina.

Ca şi cum era nevoie doar de o scînteie ca să ia foc, memoria lui Vasile B. a prins să deruleze ca într-un film, atent să nu omită nici un amănunt, tot felul de scene din anul în care fusese îndrăgostit nebuneşte de Cătălina. Scene insuportabil de vii. Chiar şi mirosul părului ei şi-l amintea, chiar şi inflexiunile vocii, dublată în permanenţă de un soi de rîs necontrolat, de jivină tînără care-i întărîta cu prezenţa ei plină de nerv pe băieţi, dar nu punea cine ştie ce preţ nici pe farmecul, nici pe deşteptăciunea acestora.

Vasile B. nu-şi amintea însă, în nici un chip, sfîrşitul delicatei lor aventuri amoroase. Filmul se rupea pur şi simplu într-un moment în care Cătălina îi făcea un semn cu mîna de pe scena unde juca într-o adaptare

şcolară după o poezie de Eminescu. Şi după asta nimic, nici o urmă, nici o vibrare, nici o imagine disparată, nimic, nimic.

Vasile B. şi-a dat seama că din viaţa lui dispăruse, fără urmă, un an. Că pînă şi din tristeţea ce trebuie s-o fi resimţit la despărţirea de Cătălina, nu rămăsese nici cea mai discretă zgură sufletească. Timpul îi amputase o porţiune foarte intensă din trăiri. Îi venea să urle de ciudă, fiindcă între acel fel de uitare şi moarte nu aveau cum să fie prea multe diferenţe.

„Ce-ar fi s-o caut – s-a întrebat Vasile B. – şi să-mi spună ea ce s-a întîmplat?

Punîndu-şi această întrebare, Vasile B. a înţeles pe loc că întreaga poveste putea să aibă, astfel, un final şi mai trist decît îl avea. Că era posibil ca doamna profesoară să nu-şi amintească nici ea nimic, nici unul din motivele pentru care s-a despărţit de Vasile B. Dar că se putea să nu-şi mai aducă aminte deloc nici măcar de Vasile B.

Un geniu neconvenţional

Vasile B. a fost dăruit de la Dumnezeu cu un talent atît de neobişnuit, încît, dacă insistăm să-l numim astfel, adică talent, atunci toate harurile pe care lumea le preţuieşte de cînd e ea, ar trebui să se cheme altcumva.

Vasile B. aruncă de la distanţă, de la vîrsta de treizeci şi doi de ani, sîmburii de măsline, în zilele în care nevastă-sa îi găteşte limbă cu măsline, direct în găleata de gunoi şi o nimereşte la marele fix întotdeauna. N-ar fi tocmai un lucru de povestit, fiindcă şi-n alte bucătării unde servesc masa de obicei bărbaţii cu un salariu mediu spre mic, aceştia se distrează azvîrlind spre găleata din colţ oase ori coji de pîine. Numai că Vasile B. face asta de mai bine de douăzeci de ani. Şi, ce-i de-a dreptul miraculos, n-a ratat nici un sîmbure. Dar absolut nici unul!!

Distanţa nu-i foarte mare, vreo patru metri cu totul, însă dacă înmulţim cei douăzeci de ani, cu săptămînile cînd vine rîndul mîncării preferate a lui Vasile B. şi apoi înmulţim cu numărul mediu de

măsline din farfurie – chiar dacă nu punem la socoteală suplimentul – tot ajungem la impresionanta cantitate de aproximativ 15 000 de măsline. La 15 000 de aruncări, pînă şi un campion mondial la trasul la ţintă tot ar greşi de cîteva ori. Îţi tremură mîna, sare pisica după un sîmbure şi-i schimbă direcţia, ai băut o bere în plus şi vezi două găleţi în loc de una. Şi aşa mai departe.

Ei, bine, de douăzeci de ani, de cînd şi-a descoperit acest talent unic, al aruncatului sîmburilor de măsline la găleata din colţ, Vasile B., cum spuneam, nu a nimerit cu nici unul alături. Şi, slavă Domnului, au fost tot felul de evenimente, ca: tăieri de la primă, congrese ale PCR, căderea lui Ceauşescu, intervenţia din Golf, realegerea pentru a treia sau a patra oară ca preşedinte a lui Ion Iliescu şi, îndeosebi, diversificarea importului de măsline din Grecia, Turcia şi Israel, care ar fi trebuit să modifice unele reflexe în tehnica genuină a mîinii drepte a lui Vasile B.

Totuşi, nimic nu s-a schimbat.

Exceptînd, desigur, relaţia cu nevastă-sa, care, cam la sîmburele aniversar purtînd numărul 5 000, a simţit că înnebuneşte.

Ţicneala ei strict familială, progresivă şi ireversibilă a plecat de la teza, logică şi perfect îndreptăţită la omul cu bun-simţ, că Vasile B. va scăpa la un moment dat nişte sîmburi pe jos, că sîmburii vor murdări gresia şi că bucătăria lor va arăta curînd ca o cocină de porci. Soţia lui Vasile B. nu putea, nici în ruptul capului, să conceapă că Vasile B. al ei, un om ca oricare altul în toate privinţele, putea avea în banala lui alcătuire şi un sîmbure de geniu. Fie şi unul profund neconvenţional, ca precizia maximă la aruncatul sîmburilor de măslină în găleata de gunoi.

Tot aşteptînd ca Vasile B. să greşească şi să aibă motiv să explodeze, nevasta lui Vasile B. simţea că va exploda în scurt timp, fără nici un motiv.

Degeaba l-au rugat soacra, vecinii şi prietenii să înceteze cu aruncatul şi să nu-şi mai chinuie soţia. La toate rugăminţile acestora, Vasile B. avea un singur răspuns: „Ce ştiţi voi! De fapt, ei îi place să înnebunească!”.

Răspunsul lui Vasile B. pe care toţi îl găseau cinic, sadic, criminal şi iresponsabil avea totuşi o raţiune simplă. Decît să se uite hipnotizată la sîmburii lui de măslină şi să-şi frămînte mîinile nervoasă, aşteptîndu-l, ca orice femeie intrată la ambiţie, să greşească, nevastă-sa putea oricînd să pună capacul la găleată. Şi straniul geniu al lui Vasile B. s-ar fi frînt definitiv.

Erotism parizian

Plecat într-un voiaj de afaceri la Paris, împreună cu şeful serviciului Import-Export, domnul Jean François Constantinescu, Vasile B. a realizat, pentru întîia oară de cînd începuse să sufere intens pentru norocul ce dădea tot timpul peste alţii, că norocul are totuşi o mamă şi un tată, un nume, o scadenţă, un miros şi nişte dimensiuni. Dat fiind că sfîrşiseră într-o singură zi treaba, pe care nu sperau s-o dea gata nici în două, adică în cele două zile cît trebuia să dureze conform ordinului patronului călătoria în Franţa, domnul Jean François Constantinescu i-a dat liber, cu glasul solemn al unui conjurat care ştie să-şi asume, într-un moment de răscruce, toate riscurile: „Vasile, te-ai căcat în scăldătoare! Mîine, toată ziulica, ne facem de cap. Şi fiecare pe cont propriu. Cum, necum, ne vedem tocmai noaptea tîrziu, la zece fără un sfert, în gară. Că doar n-o să te tîrăsc după mine prin magazine.”.

Pînă spre zori, cînd a aţipit ca lumea, Vasile B. a avut viziuni, imaginîndu-şi cum va petrece el ziua aia liberă prin Paris. Dar cel mai mult l-a înfierbîntat ideea c-ar fi putut avea astfel, ca norocul să fie complet, şi o mică aventură amoroasă.

La opt fix, la micul dejun, Vasile B. a sunat-o pe translatoarea Marie-Jeanne Berciu, o autohtonă drăgălaşă, din tată transfug român, şi a întrebat-o dacă n-ar amuza-o o aventură în doi. Marie-Jeanne, ca orice femeie emancipată care pricepe imediat unde bate un bărbat în delegaţie, a răspuns „Oui” şi ca întreaga istorie să aibă şi culoare, i-a spus că vine să-l ia cu maşina ei roşie deoarece, printr-o întîmplare providenţială, o prietenă îi lăsase cheia vilei din San Remi, o periferie bogată a oraşului.

După ce s-au sărutat elegant şi cu o mulţime de convulsii fără echivoc, însă civilizate, Marie-Jeanne a conchis: *„Mon amour, Basile,* să nu pierdem timpul!”.

Norocul lui Vasile B., aşadar, avea o mamă şi un tată, măsura 1,62 m, avea un bust foarte emancipat, purta un costum taior asortat la mare sexy cu rubiniul intens al limuzinei sport, mersul îi era de vivandieră şefă, iar cînd l-a anunţat că trebuie să oprească un minut la bancă, marele norocos şi-a imaginat că şi contul femeii tot drăgălaş era.

Vasile B. – alias *„Basile, mon petit daco-roumain”* – a aşteptat în maşină, în faţa băncii, un minut atît de lung că putea să viziteze pe îndelete toate galeriile de artă şi muzeele din arondisment.

Şi după ce a mai întîrziat în maşină un nesfîrşit minuţel, ca Marie-Jeanne să-şi motiveze absenţa de la serviciu, un infinit petit sfert de ceas, ca să-i cumpere maică-sii ceva simpatic de ziua ei, şi a da o fugă scurtă de numai două ore pînă la croitoreasă, s-a făcut trei după-amiază. Lui Basile B. îi era foame, din Paris nu văzuse decît intersecţii, limuzine, autobuze şi stopuri şi, cu toate că Marie-Jeanne se arăta deosebit de tandră în minutuţurile foarte scurte, cît venea să-şi îndese achiziţiile în portbagaj şi pe bancheta din spate, Vasile B. şi-a amintit deodată de Titu Maiorescu şi de teoria formelor fără fond. La şapte şi ceva, Marie-Jeanne s-a scuzat, explicîndu-i că la Paris e altfel decît la Bucureşti, că oricît de tare te-ar chema plăcerile, o seamă de treburi trebuie musai făcute şi că le rămînea, dacă goneau cu o sută la oră, o jumătate de ceas bun numai pentru ei doi.

Vasile B. însă a coborît sleit de orice puls erotic şi i-a zis: „Auzi, tu, ia te mai aia şi singură!”.

După care, pînă la zece fără un sfert, cînd reprezentantul firmei le-a adus bagajele la tren şi i-a condus la vagonul de dormit, a rătăcit prin oraş întrebînd pe unul şi pe altul cum poate să ajungă mai repede la Gara Centrală. Şi ea obiectiv turistic pentru străinii care, evident, dispuneau de timp.

Gogoaşa absolută

Exact, dar exact în clipa în care se pregătea să muşte din minunata gogoaşă cumpărată, ca în fiecare dimineaţă, de la patiseria domnului Pascal, un aurolac a ţîşnit de după colţul blocului şi i-a smuls-o din mînă. Surpriza a fost atît de mare, că Vasile B. a rămas ca prostul, cu gura căscată în mijlocul trotuarului, bolborosind ca unul lovit de dambla: „Gogoaşa mea, gogoaşa mea...”.

Editura LiterNet 2005

Lumea îl ocolea, grăbită să prindă autobuzul. De dincolo de geamlîcul patiseriei, gogoşarul cu maniere de doctor docent în estetica banchetelor princiare îl privea vag contrariat. Viaţa, care va să zică, mergea înainte în ciuda faptului că Vasile B. nu mai avea în mînă gogoaşa lui preferată.

Dar, oare, mai era aceeaşi viaţă?

De trei ani, de cînd misteriosul domn Pascal, omul despre care se vorbea că de fapt nu era patiser, ci conferenţiar universitar, pensionat la cerere, deschisese afacerea, Vasile B. îşi mînca gogoaşa de dimineaţă cu un discret sentiment de speranţă şi stabilitate, sentiment pe care nu s-ar fi încumetat să-l destăinuie nimănui. Ceva, în sfîrşit, se întîmpla şi în România. Exista un om care nu trişa, care se ţinea riguros de o reţetă, care schimba uleiul înainte de a-ţi nenoroci stomacul, care spunea „Mulţumesc, vă aşteptăm şi mîine!” după ce-i dădeai banii. Cu alte cuvinte, cineva pe care puteai conta. Şi, mai ales, ceva care nu părea ameninţat de nimic. După atacul terorist din 11 septembrie, pînă şi măcelarul – altfel un om de înţeles – a scumpit peste noapte preţul la oasele pentru supă. De parcă nu numai bursa din Wall Street căzuse după evenimente, ci şi abatorul din Lehliu de unde cumpăra carnea. Doar domnul Pascal frămînta impasibil aluatul, gustînd personal din primele gogoşi ale dimineţii, să se convingă că-s perfecte.

Uneori, Vasile B. rata primul autobuz numai ca să poată termina, tihnit, sublima gogoaşă a conferenţiarului universitar. Iar după ce sfîrşea şi ultimul mestecat, pleca la slujbă avînd, într-un ascunziş al fiinţei sale, o senzaţie pozitivă. Cel puţin într-o privinţă lucrurile nu mergeau mai rău.

Oricît de pesimist ar fi fost în unele perioade, oricît de sumbru îi apărea uneori viitorul, ziua lui Vasile B. avea cel puţin un reper sigur: gogoaşa. Nu spusese oare şi Arhimede sau Spinoza: „Daţi-mi o rangă mare şi un punct de sprijin şi vă mişc planeta din loc?”. În viaţa lui Vasile B. apăruse, de trei ani, punctul de sprijin: totul se bramburise, cu excepţia momentului în care ducea gogoaşa la gură şi-i savura delicata aromă de vanilie.

Şi, deodată, aurolacul!

Atît de scurtă fusese scena, că nici nu avea martori. Şi ce să fi spus la Poliţie: că un copil îi furase gogoaşa, chiar în secunda cînd se pregătea să-şi înfigă dinţii în ea? Aşa ceva nu se

povesteşte, dacă nu vrei să rîdă toţi de tine. Înduri în tăcere. Vasile B. simţea că un sistem care nici nu apucase să se aşeze bine într-o albie, se prăbuşea fără ca nimeni, afară de el, să se scandalizeze. Milioane de taţi plecau ca nişte roboţi la serviciu, înfulecîndu-şi din mers sandvişul, covrigul sau gogoaşa, în vreme ce milioane de copii lihniţi de foame îi pîndeau de după colţuri, din gurile de canal sau din gangurile blocurilor, ca să le smulgă mîncarea din mînă.

3

Amanta economă

Prima telegramă din viaţa lui, Vasile B. a expediat-o din armată, după ce comandantul de pluton, căruia îi intrase în cap că poţi trăi foarte bine cu cît ai, dacă eşti chibzuit, i-a învăţat pe soldaţi cum să fie economi cînd scriu o telegramă acasă. „Fiţi scurţi – a zis el –, spuneţi ce aveţi de spus în trei sau patru cuvinte. De exemplu: Vino, mamă, Gheorghe mort.”.

Vasile B. îşi aminteşte de ziua aceea nu doar pentru că toţi pifanii s-au grăbit să le comunice mamelor lor în patru cuvinte că Gheorghe era mort, ci fiindcă acestea s-au dovedit a fi la fel de tîmpite ca fiii, de vreme ce vreo unsprezece din ele, umflate de plîns, s-au înfiinţat chiar a doua zi la comandant să întrebe care Gheorghe, că nu aveau nici un copil încorporabil pe care să-l cheme astfel.

Vasile B. ţinea minte nu numai data, ci şi împrejurările în care a trimis cea de a doua telegramă din viaţa lui, deoarece funcţionara de la ghişeu i-a zis cu o voce pisicoasă, lipsită de echivoc: „Cam rar pe la noi, domnu' Vasilică.”.

La cîteva zile, după ce s-a încurcat cu poştăriţa, Vasile B. şi-a dat seama că toate amantele sale aveau ceva în comun: erau foarte econoame. Poştăriţa Costela, în timp ce făcea amor, îi şoptea extrem de surescitată: „Vasile, fugi şi închide televizorul, că costă!”.

Naiba ştie cum de se nimeriseră toate la fel, dar le găsea economia numai în pat: „Vasile, opreşte-te niţel, iubitule, şi uită-te dacă n-am uitat fierul de călcat în priză!”, „Auleo, Vasile, sari

că se arde friptura în cuptor! Măcar dacă-i scrum, să nu plătim gazele degeaba!”, „Vasile, ia stai un picuţ, că parcă-i curent. Te pomeneşti c-am uitat uşa la balcon deschisă. Fugi iute, dragoste, şi închide-o, dacă tot dăm bani pe calorifere.”.

Costela a fost cea mai strînsă la pungă din toate. Într-o zi, deşi se învoise două ore de la serviciu, special pentru el, murmurînd la telefon că dacă nu venea chiar atunci, făcea explozie, Costela a început pe nepregătite să-l mustre că se propteşte prea tare-n cearceaf. „Nu te supăra – i-a zis ea –, dar am citit în almanahul «Femeia» că un cearceaf nou trebuie să reziste la cel puţin o sută cincizeci de întîlniri, iar tu l-ai rupt după a unsprezecea. Dacă n-ar fi fost de bumbac, mai ziceam, dar e scump.”.

Cu Costela, Vasile B. ar fi continuat relaţia un timp mai îndelungat decît cu celelalte amante, fiindcă, aşa econoamă cum era ea, îl stimula şi-l făcea să se simtă un mascul adevărat, nu doar un simplu om al muncii cu o iubită la Poşta Centrală.

Numai că şi ea, minunata Costela, nu s-a putut stăpîni să nu-i spună la ureche, într-un moment de maximă tandreţe, fraza pe care i-o spuseseră printr-un soi de dialog la distanţă genetic toate celelalte amante econoame: „Mai uşor, mămicule, nu te mai consuma atît, că trebuie să ne mai rămînă şi pentru altădată!”.

Mărturisirea unui om de treabă

„Cine să mă sune pe mine în oraşul ăsta de trei parale?”, s-a întrebat Vasile B., ridicînd receptorul. Dar nu era decît recepţionera hotelului care-i cerea permisiunea să mai cazeze o persoană în al doilea pat, deoarece nu avea altă soluţie. „Să ştiţi – a zis fata – că e un domn de treabă şi n-o să fie probleme.”

Nici n-a apucat Vasile B. să spună că n-are nimic împotrivă, deşi avea, şi să închidă telefonul, că domnul acela de treabă a şi bătut la uşă, iar după ce s-a recomandat şi a spus că se numeşte

Zborodniciuk sau cam aşa ceva, l-a asigurat că nu trebuie să-şi facă nici o grijă din cauza lui, fiindcă nici n-o să-l plictisească, nici n-o să-l lase fără acte, bani şi haine. „Şi ca să nu vă impacientaţi – a mai adăugat el – să ştiţi că nici nu sforăi. Oamenii de treabă sînt rari astăzi, însă eu sînt unul dintre ei. Acum, c-am terminat ce-aveam de zis despre mine, să vorbim despre dumneavoastră. Sînteţi o persoană de treabă?”

Vasile B. s-a uitat la tovarăşul său de pat ca la unul picat din lună şi şi-a vîrît nasul în ziarul local, „Hîrşova liberă”, pe care tocmai îl citea. Dar fiindcă şi-a dat seama că omul aştepta un răspuns, cu geamantanul încă în mînă şi cu pălăria pe cap, a renunţat pentru un minut la captivanta relatare a unui viol în grup, la căminul judeţean de bătrîni şi i-a cerut lui Zborodniciuk sau cam aşa ceva, să se explice.

„E simplu – a zis acesta şi a început să se dezbrace tacticos, ca unul care folosea ocazia ca să facă şi inventarul hainelor de pe el –, recepţionera m-a asigurat că se pricepe la oameni şi că sînteţi un ins foarte civilizat. La fel sînt şi eu. Chestia e dacă avem aceeaşi concepţie despre omul de treabă. Eu, oricum, sînt unul dintre ultimii oameni de treabă din ţară. Poate chiar singurul. Pricepeţi ce vreau să zic?”

Vasile B. a reluat lectura reportajului, lăsîndu-l pe ultimul om de treabă din România confuz, după care a adormit, asigurîndu-se discret că portofelul cu bani şi plicul cu hîrtiile tranzacţiei pe care urma s-o încheie în ziua următoare, la prînz, se aflau încă la locul lor, în pernă. Cînd s-a trezit, Zborodniciuk sau cam aşa ceva plecase lăsînd patul făcut şi nici o urmă a trecerii sale pe acolo. De parcă totul fusese un vis. Vasile B. şi-a băgat speriat mîna în pernă, însă portofelul şi plicul erau la locul lor. Hainele, pantofii, periuţa de dinţi şi geamantanul cu schimburi se găseau, de asemenea, la locul lor.

O jumătate de ceas şi-a muncit Vasile B. mintea să descopere ce-i lipsea. Nu-i lipsea nimic, dar s-a enervat atît de tare la gîndul că i se furase probabil un lucru vital şi el nu-şi dădea seama, încît a luat la plecare şi prosopul hotelului.

Ani în şir după această întîmplare, Vasile B. simţea cum îi plesneşte capul de nervi doar amintindu-şi de omul acela care ţinea să se ştie că e de treabă. „O să mor şi n-o să aflu niciodată ce mi-a furat!” – îşi spunea cu obidă Vasile B., iar senzaţia, că din ziua cînd îl cunoscuse pe Zborodniciuk sau cam aşa ceva, îi lipseau nişte lucruri importante şi nu realiza care, stăruia. Chiar şi după ce-şi lua la ore fixe toate bulinele prescrise de psihiatru.

Petrecerea de peţit

Dacă bărbaţii ar şti de mici că, în ciuda indiferenţei pe care o manifestă la cele mai multe din avansurile lor, fetele sînt mai preocupate de băieţi, decît sînt aceştia de fete, toată orînduiala lumii s-ar da peste cap.

Vasile B. e unul dintre bărbaţii care au avut, cînd erau tineri, ocazia să descopere că aproape tot ce părea să fie întîmplare în relaţiile cu femeile, era consecinţa unei regii. Chiar şi petrecerea la care a ajuns în sîmbăta aceea, cînd se plictisea ca-n atîtea alte sîmbete în cămin şi stătea lungit în pat cu ochii în tavan, nu fusese deloc ce i s-a spus la început că este. Stătea, aşadar, Vasile B. cu ochii în tavan şi se întreba de ce oare toţi colegii aveau prietene, iar el nu? Şi dacă nu i-ar fi avut în imediata lui apropiere pe Doru, Gigi, Bibi şi Coco, jucînd nesfîrşitele lor partide de şeptic, probabil c-ar fi plîns. Dacă fetele ar şti de cîte ori le vine bărbaţilor să plîngă din cauza lor, încă de cînd sînt mici şi în pofida aerului lor distant şi mîndru, n-ar mai fi nevoie de nici un pic de regie în relaţiile fetelor cu băieţii, iar toată orînduiala lumii ar fi alta.

„Mă Vasile – a zis la un moment dat Coco, deşi avea trei şeptari în mînă –, de ce stăm noi ca tîmpiţii încămin
şi frecăm cărţile, cînd poate că, undeva, ne-aşteaptă nişte fete?”

„Ce fete?”, a întrebat Vasile, deşi doar el se plictisea ca tîmpitu' şi nu juca niciodată şeptic.

„Hai cu mine – a zis Coco –, la una care dă o masă şi un dans de ziua ei. Ce, ne strică o haleală pe

stomacele astea goale?”

Ieşind din cămin, Vasile B. şi-a dat seama că-l încercase plînsul de foame. Iar cînd a văzut nebunia de mese-ntinse de la domnişoara „Nu ştiu cum şi Nu ştiu cine”, o lacrimă mare şi fierbinte de surpriză şi recunoştinţă i s-a prelins pe obraz.

După ce a fost prezentat fetei, mamei fetei, tatălui fetei, surorilor fetei, mătuşilor fetei şi prietenei celei mai apropiate a fetei, Vasile B. s-a pus pe îndopat. Apoi, cu o altă concepţie despre sîmbete şi viaţă, mult ameliorată, a dansat toată noaptea numai cu prietena cea mai bună a fetei. De fapt, nu toată noaptea, deoarece la ora două, mama fetei, tatăl fetei, surorile fetei şi mătuşile fetei l-au înghesuit într-un colţ, i-au pus balonzaidul în braţe şi i-au strigat ca unui nemîncat oarecare, nimerit din greşeală în casa lor: „Să te duci, nenorocitule, şi să nu mai dai niciodată ochi cu noi!”

Vasile B. şi-a îndreptat prima oară privirile spre fata care-şi serba ziua de naştere, dar văzînd-o cum plînge de-i sălta bluziţa pe sîni pînă în bărbie, l-a luat de mînă pe Coco şi a şters-o. În stradă, după o tăcere de circa jumătate de ceas, în care timp Coco a făcut-o pe supăratul, Vasile B. a aflat în sfîrşit pricina neplăcutului incident ce avusese loc cu puţin înainte de tăierea tortului aniversar. Petrecerea fusese organizată doar ca să-i fie prezentat el, Vasile B., fetei care-l întîlnise la o altă petrecere cu mîncare şi băutură, şi-l plăcuse. Văzînd-o, mama fetei, tatăl fetei, surorile fetei şi mătuşile fetei cum stă fata sîmbătă de sîmbătă, întinsă în pat cu privirea-n tavan şi ochii plini de lacrimi, i l-au adus. Iar el, nesimţitul, se pipăise ca un oaspete de rînd, bun doar să termine mîncarea, numai cu cea mai apropiată prietenă a fetei.

Astăzi, la aproape patruzeci de ani de la întîmplare, mai ales cînd e sîmbătă şi nu e meci la televizor, Vasile B. încearcă să-şi amintească, aşa, ca o reparaţie tîrzie, chipul acelei fete. Dar, dracu' s-o ia de viaţă, că nu reuşeşte să şi-l aducă aminte. Nici măcar pe acela al prietenei ei de care, totuşi, stătuse lipit toată seara, ca şeptarul de as.

Copilărie fericită

„Mă, Vasilică, da' pe voi nu vă bate tac'tu?”, îl întrebau pe Vasile B. vecinele, cu acelaşi glas curios şi compătimitor cu care se mirau că nu curge apa la canal. Iar cînd Vasile B. răspundea că nu, deşi maică-sa o mai încasa din cînd în cînd, femeile dădeau din cap cu admiraţie: „Ce copil fericit eşti tu, Vasilică!”.

Într-adevăr, copilăria lui Vasile B. a fost una fericită. Cînd mînca numai o dată-n zi, şi asta se întîmpla aproape zilnic, maică-sa îi spunea la ureche ca şi cum venise vremea să ştie doar el un secret pe care, în nici un chip, nu trebuia să-l afle şi alţii: „Să fii fericit, băiatu' mamii, că faţă de alţii...”.

Vasile B. nu avea cum să compare viaţa lui cu a altora, fiindcă era mic şi tot ce-i spuneau oamenii mari nu putea fi decît adevărul-adevărat. Şi cum nimeni nu i-a zis niciodată c-ar fi nefericit, a înţeles repede că pe lume există doar două feluri de indivizi: chinuiţi pe vecie şi în veci fericiţi. Şi că el făcea parte dintre cei din urmă.

Metoda prin care puteai afla rapid de care categorie aparţii, i-o dezvăluise un popă burtos ce intra în casă neinvitat, la fiecare început al lunii şi lua la binecuvîntat tot ce nimerea, de la oala cu fasole de pe foc, la clanţe şi ghete.

„Bă – l-a întrebat burtosul, binecuvîntîndu-i felia unsă cu untură din care Vasile B. muşca fără entuziasm –, eşti nefericit cînd mănînci pîine cu untură?”

Şi, fiindcă Vasile B. a zis că nu, popa l-a lămurit că precis e fericit. Şi c-o să fie şi mai fericit dacă o să frece întîi felia cu usturoi.

După ce a mîncat prima felie de pîine prăjită unsă cu usturoi şi grăsime, mama lui Vasile B. a exclamat: „Ce puţin ne trebuie să fim fericiţi!”.

Iar Vasile B. a învăţat încă una din condiţiile de bază ale fericirii: puţinul.

„Ce, parcă ăia care au bani mulţi sînt mai fericiţi?”, se întreba retoric taică-său cînd venea beat

cu doar un sfert de salariu în buzunar.

Vasile B. îşi perfecţiona şi cu această cugetare lunară concepţia despre fericire.

Practic, copilăria lui Vasile B. a fost un nesfîrşit simpozion local pe tema fericirii, din care el s-a ales cu un număr de convingeri pentru tot restul vieţii. Iar ca un corolar, şi cu credinţa că, de îndată ce-ai plecat din cartierul unde te-ai născut şi ai crescut, e inutil să mai cauţi fericirea. Fericirea e numai ceva ce a fost, dar eşti mereu prea necopt ca să ştii ce-i.

Darul furatului

Într-un compartiment de tren, se discuta aprins dacă hoţii, care nu pot fi aduşi în nici un chip pe calea cea bună, n-au cumva o genă specifică: gena furatului. Existînd un dar al beţiei şi unul al înfulecatului, nevoia unora de a pune mîna pe ce nu-i al lor trebuie să aibă şi ea o pricină biologică.

Un domn a povestit că şeful său avea acasă o colecţie de cîteva sute de scrumiere ciordite din toate hotelurile şi restaurantele prin care trecuse. Cine se mira de pasiunea lui, primea următoarea explicaţie: „De fapt, n-am nici o treabă cu scrumierele, dar le iau ca să nu fiu prins furînd prosoape. Eu, pentru prosoape, simt că am aşa, un fel de chemare. Dacă sînt prins cu un prosop de furat, ajung la poliţie. Pentru o scrumieră primesc cel mult un picior în fund.”.

Văzînd că ascultătorii au comentat întîmplarea cu multă bunăvoinţă, ba chiar cu umor, un alt domn şi-a amintit cum a furat el, în copilărie, de la o expoziţie cu cărţi franţuzeşti, o Biblie. După ce l-au prins cu cartea în sîn şi au aflat că în România, pe vremea aceea, n-aveai de unde să cumperi Biblii, francezii i-au umplut braţele cu o mulţime de Biblii ca să mai dea şi la alţii. De atunci, s-a întrebat mereu ce sens a avut fapta lui? Mai ales că în nici una din cărţile sfinte, citite ulterior, nu se spunea cum trebuie pedepsit furtul de cărţi sfinte. Cel de-al treilea povestitor a fost de părere că orice om a fost la un moment dat foarte aproape de a deveni hoţ şi că persoanele care n-au nici o hoţie pe conştiinţă acumulează spre bătrîneţe un soi de

frustrare. Într-o lume în care se fură în draci, cinstea începe să fie resimţită ca un handicap.

„Dumneata ce crezi – l-a întrebat pe Vasile B. cetăţeanul care tocmai îşi dezvoltase teoria despre frustrare –, există oameni care să nu fi furat măcar un măr sau o bomboană?”

Vasile B. a recunoscut că nu face parte din categoria celor total neprihăniţi, întrucît în 1990 a furat, împreună cu nevastă-sa, un cuţit cu zimţi dintr-un magazin alimentar din Budapesta şi c-a făcut-o mai degrabă din ciudă, deoarece la unguri găseai absolut tot ce voiai, mult mai ieftin ca la noi.

- Am pus cuţitul în cărucior, pitit într-o margine, sub un prospect. Dacă femeia de la casă îl observa, îl plăteam şi gata. Dacă nu, dădeam o găurică în bugetul Ungariei, că prea o duceau bine. Am trecut cu bine de casă, dar la ieşirea din magazin s-a întîmplat nenorocirea.

- V-au prins? au strigat într-un glas primii trei povestitori de furturi mici.

- Nu ne-au prins, a zis cu tristeţe în glas, în veci nemîngîiată, Vasile B. Dar aşa sînt eu, om fără noroc. La uşă, era un individ care-i atenţiona pe cumpărători să nu uite să ia şi cele două cuţite cu zimţi, oferite gratis la toată lumea.

3 Solzii de peşte

Uitarea are o seamă de legi pe care logica nu le poate desluşi. Îmbătrînind, uiţi lucruri petrecute de curînd, dar începi să-ţi reaminteşti scene, întîmplări din copilărie sau chiar replici, aparent fără nici un înţeles, pe care le credeai duse pentru totdeauna din memorie. Cu cît înaintezi în vîrstă, cu atît mai insistent par să se activeze nişte zone din creier.

În hala de peşte, în faţa unei lăzi pline cu chitici, Vasile B. şi-a amintit cum curăţa mama lui nişte obleţi mici din care nu te alegeai cu nimic, lăudîndu-i cu tot dinadinsul, ca şi cum cineva – ştia ea cine! – o asculta şi afla adevărul: „Ce cunosc proştii! Ăştia mici sînt cei mai gustoşi!”.

Din felul în care vorbea maică-sa despre peştişorii tăvăliţi prin mălai şi prăjiţi în acelaşi ulei, în

care prăjea mai apoi gogoşile, puteai să crezi că nu doar casa lor, ci şi în tot cartierul era o chestiune de demnitate, dacă nu cumva şi un consemn de măiestrie culinară să-şi umfle burţile cu ghiborţi ţepoşi şi să refuze crapii. Totuşi, în ziua cînd nişte inşi care pescuiau clandestin în Dunăre le-au lăsat un crap de vreo zece kile, drept mulţumire că-şi ascunseseră o vreme plasele într-o magazie şi, probabil, şi pentru că le căpătaseră îndărăt, mama nu a protestat. Şi nici nu s-a uitat cu scîrbă la crap, cum s-ar fi uitat dacă-l vedea la alţii. Dar fiindcă nu făcea să renunţe la unele principii de-o viaţă, de dragul unei ciorbe şi al unei saramuri, a zis, cu acelaşi ton cu care spunea că albitura mică era mai bună decît oricare alţi peşti: „La crapii mari, solzii sînt totul. Cîntă lumea din solzi, dar numai să-i aibă!”

Vasile B. nu punea niciodată la îndoială aceste cugetări definitive ale maică-sii. Mai ales că, cerîndu-i voie să adune de jos toţi solzii, maică-sa a repetat treaba cu cîntatul, fericită parcă să-l vadă aplecat şi preocupat să nu piardă nici unul. Cînd lui Vasile B. îi scăpa cîte un solz, ea i-l arăta: „Uite-l colo, Doamne, ce mare şi frumos e! Să tot cînţi!”.

Pînă seara, Vasile B. le-a prezentat solzii lor la toţi vecinii, iar aceştia, ca un făcut, spuneau admirativ acelaşi lucru: „Ăştia sînt solzi! Cîntă oamenii din ei!”.

După ce-i asculta, înfiorat de faptul că înţelepciunea maică-sii era confirmată atît de net de mulţi prieteni şi cunoscuţi, Vasile B. le lăsa o grămadă de solzi, iar pînă seara s-a învîrtit prin curte, aşteptînd să audă din toate ogrăzile minunatul cîntat la solz de peşte. Treceau orele, venea noaptea şi Vasile B. încă mai aştepta. Nu putea să creadă că oamenii aceia care-i erau dragi şi în care avea încredere, iar mai presus de toţi maică-sa, vorbiseră aiurea. Vorbiseră ca să se afle în treabă. Sau fiindcă alţii, înaintea lor, îi învăţaseră nişte inepţii, doar aşa, ca să-şi dea importanţă, să nu pară ignoranţi.

Într-o noapte însă, dintr-o curte apropiată, s-a auzit o melodie divină. Ceva ce urechile lui Vasile B. nu auziseră niciodată. O melodie pe care mintea lui de copil şi-o închipuise că trebuie să existe.

„Mămico – a zis Vasile B. în dimineaţa zilei următoare –, azi noapte, nea Ionel a cîntat din solz de peşte.”

Maică-sa l-a ascultat şi cu acelaşi ton de atotştiutoare l-a corectat: „Nu era solz de peşte, Vasilică mamă, era clanaret.”.

Amor german pe bază de fosfaţi

În toamna lui 1962, Vasile B. s-a angajat necalificat la un combinat de fosfaţi. De îndată ce a început treaba, şi-a pus o mulţime de întrebări. Despre fosfaţi, bineînţeles. La douăzeci şi doi de ani, nu te întrebi nici ce e viaţa, nici încotro se îndreaptă omenirea. Dacă ar fi găsit de muncă la fabrica de nitraţi, puţin i-ar fi păsat lui Vasile B. de fosfaţi. Numai că asta-i partea proastă la oamenii care consideră că e o chestiune de caracter să termine absolut tot ce încep: nu se lasă pînă nu sfîrşesc chiar şi lucrurile care nu duc nicăieri. Şi care, fie vorba între noi, nici început nu au. Ce început ar putea să aibă o slujbă în care, timp de opt ore, propteşti un sac la gura unei ţevi? Îl propteşti şi gata!

Fiind un perfecţionist, de altfel singurul din combinat, Vasile B. s-a interesat unde s-au publicat cele mai bune cărţi despre fosfaţi şi cum pot fi ele procurate. Un inginer i-a spus că englezii ar fi cei mai mari specialişti. Un alt inginer, că nemţii, dar că e aproape imposibil să-ţi procuri o carte de-a lor.

„Şi apoi, dac-o ai, la ce-ţi foloseşte? Ştii germana?”, l-a chestionat ironic cel de-al doilea inginer, ca şi cum cunoştea dinainte răspunsul.

„Ştiu ruseşte”, a zis acru Vasile B.

După ce s-a interesat de titlul tratatului, de adresa editurii şi de preţ, Vasile B. era cît pe ce să renunţe. Chiar să fi avut cele două sute de mărci – adică echivalentul salariului său în lei pe un an şi jumătate –, tot n-ar fi reuşit să le expedieze la Stuttgart. Dar cum sărăcia e drumul cel mai scurt către cele mai inspirate idei, Vasile B. a compus, cu ajutorul unui profesor de germană pensionar, o scrisoare în care îi explica editurii situaţia. O explicaţie atît de sinceră, că pînă şi

cel mai lacom capitalist ar fi priceput-o: n-avea bani, dar îi trebuia cartea!

Se ivea însă o problemă. Dacă scrisoarea ajungea în mîna unui securist de la Poştă, Vasile B. ar fi fost dat afară, în doi timpi şi trei mişcări, de la fosfaţi. Şi, atunci, la ce-i mai slujea cartea?

Nu numai sărăcia te face isteţ, ci şi frica. Vasile B. a compus epistola, ca fiind din partea unei tinere pasionate de chimie. Iar la sfîrşit a semnat-o cu numele bunicii, dînd şi adresa bătrînei. După o lună, bunica lui Vasile B. a primit tratatul, în greutate de trei kilograme. În scrisoarea de însoţire, unul din autori, în vîrstă de treizeci şi opt de ani, se oferea s-o ajute să devină cea mai mare specialistă din combinat.

Dacă sărăcia şi frica te pot inspira, nici lăcomia nu te prosteşte, în orice caz, nu brusc. Şi nu dacă reuşeşti să te opreşti, înainte de a fi prea tîrziu. În ziua în care Vasile B. şi-a dat seama că povestea o luase razna, a fost totuşi prea tîrziu: neamţul se îndrăgostise la nebunie de bunica.

Sau, mă rog, nu de ea, ci de fotografia unei verişoare, studentă la ASE, pe care Vasile B. i-o trimisese în speranţa că, galant cum era, avea să-i trimită bunicii ciocolată şi blugi, aşa cum făceau mai toţi nemţii cînd expediau pachete la rude sau la prieteni în România. Şi, uite-aşa, din scrisoare în scrisoare, neamţul s-a aprins rău şi a anunţat-o pe bunică, străină săraca de întreaga poveste, că vine s-o ia.

Ce era de făcut? La fel s-a întrebat şi Vasile B.: „Ce mama dracului mă fac?”.

„Ce mama dracului ne facem?” – s-a întrebat şi profesorul pensionar, mestecînd cu ochii închişi de plăcere o ciocolată cu lapte şi alune, adusă de Vasile B. Şi tot el, ca unul care cunoştea la perfecţie lumea specialiştilor în fosfaţi, a dat răspunsul: „Îi scriem c-a murit! O să sufere un timp şi o să-i treacă. Ascultă-mă pe mine, că-s om bătrîn şi l-am mirosit. Dacă i-o omorîm pe bunica, se reface în curînd că de aia e neamţ. Dar dacă-i iei fosfaţii, nu mai e om.”.

Fratele degeaba

Pe patul de moarte, un unchi a ţinut să-i dezvăluie lui Vasile B. secretul pe care s-ar fi cuvenit să i-l destăinuie chiar taică-su cînd şi-a dat sufletul. Vasile B. avea un frate vitreg, într-o comună din Bărăgan.

Ca să-ţi dai seama dacă o veste e bună sau proastă, ea trebuie să vină la timp. La treizeci de ani, poate că noutatea l-ar fi tulburat. La patruzeci de ani, l-ar fi făcut curios. La cincizeci de ani, însă îi era indiferent cîţi copii semănase bătrînul – Dumnezeu să-l ierte! – şi pe unde.

Murindu-i alt unchi, şi acesta l-a chemat la căpătîi ca să-i comunice marea taină a familiei: existenţa unui al doilea Vasile. Dar nici cel de al doilea unchi care-şi dădea duhul n-a apucat să-i spună mai mult şi s-a dus şi el.

Vasile B. avea din partea tatălui şapte unchi. Şi toţi lăsau spovedania pe ultima chipă. Cum se hotăra cîte unul să moară, cum îl chema pe Vasile B. şi, cu ultima suflare, îi livra o bucăţică din secret. După ce şi ultimul unchi şi-a luat rămas bun de la viaţă, Vasile B. ştia că fratele din Bărăgan avea cam aceeaşi vîrstă ca şi el, că îl chema Vasile, că era tractorist la un IAS, că purta tot timpul un basc soios şi că IAS-ul aparţinea unei comune mari şi bogate. Dar cum se numea ea, ultimul unchi n-a mai apucat să-i spună, întrucît, fiind un individ tipicar căruia îi plăcea să se dea mare cu cultura lui generală, a insistat să-l informeze mai întîi asupra situaţiei agricole a sudului ţării şi a faptului că excesul de pesticide a afectat grav stratul de cernoziom. Dar cînd să-i comunice şi locul de muncă al fratelui vitreg cu basca lui soioasă, a oftat şi a murit. Ultimele puteri şi le cheltuise, ca de altfel o mare parte din viaţă, pe povestea cu pesticidele.

În toamna lui 1987, Vasile B. se găsea cu o treabă la preşedintele CAP-ului din Pogoanele, una din cele mai mari comune din Bărăgan, cînd acesta l-a chemat în birou pe unul dintre tractorişti IAS-lui, venit cu nişte hîrtii la contabilitate, să-l întrebe tăios cînd mama dracului aveau de gînd să termine aratul.

„Cît aia mă-sii o mai lungiţi, mă, Vasile?”, l-a luat din prag preşedintele.

Tractoristul Vasile îşi îndesase pe cap un basc îmbibat cu ulei şi praf, nu părea să aibă mai mult de cincizeci de ani, era cam băut şi, dacă îţi propuneai să exprimi în cîteva cuvinte impresia pe care o făcea, cuvintele nu puteau fi decît: vai de părinţii lui.

Vasile B. a avut o tresărire. Lumea îi zice glasul sîngelui. O singură tresărire, în astfel de situaţii, nu ajunge. E nevoie de cel puţin două.

După ce Vasile-tractoristul a părăsit încăperea, lăsînd în urmă miros complex de secărică, usturoi, căpşunică, tescovină, năduşeală acrită şi motorină, Vasile B. l-a întrebat pe preşedinte dacă la IAS mai exista şi un alt Vasile.

„Păi, pe ăştia făcuţi la beţie – a răspuns sigur pe el preşedintele –, îi cheamă pe toţi ca pe alde tac-su, tot Vasile."

„Slavă Domnului!", a zis uşurat Vasile B.

„De ce «Slavă Domnului»?", s-a mirat preşedintele.

„Fiindcă pe tata – a zis Vasile B. – îl chema Eraclide."

O tîmpenie

În viaţa lui Vasile B., destinul n-a intervenit pe acordurile Simfoniei a V-a a lui Beethoven, ci pe acelea, de tot banale, ale unei sonerii de telefon.

O fostă profesoară de chimie din liceu, care-l aprecia ca băiat la locul lui, i-a spus lui Vasile B. s-o caute după ce-o să termine şi facultatea, fiindcă are pentru el un serviciu cum nu se putea mai potrivit. De fapt, nu

un serviciu voia ea să-i dea, ci o nevastă. Şi anume pe nepoată-sa, fiica unui director de Circă Financiară. Fosta profesoară de chimie locuia în Berceni. Dar fiindcă în cartea de telefon, numele ei urma imediat după acela al fostei profesoare de fizică, care locuia în Titan, Vasile B. s-a dus în Titan, avînd convingerea fermă că merge în Berceni.

Editura LiterNet 2005

În termenii vieţii de fiecare zi, întîmplarea aceasta se cheamă o tîmpenie. La fel se cheamă şi în termeni ştiinţifici. Călătorea, aşadar, Vasile B. cu autobuzul 311 şi-şi imagina întîlnirea cu doamna de chimie. De confuzie, şi-a dat seama doar cînd s-a deschis uşa apartamentului de la bloc şi în cadrul ei a apărut doamna de fizică. O persoană care nu-l apreciase în nici un fel. Numai că, în clipa în care l-a văzut fîstîcit, dar chipeş, doamna de fizică a uitat deodată că la fizică Vasile B. era cel mai prost din clasă şi pe loc şi l-a închipuit ca soţ al unei nepoate de-a ei, la care ţinea mult. O fată ca şi Vasile B., la locul ei.

Vasile B. e ceea ce se cheamă o persoană cu o inteligenţă peste medie. Sînt însă nenumărate situaţiile în viaţă în care pînă şi indivizii cu o inteligenţă deasupra mediei se poartă la fel ca indivizii aflaţi din naştere cu mult sub linia de jos a mediei. Avînd de ales între un adevăr supărător, precum: „Vă rog să mă scuzaţi, dar cred că am greşit adresa!” şi o minciună penibilă, de tipul: „Eram în trecere prin cartier şi m-am gîndit să vă salut.”, Vasile B. a ales o minciună convenabilă. Şi i-a zis doamnei de fizică: „Doamnă, fiind în trecere prin cartier, ce m-am gîndit: ia să-i spun «săru'mîna» profesoarei mele cele mai iubite!”.

Emoţionată pînă la lacrimi, deşi nu mai avea de mult timp încredere în bărbaţi, doamna de fizică a sunat-o pe nepoată-sa ca să-i prezinte un băiat la locul lui. Apoi, pe tatăl fetei care era inspector la o Circă Financiară şi uite aşa, dintr-o tîmpenie pe care ar fi exagerat s-o numim destin, Vasile B. s-a ales cu o nevastă, un apartament şi un serviciu la o Circă Financiară.

Vă veţi întreba unde ar fi acţionat, totuşi, destinul gros, dacă, în ce privea căsătoria, nu intervenise decît cel subţire? Ar fi acţionat dacă Vasile B. nimerea cu degetul pe cartea de telefon trei rînduri mai jos, unde ar fi dat de numărul şi adresa fostei lui profesoare de română. Care tot o nepoată de măritat avea şi ea, numai că taică-su era adjunctul ministrului la Comerţ Exterior, nu un amărît de director sau inspector de Circă Financiară.

Editura LiterNet 2005

Baia mea

În cei mai bine de cincisprezece ani în care a fost „cazat” – cum se spunea în limbajul administratorilor – în cămine studenţeşti, în blocuri supraaglomerate de nefamilişti sau la gazde, Vasile B. s-a deprins să zică „strada mea”, „căminul meu”, „gazda mea” şi chiar „administratorul meu”. Dar „baia mea” n-a zis niciodată. Lucru firesc deoarece, dacă acasă, la maică-sa avea un pat numai a lui, o baie numai a lui nu avusese încă. Şi deci ar fi trebuit să sufere de două ori. Dar cum să suferi pentru ceva ce nu cunoşti?

Vasile B. nu simţea deloc nevoia unei băi în care să intre cînd voia şi să întîrzie cît avea chef. Nu era bine, însă nici foarte rău, deoarece, în comparaţie cu atîţia alţi oameni care nu numai că n-au avut de cînd s-au născut nimic doar al lor, cum ar fi bunăoară nu o cameră, ci un aşternut, Vasile B. putea să spere că, prin căsătorie, tot calvarul acela periodic al mutatului dintr-un loc în altul şi dintr-un dormitor comun cu paturi suprapuse într-altul cu paturi duble avea să înceteze.

Vasile B. îşi imagina cum urma să se simtă cînd se va fi cazat definitiv, în apartamentul unei femei iubite şi cît de plăcut era să poţi spune „livingul nostru”.

Însă „baia mea” nu reuşea să zică nici atunci cînd folosea limbajul interior şi-şi putea permite orice fantezie. Cum să-ţi meargă mintea la un tip de bine pe care nu l-ai gustat niciodată? Toţi oamenii vor să ducă o viaţă mai frumoasă, mai confortabilă, dar dacă-i întrebi cum văd ei fericirea, familiile cu două camere cred că vor fi fericite în trei, iar vîrstnicii care s-au născut fără un pic de verdeaţă în faţa blocului închid ochii şi-şi amintesc de grădina bunicilor de la ţară.

Fata cu care s-a căsătorit Vasile B. nu numai că avea un apartament foarte încăpător, cu patru camere, fapt care, deşi n-ar fi recunoscut-o nici în ruptul capului, l-a făcut să se simtă un intrus în oricare din ele, mulţi ani după cununie. Dar apartamentul avea două băi.

„Atît de multe?”, s-a mirat ca prostul Vasile B.

„Cum multe? – a zis soţia mirată de deruta lui. Una pentru mine, alta pentru tine. Aşa-i normal, nu?!”

Întîrziind, pentru prima oară în viaţă, mai bine de un ceas în baie, Vasile B. s-a simţit stînjenit şi cumva dator. Dar fără să poată preciza cui. Parcă o voce tremurată şi supărată i-ar fi reproşat: „Vasile, tu-ţi pierzi vremea în cadă, în timp ce milioane şi milioane de oameni din lumea a treia nici măcar un duş nu-şi pot permite.”

Cînd tînăra lui soţie s-a întors de la serviciu şi l-a întrebat pe Vasile B. ce-a făcut toată ziua, dacă nu cumva s-a plictisit singur în casă, el şi-a luat inima-n dinţi şi a răspuns ca un om care zice adevărul, fiindcă nu mai avea ce pierde:

„Am stat circa patru ore în baie.”

„Serios? – s-a mirat ea. Şi ce-i cu asta? Află că eu, cînd am avut pentru prima oară o baie numai a mea, am stat opt.”

Taxa pe aşteptare

La ora trei fix, cînd primul schimb se revărsa în stradă, pe porţile larg deschise ale fabricii şi tot cartierul se umplea cu salopete murdare de ulei, copiii erau de mult ieşiţi pe trotuar, cu ochii aţintiţi spre mulţimea grăbită şi gălăgioasă. Fiecare zi semăna cu precedenta, dar copiii aşteptau şuieratul sirenei cu sufletul la gură, ca şi cum perseverenţa avea să le fie răsplătită, cîndva. Nimeni nu se întreba cum şi cînd, fapt ce nu-i împiedica să iasă zilnic pe trotuar, atinşi şi ei de frenezia valurilor de muncitori.

Dacă Vasile B., care n-avea nici un membru al familiei şi nici o rudă angajată în fabrică, ar fi fost întrebat ce aşteaptă, ar fi trebuit să răspundă că o minune. La cinci ani însă, cît avea atunci Vasile B., nu ştia ce-i aceea o minune. Şi nici cum se numea starea confuză care o anunţa, dar de aşteptat o aştepta.

Unii oameni trăiesc toată viaţa cu senzaţia că, într-o bună zi, ceva are să se întîmple totuşi.

Şi miracolul s-a petrecut. Dar unul atît de mic, încît era nevoie de multă imaginaţie şi de o anume ardere interioară ca să-l consideri miracol. O salopetă plină de ulei s-a apropiat de micuţul Vasile B. şi l-a întrebat: „Mă, tu pe mine mă aştepţi? Drăguţu' de tine! Ia de la nenea un bănuţ. De cîte ori o să te văd aici, ai de la mine să-ţi iei o bomboană!”. Şi, într-adevăr, i-a pus în palmă o monedă de nichel cu care-şi putea cumpăra de la băcanul din colţ o bomboană cam cît moneda de mare. Iar minunea a durat nu doar cîteva zile, ci trei ani, zi de zi neîntrerupt, preţ de vreo opt sute cincizeci de bomboane, dacă socotim că duminicile şi-n sărbătorile legale nu se muncea, iar o dată în an oamenii primeau concedii. Vasile B. îi ieşea salopetei pline de ulei în întîmpinare strigînd: „Taxa! Taxa!”, cum îl învăţase aceasta că trebuie să strige şi apoi fugea la băcănie.

Cum nimic nu părea să ameninţe relaţia dintre micul Vasile B. şi prietenosul necunoscut cu salopeta murdară de ulei, băiatul ţinea clipa în care primea bănuţul mai presus de lecţii şi de oricare alte evenimente din casă şi din şcoală. Toate se schimbau cu repeziciune şi-n cartier, cu excepţia momentului cînd răsuna sirena. Astfel că, deşi nici acest lucru nu l-ar fi putut defini în cuvinte, Vasile B. se închipuia bărbat în toată firea, ca taică-său, dar prezent zilnic, la ora trei fix în faţa porţii fabricii.

Într-o zi, necunoscutul n-a mai apărut. Şi după acea zi, niciodată. Vasile B. a continuat să-l aştepte cu un sentiment amestecat de durere şi resemnare. Invers faţă de ce simţise cînd avusese loc minunea.

O vreme, a ieşit la poartă, fără să poată spune ce aşteaptă. Bomboanele nu-l mai atrăgeau, cei mai mulţi muncitori ieşeau acum pe o altă latură a fabricii, salopetele nu mai erau pline de ulei, fiindcă nu se mai produceau locomotive, ci căzi de baie, dar senzaţia că un anumit lucru – nu ştia care – persista, ba chiar se croniciza, îl urmărea. Nu era o durere fizică, doar o senzaţie neplăcută, de tristeţe definitivă în partea stîngă a pieptului. O apăsare, ori mai bine o

convingere. Convingerea că altora li se pot întîmpla minuni care durează toată viaţa, dar că miracolele din viaţa lui aveau să fie – dacă vor mai avea loc vreodată – mici şi neînsemnate. De mărimea unei bomboane ieftine.

Iubirea cea mare

A existat şi în tinereţea lui Vasile B., ca de altfel în tinereţea multora dintre noi, un episod atît de confuz în ceea ce priveşte relaţia cu o persoană foarte iubită, încît, chiar şi acum cînd îşi aminteşte el, ar vrea să nu fi existat. Deşi, cum spunea cîndva un regizor de film sau de teatru – nu contează cine –, orice dramă, dacă trece destul timp peste ea, devine comedie.

Vasile B. a încercat să se sinucidă, deoarece fata cu care urma să se căsătorească din dragoste l-a părăsit fără nici o explicaţie. Fără să se fi certat, fără măcar să înţeleagă de ce. Trei lucruri au contat în luarea cumplitei decizii. Întîi că bărbatul cu care îl schimbase era secretar de partid pe facultate, adică un nenorocit de turnător. Al doilea motiv era în directă legătură cu primul: în timp ce-şi aştepta ca prostul logodnica, în holul principal, Vasile B. a fost chemat de o asistentă de la Socialism ştiinţific, la organizaţia de bază unde pe un ton ferm, de activist care conduce o plenară lărgită cu cadrele, secretarul de partid i-a cerut s-o lase pe Pamela în pace. Iar dacă avea cumva chef de scandal, putea să se considere ca şi exmatriculat. Al treilea motiv, însă, nu avea nici o bază logică.

Un om cu toate sentimentele bulversate se duce într-un parc pustiu, pe malul unui lac sau undeva unde poate să fie singur, ca să sufere nestingherit. Or, Vasile B. a urcat scara de serviciu pînă pe acoperişul facultăţii unde studenţii fără chef de şcoală făceau toată ziua plajă. Şi-n loc să se dezbrace, s-a dus drept spre balustrada dinspre bulevard, aplecîndu-se ca beat peste ea.

Colegii au crezut că i-a venit să vomite şi s-au repezit să-l ţină, numai Amazulea M., un tip mai în vîrstă, care avea obiceiul să repete fiecare an de cîteva ori, şi-a dat seama că era ceva în

neregulă cu Vasile. Luîndu-l prevenitor de umeri, l-a împins către pătura lui, zicîndu-i de mai multe ori: „Ce bine că te-am găsit! Mă, ce noroc c-am dat de tine, că aveam să-ţi dau o veste să mori, nu alta!”.

Lui Vasile B. i s-a părut probabil mai potrivit să moară la auzul unei veşti ieşite din comun, decît strivind cîţiva cetăţeni inocenţi care aşteptau autobuzul în staţie, aşa că s-a aşezat lîngă Amazulea ca-n transă şi a întrebat: „Ce-ai să-mi spui?”.

„Păi, asta voiam să-ţi spun – a zis Amazulea M., răsuflînd uşurat ca după eliberarea de o grijă veche şi peste puterile sale de mare –, că Diana, ştii tu care Diana, e topită după tine. Da' ştii, înnebunită de tot. Numai de tine-mi vorbeşte. Pe mine, dacă m-ar adora o fată atît de fatal, cum te iubeşte Diana pe tine, aş fi în al nouălea cer.”

„Care Diana?”, a întrebat Vasile B. ca unul scos pe mal dintr-un înec şi care-şi recapătă glasul treptat, minunîndu-se singur că mai e-n stare să deschidă gura.

„Cum care Diana? – s-a burzuluit Amazulea M. Fata îl divinizează şi el, boul, nici nu ştie care-i aia!! Cîte Diane cunoşti tu, mă, loază?!”

Vasile B. îşi revenise suficient ca să fie sigur că nu avea ştiinţă de nici o Diana frumoasă, tandră şi disponibilă, dar faptul că, exact în ziua în care fusese părăsit de o femeie, o alta se dădea în vînt după el, i se părea providenţial. Cineva, acolo sus, se îngrijea de toate. Cu încrederea în femei ca şi reparată, după o deziluzie ce părea în veci netratabilă, Vasile B. a mai întrebat iarăşi: „Care Diana?”. „Cum care, mă, ingratule! – a exclamat sincer afectat Amazulea M. Amanta mea! Azi noapte nu i-a tăcut o clipă gura. Gemea, urla, şi striga numele tău. Vasile-n sus, Vasile-n jos! Îţi imaginezi ce era în inima mea, ca bărbat?”

Ca şi însuraţi

La birou, colegii lui Vasile B. discută despre căsătorii şi divorţuri.

„Eu – se laudă Marin C. – am avut patru căsătorii şi toate reuşite. Dar nu aşa, stai o lună, vezi că nu merge şi te muţi la scara următoare, la Marcela, ci cu acte-n regulă, nenicule, cu popă, cu cărat cartofi în balcon pentru iarnă...”

„Cu acte – zice Gheorghiţă R. –, n-am fost însurat decît o dată. Dar ca şi însurat, nici nu mai ţin minte de cîte ori am fost. Că era o lună, că dura doi ani, ce contează o ştampilă acolo, de la primărie. Mai mult încurcă lucrurile. Eu eram bărbatul, ea femeia, ea făcea piaţa, dar cînd ajungeam la aprovizionarea de iarnă, cine căra cartofii? Masculul. Punea Gheorghiţă spatele la cartofi de se cocoşa!”

Pe Vasile B. cartofii îl constipă. Pe bază de cartofi, se poate spune că şi el a fost ca şi însurat de vreo cinci ori. Mai exact spus, ca şi divorţat. Din clipa în care se punea problema iahniilor de cartofi, ştia că urmează marea scenă a nepotrivirii de caracter. Indiferent cum era femeia cu care urma să se cunune, Vasile B. ştia că avea să se ajungă, într-o zi, şi la subiectul cartofi.

Blonde sau brune – cum spune şi romanţa aceea în care compozitorul pare să nu fi fost la curent cînd a pus-o pe note cu nici una din grijile aprovizionării de iarnă – prietenele lui Vasile B. ajungeau, după un timp de convieţuire fericită la aceeaşi concluzie: „Vasile, dragă, dacă vrei să ne restrîngem cu banii, trebuie musai să mănînci şi cartofi. Toată lumea, o dată la trei zile, găteşte cartofi. Hai, că nu te pun să mănînci cartofi din două-n două zile, că nu sîntem noi chiar calicii calicilor. Dar, dacă vrei să ne luăm mobilă, e obligat să o dăm un timp pe cartofi.”.

Mitică N. nu fusese ca şi însurat decît de două ori. Taciturnul de Claudiu S., despre care se zvonea că e homosexual, a zis şi el că dacă e vorba pe-aşa, adică de cartofi, a fost ca şi însurat de opt ori. Nimeni nu şi-l putea imagina pe snobul de Claudiu S., cu costumele lui de comandă şi cu cravatele lui italiene, cocoşîndu-se cu sacul de cartofi în spinare, dar ce motiv ar fi avut ca să mintă?

„Domnule – intră în sfîrşit în discuţie şi Marin R, cu vocea ironică şi tărăgănată a omului care, vorbind cel din urmă, are îndreptăţirea ca la şedinţele de partid să tragă concluziile –, nu eşti ca

şi însurat decît atunci cînd vin copiii. Vă zic eu, că-s bătrîn şi am mîncat mai mulţi cartofi ca voi toţi la un loc. Poţi să zici că eşti ca şi însurat. Dar nu poţi să zici că e ca şi cum ai avea copii."

Marin C., însă, o ţine pe-a lui: „Da' pentru copii, cine cară cartofii?".

Cina de aducere-aminte

La un an de la moartea unui artist, văduva i-a chemat pe apropiaţii acestuia, pe colecţionari şi pe cîţiva colegi la ceea ce ea numea „o cină de aducere-aminte". Masa fusese pregătită într-un restaurant modest unde răposatul obişnuia să întîrzie, uneori laolaltă cu clienţii obişnuiţi ai cartierului, la o bere. Dar tablourile cu care soţia umpluse pentru o după-amiază pereţii locantei, pasămite pentru a-i stimula pe invitaţi la unele luări de cuvînt cu trimitere la talentul celui dus dintre vii, erau tot atît de nepotrivite cu locul şi ocazia ca şi oaspeţii. Mulţi dintre ei, oameni cu stare şi cu un rost social care nu i-ar fi adus niciodată într-o bodegă atît de amărîtă.

„Acum, cînd s-a scurs un an de cînd iubitul nostru prieten nu mai e printre noi – şi-a început spiciul un colecţionar, pe care inimoasa soţie a defunctului l-a îmboldit să vorbească primul, ca urmare a bunelor relaţii avute cu pictorul şi a relaţiilor şi mai bune avute, cîndva, cu ea –, sîntem datori să spunem..."

Dar ce socotea el că erau toţi datori să spună n-a aflat nimeni. Nici atunci, nici mai tîrziu. Fiindcă un chelner a năvălit în sală cu tăvile cu antreuri şi atmosfera s-a înviorat brusc, în ciuda aerului monahal şi înţepat al văduvei şi a eforturilor ei de a o menţine, chiar şi după ce s-au servit două rînduri de ţuici, în limitele decenţei sau, mai bine zis, ale unei decenţe strict funerare.

Şi a devenit şi mai relaxată după ce Vasile B., principalul confident al artistului şi de la o vreme unul din clienţii emeriţi ai bodegii, a strigat: „Să ne trăiască sărbătoritul!". Nevasta artistului a părăsit imediat „cina de aducere-aminte", nădăjduind că nesimţiţii care se pretindeau prieteni ai mortului îi înţeleg gestul, că vor pleca spăşiţi pe la casele lor. Însă, chelnerii apucaseră de-

acum să aducă încă două rînduri de ţuici. Fapt care i-a făcut pe cei mai distinşi dintre meseni să conchidă că tavernele au totuşi farmecul lor, iar pe omul cu spiciul întrerupt înainte de a începe să afirme că nici una din poşircile cu nume celebre din cele mai scumpe restaurante franţuzeşti nu se compară cu un rachiu cinstit, de Piteşti.

La miezul problemei – fiindcă problema avea totuşi un miez, în ciuda faptului că văduva nu părea deloc genul de femeie în stare să-l intuiască – s-a ajuns abia spre dimineaţă, după ce patronul localului a reuşit, în sfîrşit, să se îmbete şi să cînte împreună cu distinşii săi oaspeţi: „Şi-altă dată, şi-altă dată o s-o facem şi mai şi mai lată!”.

„Bre, oameni buni!”, a zis cîrciumarul şi ca să fie sigur că toată lumea e atentă a adăugat „Mă, guguştiucii tatii dragi, ce poţi dom'le ca să spui despre un om care-i mort abia de un an? Ce se mai grăbesc muierile astea să ne facă decontul! La cîte parastase urmate de dans am organizat eu, măcar de un lucru sînt sigur: pe omul mort trebuie să-l lăsăm să se fezandeze cel puţin cinci ani, ca să pricepem ceva din el. După un an, zău aşa, parcă tot te aştepţi să-l vezi intrînd pe uşă.”

Ceea ce de altfel s-a şi întîmplat. Şi, pe moment, nu s-a mirat nimeni. Dovadă că, într-adevăr, rachiul de Piteşti, dacă e cinstit, e de o sută de ori mai isteţ ca toate poşircile de la restaurantele din centru. Şi chiar din Paris.

Podul de piatră a căzut lat/ Vom face altul şi mai scanat

Inspectorul şcolar îi ascultă pe copiii de la o grădiniţă cîntînd veseli nevoie mare: „Podul de piatră a căzut jos/ Vom face altul şi mai frumos” şi o întreabă pe educatoare dacă nu cumva prichindeii au greşit versurile, fiindcă un pod n-are cum să cadă altcumva decît jos. Să cînte mai bine: „Podul de piatră s-a prăbuşit/ Vom clădi altul mai reuşit”.

Educatoarea îi spune că asta obişnuiesc să cînte copiii din toate grădiniţele. „De cînd?”, se interesează inspectorul. Educatoarea e foarte stînjenită de întrebările bărbatului. Ce contează de cînd? Dintotdeauna. La fel cînta şi ea, pe vremea cînd era mică.

Inspectorului, cele două versuri i s-au lipit pe creier. Zice în gînd „Podul de piatră a căzut lat/ Vom zidi altul şi mai titrat” şi-şi dă seama că, deşi vrea să scape de nişte cuvinte care n-au nici un chichirez, locul lor e luat de altele şi mai aiurea. Ar vrea să-i citeze fetei două versuri miezoase, care să corespundă ultimelor instrucţiuni ale Ministerului privitoare la educaţia timpurie în grupuri mici, însă mintea i-a luat-o razna: „Podul de piatră a căzut sus/ Vom face altul şi mai exclus”. Apoi, „Podul de piatră a fătat joi/ Vom hali altul şi mai trifoi”. Şi tot aşa, pînă ce observă că educatoarea îl fixează cu nişte ochi speriaţi, ca şi cum i s-ar fi arătat, deodată, însuşi Satana în transă lirică.

Inspectorul o ţine însă pe-a lui, că versurile trebuie neapărat să aibă un înţeles, să conţină o învăţătură, o idee frumoasă, o morală. Dar cînd vrea să dea un exemplu, de cum ar trebui să fie nişte versuri reuşite, din gură îi ies numai absurdităţi: „Podul de piatră s-a trezit beat/ Vom face altul şi mai pătrat”, „Podul de piatră s-a fisurat/ Vom construi trei ca să ajungă la toată lumea”, „Podul de piatră e-ngîndurat/ Vom vorbi mîine cu Arafat”.

Spre seară, după ce face un duş şi-i cere soţiei să-i servească doar o salată uşoară de roşii cu brînză de oi, inspectorul iese în balcon, îşi aprinde o ţigară şi încearcă să se gîndească la incidentul de la grădiniţă ca la un vis urît care a trecut. Numai că visul urît nu a trecut. Dimpotrivă, e mai productiv ca dimineaţă. Iar domeniile în care inspectorul e inspirat sînt dintre cele mai variate: istorie, economie, fizică, igienă. Deoarece nu ştie ce să mai creadă, inspectorul şcolar îl sună pe un vecin de la cealaltă scară a blocului, despre care toată lumea vorbeşte că are o bibliotecă mare, şi-i istoriseşte întreaga întîmplare, precizînd că, deşi ar trebui să se impacienteze, se simte totuşi foarte bine. Şi, ca să nu existe nici un dubiu asupra a ceea ce simte, nu aşteaptă părerea vecinului cu bibliotecă, ci trage singur o concluzie: „Eu cred că aşa-i venea şi lui Eminescu. Îi venea. Şi p-ormă s-aşeza la scris. Mi-a venit brusc. Şi de atunci, îmi vine mereu. Mă rog, să zicem c-o să scriu. Dar de unde o să ştiu că am talent? Unde trebuie să mă duc? La o editură? La un cenaclu?”.

Vasile B. ascultă liniştit toată vorbăraia inspectorului şi zice: „Întîi la un cenaclu. Şi apoi la o

editură.”.

Dacă inspectorul şcolar, căruia îi venea probabil din nou, n-ar fi închis telefonul, presat de muze, ar fi auzit şi a treia posibilitate la care se gîndea Vasile B. şi care, deşi nu-l mai asculta nimeni, o şi rosteşte: „Dar cel mai bine ar fi la un psihiatru”.

3 Mda? Hmm!

Cînd Vasile B. i-a întins mîna noului său coleg de grupă de la facultate, Pompiliu S., şi i s-a prezentat, aşa cum a crezut de cuviinţă că e bine dacă schimbi dintr-o dată anturajul, acesta s-a uitat întîi la ea ca un dermatolog care contemplă o erupţie de piele şi i-a apucat-o delicat, ca un enoriaş obligat să atingă un crucifix pupat pînă atunci de mii de babe habotnice.

„Pe mine – a zis cu inima deschisă şi glasul ferm Vasile B. – mă cheamă Vasile B. Pe tine cum te cheamă?” Pompiliu S. s-a gîndit niţel, ca orice om luat pe nepregătite de o întrebare deosebit de perfidă, şi a răspuns ferindu-şi privirea: „Mda? Hmm!”.

Timp de cinci ani, Vasile B. a stat de mai multe ori de vorbă cu Pompiliu S. Conversaţiile, altfel nu lipsite de cursivitate, s-au desfăşurat după acelaşi tipic: Vasile B. spunea ceva sau întreba ceva, sau mormăia ceva, iar Pompiliu S., despre care toată lumea socotea că-i e prieten apropiat, fiindcă îl urma peste tot ca un valet de casă mare, la doi-trei paşi în urmă, zicea şi el, chibzuind adesea vreme îndelungată la ce avea să-i iasă din gură: „Mda? Hmm!”.

Chiar şi la seminarii, cînd un asistent care nu-i ştia încă obiceiul, i se adresa cu fraza tip a asistenţilor care îşi respectă studenţii: „Ia să ascultăm şi opinia domnului Pompiliu S.!”, Pompilică ofta lung, pregătit parcă să ia taurul de coarne, indiferent de rezultatul final al înfruntării, şi după ce-l lăsa pe om să aştepte minute întregi zicea: „Mda? Hmm!”.

Cu Pompiliu S., Vasile B. nu s-a mai văzut de vreo douăzeci de ani. Unii oameni dispar şi nu le remarci dispariţia. Şi, fiindcă există o dreptate pe lume, nu le remarci nici reapariţia. Apariţia şi dispariţia sînt la ei

fenomene naturale care nu mai miră pe nimeni. Ce credeţi c-a zis Pompiliu S. cînd a dat nas în nas, în Piaţa Obor, cu Vasile B. şi acesta a exclamat: „Ia te uită, aici erai!?”. Pompilică a cugetat cam un minut şi jumătate dacă se găsea într-adevăr acolo unde susţinea Vasile B. că-l vede şi, fiindcă vechiul său coleg de grupă nu greşea foarte mult, a mormăit: „Mda? Hmm!”.

Cine nu-l ştia dinainte putea să creadă că zice „Mda” doar pentru că era bine-crescut, dar zicea şi „Hmm”, întrucît e preferabil să păstrezi o cîtime de îndoială chiar şi în cele mai clare situaţii.

Întors acasă, Vasile B. i-a relatat soţiei ciudata sa întîlnire cu Pompiliu S.: „Ştii cine-i Pompiliu – a zis el –, că

ţi-am povestit de multe ori ce fel de ins era!”.

Doamna Vasile B. şi-a privit soţul cu nişte ochi ceţoşi, fie din cauza cepei pe care o toca, fie din alte motive şi, încercînd să-şi aducă aminte de persoană, a răspuns cu gîndul dus: „Mda? Hmm!”.

Cu aprobare pentru Trabant

Deşi porţile depozitului de Trabanturi se deschideau la ora 7, iar contabilitatea îşi începea treaba abia la 8, toţi cei 40 de fericiţi posesori ai aprobării pentru maşină se adunaseră, cum spun judiciarii, la locul faptei încă de cu noapte. Unii de la 5, alţii de la 3 şi vreo cîţiva de cu seară. Printre ei şi Vasile B. căruia, la 6 şi 35 de minute, în dimineaţa frumoasei zile de 11 mai 1979, i-a trecut brusc prin cap ideea că de îndată ce porţile or să se dea în lături, oamenii or să se bulucească la ghişeu ca disperaţii. Şi că toată veghea lui de o noapte, lîngă lacătul „Bazei de desfacere” nu mai însemna nimic. La coadă la lapte sau la unt, oamenii, cu excepţia cîtorva mai obraznici, cunoscuţi de tot cartierul, îşi respectau sosirile. La coadă la carne însă, numărul celor care moţăiau cuminţi la locurile lor toată noaptea, ca să se repeadă în faţă şi să dea tot rîndul peste cap de îndată ce se zărea camionul cu oase, creştea de la o zi la alta. Regulile cozii la unt, prin urmare, nu însemnau nimic pentru coada la carne. Fiecare coadă avea logica ei.

În temeiul acestui fapt, Vasile B. s-a gîndit că la Trabanturi coada s-ar putea să nu mai aibă nici o logică.

„Oameni buni – le-a zis el celor 40 de aşteptători cu aprobarea în buzunar –, haideţi să fim şi noi o dată ca nemţii, civilizaţi. În depozit se găsesc fix 40 de maşini. Le-am numărat şi le-am tot numărat cu toţii. Dumneavoastră, domnul care v-aţi căţărat pe gard, cîte aţi numărat?”. „Păi, fix 40”, a răspuns domnul care, de cîteva ore, numai asta făcea, se urca şi cobora de pe gard numărînd Trabanturile.

„Deci – a conchis Vasile B. –, ce-i al nostru e pus deoparte. De ce să ne împingem şi să ne certăm ca animalele?”

Şi oamenii au înţeles. Ce spusese Vasile B. avea mai multă logică decît coada la lapte. Puteau să fie şi ei, o dată, civilizaţi fără să piardă nimic.

La ora 7, cînd portarul a descuiat lacătul şi a deschis larg porţile de fier forjat, cei 40 de fericiţi posesori ai aprobărilor s-au desfăşurat în lanţ de trăgători şi au înaintat civilizat, ca nemţii, primii zece-doisprezece paşi. Dar de îndată ce domnul care se căţărase tot timpul pe gard a lungit niţel pasul, luînd un avans de un piept, ca la cursele de sprint, toţi cei 40 de seminemţi au rupt-o la fugă spre ghişeu.

Norocul lui Vasile B. a fost că la 7 şi 4 minute, cît arăta ceasul său, Ruhla, în dimineaţa frumoasei zile de 11 mai 1979 cînd s-a declanşat startul în alergarea pe viaţă şi pe moarte pentru un loc în faţă, la ghişeu, i-a trecut prin cap o a doua idee. Mult mai deşteaptă decît ideea de la 6 şi 35 de minute. Iar confirmarea că era într-adevăr mai bună ca prima i-a venit imediat, în momentul în care primii ajunşi în faţă au început să urle şi să leşine striviţi de ultimele valuri ale plutonului. Cel mai rău o păţise domnul care numărase maşinile din depozit, toată noaptea. Zăcea fără cunoştinţă pe o bancă de lemn, cu aprobarea făcută ghem în pumn.

„De ce-om fi noi, românii, atît de tîmpiţi?”, l-a întrebat pe Vasile B. un ins mărunţel care încheia coada cu un aer resemnat. „Oricum ajunge cîte o maşină la fiecare!”

Uitîndu-se mai atent la insul care n-o rupsese la fugă împreună cu ceilalţi şi care rostea nişte cugetări atît de adînci, privitoare la prostie şi nechibzuinţă, Vasile B. a remarcat că acesta avea un picior de lemn.

Editura LiterNet 2005

Umbra care-ţi spune cine eşti

Cred că l-am întîlnit pentru prima oară – îşi aminteşte Vasile B. –, în urmă cu patruzeci de ani, în sala de audiţii muzicale la căşti, a Bibliotecii centrale. Intrînd pe uşa sălii, am văzut două rînduri de bănci şi-n ele vreo opt persoane care clătinau alene din cap sau fixau cu privirea împăienjenită de hipnoza muzicii un punct în infinit. Un singur bărbat părea oricum detaşat de problemă, în sensul că, deşi avea căşti şi-şi bălăngănea bila mare şi aproape chealã în ritmul unei melodii doar de el auzite, îi întîmpina cu un surîs de amfitrion pe cei nou-sosiţi. Şi-i însoţea cu acelaşi zîmbet exagerat de voios, pînă ce-i vedea înfundaţi în scaun şi împachetaţi în cabluri, partituri şi căşti. M-a salutat ca pe un vechi prieten al casei şi m-am simţit obligat să-i răspund la salut ca unuia care stăpînea toate rosturile ei. Apoi am continuat să-i răspund la salut, oriunde ne-am întîlnit, vreme de patru decenii, deşi custodele sălii m-a prevenit chiar de la început că-i sărit de pe fix, dar că nu face rău nimănui, îi plăcea să fie ceremonios, să se ia în seamă. La ochişorii lui încercănaţi, voioşi, verzi şi iscoditori, la calviţia sa timpurie îi mai trebuia cîteva atribute trupeşti să te convingă că nu-i tocmai întreg la minte. Iar Dumnezeu fusese în felul său foarte generos: îi dăduse două picioare întregi, dar scurte, un dos foarte muşchiulos şi, din cauza scurtimii picioarelor, extrem de agitat, ca şi cum dosul avea alte treburi de făcut decît stăpînul său. Mai avea ciudatul acela o barbă albă şi lungă, de profet. Şi, parcă în compensaţie, un bust ceva mai lung decît s-ar fi potrivit cu înălţimea. Cineva tăiase, parcă, doi oameni la mijloc, unul înalt şi altul scund, dar cînd să-i lipească la loc, îi lipise greşit.

L-am reîntîlnit ulterior, de sute de ori – continuă Vasile B. –, în cele mai neobişnuite locuri şi anturaje. Se purta ca şi la sala de muzică a BCS, ca una dintre persoanele fără de care evenimentele nu-şi găseau raţiunea. Nu se întindea la conversaţii. Doar saluta în dreapta şi în stînga, ca omul care pusese demult lucrurile la punct cu absolut toţi cei cu care îşi dădea bineţe, iar cuvintele nu făceau altceva decît să dăuneze relaţiei. Reuşea să salute întotdeauna primul, poate şi pentru că, exact ca şi mine, oamenii pe care îi urmărea cu privirea pînă ce şi-o încrucişa cu a lor, încercau să-l evite. Sau măcar să n-o facă el, cel întîi.

Nu am întrebat niciodată pe nimeni, cine e şi ce învîrte, deoarece, trecînd vremea, am dezvoltat simţămîntul stînjenitor că pe măsură ce aş fi aflat mai multe despre el, aflam ceva neplăcut şi despre

mine. Era ca o umbră pe care nu era deloc recomandabil s-o cercetezi. Ca acei cîini vagabonzi cărora e suficient să le dai puţină atenţie şi să nu mai scapi de ei niciodată.

Într-o zi – îşi încheie Vasile B. povestirea –, cînd aproape m-am ciocnit cu umbra mea cu picioare scurte, la un colţ de stradă pustie, am fost gata, gata să-i vorbesc. Mai ales că s-a oprit şi m-a privit, ca şi cum sosise în sfîrşit şi clipa unei lămuriri. Am bîiguit însă un „Noroc şi sănătate" şi am lungit pasul, fără să mă uit în urmă. M-am simţit ca în ziua în care un tribunal trebuia să pronunţe un verdict: „Vasile, astăzi vei şti cine eşti şi cum ai trăit!".

Fugind, am mai obţinut o amînare. Dar pentru cît timp? Sînt atîtea străzi goale în Bucureşti şi la capătul fiecăreia din ele te aşteaptă un colţ!

Experienţă americană

Omul care se descurcă, nu-i musai şi isteţ. Sau poate că e, dar întîi e încurcat. Cînd m-am dus eu în America, după bani – i se destăinuie lui Vasile B. bunul său prieten din copilărie, Sorinel W. –, eram tare încurcat cu paralele. Dacă ar fi fost să le spun românilor cu care aveam de-a face, în ce situaţie mă găseam, nu ştiam să le zic decît jelania aceea obosită a emigrantului: „Frate, dă-mi un pahar cu apă, că de foame ce-mi e, n-am unde dormi la noapte!". Am şi folosit-o de vreo două ori, dar n-a ieşit nimic. În America, e nevoie mereu de ceva nou. E un lucru pe care-l ştiu toţi. Mai ales cerşetorii. Or, ce eram eu, dacă nu un cerşetor cu studii superioare, care alerga dintr-un loc în altul după ceva de lucru?

În America însă, nu obţii mai nimic dacă ceri. În America, soliciţi. În America, toată lumea te ajută. Dar nu cu bani. În America, dacă vrei să fii ajutat trebuie să-i dai de înţeles asta, persoanei cu care stai de vorbă, astfel încît ea să te întrebe: „Cu ce pot să te ajut?". Dacă, de exemplu, ai o treabă şi n-ai bani nici de autobuz, spui aşa: „Cu un bilet de autobuz, parcă m-aş rezolva!". Iar persoana îţi cere imediat permisiunea să-ţi cumpere ea, un bilet. Şi pentru că în America un dus-întors costă doar cu puţin mai mult ca un dus, persoana aceasta, foarte prevenitoare cu sentimentele omului ajuns la ananghie, se explică: „Eu aşa fac întotdeauna şi aşa să faci şi tu." De fapt, nici nu ţi-a cumpărat un bilet, ci doar te-a învăţat

cum funcţionează America. Dacă ţi s-a rupt cămaşa, nu-ţi cumpără nimeni alta. Dar fiecare e dispus să te ducă la magazinul de unde-şi cumpără el cămăşi la jumătate de preţ, faţă de cele de aceeaşi calitate dar mai scumpe. Şi să-ţi facă o demonstraţie de eficienţă la cumpărături. „Uite, aşa să faci de acum înainte!”, zice americanul, mîndru de experienţa lui în comerţul la jumătate de preţ. „Şi, aşa ţi-au rămas în buzunar cincizeci de dolari.” Tu îmbraci cămaşa, care-i doar un obiect didactic, dar de mulţumit, îi mulţumeşti pentru cei cincizeci de dolari pe care nu-i ai, deşi i-ai cîştigat datorită lecţiei sale.

Eu, mă, Vasilică – a mai zis scurtîndu-şi brusc povestea Sorinel W. –, mi-am pus la punct o frază cu care le deschideam la fix americanilor pofta de a mă ajuta să profit de oportunităţile ţării lor. O lună întreagă am pritocit fraza asta, pînă ce mi-a ieşit. Pur şi simplu, mă întrebam cu glas tare cum s-ar putea să fac cutare sau cutare lucru şi, de îndată, se găsea cineva să mă înveţe. O frază nu mai mare de douăzeci de cuvinte. Parc-aş fi umblat cu o legătură mare de chei, aşa era fraza aia, şi fiecare cheiţă îţi deschidea uşa într-o cameră şi mai mare.

- Care-i fraza, mă Sorinele?, l-a întrebat Vasile B. pe Sorinel W., în felul în care-l întrebi pe un prieten din copilărie un secret care trebuia să rămînă între voi.

Iar Sorinel *W.* a răspuns: „Degeaba o memorezi aici. Trebuie să mergem amîndoi în America, să te-nvăţ cum s-o foloseşti. Dar plăteşti tu drumul! Şi iei bilete dus-întors, că revine mai ieftin.”.

Iubit de natură

Orice om care merge întîia oară la pescuit, împreună cu un văr tembel, dar născut şi trăit pe malul apei, realizează, dacă-l duce capul, un fapt destul de stînjenitor: că nu-i destul să-ţi placă natura; mai trebuie, ca şi natura să te placă pe tine.

Descoperi asta şi dacă persoana care te învaţă cum să pui rîma-n cîrlig şi să arunci undiţa nu-i un văr tembel, ci un om cu oarecare experienţă la prins peşte. Atît doar că pescuitul, alături de cineva din familie despre care ţi se spusese că e mai aparte şi nu că-i sărit bine de pe fix, îţi poate prilejui nu numai simple constatări de la faţa locului. Poţi să ai revelaţia faptului că logica naturii se deosebeşte mult de a oamenilor.

Iar dacă ţi se întîmplă ce i s-a întîmplat lui Vasile B. cînd s-a dus cu Mitel N., un văr de-al doilea din partea mamei, la ciortănei pe Corotişca, poţi să te întrebi dacă nu cumva lumea e croită, cîteodată, pe dos. Sau şi mai rău, să ajungi la concluzia că, din punctul de vedere al naturii sau, mai bine zis, al locului unde Corotişca face un cot ca să se verse puţin mai departe în Dunăre, tu, şi nu vărul Mitel N., eşti niţel mai aparte.

La undiţe nu putea fi nici o deosebire, deoarece Mitel N. l-a lăsat pe Vasile B. s-o ia pe aia care-i plăcea. Fiind două, Vasile B. a zis că-i e indiferent, dar a ales-o pe cea din stînga.

Pe mal, s-a aşezat fiecare cum i-a venit mai bine.

Iar la rîme iarăşi nu încăpeau deosebiri. Toate erau vineţii şi groase ca nişte crenvurşti vii.

Timp de vreo patru ceasuri, Vasile B. şi Mitel N. au aruncat nada în acelaşi loc, au azvîrlit plumbii cam în acelaşi loc, s-au uitat la plută cu aceeaşi privire lipsită de umbra inteligenţei pe care o au la pescuit nu numai verii cu mintea în vacanţă, ci, uneori, şi cercetătorii ştiinţifici de la Academie. I-a bătut soarele în cap la fel de tare şi au mîncat senvişuri cu brînză din aceeaşi traistă. Numai că Mitel N. scos ciortan după ciortan, în total douăzeci şi trei, în vreme ce la Vasile B. n-a muşcat nici unul.

Şi ce era cu adevărat supărător pînă în punctul de a face dintr-un ghinion o întreagă filozofie a nedreptăţii, era felul în care vorbea smintitul de Mitel N. cu peştii. Îi ademenea ca pe nişte făpturi ale Domnului, cu mult mai puţin creier decît el, însă ascultătoare şi gata să sară direct pe tabla pentru saramură numai să-l vadă pe Mitel fericit. Vărul tembel chiar că era fericit: fluiera, ţopăia, conversa cu ciortanii, unuia chiar i-a zis: „Aoleo, ce nasol eşti!” şi i-a dat drumul înapoi, în apă.

„Nu e corect!”, a exclamat la un moment dat Vasile B., vrînd probabil să spună că lumea e alcătuită strîmb şi că atîţia oameni harnici, cinstiţi, strîngători şi fideli soţiilor lor n-au nici o satisfacţie în viaţă, nici măcar pe aceea de a prinde cîţiva chitici într-un canal forfotind de peşti, în timp ce unora, care nu-şi pun niciodată întrebarea cît de fericiţi sau nefericiţi sînt, care, pur şi simplu, mănîncă, beau, se cacă, vorbesc aiurea şi dorm duşi, natura le dă tot ce poftesc. Ba chiar, şi douăzeci şi trei de peşti mari şi plini de icre.

„Ce nu-i corect?”, a întrebat pe drumul de întoarcere acasă Mitel N.

„Băţul!”, a zis Vasile B. „Al meu e parcă mai scurt.”

Un altul ar fi înţeles sarcasmul lui Vasile B. Nu însă şi Mitel care, pentru că nu reuşea să-i asigure ideii – cum spune Hegel într-una din cărţile – pragul de generalitate unde aceasta se transformă în concept, a răspuns cu toată convingerea: „Data viitoare, ţi-l dau pe ălălant.”.

Un turnător în familie

În zorii zilei de 14 noiembrie 1962, în timpul gustării de dimineaţă, Vasile B. a fost chemat la biroul comandantului şcolii de subofiţeri de intendenţă, unde reuşise cu media 9,14, ca să i se comunice în mod oficial că e exmatriculat, deoarece taică-su ţinea un atelier clandestin de sudură.

„Mă, băiatule – i-a zis colonelul, mai curînd stînjenit, decît supărat –, trebuia să declari şi găseam noi o soluţie. În fapt, nici nu te dăm afară pentru prostia lui taică-tu, ci pentru minciună.”

„Dar tata nu are atelier de sudură – a îngăimat Vasile B. –, fiindcă e contabil.”

„Uite, şi acum vorbeşti în dodii! – a zis colonelul. Chiar asta scrie în denunţ, că deşi e contabil, se ocupă clandestin cu sudura.”

Vasile B. însă o ţinea pe a lui, că nu era adevărat, că îi voia cineva răul.

„Eu te-aş crede. Şi dacă denunţul ar fi venit numai la noi – a mai zis colonelul –, trimiteam un delegat să verifice. Dar persoana care-ţi vrea răul a scris peste tot. Şi nu o singură dată. Uite ce zice în ordinul de zi de la statul major: «în urma numeroaselor sesizări primite de la oamenii muncii... etc., etc.». Vezi că s-ar putea să fie careva din familie.”

Timp de douăzeci de ani, oriunde s-ar fi angajat şi orice şcoli ar fi urmat, Vasile B. era chemat să dea explicaţii detaliate în legătură cu atelierul de sudură. Se făcuseră mai multe descinderi, de la primăria oraşului i se eliberaseră nişte hîrtii din care reieşea că taică-su lucra ca socotitor contabil la un centru de colectat ouă şi că nu deţinuse niciodată mijloace fixe din care să scoată venituri ilicite. Totuşi, denunţurile continuau să sosească. Iar pentru că pe şefii şi pe directorii lui problema îi depăşea – cum declarau ei

înşişi –, era sfătuit să plece. Şi să rezolve, dracului, odată povestea cu atelierul de sudură.

Tot umblînd pe la unii şi la alţii, ca să scoată noi adeverinţe privitoare la faptul că taică-su nu lucra pe sub mînă sudură, Vasile B. a început să fie numit „ăla cu atelierul de sudură”. Or, precizarea echivala cu o condamnare, întrucît nu exista în toată România o instituţie care să verifice şi să combată părerile colectivelor de oameni ai muncii. Pînă la urmă, ceva bun tot a ieşit din nebunia asta. Un şef de cadre i-a arătat cîteva denunţuri, avînd acelaşi scris. Din felul în care erau întocmite scrisorile către autorităţi, din argumentele mereu reînnoite şi sporite cu care îşi justifica delaţiunile, reieşea că persoana era cineva din familie. Dar cine – se întreba Vasile B., tot umblînd să compare scrisul verilor, cumnaţilor, unchilor, cuscrilor şi nepoţilor din marele lor trib, răsfirat în trei cartiere – şi mai cu seamă, de ce? Mai tîrziu, cînd a aflat că şi alţii aveau cîte un turnător în familie care stăruia decenii de-a rîndul să le strice viaţa, să-i tragă în jos, să nu-i lase să se ridice deasupra tribului, nu s-a mai întrebat cine şi de ce. Şi nici măcar cîţi, fiindcă la recensămînt a avut toate răspunsurile pe care le dorea. Sau cel puţin la recensămîntul de prin anii '70, în care se spunea că în România fuseseră numărate 5 712 308 de familii.

Numai calităţi

La concursul pentru ocuparea unui post de referent-consilier s-au prezentat douăzeci şi şapte de candidaţi. Vasile B., care supraveghea sala unde cei douăzeci şi şapte scriau de zor, s-a gîndit că testul era totuşi prea simplu. Şi că se putea trezi cu mai multe referate la fel de corecte. Dacă textele erau perfecte, ar fi urmat să selecteze dintre autorii lor un individ cu caracter. Or, la caractere, Vasile B. nu se pricepea. Iar şeful său nici atît, din moment ce-l desemnase tocmai pe el să-i aleagă consilierul. Cum putea un spirit atît de analitic, ca al lui Vasile B., să aprecieze un alt analitic? Sau cum se exprimase odată un prieten de-al său, pictor, într-o şedinţă de partid în care un alt artist, secretar BOB, îi criticase maniera de a picta: „Bă, tovărăşeilor, un subiectiv nu poate să judece un alt subiectiv!”.

Trecuseră de acum vreo douăzeci de minute din cele două ore cît ar fi fost să ţină examenul, cînd Vasile B. i-a anunţat că la lucrări cu aceeaşi notă, cîştigă concurentul care o predă primul.

Pe loc, toate cele douăzeci şi şapte de pixuri au prins să scîrţîie agitat şi ascuţit, ca şi cum s-ar fi dat

startul din mers la o cursă de automobile mici, dar nervoase. Sau poate că scîrţîiau rotiţele gîndirii în creierele mînuitorilor de pixuri. Brusc, în sală, a început să se simtă un damf acru de năduşeală bărbătească, de sub braţe şi de pe şira spinării, parfumul clasic al sălilor de examen, fapt ce însemna că oamenii gîndeau accelerat. Primul a terminat în treizeci şi patru de minute un ochelarist cu două facultăţi la zi şi una prin corespondenţă. După ce şi-a aruncat ochii pe foile lui, Vasile B. a ştiut că acesta era cîştigătorul.

Problema a apărut abia după ce şi-a predat testul penultimul candidat. În sală mai rămăsese, aşadar, un domn trecut bine de cincizeci de ani, care, săracul, mai mult ştergea decît scria. Şi care a cerut să i se permită să rămînă în sală pînă ce avea să sfîrşească. După cinci ore, de la terminarea timpului convenit pentru test, el încă mai scria. Era însăşi imaginea seriozităţii şi devotamentului în muncă. Prin comparaţie, toţi cei douăzeci şi şase de scribi care-şi predaseră în urmă cu cinci-şase ore dosarele, păreau superficiali şi lipsiţi de caracter, îţi venea să spui: „Iată funcţionarul care mai bine moare decît să nu-şi facă datoria!”.

„Măi, Vasile, ăsta tot mai munceşte?” – a întrebat şeful, văzîndu-l pe candidat scriind şi ştergînd îndîrjit.

„Tot!”, a răspuns Vasile B.

„Măi, Vasile, şi zici că-ţi pare prost?”

„Sigur e prost”, a răspuns Vasile B.

„Măi, Vasile. Tu ai mai întîlnit un funcţionar ca el, gata să-şi dea duhul la serviciu?” – a spus şeful.

„Nu!”, a răspuns Vasile B. sincer, dar evident speriat de ideile care îi treceau prin cap şefului. Fiindcă şi acestuia i se auzeau rotiţele mai neunse, scîrţîind cînd lua singur o hotărîre.

„Măi, Vasile, eu aş mai chibzui puţin pe cine să angajăm. E prost, dar e cinstit.”

„De unde vă daţi seama?”, a întrebat cît putea el să fie de politicos în clipe ca acelea în care nimeni n-ar fi putut stabili, pe loc, care din doi era mai prost: şeful sau candidatul.

„Păi, nu trebuie să-mi dau seama. Aşa simt eu!” – a răspuns meditativ şeful, ca unul care îşi

rememorează în **3** cîteva fracţiuni de secundă întreaga viaţă.

Colegul apocaliptic

De cîţiva ani buni, Vasile B. e apelat, la cele mai nepotrivite ore, de un fost coleg de serviciu care-i cere să intervină pe unde trebuie, în legătură cu unele abuzuri de la el, din sat. Telefonista care-i face legătura cu acest fost coleg întreabă: „Primiţi apelul?” şi-i face imediat legătura, fără să mai aştepte răspunsul. După felul cum omul de la capătul firului lungeşte cuvintele, se înţelege că e beat. Cînd e treaz, nu sună niciodată. Astfel că poţi să presupui orice. Că, atunci cînd e treaz, nu se întîmplă nimic sau că alcoolul îl face să vadă ce alţii ignoră.

Vasile B. habar n-are cine-i persoana care zice c-au lucrat o vreme în acelaşi birou, ba chiar că erau prieteni. „Să nu cumva să spui că nu ştii cine sînt!”, l-a mustrat chiar de la prima convorbire amicul, iar Vasile B. a înghiţit în sec şi l-a asigurat că l-a recunoscut din prima clipă.

Uneori, telefonează de cinci-şase ori într-o zi, alteori nu dă nici un semn de viaţă luni întregi. Şi, deodată, ca şi cum ar relua o discuţie întreruptă cu numai un sfert de ceas în urmă, deşi de la ultimul lui apel s-a scurs aproape un an, fostul coleg îl sună în zori, şase fix, ca să-l întrebe dacă a rezolvat ceva în problema în care-l rugase.

În primii ani, Vasile B. şi-a muncit mintea să-şi aducă aminte care era problema şi dacă îi stătuse în puteri să-i dea de capăt. Dar cum chestiunile în care îl solicită omul acela de departe sînt direct proporţionale ca importanţă cu numărul de pahare băute, îi răspunde de fiecare dată: „Da, poţi să stai liniştit, că treaba e ca şi făcută!”. Şi trec la alt subiect. De la un timp, nici nu apucă Vasile B. să spună „Stai liniştit, totul se face!”, că fostul coleg – sau poate unul dintre glasurile prin care destinul îi atrage atenţia lui Vasile B. că unele lucruri nu pot fi schimbate, orice ai face – se grăbeşte să-i comunice un abuz şi mai mare: primarul conduce un camion, deşi nu are decît carnet categoria A!

În funcţie de cît e de beat, fostul coleg de serviciu al lui Vasile B., retras după ce s-a pensionat în satul Stroieştii Noi, comuna Capra, stabileşte legături cauzale între întîmplările din Stroieştii Noi, comuna Capra şi corupţia de la judeţ. Sau şi cu masoneria mondială.

Dacă sună spre miezul nopţii, Vasile B. ştie de acum că orice incident de la el din sat are o legătură cu politica evreilor din Golf. Pe la opt seara, cînd e doar niţel afumat, simţul apocalipsei, îndelung exersat prin cele o mie de deca de vin pe care le scoate cu via din spatele casei, nu bate mai departe de graniţele judeţului. Dar vinerea, cînd televiziunile dau cîte două filme, unul după altul, adulmecă dezastrele ce stau să se prăvălească peste omenire şi dincolo de Washington, pînă în California.

„Vasile – zice el, ca unul care îi iartă pe toţi, deci şi pe Vasile B., fiindcă sînt orbi şi surzi –, ascultă aici la mine, e nenorocire. Nu mai avem curent electric de o săptămînă. Vezi legătura?”

„Sincer, n-o văd”, răspunde Vasile B.

„Dar ce-i în Irak, ştii, nu-i aşa?”.

„Ştiu”, răspunde Vasile B.

„Păi, ia gîndeşte-te. Şi te sun eu peste cîteva minute să-mi spui la ce concluzie ai ajuns.”

Peste trei luni, cînd fostul coleg – sau poate vocea destinului – se aude din nou în receptor, Vasile B. nu mai ştie ce să creadă: omul e nebăut şi, în sfîrşit, are un timbru uşor de recunoscut. E într-adevăr un fost tovarăş de muncă, Marin V.

„Ce s-a mai întîmplat?, întreabă Vasile B. Ce nenorociri mai sînt pe la voi, prin sat?”

„Una singură, dar mare de tot – răspunde Marin V. –, a fost arşiţă şi via e moartă. Toate viile sînt la pămînt. Ce-o să ne facem, bieţii de noi, numai Dumnezeu ştie!”

Lecţia de distanţe

Orice om a păţit cîndva un necaz de care nu vrea să-şi amintească. Necazul pe care Vasile B. ar vrea să-l uite pentru totdeauna, dar nu reuşeşte, e chiar o uitare.

La vîrsta de 24 de ani, Vasile B. s-a îndrăgostit de o colegă şi a cerut-o în căsătorie, urmînd să facă nunta spre toamnă, după ce se vor fi întors din vacanţă: el dintr-un capăt al ţării, fata din celălalt.

Aşa făceau toţi studenţii din ultimul an, cînd începeau să se gîndească la repartiţii şi la modul în care puteau păcăli comisiile ca să capete un post mai aproape de casă: se îndrăgosteau pe capete şi se căsătoreau la repezeală.

Acasă, la maică-sa, Vasile B. n-avea telefon. Şi chiar să fi avut, faptul nu rezolva nimic, deoarece nici fata lui, acasă la maică-sa, n-avea. În prima săptămînă, Vasile B. i-a expediat zilnic cîte o scrisoare, unde îi povestea cît o iubeşte şi că-şi omoară timpul la pescuit. În cea de-a doua săptămînă, mai exact spus din ziua în care crapii au tras mai bine ca plăticile, relatările despre crapi au devenit mai lungi decît jurămintele de iubire.

Logic – ar zice pescarii. Odios – ar zice fetele care aşteaptă să se mărite. Însă, doar Dumnezeu poate şti cît de logică sau odioasă e inversarea raporturilor crapi-iubire în corespondenţa tinerilor mistuiţi de o pasiune. Plecînd în zori la peşte şi întorcîndu-se complet stors de puteri seara, însă cu o traistă de şapte-opt kile de peşte atîrnată de cadrul bicicletei sale cu motor, Vasile B. a contractat, dacă se poate spune aşa, o amnezie: a uitat pur şi simplu să-i mai scrie logodnicei. Iar în a treia săptămînă, a uitat şi că are o logodnică. I-au ieşit brusc din cap toate: şi nunta, şi sentimentele, şi ideea de a-şi aduce nevasta în faţa comisiei de repartizare la posturi, cu burta la gură, pentru cele cincizeci de sutimi, cît li se adăugau studentelor însărcinate la media finală.

Înainte de culcare, Vasile B. simţea, e drept, o greutate în piept, ca atunci cînd ai o presimţire rea ori o grijă mare. Însă, dimineaţa nu mai avea apăsarea în piept. Şi încăleca pe bicicletă

sprinten şi cu conştiinţa purificată de somn ca după spovedanie.

Cînd, spre sfîrşitul vacanţei, şi-a adus în sfîrşit aminte de motivul pentru care avusese sfîrşeala aceea în plexul solar şi i-a povestit unui tovarăş de dat la crapi – profesor de fizică şi constituţie la şcoala ajutătoare „M. Viteazul” –, ce i s-a întîmplat, că a uitat cu totul de fata lui şi de însurătoare, acesta l-a lămurit că n-are nici o vină şi că nenorocirea i se trage nu de la peşte, ci de la distanţă.

„Iubirea – a zis profesorul, aducînd discuţia pe un teren care îi era familiar – scade invers proporţional cu pătratul distanţei. Şi, dacă vrei să ştii adevărul, dragostea ta pentru fata aia a fost tot timpul mai mare, deşi te simţi foarte vinovat. Fiindcă noi ne găsim la numai 218 kilometri de Bucureşti, adică de locul geometric al amorului vostru. Pe cînd ea, la Satu Mare, la sute de kilometri, a uitat şi mai repede. Ia spune-mi mie, cîte scrisori ai primit de la logodnica ta, după ce zici c-ai uitat-o?”

Vasile B. s-a încruntat a gîndire adîncă, şi-a forţat serios memoria să socotească exact numărul scrisorilor fetei, dar tot ce a putut să zică a fost: nici una.

Coincidenţele

Viaţa lui Vasile B. a stat, chiar din ziua în care s-a născut, sub semnul unor simpatice coincidenţe. A venit pe lume, în timp ce în cealaltă odaie radioul anunţa moartea lui Goga, în Bucureşti se pregăteau festivităţile pentru celebrarea a 90 de ani de la moartea lui Eminescu, iar taică-său se făcea pulbere de bucurie la aceeaşi masă la care, exact cincizeci de ani mai tîrziu, avea să se îmbete, din cu totul alte motive, Fănuş Neagu. Mai trebuie spus că trecuseră 13 zile de cînd ruşii invadaseră Finlanda, dar că greva textiliştilor de la „Galia” avea să mai dureze încă o lună şi jumătate fără să deranjeze pe nimeni.

Copilăria şi-a petrecut-o în cartierul unde avusese o amantă Panait Istrati. A învăţat să scrie şi

să citească la singura şcoală din oraş în care n-au călcat niciodată Iorga, nici Perpessicius. Şi, în ciuda faptului că şi aici petrecerile festive cu fiii locului se terminau cu nişte chefuri monstruoase, nu l-a întîlnit nici pe Fănuş Neagu. Liceul pe care l-a urmat se numea „Ştefan cel Mare”. Strada pe care se găsea liceul se chema Alexandru Lăpuşneanu. Bulevardul pe care ieşea cu fetele la plimbare purta numele de Al. Ioan Cuza. Ca de altfel şi cinematograful unde a văzut de cîte şapte ori filmele „Vagabondul” şi „Articolul 420”. Dar cum soarta îi pregătea un alt drum decît acela de profesor de istorie prorocit de domnul Mârza, după ce-i dăduse numai note de zece la lecţiile despre Insurecţia armată din 23 August 1944, oamenii pentru care a lucrat în tinereţe, în Bucureşti, ca zugrav-vopsitor categoria a III-a, s-au numit Sadoveanu, Beniuc şi Corneliu Baba. Un altul mai vanitos poate că ar fi fost mîndru şi de faptul că a tencuit un perete în casa vecinului lui Nichita Stănescu. Însă, una e să te bombăne o celebritate ca Baba, şi alta e să te reclame la partid, că i-ai stropit cu var „Operele complete” de Lenin şi Stalin, un inspector oarecare din Ministerul Culturii.

Anii maturităţii n-au făcut altceva decît să-i confirme faptul că tot ce i se întîmplase pînă atunci ţinea de destin. O vreme, a stat la aceleaşi cozi la carne şi brînză cu poeţii şi romancierii din blocul Uniunii Scriitorilor şi, printr-un mare noroc, viza pentru Franţa i-a fost refuzată de acelaşi colonel care i-o refuzase şi lui Paul Goma.

Viaţa lui Vasile B. s-a scurs sub semnul unor întîmplări providenţiale, chiar şi atunci cînd n-a fost conştient de asta.

Nu mai departe zilele trecute, cînd, ieşind cu soţia din bloc ca să meargă la onomastica bunului său prieten Valentin W., a călcat cu pantofii cei noi într-un rahat gigantic de cîine şi a puţit toată seara.

„Ce baftă şi pe mine!”, a zis Vasile B. spălîndu-şi pantofii în trei rînduri la chiuveta din băiţa de serviciu a apartamentului lui Valentin W. Deşi, dacă ar fi ştiut al cui era cîinele – un doberman premiat şi cu certificat de campion naţional –, ar fi înţeles că avusese într-adevăr baftă. Era

dobermanul ministrului mediului.

Cum se cuvine să mănînci brînză de un milion de lei cutiuţa

Vasile B. îl însoţeşte pe un prieten avut, la cumpărături. „Hai, mă Vasilică, să vezi şi tu cum trăiesc unii!”, îi zice prietenul, a cărui maşină, un Bentley ultimul tip, chiar asta arată: cum trăiesc unii.

Magazinul de delicatesuri culinare în faţa căruia amicul îşi parchează Bentley-ul poate fi luat dreptul unul de parfumuri fine. Sau de porţelanuri. Un om fără bani îşi poate închipui orice, dar nu şi că înăuntru se vinde brînză.

De cînd e lumea, brînza e o chestiune de brînză, nu de imaginaţie. În orice caz, nu pentru imaginaţia celor **3** care nu se întreabă niciodată ce bagă în stomac. Numai să nu stea gol.

„Iată o specialitate sud-americană, de un milion de lei gustărica!”, zice prietenul avut, arătîndu-i lui Vasile B. o piramidă de cutiuţe azurii, legate cu panglici fine, ca darurile de nuntă în familiile de lorzi.

„Cînd ai s-o mănînci, vei vedea că face banii!”, mai zice el. Şi, înainte ca Vasile B. să apuce să protesteze, îi îndeasă în braţe cîteva calupuri minuscule.

Nevasta lui Vasile B. îl ia încă din uşă la rost:

„Pe ce prostii ai mai risipit banii? Ce-ai acolo, diamante?”

„Nişte brînză, răspunde Vasile B. Hai să vedem cum trăiesc unii.”

Citind bonul, soţia se albeşte brusc. Un chip modelat parcă din brînză. Dar dintr-un soi ieftin.

„Ce porcărie poate să coste atît? – se minunează ea . Doar nu-i din lapte de crocodil!”

„Crocodilii nu alăptează – o lămureşte Vasile B., de parcă toată viaţa asta a aşteptat, să-şi expună opiniile despre brînzeturile de lux, unui auditoriu restrîns, dar suficient de buimac ca să

i le asculte – însă lamele din Peru, da. E brînzică de lamă regală. Cînd bagi primul dumicat în gură, e bine să ştii c-ai dat gata cincizeci de mii. Doi dumicaţi – o sută de mii. O înghiţitură mai mare – trei sute de mii.”

Soţia tocmai se pregăteşte să guste din brînza de lamă. Calculele lui Vasile B. o fac să lase jos, ca friptă, mîna cu feliuţa de brînză subţire ca o mostră de laborator medical.

„Nu sînt în stare să mănînc un lucru atît de scump. Am sentimentul că stric ceva, nu că mă hrănesc. Nu poţi s-o schimbi? Îl rogi frumos să-ţi dea nişte brînză de oaie.”

„Era cea mai ieftină, zice Vasile B. Aveau şi soiuri de zece ori mai scumpe. Nu ţi le prezentau decît dacă aveai avizul unui cardiolog. De altfel, salvarea aştepta la uşă. Multora li se făcea rău citind preţurile.”

„Ce fel de magazine sînt astea?”, întreabă soţia, punînd la loc mostra de brînză, în ambalajul original.

O dată desfăcut, pacheţelul nu mai seamănă cu un cadou de nuntă. Seamănă cu al unui Rollex refuzat de un miliardar cusurgiu. Pe neaşteptate, Vasile B. vîră în gură bucata de brînză cu lama regală, cu tot cu poleială şi începe s-o mestece cu duşmănie.

„Gata! – zice el după ce-a înghiţit tot. Am văzut cum trăiesc unii.”

Cîte ceva despre curbarea timpului

În cei cîţiva ani în care a lucrat la pardoselile din marmură ale Casei Poporului, Manole B., un unchi din partea mamei de-al lui Vasile B., a furat cu borseta în care-şi aducea borcanul cu tocană sau zacuscă, între trei şi patru plăcuţe zilnic. Niciodată cinci sau mai multe. Cu ele, şi-a făcut decoraţiuni veneţiene în holuri, balcoane, băi şi în bucătărie. Astfel că oricine îi admira apartamentul, nici nu mai trebuia să viziteze Casa Poporului. Pînă şi prietenii cu o imaginaţie mai domoală reuşeau să-şi închipuie cum se înfăţişa Casa Poporului pe dinăuntru, doar

ducîndu-se pînă la una din cele două toalete ale lui Manole B. De fapt, cum ar fi putut ea să arate dacă, întocmai lui Manole B., sute şi sute de alţi meşteri marmurari nu ar fi transferat în fiece zi, din Casa Poporului în casele lor, două-trei şi foarte rar, patru plăcuţe albe sau colorate din cea mai bună marmură prezidenţială.

Nu era nevoie să numeri bucăţile frumos împerecheate din apartamentul nr. 107, scara C, bloc F 19, Aleea Frasinului 35, ca să înţelegi relaţia dintre cinste şi timp, din mintea lui Manole B. Factorul timp nu e important numai în fizică şi astronomie. În anii în care Manole B. şi-a înmarmurat în întregime locuinţa de la bloc, timpul s-a curbat atît de tare, că nici Einstein n-ar fi ştiut să explice fenomenul. Dacă înmulţeai numărul de plăcuţe şi cioburi de marmură scoase din Casa Poporului, cu borseta sau taşca, în cele 365 de zile ale unui an cu toate aceste zile şi apoi cu numărul foarte mare de consumatori de zacuscă şi tocană, avînd ca şi Manole B. o teorie la fel de ondulată a onoarei de constructor al socialismului, în fine, dacă te apucai, ca tipicarii de la *Guiness Book,* să numeri de cîte ori ar fi înconjurat pămîntul de la Ecuator brîul de piatră regală furată, realizai şi fără să fi ştiut deloc mecanică astrală, ce trebuia să se întîmple curînd şi cu vremurile. Răsucirea zilnică a timpului în Casa Poporului, conform unei vorbe de-a lui Manole B., căreia nu-i lipsea nimic ca să se cheme principiu sau lege, a grăbit şi întîmplarea cu Ceauşescu din decembrie.

„Nepoate – i-a zis Manole B. lui Vasile B., cînd acesta, într-un moment de cumpănă europeană, i-a numărat unchiului toate plăcuţele din apartament şi a conchis că, oricum o dădeai, tot jaf calificat se chema –, eu n-am furat la viaţa mea nici măcar un ac de la nimeni. Ciupeam şi noi, că slavă Domnului, era de unde şi mai şi rămînea. Cîte o placă, două, acolo, de pus sub reşou ori sub cana de ceai. Ce mare lucru! Oricît ţi-ar fi răscolit miliţianul în borsetă, asta găsea: o placă de pus sub reşou. Şi poate încă una de pus sub oala de ciorbă. Miliţienii erau şi ei oameni, aveau reşouri, nevestele lor găteau ciorbe. Nici Ceauşescu n-ar fi făcut scandal dacă vedea ce duceam eu acasă. Era alt timp, ce să mai vorbim! La patron te dă afară pentru o singură plăcuţă de marmură şi nici nu aşteaptă să-i explici că e ca s-o pui sub ceaşca de cafea. De cînd

muncesc la patron, a naibii treabă şi cu timpul ăsta, că au trecut vreo opt ani buni, abia am reuşit să-i îmbrac lu' ginere-meu un balcon mic.”

Prietenia

Poţi trăi toată viaţa cu convingerea că undeva, departe, în lumea unde a plecat şi şi-a făcut un rost, printre necunoscuţi, printre oameni diferiţi de noi, cel mai bun prieten din copilărie ţi-a rămas şi acum prieten. Şi chiar, nemaivăzîndu-l niciodată, să mori convins că ai avut cel puţin un prieten pe care te-ai fi putut baza dacă ar fi trebuit să-i ceri sprijinul. Nu importă cîte mii de kilometri şi cît amar de vreme v-au ţinut despărţiţi. De aceea se şi spune că singurele mari prietenii au rămas mari fiindcă n-au fost niciodată probate. De obicei, credinţa într-o prietenie durabilă e proiecţia nevoii de a o avea. E întotdeauna greu de spus ce fel de prieteni ai, dacă nu se iveşte niciodată ocazia de a şti. Sau dacă te fereşti de prilejurile cînd ai putea să afli.

Dintotdeauna, Vasile B. a fost prieten cu Radu. Dintotdeauna, altfel spus din ziua în care, în şcoala elementară, învăţătoarea i-a pus într-o bancă împreună, zicîndu-le, ca să audă toată clasa şi în felul în care obişnuia să rostească tot felul de lucruri de ţinut minte, ca „Ziua bună de dimineaţă se cunoaşte”, „Comunismul e fericirea întregii omeniri” şi „Omleta cu ceapă şi mărar e cea mai bună”: „Voi doi vă potriviţi!”.

Aşa a spus doamna Eugenia, în clasa a IV-a, iar Vasile B. n-a avut niciodată nici cea mai mică îndoială că

potrivirea trebuie să fie definitivă. Cînd Radu a intrat la medicină, primind şi loc la cămin, iar Vasile B. doar la o şcoală profesională de doi ani, la Braşov, Vasile B. a considerat că era normal să-i facă scurte vizite lui Radu, de cîte ori schimba trenul Galaţi-Bucureşti cu acela de Braşov. Vasile B. alerga să-l salute pe Radu, la cămin, chiar şi iarna cînd n-avea decît o jumătate de oră între un tren şi altul. Căpătase toate motivele să înţeleagă că Radu îl evita, el fiind student, iar Vasile B. simplu elev la o şcoală profesională. Dar oricîte motive s-ar fi ivit, nimic nu putea să-i scoată din minte sentinţa doamnei Eugenia, cum că ei doi se potriveau.

Ciudat om mai era Radu! Cînd se găsea sus – student la medicină, doctor la o circumscripţie în centrul oraşului şi profesor universitar –, ori n-avea timp să stea de vorbă cu Vasile B., ori îşi punea secretarele să-i comunice că e plecat din ţară şi nu ştia cînd se întoarce. Iar cînd ajungea jos – dat afară din facultate, deoarece taică-su fusese chiabur, trimis medic la ţară, pentru că fusese prins luînd cadouri de la pacienţi sau scos de la catedră din cauze ştiinţifice –, îl suna el pe Vasile B. ca să-i reproşeze că l-a uitat.

Ştiai care-i situaţia lui Radu după cum dădea telefon sau evita să răspundă la telefon.

De foarte mulţi ani Vasile B. nu se mai gîndea la Radu ca la un prieten. Iar vorbele doamnei Eugenia – „Voi doi vă potriviţi” – îi reveneau în minte ca ecoul unui reproş al cărui sens îl pierduse.

Se pare că nu numai oamenii au memorie, ci şi natura: aerul, lumina, timpul care trece. Altfel, cum trebuie să ne explicăm faptul că brusc, fără nici un motiv, ne apare pe ecranul ascuns al creierului figura unei persoane, iar după un minut sau o oră persoana respectivă ne taie calea sau ne cheamă la telefon, după ce zece sau douăzeci de ani n-a mai dat nici un semn de viaţă?

- Vasile, i-a zis soţia într-un astfel de moment, cînd Vasile B. tocmai se întreba: „Oare ce-o mai fi cu Radu, că nu am mai schimbat nici un cuvînt de douăzeci de ani?”. E unul, Radu, care zice că e cel mai bun prieten al tău. Hai, vino la telefon!

Primul impuls a fost să sară din pat şi să fugă la aparat. Numai că, în cei douăzeci de ani, natura îşi folosise propria memorie, fără să ţină cont de a lui Radu şi a lui Vasile B., şi impulsurile astea din tinereţe îşi pierduseră din acuitate.

- Zi-i că sînt plecat din ţară, a zis Vasile B. Dar să mai sune, că poate mă întorc aşa, un ceas sau două, o dată la trei ani. Şi trebuie să ne potrivim, cum a zis cînd eram copii, doamna Eugenia. Aia care zicea că omleta cu mărar şi ceapă e cea mai bună.

Întrebări retorice

„Ce e viaţa?”, întreba profesorul de socialism ştiinţific, lungind a-urile ca un ţîrcovnic din cale afară de

zelos. Iar Vasile B., din ultima bancă a amfiteatrului, aceea în care se refugiau chiulangii şi complexaţii, răspundea mereu primul, rupînd tăcerea grea şi vinovată a tocilarilor din primele rînduri: „Nu se ştie! Nimeni nu ştie ce e viaţa!”.

Profesorul de socialism ştiinţific rămînea un timp cu gura căscată, ca şi cum nu-i venea să creadă că există pe lume indivizi mai tîmpiţi ca el şi, într-un tîrziu, preciza: „E o întrebare retorică, tovarăşe Vasile B. Nu trebuie să răspundeţi!”. După care, punea o nouă întrebare – cum ar fi: Ce e energia? Sau: Ce e universul? – şi Vasile B., care nu putea să conceapă că un om poate fi frămîntat de chestiuni atît de grave şi nici unul dintre cei o sută şi ceva de studenţi tocilari să nu-l ajute să se lămurească o dată ce e energia ori măcar ce-i universul, răspundea ce-i trecea lui prin minte în momentele alea. Că energia e Dumnezeu şi că nici universul n-ar fi altceva.

Chiar şi după ce a fost chemat la cancelarie, unde i s-a interzis în mod formal să se trezească vorbind neîntrebat în timpul cursului, Vasile B. n-a încetat să dialogheze pe loc, cu toţi profesorii care puneau întrebări retorice. Dacă amfiteatrul ar fi fost plin, probabil că nu s-ar fi ajuns aici. Dar între băncile unde se înghesuiau tocilarii şi rîndul de sus în care străjuia capul veşnic nepieptănat al lui Vasile B., exista un pustiu de vreo zece rînduri de bănci. Un hău, care trebuia musai umplut cu ceva. Vasile B. nu răspundea întrebărilor retorice ale profesorului de socialism ştiinţific, Marin Poscăreanu, ci doar umplea acel gol.

- Tovarăşe student Vasile B., i-au zis de-a dreptul supăraţi profesorii adunaţi pentru a nu ştiu cîta oară în cancelarie, ca să-i dea un fel de ultimatum, cu toate că regulamentele universitare nu precizau ce-ar fi de făcut, cînd un tînăr mai greu de cap se încăpăţînează să răspundă unor întrebări retorice. Trebuie să încetezi! Noi nu sîntem bătaia dumitale de joc!

Ce altceva putea să facă Vasile B. decît să se abţină? Deşi, nici un om normal nu trebuia să stea ca boul, cînd în hăul de bănci goale din faţa sa sînt azvîrlite, ca într-o ladă de gunoi, întrebări precum: Ce e conştiinţa? Ce e fericirea? Ce e morala?

- Tîmpiţi mai erau şi profesorii ăia, ai mei, de filozofie socialistă, şi-a spus Vasile B. după treizeci de ani, cînd a început să se întrebe şi singur, fără stimularea nimănui, „Ce e conştiinţa?”, „Ce e fericirea?”, „Cum

putem rezista toată iarna cu caloriferele debranşate?” şi mai ales „Ce e sexul cu aceeaşi femeie vreme de o viaţă?”. De ce trebuia să mă cheme şi să îmi interzică să răspund, cînd puteau pur şi simplu să mă invite să stau cu tocilarii în primul rînd!

Stelică Petrică Bădica, omul prezidiilor

Cu toate că avea un cap mare ca un bostan şi tot atît de gol, elevul Stelică Petrică Bădica, din a IV-a B, a fost desemnat fruntaş.

În 1951, cînd se întîmplau toate astea, copiii cei mai săraci aveau şi cea mai sănătoasă origine socială. Iar cum premianţii trebuiau să aibă musai originea foarte sănătoasă, blegul de Bulică Mămică Păpică – fiindcă aşa i se spunea tontului în cartier – era purtat ca sfintele moaşte, cu căpăţîna lui uriaşă cu tot, prin toate prezidiile cu fruntaşi în producţie şi la învăţătură. De regulă, Bădica era aşezat la masa acoperită cu pînză roşie, lîngă un analfabet de şaptezeci de ani, fruntaş în campania de alfabetizare. Cînd se nimerea lîngă ei şi Colea Lipoveanu, cu nasul lui tot timpul roşu de la băutură – care nu era fruntaş decît la deschiderea şi închiderea cîrciumilor, dar dădea bine la întruniri fiindcă vorbea ruseşte –, grupul celor trei era atît de interesant, că nimeni nu-i mai asculta pe vorbitori şi antevorbitori. Sala era cu ochii numai pe ei şi aplauda şi cînd Bulică se scobea în nas, şi cînd beţivanul de Colea se trezea rîzînd singur de ce-şi aducea aminte.

După ce moda fruntaşilor a trecut şi Bădică-cap-de-bou a terminat profesionala la secţia ajutătoare unde erau vărsaţi toţi neisprăviţii, a fost repartizat din milă la depozitul de mărfuri finite, unde nici nu era nevoie de pază, fiindcă nimeni din oraş nu era atît de nebun încît să fure lanţuri de ancore şi poduri rulante. Timp de patruzeci de ani, fosta glorie a prezidiilor şi-a tot lovit căpăţîna de poduri rulante, bălăgănindu-şi-o în permanenţă, ca unul ce se minuna el însuşi de zgomotele ca de tobă pe care le auzea înăuntru. Şi, într-o bună zi, a ieşit la pensie.

În 1951, cine nu avea o origine socială sănătoasă, nu însemna că avea automat una bolnavă. Atîta doar că pentru a fi desemnat fruntaşul şcolii, nu era destul să înveţi bine. Trebuia să te fi născut şi într-o casă de neisprăviţi. Iar dacă învăţai prost şi aveai un tată zgubilitic, ca Bădica, îţi fluturai originea socială ca pe un steag roşu şi, fie că munceai, fie că chiuleai şi stăteai toată vremea numai în prezidii, reprezentai

partea cea mai sănătoasă a clasei muncitoare.

Cu toate că a fost un elev foarte silitor, Vasile B., colegul de clasă al fruntaşului oficial Bădică-bilă-mare, n-a primit niciodată nici un premiu. I se dădeau toate lui Bădica, dar şi altor tăntălăi cu originea socială plesnind de sănătate. Trecînd anii, Vasile B. a uitat de Bădica. Doar uneori, cînd se întîlnea cu foştii colegi de la elementară şi pomeneau de unul şi de altul, se interesa cum o mai ducea paznicul de la lanţuri de ancore şi dacă mai e plimbat, ca odinioară, prin prezidii.

În 1994, însă, Vasile B. era să aibă o cădere psihică, la prima sa prezenţă într-un prezidiu. Era la întrunirea unei organizaţii de binefacere, pentru care Vasile B. strînsese fonduri. Organizaţia se ocupa de cei cu minte puţină, iar policlinica particulară cu care colabora şi care patrona întîlnirea binefăcătorilor cu neajutoraţii ce trebuiau ocrotiţi, mobilizase în primul rînd de bănci şi un grup de tembeli de protocol, care prezentau particularitatea că aplaudau frenetic toate luările de cuvînt. Şi pentru că nefericiţii aceia trebuiau să aibă şi ei un om în prezidiu, pe scenă a fost chemat şi aşezat lîngă Vasile B. fostul fruntaş al clasei cu capul cît o baniţă şi tot atîta de gol, Stelică Petrică Bădica zis şi Bulică – Mămică – Păpică. Acesta nu l-a recunoscut deloc pe Vasile B., dar se vedea cît de colo că era fericit şi că în prezidiu se simţea, în sfîrşit, în largul său.

Conspiraţia 4

Din vorbă-n vorbă, mai mulţi prieteni strînşi în jurul mesei, la onomastica lui Vasile B., au ajuns la concluzia că în România treburile merg foarte prost şi că se simte nevoia unei revoluţii adevărate.

„Oamenii sînt atît de dezamăgiţi – a spus Costică –, încît e destul să ieşim o mînă de indivizi în stradă, că ies toţi. Băieţi, eu unul sînt dispus să fac asta şi mîine!”

„Mîine nu e bine – i-a temperat entuziasmul Marcel –, fiindcă e etapă şi rişti să faci revoluţie numai cu femeile. Iar dacă mănîncă bătaie Dinamo, poliţiştii or să fie nervoşi. Nici duminică nu e bine, că la trei e Formula I şi pe urmă, toată lumea e cu gîndul la Procesul Etapei.”

„Deştepţi mai sînteţi voi, bărbaţii – a intervenit soţia lui Vasile B. –, adică, tot femeile să ducă greul.”

Simţind că discuţia degenerează, Vasile B. a aprobat-o: „Dom'le, duminica e «Surprize, surprize». O plăcere au şi ele, săracele! Apoi, a început să bage filme mai bune. Uite, la România Cultural bagă din alea pentru intelectuali. Or, la revoluţie e nevoie de intelectuali! Lunea ar fi cel mai nimerit.”

„Populaţia e obosită pentru revoluţie, lunea – a intervenit pe bună dreptate Andrei – că duminica mai faci ba una, ba alta prin casă, te duci la iarbă verde, mă rog, fiecare cu ale lui. Eu, sincer vorbind, lunea n-am chef de nimic. O punem pe marţi. Marţea, Bucureştiul pare să iasă din buimăceală. Şi e de-ajuns o scînteie. Să urle unul în Piaţa Universităţii şi să vedeţi ce-o să iasă!”

„Dar care marţi? a întrebat Costică. Fiindcă începe războiul din Irak şi-l dă în direct. Dacă faci revoluţie şi nu ţi-o transmite nimeni, e degeaba! Or să stea cu toţii cu ochii pe americani. S-o mai lăsăm, să vedem cum se alege treaba.”

„Şi-n plus – a spus nevasta lui Costică –, de marţi e emisiunea «Din dragoste» cu Mircea Radu. Nu vă luaţi după statistici, că ăştia mint. Se uită toţi la «Din dragoste», dar le e ruşine să recunoască. Popor de laşi, asta e! Nu merită să te sacrifici şi să faci revoluţii!”

Deoarece Năiţă tăcea, de parcă ar fi fost informator şi memoriza tot, Vasile B. l-a luat fără menajamente la întrebări: „Şi tu te uiţi, bă, divorţatule, la «Din dragoste»?”.

„Nu – a ieşit din muţenia lui Năiţă –, numai că pînă la toamnă sînt prins cu o afacere, cu nişte libanezi. Dacă vreţi, o începem joi, că de la 16.00 la 18.00 aş fi liber.” Şi ca să arate cît e el de serios cînd vine vorba de ceva atît de important, ca răsturnarea Guvernului, Nae şi-a scos agenda şi a început să gîngurească: „Miercuri nu, da' nu vă spun de ce, că nu se spune; joi dimineaţa sînt la bancă... Şi, uite c-am minţit, că joi la 16.00 merg la un *talk-show...* Tot în toamnă-i mai bine... Vă spun sigur, că ştiu. Trebuie să ai bani, dacă pui la cale o afacere ca asta!”

„O revoluţie – l-a corectat Costică.”

Doar că Năiţă nu-l asculta şi o ţinea pe-a lui: „Vinerea nu ţine, că-i zi scurtă şi nu te urmează nimeni,

sîmbătă e 3 mai... Şi am uitat că e şi Paştele, vin căldurile alea mari... Vasile, mai scoate nişte bere, nu vezi că nu merge revoluţia fără bere! La toamnă, nenicule!... Se redresează dolarul, cade Dinamo în B, se răcoreşte, intră Andreea Marin în concediu. Parcă se leagă, nu?”.

Tînăr căzut pradă inspiraţiei

Premiul al treilea, primit de Vasile B. la sfîrşitul clasei a şaptea, consta din cîteva cărţi subţiri despre copilăria şi adolescenţa unor scriitori şi savanţi ruşi. Vasile B. le-a citit cu convingerea că nu broşurile în sine erau recompensa, ci conţinutul lor. Exista, aşadar, un conţinut pentru premiul întîi, alte conţinuturi pentru doi şi trei şi o mulţime de conţinuturi mai mici pentru menţiuni.

Că era vorba de conţinuturi de o consistenţă diferită o dovedeau atît grosimea pachetelor cu bentiţe roşii cît şi grosimea volumelor dinăuntru. Străduindu-se să ghicească încă de la prima lectură învăţămintele pe care trebuia să le tragă un elev ca el, cîştigător în fapt al premiului întîi, dar retrogradat direct la al treilea din cauza originii sociale mai puţin sănătoase decît a fetelor de strungari stahanovişti, Lucica Z. şi Carabela L., Vasile B. a observat că toţi marii poeţi şi savanţi ruşi căzeau, încă din copilărie, pradă inspiraţiei.

Poate că n-ar fi remarcat asta, dacă expresia n-ar fi apărut de mai multe ori în fiecare cărţulie, iar la Puşkin cam de cinci ori mai des ca la Lomonosov şi de nouă ori mai des ca la Kazanţev, adevăratul inventator al radioului lui Marconi. Toţi cădeau ca seceraţi sub efectul inspiraţiei, ceea ce lui Vasile B. nu i se întîmplase niciodată, deşi începuse să scrie versuri, ca şi Puşkin, de foarte devreme.

Consecinţa frecvenţei acelei formule a fost că Vasile B. nu şi-a putut imagina clipa divină a prăbuşirii în genunele inspiraţiei decît prin relaţie cu situaţiile cînd taică-său se întorcea beat acasă. Şi, cu toate că de regulă ajungea pe picioarele lui pînă în faţa uşii de la bucătărie, de îndată ce păşea pragul cădea ca secerat, pradă unei forţe necunoscute, dar eficiente, semănînd foarte mult cu inspiraţia.

În vacanţa de vară, Vasile B. s-a dus cîteva săptămîni la un unchi de pe malul Siretului, nădăjduind că acolo, în mijlocul naturii, pe malul apei şi stimulat de vorbele cu miez ale unor ţărani săraci dar cu o origine socială foarte sănătoasă, să cadă şi el, măcar o dată, pradă inspiraţiei.

Cinci zile la rînd s-a învîrtit Vasile B. prin luminişuri de pădure, ca un cîine care vrea să-şi facă nevoile, dar oricît ar fi mirosit locul simţea că ceva nu era în regulă şi că se tot rotea în jurul cozii. Iar în a şasea, cînd s-a urcat pe un dîmb, de unde vedea vacile păscînd şi nişte tractorişti pescuind chitici, şi-a dat seama că n-o să

cadă prea curînd pradă nici unei stări asemănătoare inspiraţiei. Mai ales că, mîncînd zilnic lapte bătut cu mămăligă, fiindcă numai asta se mînca la ţară, stomacul îi forfotea continuu şi-i distrăgea atenţia de la rime. La mulţi ani după vacanţa aceea la ţară, Vasile B. a citit o biografie tot rusească a lui Pavlov în care se spunea că şi medicul avea obiceiul să cadă des pradă inspiraţiei. Ocazie cu care Vasile B. a observat că descoperirea savantului rus, privitoare la reflexele condiţionate, era incompletă. Sau că avea şi alte implicaţii decît acelea stabilite în urmă cu mai bine de un veac, deoarece de cîte ori îi auzea pe unii şi pe alţii zicînd că artiştii de aia sînt ei artişti, ca să cadă pradă inspiraţiei, îl lua brusc o durere de stomac şi nu-l mai slăbea decît dacă abandona discuţia şi cădea pradă muncii. Tăia lemne, repara un gard, văruia o odaie şi, uimitor lucru, în loc să se gîndească la lemne, la var sau la gard, se visa un mare scriitor sau un compozitor celebru, aplaudat de toată planeta. Şi simţea că pluteşte de fericire. Dar dacă starea asta era sau nu inspiraţia după care tînjea cînd era copil, n-avea cum să ştie.

Ziua în care vărul Costică s-a dus la serviciu

În familia lui Vasile B., plină ochi cu mătuşi, cu unchi şi printr-un soi de licenţă genetică, doar cu veri, nu şi cu verişoare, a început să se vorbească de faptul că, pe 1 iunie, vărul Costică urma să se ducă la serviciu. Vărul Costică era un tembel vîrstnic şi vesel, care, de îndată ce a aflat că i se găsise o slujbă, a devenit un tembel vîrstnic şi grav. Pentru Vasile B., căpăţîna vărului Costică, mare, colţuroasă şi înnegurată dintr-o dată de o expresie de nedumerire stătută, era însăşi imaginea unei categorii întregi de iresponsabili ajunşi, printr-un efort al clanului, la primul prag al unei mari îndatoriri sociale. Că mai dura un timp pînă ce vărul Costică avea să priceapă ce-i acela un serviciu, nu se îndoia nimeni. Dar că lucrurile intraseră, printr-un miracol, pe un făgaş promiţător – acesta era subiectul preferat al tuturor. Părea să se fi petrecut

un bizar transfer de trăiri: Costică ţinea acum privirea în pămînt, ca tot omul care caută un răspuns la nişte întrebări confuze, în vreme ce unchii, mătuşile, ceilalţi veri şi chiar părinţii lui Vasile B. se contaminaseră brusc de la voioşia din naştere a lui Costică, blegul cu cap mare.

Data de 1 iunie căpătase o semnificaţie uşor mistică, dovadă că toţi unchii, mătuşile şi verişorii coborau tonul cînd o pomeneau. Atunci avea, care va să zică, să se întîmple neîntîmplatul! Iar Costică, vărul tembel, se va fi mîntuit, de o încetineală a minţii pe care maică-sa o socotea pedeapsă de la Dumnezeu, prin simplul fapt că avea să mute butoaiele de colo, colo într-un depozit de spirtoase. Dar de ce se supărase Dumnezeu tocmai pe tontul de Costică, nimeni nu ştia să spună.

Cu o săptămînă înainte de ziua în care vărul Costică avea să se ducă în sfîrşit la serviciu, deşi la o vîrstă cînd alţii se gîndeau de acum la pensie, în toată familia dăduse strechea. Erau nervoşi şi totuşi exagerat de voioşi. Mai lipseau doar fanfara şi antreurile, ca evenimentul să semene a sărbătoare oficială. Iar în dimineaţa zilei de 1 iunie 1956, cînd vărul Costică a fost condus de trei unchi pînă la uşa depozitului de spirtoase, atmosfera a devenit atît de tensionată, încît nu mai lipsea decît ca vărul tembel să se răzgîndească fără nici o explicaţie, ca întreaga familie a lui Vasile B. să se prăbuşească psihic şi să se consoleze cu gîndul că, într-adevăr, Costică era o caznă dată de Dumnezeu. O pedeapsă pentru un păcat pe care n-or să-l afle nici unul din numeroşii ei membri, niciodată.

Pînă la ora cinci, cînd Costică s-a întors acasă flămînd şi foarte relaxat, ca omul conştient că luase cu nota maximă cel mai important examen din viaţa lui, Vasile B. a receptat, în sensibilitatea lui de copil, o stare generală de încordare ce prevestea o explozie. Dar explozia nu a avut loc. Costică a mîncat şi a băut, laolaltă cu toţi unchii, mătuşile, verii şi părinţii lui pînă pe la zece. La ora zece fix, unul dintre meseni a ridicat paharul şi a zis: „Gata, ăsta-i ultimul, că mîine dimineaţă Costică trebuie să meargă din nou la serviciu!”.

Costică a rămas cu gura căscată. Faţa lui şi-a recăpătat dintr-o dată expresia tembelă şi lipsită de griji, pe care i-o cunoşteau cu toţii. Şi, cu o voce lăbărţată, de om care chiar nu mai înţelegea nimic a grăit: „Da' de ce să mă duc din nou la serviciu? Că a fost vorba doar de 1 iunie. De 2 iunie să se mai ducă şi alţii, că

mie îmi ajunge!”.

Lecţia de bune maniere

Într-o staţie aglomerată de autobuz, doi adolescenţi prost îmbrăcaţi, cu părul fixat destul de bizar în smocuri cu un gel lucios şi avînd în priviri ceva din indiferenţa aceea stătută a vîrstnicilor pentru care îmbulzelile de orice fel nu mai înseamnă nimic, au reuşit să urce înaintea unei femei trupeşe şi năduşite. Şi nu numai că s-au repezit să ocupe singurele scaune libere din fundul maşinii, dar au continuat să se uite în gol, ca şi cum tocmai îşi terminaseră treaba şi tot ce urma după asta nu-i mai interesa. Femeia, foarte afectată de întîmplare, a început să strige spre ei că sînt nişte nesimţiţi şi că bine le făcea Ceauşescu golanilor, că le tăia pletele şi-i trimitea la muncă.

„Stimată doamnă – i s-a adresat aproape şoptit Vasile B. – sînt doi copii necăjiţi. Ar trebui să fiţi niţel mai îngăduitoare cu cei de seama lor.” „Ce le iei apărarea, bre – s-a răstit muierea cea trupeşă la Vasile B. –, că alde ăştia dă-n cap la oameni. Nu vezi ce răi sînt, că nici nu le pasă de ce vorbim.”

Vasile B. a aşteptat un timp să se domolească. Dar fiindcă grăsana nu contenea cu sudalmele, zicîndu-le băieţilor cînd derbedei, cînd criminali, a intervenit din nou ceva mai hotărît: „Da' de ce-s criminali, cucoană, că abia v-au atins?! Cred că ajunge cît i-aţi jignit. Gata, v-aţi descărcat, lăsaţi-i în pace!”.

Femeia însă avea un motiv în plus să se înfierbînte. Dacă la început disputa păruse să le reţină atenţia doar călătorilor de pe platforma din spatele autobuzului, acum îşi lungeau curioşi gîturile şi alţii. Fapt care pe femeie o stîrnea: „Că de aia sînt nenorociţii ăştia atît de obraznici, că se găseşte mereu cîte unul şmecher care le ia partea!”.

Calm, dar cu ceva rece în glas, care ar fi trebuit să o pună pe femeie în gardă, Vasile B. i-a cerut să înceteze: „Sînt doi copii necăjiţi. Şi chiar dacă v-ar fi călcat pe un picior, tot doi copii necăjiţi rămîneau. Aşa că, madam, mai taci din gură!”.

„Să nu-mi spui mie să tac din gură – a explodat dolofana, înghiţindu-şi de furie cuvintele şi răstignindu-l pe Vasile B. cu o uitătură fixă, de bufniţă surprinsă de lumină –, că acuşi nu mai ştiu ce zic şi te spurc, pe tine şi pe drogaţii tăi, de nu te vezi!”

„Fă, ţaţo – i-a mai zis Vasile B. şi a coborît din maşină, fără să privească în urmă –, îl mînii pe Dumnezeu, jignind doi copii necăjiţi. Sînt surdo-muţi.”

Supa de roşii

La urma urmei, supa de roşii nici nu poate fi numită mîncare. Doar atît că, atunci cînd n-ai nici un ban şi n-ai mai mîncat de două zile, o supă de roşii în stomac face diferenţa. Vasile B. tocmai ieşea de la Biblioteca Universitară, unde citise că aceasta era expresia favorită a lui Napoléon cînd vorbea de artilerie. Dar nu expresia favorită a lui Napoléon îl ridicase din scaun şi-i mîna paşii spre Autoservirea din Strada Lipscani, ci foamea. Vasile B. ura supa de roşii. De fapt, o ura numai în jumătatea a doua a lunii, după ce termina bursa, fiindcă în prima jumătate ura varza călită. Practic, din banii care-i mai rămîneau, după ce plătea căminul şi-şi cumpăra de 15 lei cărţi, putea să mănînce de fiecare prînz, la alegere, o varză călită sau o supă de roşii. Nu însă toată luna. Între cele zece prînzuri cu varză şi cele zece căni de alpaca, pline cu supă de roşii se căsca un gol istoric de zece zile, respectiv de 15 lei, care trebuia musai umplut cu ceva. Şi nu atît golul din istorie, cît acela din stomac.

Unii s-ar putea întreba de ce era Vasile B. atît de tîmpit, de nu alterna varza călită cu roşiile. Vasile B. nu era tîmpit. E drept că varza şi roşiile, cu toate vitaminele lor, nu aveau darul de a-i spori inteligenţa. Mai ales că băga în el tot anul, iar uneori şi în vacanţe, numai varză călită şi supă. Dieta lui Vasile B. era în funcţie de turele a două femei care serveau pe Lipscani. Ambele erau vîrstnice, grase şi ochioase, amîndouă priveau cu acelaşi dispreţ spre şirurile de nemîncaţi care, avînd de ales între cotletul la tavă de 14 lei şi 50 de bani şi varza călită de 1 leu şi 50 de bani, alegeau întotdeauna varza. Amîndouă obişnuiau să mestece tot timpul ceva bun, în vreme ce le umpleau amărîţilor de la coadă, farfuriile cu varză. Şi mai aveau ceva în comun, deşi nu lucrau în acelaşi schimb: îl simpatizau pe Vasile B.

Dar şi în simpatie ceva face diferenţa. Prima credea că Vasile B. adoră varza şi, în consecinţă, îi turna peste mormanul amorf de legumă nehrănitoare, o lingură de sos parfumat şi gras din tava cu „cotletul la tavă”, pe cînd cea de a doua remarcase, s-ar fi zis, marea lui pasiune pentru supa de roşii şi-i scăpa în

cană şi cîte o bucată de carne, tot din tava de „cotlete la tavă”. Iar din cînd în cînd, şi nişte aripi de pui.

Într-o zi însă, s-au nimerit amîndouă în acelaşi schimb şi Vasile B. a trebuit, pentru prima oară, să aleagă cu adevărat: ori supă de roşii, ori varză călită! Ori Georgeta Urscahe, ori Vetuţa Mandache! Cele două grăsane mai aveau ceva în comun: erau proaste. Totuşi, nu într-atît de proaste încît să nu-şi dea seama că surîsul acela, suav, masculin pe care Vasile B. li-l adresa după fiecare supliment de sos sau aripi de pui fusese ipocrit. Că nu le fusese dăruit, cum se spunea la sindicat, „pe linie de femei”, ci pe linie profesională. Gelozia care le-a luat brusc minţile s-a manifestat tot prin mijloace profesionale. Din ziua aceea, Vasile B. n-a mai avut de ales decît între o supă de roşii chioară şi o varză călită dietetic. Concept de varză în esenţă de apă. Picasso a avut o perioadă roz, una albastră şi o alta cubistă. La 1 leu şi 50 de bani, cît îşi putea permite să dea zilnic pe mîncare Vasile B., nu trebuia să fii biograful lui Picasso ca să ghiceşti ce perioadă îl aştepta. Mai ales că, în judeţele Harghita şi Covasna, se anunţa o recoltă record de cartofi.

3. CAIET CU

Numai ce poate fi povestit a fost trăit. Cînd n-o să mai găsesc nimic demn de a fi povestit cu o adiere de ironie, înseamnă c-am murit, dar nimeni nu s-a ostenit să mi-o spună.

Una dintre cele mai populare prejudecăţi – spune un medic gerontolog – e aceea privind

înţelepciunea, care vine o dată cu bătrîneţea. Ca şi cum vîrstnicilor, pe măsură ce li se deteriorează funcţiile trupului, cele ale minţii se ameliorează, pînă în punctul în care orice matur nătîng devine un moş deştept. Oamenii în etate, e drept, nu se mai reped ca tinerii, să-şi dea cu părerea. Dar asta e de la oboseală, de la blazare, de la nevoia de a amîna tot ce impune efort, nu de la înţelepţire.

Un profesor de filozofie îşi aminteşte că, în armată, era solicitat de un analfabet să-i scrie răvaşele de amor către ibovnica din sat. „Indiferent ce-mi dicta el, i le întocmeam în stilul lui Voltaire. Nici Cioran n-ar fi protestat prea tare dacă i s-ar fi spus că textele alea îi aparţin. Te întrebi ce putea să iasă de aici? A ieşit o nuntă. Cu cît pricepea mai puţin din preţioasele înşirări de vorbe ale amantului ei, un destoinic mecanic la IAS, cu atît sporea admiraţia femeii. Şi asta n-ar fi nimic. Dar, de curînd, l-am întîlnit pe colegul meu de cătănie care mi-a mărturisit că, din cînd în cînd, îl pune pe popă să i le recitească, lui şi neveste-sii. La amîndoi le vine să plîngă, la cît de frumos treceam eu cuvintele de dragoste de la unul la altul. Şi cînd te gîndeşti că foloseam numai citate din „Critica raţiunii pure”! Poate că asta cere dragostea de la mecanicii auto: citate din Kant şi Hegel.”

Notorietatea e etapa în care oamenii pe care nu-i cunoşti te admiră pentru lucruri pe care nu pui preţ. Şi îţi cer prieteneşte, din prinosul acestei admiraţii, să renunţi la lucrurile despre care crezi că te reprezintă. Oricum, e mai bine decît pe vremea cînd nu te cunoştea nimeni şi erai lăudat cu cuvintele cuvenite mai degrabă prostului care, din vreme în vreme, îi surprindea pe toţi cu un text inspirat: „Sincer, nu mă aşteptam”. Sau şi mai rău: „Cine te cunoaşte, n-ar zice că...”

Un snobism românesc de perioadă, în care trufia şi mitocănia merg mînă-n mînă: aşa-numiţii amatori de frumos care intră în expoziţii, în librării şi în săli de concert, cu *bodyguarzii* după ei.

În curtea unui atelier de sculptor, din Bucureşti, mai poate fi văzut un pietroi uriaş, o bucată de bazalt îndelung rotunjită timp de mii şi milioane de ani, de apele unui rîu. Seamănă cu un căuş mare. Artistul a cărat-o cîndva într-o expoziţie de-a sa, i-a dat un nume aiuritor – de tipul „Geneză" ori „Oul cosmic" –, iar vizitatorii cu catalogul în mînă şi-au muncit creierii să ghicească de ce e pietroiul ăla „Geneză" sau „Oul lui Dumnezeu". Ce-i interesant e că unii au şi reuşit. Totuşi, bucata monumentală de bazalt zace acum în curte şi nimeni nu mai vede în ea ceea ce toată lumea credea cîndva că trebuia văzut. Abia dac-o duci înapoi, în rîul din care a scos-o sculptorul, piatra începe să capete un înţeles.

Înţeleg – spune prietenul Alexandru – de ce un fabricant de ciorapi devine colecţionar de tablouri. Înţeleg adică, de ce în loc să-şi bage banii în alte fabrici, de salam sau de televizoare, cumpără opere de artă, mobilier de epocă, porţelanuri. Dar nu l-aş putea înţelege, în nici un chip, pe îndrăgostitul de artă care şi-ar vinde colecţia ca să investească într-o fabrică de salam. Unele lucruri se întîmplă numai într-o direcţie, niciodată invers!

Se vorbeşte, mai mult decît e necesar, despre „dragostea de patrie". Din care cauză, expresia „dragostea de casă" e folosită atît de rar, încît pare lipsită de aplicaţie. Un fel de reflex ironic la cea dintîi. Un cunoscut care pleacă în fiecare an la neamurile lui din Canada, a cărat în geamantan şi o pernă. Putea să cumpere o pernă ca să fie numai a lui, să aibă sentimentul că merge la culcare acasă, şi dintr-un magazin canadian. „Cînd zbor cu avionul spre Toronto – spune el –, mă îndepărtez de casă. Cînd mă ia maşina de la aeroportul din Toronto şi mă cară spre oraşul unde trăiesc ai mei, mă apropii de casă. Nu de casa lor, ci de a mea. Perna aia e casa mea. Doamne, ce-o mai iubesc! Uneori, cînd stau prea mult în Canada şi mi se face dor de-acasă, mă uit la pernă şi mi se rupe inima de drag ce mi-e de ea. Ce dor de ţară dom'le?! Mie îmi e dor de acasă, de apartamentul ăla, puchinos, de la bloc, de perna mea. Odată, cînd cursa de Bucureşti a ajuns tîrziu, spre miezul nopţii, m-am oprit un minut în faţa intrării blocului meu şi am plîns. Am simţit nevoia să plîng puţin, de cîte ori m-am întors acasă. Dar ziua, parcă nu se face!".

Editura LiterNet 2005

Despre un fost securist, trecut în rezervă ca om de afaceri, un prieten spunea ca despre un costum nou: că „meseria asta nu-i vine bine deloc. Nu-l prinde şi gata!”.

O modestă agenţie de voiaj are un nume plin de lirism anglo-italian: *„Romantic latin travel project’.* Cînd citesc numele pompos al biznizului de Colentina, trecătorii se simt scuturaţi de un acces brusc de romantism, duc automat mîna la buzunar şi se refugiază pe celălalt trotuar, privind cu un amestec de compătimire şi cinism la naivii care se opresc să citească oferta firmei: o călătorie cu autobuze turceşti, prin Bulgaria spre Huşadasi. Mai mult romantism, în veacul nostru, nici nu-i posibil!

În trecere, fur cu privirea titlul unui volum din vitrina unei librării cu scrieri „Praznicele de peste an – 28 de modele omletice”. Poate că titlul nu m-ar reţine, dacă un prieten care tocmai deschisese un restaurant, nu mi-ar fi cerut să-i semnalez toate cărţile de bucate de prin oraş. „Ca să vezi – îi spun – cu ce se ocupă popii! Cu omletele.” Şi-i indic librăria în chestiune. Prietenul se duce glonţ să cumpere, dar descoperă că nu-i vorba de un manual ortodox despre ouă prăjite, ci cu de totul altceva. Ce altceva, nu ştiu. Fapt e că sintagma din titlu, citită corect e „modele omiletice”. M-au determinat să o văd greşit atît cuvîntul „praznice”, cît şi solicitarea insistentă a patronului de bodegă. Oare cum aş fi citit-o dacă un inginer mi-ar fi cerut să-i aflu cărţi de tehnologia turnării fontei?

Într-o casă foarte îngrijit mobilată, se găseşte o măsuţă plină cu tot felul de obiecte al căror rost e incert. Sînt atrăgătoare, ai vrea să le iei în mînă, să le admiri, să le ai. În acelaşi timp, îţi dai seama că le-ai înghesui, ca şi proprietarii casei, pe o altă măsuţă sau pe un raft şi ai uita imediat de ele, deoarece nu slujesc la nimic. Îşi consumă farmecul foarte repede, de cum le priveşti. Îi întreb pe amfitrioni ce-au de gînd cu fleacurile acelea, iar răspunsul lor e pe cît de neaşteptat, pe atît de tulburător: „Sînt lucruri de făcut cadou. Nu-s bune de nimic. Doar de dat la alţii.”.

Editura LiterNet 2005

N-am citit nici o carte despre aşteptare. Poate că nici n-a fost scrisă. E şi foarte greu să povesteşti aşteptări. Cît despre aşteptatul rezultatelor unor analize, sub imperiul spaimei, e de-a dreptul indecent. Cele mai multe aşteptări sînt pierdere de timp. Pierzi ore, zile şi luni din viaţă degeaba. Cu ani în urmă, aflîndu-mă la New York, un cunoscut mi-a promis că mă duce la aeroport cu maşina lui. Însă nu s-a ţinut de cuvînt. Îl aşteptam cu geamantanul în stradă, aveam o rezervă de timp, şi nu-mi venea să cred că un om, care-mi păruse echilibrat şi de cuvînt, putea să fie atît de grobian, să-mi repete de cîteva ori la telefon „Stai liniştit, vin sigur!”, dar să nu vină. În disperare de cauză, am luat un taxi, nimerind, ca întotdeauna cînd e să se ducă dracului totul, un şofer negru la primele lui curse. Abia cînd ne-am apropiat de Aeroportul Kennedy, mi-a spus că n-o să se descurce, pentru că n-avea harta locului şi că trebuia să-l ghidez. Mă uitam consternat la ceas, vedeam cum se apropie ora de îmbarcare şi cum negrul rătăcea de la o poartă la alta, întrebînd de compania Tarom. Nimeni n-auzise de Tarom. Iar cei care ştiau cîte ceva ne trimiteau aiurea, ba la poarta pentru Singapore, ba spre aceea pentru Sofia. La *„gate”-ul* Taromului, era o buluceală imensă de români gălăgioşi: cursa era în întîrziere. Urma, spuneau ei, să fim îmbarcaţi dintr-o clipă în alta. „Ce noroc!” mi-am zis, relaxîndu-mă şi uitîndu-mă la compatrioţii năduşiţi şi nervoşi, cu un tainic sentiment de învingător. Ca şi cum Dumnezeu tocmai săvîrşise o minune, special pentru mine. A trecut însă o oră, au trecut două. Funcţionarii ne cereau să stăm liniştiţi, deoarece plecarea avea să fie curînd. După paisprezece ore de aşteptare, ni s-a comunicat, cu tonul acela detaşat, funcţionăresc, că de fapt avionul nostru nici nu plecase din Bucureşti. Şi am mai aşteptat încă zece ore.

„**Tare-aş mai juca şi eu la loto**, spune un pensionar. Că de felul meu sînt norocos, dar dacă n-am bani... Înainte, cum dădeam trei lei, cum cîştigam şase. Ba chiar şi zece. Dacă n-aveam decît trei lei în buzunar, nu-mi făceam griji. Ştiam c-o să cumpăr un loz în plic şi o să iau şase. Doamne, ce norocos eram pe vremea cînd aveam bani!”

Boieria disperată a unui fost mare proprietar de înainte de război. După ce-a ieşit din puşcărie, în 1963, sărac şi uitat de prieteni, a continuat să-şi comande micul dejun numai la Athenee Palace. Comanda griş cu lapte.

Editura LiterNet 2005

În piaţă, o femeie cu mulţi copii îi povesteşte alteia, la fel de nevoiaşă, cum îşi păcăleşte odraslele: „Le fac iahnie de cartofi şi le spun că-i mîncare libaneză pentru bogătaşi”. „Şi ei cred?”, întreabă, copleşită de ingeniozitatea prietenei sale, cealaltă femeie. „Păi, dacă le e foame, cum să nu creadă?!”

Pînă unde poate să meargă cunoaşterea partenerului. Două familii de prieteni se decid să vadă noua secţie de Artă medievală a Muzeului Naţional. Una dintre doamne se plictiseşte repede şi dispare, fără să spună unde se duce. Prietenii încep să se impacienteze, dar soţul îi liniştеşte spunîndu-le că, precis, a ieşit în curtea Muzeului, undeva în dreapta, ca să fumeze o ţigară. „De ce neapărat în dreapta? De unde ştii că nu s-a dus în stînga?” „Parcă n-o ştiu eu?! Are ciudăţenia asta, că atunci cînd iese din clădire, face automat la dreapta. Altfel, n-are treabă, e mai sănătoasă ca noi toţi.”

În Brazilia, o fabrică nouă a americanilor, cu tehnologie de ultimă oră şi cu specialişti de primă mînă, chiar dacă brazilieni şi nu yankei, nu reuşea, la un an de la darea în funcţiune, să intre în graficul prezumat al eficienţei. Americanii le impuseseră localnicilor să angajeze numai bărbaţi. Un psiholog le-a explicat patronilor din Nord că nu vor reuşi, în nici un chip, să mărească producţia, dacă nu angajează mai multe zeci de femei care să se fîţîie de colo-colo. „Bine, bine, dar ce să muncească femeile într-o industrie în care doar bărbaţii fac faţă?”, au întrebat americanii, opaci la subtilităţile afective ale Sudului. „Doar v-am spus – a repetat specialistul în suflete –, nimic! Numai să se fîţîie de colo-colo şi să-i ţină pe bărbaţi treji.”

Un drum dus-întors New York-Montreal-New York costa în 1994, cu autobuzele reţelei Greyhound, 96 de dolari. Un român, care trăia în Canada la fel de prost ca-n Brăila natală, mi-a spus că exista şi o cursă a unui patron indian sau arab cu numai 40 de dolari. Atîta doar că nu pleca de la autogara din centrul oraşului, ci de undeva, de lîngă nişte depozite dezafectate. „Cine ştie ce rablă de autobuz o fi şi ce înghesuială trebuie să înduri”, am zis. „Da' de unde? E un autobuz decent, că altfel n-ar putea circula, iar

cîte scaune are, tot atîţia şi călători. În plus, te şi duce mai repede, fiindcă nu face opriri lungi, ca Greyhound -ul în cîteva oraşe. Doar că atunci cînd urci în maşina aia, ştii clar că acolo, între calici, e locul tău. Mai înveţi ceva. Un lucru, pe care l-am înţeles şi eu, chiar de la prima cursă: orice ai face, oricît te-ai agita, acela o să fie întotdeauna locul tău în Canada şi Statele Unite: între arabi descurcăreţi, indieni resemnaţi şi români lipsiţi de noroc. Îţi faci socoteala că ai economisit 56 de dolari, realitatea fiind alta. Nu i-ai economisit. Pur şi simplu nu-i ai."

Singurul bărbat dintr-o familie cu multe femei – soţie, mame, bunici, soacră, fiice, mătuşi – are obiceiul să relateze exagerat incidente banale. Dacă se ciocnesc doi biciclişti, el le istoriseşte muierilor, precipitat, cu ochii holbaţi de emoţie, cum a intrat un accelerat într-o căruţă plină cu nuntaşi. Cel mai mult îi place să spună cum era s-o păţească şi el, în sensul că unul din căruţă i-ar fi zis: „Hai, bre, cu noi, la un pahar!". Iar dacă l-a refuzat, e numai fiindcă aşa a vrut soarta, să rămînă şi un martor la groaznica întîmplare. Intr-o zi, găsind că bărbatul lor a întrecut măsura, povestind cum tocmai a scăpat întreg după o explozie gigantică la combinatul siderurgic, cînd în ziarul local scria că a fost doar un incendiu, femeile hotărăsc să-i dea o lecţie. „Ştii, mamă – îi spune soacra –, toată ziua au trecut salvările şi maşinile armatei. Uite-aşa atîrnau cadavrele de la combinat, că le puseseră unele peste altele!". Femeile nu ştiu că există şi un Dumnezeu al nebunilor. Vorbesc de salvări şi morţi şi, deodată, din stradă se aud claxoanele pompierilor şi ale microbuzelor de la Staţia de Salvare. Iar bărbatul, după ce-şi aruncă privirea pe fereastră, se uită la trilul lui mustrător, cu ochii holbaţi de spaimă, ca şi cum ar vrea să zică: „Uite ce-aţi provocat, cu gluma asta proastă a voastră!".
Petre Oprea îşi aminteşte de un ţăran căruia i se rupsese ceva în burtă, la praşilă. Şi care, a doua zi după operaţie, a plecat din spital, să nu lase praşila neterminată. De îndată ce şi-a revenit la reanimare, ţăranul i-a întrebat pe doctori: „Acum, că m-aţi făcut bine pot să plec? Că m-aşteaptă praşila aia!".

În staţia de tramvai, un bătrîn se apleacă să-şi lege un şiret şi rămîne aşa, ţeapăn şi neajutorat, fără să

se poată îndrepta. Nu necazul omului e prilejul discuţiei care se încinge între călători, ci întrebarea: „Ce i-o fi venit, dom'le, să s-aplece?”. Din conversaţie, reiese că, în staţiile de tramvai, ar trebui puse nişte panouri mari, să le vadă bine şi moşii: „Aplecatul strict interzis!”.

„**Cînd le recomand cunoscuţilor un spectacol –** spune un actor vîrstnic, pe al cărui cuvînt poţi să contezi –, aceştia întreabă reflex, ce-or să vadă: comedie sau dramă? Dacă le răspund că tot ce e comedie e dramă, că între dramă şi comedie e loc şi pentru piese dulci-amare, ei spun: „Avem destulă dramă în jur sau acasă!”. Şi sînt sătui de suferinţă. Parcă s-ar fi vorbit. Zic toţi aceleaşi fraze. Şi sînt persoane care, cu doar cîţiva ani în urmă, mergeau la un spectacol pentru autor, pentru regie, pentru distribuţie.”

Cutare actriţă e foarte talentată: s-a culcat cu toţi regizorii pe care i-a cunoscut, cu toţi actorii influenţi şi cu vreo patru autori foarte jucaţi. Rivala ei, însă, e şi mai talentată: a terminat şi directorii.

Un domn se laudă că a cumpărat un tablou de Grigorescu, la un preţ de chilipir. „Dar, e precis Grigorescu?”, întreabă una din cucoanele care-i ascultă pălăvrăgeala. „La cîţi bani am dat pe el – zice cu subînţeles colecţionarul de capodopere ieftine – e suficient de Grigorescu.”

Artiştii neluaţi în seamă aşteaptă să le facă dreptate viitorul. Istoria culturii e plină de dovezi că viitorul e întotdeauna mai selectiv ca prezentul. Prezentul e mai tolerant. Viitorul nu operează niciodată cu îngăduinţe şi mile, nu ţine cont de condiţiile grele în care au fost nevoiţi să creeze cei mai mulţi dintre oamenii care aşteaptă judecata altui timp.

„**Cu femeile, e simplu –** zice un belfer bătrîn. Iei orice analfabetă, care nu-i grasă şi boccie, o speli, o

îmbraci cu ce se găseşte mai bun, o parfumezi, o coafezi şi-i impui să tacă. Şi ai o femeie frumoasă. Singura chestie e, că fetele cu carte se pricep să tacă mai interesant decît analfabetele."

Cîţiva bărbaţi, la o bere, îşi critică soţiile. Unul e nervos din cauza obiceiului nevesti-sii de a face din orice o chestiune de merit: „Merit şi eu o rochie nouă, ce Dumnezeu!", „Merit şi eu un concediu în Franţa, ce Dumnezeu!", „Merit şi eu o casă mai mare, ce Dumnezeu!". Bărbatul se ambalează: „Păi, la cît muncesc, dac-aş începe şi eu să mă vait cu ce merit, ea nici n-ar sufla. Ce Dumnezeu!". Un amic îl corectează: „Bărbaţii, că de aia-s bărbaţi, cînd vine cazul să se evalueze la merit, nu zic: Ce Dumnezeu! Zic: Ce morţii mă-sii!".

Unii analişti ai culturii scriau despre literaţii şi artiştii condamnaţi la ani mulţi de temniţă sau ostracizaţi pentru orientarea lor ideologică de dinainte de 1945, că, „spre bătrîneţe, forţa creatoare le-a diminuat" şi că, din păcate, în ciuda unor eforturi reale, „nu şi-au mai regăsit inspiraţia din tinereţe". Am citit o astfel de explicaţie, aparent documentată, vizavi de un om de cultură, condamnat la moarte şi apoi iertat de glonţ, într-o carte din 1980. În perioada pe care o comenta analistul, omul se afla la Canal. După anii de ocnă a fost izolat, alţi ani buni, într-un cătun din Bărăgan.

La filologie, în anul al treilea, mi-am luat inima-n dinţi şi i-am povestit unei profesoare de comparatistică şi istoria limbii, situaţia în care mă găseam: lucram într-o redacţie, alt mijloc de a mă întreţine nu aveam, şi, dacă era să aleg între slujbă şi ratarea unui examen alegeam slujba şi salariul. „Mă rog, şi de ce-mi spui toate astea?", a întrebat doamna profesoară. Fiind clar că n-avea rost să umblu pe ocolite, i-am zis că eram complet nepregătit, că şi-n toamnă, de amînam examenul, aveam să fiu la fel de nepregătit şi că, la vîrsta mea – împlineam 30 de ani – şi la viaţa pe care o duceam, trebuia să mă decid între un 5 căpătat prin bunăvoinţă şi o leafă cu care, de bine, de rău, puteam să termin o facultate.

„Regret – a spus doamna aceea minunată –, dar 5 nu pot să-ţi dau. Ca să-ţi dau 5, trebuie să te prezinţi neapărat la examen şi să fii penibil în faţa unei comisii. Nici 8 n-aş putea să-ţi dau, aşa, fără să ştii nimic. Pentru o notă de 8, am studenţi care nu ies cu lunile din biblioteci. Şi i-aş nedreptăţi. Nota 9 le-o dau celor care ar putea să-mi urmeze la catedră. Iar dumneata zici că ai ales gazetăria. Despre 6 ori 7, nici vorbă. Ar trebui să înveţi şi să mă convingi că eşti mediocru. Or, eşti doar impertinent. Mă obligi să-ţi dau 10. Însă, te rog să nu îndrăzneşti să mă saluţi, decît după ce-ţi va apărea prima carte.”

În parcul Obor şi primprejur, îşi face veacul un băiat cu minte puţină, care se lipeşte de cîte o maşină şi se leagănă ore întregi. Cineva, din milă, l-a îmbrăcat de curînd din cap şi pînă-n picioare. Dar l-a înzestrat cu nişte pantaloni largi şi căzuţi, de rocker, şi cu una din jachetele alea lăbărţate şi împopoţănate cu etichete de toate culorile, la modă printre adolescenţii de bani-gata. Stă tînărul tot lîngă maşini şi se leagănă, tot ca înainte, însă în hainele acelea „ultimul răcnet”, îţi produce mai multă compasiune decît atunci cînd umbla în zdrenţe. E ca şi cum cineva ar fi vrut să-şi bată joc de un biet retardat.

Zîmbetul fericit al unor înalţi slujbaşi guvernamentali, la orice zicere a stăpînului, chiar şi cînd acesta rosteşte banalităţi, fraze care, în mod normal, n-ar trebui să mişte nici un muşchi pe obrazul auditoriului, arată că unii oameni se nasc cu talentul de slugă. E vorba de un tip foarte selectat de slugărnicie. Existînd un Prim-Ministru, trebuie să existe şi o Prim-Slugă. Pe treapta de jos a slugărniciei, însă, nu se mai pune problema harului. Prim-Sluga e mîndră de destinul său; cea mai joasă spiţă de slugărit însă, nemaiavînd nici un fel de sub-slugi sub ea, e veşnic mohorîtă.

Un bărbat şi o femeie – soţ şi soţie – străbat în fiecare zi, atît dimineaţa, la plecarea la serviciu, cît şi seara, la întoarcerea acasă, un cartier nou, de vile şi palate. Autobuzul care-i transportă e plin cu muncitori ca şi ei: săraci, prost plătiţi. Călătorii se uită pe ferestrele autobuzului, iar în privirea lor nu se

citeşte nimic; nici admiraţie, nici silă. S-au deprins să vadă la tot pasul viloaie şi conace şi să nu se mai enerveze. Numai cei doi, persoane trecute de prima tinereţe, comentează cu glas tare minunăţiile cartierului şi se ceartă, lăudîndu-le ori criticîndu-le. O fac într-un chip aparte. „Uite, mie aia mi-ar plăcea s-o am!”, spune femeia. „Proastă mai eşti! – zice bărbatul. Cum poate să-ţi placă? Nu vezi, fă, ce balcoane mici are?! Dacă tot e să aleg, atunci o iau p-aia cu terasă, să stau seara afară, să beau o bere şi să mă uit la amărîţii care tot vîntură praful pe strada mea. Şi pe urmă să dau un telefon la primărie, să mute dracu' linia pe altă stradă, că poluează şi nu-mi tihneşte berea.”

În filmele americane, nimeni nu munceşte cu braţele. Sau dacă apar uneori oameni ai muncii, cînd nu sînt chelneri, sînt negustori. Oricîte filme americane s-ar produce şi difuza, din nici unul nu se deduce că-n SUA ar exista fabrici şi uzine. Că-n fiecare dimineaţă, milioane şi milioane de truditori se înghesuie cu noaptea-n cap la porţile acestora, ca să tragă la şaibă opt sau zece ore. Iar ce-i mai interesant, în toată povestea asta, e că nici măcar muncitorii americani nu vor să vadă filme despre problemele obişnuite ale vieţii lor.

Din 1990 – îmi spune un coleg –, n-am mai avut nici un vis erotic. Am avut, în schimb, vise politice. După ce-am scăpat de coşmarurile politice, am crezut c-o să mă întorc la reveriile sexuale. Aş! Am numai vise economice.

În liceu, profesorul de română, Tudor Costel, mi-a făcut cadou, în ziua în care am împlinit 15 ani, „Soldatul Svejk” de Jaroslav Hasek. De atunci, am început să văd lumea prin ochelarii vrăjiţi ai ironiei. În facultate, o colegă care credea că eu nu citesc altceva decît Hegel şi Kant, mi-a lăsat la cămin, de ziua mea, un pachet cuprinzînd „Fenomenologia spiritului” şi alte cîteva cărţi ale filozofiei clasice. N-am aflat niciodată cine a fost fata care şi-a cheltuit toată bursa ca să mă omagieze în taină. Tot ce-mi mai amintesc din zilele acelea, e că, după ce am luptat mai multe după-amieze cu Hegel, m-am întors spăşit,

ca fiul risipitor în ogrăzile bogate ale tatălui, la Hasek. Trecînd vremea, lucrurile s-au aşezat într-o matcă. Cînd dau în bibliotecă de „Fenomenologia spiritului”, nu mă mai gîndesc la „Soldatul Svejk”, ci la necunoscuta care mă credea atît de elevat, încît să-şi risipească bursa pe cîteva cărţi pe care n-o să le pot birui niciodată.

Scriind de mai bine de zece ani cîte un subiect pe zi, la un ziar sau la altul, mă văd în stare să ţin şi un curs universitar de Subiectologie. Un curs pentru tinerii dotaţi, care să înceapă cu următoarea definiţie a talentului: talentul e atunci cînd n-ai încotro.

Sînt zile în care miniştrii calcă-n rahaţi de maidanezi ca să ajungă la uşa clădirii unde vor dezbate problemele mari ale ţării.

Un turc, care are de mai mulţi ani afaceri în România, crede că noi, românii, avem „talent de victime”.

Despre un angajat, care nu scoate o vorbă cu săptămînile, patronul spune că e foarte deştept, fiindcă ştie să tacă pe înţelesul tuturor.

În avion, oamenii simt nevoia să se laude cu călătoriile lor. Povestesc, pasămite, întîmplări cu haz sau interesante din voiajele la Paris, New York ori Tokyo, pentru satisfacţia de a fi întrebaţi: „Aţi fost chiar şi la Tokyo?”. Iar ei să răspundă cu delicată ipocrizie: „Ei, la Tokyo nu m-am dus decît de două sau de trei ori!”. În cursa de Istanbul, un tînăr, vădit copleşit de relatările vecinilor, simte că a sosit momentul să spună şi el ceva. „Tinerii de azi – îl încurajează pasagerul, care n-a zburat la Tokyo decît de două sau de trei ori – se mişcă mai mult ca noi. Nu-i aşa, băiete?”. Băiatul îl aprobă şi îngaimă: „Aşa, pi işi, pi colo.” Dacă lumea

ar insista să detalieze pe unde a hoinărit el „pi işi, pi colo”, tînărul probabil c-ar zice: „Pi la Bîrlad, pi la Dorohoi.”.

Cea mai bogată colecţie de scrumiere, văzută de mine în vila unui amator de excentricităţi, avea o istorie mai provocatoare decît toate obiectele ce-o compuneau. Era o colecţie de circa două sute de scrumiere furate din hoteluri şi restaurante.

Comentînd arhitectura vilelor ridicate în marginea Bucureştiului de cîţiva din oamenii cu bani ai momentului – foşti spărgători de case înainte de '89 –, un om de televiziune, care le ştie bine biografiile, spune că acestea au zeci de dormitoare şi mai multe saloane, fiindcă aşa erau casele din care furau ei în Italia şi Franţa: cu zeci de dormitoare şi o mulţime de saloane. „Casele lor sînt tot ce-au admirat ei mai mult în vilele celor pe care i-au jefuit.”

Un bancher american spune că în lumea marilor finanţe, populaţia lumii e definită prin venitul zilnic. Astfel, locuitorii planetei Pămînt se cheamă: oameni de doi dolari pe zi, oameni de cinci dolari pe zi, dar şi oameni de 200 000 dolari pe zi. Majoritatea o constituie oamenii sub un dolar pe zi. Există şi ţări unde majoritatea o fac cei de cinci dolari pe lună.

La mare, dezbrăcate şi rumenite, toate femeile, care nu-s în chip vădit urîte, sînt frumoase.

Despre un politician, foarte prezent în mass-media, colegii cred că are nenumărate idei colaterale la nici o idee principală.

Bucureştiul e plin de firme cu nume aiuritoare, în limbi inexistente. O plăcintărie se cheamă, nimeni nu ştie din ce motive, „Dy Jijy”. Un profesor de engleză e de părere că plăcintăria îi aparţine probabil unui moldovean, Gheorghe sau Gigi şi că, atunci cînd alt moldovean se minunează „Mă, da' di şini-s plaşintili-aistia aşa buni?”, vînzătoarea îi răspunde mîndră: „Di Jiji, bre”. Adică, „Dy Jijy”, în britanica de larg consum.

Într-o emisiune muzicală, ratată, se face reclamă, pe durata a trei pauze publicitare, unei paste de dinţi.

Realizatorul e foarte suparat că din ideea lui s-a ales praful, dar producătorul îl asigură că fost o emisiune nu bună, ci excepţională. Explicaţia producătorului merită a fi reţinută: „Orice emisiune culturală care vinde bine pastă de dinţi, e perfectă.”

Un restaurator de pictură curăţă o suprafaţă nu mai mare decît o palmă de copil, în mijlocul unui tablou mare şi murdar. Un portret care a stat, aproape un secol, în sufrageria unei case unde, vreme de zeci de ani, a funcţionat un godin cu cărbuni. Tabloul e atît de afumat, încît pata de curăţenie pe un metru pătrat de jeg domestic pare o pată de murdărie, îţi vine să spui: „Murdăreşte-l la loc! Nu vezi ce-a urîţit Curatul murdăria?”.

Proprietarul unui Mercedes, pe care-l conduce cu mare grijă, abia reuşeşte să se ferească într-o intersecţie, de maşina unuia – tot un Mercedes – care ia curba scrîşnit, agresiv, gata, gata să lovească mai multe maşini. „E Mercedes de furat , spune omul de la volan. Numai ăştia care cumpără ieftin maşini scumpe, de furat, conduc atît de periculos. Nu că nu respectă regulile de circulaţie. Nu respectă banul!”

Vasile B. salută cu o plecăciune foarte simţită un cuplu de bătrînei, după înfăţişare doi intelectuali

scăpătaţi, dar care nu şi-au pierdut demnitatea şi, în ciuda hainelor ponosite, au un mers controlat, de seniori. Bătrînul e surprins de omagiul lui Vasile B. şi-i răspunde cu un surîs confuz, dar plin de încîntare. „De unde-i cunoşti tu pe ăştia?”, îl întreabă soţia pe Vasile B. „Nu vezi ce frumos se ţin? – răspunde Vasile B. Dacă nu-i salut eu, nu-i saluţi tu, atunci cine să-i salute?”

O familie cu copii între 10 şi 14 ani emigrează în America. Băieţii, deşi firi liniştite, ascultători, au crescut în stradă. Dacă n-au deprins numai obiceiuri proaste, nu le stăpînesc nici pe cele bune. Între străini se poartă conform celor învăţate în societatea americană. Spun „hello” şi „good bye”, şi „sorry”, şi „thank you!”. Cînd se găsesc însă între români, se poartă conform cu obişnuinţele de dinainte de a pleca din ţară. Nu dau „bună ziua”, zic mereu „ce?!” şi „hă?”. Reflexele formate pe limbaj englezesc – în cei şapte ani de-acasă americani – se blochează în anturaj românesc. Ce tineri bine educaţi! – spun americanii. Ce copii prost crescuţi! – spun românii.

L-am învăţat pe un grafician, cu un nume care nu atrăgea atenţia, să şi-l schimbe, să şi-l regizeze un pic. Îl chema Gheorghe Vasilescu. L-am sfătuit să-şi spună Ghe. Ghe. Vasi, ori altcumva, dar într-un chip care să însemneze memoria. A făcut-o şi a păţit un noroc pe care l-a pus cam în grabă pe seama noului nume: un neamţ i-a cumpărat cîteva lucrări, invitîndu-l să expună în galeria lui din Düsseldorf unde de altfel s-a şi stabilit. Dar, în Germania, Ghe. Ghe. Vasi nu le spunea localnicilor mai mult decît le-ar fi zis Gheorghe Vasilescu.

Cînd aveam 25 de ani, scriitorii de 28 de ani îmi păreau vîrstnici, iar cei care îşi făcuseră un nume devreme, pe la 22-23 de ani, de-a dreptul bătrîni. Şi azi îi salut la fel, ca pe nişte oameni foarte bătrîni, deşi pe unii îi descopăr de aceeaşi vîrstă cu mine. Cînd credeam că aveau 28-30 de ani, ei aveau 25 sau mai puţin. Notorietatea schimbă raporturile fireşti de vîrstă. Schimbă, de fapt, totul.

Sătenii dintr-o aşezare cu cîteva sute de suflete şi paisprezece cîrciumi îi explică unui reporter de televiziune de ce-i nevoie la ţară de atîta băutură: „Să zicem că angajezi şase oameni la cîmp, spune unul dintre ei. Nu trebuie să le dai cîte-o ţuică, să prindă chef de lucru? Trebuie! De şase ori cîte două sute de grame, cît face? Fix doi litri. Şi dacă mai cere omul una mică, nu-i dai? Îi dai, ca să aibă tragere de inimă. Aşadar, fix cinci litri. Mai bei şi tu una mare cu ei, să nu creadă că eşti de-alde ăia... Se face fix zece litri? Se face. Şi asta doar dacă ai şase oameni cu care te înţelegi, cu drag de muncă. Dar dacă, ferească sfîntul, te procopseşti cu nişte puturoşi? Nu bagi în ei o canistră? Nu trebuie să te-mbeţi cu ei, să nu plece cu o părere proastă despre tine şi treabă nimic? Nu te duci apoi şi tu, ca fiecare, la bodegă să bei una mică, de supărare? Te duci! Mai face fix un kil? Mai face!”

Doctoriţa care adună mai mulţi gazetari să se mărturisească opiniei publice c-a fost amanta preşedintelui: o apasă gîndul că relaţia sa cu preşedintele, ştiută la vremea ei de foarte multă lume, ar putea să devină subiect de scandal şi prilej de şantaj politic. De fapt, femeia – că de aceea a fost făcută ea de Dumnezeu femeie – e doar dezamăgită. La doi ani de la aventură, nimeni nu pare să-şi mai amintească de ea ca de fosta iubită a preşedintelui.

Un bărbat, cunoscut pentru lipsa lui clinică de umor, crede că face o glumă bună prezentîndu-şi soţia cu aceleaşi cuvinte, indiferent de împrejurări: „Iar doamna pe care o vedeţi, e nevasta mea actuală.”.

Biografiile oamenilor de seamă din dicţionare şi enciclopedii inventariază meritele, care sînt diferite de la individ la individ, dar sfîrşesc la fel: cu anul şi locul morţii. Cutare a fost academician, a dobîndit numeroase distincţii, medalii şi premii, a călătorit într-o mulţime de ţări, a publicat un mare număr de articole şi cărţi. „A murit la Focşani, în 1984”. Citind fişe biografice una după alta, te simţi îndemnat să formulezi sfîrşitul altfel: „Iar toate astea n-au însemnat nimic, de vreme ce tot a murit. Şi

încă, la Focşani, în anul 1984.” Sau: „A fost academician, a primit ordine şi premii, a străbătut toată lumea. Şi totuşi, a murit. La Galaţi, în 1973.”

Şoferul unui om de afaceri îi încarcă acestuia decontul la benzină, îi umflă nota de plată la spălătorie, îi pune la socoteală reparaţii pe care nu le-a făcut. „L-aş da afară – oftează omul de afaceri – dar are o calitate: afară de faptul că mă fură tot timpul, în rest e loial.”

Scandal la Operă: o soprană urăşte de moarte un bariton. E ceva împotriva naturii. În toată lumea, prin tradiţie, sopranele urăsc numai alte soprane, baritonii pe baritoni, tenorii pe tenori.

Doi amici, care nu s-au întîlnit de foarte mult timp, dau nas în nas pe stradă. „Ce coincidenţă – zice unul dintre ei –, te-am văzut aseară, într-o emisiune la televizor.” Iată o nouă unitate de relaţie a prieteniei: „Cu prietenul X m-am văzut foarte des la televizor. Cu Y, m-am văzut la televizor doar de două ori, în ultimii trei ani. Cu Z, nu m-am mai văzut la televizor de pe vremea cînd era preşedinte CAP şi a dat un interviu că a depăşit planul la porumb.”

Un negustor de mobilă veche cumpără de la ignoranţi scrinuri, gheridoane şi vitrine stil deteriorate, le restaurează, le dă o faţă comercială şi e mulţumit, fiindcă afacerea merge. Tot aşa procedează şi cu amantele: îşi ia femei consumate şi îngălate, le îmbracă bine, le pune să se fardeze şi le scoate în lume ca pe nişte cucoane mari.

Mama unui om cu parale, dar locuind tot în casa părintească din cartier, cumpără pentru cei trei căţei cu care îşi umple singurătatea, gîturi şi gheare de găină. Cînd face piaţa pentru căţeii ei, bătrîna ia cîte patru-cinci kilograme deodată. În plus, mai cară cu sacoşa şi oase de vacă. Vecinii, ştiind că fiul ei

are o fabrică, sînt curioşi ce bunătăţi îşi poate permite bătrîna şi o sîcîie cu întrebări care nu prea se pun: „Azi ce-ai mai luat? Ce-ai în traistă, ţaţă Ioano?”. Femeia e sinceră şi le arată. Dar se jenează să le explice că-s pentru cîini. Mai cu seamă că multe familii nu-şi pot îngădui nici măcar un os de vacă în ciorbă. Şi atunci, le spune că-s pentru băiat. Că la străini, la partenerii lui de afaceri din Suedia şi Japonia, astea-s delicatese. **3** „Zău?!!”, se minunează lung vecinii, ca şi cînd ar vrea să spună: „Mă, da' ce tîmpiţi sînt suedezii şi

japonezii!”. Iar mama omului cu parale poate să le dea la căţei cîtă supă de gîturi şi gheare poftesc aceştia, fără să aibă probleme de conştiinţă.

Nu trebuie să fii fizician, ca să realizezi toate subtilităţile teoriei relativităţii. Iată una dintre ele: o tînără arătoasă, de 1,82 m, spune că nu ştie cum de-a crescut ea atît de mică, fiindcă taică-su măsura 1,99, iar maică-sa 1,88.

Un negustor de tablouri îşi laudă marfa pentru un cuplu de orăşeni maturi, intraţi în magazin să cumpere un cadou de nuntă: „Le puteţi oferi tinerilor căsătoriţi un superb „Cap de copil” de Bulgăraş. Sau acest minunat „Bust” de Tonitza. Vedeţi ce carnaţie splendidă are?! Un dar potrivit ar fi şi „Torsul de atlet” de pe soclul acela din colţ. E de Paciurea. Sau antebraţul de marmoră, din vitrină. E un fragment dintr-o statuie grecească, antică. Iată şi un delicios „Spate de nimfă”, semnat de Teişanu. Nici nu zici că e piele, parc-ar fi sidef!”. În timp ce negustorul turuie, prezentîndu-le şi alte tablouri – portretul unei adolescente cu un gît care aminteşte de Modigliani, un nud de Pallady, cu o pereche de braţe albe şi grăsuţe, încă un „Cap”, de data asta de Vermont –, femeia îi şopteşte soţului: „Mă simt ca într-o măcelărie. M-aştept să ne ofere pulpe, gheare şi jamboane.”.

Vine la locul de muncă, la ora nouă fără cinci, nu-şi începe lucrul pînă ce în jur nu-i totul

curat şi aranjat, timp de opt ore îşi vede numai de ale lui, fără să scoată o vorbă, iar după-amiaza, la orele cinci, nici un minut mai devreme, nici un minut mai tîrziu, făcînd de asemenea curăţenie, astfel ca în ziua următoare, revenit la treabă, să nu piardă vremea cu pregătirile. Veţi întreba, desigur, unde dracu' am văzut eu un tînăr atît de harnic şi de conştiincios? E într-adevăr harnic şi conştiincios, poţi fi sigur că nu se abate nici o clipă de la program, e şi tînăr, nu pare să fi suferit niciodată de nimic. Numai că nu e muncitor. E cerşetor.

Un tembel din Rîmnicu-Vîlcea i-a spus firmei sale de diluanţi şi solvenţi „Sarcom SRL”. De ce nu mai direct, mai pe înţelesul poporului „Cancer SA”. Ce şi-o fi zis inocentul: „Sărăcilă şi consoarta”, adică „Sarcom”. Sună bine!

Maşinile foarte foarte mici – e de părere doamna D., care conduce de mai mulţi ani o maşină foarte mare – dezvoltă în minţile proprietarilor lor un complex de superioriate. Fiindcă se pot strecura aproape neînjuraţi printre maşinile de dimensiuni normale sau mari, aceştia încep să creadă că sînt îndreptăţiţi s-o facă tot timpul. Că e o chestiune de dreptate, dacă nu şi una de demnitate, s-o facă. De unde şi mulţimea incidentelor produse de şoferii cu maşini pitice.

Un magazin în care nu găseşti mai nimic, dar care vinde atît de scump tot ce nu are, încît e mai convenabil să nu cumperi din magazinele vecine.

Dialog mai mult decît naţional în faţa unei tarabe. Negustorul (către clientul care se uită de un sfert de ceas la o periuţă de dinţi, de parcă ar examina un computer din ultima generaţie): „Hai, bre, o dată! O iei sau n-o iei?”. Clientul: „Păi, asta e: c-o iau şi n-o iau.”

Un arab i-a dat fetiţei lui, făcută cu o româncă, numele de Arabesca. Iar cînd a auzit la radio o „Arabescă” de Ravel a exclamat: „Asta îi zice ca lu' fata la mine!”.

Fiica fostului şef al Secţiei de presă a CC al PCR – care înainte de 1989 publica într-o revistă articole ipocrite, dar foarte elaborate, despre dezintegrarea inevitabilă a culturii capitaliste – nu numai că-şi face

studiile în California, dar şi naşte acolo. O explicaţie ar fi că politrucul n-a scris şi articole despre dezintegrarea inevitabilă a ginecologiei capitaliste.

Un medic povesteşte despre atavismul ciudat al unui pacient. „Ce ar putea să aibă? – îl întreb. Un rest de coadă, acolo, nu mai e chiar un lucru atît de ciudat.” „Da – zice medicul, cu un soi de alean de solidaritate cu pacientul –, dar el săracu' are două.

În curtea Spitalului de copii, Grigore Alexandrescu, se construieşte o bisericuţă. Am văzut, pe drumul spre Cernica, o fabrică nouă de pîine în curtea căreia patronul grec a ridicat şi el o biserică. Nu ştiu cîţi brutari simt nevoia să-i mulţumească lui Dumnezeu pentru pîinea de fiecare zi, dar într-un spital – iar într-unul de copii, cu osebire – motive de a cere îndurare şi sprijin de la Cel de Sus apar mereu. Ca de altfel şi motive pentru a îngenunchea în faţa unui altar şi a-i mulţumi. Uitîndu-mă la bisericuţa din curtea Spitalului Grigore Alexandrescu, mi-am zis că trebuie să vin într-o zi aici şi să zic: „Sărut-mîna, Doamne! Fiindcă în urmă cu vreo treisprezece-paisprezece ani, la un mare necaz cu un copil, Domnul a fost bun cu copilul şi cu familia mea.” Numai că, tot acum, mi-am dat seama că am uitat să-i mulţumesc doctorului Ulmeanu, cel care – cu delegaţie, desigur, de la Dumnezeu – a săvîrşit minunea. Ştiam eu că am uitat ceva important şi, uite, c-au trecut atîţia ani, pînă mi-am adus aminte ce! Poate c-ar fi vremea să deschid o listă de subscripţie publică, unde să ne trecem numele toţi cei care am uitat să le spunem „Sărut-mîna,

pentru binele pe care ni l-au făcut, doctorului Ulmeanu şi altor medici, asemenea lui, gestionari neobosiţi de miracole cu oblăduirea lui Dumnezeu.”

Un fost trepăduş de ambasadă, om cu gradul ascuns sub uniforma de civil, declară cu un glas plin de reproş retroactiv, adresat parcă unei societăţi ingrate: „Da', ce, dom'le, crezi că noi, ăştia, trimişi la post cu **3** misiune, n-aveam suflet, nu simţeam nevoia să fim liberi, nu doream şi noi puţină democraţie?! La voi,

mersi, mai era voie, dar la noi nu era voie deloc. Ambasadorul chiar ne-a şi zis odată: ce, mă, dac-ar fi după mine, n-aş închide ochii, cînd văd că aveţi şi voi suflet! Dar dacă nu-i voie, nu-i voie!”

I-am povestit unui prieten cum mi-am depus, în 1983, carnetul de conducere auto la miliţie, pentru că – exceptîndu-le pe cele fatale – făcusem toate tîmpeniile, pe care le poate face un neisprăvit la volan. Şi el m-a consolat cu următoarele cuvinte: „La cîţi şoferi nu ştiu să scrie, merge şi un scriitor care nu ştie să şofeze.”.

Tinerii ăştia – se vaită un administrator de bloc, cu simţul ordinii şi disciplinei –, unde te duci, unde te întorci, dai peste doi care se pupă. Ar trebui să se facă un loc special amenajat şi să scrie deasupra „Loc pentru pupat”.

Un confrate, analist politic, scrie în ziarul lui că „Opoziţia ar trebui să facă o întoarcere de 90 de grade”. Poate că întîi ar fi bine o întoarcere de 30 de grade şi să se ajungă treptat la una energică, de 68 de grade. Iar în final, la cea radicală, de 88-89 de grade.

Jurnalul atît de atent să nu facă cacofonii, încît uită cu totul de cucafonii, cucufonii, cocofonii, cacufonii, cîcîfonii şi cocufonii. Din cauza acestora, peste toate articolele sale adie un suav parfum de latrină.

În teatrul contemporan – spune un vecin de fotoliu, la ieşirea de la un spectacol în care toţi actorii se agită şi ţipă în loc să vorbească firesc –, totul e peste limita suportabilului. De ce-o fi nevoie să strige? Îi răspund că mie îmi convine noua orientare a teatrului. „Daţi-mi un singur motiv pentru care vă convine!”, îmi cere domnul pe un ton ridicat, imperativ, de actor contemporan. Fiindcă mi-l cere, i-l dau: „De la o vreme, simt că surzesc.”

Tatăl unei fetiţe, ademenită de un pedofil să facă amor pervers în mai multe şedinţe, în faţa unei camere de filmat, îşi povesteşte drama de părinte în felul următor: „La 12 ani, ce poate să ştie bietul copil! De unde să ştie ea că-i pedofilie? A crezut c-o fi şi nenorocitul ăla un bărbat ca toţi bărbaţii, normal.”

Negustorul care te hipnotizează minţind fără nici cea mai mică reţinere, îţi bagă sub nas un tricou scorţos, de polivinil, asigurîndu-te că-i din bumbac sută la sută. O spune însă într-un fel care-ţi blochează replica. Numai un dobitoc nu-şi dă seama că e bumbac sută la sută zice, în subtext, recomandarea lui. Dar n-o face privindu-te în ochi, ci oarecum în treacăt, îţi lasă, adică, libertatea să te manifeşti ca un cunoscător sau ca un dobitoc. Şi cumperi tricoul, urînd marfa, urîndu-l şi pe negustor şi urîndu-te. O triplă ură, care ar înfrînge şi caractere mai tari.

Un cunoscut nu-mi telefonează decît ca să-mi ceară mici servicii neplătite. Dar nu

direct. Are, de fiecare dată, o introducere precipitată, în care pomeneşte de o datorie pe care ar avea-o de foarte multă vreme faţă de soţia mea. Apoi, insistă pe faptul că e pe cale să şi-o răscumpere în scurt timp. „Spuneţi-i doamnei că n-am uitat-o şi că în curînd o să se minuneze ce surpriză am să-i fac pentru ce m-a rugat!” Deşi soţia mea nu-şi aminteşte de individ, îmi vine greu să spun nu sau să-i închid telefonul fără explicaţii. Trucul lui are un temei: îmi asigură sentimentul consolator că, pe neaşteptate, mă voi bucura de un lucru de care uitasem. Şi nu atît eu, cît soţia mea. E însăşi esenţa speranţei: te bucuri de ce n-o să ai.

Multor cuvinte le-am aflat înţelesul numai după ce am cunoscut oamenii cărora li se potriveau. În 1990, birourile unde lucram s-au umplut dintr-o dată cu tineri veseli şi descurcăreţi. Păreau să fie în stare să scrie bine despre orice, deşi nu scriau bine despre nimic. Mulţi oameni au acest har. Ne fac să gîndim că nu contează ce sînt ei în prezent. Că nu contează decît ce vor face cîndva. Cu două-trei excepţii, tinerii aceia s-au dovedit a fi nişte japiţe. Se purtau ca şi cum toată ţara le datora ceva, iar eu, fiindcă eram mai vîrstnic, mai mult ca ţara întreagă. Au capotat curînd, înainte de a intra bine în meserie. Că erau nişte japiţe o probează şi faptul că azi, după doisprezece ani de neant profesional, învinuiesc ţara de anonimatul lor.

Un poliţist, chemat de popor să întocmească procesul-verbal la decesul unui cetăţean care a făcut infarct în staţia de metrou, a constatat că asupra acestuia nu se găsesc nici bani, nici acte de identitate, ci numai idei şi sentimente.

Despre un bărbat, care-şi scoate seara cîinele la plimbare – un căţel la fel de discret şi de firav ca stăpînul său –, o femeie spune, cui stă să o asculte, că „e un om bun”. Asociind precizarea aceasta cu vocea şoptită a femeii, complice parcă la o taină de seamă a cartierului şi

cu înfăţişarea cuminte a bărbatului, calitatea de om bun are ceva dintr-un viciu tolerabil.

În limbajul diplomatic, marele talent e să scrii o scrisoare de refuz în termenii unei scrisori de acceptare.

În 1985, o graficiană clevetitoare şi îngălată m-a sunat într-o seară să-mi spună că a fost chemată de Securitate să dea o declaraţie despre soţul ei, fugit din ţară de cîteva luni. Femeii i s-a comunicat că bărbatul nu ajunsese în RFG, cum ştia ea, ci în Tasmania. „Nişte indivizi îngrozitori!”, mi-a spus artista, referindu-se la indivizii care o anchetau. Am întrebat-o dacă au bătut-o sau i-au vorbit urît. „S-au purtat civilizat, dar au fost totuşi abjecţi.” Securiştii o chemaseră să-i aducă la cunoştinţă conţinutul unei scrisori trimise de bărbatul ei „organelor”. Nu fugise în Tasmania ca să fie cît mai departe de ţară şi de comunism, ci cît mai departe de ea.

Prozatorul care scria romanul unei femei ce reuşea să ducă mai multe vieţi într-un tîrg unde se ştia ce face fiecare: „Am găsit că, de la Flaubert şi „Madame Bovary”, subiectul nu mai e nou. Şi nici generos.” „Orice om, dacă e cît de cît inteligent, poate să ducă mai multe vieţi şi nimeni să nu-şi dea seama.” „Da – mi-a răspuns el –, numai că femeia asta ducea paisprezece.”

Drama unui compatriot, de meserie hoţ în Germania. Urmărit de poliţie, se îndreaptă spre marginea oraşului, gîndind să se ascundă în pădure. Numai că în pădurea nemţească nu există tufişuri, ci gazon, iar copacii sînt aliniaţi ca soldaţii, la distanţe egale. N-ai unde să te ascunzi. Poliţiştii n-au înţeles cum a putut fi românul atît de prost, încît să se repeadă spre singurul loc din Germania unde nu rupi nici o frunză, fără să fii remarcat şi sancţionat.

În 1984, unui buzoian, plecat temporar la frate-su, vameşul din Geneva i-a cerut să completeze, neapărat, în formularul de intrare în Elveţia, rubrica „Scopul şi durata vizitei”. Omul a scris că, la Geneva, intenţionează să facă zilnic baie, fiindcă la Buzău nu se dă apă caldă decît sîmbăta, de la ora 18.00 la ora 22.00.

Multe din ştirile culturale din ziare, de la radio şi chiar din jurnalele televiziunilor sînt consecinţa imediată nu a importanţei manifestării artistice, ci a faptului că la vernisaj sau la lansarea de carte se bea şi se mănîncă bine.

Vasile B. e trimis de nevastă-sa în parc, să-i înapoieze o mică sumă de bani unei prietene. „Ştii care doamnă! Aia care vorbeşte mult.” Vasile B. crede că are suficiente date ca s-o descopere pe femeie, dar se iveşte o mică problemă: trebuie să aştepte o jumătate de oră, pînă ce persoana căreia ar urma să-i dea datoria, termină ce are să-i zică, unei alte prietene. Şi măcar dac-ar fi ea adrisantul. „Spuneţi-mi cum arată, că poate o cunosc”, spune doamna cea guralivă. Dar ce să-i spună Vasile B.? Că e vorba de o cucoană -„aşa, ca dumneata” – care vorbeşte mult?

Bateria celularului: încă o unitate de măsură a timpului. O oră poate să treacă foarte greu, dar cele trei zile, cît ţine o baterie, se duc ca o clipă. Doar anii se petrec mai repede ca bateria celularului.

Într-un cartier bucureştean, pe oricare cetăţean l-ai întreba cum se ajunge la Clinica de psihiatrie, îţi spune că e după restaurant. Cu această informaţie e imposibil să n-o găseşti. Mai ales că, pe orice stradă te-ai afla, există cîte două cîrciumi: una într-un capăt, alta în celălalt.

Editura LiterNet 2005

Un cetăţean se plînge de nevastă-sa prietenilor: „Mă înnebuneşte cu cicăleala. Am uitat uşa de la toaletă deschisă şi a ţinut să-mi atragă atenţia că n-am o poziţie corectă. Şi că, îndoi capacul. Apoi, m-a ridicat ca să-mi arate ea cum trebuie să stai pe WC.”.

Costumul cu care vine la şcoală un profesor de liceu provoacă admiraţia colegilor: „Ai bani de ţoale noi, bugetarule!”. Iar dascălul le spune că e acelaşi costum de anul trecut, din anii trecuţi, de fapt. Numai că s-a hotărît să-l poarte altfel: „Îl port de parc-ar fi nou!”, zice el. Şi adaugă: „Voi, pînă şi hainele noi le purtaţi de parcă le aveţi de la mîna a doua.”.

„**Te-ai mirat degeaba, într-un articol –** îmi spune un coleg –, că în reclamele pentru detergenţi nu apar şi neveste de mineri care să spele cămăşile şi izmenele bărbaţilor, pînă ce le fac albe ca laptele. Dar femeile de mineri nu folosesc detergenţi de firmă, ci săpun ieftin, de rufe.”

Într-o scrisoare, o româncă din Boston, plecată din ţară în urmă cu trei decenii, povesteşte cum şi-a cunoscut soţul, un bărbat trecut binişor de cincizeci de ani – ca şi ea – şi cum, în sfîrşit, s-a măritat. S-au văzut în urmă cu o lună, la o petrecere. Din vorbă-n vorbă, au aflat că sînt amîndoi din Ploieşti. Că au învăţat la acelaşi liceu, în acelaşi an, în aceeaşi clasă. „Fiindcă ne-am plăcut din prima clipă – scrie româna din Boston –, am căzut de acord că e probabil să ne fi plăcut unul pe celălalt şi cînd eram copii. Poate c-am fost chiar iubiţi! Nu ne mai amintim însă nimic din vremea aceea. Ţin minte vag că eram încurcată cu vreo trei puşti deodată. Cum să-l fi întrebat: care dintre ei, dragă, erai tu?”

Într-o carte despre sfîrşitul unui lider comunist, autorul susţine că acesta a fost ţinut în

viaţă artificial, vreme de trei luni, pînă ce aspiranţii la preşedinţia republicii au decis care dintre ei avea să-i urmeze. Şi că unul dintre candidaţi, ca să forţeze decizia în favoarea sa, l-ar fi scos, noaptea, pe tătuc din priză.

Multe din întîmplările care înainte de '89 erau cunoscute de foarte puţini şi comentate de şi mai puţini nu mai au azi nici un pic de dramatism, indiferent cum le-ai rememora. De exemplu, istoria cu publicista rea de gură de la o revistă pentru femei. Aceasta fusese invitată la CC al PCR ca să i se comunice desfacerea contractului de muncă, fiindcă-i spusese şefului ei că e mitocan. „Păi – s-a explicat ziarista, cînd secretarul cu propaganda i-a cerut să-i descrie pe scurt incidentul – şi dumneata eşti tot mitocan. Cum, adică, inviţi o femeie în birou şi nu-i spui „Luaţi loc, doamnă”?!!” Şefa de cabinet a ştabului, care asistase la scenă, s-a destăinuit altor şefe de cabinet că morocănosul secretar nu se supărase că fusese făcut mitocan. Ci pentru că persoana îi ceruse să i se adreseze cu „Doamnă”.

Am fost profund impresionaţi, eu şi soţia mea, de cuvîntul de deschidere al unui foarte solicitat critic de artă la expoziţia unui artist modern din generaţiile medii. Omul a vorbit despre moartea artei, despre faptul că, în societatea industrializată, interesul pentru creaţie scade dramatic. Asta se întîmpla în urmă cu vreo douăzeci de ani. Peste o săptămînă, la alt vernisaj, criticul a vorbit tot despre moartea artei, deşi doamna care picta mai ales flori a vîndut toate tablourile, iar din înfăţişarea ei prosperă se vedea că n-are nici un chef de parastase culturale şi de scenarii funerare. Criticul vorbea rar la sindrofiile artistice – se dădea scump, cum se zice în popor. Dar cînd apărea, n-avea nici o importanţă ce fel de imagini prezenta: o ţinea într-una cu moartea artei. „L-am admirat – mi-a spus soţia –, dar acum nu mai ştiu ce să cred.” Au trecut de atunci ani mulţi, criticul a publicat chiar şi un studiu despre sfîrşitul artei, iar arta se simte totuşi bine.

Cînd trec pe Aleea Pangrati, mă simt atras de pubelele pentru gunoi din curţile atelierelor unor pictori şi sculptori. Cu ani în urmă, artistul care a primit atelierul unui confrate decedat a dus la gunoi nişte mape cu desene de-ale defunctului. Din mapele rezemate de coşul pentru gunoi, am recuperat cîteva planşe. De atunci, cînd merg pe Pangrati, mai ales dacă e întuneric, îmi arunc rapid ochii în gunoaiele artiştilor. Ca milogii demni care răscolesc cu discreţie prin ce aruncă oamenii. Dar n-am mai găsit niciodată desene ori tablouri. Doar sticle goale de vodcă.

Toţi artiştii şi toţi chibiţii lor cînd vin în Statele Unite, după bani şi glorie vin – mi-a spus un galerist evreu din New York, căruia îi cerusem un interviu. Galeristul mi-a explicat, timp de trei ceasuri, ce motive are să nu-mi dea un interviu. A fost cel mai bun interviu pe care l-am scris vreodată. „Dumneata – m-a chestionat bătrînul negustor – tot glorie vrei, nu?" Fiindcă nu era momentul să-i spun nu, am zis da. „De cîţi bani vrei glorie?", m-a întrebat el. „Cum, adică, de cîţi bani?!", m-am mirat. „Aici, a zis el, gloria se cumpără. Dar se şi investeşte în glorie. Chiar şi ca să afle lumea că pofteşti la glorie, trebuie să cheltuieşti, să cumperi nişte articole la ziare în care să spui ce gînduri ai." „Dar la cei mari, la genii – am întrebat –, tot de dolari e vorba?" „Tot de dolari – m-a lămurit negustorul –, numai că service-ul gloriei nu-l mai achită ei, ci alţii: cei care au investit şi cîştigă de pe urma geniilor."

În lumea milogilor, bătrînelul care scîrţîie la o vioară în vreme ce o iconiţă indică, în cutia instrumentului, locul unde se cuvine a fi onorată prestaţia artistică e, dacă se poate spune aşa, un rol din repertoriul clasic. Un astfel de bătrînel, mai degrabă un bărbat între două vîrste, care joacă foarte aproximativ şi rolul de muzicant în etate scăpătat, nu numai pe acela de oropsit de soartă, nu rezistă să cînte prost toată ziua şi se demască, interpretînd frumos, cam lăutăreşte, dar frumos, piese din lista de muzici alese – de atmosferă, adică – a restaurantelor. Îi spun falsului moş că mulţi îşi dau seama că nu-i cerşetor adevărat. Şi că de aceea cutia viorii e goală,

Editura LiterNet 2005

deoarece cîntă prea bine. Trecătorii nu-s mişcaţi, ci contrariaţi. Îl întreb: „De ce nu încerci la un local?”. „Se plăteşte prost. Rentează – zice el – doar să cerşeşti cu vioara prin cîrciumi. Da' nu prea mai găseşti bodegi. Au devenit toate pub-uri şi cluburi.”

Un colecţionar de curiozităţi a decupat, dintr-o revistă germană de modă, fotografiile unor domnişoare care, în urmă cu douăzeci de ani, prezentau chiloţei, furouri şi sutiene. Astăzi, aceleaşi persoane prezintă, pentru nemţoaicele trupeşe, paltoane şi izmene flanelate cu o croială cochetă. Mă rog, cît de cochete pot fi nişte izmene pentru cucoane rumene de un chintal.

Regăsesc într-o consignaţie, la un preţ piperat, un tablou de care abia am reuşit în urmă cu vreo patru ani să scap, vînzîndu-l pe nimic. Bine pictată de un artist ceh, interbelic, pînza e sinistră prin temă: o muribundă întinsă pe o masă de chirurg e disputată atît de doctor, cît şi de doamna cu coasa. Pacienta e numai piele şi os, iar medicul şi moartea trag cu nădejde în sensuri opuse, că parc-o auzi pîrîind. Şi, dintr-o clipă în alta, o vezi bucăţi. Prin cîte case s-o fi plimbat oare tabloul? Bărbaţii care-l rîvnesc aşteaptă să zacă nişte luni în magazin, apoi îl iau la preţ de chilipir şi se bucură că pictorul e un bun meşteşugar. Niţel prea bun, aş zice. Cînd l-am pus pe perete, soţia mea a zis c-o aude pe bolnavă urlînd şi că doctorul trage mai tare de ea, decît moartea. „Moartea parcă e un pic mai miloasă.”

O scenă cu doi ţărani. Doi munteni, coborîţi rar la oraş, nimeriţi într-o pizzeria amărîtă de piaţă, dar a cărei firmă le încurcă nu numai judecata, ci şi limbile. Ar vrea şi ei să ceară o pizza, să vadă ce-i aia, dar mai e un „z”, pus aiurea în cuvînt, care-i face să se uite unul la altul ca proştii şi să rîdă înăbuşit. Şi nici pe cei din jur nu îndrăznesc să-i întrebe cum i se zice plăcintei.

Deşi a pictat, de-a lungul lungii sale existenţe, sute, dacă nu cumva mai bine de o mie de tinere odihnindu-se într-un fotoliu, Musceleanu, chiar şi la adînci bătrîneţi, nu putea lucra fără un model. Nu se uita decît rar de tot la model, dar spunea că atunci cînd vede fata, i se dezleagă memoria vizuală. Că o pictează din gînd, dar, ca să-i demareze memoria, trebuie musai să vadă omul viu în fotoliu.

Cînd îmi scriu rubrica, bat la maşină în viteză, automat, numele ei. Şi-n loc să iasă „scriitor”, de foarte multe ori bat „scriitir” „scritior”, „scroitor” sau altcumva. Într-o zi, am scris „sictiror”.

Un soţ de cincizeci şi cinci de ani îşi surprinde soţia la o petrecere, făcîndu-i, cum îi place lui să spună, „talente” unui invitat. Soţia nu mai e nici ea tînără, dar se alintă ca şi cum ar avea vîrsta primei iubiri. Bărbatul nu simte nici un pic de gelozie. Doar milă şi un soi de jenă, la ideea c-ar mai putea observa şi alţii cît de caraghioasă e nevastă-sa, cum dă ea ochii peste cap şi-şi rotunjeşte gura, provocator, la fiecare fum de ţigară. „Ca fundul de găină după ce ouă.” Comparaţia a citit-o cîndva în cartea unui misogin şi a găsit-o profund jignitoare pentru condiţia umană. „Aici ajungem toţi – gîndeşte bărbatul . Toate lucrurile pe care le găseam penibile, dar la alţii, încep să ni se întîmple nouă.”

Pe îmbrăcămintea *second-hand* pentru tineret sînt imprimate frecvent sintagme şi simboluri ale „visului american”. Numai că multe haine sînt îmbrăcate la noi şi de oameni nevoiaşi, zilieri, aurolaci, vagabonzi, indivizi nenorociţi de băutură. Pe spatele jachetei unui amărît, căzut mort de beat în faţa uşii unui bloc, e imprimat un vers din Walt Whitman despre privilegiul de a te naşte om liber.

Editura LiterNet 2005

TUDOR OCTAVIAN – Povestiri foarte scurte. Întîmplări interesante din viaţa lui Vasile B. Caiet cu subiecte.

Un ratat bătrîn, dar care se ţine bine, iar cînd cere ceva are aerul mulţumit al celui care dă ceva, îi prosteşte pe tinerii de pe la firmele pe care le bate zilnic cu tot felul de propuneri de afaceri şi tinerii îl cară de colo-colo cu maşinile lor, convinşi că insolenţa senină a moşului e zaţul unei vechi şi mari boierii. Aşa-i cînd îţi discreditezi nobilimea adevărată şi o termini în puşcării. Generaţii întregi de români de treabă care ar dori să aibă ce venera, îi iau pe escroci şi pe snobi drept os boieresc.

Unele reclame ar trebui explicate. De exemplu, reclama unui magazin universal care vorbeşte despre „fericirea de a cumpăra”. Locuind cîteva zile la o familie cu venituri modeste din cartierul new-yorkez *Queens,* i-am auzit spunînd c-ar fi vremea să mai colinde cîteva ceasuri magazinele. „Ce vă lipseşte?”, i-am întrebat. „Nu ne lipseşte nimic – au zis oamenii aceia cu venituri mai degrabă mici, decît medii. Dar de unde să ştim ce ne trebuie sau ce ne place, dacă nu mergem să vedem? Nu ieşim să cumpărăm, ieşim să ne facem, uite-aşa, o plăcere.”

Există şi ceva sigur în România asta, a noastră, coruptă şi dezordonată: canalul TV ETNO. Nimeni nu ştie cum a apărut şi ce-i el de fapt, dar, cînd butonezi telecomanda, poţi fi convins că la orice oră ai face-o, pe canalul ETNO vei vedea mereu şi mereu acelaşi decor urît, amintind, cu rogojinile şi ţoalele lui olteneşti, de salonul unei cîrciumi cu pretenţii folclorice şi acelaşi grup vivant, cu o solistă între două vîrste, sulemenită care scoate din gîtlej, la nesfîrşit, aceleaşi lălăieli de amor de Teleorman. Iar la mese, zîmbind fals din danturile lor cu strungăreaţă şi clătinîndu-se continuu ca barca pe valuri, aceiaşi şi aceiaşi ţărani şi ţărăncuţe de televiziune, prefăcîndu-se că beau voioşi din căni goale. O Românie care n-a existat niciodată, fabricată de un scenograf plictisit şi un regizor uitat de celelalte canale. Dar una non-stop, la fel de calpă şi de optimistă ca o gazetă de perete dintr-o ambasadă.

Editura LiterNet 2005

De cîteva ori în an, exact în zilele cînd simt mai puţin ca niciodată nevoia de a conversa despre orice şi despre nimic cu primul care mă opreşte pe stradă, îmi ţine calea un tip mărunt şi insistent care vrea musai să ştie ce părere am eu despre nu ştiu ce tîmpenie dezbătută în Parlament. E genul de ins pe care-l preocupă problemele globale ale omenirii, dar nu şi acelea parţiale ale sărăciei lui. El nu mă conversează fiindcă ar vrea neapărat să-mi cunoască opinia în ceea ce priveşte, bunăoară, conflictul ruso-cecen. Tot ce-l doare e să-mi comunice concluziile la care a ajuns, deşi nevesti-sii nu-i ajung niciodată banii de piaţă. Într-o zi, am să-l surprind cu o întrebare banală, dar formulată cumva altfel decît s-ar fi aşteptat: „Azi ce-ai mai făcut?”. „Ce să fac?, va zice el. Nimic deosebit. Am fost la serviciu şi acum mă duc acasă.” „N-ai priceput, voi spune eu. Te-am întrebat nu ce-ai făcut astăzi, ca să trăieşti la fel de prost ca ieri. Vreau să-mi spui, în afară de faptul că te frămîntă problema cecenă, ce-ai făcut azi ca ai tăi să trăiască niţel mai bine ca ieri?”

Despre mulţi oameni de seamă, aflăm din biografii că în tinereţe, au fost respinşi la nu ştiu ce examene de admitere în şcoli şi facultăţi. Biografii au aerul că-i condamnă pe obtuzii care nu au văzut în puştiul aiurit din faţa lor, pe viitorul geniu al muzicii. Bieţii contemporani i-au făcut singurul serviciu de care geniul chiar avea nevoie, iar autorii de vieţi romanţate îi sancţionează că i s-au pus în cale şi nu l-au lăsat să ajungă trepăduş de tribunale sau inspector la căile ferate.

O culme a snobismului: liste de bucate în restaurante de lux, cu mîncăruri *„à la récession”.*

„**Nimeni nu vrea să moară**, nici cînd o afirmă cu toată convingerea, însă – îmi spune un medic – există persoane care zac în spital pregătite pentru moarte. Iar cînd află că vor muri altă dată, nu atunci, au pe chip ceva din expresia pacienţilor corecţi, înşelaţi în cea mai

semnificativă aşteptare din toată viaţa lor.”

Omul de afaceri coboară din Mercedes, în faţa vilei, şi-şi deschide geanta burduşită cu acte, căutîndu-şi cheile. În timp ce caută în geantă, o mulţime de cîini vagabonzi începe să forfotească în jurul lui. Cîinii cred că a deschis-o ca să le dea ceva de mîncare şi clatină prietenos din coadă.

Revista Top Gun le oferă cititorilor, cadou, un CD *„The best of Beethoven”.* Într-o traducere liberă, dar nu şi neadevărată, s-ar putea spune că oamenilor care au în cel mai înalt grad patima glonţului, li se cuvine şi tot ce-i mai bun din Beethoven. „Odă Bucuriei” şi puşti calibrul 7,62.

Un redactor îmi spune, cu aerul mîntuitului care nu se poate abţine să nu-şi împărtăşească şi altora fericirea, că a ieşit la pensie. Că nu ştiu ce şmecherie a făcut, că i s-au echivalat vreo zece ani la muncă grea şi, la 53 de ani, iată-l pensionar. Mulţi gîndesc ca el şi, probabil, îl şi invidiază. Dar statul degeaba acasă, dacă nu tîmpeşte întotdeauna, nici nu te întinereşte. „Şi, ce-ai de gînd să faci?”, îl întreb. Iar el mă priveşte amuzat, cu o expresie complice, ca şi cum s-a prins că îl aprob întru totul. „Da' ce, m-am pensionat ca să m-apuc de muncă?”

Pe tramvaiele Bucureştiului, o firmă de instalaţii face reclamă la calorifere: o femeie goală, stînd jos într-o poziţie graţioasă, strînge în braţe un calorifer. Din felul cum îşi plimbă degetele pe deasupra lui, ai putea crede că e o harpistă uşchită, care cîntă la calorifer în pielea goală.

Cît timp eşti sănătos, personalităţile despre care crezi că îţi marchează existenţa sînt Mozart, Van Gogh, Dostoievski, Enescu, Grigorescu... După ce treci printr-o operaţie grea, începi să apreciezi măreţia chirurgului care a făcut invizibilul şi ţi-a reparat inima, frumuseţea sufletească a surorii şefe, omenia desăvîrşită a cîtorva din slujbaşii mărunţi ai spitalelor. La televiziune, celebrităţile sînt golanii şi curvele. Revistele şi ziarele sînt pline cu năzbîtiile unor tîrfe şi ale unor politicieni, la chioşcuri se vînd broşuri cu „Pictori celebri” şi „Fotbalişti celebri”. Dar, cînd dă necazul peste tine şi aştepţi rezultatul analizelor cu sufletul la gură, într-un pat de spital, lumea se redimensionează şi înveţi, într-un timp foarte scurt şi pentru tot restul vieţii, numele celebrităţilor secţiei unde eşti internat.

Trei liceeni, doi băieţi şi o fată, care, după cum sînt îmbrăcaţi, mărturisesc, cu o anume insolenţă, starea familiilor lor, familii avute, se distrează după ore – sau poate chiar în timpul orelor, ca fronda să aibă şi mai mult gust –, făcînd-o pe cerşetorii. Dacă dau de o bătrînică veghind lîngă intrarea unui magazin alimentar, se aşează şi ei pe scara magazinului. Şi, cu nişte feţe lungi, lipsite de orice trăire, maimuţăresc o vreme gestul resemnat, absent, al femeii care întinde mîna. Dacă trec pe lîngă un ciung, şchioapătă toţi trei şi, ţinîndu-şi cu greu rîsul, întind mîna spre ciung.

Pe un canal TV, un negru cu ochiul drept acoperit cu o bandă neagră plînge tăcut, fixînd obiectivul cu stîngul. Lipsindu-i un ochi, lacrima celuilalt e de un tragism insuportabil. Cu doi ochi, plînsul unui bărbat îţi induce o anume senzaţie de jenă. Te face părtaş la un necaz pe care nu ai întotdeauna motive să-l împărtăşeşti. Plînsul unui chior însă te dezarmează. E prea mult.

O familie dezbinată. Mama, tata, fiii şi fiicele îşi găsesc curînd parteneri şi par fericiţi cu noua

Editura LiterNet 2005

lor condiţie de divorţaţi şi recăsătoriţi. Numai că aerul lor mulţumit face şi mai suspectă abaterea de la norma care cere ca femeile să fie niţel mai tinere ca bărbaţii. Mama îşi părăseşte soţul de 55 de ani, pentru altul de 82; tatăl e încurcat cu o copilă de 16 ani; băieţii, deşi-s gemeni univitelini şi-ar trebui să aibă manifestări simetrice, trăiesc cu femei în etate, care ar putea să le fie mame sau bunici; iar cele trei fete, deşi au amanţi de vîrsta lor, sporesc harababura, deoarece se bat pe numai doi băieţi, pe care cînd îi pierd, cînd îi recîştigă. Şi asta de zece ani neîntrerupt, cu acte de căsătorie şi de despărţire în toată regula. Nimeni nu ştie exact, nici măcar părinţii lor, de cîte ori s-au luat şi s-au despărţit cele trei fete şi cei doi bărbaţi ai lor. Mai ales că locuiesc în aceeaşi vilă şi folosesc cîteva odăi în comun. Absurde nu-s schimburile repetate, ci faptul că fetele ţin să aibă, la fiecare separaţie, acte, certificate, şi că-şi dispută la tribunal nişte bunuri banale: scaune, covoare, un capac de veceu.

În avalanşa filmelor cu răzbunări, marcate de „sindromul Monte Cristo”, s-a mai trecut un prag. După ce îngropaţii de vii, sculaţii din morţi şi condamnaţii pe viaţă par să fi realizat absolutul înviind, ieşind întregi din cripte sau evadînd din închisori de unde nu se poate evada, iată şi filmele în care răzbunătorii apar din timp, din viitor, din trecut, din antichitate ca să-şi împlinească chemarea, ucigînd uneori cu arme din alte epoci. Într-un astfel de film, mumia unui faraon foloseşte un automat rusesc cu laser.

O familie de tineri dă, în fiecare săptămînă şi uneori de două-trei ori pe săptămînă, petreceri pentru prietenii apropiaţi. Ei le numesc aniversări. Cînd tinerii sînt întrebaţi ce aniversează, devin foarte expliciţi: un an de cînd le-a fătat căţeluşa, o sută paisprezece zile de cînd soţia şi-a plombat o măsea, trei luni de cînd soţul s-a lăsat pentru a cincea oară de fumat. Cine se miră e abordat cu prudenţă, ca un bolnav care nu realizează gravitatea bolii sale: „Ce, nu cumva nu-ţi place să ai prieteni şi să te simţi bine?”.

Editura LiterNet 2005

Directorul unei făbricuţe dintr-un oraş din Moldova îi declară unui reporter TV că la el, producţia merge bine şi că are desfacere. „Fluctuaţiile pieţei nu vă sperie?”, întreabă cu un ton doct reporterul. Directorul spune că nu-l sperie. „Şi dacă nu veţi mai avea comenzi – insistă reporterul –, ce-o să faceţi?” „Noi – zice calm directorul – o să avem întotdeauna de lucru.” „Dar ce produceţi, de fapt?”, stăruie reporterul, vizibil impresionat de siguranţa de sine a intervievatului. Acesta, după o clipă de ezitare, răspunde: „Hîrtie igienică”.

Noua telecomandă, pe care o cumpăr în locul celei vechi, defectă, are de două ori mai multe butoane şi o sumedenie de semne lipsite, pentru mine, de orice noimă. Îi declar negustorului că nu mă aşteptam să fiu atît de tont, încît să nu pot mînui un lucru simplu. „Nu sînteţi tont – mă consolează negustorul –, numai că toate sculele astea sînt mai deştepte decît ar fi nevoie.”

3

Dacă s-ar comanda un sondaj de opinie, pe un număr foarte mare de subiecţi, privitor la personalităţile contemporane, exceptînd scena politică, pe primele cincizeci sau poate o sută de locuri n-ar apărea nici un universitar, nici un savant, nici un inventator ori solist de operă. Doar interpreţi de manele, rockeri, prezentatori de modă, fotbalişti şi curvet de televiziune. Şi, bineînţeles, realizatorii siropoaselor emisiuni de mare audienţă. Cam asta este România astăzi, dacă nu şi mai puţin de atît.

Un fost inginer tehnolog, care ţine un mic magazin alimentar, îşi analizează, pentru cine are timp să-l asculte, „anii pierduţi cu şcoala”. Fiindcă nu-şi mai aduce aminte de nici unul din lucrurile învăţate în liceu, e convins că liceul nu slujeşte la nimic. Dacă e profund convins de ce zice, atunci chiar că şcoala nu i-a folosit la nimic.

Într-o listă cu artişti contemporani, întocmită de un muzeograf, cuvîntul sculptor e scris de 88 de ori. Şi tot de atîtea ori greşit: scluptor. Întrucît omul a absolvit o facultate de istoria şi teoria artei, eroarea trimite în plin absurd. Cum, adică, să nu fi observat nimeni că studentul spunea scluptor, în loc de sculptor? Ca să mă conving că, într-adevăr, nu stăpînea termenul, l-am provocat să-l spună cu glas tare, după mine: sculp-tor. Şi el i-a zis de mai multe ori, dar răsucit: sclup-tor. I l-am scris pe o hîrtie, rugîndu-l să-l copieze, iar el, deşi s-a ţinut literă cu literă după mine, tot „scluptor" a scris. Ceea ce înseamnă că unele punţi din creier se pot lega între ele aiurea şi că nu-i nimic de făcut. Mai mult, acest tip de cronicizare a erorii e agresiv şi contaminează, dovadă că, scriind acest text, am săvîrşit mai multe zăpăciri de litere: supnă, scirs, ninemi, tremen.

După ce Petre Roman l-a întrebuinţat în mai multe discursuri şi dialoguri televizate, verbul „a implementa" a început să fie folosit cu un soi de superioritate ciocoiască de simpatizanţii săi şi în batjocură 3 de Opoziţie. Ziceam la masă: „Hai să-ţi mai implementez o farfurie cu ciorbă" şi ne bufnea rîsul. Acum,

dacă-l utilizăm, nu mai rîde nimeni. Dar nici nu înţelege nimeni de ce-o facem. Cînd l-am auzit într-o seară pe rafinatul primar Vanghelie vorbind de implementare, mi-am dat seama că unele cuvinte sînt ratate pe vecie.

„**Să mă văd eu mort –** le spune un bătrîn nepoţilor care insistă să-şi facă testamentul – şi-apoi mai discutăm."

„Un moft şi celularele astea!", cugetă un domn căruia tocmai i s-a prăpădit bunicul. Şi, ca zicerea sa să aibă un temei, continuă: „Uite, bunicul meu, la 94 de ani, nu numai că habar n-avea de celulare, dar nici măcar la telefonul obişnuit nu vorbea...". „Ei şi, şi...?!" – insistă cei din

jur, curioşi să afle concluzia duioasei istorii. „Păi – zice domnul al cărui bunic fusese tot atît de rezervat ca şi el, cu noutăţile tehnice –, n-a vorbit niciodată la telefon şi tot a murit.”

Despre un funcţionar din Ministerul Culturii, păstrat şi după 1990, se vorbeşte c-ar fi fost securist. Dar cu un soi de compasiune dublată de solidaritate, în sensul că şi înainte oamenii de cultură erau subapreciaţi: „Săracu, la Direcţia Carte, unde lucra el, se avansa greu. Ar fi ajuns cel mult maior.”

Un critic literar, trecut bine de cincizeci de ani, scrie regulat la reviste culturale cu tiraje foarte mici, care zac nevîndute şi se îngălbenesc pe cele cîteva tarabe din oraş şi din ţară, unde sînt îngăduite lîngă publicaţiile cu vedete de televiziune. Pentru articolele lui, criticul e plătit prost, totuşi le întocmeşte cu probitate şi le predă la termen. „Totul e lipsit de sens, spune el, şi ar trebui să mă opresc, deoarece nu mai am nici un motiv să continuu. Oricum, nici unul din motivele pe care le aveam cînd eram tînăr. Cînd încerc să-mi imaginez cum ar fi viaţa mea, dacă n-aş face ceea ce fac zilnic, mă îngrozesc. Acum îmi lipsesc motivele să continuu. Dacă n-aş continua, mi-ar lipsi însă motivele ca să mai trăiesc.”

Una e să intri în librării şi să nu cumperi nimic, fiindcă n-ai bani, şi alta să poţi cumpăra tot ce pofteşti şi să nu iei nici o carte. Deşi puţini o bănuiesc, e o mare satisfacţie să-ţi poţi permite să nu cumperi. E aproape o răzbunare. Nu prea ţi-e clar ce răzbuni, dar se găseşte întotdeauna, în orice trecut de calic, ceva de plătit.

Un şef de revistă obez şi veşnic năduşit îşi trimite scrisori de dragoste, pasămite de la adoratoare. Secretara care are aprobarea să-i deschidă corespondenţa şi să i-o selecteze, îi

înmînează cu un aer complice misivele de amor. Ca să vadă şi redactorii cît de relaxat e cu propria-i înfăţişare, mătăhălosul, a cărui sudoare vitriolată se simte de la cîţiva metri, se amuză pe seama „nebuniei femeilor”, citindu-şi scrisorile cu voce tare, iar la unele pasaje interpretîndu-le parodiat. „Cîndva – zice el cu un glas care se vrea plin de ironie, dar şi de toleranţă –, eram foarte curios să ştiu ce-i în sufletul femeilor. Acum – şi le flutură redactorilor scrisorile – ştiu. Însă ce folos?” Iar tinerii, chemaţi la şedinţă cu şeful, vînează scaunele cele mai îndepărtate, fiindcă omul pute, şi gîndesc: „Ce duhoare! Totuşi, ce spirit superior!”

Un prieten, stabilit de două decenii în nordul Germaniei, vine în ţară, la un parastas. „Mîine trebuie să fiu la firmă, la Bremen, spune el. Toată viaţa mi-am dorit să călătoresc însă acum, cînd pot să plec oriunde în lume, hotărîndu-mă pe loc de la un ceas la altul, toate călătoriile îmi par nişte obligaţii. Pot să plec unde vreau, dar n-am timp să stau. Faptul că pot să mă şi întorc repede strică toată chemarea tainică a călătoriei.”

Un bărbat între două vîrste, fercheş, semănînd perfect cu invitaţii din oficiu ai sindrofiilor de afaceri organizate de regulă în hoteluri şi restaurante scumpe, e prezent în fiecare zi la cîteva protocoale, în locuri cu lume multă, cu spiciuri de complezenţă, cu mese întinse şi cu chelneri strecurîndu-se printre oaspeţi cu tăvile încărcate cu pahare. Omul are o slujbă mizeră de tehnoredactor, la o firmă calică şi toţi banii îi dă pe cravate şi veste de mătase. Sindrofiile nu le frecventează ca să-şi umple burta, ca flămînzii profesionişti ai recepţiilor şi vernisajelor, ci ca să fie văzut, să citească în privirea a cît mai multe persoane întrebarea: „Ce domn chipeş! Apare peste tot, oare cine-o fi?”.

Urmaşii unui academician pomenesc adesea faptul că primăria a botezat cu numele acestuia

o stradă. Cine o nimereşte, vede că nu-i chiar o stradă, ci o „intrare”. De fapt, o fundătură, cu numere de la 1 la 5 şi cu porţile ferecate, fiindcă unii trecători profită de semiîntunericul creat de calcane ca să-şi facă nevoile. În zonă, „Intrarea” e ştiută de toată lumea doar pentru plăcuta oportunitate pe care o oferă.

Dacă un tînăr şi-ar lăuda iubita pentru motivele clamate pe toate canalele de televiziune de frumoasele care au rezolvat problema mătreţii şi a mirosului neplăcut al respiraţiei, fetele l-ar ocoli ca pe unul cu care e indecent să ai de-a face.

Un deputat ţigan face mare caz de talentul muzical al etniei. Un loc comun, de adevărul căruia nu pare să se îndoiască nimeni. Dacă e să definim acest talent, observăm că nu e la compoziţie, e numai la interpretare. Şi numai la acele categorii de interpretare care nu presupun muncă de rob. Ţiganul cu Conservator nu se face pianist de concert, ci violonist de *cafe-concert.* Talentul muzical al neamului constă în aceea că, oriunde e de muncă, preferă să o dea pe cîntat.

Actorul Stelian Nistor le oferă cunoscuţilor cartea sa de vizită pe care scrie atît: Stelian Nistor.

Înainte de 1990, aşteptam autobuzul de Casa Scînteii în staţia de la Televiziune şi, la fiecare cinci-şase Dacia sau Oltcit, una oprea să mă ia, deşi toată lumea ştia că, pe vremea cînd aveam şi eu maşină, eram un tip împuţit şi nu opream pentru nimeni. Astăzi, dacă aş avea maşină, aş opri pentru toţi cunoscuţii şi nu doar pentru ei. Dar n-am. Şi numărul cunoscuţilor care merg spre Casa Presei Libere, e tot mai mic. Şi-n plus, Daciile şi Oltcit-urile sînt tot mai rare. Iar eu

sînt tot mai bătrîn. Iar cei care ar opri, ar face-o doar ca să se mire că n-am maşină. Sau să mă întrebe: „Tataie, care-i drumul spre Constanţa?”. Şi aşa mai departe. Dar nu mai departe de Casa Scînteii.

„**Eu m-am ratat ca autor foarte repede –** îmi spune un fost coleg de facultate –, dar tu eşti de admirat: ţi-au trebuit patruzeci ani, să te ratezi, şi tot nu te opreşti.”

Prin anii '80, am nimerit ca martor la un proces de divorţ, într-o sală de tribunal unde tocmai se judeca o cauză de preacurvie. O vagaboandă, prinsă pe malul Dunării, la aer curat, cum s-ar zice, era încolţită de judecător cu tot felul de întrebări, aparent aplicate situaţiei, însă în fondul lor stupide: „De ce pe mal?”, „Dacă nu pentru bani, atunci pentru ce?”, „De ce, femeie, de ce?”. Dîndu-şi seama că omul legii bătea cîmpii numai pentru plăcerea perversă de a mări subiectul dezbaterii pînă în miezul lui lubric, curva l-a privit mustrător şi i-a zis: „Vă văz om în toată firea, dom’ judecător şi tot fără minte. Cum adică de ce? Îmi făceam şi eu, ca femeia, o plăcere-n corp!”.

Un editor îmi recomandă să citesc cartea unui scriitor sud-american şi toate argumentele lui, în loc să mă convingă, mă sperie. „E zguduitoare”, spune editorul. Dar eu nu mai vreau să fiu zguduit. „Eşti alt om după ce-o termini.” Dar eu nu vreau să fiu alt om. Sînt consolat pe deplin cu omul care sînt. „Are pagini unde te simţi de-a dreptul biciuit.” Nici să fiu biciuit nu mai doresc. Nu mai vreau cărţi care să mă zgîlţîie, să mă turtească, să mă tensioneze şi să mă strice la stomac. Aş dori, ca mulţi alţi experimentaţi cititori de romane, o carte care să mă mîngîie, să mă împace cumva cu lumea, să mă facă fericit măcar o zi.

Problema nu e că tot mai mulţi oameni se trezesc vorbind singuri pe stradă sau în tramvai. Problema e că spun lucruri la fel de banale ca atunci cînd conversează normal.

Dacă o revistă are de ales între fotografia unei mondene celebre, din Franţa şi a unei curve de-a noastră, o dă pe copertă pe romîncă. Deşi e amantă de nabab, iubită de fotbalişti, ţaţă de televiziune sau modistă, deci tîrfă scumpă pentru buzunare mai pline decît ale flăcăului care cumpără revista ca să se zgîiască plin de admiraţie la silicoanele VIP-ei, acesta o preferă străinei. Fiindc-o vede tot timpul pe micul ecran şi în publicaţiile roz, românul cultivă, în adîncul fiinţei lui, sentimentul confuz, dar cu atît mai confortabil, că, odată cu revista, îi e accesibilă şi curva. Doar e de-a noastră! Pînă mai ieri, era doar o izmenită din cine ştie ce formaţie vocală de liceeni. Ţine ea nasul sus, dar nu atît de sus, cît îl ţine vampa de pe coperta unei publicaţii occidentale. E aici ceva din euforia emigranţilor care, odată ajunşi la New York, în faţa vitrinelor pline cu aur de pe Strada 49, la numai jumătate de metru de mormanul de bijuterii, par a ignora geamul incasabil şi plasa de oţel. Distanţa de la Bucureşti pînă la aurul acela e de mii de kilometri, dar uite că i-a lovit norocul şi n-a mai rămas decît jumătate de metru!

Un restaurant „cu specific românesc”, de pe una din străzile mai discrete ale Capitalei, se cheamă *Silver Blitz Center.* Trebuie să fii al dracului de rafinat, ca să te duci la *Silver Blitz Center,* să înfuleci o mămăligă cu brînză, dar să onorezi ifosele firmei, plătind-o ca pe o porţie de langustă.

Un tînăr îi oferă unui negustor de curiozităţi şi mobilă veche nişte scaune, zicînd că sînt „de dinainte de război”. „Care război, mă mincinosule – îl ironizează negustorul de chilipiruri – că sînt scaune făcute la Sfîntu Gheorghe, acum douăzeci de ani.” „Dinainte de războiul din Golf – zice tînărul. Ce treabă am eu cu războaiele voastre? E dinainte de războiul

meu.”

Cînd nu-ţi iese o treabă, ţi se serveşte explicaţia aceea americănească, la modă: ai fost unde nu trebuia, cînd nu trebuia. Sau ai fost cînd trebuia, însă nu unde trebuia. Ori o combinaţie din toate astea. „E o zicală proastă – spune un cunoscut, căruia de vreo trei ani nu-i mai iese nimic. Sînt întotdeauna unde trebuie, exact cînd trebuie, numai că, de fiecare dată, puţin înaintea mea a trecut altul pe acolo şi a luat tot.”

Nu ştiu ce cîştigă actorii care apar tot timpul în spoturile TV pentru detergenţi, cafea, brînzeturi, bere sau înălbitori, dar cînd se întîmplă să capete nişte roluri importante într-un teatru, oricît de mult talent ar învesti ei în replicile regelui Lear, actorul rămîne tot „ăla cu reclama la Dero”, iar Lady Macbeth tot „aia cu vopseaua pentru păr”. E totuşi o consacrare să te ştie toată ţara, numai dintr-un filmuleţ de zece secunde, despre produsul care elimină mirosurile neplăcute din veceuri.

Jocul preţurilor a dezvoltat la unii reflexe pe care nu prea ştii cum să le iei. Un specialist în cele mai simpatice ţicneli ale ultimului deceniu probabil c-ar şti. Stau de exemplu la masă cu un amic şi mănînc o salată de roşii. „Bună salată!”, spun eu, iar el zice: „Da, dar costă treizeci de mii kilu'.” Cînd ciocnim paharele cu vin, el îi adulmecă buchetul, îl gustă şi conchide: „Îl iei din Vrancea cu zece mii. Dacă l-aş cumpăra eu, l-aş scoate şi cu şapte.” Mă şterg la gură cu un şerveţel, iar amicul îşi continuă dizertaţia: „Nu-i bun de nimic, uite că ţi-a rămas lipit de buze. Alea italieneşti sînt mai bune. Am un loc, de unde le iau la jumătate de preţ.”

Cîţiva oameni de cultură care apar frecvent la televizor, în tandem sau în echipă de trei,

instituie un soi de raport de fidelitate cu simpatizanţii. Dacă apare numai Pleşu, aceştia se întreabă: „Nu cumva Liiceanu e bolnav?”. Iar dacă-l văd doar pe Patapievici, rămîn cu ochii pe ecran, aşteptînd ca dintr-o clipă în alta să se ivească şi Pleşu.

Românii care emigrează în Statele Unite, împreună cu copiii la vîrsta liceului, sînt încă de la primele zile de şcoală americană foarte mîndri de calitatea învăţămîntului „de acasă”. „Păi, la noi se făcea cultură generală serioasă, domnule, nu ca aici. Aici mai mult discută, ba de una, ba de alta, în loc să-i bage băiatului cultură în cap.” Numai că elevii americani, deşi habar n-au de afluenţii lui Mississippi şi de poezia socială a lui Theodor Neculuţă, îşi cîştigă pîinea, de îndată ce termină liceul, fără complexul că-s mult prea culţi pentru a munci.

Pedeapsa ateului: de ziua preşedintelui, adoratorii se înghesuie să-i dăruiască icoane.

Un strungar pensionar se miră că scriu zilnic. Dacă eu m-aş mira c-a lucrat zilnic la strung, timp de patruzeci şi doi de ani, ar găsi reacţia mea deplasată: „Dar cum altfel?!”.

Într-o familie, se naşte un băieţel cu patru picioare. Mama, o biată ţărancă la prima sarcină, şi moaşa ar putea chema preotul, Spitalul, Poliţia, Circul din Bucureşti, Institutul Medico-Legal, Muzeul Antipa ori chiar pompierii şi nu s-ar mira nimeni. În definitiv, şi un prunc cu trei picioare e prea mult, darămite unul cu patru. Cele două femei găsesc, totuşi, soluţia cea mai bună: cheamă Televiziunea.

Reportajul despre sărăcia în care se zbate o familie cu unsprezece copii şi al căror tată nu

poate să-şi ia serviciu, fiindcă abia are timp să-l facă pe al doisprezecelea, cuprinde o frază de natură să sensibilizeze pînă şi cea mai împietrită inimă: în prag de iarnă, micuţii n-au nici măcar un pulover să pună pe ei. La apelul reporterului care dă şi adresa pruncilor fără pulovere, poşta le aduce, din toată ţara, de la oameni buni, sute de pachete, astfel că, la prima zăpadă, aceştia sînt fericiţi: au 1 467 pulovere.

Poveştile oamenilor care au scăpat cu viaţă din situaţii critice sînt atît de palpitante, încît e greu de crezut că pot exista altele şi mai palpitante. De pildă, poveştile despre cei care n-au scăpat cu viaţă din situaţii critice.

La un ospăţ cu peşte, unul dintre oaspeţi spune că ştie un restaurant unde se servesc nişte icre de morun foarte bune. Şi ca să fie clar cît sînt de bune, acesta precizează: aproape la fel de bune ca icrele artificiale, făcute din petrol.

La recepţii, la vernisaje, la lansări de carte şi, în general, la toate sindrofiile, unde la sfîrşit se dau mîncare şi băutură, poate fi văzută o cucoană între două vîrste, elegantă, dar obeză, care se îndoapă, jucînd rolul femeii de lume, preocupată mai mult de conversaţie şi de ocheade, decît de senvişuri. E una dintre persoanele fără nici un venit, care vînează prilejurile unde se poate îmbuca şi băga cîte ceva şi-n traistă. Numai că, fiind grasă, e tratată ca oricare invitat de onoare. Trăim cu prejudecata că milogii şi calicii trebuie să fie slabi.

Într-un cerc de amici unde, după primele pahare, discuţiile capătă accente naţionaliste, un armean spune, cu un soi de umor distonant care te obligă să-ţi mai măsori pornirile patriotice, că, în afară de armeni, singurii români adevăraţi din Muntenia şi Moldova sînt cumanii şi

pecenegii.

Ar fi interesant de ştiut cîte milioane, ori zeci de milioane de oameni din toată lumea îşi petrec ziua de muncă în cutiuţe: în lifturi, în gherete de portari, în cuştile din staţiile de metro, în cabinele macaralelor înalte, în enclavele de sticlă pentru casieriţe... Ar fi, de asemenea, pasionant de aflat cum îşi consideră aceştia recluziunea. Dacă aduni orele în care stau închişi ca întemniţaţii, în cutiuţele lor, se fac ani mulţi. Într-un film, un puşcăriaş care pleca acasă după cinci ani de detenţie, spunea că-i era milă de paznici, fiindcă ei rămîneau să-şi petreacă toată viaţa, pînă la pensie, înăuntrul închisorii.

În 1974, la un festival de teatru de la Wroclaw unde însoţeam o trupă studenţească din România, am văzut un spectacol al unei companii de tineri din Japonia, cu o coloană muzicală atît de frumoasă, atît de aparte frumoasă, venind dintr-un univers artistic la care nu aveam acces – cel japonez –, încît mai multe zile am fost bolnav. O muzică minunată te face uneori să te simţi mic, de prisos, neputincios, refuzat de absolut. Am discutat cu un coleg din grup, şocul pe care-l trăiam, iar el a zis că „era păcat că în România nu aveam voie”. Nu a precizat ce nu aveam voie, dar eu am înţeles ce vrusese să zică. Nu păţeam nimic dacă ascultam muzică japoneză. Ce nu ne dădea voie statul bolşevic să încercăm, era starea aceea de fericire neîngrădită de nici o legiuire a statului. De la starea aceea, produsă de banala bandă sonoră a unei piese de teatru cu subiect mitologic, pînă la hotărîrea de a fugi în Occident, de a fi un om liber, stăpîn pe nevoile tale de fericire, nu mai era decît un pas. Dacă aş fi fugit, n-aş fi ştiut însă, că muzica dărîmase zidul. Aş fi crezut că era o hotărîre de a mea.

„**Ne lipseşte un Magazin de minciuni –** mi-a zis un patron de măcelărie. Dac-ai avea în el de toate, ca la Unirea, lumea l-ar ocoli, pentru că n-ar şti cum să considere chestiunea. Omul care

ştie cu ce tip de produse vrei să-l minţi – bunăoară cu cosmetice –, va lua numele magazinului ca pe o metaforă şi o provocare la joc. Minciuna specializată devine curînd o convenţie agreată de societate. Mare parte din existenţa noastră e bazată pe minciuni cronicizate. Atît de răspîndite, că nu mai păcăleşti pe nimeni cu ele. Indignează numai minciunile cărora le trebuie mult timp ca să devină convenţie socială."

Soţ şi soţie. Unul dintre cuplurile în care bătaia, înjurăturile, scuipatul şi jurămintele de tipul „să moară mama" sau „să n-am parte de copiii mei" sînt ceva obişnuit. În zilele calme, cînd cei doi se giugiulesc, o fac exact cu aceleaşi mijloace ca atunci cînd se ceartă: se înjură, dar şăgalnic, se înghiontesc şi-şi dau palme, se scuipă, iar legămintele de amor sînt la fel de greţoase ca şi angajamentele de onoare – „Să moară mă-ta că mă iubeşti?", „Să moară copiii, fă, dacă nu te iubesc!".

„Hai să trăieşti!", „Hai să mai luăm cîte una mică!", „Înc-un rînd, că fac eu cinste!", „Hai că mai merge cîte una!". N-au împlinit treizeci de ani, o iau cu băutura de dimineaţă, întîi ca să se dreagă după beţia de ieri, apoi ca să le fie bine, pe urmă fiindcă ziua e lungă. Şi tot aşa, pahar după pahar, toate cu un motiv. Nici unul fără un scurt toast, pînă la şaptezeci de ani, cînd sînt culeşi morţi dintr-un parc, dintr-un beci, din pragul unei cîrciumi.

Un chirurg vestit dintr-un oraş din Moldova, om foarte respectat şi în spital şi-n urbe, îşi surprinde colegii şi cunoscuţii cu unele obiceiuri cel puţin neconvenţionale. Medicul ocupă un apartament în spatele gării. De cîteva ori pe an, controlorii descoperă pe coridorul acceleratului de 21.30, care ajunge în oraşul următor în 25 de minute, un bărbat în pijama, fumînd liniştit şi contemplînd, pe fereastra deschisă a vagonului, cerul. Controlorii din trenul care circulă în sens opus şi care face cruce cu acceleratul, îl află pe doctor, tot în pijama şi tot fumînd pe coridor,

apoi îl văd cum coboară în oraşul în care profesează şi se îndreaptă liniştit spre casă. Toată povestea durează cincizeci şi cinci de minute, iar în zilele în care trenurile au întîrziere, o oră. „Seara – spune chirurgul –, e bine să faci o plimbare de un ceas. E sănătate curată.” Dar de ce trebuie să se plimbe cu trenul şi mai ales, de ce în pijama, nu îndrăzneşte să-l întrebe nimeni. „Toţi avem cîte-o ciudăţenie – zice lumea –, însă mîini de aur, ca ale lui, nu mai găseşti!”

Sondajele de opinie continuă să ne liniştească: poporul român are mare încredere în armată. Faptul pare să spună ce armată minunată avem. De fapt, spune ce popor minunat sîntem, dacă credem în forţa şi loialitatea a ceva ce practic nu mai există de multă vreme.

În piaţă, o femeie, care vinde mandarine, îmi spune să mi le aleg, dracului, pe care le vreau şi să le cîntăresc, dracului, singur. „Şi dacă o să te înşel la cîntar?”, o întreb. „Dă-le dracului, poţi să mă şi înşeli!”, zice ea cu o lehamite ce aduce mai mult a detaşare. Fiindcă n-am prea des prilejul să ajung în străfundurile psihologice ale negoţului cu mandarine, îi arăt femeii cîntarul, să vadă că a fost corect. Şi o întreb ce-a păţit. „Ce să păţesc?! Nimic! Doar că ieri, m-a luat cu Salvarea, iar dacă mai întîrzia cîteva minute mă găsea moartă. Aşa că, dă-le dracului de mandarine!”

Există şi un blestem al şedinţelor. Într-o familie, bunica strigă în fiecare seară: „Şedinţă! Toată lumea la televizor!”.

Ţiganul care îşi varsă ciorba pe pantaloni, nu spune că şi i-a murdărit. „Nu-i murdărie, e ciorbă”, zice ţiganul. Aici e deosebirea dintre el şi noi. Pentru nevasta ţiganului, cafeaua care i-a căzut pe fustă, e tot cafea. Atît doar că nu mai poate fi băută. Un amic, pasionat de concepţia

despre jeg a naţiilor şi etniilor, are o întreagă teorie a ciorapului scăpat în supă. „Unii – spune el – îl scot pur şi simplu din supă şi uită pe loc incidentul. Dar alţii, fiindcă au un punct de vedere istoric şi o tradiţie în materie, îl storc, ca să nu piardă din supă. Mizeria e numai o chestiune de loc, de circumstanţe, de obişnuinţă. Şi de calicie."

La douăzeci de ani, am scris o povestire despre un om care se sinucidea, pentru că găsea viaţa fără nici un sens, şi am dus-o la o revistă literară unde o doamnă de vreo cincizeci de ani, în loc să-mi vorbească despre stil şi compoziţie, m-a întrebat ce ştiam eu despre viaţă? Ani întregi am avut pentru doamna aceea un pui de dispreţ profesional, ca faţă de cineva ce ocupa locul cuvenit altuia, mai priceput. Şi-n orice caz mai sensibil la vanităţile artistului tînăr. Peste ani, citind într-o revistă fragmente din „Jurnalul" acelei doamne, în care era amintită şi ziua în care veneam pentru prima oară într-o redacţie cu o povestire, am aflat că doar cu cîteva săptămîni înainte îşi găsise soţul spînzurat în baie.

Una din cele mai şocante cărţi, care mi-au căzut în mînă, e „Dicţionarul selectiv al locuitorilor comunei Şerbana". Fişele sînt întocmite exact ca în marile enciclopedii cu personalităţi, numai că, în loc să se spună despre cutare că a inventat electricitatea sau că a scris „Război şi Pace", se menţionează că a avut o moară şi a crescut, toată viaţa, porci.

Am scos pe marginea ferestrei de la bucătărie un peşte abia curăţat de maţe, ca să se zvînte. Şi din înaltul cerului, s-a repezit la el un pescăruş. De unde naiba să se ivească în plin centrul Bucureştiului un pescăruş? Ce poate să spere bietul pescăruş flămînd, într-o metropolă, unde peştii apar pe ferestrele unor apartamente de la etajul al patrulea doar cînd proprietarilor acestora li se năzare să-l prepare după o reţetă japoneză? Şi cîţi dintre locuitorii Capitalei pun la uscat, pe marginile unor ferestre, heringi, astfel ca pescăruşii să se abată pe aici, prin

asfalturile şi betoanele noastre? Ce-o să se întîmple oare, dacă punem la fereastră un borcan cu miere? Aşteptăm ca dintr-o clipă-n alta să pogoare în zbor, din albastrul bolţilor, urşii?

Cînd trebuie să informeze presa de faptul că n-au nimic important de comunicat, purtătorii de dialog ai Poliţiei o fac cu acelaşi glas, solemn şi responsabil, cu care anunţă mari izbînzi în lupta cu crima.

Un om de afaceri care nu umblă să cîştige foarte mult, ca să trebuiască să-şi schimbe viaţa, are în birou o pendulă stricată, limbile arătînd de mai mulţi ani ora nouă şi un sfert. „E un ceas bun – spune negustorul –, fiindcă mă ajută să nu mă grăbesc. Indiferent de ora la care am o întîlnire sau ar trebui să ajung într-un loc, mă uit la pendulă şi imediat mă relaxez. Fiind nouă şi un sfert tot timpul, e ori prea devreme, ca să-mi fac probleme, ori am întîrziat şi n-are nici un rost să-mi fac sînge rău.”

Într-un documentar TV despre un trib de indieni din jungla Amazonului, un băştinaş le explică vizitatorilor că toţi albii put. Oamenii care miros altfel decît a pădure, ca ei, le par impuri, plini de miasme respingătoare. Cel mai urît pute femeia – spun indienii despre o cercetătoare care are obiceiul să se parfumeze zilnic, cu cele mai fine esenţe franţuzeşti.

La înmormîntarea cuiva drag, trebuie să alegi între nişte rezolvări administrative proaste şi unele decente. Nu cred să existe oameni mîndri de cît de bine s-au descurcat ei în astfel de circumstanţe. Binele, mai binele, perfecţiunea sînt acum demersul unui suflet opac. Ce poate fi mai binele la o înmormîntare?

Editura LiterNet 2005

Un cititor, angajat la o firmă al cărei profil nu-i în nici un chip compatibil cu lectura, mă lămureşte că nu trebuie să fac nici o legătură între munca lui şi cărţile pe care le-a citit, întrucît el s-a realizat ca om, ratîndu-se în vreo zece meserii. „Dar ştii, ratări mari de tot. Cînd aduni cîte o bucăţică din toate, vezi că se face de-o meserie nouă. N-aş putea să-i dau un nume. Important e că-mi place."

La standurile cu tratate ştiinţifice din marile librării, afli o seamă de coperte atît de seducătoare, de armonioase-n colorit şi de lăcuite, că-ţi pică ochii după ele. Sînt învelişurile frumoase ale unor volume despre maladii înfiorătoare. Te uiţi fascinat la un ulcer perforat în toată splendoarea lui, ca la un tablou din Renaştere şi devii invidios: „Ei, ce să-i faci, unii cu bani îşi pot permite!"

Un avocat mă lămureşte, în doar cîteva minute, cum stau lucrurile în justiţia noastră. Procedura omoară fondul, spune el. Cu alte cuvinte, se amănunţeşte la nesfîrşit cauza, pînă ce nimeni, nici măcar împricinaţii, nu mai ştiu care e cauza.

„**În primii ani după treaba aia din decembrie –** se spovedeşte unui poliţai o curvă cu un trecut brav în profesie –, mă îndrăgosteam platonic, ca proasta. Dar nu de clienţi, ci de politicieni."

La vîrsta de 34 de ani, am avut pentru prima oară o baie numai a mea, unde puteam să întîrzii cît voiam. Dezbătînd problema cu alţi bărbaţi, care şi ei avuseseră o baie numai a lor, tîrziu, după ce-şi tociseră toate sensibilităţile prin băi comune de cămine şi pe la gazde, aceştia s-au lăudat că, în prima zi, au întîrziat în baie cîte patru, cinci ori cîte şapte ceasuri. Deoarece

eu nu mă desfătasem cu baia decît trei ore, i-am privit cu veneraţie, ca pe nişte apostoli ai confortului.

Un prieten, al cărui unic defect e generozitatea, un tip de generozitate cam neconvenţional, vecin cu uitarea de sine, ţine de cîteva ori în an, posturi lungi şi aspre. Nu ca să-i fie iertate nişte păcate de pînă-n aceste posturi, cît mai degrabă preventiv, în contul păcatelor pe care ar fi să le săvîrşească după. „Da' de ce atît de lungi?” îl întreb. Iar el îmi răspunde ca omul chibzuit, care strînge provizii pentru o iarnă grea: „Să fie, acolo!”.

Deoarece am pomenit în două rînduri o vorbă a lui Confucius şi de fiecare dată altfel – nu numai altfel faţă de spusa filozofului, dar şi diferit a doua oară, faţă de prima –, un coleg din presă a ţinut să-mi atragă atenţia asupra libertăţilor pe care mi le luasem faţă de textul original. A făcut-o însă cu voce tare, ca să-l audă şi cei din jur, precizînd cu un sarcasm de licean premiant că, dacă vreau să mă dau citit, măcar să nu divaghez. Or, în materie de ziceri sacre şi proverbe contează nu numai ce-au vrut să ne înveţe cei care ni le-au lăsat, ci şi ce poate să ia tot omul din ele. Zilele trecute, autoarea unor memoriale de călătorie în India mi-a citat un îndemn celebru, de care nu aveam cunoştinţă. Întrucît nu l-am notat, în mintea mea a rămas de bună seamă ceva. Nu chiar ce-a dorit să rămînă filozoful care l-a scris, însă destul ca să nu mai trebuiască să însemn fraza undeva, ca să n-o uit: Du-te omule, într-acolo, unde crezi că ai putea să găseşti continentul visat, iar dacă acesta nu există, atunci Dumnezeu o să-l facă pentru tine!

Toate echipele româneşti de fotbal, cînd evoluează în partide internaţionale tur-retur, dacă în primul meci sînt bătute rău, al doilea meci îl joacă bine. Nu fiindcă nu mai au ce pierde, ci pentru că aşa am fost învăţaţi să înţelegem noi, românii, curajul, libertatea, mîndria: ca pe nişte răzbunări. Sîntem demni nu conform cu o măsură românească a demnităţii, sîntem demni prin

raportare la o mare ruşine.

Unii se străduiesc puţin şi le iese totul perfect. Totuşi, cei care asudă din greu ca să iasă puţin şi prost ne par mai îndreptăţiţi la răsplată, dacă nu şi mai talentaţi. Zicala „unu la sută talent şi nouăzeci şi nouă la sută muncă” a fost instituţionalizată de oamenii cu talent puţin. Viaţa lui Mozart e de la un capăt la altul numai talent. Doar n-o să ni-l închipuim pe Mozart oftînd şi văitîndu-se: „Domne, ce de muncă! Nu se mai sfîrşeşte!”.

La Tîrgul de Carte, un poet mi-a spus că avusese un vis religios. Se făcea că Dumnezeu îi controla pe vizitatori în sacoşe şi-n genţi, la ieşirea din Pavilion, răsfoia fără grabă toate cărţile pe care aceştia le cumpăraseră, iar unora le recomanda să se întoarcă la standul de unde le luaseră şi să încerce să le schimbe, fiindcă erau proaste. „Nu mai daţi banii, fiii mei, pe toate neroziile – spunea Dumnezeu, clătinînd mustrător din cap. Mai bine luaţi clasici!”

Uitarea, ca fenomen, la orăşeanul al cărui cap funcţionează ca un computer blocat din cauza năvalei zilnice de informaţii. Se întîmplă exact ca în cazul fetiţei din serialul „Familia Bundy”: ca să poată memora un lucru nou, trebuie, musai, să uite unul din cele vechi care-i ţin capul complet ocupat. Fiindcă n-am notat, pe loc, subiectul numit „Unirea”, l-am şi uitat. Mi l-am reamintit cu ocazia unei uitări şi mai îngrijorătoare. Deşi merg adesea pe o stradă al cărei nume e Tudor Ştefan, cînd trebuie să le spun şi altora cum se cheamă strada, le zic că e Ştefan şi nu mai ştiu cum. Numele meu, Tudor, memoria îl găseşte suficient de neinteresant ca să-l uite, de îndată ce-l vede scris undeva.

În 1997, un obez cu bani a cumpărat un imobil cu patru etaje, într-o zonă comercială foarte

solicitată, unde, înainte de război, se construiau îndeosebi blocuri ale căror faţade măsurau sub trei metri lăţime. Asta, deoarece în vadurile de afaceri, clădirile tip lamă plăteau un impozit mai mic, calculat pe lăţime. Grasul a început renovarea, însă s-a oprit cînd, umflîndu-se şi mai tare, şi-a dat seama că nu poate urca la etaj, pe scara de numai şaizeci de centimetri lăţime. Primăvara, cînd a cumpărat blocul, reuşea să se strecoare pînă la ultimul nivel, înaintînd, cum se spune, cu lateralul. Luînd el în greutate încă zece kilograme, toamna, a rămas înţepenit între etajul doi şi trei, unde fostul proprietar, de zgîrcit ce era, făcuse o scară de doar cincizeci de centimetri.

În ziua de 6 ianuarie, găsindu-mă într-un magazin unde tratam un preţ cu patronul, ne-am trezit cu un popă din zonă care nu călcase niciodată prin băcănie. Dă buzna cu apa lui sfinţită şi ne strică dialogul. Nici tu „Bună ziua”, nici „Primiţi cu blagoslovirea?”, nimic! A stropit generos tot ce i-a ieşit în cale, inclusiv nişte mape cu gravuri care numai de udeală aveau nevoie. A binecuvîntat vitrinele, pereţii, uşile, veiozele, clanţele şi apoi s-a îndepărtat, morfolind în barbă o strigare sacră, spre toaletă. Patronul a dat să-l oprească, dar s-a resemnat cu situaţia, cînd şi-a dat seama că popa-şi făcea cu multă detaşare meseria, fără să se întrebe, nici un moment, de rostul încăperii.

Cînd m-a părăsit prima oară o iubită, am fost atît de afectat, că am izbit cît am putut de tare cu pumnul în cel dintîi burlan care mi-a ieşit în cale. Văzusem scena într-un film englezesc al generaţiei „tinerilor furioşi”. Momentul cînd tabla se îndoia sub lovitură mi se întipărise în memorie, aşa că mi-am manifestat supărarea ca britanicii. Numai că burlanul meu era din fontă şi încă mă resimt. Chiar şi cînd bat la maşină. Iar dacă bat cuvintele „fontă” şi „burlan”, mă enervez şi îmi amintesc ce-am simţit cînd am fost părăsit, prima oară, de o iubită. Dar nu acest lucru e interesant, ci faptul că nu mai ţin minte nici figura, nici numele ei şi nici pricina pentru

care a plecat.

Un editorialist de la un cotidian jubilează într-un articol, la pronunţarea unei sentinţe judecătoreşti cumplite în procesul unui nenorocit, un alcoolic care şi-a violat şi înjunghiat mama. E normal ca oamenii să se simtă răzbunaţi cînd un individ profund asocial primeşte o pedeapsă pe măsura faptei. Delirul jurnalistului fericit c-a asistat la rostirea sentinţei de închisoare pe viaţă, e însă asocial. Poţi să te simţi răzbunat dacă un criminal e dus la eşafod, dar dacă eşti fericit cînd vezi omul în ştreang, e cazul să te cauţi la un psihiatru.

Un bărbat căruia medicii i-au băgat în oase cîteva tije de metal şi-n alte locuri din corp tot nişte oţeloase, se plînge că gerul îi dă stări ciudate. „E o chestiune de fizică – spun chirurgii. Probabil că se contractă. Trebuie să consulţi un inginer, nu un doctor.”

Genul de om pe care relaţia cu banii îl ţine mereu trist: cînd îi dă, i se pare că dă prea mult, iar cînd îi primeşte, e convins că primeşte puţin.

Scriind despre o selecţie pentru completarea nu ştiu cărei trupe de rock, o gazetăriţă crede că la sfîrşitul zilei „toată lumea o va cunoaşte pe noua vedetă”. Seninătatea cu care tinerii jurnalişti tropăie prin încăperile limbii române, ca rinocerii prin muzeul cu cristaluri, trimite la cîteva anecdote cam nealiniate, despre Ceapaev. Din eroul roşu al războiului civil, ruşii au făcut un fel de Moş Bulă, ale cărui isprăvi şi cugetări sînt sortite să intre, şi ele, în cartea de istorie, numai că, pe uşa servitorilor. Într-una din aceste istorioare cu generalul analfabet, se povesteşte că, terminîndu-şi luptele, Ceapaev a vrut să-şi răsplătească fidelii şi comandanţii. Aşa că i-a întrebat cu ce se îndeletniciseră ei, înainte de evenimente, ca să le ofere cîte o

demnitate în stat, conform competenţelor. „Tu, Ivane, ce-ai fost la încorporare?”, l-a întrebat Ceapaev pe bucătar. „Muncitor necalificat la o fabrică de conserve, să trăiţi!”, a răspuns Ivan. „Perfect! De mîine, ai să fii rector la Conservator. Dar tu, Volodia, cu ce te-ai ocupat?”. „Am belit cîini la ecarisaj, să trăiţi!”. „Foarte bine! Am nevoie de specialişti. Te fac chirurg-şef la Spitalul Numărul 1, din Moscova.”

Unei femei năucitor de frumoase, dar cam bleguţă, i s-a năzărit să facă politică şi s-a dus, cu silicoanele ei americane cu tot – singura amintire din cîteva căsnicii internaţionale, eşuate –, la ţărănişti. „Cucoană – i-a zis unul din venerabilii partidului, profund descumpănit de ţîţele voluminoase ale cucoanei –, noi sîntem o formaţie mititică. încearcă, drăguţă, la careva de la putere, că dînşii au nevoie de primenire ideologică.”

În Uniunea Europeană, poeţii, care au cîntat o viaţă patria, n-or să mai aibă ce cînta.

Un scriitor bucureştean, stabilit în Franţa, e de părere că la noi, deşi facem caz de preţul cărţilor, ele sînt totuşi ieftine. „La Paris – spune el –, un roman de trei sute de pagini costă cît patru sticle de vin bun.” Echivalînd cărţile în vinuri, poate că aşa stau lucrurile, dar dacă socotim costul lor în ridichi, treaba se schimbă. Depinde în ce măsori spiritul: în pulpe de pui, în cartofi de Harghita, în crap fitofag, în mere. În mere, e cel mai complicat, fiindcă trebuie să precizezi de care-s: de-ale noastre sau din cele aduse din Turcia? Echivalate în mici şi bere, romanele clasicilor români devin o adevărată investiţie.

Cînd eşti descusut, cu acel soi de mirare politicoasă care abia reuşeşte să mascheze dezaprobarea, cum de poţi să scrii cu atîta seninătate şi articole de ziar, şi comentarii sportive,

şi cărţi de artă şi nuvele ori romane? Răspunsul nu poate fi decît sincer: unii pot mai mult.

O femeie de vreo patruzeci de ani, a cărei conversaţie dovedeşte c-a prins o tinereţe mai bună, vinde într-o margine de trotuar, înfofolită, dar nu îndeajuns ca să nu dîrdîie, ziare şi reviste. „Probabil că trebuie să plătesc nişte păcate din alte vieţi”, zice ea. Femeia are un simţ al situaţiei care ar părea cinic, dacă n-ar fi doar exact: „Mulţi evită să-şi cumpere ziarul de la mine, fiindcă mă compătimesc şi se simt vinovaţi că nu pot să mă ajute. Şi atunci, pun ochii în pămînt şi-şi iau presa de la chioşcul încălzit, de vizavi.”. Ce păcate, din alte vieţi, plăteşte un om care stă în ger toată ziua? S-a prăjit prea mult pe plajă, în Antichitate, cînd era cîine? A întîrziat prea mult la gura sobei, cînd era pisică-n Evul Mediu?

Un prieten îmi reproşează, destul de tăios, c-am tipărit un text infect despre unul dintre prietenii săi cei mai buni, de care eu aveam cunoştinţă. „Ştii doar cum e: necazul amicului cel mai bun mă face şi pe mine să sufăr”, îşi justifică el reproşul. Dar şi eu, la rîndu-mi, am preluat suferinţa unui prieten, cînd am scris articolul.

De unde să am atîtea bucurii şi supărări? Scriu în seama celor care mi le transferă, care mă fac solidar cu ele. Geme şi se revoltă clasa socială din noi, fără să ne dăm seama. Ca un ecou genetic. Recitesc textul şi, fiindcă mi s-a spus că efectul său asupra persoanei a fost criminal, aş vrea să nu-l fi publicat. Ce am eu cu persoana? Nimic. Cu clasa socială a persoanei am ce am. Şi nu eu, ca individ, ci lumea din care provin. Vrei să ieşi din rînd, iar rîndul te trage înapoi, să nu-i tulburi alinierea.

Există, se pare, o teorie al celui de-al optulea pas pe Internet. Spun „se pare”, deoarece nici

cel care-mi atrage atenţia asupra ei, nu ştie dacă sînt opt sau atîţia erau la data cînd s-a născut teoria. Azi, e posibil să fie mai puţini: şapte sau şase. Dacă vrei să iei legătura cu un ins despre care ştii foarte puţin, găseşti întotdeauna pe Internet, pe cineva, care îţi livrează cel puţin o informaţie utilă. Cu această informaţie, altcineva plusează şi mai adună o informaţie. Astfel că, printr-un lanţ de opt oameni, ajungi în curînd la individul cu care, fără medierea computerului, nu ai fi avut contact în veci de veci. Reversul ideii e că, pe planeta Pămînt, nu te mai poţi ascunde. Oriunde te-ai piti, eşti al nouălea pas.

Dacă se strică un fermoar, orice om cu o gîndire tehnică medie spune: „Să-l ia dracu!”. Sudalmaua e convenţională, fără o implicare religioasă reală. Cînd, însă, cardiologul îţi impune să consideri tot ce ţi se întîmplă în mod pozitiv, nu-ţi rămîne decît să-i ceri Celui de Sus: „Doamne, repară-mi inima!”. Deşi atît Cerul, cît şi Infernul sînt mai solicitate ca oricînd, o rugăciune specializată în materie de fermoare e totuşi un abuz, oricît de pozitiv ai aborda micile neplăceri ale existenţei.

De cîte ori se sfîrşeşte o zi de muncă, mă ia aşa, o veselie uşor tembelă şi îmi revin în memorie versurile lui Alecsandri: „Este ora cînd truditul muncitor voios aruncă/La o parte grija muncii şi uneltele de muncă.”. Ce are însă de aruncat truditul muncitor de azi, la o parte? Poate computerul. Ce viziune!! Mii de informaticieni ies, seara, la fereastră şi aruncă voioşi, la o parte de grija muncii, *Macintosh-urile.*

Revenit în ţară, după o absenţă de două decenii, ceva mai însingurat ca la plecare, un arhitect româno-new-yorkez şi-a adus, odată cu cel mai performant program profesional de computer şi unul foarte personalizat şi de ultimă oră, „Pentru consolat solitarii”. Maşina recunoaşte o seamă de cuvinte, dacă sînt rostite clar. Şi o voce artificială, extrem de elaborată,

de bariton care a îndurat multe în viaţă, compune fraze de genul: „Cui îi e uşor, prietene? Dar mergem mai departe!”, „Lasă, nu plînge, nici nu ştii cîte mai poţi îndura!”, „Ia uită-te puţin în jur! Alţii sînt mai nenorociţi decît tine”. „Am şi eu un suflet care mă înţelege”, spune, cu glasul parcă mai puţin trist, arhitectul. Iar computerul, care a recunoscut cuvîntul „suflet”, intervine pe loc: „Păi vezi?”.

O discretă, dar agreabilă aniversare în familie: trei ani de cînd ar fi trebuit schimbat capacul de la WC.

Copiii grăbiţi, ca şi părinţii lor, care de Sărbători iau la rînd uşile apartamentelor din bloc şi blocurile alăturate ca să spună doar primele două versuri dintr-un colind şi apoi să întindă mîna după bani. Peste cîţiva ani, vor colinda cu celularul şi le vor comunica: „Apelaţi numărul contului din bancă unde să se plătească urăturile”.

Un domn foarte convins de tot ce spune şi ce face. Îşi cumpără casă la ţară şi-ţi explică, aproape imputîndu-ţi îndărătnicia, că toată lumea trebuie să-şi ia casă la ţară. După un timp, cu aceeaşi vervă cu care a pledat pentru proprietatea din mijlocul naturii, povesteşte cum a vîndut-o şi se justifică, reproşîndu-ţi parcă un profit neloial din tranzacţie, de ce nu e bine să-ţi bagi banii într-o coşmelie de sat. Şi într-un caz şi în altul, vorbeşte ca şi cum el ar vede bine un lucru, pentru care toată lumea e lipsită de organ. Ce proşti sînt oamenii că nu-şi cumpără o căsuţă la ţară! Ce proşti sînt oamenii că se grăbesc să se mute la ţară!

În „Casa Buddenbrook”, unul dintre personajele feminine ale lui Thomas Mann spune, într-un moment de mare cumpănă: „Mi-am dorit atît de mult să fac ceva onorabil în viaţă!”. Ar fi

interesant de ştiut dacă vreunul dintre oamenii care au guvernat şi au deţinut puterea după 1990 a întrebuinţat vreodată cuvintele: onorabil, onoare, onorabilitate şi ce înţeles au avut pentru ei.

Mulţi dintre cei ce au ajuns să se cheme „intelectualitatea” sînt pîntecoşi şi guşaţi din îmbuibare, cu acoperire ipocrită într-o filozofie a prezenţei epicureice. În fapt, nişte nestăpîniţi. Un universitar de un qintal şi jumătate, un cercetător ştiinţific obez, un poet burtă de ţigan recuperator, sînt cîteva exemple triumfante de ratare. Creierul condus de un stomac plin.

După ce mi-am schimbat telefonul, am fost sunat de tot felul de persoane cu glas imperativ, de şefi deprinşi să aibă primul şi ultimul cuvînt în orice dialog, care-mi comunicau să aranjez imediat nu ştiu ce chestii cu cutare, să mă duc să iau bani de la cutare sau să le anunţ pe Roxana, Mia ori Camelia că ei sînt la birou şi le aşteaptă. Un timp, am stăruit să le explic oamenilor cu voci de stăpîni de turme că nu sînt cel căutat de ei, întrucît s-a schimbat numărul de telefon, dar am renunţat curînd, pentru că nici unul n-a găsit de cuviinţă să-şi ceară scuze. Au mormăit un „Da” sau un „Bine” şi atît. Nu m-a mai căutat nici unul să-mi ceară socoteală şi nici nu s-a prăbuşit economia. Singurul lucru pe care mi-l reproşez e că Roxana, Mia şi Camelia au fost aşteptate degeaba.

Într-o mulţime de emisiuni TV cu muzică populară, ies la zîmbit şăgalnic nişte mămici de vîrsta a treia, sulemenite ca la bordel, care, cu o neruşinare ce-ţi taie respiraţia, uiuiesc de dragoste ca drăguţele de douăzeci de ani: „Vin bădiţă la portiţă/ Ca să-ţi dea fata guriţă”. Iar guriţa „fetei”, căreia i-ar sta mult mai potrivit gîngurind cîntece de leagăn la nepoţi, e ridată şi ţuguiată ca fundul găinii după ce scapă un ou.

În curtea unui gospodar, dă rod, în fiecare an, un gutui din care, printr-o minune, nu fură nimeni nici un fruct, nici cînd se coc. De fapt, adevărata minune vine după ce e gata dulceaţa. În fiecare an, hoţul, care e aşteptat să fure gutuile, nu le fură, dar goleşte cămara de borcane.

Un bancher, despre care nu trebuie să-ţi spună nimeni ce meserie are, deoarece îl trădează cămaşa albă, cravata sobră şi, mai presus de toate, un fel de a fi foarte ordonat, are în geanta care-l însoţeşte la toate dineurile cu clienţii, un mic borcan cu hrean. Borcanul cu hrean a dat mai multe garanţii de seriozitate afacerilor încheiate de el în doi, decît elocinţa profesională a multor colegi. Nici un partener nu-l socoteşte un excentric. Cînd i se rosteşte numele, aceştia devin nostalgici: „Da' ce bun hrean ştie să facă!”.

Aşa cum o seamă de negustori au talentul de a-şi hipnotiza clienţii cu un potop de amabilităţi, există şi o categorie ce mizează pe mitocănie. Un tip de mitocănie care, în cazul cumpărătorilor vanitoşi şi cu bani mulţi, trece drept laudă. Victima se uită la un fleac, iar negustorul o ia de sus, cu un surîs complice, dar şi ironic: „Adică, să n-aibă un om ca dumneata trei sute de dolari pentru o asemenea minunăţie?!”.

Cea mai stupidă formă de uitare: să-i faci curte unei femei cu care, cîndva, te-ai culcat şi n-o mai ţii minte. Să-ţi pui la bătaie uzatul repertoriu cu trucuri de fante de petreceri în familie, iar ea să se uite lung la tine, cum te-ai senilizat în rolul flăcăului tomnatec.

În Parcul Obor, pe un ger cumplit, patru oameni joacă şah pe nişte mese de beton, reci şi ele ca moartea. Pe cei patru, parcă i-aş înţelege. Dar pe ceilalţi şapte, care urmăresc partidele, nu-i înţeleg. De fapt îi înţeleg şi pe aceştia, numai că nu ştiu dacă-mi convine ce înţeleg. Nu

pasiunea lor e problema, ci gîndurile care ne provoacă, atunci cînd vedem cît de altfel decît noi sînt alţii. Nu te întrebi doar dacă-i bine cum sînt ei. Te întrebi – şi asta nu-i tocmai confortabil – dacă e bine şi cum eşti tu.

Un muzeograf, care a cunoscut-o, îmi povesteşte că pictoriţa Olga G., al cărei părinte era nobil polonez, scria în chestionarele privind originea socială, următoarele: la profesia mamei – femeie cultă, iar la profesia tatălui – conte. Speriat de seninătatea cu care artista completa fişa, funcţionarul de la cadre opera modificări: mama – casnică, tatăl – fără profesie.

În 1998, de Anul Nou, la Budapesta, copiii suflau pe străzi într-un soi de tromboane pliabile de hîrtie şi oraşul părea plin de elefanţi în călduri. E o nenorocire, spuneau ungurii şi aşa o să fie mereu de acum înainte, fiindcă nimeni nu poate opri un copil să ragă ca elefantul, dacă-i place. Anul trecut, în Bucureşti, pocneau petardele încă din noiembrie. Toată luna decembrie a fost un calvar. În 2002, am aşteptat cu groază luna decembrie, pînă în ziua de 27, dar nici urmă de petarde. L-am întrebat pe un budapestan, dacă mai ţine minte anul ăla suprarealist, cînd toată Ungaria făcea ca elefanţii şi el mi-a răspuns că nu, că ţara lui e civilizată şi că asta nu s-ar permite. Nici moşii din Bucureşti, care trăiau cu infarctul la uşă din cauza pocnitorilor, nu-şi amintesc ce nenorocire a fost în anii trecuţi. Doar cîinii, care înnebunesc cînd aud o ţeavă de eşapament pocnind, mai au memoria unui rău ce părea fără soluţie. Asta să fie atît de evocata memorie colectivă?

Întîlnesc de Sărbători o familie de vechi prieteni stabilită pentru totdeauna în străinătate. Nu mai cîştigă ca odinioară, dar şi-au pus la punct o vorbă: la toate solicitările mondene care presupun cheltuială: „Nu sîntem pregătiţi!”. Deşi e clar că la bani se referă, nimeni nu insistă să

afle în ce sens nu sînt ei pregătiţi pentru sindrofii la care, cîndva, erau nelipsiţi. Au pus de asemenea la punct şi i-au verificat eficienţa şi o vorbă, pentru momentele cînd nu se înţeleg şi sînt gata să se certe. Dacă atmosfera se încinge, unul din cei doi soţi, trecut frumos de şaizeci de ani, spune: „Ce rost are, că nu mai e mult!”.

Fiindcă *mass-media* face caz de toţi inspiraţii care văd cruci, crucificări şi martiriuri în coaja, în miezul ori în despicăturile unor copaci, tot mai mulţi inflamaţi încep să vadă orice, acolo unde, fără imboldul pervers al publicităţii, ar putea să privească pînă li se împăienjenesc ochii şi n-ar zări nici măcar urma unui cui sacru. În relaţia cu opera de artă, pe lîngă care trec cei mai mulţi ignorînd-o, funcţionează, încă din Antichitate, o zicere valabilă oricînd: vezi doar ce cunoşti. În armată, un ofiţer cu minte puţină mi-a găsit în dulapul din dotare o carte tipărită în RDG, despre sculptura barocă, plină cu reproduceri de nuduri contorsionate. „Aha, femei goale – a urlat politrucul. Te-am prins!” I-am spus că eu nu văd în acele imagini femei goale, ci sculpturi în lemn şi piatră. „Militarul – mi-a scurtat-o el – vede numai ce i se ordonă!”

Cînd stai pe un scaun de colecţie, lucrat de-o mînă de meşter, simţi nevoia să întrebi: „E franţuzesc?”. Dacă ştii că e franţuzesc, întrebarea deschide, de fapt, o discuţie despre calitate. La Paris, în casa unui franţuz bogat, plină cu mobilier „de epocă”, m-am trezit minunîndu-mă tipic românesc de frumuseţea unui fotoliu: „E franţuzesc?!”. „În Franţa – m-a lămurit gazda – tot ce vezi, e mai ales franţuzesc. La voi, în România, ceaşca pe care o ai în faţă, e o ceramică franţuzească. Aici, e doar ceaşca din care-mi beau cafeaua.”

„**Mi s-a întîmplat sîmbăta trecută un lucru straniu**.” Persoana căreia i s-a întîmplat sîmbăta trecută un lucru straniu vorbeşte de o sumă mare de bani. De un pachet cu 20 000 de

dolari. Te aştepţi să-ţi povestească prin ce a trecut, încercînd să împrumute aceşti bani de la cei mai buni prieteni. Şi cum, puşi în faţa unei chestiuni de încredere, aceştia l-au dezamăgit. Treburile însă stau exact pe dos: i-a rugat pe cîţiva prieteni să-i păstreze două zile, pînă se deschid băncile, cei 20 000 de dolari şi toţi l-au refuzat, mai speriaţi de ideea că trebuie să-i primească, decît de ideea că trebuie să-i dea.

Cînd simt că mi-e foarte greu să spun că-s român, din cauza reputaţiei infecte pe care o avem în lume, le sucesc minţile străinilor zicînd că-s aromân. Nu c-aş fi macedo-român, ci un fel de contra-român, de român-invers, un altfel de român.

Citesc în ziare că un universitar, autor al cîtorva cărţi plicticoase, groase cît să-i sperie pe cei cu lecturi întîmplătoare, dar fără un folos cultural sesizabil, a fost făcut academician. „Nulitatea asta, academician?!!” Un coleg gazetar, care cunoaşte mersul lucrurilor în adormita instituţie de veşnicit nimicia, găseşte mirarea mea exagerată: „E, într-adevăr, o nulitate, însă faţă de alţii...”

Un custode de muzeu plin cu oseminte de dinozauri vorbeşte cu multă înţelegere, ba chiar cu un soi de blîndeţe de dascăl, care a avut parte numai de elevi îndărătnici, despre jefuitorii de situri: „Problema cu hoţii – spune el – e că de obicei fură la întîmplare. Şi piese interesante, şi unele fără nici o valoare. Iar apoi le vînd unora care le realizează şi mai puţin însemnătatea.” Din jeluirea sa, înţeleg că ar trebui conceput un program internaţional de instruire a traficanţilor de relicve, ca să ştie oamenii ce fură, cît să ceară pentru munca lor şi cît de exigenţi se cuvine să fie cu amatorii ignoranţi de chilipiruri. Savanţii acceptă hoţia ca pe o fatalitate, cu un îndelungat temei în istoria meseriei, numai că o vor mai ordonată, pe baze ştiinţifice.

Editura LiterNet 2005

Într-un *talk show* cu mai mulţi invitaţi din lumea politicii, regizorul şi cameramanul au, în cîteva rînduri, inspiraţia să filmeze şi picioarele nervoase ale împricinaţilor. Adevăratul spectacol acolo e: de la brîu în jos. Expresia feţei, mişcările mîinilor, hîţînarea în scaune suportă şi în cele mai agitate întîlniri un anume control. Gălăgia, la nivelul genunchilor şi al bombeurilor, are mai multe accente grobiene, decît cearta la înălţimea microfoanelor.

Moartea ziaristului D. T. a fost un accident şi e foarte probabil ca, oricît s-ar specula în jurul lui, ea să nu dezvăluie nici o pricină criminală. Doar că e genul de accident ce trimite hotărît la toate motivele, implicaţiile şi consecinţele unei crime. Din cauza acestora, unii se gîndesc la crimă. Cu cît mai îndîrjită va fi demonstraţia în sprijinul concluziei – accident de circulaţie –, cu atît mai durabilă va fi convingerea multora că Poliţia, Institutul Medico-Legal, Procuratura, guvernanţii şi toţi cei ale căror nume au fost citate ascund ceva, deţin un secret teribil.

Un negustor de artă mi-a arătat un „Car cu boi” semnat Grigorescu. Am privit cu atenţie tabloul, semnătura, saşiul, pînza şi, intrigat şi de preţul foarte mic, am conchis că e un fals. „Să zicem mai bine – a spus cu o ironie abia mascată negustorul – că-i un Grigorescu pentru începători. Am unul şi pentru avansaţi, dar la un preţ de o sută de ori mai mare.”

În 1990, românii mergeau cu privirea în pămînt, ca şi cum, dacă ar fi vrut să ridice niţel capul, riscau să fie bruftuluiţi. În 1991 şi 1992 s-au îndreptat un pic, iar unii au început să păşească, privind înainte. Apoi, mersul oamenilor s-a diversificat, deşi mulţi încă mai ţineau ochii în jos, ca deţinuţii scoşi la plimbare cu şirul, în lagăr. Acum, numărul celor care merg încovoiaţi, cu privirea în pămînt, goală de orice expresie, e iarăşi foarte mare. De parcă i-a anunţat cineva că pauza pentru speranţă s-a terminat şi că e vremea să revină la mersul acela de vită dusă la

sacrificat, fără să protesteze. Priveşti în sus, înainte sau în părţi, e acelaşi lucru. De ce să te mai oboseşti, ţinîndu-ţi coloana dreaptă?

Din Franţa, Germania şi Italia, din talciocuri şi magazine de antichităţi de mîna a doua, traficanţii noştri de obiecte de artă aduc, la preţ de chilipiruri, bronzuri, marmore, cristaluri, porţelanuri. Pe care, fiindcă vin cu convingerea că în Bucureşti şi, în general, în România totul trebuie să fie mai ieftin ca la Paris, München sau Milano, le cumpără amatorii de chilipiruri francezi, germani şi italieni. Şi aşa mai departe, pînă ce toată lumea oboseşte de cît a putut să cîştige, vînzînd scump şi cumpărînd ieftin.

O bătrînică dă din cînd în cînd ocol blocului unde ocupă o garsonieră şi strînge toate gunoaiele pe care oamenii le aruncă pe fereastră sau le leapădă din grabă ori proastă creştere. Vecinii o socotesc slabă de minte, deşi s-ar putea să fie una din ultimele persoane cu mintea nepervertită de graba şi indiferenţa veacului.

Degradarea muncilor din administraţia culturii trebuie pusă în relaţie cu numele celor promovaţi în funcţiile de conducere: Cioacă, Zbîrciu, Crăcănatu, Burtea. Pe o inspectoare de judeţ o cheamă Maţu. E drept că nimeni nu-i vinovat pentru numele său de familie, numai că doamna inspector Maţu, de la Cultură, e inginer piscicol.

În 1994, activau în Armata Română doi colonei cu acelaşi nume. În 1947, unul dintre cei doi colonei a reuşit să fugă din ţară, cu care prilej, celălalt a fost arestat şi condamnat, pentru că la proces n-a reuşit să-i convingă pe judecători că ofiţerul, care o ştersese peste graniţă, nu fusese el.

Un prieten îmi spune că se duce la toate înmormîntările unde e chemat. Chiar şi la funeraliile unor oameni pe care abia de-i ştie, întrucît „dacă nu mă duc eu la ei, n-or să vină nici ei la mine”. Observînd că-s confuz, are o lămurire: „Lasă, dragă, că-i mai bine aşa. Dîrdîim niţel la cimitir, totuşi noi la ei, nu ei la noi.”

Cugetare de finanţist cu simţul relativităţii: decît primul dintre milionari, mai bine ultimul dintre miliardari.

Un bărbat de cincizeci de ani, de care nu-mi amintesc, susţine că ne-am cunoscut în urmă cu opt ani. Şi ca să-mi activeze memoria, recurge la lucruri de care, cîndva, se pare că aveam cunoştinţă: „O mai ştiţi pe nevastă-mea, nu? A murit anul trecut de inimă. Dar pe fiu-meu, vi-l mai amintiţi, nu-i aşa? S-a prăpădit, săracul, într-un accident de circulaţie. Cînd cu povestea aia, de pe autostrada Piteşti. Ei, cum să nu mă mai ţineţi minte, că doar ne întîlneam în parc, cu căţeii! Săracu' teckelu' meu nu mai trăieşte... Căţeii dumneavoastră sînt bine, sănătoşi? Ei, trebuie să mă ştiţi, că vă povesteam cum o să mă operez curînd şi mă sfătuiaţi să mai amîn. Dar m-am operat.” Cu logica atît de macabră a celor opt ani, mă simt tentat să-l întreb: „Şi, ce s-a întîmplat, sînteţi viu?”.

După ce a ţinut şapte neveste pe trei continente, ultimele trei foarte avute, dar şi foarte geloase – gelozia femeii care dă un ban, dar vrea ca marfa să fie întocmai cum spune certificatul de garanţie – un bătrînel cochet şi cu agenda plină cu telefoanele amantelor constată, cu glasul celui urmărit de destin: „Nu găsesc şi eu una care să mă înţeleagă!”.

Pe un platou de televiziune, moderatoarea e foarte nervoasă şi-şi schimbă bluzele sub

presiunea timpului: una e prea roşie şi nu merge cu decorul, alta prea închisă şi nu merge cu fotoliul, o a treia nu merge nici cu fotoliul, nici cu decorul, nici cu rujul de buze. De fapt, nu bluzele sînt de vină, ci invitatul. Omul nu merge cu nimic şi în primul rînd cu el însuşi. Întreaga lui fiinţă spune: „Ce dracu' oi fi căutînd eu aici, cu nebunii ăştia?”.

În cele mai multe dintre crimele săvîrşite la noi, poliţaii străini ar căuta lucrul unor minţi malefice. Comisarii noştri ştiu însă, că ele n-au nimic enigmatic şi le rezolvă repede, întrucît stăpînesc cauzele: prostia, tembelismul, conflictele de cavernă din unele pături sociale. Cele mai rafinate mijloace ale unei Poliţii sînt inoperante, acolo unde nu-i nici o regulă, iar între efect şi pricină nu există altceva decît impulsul de moment. Iată cazul frecvent: s-au cunoscut la crîşmă, au băut pînă au devenit neoameni şi unul dintre ei l-a ucis cu custurea pe celălalt, pentru că nu l-a mai cinstit cu o ţuică. Ce poate să facă NYPD în astfel de mistere?

Maria, o femeie necăjită, dar guralivă, care făcea curăţenie în diferite redacţii mici din Casa Scînteii, obişnuia să inventeze pluraluri imposibile, ca să fie luată în seamă. Cînd pe coridoare era vînzoleală, ea zicea că sînt „multe deschideri de uşi”. Dacă găsea scrumierele pline, le certa pe cucoane că „fac abuzuri de fumaturi”. Iar cînd redactorii şefi se închideau în birouri şi nu primeau pe nimeni, Maria cugeta: „Şefii nu-şi vede capurile de ocupaţii!”.

În tren, două dactilografe care şi-au pierdut slujbele odată cu introducerea computerelor, discută cu duioşie despre fluidul corector. Femeile bat din cînd în cînd la maşină „lucrări particulare”, iar glasul lor e voalat, parcă şi-ar povesti filme de dragoste alb-negru. „Şi tu tot de ăla de şaişpe mii foloseşti?”. „Tot!”. „Nu-i aşa că-i cel mai bun?”. „Aşa e!”

Editura LiterNet 2005

Cu vreo zece cuvinte – sînge, răzbunare, iubire, fatalitate, atracţie, joc, pericol maxim, lovitură, moarte –, poţi compune titlurile tuturor filmelor pe care Televiziunile noastre le vor programa în următorii ani: Iubire fatală, Atracţie sîngeroasă, Pericol mortal, Răzbunare maximă, dar şi: Iubire maximă, Atracţie mortală, Pericol fatal, Lovitură sîngeroasă.

Pe strada Covaci, un om cu un fasung în mînă îi întreabă pe obişnuiţii locului dacă n-au pe cineva la atelierele de sticlărie din apropiere, să-i tragă şi lui „o căciulă Gallé la lamba asta”.

Toate artele îşi inventează noi criterii de apreciere a calităţii. E ca şi cum, în cursa de 100 m plat ar avea loc o revoluţie şi criteriul unic n-ar mai fi timpul măsurat cu cronometrul. Cîştigă de acum înainte cel care are părul mai lung sau care are mai mulţi muşchi pe spate.

Dialog, ca în Caragiale, între femei.

A: Ai auzit că s-a însurat Costel?

B: Cu cine?

A: Nu ştiu, da' s-a însurat.

B: Cum adică, nu ştii cu cine?!

A: De ce ar trebui să ştiu? S-a însurat şi gata!

B: Păi, atunci, chiar că nu mi-ai zis nimic.

A: Cum nu ţi-am zis? Da' cine altcineva, dacă nu eu, ţi-a mai spus că s-a însurat Costel?

B: Cu cine?

A: Iar începi? Ce-s eu, Mafalda, să le ştiu pe toate? Îţi spun ce cunosc. Ce, voiai să te mint? Asta

voiai?

B: Cine-ţi cere să minţi? Dar nu-i normal, dacă tot vorbeşti de una şi de alta, să-i spui omului tot?

A: Eşti nebună, fato?! Ţi-am zis tot: S-a însurat Costel!

B: Care Costel?

A: Asta-i bună! Acum nu mai ştii nici cine-i Costel!

B: Vezi că am dreptate? Îmi zici că s-a însurat nu ştiu cine cu nu ştiu care şi apoi te superi.

A: Dar ţi-am spus eu cu cine?!!! Puteam să zic ceva ce nu ştiu?!!!

B: Cum am dreptate, cum te superi! Eu nu ştiu cine-i Costel, iar tu nu ştii cu cine s-a însurat. Şi insişti să discutăm. Foarte bine, hai să discutăm, ca să nu te superi. Cine ziceai că s-a însurat? Etc. etc.

O enciclopedie din 1909, semnată de Theodor Cornel – „Figuri contimporane din România” – însumează, la literele A şi B (atît a apucat autorul să trăiască: doar primele două litere ale unei Enciclopedii!), biografiile amănunţite ale personalităţilor epocii. Ce te impresionează dintru început, e înfăţişarea foarte îngrijită a femeilor şi a bărbaţilor din fotografii. Parcă ar poza jucînd un rol. Rolul cel mai apreciat la începutul veacului al XX-lea: doamne şi domni. Privindu-i, realizezi că la acea vreme, golanul – care ţine azi pagina întîi din toată presa, fie că-i incriminat cu ceva, fie că-i lăudat – nu putea, în nici un chip, să fie o „figură contimporană”, un model de urmat. Sînt atîţia golani, în „contimporanitatea” anului 2003, în România, că nici nu ne mai puteam imagina cum ar fi o ţară numai de domni.

3

Omul de afaceri, X, spune că are unele coşmaruri profesionale, greu de înţeles de către cei

care nu mînuiesc bani mulţi. Se deprinsese să viseze în dolari, apoi a reuşit să viseze numai în mărci, dar ascensiunea monedei europene îi strică somnul, fiindcă în EURO are vise confuze. Nici măcar visele erotice în EURO nu sînt coerente. În somn, marca e încă puternică.

Un spărgător de apartamente, calificat la locul de muncă dintr-un fost lăcătuş la categoria a V-a, a vrut să fure o locuinţă, dar n-a apucat să dea gata decît o yală şi a trebuit s-o şteargă. Dac-ar fi apucat să-şi termine treaba, lua tot. Proprietarii şi-au schimbat urgent ambele yale cu unele de ultimă oră, considerate aproape inexpugnabile. Aflînd de modificare, hoţul a intrat la ambiţie şi le-a spart demonstrativ, fără să fure nimic. S-a simţit omul atins în orgoliul de meseriaş.

În afară de calendarul ortodox, de cel catolic, de toate celelalte agende religioase de uz ori, mai bine zis, deasupra acestora, se află calendarele de partid. Cine n-a fost niciodată trepăduş de filială judeţeană, nu-şi poate imagina ce reacţii pioase descătuşează, în masa de slujbaşi apropiaţi ai preşedintelui, ziua sacră a venirii sale pe lume. Iar în directă legătură cu ea, ziua de naştere, ziua numelui şi toate celelalte cinstiri la persoană ale consoartei. Chiar şi praznicele tradiţionale de peste an, care-s aceleaşi la vlădică şi opincă, au un alt înţeles în calendarul de partid. Crăciunul e o chestiune de ierarhie, nu de piftie şi caltaboşi. Contează dimensiunile curcanului de pe masa starostelui de Minister, dar şi mai mult contează numele amploaiatului care a reuşit să scoată din competiţie ceilalţi curcani de ofrandă.

Pictorul Corneliu Baba spunea că învăţătura cea mai importantă, primită de el de la profesorul Tonitza, privea spălatul pensulelor, la terminarea lucrului şi pregătirea atelierului pentru începutul zilei următoare de muncă. Să purceadă astfel la adevărata treabă, la şevalet, fără nici unul din motivele lumeşti ale meseriei de a o muta mai tîrziu: puţină ordine, un

măturat, răzuirea paletei...

Obiceiul şoferilor de autobuze, care te văd alergînd şi stau cu uşa deschisă pînă ce te afli la un metru de maşină ca să ţi-o închidă în nas exact în clipa în care eşti convins c-ai prins cursa, e o distracţie cinică, totuşi distracţie. Ce-ar putea avea şoferul contra ta? Are în schimb ceva cu toţi călătorii, cu toată omenirea. Dacă clientul e stăpînul, înseamnă că el e sluga. Toţi cei lucrînd în serviciile publice au, nu numai la noi, o încontrare de slugi care-şi răzbună condiţia, ori de cîte ori au ocazia. Fiindcă n-au cum să pretindă bacşiş, îşi bat joc de lume. E bacşişul lor sufletesc.

Ce rea educaţie culturală ne-a făcut şcoala, dacă mai cultivăm ideea că există profesii culturale în care lucrul zilnic probează mai degrabă absenţa talentului şi că mărcile harului sînt dezordinea şi pauza!

Un covrigar a pus la vedere, astfel ca tot omul să-l observe şi să i se conformeze, următorul anunţ cu parfum de somaţie: „Clienţii sînt rugaţi insistent să solicite şi să păstreze bonul de marcaj”. Omul nu-i nebun. Aşa îi cere fiscul şi chiar dacă n-are casă de marcaj şi nici n-o să-şi cumpere vreodată, hîrtiile-s hîrtii, nu te joci. Dacă ar avea maşina, dacă şcolarii, care-i cumpără covrigii, ar cere bonuri şi dacă statul i-ar controla pe toţi mîncătorii de covrigi la bonuri, hîrtia de vînzare-cumpărare, aşa cum impun ordinele Ministerului de Finanţe, România n-ar mai avea de făcut decît un singur lucru, ca să-şi redreseze bugetul: să lipească anunţul din covrigării şi la toaletele publice.

După ce vede emisiunea TV, în care o coristă obraznică, preşedintă de sindicat la Operă, îi

vorbeşte cu o insolenţă de-a dreptul penală directorului ei, un domn găseşte că maximumul de anarhie se va înregistra doar atunci cînd vor intra în grevă sindicaliştii de la Centrala Atomo-Electrică de la Cernavodă, iar şeful lor, un eminent mecanic de întreţinere a grupurilor sanitare de la căminele de nefamilişti, îi va demasca în public **3** pe fizicieni, pentru incompetenţă managerială. Sau – de ce nu? – o grevă a sindicaliştilor de la Guvern, care

să-l ia la rost, în direct, la Ştiri, pe Premier, că nu le măreşte salariile şi că nu conduce bine Cabinetul.

O poveste de iubire, la graniţa dintre absurd şi sublim: doi liceeni, băiat şi fată, ambii de 15 ani, pleacă mai devreme spre şcoală, la 7.00 dimineaţa, ca să se poată plimba un sfert de ceas, mînă în mînă, pe aleile pustii ale Parcului Obor. Absurdul şi sublimul vin din faptul că afară sînt minus 20 grade C.

Un caz de sănătate contra naturii: la prima cursă din zori a Metroului, cînd toţi călătorii sînt mahmuri sau posomorîţi, două fete, sosite parcă din altă lume, rîd din toată inima. O veselie sinceră, necenzurată, profund sănătoasă.

Nebun, dar în logica lucrurilor: japonezul care a dat foc Metroului, omorînd o sută treizeci de oameni. De ce a făcut-o? Pentru că ar fi putut s-o facă oricine. Şi o vor face din ce în ce mai mulţi, nu neapărat schizofreni. Deoarece e simplu de făcut.

Într-un restaurant, nu foarte aglomerat, de la una din mesele ocupate de cîteva familii de tineri, se îndreaptă către orchestră o fetiţă de şapte sau opt ani şi se opreşte ca hipnotizată de ţambal, la doi paşi de acesta. Nu face nici o mişcare, nu pune întrebări, doar priveşte. Toată

lumea e mişcată, contemplînd scena, instrumentistul se simte în centrul atenţiei şi îşi controlează mişcările ca la o filmare, dar după o jumătate de oră, oamenii se întreabă dacă nu e ceva cu fetiţa asta. Mai ales că muzicantul dă semne că situaţia îl stînjeneşte. După o altă jumătate de ceas, mama copilului o ia de mînă şi o aduce la masa de unde a plecat, mustrînd-o cu grijă, ca să nu o facă să plîngă, în vreme ce clienţii localului mănîncă şi beau fără nici o tragere de inimă. Simt că erau pe cale să fie martori la un miracol. Dar în ce consta el şi cum le-ar fi schimbat viaţa, nu ştiu. Unii înţeleg că fetiţa ar fi rămas toată noaptea în starea aceea de transă. Dacă în cauză ar fi fost un pian, ar povesti întîmplarea mai departe. Dar aşa, un ţambal...

În Atlantic City, cele mai şocante aranjamente florale din preajma unor cazinouri faimoase sînt – cum s-ar exprima un bucătar de popotă – pe bază de varză. Îţi trebuie multă imaginaţie şi chiar un anume apetit pentru frondă, ca să crezi că toată năvala aceea de culoare şi ritm e obţinută cu mii şi mii de verze. Decorative, e drept. Totuşi verze, nu trandafiri ori lalele. Turiştii, care văd pentru prima oară verze violete, galbene sau albastre, fac un puseu de compasiune: iar a fost nedreptăţită ridichea.

O dramă, pe care mă îndemn de mult timp s-o povestesc, dar nu ştiu cum, fiindcă e vorba de o doamnă elegantă care a făcut pipi pe ea pe Lipscani, deoarece nimeni n-a vrut s-o lase să folosească o toaletă. Doamna a intrat în mai multe magazine, cerînd permisiunea să meargă la toaletă, însă, peste tot, a primit acelaşi refuz: „Nu se poate, că sînt veceele noastre!”. În mijlocul Capitalei, o femeie bine îmbrăcată, cam la patruzeci de ani, cu pantalonii îngrozitor de uzi, urlînd ca într-un circ plin cu lume proastă: „Blestemaţi să fiţi cu veceele voastre! Ale VOASTRE!!! Ale VOASTRE!”.

Am avut şi eu, ca mulţi din ţara asta, un amic care mă turna la organe. Mi-a mărturisit-o la beţie, mîndru nevoie mare de faptul c-o făcea de fapt pentru arta lui şi, prin aceasta, pentru cauza întregii arte româneşti. Îşi trăda apropiaţii şi primea, la schimb, vize pentru Occident. Beat fiind şi apt de confidenţe incitante, mi-a spus că faţă de mine nu se simţea în nici un fel vinovat, întrucît, din loialitate, le-a livrat mai-marilor săi numai informaţii „pe invers", care mă dovedeau incapabil de-o încontrare serioasă la regim: eram palavragiu, lipsit de tact, laş, instabil psihic, neînstare să ţin un secret şi complet lipsit de caracter. Or, chiar şi pentru nobila îndeletnicire de delator, era nevoie de caractere.

Ca să ştie şi săracii că banii nu alterează sensibilitatea, un miliardar declară că, în ciuda averii sale, reuşeşte să se bucure ca un copil de fiecare milion de dolari care-i intră în cont.

Un unchi de-al meu, brînzar la CAR, aducea în casă, în fiecare dimineaţă – fiindcă brînza o pritocea noaptea –, cîte un calup, cam de jumătate de kil. Nu era de furat, ci de primit. Era plătit, la mica înţelegere, în produse. Şi cum nimeni nu era atît de tembel, încît să se îndoape zilnic doar cu brînză, o găseai peste tot: pe masă, prin dulapuri, în cămări. Calupurile se uscau, se îngălbeneau, dar unchiul meu, om cinstit, nici nu se gîndea să le facă bani, ca să nu se audă şi să spună lumea că ar vinde din ce vămuieşte. Într-o vară, chemat fiind să stau o săptămînă la ţară şi să mă întremez după o pneumonie cu o cură de brînză, am avut curiozitatea să văd ce se găseşte într-un pod de casă ţărănească. Podul era nivelat cu scînduri, iar pe ele, aliniate frumos, pînă în întunericul fierbinte al celor mai îndepărtate cotloane, se vedeau nişte cuburi cenuşii, aducînd a săpun. „Ce de săpun aveţi! – m-am mirat eu. Puteţi să vă spălaţi cu el, o mie de ani!" Dar nu era săpun, ci brînză. Nu chiar pentru o mie de ani. Doar pentru vreo douăzeci.

Vasile B. spune că a existat şi în viaţa lui o fată, care îl iubea atît de mult, c-ar fi fost în stare să şi

moară pentru el. „Şi de ce n-ai luat-o, mă, Vasile – îl întrebau prietenii –, dacă zici că era moartă după tine?” „Din cauza serviciului – răspundea melancolic Vasile B. Că lucra la Morgă.”

Despre fiul lor, care stă toată ziua cu nasul într-un ecran de computer, părinţii spun plini de ei că „are simţul realităţii”.

O staţie de troleu din Bucureşti se cheamă Griro. Cum staţia se găseşte în preajma fostei Uzine Griviţa
Roşie, numele pare a avea o raţiune. Cine a operat prescurtarea a avut minte, nu glumă. Dacă i s-ar permite

să prescurteze totul, am avea probabil şi o oprire Mihem, în dreptul străzii Mihai Eminescu, şi una Muznaţ, la Muzeul Naţional. Nici Pirom – Piaţa Romană – nu sună rău.

Traduse în româneşte, o mulţime de nume din sudul Italiei au accepţii tulburătoare. Într-o revistă pentru pasionaţii muzicii clasice, semnează următorii cronicari: Giovanna Apărece, Mario Cîntăbine, Umberto Mărpătat şi Vincente Poartăgoală. Cel mai drăguţ e numele redactorului şef: Paolo Fruntemoale.

Noi, românii, practicăm o formă de solidaritate de esenţă catastrofică, foarte rafinată. Dacă-i zici unui cunoscut, care te întreabă – cum se întreabă – „Ce mai faci?”, că vii de la doctor şi că ţi-a găsit o piatră la rinichi, poţi fi sigur că replica va fi una de bun-simţ: „Păi, să vezi ce pietre la ficat am eu!”. Dacă eşti nervos c-ai fost îmbrîncit în metrou şi o spui, dialogul are acelaşi curs: „Zi mersi c-ai fost doar împins! Mie era să-mi rupă coloana!”.

TUDOR OCTAVIAN – Povestiri foarte scurte. Întîmplări interesante din viaţa lui Vasile B. Caiet cu subiecte.

Lui Vasile B. şefii îi reproşează că nu citeşte ziarele şi că se poartă de parcă tot ce se întîmplă în jur îi e indiferent. „Problema nu e că nu le citesc, fiindcă de fapt le halesc pînă la ultimul rînd pe toate – spune Vasile B. – numai că nu ţin minte nimic. Orice ziar aş deschide, am senzaţia că e de anul trecut. Iar dacă-mi impun să memorez ceva, văd c-am reţinut altceva. Şi mai e un lucru: după ce citesc un articol şi vreau să-i mai dau o citire, articolul a dispărut. În locul unde pot să jur că se găsea cu numai un minut înainte, dau de altă chestie.”

Un om născut într-un cartier nevoiaş ajunge celebru. Vecinii sînt mai degrabă rezervaţi: „A, păi ăsta nu-i ăla care a stat pe strada noastră? Nu e cel care a fost prins fără bilet în tramvai?”. Nu că oamenii nu i-ar respecta reuşita, dar îşi cunosc cartierul. Şi, prin el, destinul. Celebritatea are precis un defect ascuns. Că doar om e! Cîndva, lumea îşi va da seama de greşeală. „Cum de ne-am putut înşela în halul ăsta? – va zice întreaga planetă. Că doar am ştiut unde s-a născut. Nimeni nu dădea doi bani pe el.”

La o plăcintărie improvizată de cartier, vinde colăcei abia scoşi din cuptor o fetişcană sfioasă. E blondă, drăgălaşă, n-are mai mult de şaisprezece ani şi, în timp ce îi dă marfa cumpărătorului, cu mişcări moi, nesigure, privirea-i pare a-l întreba: „Nu ştiţi cumva ce se întîmplă cu mine, de ce-s aici, de ce nu vin odată mămica şi tăticu să mă ia acasă?”. E probabil prima ei zi de muncă, un moment pe care şi-l imagina altfel. Şi-n orice caz, nu atît de curînd, nu la o tarabă slinoasă, nu într-o lume calică şi murdară, de unde visează mereu să plece şi să nu se mai întoarcă niciodată. E atît de neajutorată! Nu pentru că îi vine greu sau pentru că clienţii s-ar purta urît. Dimpotrivă, oamenii îi spun „Drăguţă” şi „Frumuşico” şi nimeni nu-i obraznic. Dar dacă e într-adevăr frumoasă, cum i-au spus tot timpul tăticu şi mămica, şi vecinii, şi profesorii, şi băieţii, atunci de ce a ajuns într-o dugheană? Cît de sincere au fost toate laudele primite, pînă în ziua cînd tăticu şi mămica i-au spus: „Gata, fetiţo, du-te să cîştigi şi tu un bănuţ!”, dacă tot într-o plăcintărie sau într-un chioşc alimentar o să-şi irosească tinereţea?

Editura LiterNet 2005

E destul ca unul dintre oaspeţii aflaţi la al doilea sau al treilea pahar, la un botez sau la o nuntă, să aducă vorba de dorul de ţară, că nimeni nu mai ia aminte la copil sau la însurăţei. Despre dorul de ţară toţi oamenii au a povesti cîte ceva. Şi atît de patetic, că ţi umezesc ochii ascultîndu-i. Cum unul din oaspeţi, deşi e tot la al treilea pahar, nu pare deloc mişcat de istorisirile pline de umoare patriotică ale celor din jur, e luat la rost: „Da' ce, mă nea Cutare, vrei să spui că matale nu simţi că te ia aşa, ca un gol la lingurică după ce treci graniţa înapoi?”. Nea Cutare răspunde că nu ştie ce-i cu golul acela la lingurică, deoarece n-a plecat niciodată în străinătate. Iar dacă s-ar duce, precis că nu s-ar mai întoarce. „Dacă vreţi să zic şi eu o vorbă, o să vă spun mai bine cum e cu dorul de ducă. Îţi dă gol în creier atît de adînc, că golul vostru din stomac poţi să-l umpli ieftin, doar cu nişte sarmale şi cîţiva mici.”

Despre un bărbat care a izbutit să obţină un post de amploaiat la Guvern, se ştie că toată munca lui e să-i ducă şefului cafeaua. „Nu-i adevărat! – spune o persoană care cunoaşte cum stau treburile la stăpînire. Mai are pînă acolo. Întîi mături covorul persoanei care face cafeaua. Pe urmă avansezi şi-i întinzi covorul consilierului care o potriveşte de dulce. Şi abia pe urmă, dacă te arăţi capabil şi de încredere, îi deschizi uşa împuternicitului cu cafeaua.”

Pentru preşedinte, ţara e un birou. Dacă vrea să vadă ce se mai întîmplă prin ţară, se uită pe fereastră. Cînd pleacă să cunoască de-aproape ţara, vizitează de fapt alte birouri: de prefecţi, de primari, de directori de întreprinderi. Şi cînd călătoreşte peste hotare, tot asta face: colindă birouri.

Un magazin de modă îşi îndeamnă clienţii să fie *„chic”.* Numai că în lumea foarte amestecată unde-i aşezat, puţini ştiu franceza şi citesc „kik”. Tîrgoveţii citesc sloganul „Să fii *kik,* chiar dacă eşti mic!”, iar cei mărunţei, ignorînd amănuntul că e vorba de o marfă pentru copii, se întreabă de ce trebuie să fii *kik*, dacă ai sub un metru şaizeci?

Editura LiterNet 2005

Vrînd să spună că are o nevastă foarte îngrijită, care iubeşte curăţenia, invitatul unei emisiuni TV caută, ca liceenii, cuvîntul „radical” şi zice că soţia lui e „igienică”. Iar ca să se asigure că a fost înţeles, adaugă: „La noi, cînd sîntem intimi, patul e ca la spital.”

Medicul, pe care-l frecventez, se scuză că a întîrziat, deoarece a avut oră la doctor.

La întrecerile halterofililor, antrenorii îşi motivează sportivii, înaintea unor tentative de record, cu ghionturi,

palme şi brînciuri, iar dacă ratează, îi pupă şi-i mîngîie, de parcă ar fi cîştigat. Gîndeşti că invers ar fi mai bine, dar e gîndirea celui care nu trebuie să ridice nişte haltere. Cu grija unor greutăţi de sute de kilograme deasupra capului, normalul are alte orînduieli. Gîndeşti altfel, chiar şi cînd vine cazul să ridici o găleată cu apă. La ţară, adolescent fiind, scoteam apă din fîntînă pentru udat grădina. După cîteva căldări, eram epuizat. Un văr cam tembel mi-a dat un picior în fund şi-n loc să mă enervez, i-am fost recunoscător.

La Operă, la premiere, poate fi văzut un cuplu coborît parcă din alt secol: ea, în rochie neagră, lungă, măturînd marmura, el într-un costum negru, cu un papion roşu şi un jabou bogat, cu o croială vieneză, care ar fi desuetă dacă nu i s-ar potrivi. Nu ţi-l poţi imagina îmbrăcat în blugi ori în haine de-a gata. În pauze, cei doi străbat mulţimea din hol la braţetă, absenţi, iar cînd se opresc să schimbe cîteva cuvinte cu cunoscuţii purtînd îmbrăcămintea comună a anului 2003, trebuie să ţi-i imaginezi întrebînd: „Nu vă supăraţi, pe unde se ajunge în veacul al IX-lea?”.

Dat fiind că sînt cam surd şi nu aud niciodată cînd îmi sună celularul, am tot timpul senzaţia că sună. Mai mult, mi se pare că în jurul meu sună în gol, zeci de celulare şi nimeni nu se impacientează. Aud

celularul mereu, şi cînd nu-l am la mine. Iar pentru asta, nu există medicamente.

Orice jurnalist tînăr, care a dat peste o carte despre Tuthancamon, simte presant nevoia să scrie un articol cu titlul „Misterul lui Tuthancamon”, deşi într-o familie care supravieţuieşte dintr-un salariu minim e mult mai mult mister.

În parcurile patriei, se adună zilnic cete de analişti de toate vîrstele, care iau sîrguincios la rînd toate durerile, mici şi mari, ale ţării şi ale lumii. Tot ce spun ei e logic. Iar fiindcă sînt convinşi de ceea ce gîndesc, le transmit convingerile lor şi ascultătorilor. Atîta doar, că ori nu cunosc, ori ignorează cele mai relevante din datele chestiunilor în dezbatere. Gîndesc corect pe ce ştiu, însă ce ştiu e întotdeauna puţin sau inexact. „Ce contează? – zice unul dintre analişti, dîndu-şi seama că s-au consumat cîteva ceasuri într-o intensă fierbinţeală deductivă, confundîndu-l pe unul dintre politicienii supuşi analizei populare, complet în afara problemei dezbătute, cu altul. Important e că m-am simţit bine.”

Facem zilnic tot felul de munci gratis, în temeiul prieteniei. Trecînd anii şi împuţinîndu-se prietenii, ne vine tot mai greu să-i refuzăm, iar muncile amicale-s tot mai împovărătoare. Bătaie de cap şi nici un cîştig. Prietenia – muncă grea şi plătită prost! Ori, poate, o alegere greşită la oameni. Fiindcă, prietenie sută la sută e cînd dai, nu cînd ceri.

La moartea unui avocat, care lăsase o bibliotecă mare cît un întreg perete de salon burghez, soţia lui mi-a spus că biblioteca aceea o să fie cîndva a mea. Eram tînăr, locuiam la o gazdă şi la perspectiva unui cadou atît de obositor – întrucît, la tinereţe, prin „cîndva” înţelegi „curînd”, iar o bibliotecă îndesată cu cărţi de drept era ultimul lucru care-mi trebuia –, am fost spontan şi cam nejudecat zicîndu-i văduvei că m-aş mulţumi să aleg doar zece volume, cu adevărat utile. A trebuit să treacă zeci şi zeci de ani, ca să

înţeleg de ce femeia, care fusese pîinea lui Dumnezeu pînă atunci, m-a dat afară strigînd: „Ieşi şi să nu te mai văd niciodată în casa mea!”.

O formulare surprinzătoare, la o emisiune pentru pescari: în nu ştiu care rîu există „peşti pentru începători”. Ca şi cum, dacă arunci pentru prima oară undiţa într-o baltă şi scoţi un crap uriaş săvîrşeşti o nelegiuire. Strici ordinea lucrurilor. Intri pe teritoriul „peştilor pentru avansaţi”.

La rînd, la policlinică, intru în vorbă cu un domn, care se caută de alergii. Îl întreb, cum se întreabă, la ce are alergie, iar el mă priveşte lung şi-mi răspunde pe fondul unui oftat mai plin de înţeles decît vorbele: „La tot ce-i bun.”

Limbajul criticii artistice, plin de formule sacre ce şi-au consumat demult înţelesurile, îşi vădeşte frecvent inadecvarea, rigiditatea, chiar şi acolo unde se crede că asta e la casa lui. Despre Grigorescu, Luchian, Aman toate monografiile afirmă că sînt „valori perene” ale culturii naţionale. Dacă îl întrebi însă, pe un colecţionar sau pe un negustor de artă: „Dar valori perene, aveţi?”, oamenii te privesc ca şi cum i-ai ironiza. Multe sintagme, cărora nimeni nu le pune la îndoială legitimitatea, au ceva din magia rugăciunii. O spui şi nu te mai întrebi ce înseamnă. Un catolic, care a rostit Crezul seară de seară, pînă spre patruzeci de ani, şi a zis, aşadar, seară de seară „Doamne, Doamne cerestată”, socotind că „cerestată” trebuie să fie un fel de vorbă latinească ce trebuie luată ca atare, nu şi înţeleasă, s-a simţit foarte frustrat cînd a dat de un Crez tipărit şi a citit versul corect, adică „Doamne, Doamne, ceresc tată...”.

În Brăila, Vasilica e un nume comun, cu trimitere spre cartierele Brăiliţa şi Băligoşi. Scris însă „Vassilika”, pe coperta unui luxos tom ştiinţific, englezesc are prestaţie nobiliară. Mai cu seamă că-i nume de bărbat, nu de nevastă săracă.

Editura LiterNet 2005

Biografii paralele bazate pe pierderi. Unul, care şi-a pierdut casa la pocher, în ziua cînd România a pierdut Basarabia. Sau biografia celui care şi-a pierdut mintea după o femeie, în anul în care Rusia pierdea Alaska. Pierderi pe individ ce par reflexul unor rateuri mondiale.

Invitaţi să-şi povestească necazurile la emisiuni TV, oamenii, care au vorbit de cînd se ştiu ei neconstrîns, natural, construiesc fraze anapoda, socotind că aici trebuie să se exprime îngrijit. „Vă rog, să ne spuneţi despre ce este vorba?”, îl îmbie moderatorul. Iar bietul om, năucit de aplauzele pe care le primeşte fără să ştie de ce, răspunde: „Vorba este despre banii care nu ajung.”

Un individ, care tîrăşte o sacoşă, vine drept spre mine, zicînd printre dinţi, ca şi cum mi-ar transmite o parolă şi nu vrea să fie văzut că mă abordează: „Şefu', hai să-ţi dau o bormaşină!”. Atît de des a repetat propoziţiunea, încît îţi induce scurt o nelinişte de un tip necunoscut. Îţi vine să crezi că pentru unii, ai exact aerul celui care are nevoie urgentă de o bormaşină, dar nu-ţi dai seama. Iar cînd o să-ţi dai seama cîndva, la bătrîneţe, pe lîngă ce şansă ai trecut, bormaşinele s-au terminat.

Mama bătrînă, despre care copiii le povestesc prietenilor c-o ţin la ei, fiindcă aşa e frumos să te porţi cu cei vîrstnici şi lipsiţi de puteri. Numai că, pentru a fierbe, timp de douăzeci de ani, cîteva mii de ciorbe şi a găti cîteva zeci de tone de mîncare, nu e nevoie de forţă. Nici pentru a spăla zeci de mii de farfurii şi oale, nu-ţi trebuie muşchi. Iar dacă socoteşti cîţi kilometri pătraţi de aşternuturi udate de nepoţi a clătit, uscat şi călcat octogenara, numai gîndul de a avea fii şi fiice te sperie. Din toate muncile unei case, dragostea pe care o pune o mamă bătrînă în migala ei de fiece zi, nu poate fi măsurată. E multă, dar cum să zici: kilometri de iubire? tone de afecţiune?

Dacă le-aş cunoaşte adresele şi ar mai fi în viaţă, le-aş trimite scrisori unor profesori din

liceu ca să mă lămurească, acum, după mai bine de patruzeci de ani, de ce a trebuit să memorez, pentru atîta amar de vreme, numele celor mai mari localităţi din Madagascar şi anume: Tannanarive şi Tannatave? Sau de ce a trebuit să ţin minte că în Finlanda, cele mai mari zăcăminte de fier se găsesc la Kiruna şi Kvarceli? Capul meu cuminte de copil mi-a fost umplut cu o mulţime de lucruri, de care nu m-am slujit niciodată. Iar ce-i mai rău, e că nici n-am putut să le uit. Un soi de ştiinţă care, cu trecerea anilor, a căpătat ceva din rigorile unei pedepse. Cineva – naiba mai ştie cine? – m-a condamnat să-mi ţin ocupată, pentru totdeauna, memoria cu absurdităţi, nu cu învăţături veşnic noi şi adevărate.

3

Arhitecţii şi constructorii dezvoltă unele acuităţi profesionale vecine cu magia. Realizează, de pildă, că un unghi nu e drept, deşi abaterea poate fi infimă. Deşi, pentru oricare alţii, unghiul e cît se poate de drept. La recepţia unui bloc, cineva din comisie a opinat că pereţii nu făceau un unghi tocmai drept cu solul. Dar primarul a răspuns, cu toată autoritatea conferită de funcţie: „După părerea mea, e suficient de drept!”. O definire mai exactă a talentului, atît de românesc, de a începe o mulţime de treburi şi de a nu fini cum se cuvine nici una, e greu de găsit.

M-am trezit, la vernisajul unei expoziţii de rang judeţean, în mijlocul unor cuconiţe gureşe şi dezinvolte care, ca semn de simpatie, mi-au întins mîinile să li le sărut. Una dintre ele însă avea dreapta bandajată. M-am aplecat cuviincios – că doar nu era să-i spun: „Ce să pup, doamnă, nişte ghips?” – şi am găsit o mică porţiune liberă deasupra degetului arătător. Dacă există bunăvoinţă, apar şi soluţiile!

Un turist din Germania spune că nu s-a simţit bine la Timişoara, deoarece oamenii nu se

potrivesc cu oraşul. Oraşul e mult mai european decît locuitorii lui de azi. În schimb, la Bucureşti n-a avut nici un moment senzaţia unei relaţii improprii. Oameni ca bucureştenii afli doar în Bucureşti. Iar blocurile, străzile, murdăria ce pare fără leac, absenţa autorităţii urbane, agresivitatea mulţimii şi a indivizilor fac specificul. Un rău istoric potrivit cu unul contemporan, iată o definiţie europeană a Capitalei.

Într-o casă unde funcţionează din plin trei televizoare, toate cu sonorul la maximum, mai urlă şi un cîine. Cînd gălăgia devine insuportabilă, bărbatul le cere celor trei femei care se uită la telenovele, să dea cîinele mai încet.

Un element de continuitate la Casa Scînteii: maidanezii care se încalecă şi azi frenetic în faţă la Ministerul Culturii. Un fotograf al unui ziar a reuşit să imortalizeze în 1987 – dacă nu cumva e deplasat să întrebuinţăm verbul a imortaliza – clipa de graţie cînd fosta ministereasă Suzana Gîdea despărţea cu umbreluţa două javre încîrligate chiar pe treptele ministerului ei. Acum, cîinii combinatului se împreunează fără complexe, pe unde apucă, iar continua lor hîrjoană erotică pare a ţine de normalul lucrurilor.

Despre sculpturile risipite cu ani în urmă de artişti pe Dealul Taberei de la Măgura, se spunea că sînt create ca să se integreze firesc în natură. Dar natura şi-a văzut de treaba ei, după ce tabăra n-a mai fost frecventată nici de sculptori, nici de oficialităţi. La Măgura, natura e cea care s-a integrat în artă. Lucrările care i-au plăcut naturii se văd mai bine; cele care nu i-au plăcut, se pierd în buruieni.

Într-un autobuz, călătorii sînt nevoiţi să asculte pălăvrăgeala de dimineaţă de la un post de

radio comercial. Redactorul şi invitatul său au dezinvoltura iritată a oamenilor care ştiu că orice ar spune nu-i ia în serios nimeni. Ca să marcheze ironic situaţia, oaspetele, un agramat plin de vervă, zice: „Păi, n-are dreptate proverbul ăla românesc cu ursul latră şi cîinii merge?”. Parcă trezit brusc la altă realitate, redactorul îl corectează: „Nu, nu-i aşa, cîinii latră... şi ursul... ba nu ursul, ci caravana...”

Un amic nu-şi poate mărita fata, fiindcă n-o ia nimeni fără serviciu, iar pe băiat nu-l însoară, pentru că are un serviciu prea bun ca să-l grăbească la însurat.

Dacă spui: „Am scos telefonul din buzunar şi am făcut cu el cîteva fotografii.”, lumea ştie că ţi-ai cumpărat un celular ultimul tip, care înregistrează şi imagini. Nici dacă te lauzi că ţi-ai luat celular cu femeie gonflabilă, nu se miră nimeni. Cîndva, erai considerat nebun pentru mult mai puţin. Excesul în imaginaţia tehnică, chiar cînd atinge absurdul, e socotit un privilegiu al celor care-şi pot permite orice, întrucît au bani. Cutare are telefon cu storcător. Normal, are bani. Bine, bine dar ce face cu storcătorul? Nimic. Aşa i-a venit lui. Are bani, se distrează...

În 1992, am traversat deşertul de est al Egiptului, de la Qena la Marea Roşie, într-un autobuz păzit de două maşini cu militari. Una deschidea drumul, cealaltă era ariergarda. Într-o oază, unde am oprit să ne dezmorţim niţel, l-am întrebat pe un soldat de ce era nevoie de atîta pază. „Cu teroriştii ăştia – a zis el, referindu-se la incidentele frecvente pe atunci în regiune –, trebuie să fii tot timpul pregătit să-i aperi pe turişti.” Ca să nu ne sperie prea tare, a adăugat: „Românii însă n-au de ce să se teamă. Nu rentează să-ţi rişti viaţa aruncînd în aer un autobuz cu români. Ai mai multă publicitate dacă împuşti un american, decît dacă ciuruieşti un grup de români sau de bulgari.”

La un parastas, Vasile B. îi face stăruitor curte unei cumnate de-a defunctului, încurajat oarecum de faptul că, la fiecare din ocheadele lui, doamna în doliu îi răspunde cu o privire lungă şi gravă, care poate să însemne orice. Ştiind că femeile conştiente de efectul lor asupra bărbaţilor ţin să li se remarce prezenţa, chiar dacă sînt în ţinută de mare doliu, Vasile B. se simte motivat să-i comunice că negrul o prinde de minune şi că, deşi nu i-a fost prezentat, ar fi încîntat s-o cunoască. După ce-l lasă să delireze romantic, un timp, necunoscuta îl ia din scurt: „Mă, dobitocule, tu eşti atît de ramolit încît nu-ţi mai aduci aminte că acum douăzeci de ani am fost amanţi?!”. Brusc, Vasile B. îşi aminteşte. Dar fiindcă nu găseşte repede cuvintele cu care să atenueze penibilul situaţiei, conchide: „Ei, ce vrei, acum e parastas, e altceva!”.

Discutînd cu un parlamentar despre cîţiva dintre colegii lui care ar trebui trataţi într-o clinică de psihiatrie, acesta cugetă cu un glas încărcat de compasiune: „Bine, dar se ştie că nu-s zdraveni.” Ca şi cum, faptul că „se ştie” le legitimează delirul şi le asigură un surplus de imunitate, chiar şi la sedative.

Olga Greceanu, una dintre cele mai complete personalităţi feminine ale culturii noastre, şi-a construit existenţa pe un principiu cu valoare de angajament: Să nu primeşti niciodată nimic de la nimeni, fără să înţelegi ce semnifică darul. Cel mai adesea primeşti ce nu-ţi trebuie şi ţi se cere apoi, cînd te aştepţi mai puţin, ceva de care nu te poţi lipsi.

La revenirea în ţară, un sculptor le povesteşte prietenilor ce lume bună a avut la vernisajul expoziţiei sale din Franţa. Cum numele politicienilor şi ale ziariştilor prezenţi la vernisajul expoziţiei pariziene nu le sînt tocmai familiare amicilor, artistul stabileşte similarităţi: „Cutare e un fel de Băsescu de-al lor, Cutărică e un fel de Cristoiu de-al lor.”

Editura LiterNet 2005

Socotind probabil că „tablete” – termenul cu care sînt botezate frecvent textele rubricii mele – nu-i suficient de afectuos, un cititor le numeşte tabletuţe. Simpatia îl conduce şi la alte diminutivări pline de sentiment. El spune că-mi citeşte cu plăcere nu numai tabletuţele, ci şi cărticelele. Fiindcă la cuvîntul cărticele holbez ochii, persoana se corectează: „Mă rog, nu tabletuţe, ci cum le ziceţi voi, ziariştii: pastiluţe.”

Înainte de '90, un plăcintar îmi vindea pe ascuns cîte o bucată două de brînză pe lună, iar uneori, în semn de solidaritate la vremuri grele, punea în sacoşă şi cîteva merdenele. Deşi brînză se găseşte acum în toate magazinele alimentare, omul mă invită în plăcintăria lui cînd mă vede prin preajmă şi umblă să-mi strecoare în geantă, ba nişte pateuri, ba un calup de telemea. Cînd o face, are gesturile prevenitoare ale celui care ştie că abundenţa de mărfuri, de azi, nu înseamnă nimic. Curînd, pare să spună privirea lui prietenoasă, vom avea iarăşi sărăcie şi e bine să cultivăm mica relaţie de troc pe care nici măcar comunismul n-a reuşit s-o împiedice.

După ce şi-au umplut noul apartament cu mobila cumpărată de la un magazin cu lucruri ieftine, doi tineri căsătoriţi şi-au dat seama că locuinţa lor seamănă cu un magazin cu mobilă ieftină. Că-i mai lipseşte doar orarul de funcţionare, ca la orele 19.00 să-l închidă şi să plece.

3

Am avut toată noaptea un coşmar. Am visat că toate publicaţiile particulare s-au desfiinţat şi că lucrez iarăşi la stat. Că mă grăbesc să semnez condica, după care îmi pierd vremea pe la bufete, pînă la ora 15.00, cînd avem şedinţă de partid şi trebuie să iau cuvîntul la punctul doi de pe ordinea de zi. Iar un coleg îmi şopteşte cu un glas sardonic: „Nu încerca să te trezeşti, că tot asta o să visezi!”. Nenorocitul are dreptate: mă trezesc, beau un pahar cu apă, adorm din nou şi

iată-mă iarăşi în plină şedinţă unde se discută cazul meu, conform cu un referat, avînd titlul: „Situaţia colegului nostru, T.O., care şi-a permis să se trezească, deşi ştia că trebuie să ia cuvîntul la punctul doi de pe ordinea de zi.”

Un maximum de macabru: lista de bucate a unui restaurant în care tot ce-i carne şi os are denumirea ştiinţifică. De pildă: tocăniţă de sternocleidomastoidian, ciorbă de marele oblic abdominal, friptură de scalen anterior...

Cazul pictorului, care şi-a semnat toate lucrările cu litere mari de tipar, întrucît nu ştia să scrie de mînă. Avea doar cîteva clase, dar şi acelea ca vai de ele. Fiind mare artist, nimeni nu şi-ar fi putut imagina că e semianalfabet. Chiar şi apropiaţii, cărora le-am istorisit discretul său calvar, nu m-au crezut: „Nu se poate, domnule! Era un om atît de cult!”. Era, e drept, foarte cultivat, dar într-ale imaginii, nu în ale cititului.

Bucureştiul, unul dintre puţinele oraşe din lume care ar trebui să aibă şi o cercetare cu caracter ştiinţific asupra noroaielor lui.

Cel care a prins, cum s-ar zice, ultimul tren în tot ce a sperat, dorit şi întreprins. Într-un fel, un om norocos. Dar cu norocul perfid al şansei din urmă, aceea care te scoate cumva la mal, însă îţi nenoroceşte nervii.

Vîrstnicii, care mai scriu la maşină, se uită cu un soi de duioşie încărcată de compasiune la şi mai vîrstnicii care nu scriu decît de mînă. Cam în felul în care sînt priviţi şi ei de generaţiile

deprinse de mici să se slujească numai de computer.

„Există ceva mult mai rău ca o femeie frigidă!”, spune un psihiatru cu o întinsă cunoaştere a limitelor omeneşti. „Aceasta e femeia ursuză. Iar definiţia ei mi-a dat-o un pacient care nu avea ce să-i reproşeze soţiei decît faptul că, atunci cînd o mîngîia, în ceasurile lor de maximă tandreţe, ea îi vorbea de parcă i-ar fi zgîndărit bătăturile. Şi încă era bine, deoarece în restul timpului îi vorbea ca unuia care i le tăia o dată cu degetele.”

Cumpăr din anticariate o seamă de cărţi care nu-mi trebuie, dar ştiu că sînt bune. Foarte bune. Mi-e milă fiindcă se vînd sub preţul ce li s-ar cuveni. Le duc acasă cu sentimentul că le salvez. De fapt, le omor definitiv, lipsindu-i de cărţi bune şi ieftine pe tinerii doritori să le aibă. Şi aceştia sînt destui, dovadă că toate volumele pe care aş fi dorit să le salvez tezaurizîndu-le au dispărut pînă în ziua următoare din rafturi. Dacă nu cumva s-a întîmplat un rău şi mai mare, în sensul că nu tinerii sînt cei care le-au cumpărat, ci alţi maniaci care, ca şi mine, nu le iau ca să le citească, ci doar ca să le ferească de nepricepuţi. De oamenii care nu ştiu cît sînt de bune. Am cumpărat astfel, cu doar cincizeci de mii de lei, un album rar despre pictura conchistadorilor şi acum mă gîndesc că, undeva, deşi nu realizează asta, un tînăr va fi mereu neconsolat că albumul n-a ajuns la el.

Obişnuinţa de a se purta „charismatic" în convorbirile televizate îi face pe unii să piardă sensul momentului. O poetă, deprinsă cu adulaţia în public, povestea drama tatălui ei, mort în închisoare, cu un zîmbet neîntrerupt, întins pe toată faţa. Urmărindu-i, fără sonor, alintările, puteai să crezi că e gata să moară de rîs comentînd o şotie din liceu, din categoria celor care de fapt n-au nici un haz, dar oamenii le istorisesc cu amănuntul şi cu multă însufleţire, de parcă toată lumea e datoare să se bucure de ele.

Patronul unui restaurant relatează necazul avut cu un client care, cînd se îmbată, adoarme în scaun. Dar atît de adînc, că nu se trezeşte decît dacă-i plimbi pe sub nas o ciorbă de burtă fierbinte. „Precis, i s-a întîmplat ceva – spune patronul –, pentru că ultima oară n-a reacţionat deloc la ciorba de burtă. Şi nici la aceea de potroace. Abia la gulaşul unguresc a dat semne că a primit mesajul.”

Cînd trebuie să telefoneze din gară, unii oameni consideră locul ca pe un gir al importanţei convorbirii. Iar cînd greşesc numărul, degeaba stărui să le spui că-s în eroare, fiindcă o ţin pe-a lor: „Telefonez din gară!”. Într-o dimineaţă, m-a sunat un oarecare Florea ca să-mi spună că a ajuns cu bine în Gara de Nord şi să mă întrebe dacă e cazul să aştepte acolo. Interesîndu-mă ce fel de Florea era el şi dacă nu cumva formase un număr greşit, omul a fost şi mai scurt: „Telefonez din gară!”. „Bine – i-am spus –, aşteaptă!”. Şi am adormit din nou. După un ceas, Florea din gară mi-a telefonat iarăşi, la fel de concis: „Sînt tot acilea. Ce fac, mai aştept?”. Cum nu avea sens să-l scot din nişte graniţi atît de sigure – ca aşteptatul şi telefonatul din gară –, i-am zis să mai aştepte. Asta s-a întîmplat acum trei zile. Dacă vă duceţi la Gara de Nord sau în oricare altă gară din România şi vedeţi un individ cu o privire fixă şi nedormită, adăstînd lîngă un telefon, să ştiţi că e Florea.

La un tîrg de carte, în jurul unei autoare care dă autografe pe ultimul ei volum, s-au strîns cîteva cuconiţe gureşe şi emoţionate la ideea că o să li se scrie ceva frumos, cu care să se mîndrească acasă. Volumul, pe care cuconiţa-scriitoare compune autografe, se cheamă „Supe şi ciorbe”.

Oamenii, trecuţi ca şi mine de şaizeci de ani, socotesc că trebuie să-mi spună că sînt neschimbat, că arăt bine şi că tocmai au întîlnit un cunoscut comun sau un fost coleg de

aceeaşi vîrstă, care arată rău de tot. Unii merg cu gentileţea pînă în punctul în care aceasta trece rapid în opusul ei: „Acum arăţi bine, însă anul trecut, cînd ne-am întîlnit, îmi pare rău că ţi-o spun, aveai o faţă... Însă acum, slavă Domnului, arăţi bine!”. Precizarea: „slavă Domnului” vrea să însemne că se aşteptau să arăt jalnic. Sau că, deşi nu arăt mult mai bine ca anul trecut, cînd aveam o faţă de om terminat, nu arăt nici mai rău. Iar, fiindcă a mai trecut un an de cînd arătam foarte rău şi nu arăt mult mai rău, se poate spune că arăt chiar mai bine.

În 1990, cînd a revenit în ţară, după ce vreo cincisprezece ani a fost o amărîtă de administratoare de bloc într-un cartier pestriţ din New York, o interpretă cam trecută, de muzică uşoară mărturisea, cu o frondă subţire, dublată de o ironie la fel de controlată, că în America nu te duci să te afirmi, ci să scoţi un ban. Trecînd anii, îndeajuns de mulţi ca să nu-şi mai aducă aminte că la New York n-a cîntat ca artistă decît la nunţi şi bairamuri de-ale românilor, bătrîioara interpretă de cînticele ale anilor 70, tot atît de fanate ca şi zîmbetul ei profesional, pomeneşte de „perioada ei americană” ca de epoca unor concerte la *Carnegie Hall.* Îşi începe orice rememorare a acelor vremuri cu cuvintele: „Cînd cîntam eu în America...”

Presat de contract, patronul îi cere cu infinite precauţii unei angajate pricepute, dar mofturoase, să-i termine în două ore lucrarea încredinţată. Iritată de prezenţa clientului şi de termen, femeia are o criză de nervi: că munca ei nu e apreciată, că nimeni nu ştie cît timp îi ia o treabă ca aceea pe care o face ea, dar îşi dau cu părerea, că toţi vor să fie gata totul rapid, că-şi dă demisia... Şi aşa mai departe, vreme de aproape trei ceasuri penibile în care, patronul nu conteneşte cu vorba bună şi cu rugăminţile. Clientul asistă şi el neputincios la spectacol şi se întreabă: „Cine-i oare stăpînul şi cine-i muncitorul?”. Cînd, într-un tîrziu, se potoleşte şi se apucă de lucru, femeia sfîrşeşte treaba exact într-o oră şi jumătate. „Eu aş fi dat-o pe loc afară”, spune clientul. „Toţi sînt la fel”, zice patronul. „Vrei să spui toate!”, îl corectează

clientul. Patronul o ţine însă pe a lui: „Toţi!”.

Numele de pe ecusonul unei domnişoare, care face oficiile de gazdă la o prezentare de computere, îi sideresază pe invitaţi: Lupu Lilica. Unul dintre oaspeţi îşi ia inima-n dinţi şi, cîntărindu-şi foarte atent cuvintele, îi recomandă duduii să-şi zică Lilica Lupu. „Da' de ce?”, întreabă fata, care la douăzeci de ani încă n-a realizat inconvenientele numelui ei. „Da' Lupu Lilica ce are?”

Un cabotin în etate, care ne-a chinuit tinereţile vîrîndu-se cu poantele lui triviale într-o mulţime de „Varietăţi” televizate, i se plînge unei reporteriţe impresionată de singurătatea în care-şi duce zilele, de ingratitudinea vremurilor. Nimeni nu-i mai reţine numele. Lumea ştia doar atît, că reuşea să fie prezent, deşi se ştia detestat de colegi şi de public, în tot locul unde se putea face un ciubuc. Bătrîn, sărac, ranchiunos, omul îi vorbeşte fetei din poziţia geniului nimerit într-un veac ingrat, repetînd la nesfîrşit: „Îi făceam să rîdă, era de-ajuns să apar şi rîdeau!”.

Un actor e solicitat pentru rolul de comisar în toate piesele în care apar comisari. Cînd teatrul unde e angajat n-are în stagiune nici un spectacol cu comisari, nu joacă. Uneori, joacă şi-n filme. Roluri de comisar, bineînţeles. Cînd era tînăr, se revolta şi cerea să-i fie date şi alte roluri. Cu timpul, s-a resemnat: are o faţă de comisar. Nimeni nu poate să spună cum e faţa de comisar, dar dacă-l priveşti, chiar şi cînd nu-i pe scenă, ştii.

Patronul arab, al unei locante de dospit bicepşi şi omoplaţi, iese, cînd vrea să discute nestînjenit afaceri, în parcul de maşini din spatele sălii şi ţipă la celular. De fapt, vorbeşte cu

maşinile. Dar, fiindcă s-a deprins să urle la angajaţi şi să-şi verse dracii pe oricine îi iese în cale, acum se răsteşte în eter la cei cărora le telefonează, ca şi cum s-ar certa cu Daciile şi cu alte maşini ieftine. Cînd dă de un Trabant, ia foc. Te aştepţi să se repeadă la el, să-l răstoarne, să-l facă praf. Cu Mercedesurile însă se controlează. Oamenii cu care dialoghează la celular nu înţeleg nici de ce-i atît de nervos arabul şi nici de ce se potoleşte brusc, ba chiar devine mieros. Explicaţia e simplă: are în faţă un Jeep ultimul răcnet. E ca şi cum Jeep-ul ar răcni la arab. Şi acesta se înmoaie, iar glasul îi e ca al unei slugi, fericită că stăpînul o ia în seamă, înjurînd-o.

Într-o librărie, dau nas în nas cu un fotbalist ştiut de toată lumea. Îl salut, deşi nu ne cunoaştem personal, iar el îmi răspunde zîmbitor, aşa cum le zîmbeşte probabil fanilor amatori de autografe. Cînd vreau să-i spun cum mă cheamă, spune că mă ştie din ziar, fapt care-mi îngăduie să-l întreb – fără să-mi ascund cu totul mirarea că-l văd cumpărînd cărţi – ce titluri îl interesează. Zîmbind şi mai tandru, ca omul care a priceput unde bat ori, mai bine zis, ca un boxer care ascultă Şostakovici, dar e luat drept un consumator de manele, îmi arată volumele pe care tocmai le-a plătit: două tratate de cibernetică, în engleză, şi o culegere din eseurile lui Cioran. Apoi, mă bate iertător pe umăr şi-mi spune: „M-aţi confundat, desigur, cu fratele meu geamăn. Eu nu joc fotbal.”

Doi prieteni au primit autografe, în zile şi oraşe diferite, pe cărţile aceluiaşi autor şi se laudă cu ce li s-a scris. Consternaţi, ei descoperă că poetul le-a mîzgălit aceleaşi cuvinte măgulitoare, dar valabile oriunde şi pentru oricine. Ca să-şi mai îndulcească dezamăgirea, dar şi convins că undeva trebuie să existe şi o nuanţă deosebitoare, unul dintre amici zice: „Da' dar mie mi-a scris dedicaţia la Bucureşti, iar ţie tocmai la Botoşani.”

Cîteva rude adunate în jurul unui muribund care, din cînd în cînd, îşi recapătă luciditatea. Deşi nimeni n-ar mărturisi-o, senzaţia e una de frustrare. Mai ales că, în scurtele sale momente de revenire la viaţă, bolnavul nu spune cum ar fi normal, lucruri de ţinut minte, ca de pildă „Omenire, te-am iertat!” sau „Mai multă lumină!”, ci numai tîmpenii. Întreabă cît e ceasul, dacă afară mai plouă sau cum s-a terminat meciul Rapid-Dinamo. Nimeni n-ar fi foarte surprins dacă l-ar auzi zicînd: „Vă rog să mă scuzaţi, dar am impresia că am uitat ceva. Oare ce naiba am uitat, că era important?!”. Fiindcă povestea se repetă de multe ori, rudele se plictisesc şi încep să evoce tot felul de chestii funebre şi circumstanţiale: unul c-a fost la doctor şi doctorului nu i-a plăcut deloc ficatul său, altul că era să-i cadă o cărămidă în cap şi, uite-aşa, se duce omul...

Cînd un juriu premiază nişte cărţi, motivaţia e întotdeauna exagerată. Poţi crede că lumea începe şi se termină cu aceste cărţi. La fel de interesantă, însă, e şi strigarea motivelor, la selecţia celor mai proaste cărţi ale anului. Lucrîndu-se tot cu superlative, îţi trebuie un timp ca să-ţi dai seama că nu e vorba de elogii, ci de o ierarhizare a prostiei. Şi cum, în orice treptizare, există un sus, un nivel mediu şi un jos, cele mai stupide scrieri stau în capul listei. Locul întîi, însă, conferă prestigiu, nu contează pe ce temei. Fiind clasat ultimul, pe lista celor mai plictisitoare zece cărţi ale anului, un autor a trăit toate mîhnirile celui căruia i-a fost probată mediocritatea, iar la banchetul final, s-a uitat la cîştigător cu un soi de pizmă şcolărească, de reuşit fără loc.

După cîteva pahare de vin, un medic, altfel extrem de profesional în comentariul curent, comite o figură de stil. „Cancerul, spune el, cînd conversaţia atinge subietul, e o boală neterminată. Are numai mijloc şi sfîrşit. Malaria, bunăoară, e în felul ei un contract. Cînd te înţeapă ţînţarul, ştii că acesta e începutul.”

Editura LiterNet 2005

Pe stradă, o femeie ştirbă, fonfăită, şchioapă, costelivă, cu faţa plină de bube şi cu un ochi pe jumătate închis împarte reclame pentru nişte ceaiuri miraculoase, care vindecă în mod sigur toate afecţiunile. Dacă nu reuşeşti s-o eviţi la timp, te copleşeşte cu explicaţii, cu surîsul şi aplombul unei copile drăgălaşe, sprintene şi prietenoase.

Despre o revistă plină cu relatări din viaţa cabotinilor zilei, un coleg spune că e bună de citit la WC. Normal, te simţi îndemnat să ceri unele instrucţiuni de folosinţă. E bună şi la constipaţii? Nu are contraindicaţii la stomacele mai sensibile?

Duminică, 8 iunie, 2003, canalul TV National Geographic putea fi luat drept unul din posturile specializate, din raţiuni comerciale, în horror: „Poveştile morţilor vii", „Masacrul din epoca bronzului", „Enigmele morţilor", „Schimbînd morminte", „Caravana mumiilor", „Osemintele Bataviei"... Violenţă, crimă şi veşnică repausare, la o televiziune totuşi cu profil geografic. Iar la atîta dramă şi sînge, chiar nimic despre viaţă şi naştere? Ba da, un film pentru iubitorii de geografie şi călătorii: „Născut pentru a ucide".

În săptămînile cînd se transmite non-stop un mare turneu de tenis, la orice oră din zi şi din noapte ai apăsa pe buton, vezi doi disperaţi care izbesc, icnind o minge albă şi mică. Au ei ceva cu mingea aia. Le-a căşunat pe ea. Jucătorii sînt mereu alţii, dar pentru milioanele de cetăţeni, pe care nu-i interesează tenisul, senzaţia e una de nebunie rituală. Nu mai e nimic de făcut, asta urmează: două maşinării umane ce nu pot fi oprite. Poţi să butonezi telecomanda la infinit, căutînd altceva, nu poţi scăpa de obsesia că esenţialul acolo se petrece: la cei doi bezmetici care aruncă de colo-colo o minge peste fileu.

Editura LiterNet 2005

Calviţia, spaima masculului încă tînăr şi rezolvarea cea mai bărbătească a problemei: capul complet ras. Şi un maximum de provocare feminină, la tinerele cu pantalonii mulaţi pe coapse şi tăiaţi mult sub buric: tunsoarea zero. Nu mintea de dedesubt, ci rotundul indecent al carapacei. Să-i simţi iubitei fierbinţeala creierului în palmă, să-i pipăi amantului volumetria virilă a ţestei.

La un tîrg, un tînăr de douăzeci de ani mi-a răsfoit cărţile şi m-a întrebat care-i cea mai cinică din toate? Întrebarea m-a luat pe nepregătite, totuşi mi-am revenit repede şi i-am zis că toate sînt la fel de cinice. „Da?” a zis el, politicos ca un rege nimerit între klingonieni. „Atunci, o s-o cumpăr pe cea mai groasă!”.

În autobuz, un adolescent, din a cărui înfăţişare percepi toate normele virilităţii de cartier şi ale vizaviului cu societatea la băieţii de gaşcă, îşi agaţă, cu o neglijenţă atent regizată, un braţ de bara de sus, astfel încît să-i vadă tot poporul tatuajul. Penibil sau elaborat, tatuajul marchează pentru vecie categoria modestă din care pleci. Distanţa dintre fudulie şi stigmat rămîne foarte mică. Chiar şi cu un Harvard „la bază”, eşti pentru totdeauna omul unui însemn social vulgar. Poţi să spui: am fost sărac, dar nu mai sînt. Nu însă, şi am fost golan, dar nu mai sînt. De regulă, asociem ideea de soartă cu un incident remarcabil, avînd ca fond muzical primele acorduri ale Simfoniei a 5-a, a Destinului, de Beethoven. Cu un tatuaj, dobîndit inocent, fiindcă te face să te simţi o vreme un altul decît cel care eşti, îţi blochezi căile întru o viaţă mai bună, pe primele măsuri dintr-o manea. Şi măcar de-ai putea înţelege de la ce ţi se trage eşecul!

Nu-i bine să ţii celularul în buzunarul de sus al hainei, fiindcă e prea aproape de inimă şi-

i cauzează, cum zic vracii. Nici în dreptul ficatului nu-i prudent să ţi-l agăţi. Soluţia e să-l atîrni de curea, însă rişti să ai

probleme cu splina şi pancreasul. De gît, nici vorbă să-l spînzuri, pentru că o palmă mai sus e creierul. Riscurile mai mici sînt la genunchi şi călcîie. „Iar cele mici, de tot – spune un medic, care n-are celular „din obişnuinţă" – sînt la alţii."

Un domn vorbeşte tot timpul în şoaptă. N-o face cu un motiv anume. E ceva în legătură cu firea. Din cînd în cînd – parcă spre a compensa –, „şi"-urile ii ies şuierate, ca din supapa unui cazan sub presiune. Ţi se adresează de aproape, privindu-te fix în ochi, iar cînd şuieră, toţi oamenii din preajmă întorc speriaţi capul, ca şi cum ar vrea să întrebe: „Doamne, ce-a fost asta?!".

Românii care-şi botează copiii cu nume precum Naomi, Nicolas ori Ricardo, nu-s foarte departe de ţiganii care le zic puradeilor lor Kenedi, Veneţia şi Ostropela. Snobii privesc toţi în sus, dar unii sînt strabici.

3

Trag încă nădejdi ca, într-o zi, să se inventeze şamponul care te face mai deştept. Frumoasele care se laudă indecent că aveau mătreaţă la subsuori şi nu mai au, să apară surîzînd şi să ne comunice fericite că erau proaste dar, după ce s-au spălat pe cap, şi-au simţit dintr-o dată creierul proaspăt şi inteligent.

Din mulţimea care forfoteşte în piaţă, se desprinde o femeie. Dac-o priveşti dintr-o parte,

aduce cu un „S” mîzgălit de o persoană grăbită. În mîna stîngă are o sacoşă care-i trage omoplatul în jos, cu tot cu cap. Cu dreapta, tîrăşte o sacoşă şi mai mare. Dacă n-ar fi împovărată decît cu ele, probabil c-ar fi o femeie în formă de „7”. Dar fiindcă de gît mai are un gentoi plin cu praz şi franzele, trebuie să-şi împingă pîntecul înainte, ca să nu cadă. Sînt şi poziţii din care, dacă te uiţi, nu seamănă nici cu litere şi nici cu cifre, însă nici cu o femeie nu mai seamănă.

Un vecin perfecţionist care ocupă de douăzeci de ani o garsonieră şi-o modifică mereu. Nimeni nu ştie ce-i face, deoarece nimeni n-a intrat la el în casă. Îl vezi adesea, aducînd mobilier şi materiale de construcţie, dar nu şi scoţînd ceva dinăuntru. După ce vîră în odaia aia, a lui, ultimul sac cu ciment sau ultimul pachet cu scînduri, aruncă o privire plină cu subînţelesuri pe hol, ca un detectiv din filmele de la începutul cinematografiei. Unii sînt de părere c-ar trebui reclamat. „Nu-i în regulă. De ce scoate molozul numai noaptea, să nu-l vadă nimeni?”. Omul, hotărît să cheme Poliţia, pare să mai fi avut de-a face cu smintiţi care sapă în neştire tuneluri sub bloc. „Cînd o să ne dăm seama cu ce se ocupă – spune el –, o să fie prea tîrziu!” Mulţi îl aprobă şi consideră că trebuie anunţată şi Primăria. Numai că, perfecţionistul locuieşte la etajul al cincilea. Iar dacă ar construi un pod peste cartier, s-ar observa.

Dicţionarele homosexualilor spun că toţi oamenii de seamă ai lumii au fost homosexuali. Dicţionarele masonilor spun că toţi oamenii de seamă ai lumii au fost masoni. Un lider al ţiganilor spune că nu vrea să-şi pună ţara-n cap, dar dac-am şti care om politic e ţigan şi care nu, am privi cu alţi ochi etnia lui.

După ce-şi face o operaţie estetică, şi dintr-un nas de mocofan capătă unul de gigolo, un fotbalist, altfel băiat cu vorba cumpănită, îşi povesteşte vechiul nas ca pe o legendă tragi-

comică a copilăriei: a căzut dintr-un cireş etc. Unora nu le e de-ajuns că au noroc, fac şi din noroc o chestiune de merit.

Conform unui vechi criteriu domestic românesc, bărbatul trebuie să fie niţel mai frumos ca dracu'. Fapt ce înseamnă că urît cu adevărat e numai bărbatul niţel mai slut ca dracu'. Despre un bărbat cu o faţă boţită, de om care tocmai s-a sculat din morţi ca să se privească un pic în oglindă şi să se întoarcă de supărare înapoi, lumea spune: „Nenorocitul! Şi ce fete frumoase are!”. Lumea ştie că urîţenia nu se opreşte la ele. Fetele or să aibă copii şi nepoţi, iar unii dintre aceştia vor fi la fel de boccii ca omul care a dat comanda genetică. Şi tot aşa, vreme de douăzeci şi şapte de generaţii. Un prieten, al cărui tată era genetician, mi-a spus că l-a întîlnit la o stînă, cu cojoaca pe umeri şi cu opinci în picioare, pe boxerul de culoare, Mike Tyson. „Mike Tyson – mi-a zis amicul –, cum mă vezi şi cum te văd! Şi ce ardelenească de stînă vorbea! Să te cruceşti, nu alta! Cînd i-am relatat tatei scena, n-a fost foarte mirat. Din cînd în cînd, cîte o genă din legiunile romane, pline de africani care au cucerit acum două milenii Dacia, încă mai tresare.”

N-ar trebui să ne încredem prea mult în dreptatea pe care o face timpul. În 1990, un ins cu dosar la Securitate, dar uitat la numărătoarea dintîi a disidenţilor, s-a zbătut mult ca să i se recunoască meritele. Şi se părea că a reuşit: i s-au luat interviuri, i-a apărut şi o carte în care-şi amănunţea războiul său personal cu dictaura. După doisprezece ani însă, chiar şi persoane foarte apropiate, cîndva, îl ocolesc, fiindcă nimeni nu mai ştie bine ce-a fost el de fapt: luptător sau turnător. Cei care vor să-şi motiveze rezervele sînt şi mai expliciţi: „Naiba ştie... O fi fost ciripitor, o fi fost victimă?... În orice caz, cam aşa ceva!”

Un medic e de părere că, din cauza ciocolatelor ieftine pe care le primesc de la rudele pacienţilor săraci, toţi portarii de la spitale au probleme cu ficatul.

Cei care nu-şi propun mare lucru în viaţă, dar se miră că nu le-a ieşit mare lucru, aşteaptă nimic şi sînt contrariaţi că obţin nimic. Un profesor mi-a spus că, pe vremea cînd făcea naveta la Ploieşti, avea frecvent vecini de compartiment care călătoreau liniştiţi, convinşi că urcaseră în trenul de Giurgiu. M-am gîndit mult la parabola trenului de Giurgiu, dar de înţeles n-o înţeleg decît acum, cînd nu mai e nimic de făcut. Mai bine zis, de cînd m-am uitat într-un mers al trenurilor şi am descoperit că trenurile de Giurgiu n-au plecat niciodată din aceeaşi gară cu cele de Ploieşti.

Un pedofil francez sodomizează un nou-născut, la Iaşi. Un tren de marfă face terci un autobuz cu navetişti, la Slobozia. O mamă îşi desfigurează băieţelul cu acid sulfuric, la Braşov. Un traficant de carne vie ţine de un an sechestrate două fete, la Bucureşti. Un fotbalist beat calcă un cîrd de gîşte, la Ciorogîrla. O sinucidere misterioasă la o casă de minori abandonaţi din Arad. Un popă homosexual, din Brăila, a cultivat un bostan de 50 de kile. Două clanuri de ţigani din Afumaţi se spintecă sub ochii poliţiştilor. Un colonel MApN omoară un grup de liceeni pe o trecere de pietoni din Turnu Severin. O nebună creşte 116 pisici într-o garsonieră din Constanţa. Un interpret de manele din Rm. Vîlcea şi-a construit o vilă nouă. Aceasta e patria mea, între orele 19.00 şi 20.00, la televiziune.

Cînd scriu despre politicieni, îmi cîntăresc cu mare grijă adjectivele şi adverbele. Ca să nu-mi pierd şirul ideilor, dacă nu găsesc repede cuvîntul potrivit, scriu „pampamram” sau „parapampam” şi, abia la sfîrşit, caut în dicţionarul de sinonime vorba adecvată, ca sens şi număr de litere. Uneori, furat de cadenţa frazei, notez că nu ştiu care din ei e

„pampamparapampam”, cînd, de fapt, e numai „pamparam”. Iar dacă răsfoiesc cu răbdare dicţionarul, pot să fiu şi mai concis: „pampam”.

Un caz de alienare estetică: poetul gongoric, pentru care absolutul în muzică sînt cîntecele Beatles-ilor. Straniu nu-i că lăcrimează de desfătare, cînd le ascultă, fiindcă şi eu simt că mor de alean şi inimă grea de trei, patru ori cinci ori pe an la cîntecele lui Dona Siminică. Straniu e că plînge şi după ce ascultă a două suta oară „Submarinul galben”. Şi că i se vor umezi ochii şi a mia oară. I s-a defectat, probabil, glanda lacrimală. Se simte bine cu ea, plină tot timpul cu şpriţ de chitară electrică.

Un medic mă sfătuieşte să iau spirulină. Îl întreb de ce şi el îmi răspunde că e bună. Dar pentru că e medic şi nu chelner, precizează: „Conţine mult potasiu şi magneziu.” Îmi imaginez un prînz ecologic pentru dreptcredincioşii bucătăriei ştiinţifice. „Serviţi, vă rog, şi niţel calciu. E proaspăt, ni-l aduce o femeie de la ţară!”. „Dar fier n-aţi mîncat deloc şi e păcat. E fier rusesc, de Megnitogorsk, nu din ăsta contrafăcut, de la turci!”. „Cu aluminiul cum staţi? Că aţi albit cam devreme. Ia luaţi şi o porţie de aluminiu, să vedeţi ce gustos e. Un deliciu!”

Un liman, dacă nu chiar fericirea: să scrii povestiri din ce în ce mai scurte şi să mai fii şi plătit pentru ele. Nu din ce în ce mai bine, nici din ce în ce mai mult. Din ce în ce mai altfel.

Un negustor din Camerun, care a învăţat românească de tarabă fără nici unul din complexele gramaticale ale străinului cu carte, foloseşte, cînd conversează cu oameni din afara afacerilor, o mulţime de perifraze. Nu întreabă, cum ar face-o orişicine în faţa unei farfurii cu bucate necunoscute: „Ce-i asta?” sau „Cum se numeşte asta?”. Nu, el se grăbeşte la

consideraţii de felul: „A fost foarte bun mîncarea cu aceea lung şi alb făcut bucăţi mici şi moale lîngă măsline!”. Un român ghiceşte repede că africanului i-a plăcut tocana de praz cu măsline. Fiindcă are ureche muzicală şi simte accentul, omul lasă impresia că imită de fapt un camerunez care vorbeşte fluent româneşte, dar se complace în parodie. Vrînd să spună: „Am fost la un prieten la ţară şi am dus nişte iarbă în grajd”, zice: „Am livrat dejun de animal la locul unde se ţine calul la prieten care nu-i la oraş.”

Dumnezeu pedepseşte greşelile, dar o face adesea în forme neconvenţionale. Am debutat în critica de artă cu un text de complezenţă, la expoziţia unei pictoriţe lipsite de talent, socotind că prima prostie, mai ales cînd e mică, nu se pune. Numai că femeia l-a reluat în toate cataloagele expoziţiilor următoare şi a trebuit s-o rog să nu mă mai citeze, întrucît ne facem reciproc deservicii. Ca să n-o jignesc, am zis: „Şi dumneavoastră, şi eu ne-am schimbat, am evoluat.” Fiind netalentată, dar nu şi toantă, cucoana mi-a promis că o să mă lase în pace, doar dacă îi voi scrie o cronică şi mai elogioasă.

Un adolescent din cartier, unul dintre retardaţii care nu fac nici un rău nimănui, îşi caută de lucru tot timpul pe lîngă maşinile cele mai arătoase. Într-o zi toridă, s-a întins cît era de lung şi de gol pe capota unei limuzine americane, veche, dar încă maiestuoasă, şi a dormit fără griji, pînă ce s-a dus umbra. „Săracu' băiat – il căinează oamenii –, tare-i mai plac maşinile. Aşa-i cînd n-ai minte!”. Oamenii vor desigur să spună altceva, însă individul e atît de relaxat în lumea lui îngustă şi lipsită de evenimente, încît iubirea de automobile pare să-i certifice nebunia. Iar în jurul nebuniei, o mulţime de oameni, care-şi iubesc la nebunie maşinile. Iubire care contează ca un fapt de modernă sănătate a creierului.

Cei mai mulţi dintre politicienii cărora le merg afacerile nu-s şi corupţi. Ei pot să

rămînă integri, pentru că instituţiile statului îi slujesc repede şi exact. Nici nu-i nevoie să pluseze. E destul să fie corecte, prompte, să rezolve ce li se cere. Oamenii puterii sînt singurii cetăţeni cărora statul nu li se pune de-a curmezişul. În cazul lor, statul e o maşinărie care funcţionează.

La o delaţiune TV cu public, o muiere îşi varsă năduful pe soţ, ca odinioară la sindicat şi la partid. „Dar ce n-am făcut – se vaită ea – de cîte ori nu l-am dat la televiziune. Şi tot nimic!”. „Vă bate în continuare?”, se miră moderatoarea, de parcă prelucrarea unui beţivan într-un talk-show face cît o cură de dezalcoolizare. Fiind recunoscătoare televiziunii pentru că-i dă prilejul să se descarce, femeia apelează la nuanţă: „Mă bate, domnişoară, mă bate mereu. Dar parcă cinci-şase luni, după fiecare emisiune, mă bate mai rar. Dă mai cu milă.”

Dacă intri de mai multe ori într-un magazin de vechituri şi marfa e aceeaşi de ani în şir, unor lucruri, cărora altfel nu le-ai da atenţie, începi să le găseşti calităţi. Şi nu pentru că le-ar avea. Dar ies mai bine în evidenţă cusururile altora. Un mai puţin rău poate să însemne un mai bine.

Un negustor de şaptezeci de ani se ţine după un client de optzeci, ramolit de tot, atent să nu-i răstoarne cu tremuratul lui bunurile printre care se mişcă. Tremură şi negustorul, dar nu atît de primejdios ca şi clientul. Negustorul se enervează, fiindcă clientul e surd. Dar se enervează întinzînd spre vizitator singura ureche cu care-l mai poate auzi. „Urîtă mai e bătrîneţea!”, spune negustorul, după ce scapă de nepoftit. Se referă, desigur, la condiţia clientului. Cînd umblă cu mîna după un scaun, ca să se aşeze, mîna scuturã scaunul. „Ce te holbezi aşa – zice el, văzînd că-i urmăresc mişcările –, la mine e din cauza lui.”

O fetiţă cu trăsături mongoloide ţopăie veselă, pe picioarele ei butucănoase şi împiedicate, în jurul părinţior şi al neamurilor care se întorc cu paporniţele pline de la piaţă. Cîndva, se simţeau nişte Cristoşi, sortiţi să-i ducă nefericitei crucea. Numai că nefericita nu-şi realizează situaţia şi oamenii suferă mai mult din cauza paporniţelor, decît din cauza crucii.

Un mod românesc şi catastrofic de a trăi cotidianul: cel care se întoarce acasă de la slujbă, iar în prag se opreşte un timp, ca atunci cînd e gata să comunice un dezastru. Îl întrebi speriat: „Ce s-a mai întîmplat?”. Iar el răspunde: „Nimic!”. Dar nimic, în sensul că de ce ar mai trebui să se întîmple ceva, de vreme ce tot ce putea fi mai rău, a avut loc? Nu contează cînd. Chiar şi cu zece ani în urmă. Contează doar faptul că răul a avut loc. Şi că nu se mai poate îndrepta nimic!

Foştii colegi, care s-au grăbit să iasă la pensie imediat după 1990, mă întreabă cînd o să mă pensionez. Ar trebui să răspund că în sinea mea am fost pensionar pînă în 1990. Dar că, avînd acum libertatea să muncesc ce îmi place, unde îmi place şi în tovărăşie cu cine mă place, voi trudi pînă la istovire, aşa, doar din plăcere. „Trebuie să muncim – spune Charles Baudelaire – dacă nu din dragoste de muncă, atunci din disperare. Pentru că, pînă la urmă, munca este mai puţin plictisitoare decît distracţia.”

Un cunoscut, cu care schimb cîteva cuvinte într-o staţie de metrou, pomeneşte de un nefericit ce s-a aruncat înaintea trenului, cu o zi în urmă. „N-ai citit în ziare? Trebuia să citeşti, că şi-a luat zilele acolo, la voi, în Obor?!”. Ca şi cum, asta ar fi să însemne ceva. Fiindcă nu-i par suficient de marcat de momentul şi locul dramei, adaugă: „Bietul om, era cam aşa... de vîrsta noastră...”

Editura LiterNet 2005

Un sculptor din Maramureş, ale cărui lucrări sînt cumpărate de duci germani şi lorzi englezi, e invitat la mesele acestora, în castele şi-n castelele lor, cu protocolul cuvenit cinelor care trebuie ţinute minte. Datorită operei sculptate, lorzii şi ducii realizează caracterul oarecum frust şi detaşat de realitate al autorului. La vedere, se găsesc cele mai alese bucate din lume, dar maramureşeanul, după ce le contemplă lung şi cu luare-aminte, cere de fiecare dată friptură cu cartofi prăjiţi. Langustele şi fazanii de pe platouri par mai contrariaţi de gustul compatriotului nostru decît bucătarii. Lorzii şi ducii dau cu înţelegere din cap, iar bucătarii, jigniţi, însă demni, îi aduc friptură cu cartofi prăjiţi.

Am vrut să cumpăr nu ştiu ce. Fiindcă ezitam să port în permanenţă ochelarii cu mine, am amînat cumpăratul pe ziua următoare. Cînd, bineînţeles, n-am mai găsit obiectul în chestiune. Multe în viaţa noastră ar fi fost altfel, dacă am fi avut ochelarii curaţi şi pe nas, atunci cînd aveam mare nevoie de ei. Şi încă eu am un număr mic. Dar ce să zic de colega de facultate care ar fi trebuit să poarte tot timpul minus şapte şi, fiindcă i se spusese că privirea sa aburită o face foarte drăgălaşă, îmbrăţişa în neştire pe toată lumea, crezînd că-s cunoscuţi sau prieteni?

O doamnă între două vîrste îl calcă pe picior pe un domn trecut binişor de cincizeci de ani. Scena se petrece în tramvai, între staţiile Mihai Eminescu şi Obor, unde ar trebui să mă dau jos. Dar, fiindcă discuţia dintre cei doi e semnificativă pentru etatea la care tot ce a fost, cîndva, părere a devenit convingere, rămîn în preajma lor şi trag cu urechea. „Vai, vă rog să mă iertaţi! – spune doamna. Dar n-am vrut. Mii de scuze!”.

„N-aveţi nici o vină – zice galant domnul –, e problema mea, că stăteam cam crăcănat.”. „Aşa e în tramvai – spune prietenoasă doamna, dar evitînd să se uite la picioarele domnului –, trebuie să fim atenţi cum stăm.” Domnul însă e foarte analitic şi priveşte în jos, spre picioarele

doamnei. Aş vrea să aflu la ce concluzie a ajuns, dar trebuie să cobor. Nu însă înainte de a mă uita la picioarele celor doi călători, un domn şi o doamnă, ajunşi la vîrsta cînd oamenii trebuie să aibă, nu simple păreri, ci convingeri privitor la crăcănarea în tramvai.

Imitaţia de parchet costă mai scump decît parchetul de fag. Un client dezorientat şi negustorul îl lămureşte, cu un glas edificat, de ce: pentru că imitaţia de parchet poate fi schimbată fără bătaie de cap cu altceva. „De pildă – zice el uşor emoţionat de sensul adînc al cuvintelor pe care le rosteşte –, cu imitaţie de marmură."

Un afiş în vitrina unei farmacii, înfăţişînd o fetişcană scuturînd victorioasă o tamburină. E reclama la un medicament pentru persoane constipate. Nu pentru toate tipurile de constipaţii, ci numai pentru cele pasagere. Cum nu văd legătura dintre tamburină şi înfundările trecătoare de maţe, e normal să mă gîndesc că obturările rezistente se rezolvă cu piane, orgi sau poate cu ansambluri de alămuri şi suflători. Problema ar fi: cu ce partituri?

Prietenii vîrstnici, cînd stau la taifas nostalgic în jurul unei mese pline cu mîncare şi băutură, discută despre cum au căzut fizic alţi prieteni vîrstnici.

Prin anii '80, ne uitam mai mulţi gazetari la femeile goale dintr-un *Playboy* căpătat de unul dintre colegi de la un medic. În faţa fotografiei cu „frumoasa lunii", fericitul posesor al publicaţiei a cugetat: „Şi cînd te gîndeşti că şi pe una ca asta o lasă pînă la urmă un bărbat!". I-am amintit de curînd scena şi a fost foarte net: „Precis e vorba de altcineva, nu de mine. Eu respect femeia!". La douăzeci de ani de la contemplare, nu mai ştia dacă remarca sa fusese spirituală, legitimă sau de prost gust. Nici simţul umorului nu ne e dat pentru toată viaţa.

Editura LiterNet 2005

Despre o funcţionară care stă ore-ntregi în scaunul ei la birou, fără să facă nimic, colegii spun cu admiraţie că e visătoare. Puturoşi nu sînt socotiţi cei cu adevărat inactivi, leneşi sînt doar cei care nu se pricep să joace rolul unor persoane excedate de muncă. Pentru slujbaşul care reuşeşte să pară foarte implicat în treburile importante, dar să nu termine nimic din ce începe, colegii au un soi de îngăduinţă dublată de respect. E drept că ei trebuie să lucreze mai mult, fiindcă lucrările leneşului şmecher nu suportă amînare, dar se simt cumva răsplătiţi. Visătoarea e o pacoste, puturosul un ideal.

Subiectele celor mai multe dintre filmele prezentate pe scurt în programele de televiziune au ceva din suficienţa confortabilă a comediei dell'arte. Ştii ce personaje urmează să se înfrunte şi pe ce linie de caracter. De fapt, nici n-ar mai trebui numite subiecte. E destul să se spună cine joacă rolul miliardarului, cine pe al norocoasei remarcate de acesta, ce actor îl interpretează pe ucigaşul plătit al bogătaşului şi cine-i distribuit în foarte popularul rol al poliţistului cinic şi iubăreţ.

„**Am tot ce am visat** să obţin cînd eram tînăr – spune un artist. Numai că, tot ce am obţinut nu are nici gustul, nici mirosul pe care gîndeam că le vor avea.”

În talcioc, un amărît vinde o „candelampă”. E tot ce-a putut să conceapă, combinînd un cuvînt cunoscut în mediile frecventate de el – lampă – şi unul fără nici o noimă: candelabru. Tot el îi spune pictorului Băncilă, „Bărcilă”.

Am făcut o mulţime de tîmpenii, dar singurele a căror amintire mă urmăreşte privesc direct cîteva persoane: le-am jignit fără nici un motiv. Într-o zi, am dat nas în nas cu un domn despre

care am scris că face de rîs comunitatea armenească, deşi cu un minimum de efort puteam să mă informez şi să aflu că, în ciuda numelui cu sunet exotic, era român get-beget. Omul nu s-a supărat şi mi-a întins mîna. Dar e oricum extrem de stresant să ştii că există cel puţin o persoană care te cunoaşte şi în ipostaza de tîmpit.

Din mulţimea unui tîrg de duminică, un bătrînel pirpiriu şi vesel nevoie mare mă alege – acesta este cuvîntul, dar nu insist să înţeleg de ce – ca să-mi povestească marea lui izbîndă: în loc să dea nu ştiu cîţi bani pe un suport nou de chiuvetă, a căutat şi a găsit unul vechi, la un sfert de preţ. Iar ca să pricep care-i ecuaţia, pe care un om ca el trebuia musai s-o rezolve, îmi spune, de parcă aş vrea să pun la îndoială oportunitatea: „Ce vrei, dom'le, am unşpe nepoţei la o chiuvetă!”. Omul voia să spună astfel că noi, cei care avem numai trei sau cinci sau opt, nu sîntem în stare să realizăm ce-nseamnă să ai unsprezece. Suporţii unei chiuvete sînt concepuţi să lucreze în temeiul unor sarcini bine definite de fizică: întindere, torsionare, presiune... Cu unsprezece nepoţi la o chiuvetă, fizica noastră cea de toate zilele e neputincioasă.

În spital, un vecin de pat, care urmează să suporte o intervenţie chirurgicală banală, îi mărturiseşte medicului că-i e frică. „E normal! – îl linişteşte acesta. Tuturor ne e frică înaintea unei operaţii. Chiar şi nouă, medicilor!”. „Nu mi-e frică de operaţie – zice bolnavul –, ci aşa, de mai tîrziu. Cred că o să-mi fie cu adevărat frică la anul, peste doi ani. Simt eu asta!”. „Matale îţi planifici frica!”, spune doctorul.

Talentul mare, dar negativ, al unuia dintre agitaţii de seamă ai culturii noastre: omul e incapabil să citească pînă la capăt o carte. Mintea lui are ceva din gena profesioniştilor. Ea anticipează dezvoltarea ideii de căpătîi, din care cauză are o trăire suficientă, de „déjà vu”. În fapt, omul acesta e respins de carte şi de idee. El nu-şi poate auzi decît propria vorbărie. Nu

intră niciodată în fluxul vorbirii interioare a autorului. Putem să-i spunem talent invers. Dar e mai bine să-i spunem infirmitate. Dovadă şi cea mai supărătoare din consecinţe: vorbeşte primul, indiferent de subiect şi de context, vorbeşte ca să se audă. O vorbărie care pleacă de oriunde ca să nu ducă nicăieri. Totuşi, lumea îl socoate om de cultură pentru că voluptatea palavrei sale e în cîmpul limbajului de cultură.

Ora prînzului într-un minister. Liftierele şi femeile de serviciu traversează grăbite coridoarele şi holurile, ca să petreacă la o tocăniţă şi o ciorbă aduse de acasă cu portarii. Ministerul se umple de mirosuri de cantină.

Nu-i bine să doreşti moartea nimănui. Dar e dovedit că de unii oameni, a căror vitalitate egoistă e o pedeapsă pentru mai multe generaţii, numai moartea ne scapă. Şi nici ea cu totul, pentru că vitalitatea aceasta distructivă, indiferent de răul pe care-l face unei societăţi, primeşte aprobarea unei părţi importante a populaţiei. Şi perverteşte conştiinţele beneficiind de resemnarea superioară a părţii din intelectualitate care ar trebui să o descurajeze. Sînt oameni despre care se spune că, în toate regimurile, cad în picioare. Nu fiindcă ar fi lipsiţi de ruşine, cum gîndeşte lumea, ignorînd adevăratele resorturi ale prezenţei lor excesive în prim-planul vieţii publice. Ei au tot ce avem toţi, chiar şi ruşine. Dar din toate prea mult şi fără calitate. Cînd ajung la ananghie şi recunosc că au fost mîrşavi, cînd plîng ca ultimul mizerabil la judecată, sînt sinceri. Doar că e o sinceritate de cea mai proastă condiţie. Le e ruşine de ei, însă e o ruşine care nu rezistă în timp şi nu-i modifică interior. Trăirile lor sînt revărsări groteşti de cantităţi sufleteşti, cu acelaşi efect nenorocit asupra trăirilor colective de bine şi de rău, ca şi mărfurile ieftine şi calpe care inundă piaţa.

În străinătate, românii fac cu plăcere munci pe care acasă le dispreţuiesc. La New York, un

compatriot, care cîştiga din spălatul vaselor într-un restaurant cam cît ar fi primit şi în Bucureşti, adică atît cît s-o ducă de azi pe mîine, spunea că face treaba aia cu plăcere şi doarme apoi cu sufletul împăcat, fiindcă nu-l cunoaşte nimeni şi n-o să ştie nimeni cum şi-a scos el dolarii în America. În România însă, o să declare că a fost manager la o societate de Real Estate. Şi cu asta, o să-i facă praf pe toţi.

Într-o revistă mondenă, un bucătar de la un hotel de patru stele îşi povesteşte reţetele culinare, bune pentru diabetici „cu posibilităţi financiare mai mari”. Există prin urmare şi un diabet de lux. Şi o ciroză de elită. Şi o constipaţie de VIP.

Piaţa Obor e plină de mafioţi pîntecoşi, care-şi plimbă burţile ca pe un însemn al puterii. Cînd umblă în cete, sînt înfricoşători datorită sprintenelii triumfătoare pe care o manifestă. E ca un program de guvernare al locului. Mersul lor are ceva din maiestatea belicoasă a bandelor de pistolari din filmele hollywoodiene cu buni şi răi.

Cunosc un ins care, fiindcă e inginer dar scoate un ziar cu filologi, se simte îndreptăţit de destin să amendeze orice avînt artistic al acestora. În matematici există operaţiunea aducerii la acelaşi numitor. Omul nu e prost, însă e distructiv, întrucît numitorul la care-şi aduce angajaţii e unul al justeţii. Or, ce e just, n-are cum să fie şi expresiv. Dacă cineva povesteşte ceva exaltînd ideea dintr-o întîmplare banală, insul edificat definitiv în orice intervine: „Ei, păi n-a fost chiar aşa!”. Şi nu e vorba aici doar de formaţia sa de om al lucrurilor exacte, ci de faptul că unii nu realizează esenţa povestitului. Povestitorul iubeşte povestitul, nu realitatea.

Femeile subtil vicioase care, cînd le adresezi un compliment, te întreabă provocator: „Dar

frumoasa dumneavoastră soţie ce mai face?”. Ca şi cum ar dori să clarifice termenii discuţiei ce ar fi să urmeze. E genul de întrebare care se substituie într-un chip foarte incitant răspunsului în sensul că: „Dar cu frumoasa dumneavoastră soţie ce facem?”.

Am un căţel care se miră. Dacă îi spun: „Hai, vino cu mine pe aici!”, el se opreşte şi mă priveşte contrariat: „Dar de ce pe aici?”. „Bine – îi zic –, atunci hai în cealaltă direcţie!”. Iar el e şi mai mirat: „Dar de ce în altă direcţie?”. Un vecin, căruia îi explic ce fel de căţel am, se miră că un cîine poate să se mire în acelaşi chip ca şi omul. Dar fiindcă, spre deosebire de cîine, omul trebuie să-şi rezolve singur mirările, vecinul adaugă cu glasul important al omului care măcar în ceea ce priveşte direcţia pe care-i bine s-o apuci în viaţă, ştie ce-i de făcut: „De ce să te miri atîta? Mergi pe unde trebuie! Pe unde merge toată lumea!”. E clar că unele lucruri sînt prea importante ca să le dezbaţi cu oamenii. Îi spun căţelului meu: „Astăzi o să mergem pe unde trebuie!”. Iar el nu se mai miră şi se repede cu maximă precizie în fundul unui alt căţel.

Venind vorba, într-un cerc de amici, despre unul dintre istoricii noştri de seamă, cineva spune că i s-a publicat o carte la Harvard. Şi conchide: „Acum e cu adevărat mare!”. „Dar de ce cu adevărat mare? – întreabă un alt amic. Numai fiindcă i s-a publicat o carte la Harvard? Ştiţi că mi-a fost coleg în liceu? Ne băteam joc toţi de el.” Fostul coleg de liceu are toate motivele să se îndoiască de reuşita savantului. Ce, parcă şi la Harvard nu găseşti destui de care-şi băteau joc toţi în liceu?

Cînd nu ştiu cu ce valori au de-a face, oamenii spun că-s inestimabile. Or, asta înseamnă cel mai adesea că valorile nu au găsit încă priceputul capabil să le estimeze, nu că-s imposibil de estimat. E cam aceeaşi situaţie cu aşa-numitele valori de tezaur naţional. La tezaur se ajunge întotdeauna foarte greu. Rişti, uitîndu-te cu o privire rece la tezaur, să descoperi că

nu păstrează valori, ci numai prejudecăţi naţionale, privitoare la valori.

Cu timpul, cîinii încep să semene cu stăpînii sau poate şi invers. E un fapt care ar cere o cercetare. Numai că, pînă şi cele mai prietenoase contribuţii la acest subiect sînt luate personal şi cu suspiciune. Ce vrei, adică, să zici? Mai ales că şi maşinile încep să semene cu stăpînii lor. Şi casele pe care oamenii şi le ridică. I-am spus unui amic care se oprea, cînd îşi ducea cîinele la plimbare, să bea o bere la sticlă, la chioşcul din colţul străzii, că sticla îi semăna. Şi s-a supărat: cum adică şi sticla? Ce altceva îi mai semăna? Nu-mi era greu să-l lămuresc, dar mi-l făceam duşman. Îi semănau pantofii, cartierul, uliţa, ţara.

O boală nouă, lipsită probabil de pericol social, totuşi boală: cei care se duc adesea la marile complexe comerciale, doar pentru plăcerea de a-şi umple cărucioarele cu bunuri, pe care nu şi le pot permite. Se plimbă un ceas-două printre stivele de mărfuri cu un aer foarte preocupat, aleg îndelung, schimbă un lucru cu altul, apoi golesc cărucioarele şi se duc acasă, cu un sentiment pervers de împlinire pe care nu l-au mai trăit. Un psihiatru spune că ştie un tip care face asta de doi ani zilnic şi nu l-a remarcat nimeni. Şi, de altfel, ce să-i reproşeze? Unora le trebuie o viaţă, ca să se decidă ce bec să cumpere pentru baie: de 40 sau de 60 de waţi? Un domn îmi povesteşte că soţia sa, pe vremea cînd în magazine nu se găseau decît două feluri de brînză, întîrzia în faţa galantarului un sfert de ceas, pînă să se hotărască. Iar după ce cumpăra brînză de 27 de lei kilogramul, toată ziua nu făcea altceva decît să-şi reproşeze că n-a luat-o pe cea de 34 de lei kilogramul. Şi că astăzi, în raioanele de *Mall-uri,* cu sute de soiuri de brînzeturi, se pierde complet. Uneori, izbucneşte în plîns.

Doi amanţi în pat, într-un film de dragoste *„à la américaine”.* Femeia îşi cere iertare pentru criza de isterie pe care tocmai a avut-o. „M-am purtat îngrozitor. E probabil din cauza

hormonilor.” Noi, care nu sîntem americani, iar din pudoare nu mergem cu ideea atît de departe la dedesubturile pur glandulare, am putea gîndi că bîzdîcul e de la cei şapte ani de-acasă. Sau de la averea prea mare a tatălui. Sau chiar de la faptul că madama a văzut prea multe filme americane, în care amorul e o simplă chestiune de igienă a ovarelor.

Într-un interviu, un ciclist faimos nu numai datorită titlurilor cîştigate, ci şi din cauză că a suportat şaptesprezece operaţii de cancer, dintre care cîteva pe creier şi plămîni, ca să revină apoi în competiţii şi mai performant, vorbeşte despre „capacitatea de a îndura durerea”, a unui coleg de echipă care aleargă cu o claviculă ruptă. E prima oară cînd mă sesizez de o calitate, pe care o ignoram: talentul de a suporta durerea. Nu resemnare, ci har. Nu motiv de veşnică mîhnire, ci de mare mîndrie. Un campionat mondial de suportat dureri, cu recorduri şi premii.

Multe ticuri verbale au datele unei filozofii. Un domn obişnuieşte să mă confirme permanent, indiferent ce spun. Zice „Da, da, da...”, înainte să duc vorba pînă la capăt, iar de multe ori îmi dublează, cu seria lui mecanică de „da”-uri, urmărindu-mi mişcarea buzelor ca un surd, chiar şi începutul frazei. De parcă mi-am dat întîlnire cu el pe sensul ascuns al unui dialog şi el, om bine-crescut, a venit, ca nu cumva să întîrzie, un pic mai devreme. Sînt zile cînd spune „Da, da, da...” doar văzînd că vreau să deschid gura. Într-o zi, m-a scos din sărite şi l-am întrebat: „Da, da, da, dar ce?”. Întrebare la care a rămas mască, însă a mai avut resurse să îngaime: „Da, da, da...”.

Ciudaţi mai sînt şi danezii! Un oraş de-al lor se cheamă Aarhus. „Nu-s ciudaţi. Acum sînt rezonabili, spune Vasile B. Cîndva îl scriau cu trei de A şi, ca să se facă înţeleşi pe deplin, îl pronunţau cu patru.”

Pe cîteva din străduţele din centru care dau în marile bulevarde, îşi vînd legumele şi fructele direct pe trotuar nişte ambulanţi păduchioşi şi insolenţi. Deşi îi detestă şi îşi cicălesc continuu soţii să facă odată ceva cu „nenorociţii ăştia”, femeile din zonă coboară foarte aferate numai în capod ca să se tocmească la repezeală pentru morcovi sau roşii. În urma lor, ţiganii fac haz: „Cocoane, cocoane, da' dacă le răzbeşte nevoia, oftează şi plăteşte.” Unele îi aud şi-i drăcuiesc, altele îi înjură, iar ţiganii rîd şi mai tare: „Las' cocoană, că mîine o să vrei iar cartofi. N-oi fi proastă, matale, să te duci taman în piaţă!”. „Boieri!”, zice o balabustă. „Căcat boieri!”, zice ţiganul. Cocoana îl aude şi vrea să riposteze, însă ezită. Să-i ia toţi dracii! Mîine, tot de la ei o să cumpere.

Un proxenet din cuvîntul căruia nici o tîrfă nu îndrăznea să iasă. Cînd era întrebat ce metodă întrebuinţa, cu ce le mulţumea, de-i erau atît de supuse, spunea: bătaie şi apă.

Noile celulare, pentru cei tari de o ureche sau de amîndouă, zbîrnîie de-ţi cutremură intestinele. Pentru unii oameni, s-ar putea ca nici asta să nu fie de-ajuns. Următoarea generaţie de celulare va emite impulsuri electrice dureroase sau poate ne vor gîdila. Merge unul în faţa ta pe stradă şi deodată începe să se scălîmbăie şi să rîdă ca prostul: e căutat la telefon!

Un vecin, al cărui tată fusese, înainte de război, mare patron şi încă unul recunoscut pentru faptul că-şi plătea cu bani buni muncitorii, îmi destăinuie principiul după care acesta îşi conducea afacerea: „Dacă le dai lucrătorilor alune, atunci o să ai maimuţe!”.

„**De patru ani**, spune domnul R, care a suportat o operaţie de patru by-pass-uri la inimă, iubesc şi urăsc numai cînd îmi dă voie medicul meu cardiolog.”

Editura LiterNet 2005

TUDOR OCTAVIAN – Povestiri foarte scurte. Întîmplări interesante din viaţa lui Vasile B. Caiet cu subiecte.

În tramvai, doi bărbaţi, nu tocmai bătrîni şi neputincioşi, se ciorovăiesc pentru ocuparea unui scaun rămas liber, cu vehemenţa pe care o pun în dialog nişte moştenitori care-şi reclamă drepturile. O femeie spune cu lehamite: „Alea din faţă sînt scaune de veci!”.

Într-o galerie de artă, cu placaj de marmură pe jos, moţăie un căţel. Cînd în uşă se iveşte un client cu ceva dubios în mirosuri şi mişcări – dubios din perspectiva instinctelor canine –, căţelul sare de pe scaunul unde-şi face veacul şi se repede la noul-venit. Numai că marmura e alunecoasă şi el trebuie să frîneze cumva, ca să nu se trezească proiectat în stradă. Cîinele a învăţat să alunece cu frînă şi acum se opreşte la fix, la cîţiva centimetri de prag. Ce poate să însemne asta? Probabil că nimic. Dar ar însemna, dacă ar învăţa să alunece şi-n marşarier.

Am jucat şah o singură vară, la ţară, într-un sat de pe lîngă Turnu Măgurele, cu un văr atît de prost, că-l băteam mereu, deşi eram un începător de treisprezece ani, iar el avea douăzeci şi cinci şi era tractorist. După ce l-am învăţat să mute piesele, lăsa tractorul duduind în brazdă şi dădea o fugă acasă, ca să fie bătut la şah. Am jucat sute de partide şi n-a cîştigat nici una. Cînd greşeam dinadins, ca să mă bată şi el, intra în panică, vedea în mutările acelea aiurea, nişte capcane şi iarăşi pierdea. Mă gîndesc adesea la el, la cum îi tremurau mîinile cînd se grăbea să aranjeze figurile pe eşichier ca să mănînce bătaie de la un puşti din clasa a şaptea. Mă ruşinam de cît de tont putea să fie şi de faptul că-mi era neam. Cu timpul, am înţeles că înaintea prostiei se găsea un lucru mai îngrijorător: îi plăcea să fie umilit. La sfîrşitul fiecărei serii de partide pierdute, arăta ca o găină abia călcată de cocoş, năuc, dar şi niţel fericit.

Pe trotuarul din faţa unui cinematograf zace un tînăr. Ochii i se mişcă în cap, semn că e conştient, dar nu poate să vorbească. În gît are fixat un soi de dop pentru respirat. Unul dintre gură-cască adunaţi în preajma tînărului spune: „Ar trebui să anunţăm televiziunea!”.

Editura LiterNet 2005

Nu există încă un consens, nici civil şi, probabil, nici medical, în ce priveşte vorbitul de unul singur. Dacă aduci subiectul în discuţie, unii o recunosc cu un soi de legitimitate îndrăzneaţă: „Da, domnule, sigur că vorbesc. Şi mă simt chiar bine!”. Persoanele cu simţul umorului plusează, fiindcă umorul dă cel mai eficient autocontrol. „Ieri – a mărturisit vesel un amic, ca şi cum evenimentul cerea dacă nu un premiu, măcar o cină aniversară –, am vorbit, pentru prima oară, singur pe stradă.” După care a revenit: „Oi mai fi vorbit şi-n alte daţi, că motive am, slavă Domnului, destule. Dar abia ieri mi-am dat seama c-am luat-o razna.” Dacă taifasul se poartă într-un cerc mai larg, oamenii prind curaj şi confirmă fenomenul: vorbim adeseori singuri, iar faptul e mai curînd o chestiune de echilibru mental, decît de derivă. E o terapie simplă. Întrebată direct, pentru că asculta cu ochii măriţi de surpriză atîtea destăinuiri compromiţătoare, o doamnă trecută frumos de prima tinereţe, deci cu gîndirea definitiv afectată de tot felul de convingeri care nu se mai lasă reanchetate, a fost foarte decisă: „După mine, e semn de ramolire. Eu nu vorbesc niciodată singură!”. „Niciodată, niciodată?”, au întrebat toţi. Iar doamna a venit cu unele precizări: „Vorbesc uneori cu florile din balcon. Dar ce-i rău în asta? Mi s-au scîlciat toate scaunele din casă şi e normal să mă cert cu ele. Cînd aşez masa şi ai mei întîrzie, vorbesc cu ei, deşi nu-s de faţă. Şi cu veceul mai vorbesc, că-l reparăm mereu şi tot curge. Dar singură, adică eu cu mine, niciodată!”.

Am vrut să lucrez cîteva zile la o carte, departe de Bucureşti, în casa de la ţară a unor prieteni. Nu pentru că aş fi lucrat mai bine astfel, în mare izolare. Dar am citit, în memoriile unor autori în scrisul cărora cred, ce spor au avut ei muncind zi-lumină fără să aibă de-a face cu nimeni un timp. Şi m-am gîndit că n-ar strica să încerc. Cînd grupul, care avea să umple casa doar sîmbăta şi duminica, a plecat la o petrecere în sat, mi-am dat seama pe loc ce calvar putea să fie liniştea. Cum să fi rezistat eu patru-cinci zile în liniştea aceea, într-un loc unde nu se întîmpla nimic şi unde, chiar să fi căutat, nu aveam cu cine schimba cîteva cuvinte? Am rezistat liniştii şi singurătăţii numai cîteva ceasuri. De departe, gălăgia care răzbătea de la

prînzul amicilor, ajuns de-acum la faza în care toţi vorbeau şi nimeni nu mai asculta pe nimeni, avea ceva tămăduitor. Îmi venea să fug de linişte şi să nu mă uit în urmă. Trăind ani de-a rîndul în zona cea mai forfotitoare a Capitalei, la Obor, pacea aceea de capăt al lumii, din satul de munte, era insuportabilă. Dependenţa de oraş e la fel de rea ca dependenţa de droguri.

Vasile B. a fost concediat de patron deoarece, lucrînd împreună cu acesta, toţi îi spuneau „Domnule director”. Vasile B. avea o faţă de director, iar directorul avea o faţă de Vasile B.

Oricît de mult s-ar scumpi băuturile, pe piaţă vor exista tot timpul spirtoase ieftine, din cele care-i doboară rapid pe alcoolici din primul pahar şi le permit săracilor să se îmbete cu numai 10 000 de lei. De altfel, prin preajma dughenelor care vînd clandestin otrăvurile pritocite pe ascuns, în miile de instalaţii artizanale sau chiar în industrii chimice, aceasta e suma pe care o cerşesc vicioşii: 10 000 de lei! Producţia de poşirci ieftine e singura care cultivă primul principiu major al economiei de piaţă: nu mărirea preţurilor, ci crearea, la preţuri din ce în ce mai mici, a unor băuturi de larg consum cu folosinţe şi efecte perfecţionate. Or, în ceea ce priveşte calitatea – în sensul în care sporirea tăriei din pahar pînă spre pragul cînd devine ucigaşă se poate chema în mod clinic calitate – vodcile şi rachiurile sintetice ating perfecţiunea. Iar perfecţiunea e stadiul în care, degradîndu-se continuu puterea de cumpărare a bancnotei de 10 000, românul de condiţie joasă se poate tîmpi şi cu 5 000. E atît de întins şi de radical fenomenul, încît poţi să crezi că e încurajat de stat. Din motive obscure, dar susţinute. Sau, şi mai rău, de „guvernul mondial”, care, pasămite, clădeşte o omenire cu naţiuni decerebrate şi uşor de manipulat. Un om nou, asemănător ca formulă cuţitului lui Carelman: un specimen fără creier, căruia nu-i mai lipsesc decît ficaţii ca să procreeze o droaie de copii retardaţi.

Discuţiile despre cei care-şi fac vile şi hoteluri din banii jefuiţi de la stat evoluează,

indiferent de calitatea şi resursele financiare ale persoanelor care le poartă, în aceeaşi direcţie: întîi sînt incriminaţi profitorii deceniului de după 1990, după care, inventariindu-se virtuţile noilor clădiri, se admite că, într-un fel, „sînt tot pentru ţară”. Şi că „măcar oamenii nu dărîmă, ci construiesc”. Ar fi, prin urmare, vorba de un furt cu o finalitate nobilă, condamnabil pe moment, dar favorabil ridicării patriei pe noi culmi de civilizaţie şi progres. Unii le găsesc hoţilor, care-şi bagă toţii banii în palate şi acareturi, merite patriotice: „Păi, ar fi mai bine să-i toace în străinătate şi noi să nu ne alegem cu nimic?”. În plan istoric, prin urmare, sîntem coproprietari cu stăpînii hardughiilor de marmură şi rigips astăzi pe moşii furate şi ele. „Lasă-i să se chinuie, proştii! – spun nostalgicii „Epocii de aur”. Aşa e dintotdeauna: ei asudă şi apoi venim noi cu naţionalizarea şi ne bucurăm de casele lor!”. Poporul se desfată cel mai tare cu făţoşenia domeniilor îmbogăţiţilor „de la Revoluţie”, deoarece poporul nutreşte o admiraţie veche, intrată în fondul sacru al simţămintelor naturale, pentru oamenii care se descurcă. „Ce, parcă adună de la nişte amărîţi ca noi? De la noi, oricum n-au ce lua. Iau şi ei de la stat!” Cine reuşeşte să fure neprins, de la stat, îi răzbună pe cei mulţi, care numai la asta visează, dar nu reuşesc decît firimituri.

Într-o zi foarte aglomerată, mă uit la mulţimea amorfă din piaţă şi exclam: „Ce de oameni!”. Un prieten negustor mă corectează, fără ca din glasul său să răzbată nici un dram de cinism: „Nu-s oameni, dom' Tudor, sînt clienţi!”.

Acelaşi negustor îmi spune că are în pregătire colecţia de fraieri toamnă-iarnă şi că politica mai-marilor lumii e ca să transforme omenirea într-o masă omogenă de consumatori. E atîta liniştită convingere în spusa lui, încît vechea cugetare de care mă agăţ de o viaţă – „Numai spiritul se înmulţeşte pe măsură ce se consumă” – îmi sună trivial. În fond, asta sîntem şi cei care ne împărţim timpul între scris şi citit: consumatori de hîrtie.

Unul din vecinii din bloc obişnuieşte să scuipe în lift. Subiectul însă nu e persoana, ci cutiuţa care, pentru cîteva secunde, îl izolează între un sus şi un jos, în care poate să-şi exprime nevoia latentă de abjecţie, fără să suporte nici o corecţie. E suspendat, cîteva secunde, între civilizaţie şi sălbăticie, iar el alege, de douăzeci de ani de cînd s-a mutat în bloc, libertatea de a fi scîrbavnic. Bucuria perversă de a macula, de a fi cel care produce semenilor scîrbă. Nu-i mare diferenţă în psihic faţă de criminalul în serie, care citeşte zilnic ziarele ca să se desfete cu bîjbîielile Poliţiei.

Cînd povestesc lucruri rele petrecute înainte de 1990, fără să precizez ce cred despre ele, un domn, care a lipsit din ţară mai bine de treizeci de ani, dar care e hotărît să nu mai plece nicăieri, mă întreabă stereotip: „Şi, ţi se pare normal?”. Cum povestitul nu reclamă neapărat un punct de vedere asupra moralei sau logicii faptelor, nu ştiu ce să-i răspund: „Eu nu judec lucrurile – îi zic. Eu le exprim.”. „Şi – zice el – ţi se pare normal?”. Omul e marcat definitiv de cei treizecei de ani, în care a căutat normalitatea în mai multe ţări şi-mi adresează întrebarea, nu ca să primească musai un răspuns. El a devenit pur şi simplu „omul-întrebare”. Ciudat e că-i aud glasul şi cînd nu e de faţă. Pesemne că m-am contaminat de neliniştea lui. Mănînc şi îl aud: „Şi, ţi se pare normal?”. Încerc să adorm şi vocea lui nu mă lasă să mă cufund în somn: „Şi, ţi se pare normal?”.

Cea mai periculoasă funcţie publică, născînd din indeciziile televiziunii comerciale, dar şi din înţelegerea libertăţii ca haos legislativ: avocaţii „celebri”, care-i apără pe bandiţi şi violatori în faţa camerei de filmare. Populaţia percepe Televiziunea ca pe o slugă de circumstanţă a răului. Mai ales că, la întrebările calpe ale reporterului TV, avocatul, ca tot omul care-şi plăteşte cu belşug apariţiile şi pretinde să fie servit cu plecăciuni, răspunde trufaş şi belicos. Ce pot să spere de la justiţie părinţii unui copil nenorocit de un pedofil, cînd avocaţii jivinei ies în haită pe

Editura LiterNet 2005

orice canal particular poftesc şi culpabilizează toate instituţiile statului, adică pe acelea care trebuie să facă dreptatea la tribunal, nu în văzul întregii ţări?

Veacul al XX-lea a născocit leitmotivul lipsei de comunicare între cetăţenii de oraş. Omul însă nu e mai înstrăinat de semenii lui, ca atunci cînd trăia la ţară, doar că la ţară comunica fără complexe, prin raportare la un univers restrîns. La oraş, e mai degrabă vorba de o nepotrivire de stare, de subiecte şi de interese. Un cetăţean care-şi plimbă cîinele crede că acest lucru ne face adorabili la convorbire în toate privinţele şi mă opreşte ca să-mi spună, deşi nu ne cunoaştem, cum s-a stricat potaia lui la stomac, de la nişte biscuiţi. Asta să fie oare nevoia de comunicare? Iar refuzul meu să însemne înstrăinare? La oraş, găseşti mult mai multe persoane decît la sat cu care poţi comunica intens. Problema e dacă ai ce să comunici! Acum, vecinul mă ocoleşte vădit ofensat, fiindcă n-am consimţit la nivelul plicticos al nevoii sale de a pălăvrăgi.

Mă întîlnesc pe stradă, cu năvala de exclamaţii entuziaste proprie revederilor tîrzii, cu o colegă de şcoală. În patruzeci de ani, nu ne-am văzut niciodată. Timp de mai bine de un ceas, turuie, povestindu-mi viaţa ei cu un soi de fluid psihanalitic în care amestecă informaţii de la rubricile de horoscoape cu teorii despre guvernul mondial. Un talmeş-balmeş de vorbe fără nici o direcţie. Cînd face o pauză, ca să respire, ca sopranele înaintea unei note de final lung de arie, mă întreabă cum de-i ţin minte numele, cum de-am recunoscut-o atît de repede şi cum se face că putem conversa, de parcă am fost întrerupţi din taifas doar un minut, nu patru decenii? „E un miracol!”, spune ea. De fapt, nu-i nici un miracol. N-a făcut altceva decît să reia, peste patruzeci de ani, turuiala în care m-a ţinut, fără să pot scoate şi eu un cuvînt, timp de trei ani, cît am fost colegi. Viaţa unora e ca o frază nesfîrşită, începută cu primul strigăt la naştere şi încheiată, fără virgule, cu ultimul oftat.

Cei care, ajunşi la o sută de ani, declară, cu suficienţa şăgalnică a bătrîneţii, că dacă s-ar mai naşte o dată ar dori să ducă aceeaşi viaţă. Există şi un tezaur mondial de inepţii, nu numai unul de înţelepciuni. Să dau iarăşi o mie de examene? Să bîjbîi din nou o jumătate de viaţă, învăţînd să scriu şi-n cealaltă jumătate să mă chinui, întrebîndu-mă în permanenţă dacă scriu bine? Să stau iarăşi cu sufletul la gură, ani de-a rîndul cu gîndul la operaţia de by-pass şi la calvarul de după? Şi o singură viaţă e mult.

„**Nu credeam că o să meargă**, dar speram şi uite că s-a întîmplat!”, spune un român revenit în ţară, după 1990, ca să facă o fabrică în Bucureşti. Şi fiindcă mă vede preocupat de chestiune, mă întreabă din bună-creştere: „La tine, cum stau lucrurile?”. Îi răspund: „Cam la fel!”. Exceptînd, firește, faptul că n-am o fabrică, că n-am aceleaşi probleme ca ale lui şi că aş pleca în America şi mîine, dac-aş avea vîrsta lui. Numai că verbele vin în altă ordine: nu speram, s-a întîmplat, încă nu cred.

Pe cei mai mulţi dintre colegii de facultate nu mi-i mai amintesc, însă pe ţîncii din şcoala elementară îi ţin minte, cu obiceiurile lor cu tot. Mă întîlnesc, după o groază de ani, cu unul dintre ei, pensionar, locuind în aceeaşi casă de chirpici, peste drum de clădirea vechii şcoli. Îi recunosc căutătura timidă, de copil care parcă ştia că n-o să-i meargă nimic în viaţă. Şi simt aceeaşi milă frăţească. Pentru el, pentru nenumăraţii copii plecaţi ca şi el în viaţă pe un drum greşit: pe drumul marcat de un dispreţ moştenit şi cronicizat faţă de cei care se omoară cu cartea şi, implicit, faţă de carte. „Şi eu te ţin bine minte – zice el condescendent, dar cumva iertător. Erai dintre ăia, tocilarii.” Ca şi odinioară, nici o punte, nimic comun. De dispreţ nu mai e în stare, dar milă faţă de ştiutorii de multă carte tot simte.

Un domn preferă emisiunile TV cu animale, peşti, insecte şi păsări celor cu oameni.

Editura LiterNet 2005

„E o lume – spune el cu surîsul înţeleptului care n-are cui să-şi dezvăluie revelaţiile – în care nu vezi nici curve care ţin lecţii de morală, nici golani, nici palavragii care dau sfaturi omenirii. Unele vietăţi te cuceresc cu isteţimea şi farmecul lor, iar lei laşi, insecte proaste şi peşti plicticoşi nu există!”.

Ani de-a rîndul, cea mai mare plăcere a mea la New York a fost hoinăreala. Plecam în Manhattan dimineaţa şi reveneam la gazdele mele din Queens şi Seneca, seara. Străzile încep să mi se amestece în memorie. Totuşi, ceva n-am cum să uit: locaţia, în giganticul oraş, a veceurilor accesibile turiştilor calici. Unele toalete din restaurantele foarte frecventate, dar ieftine, erau veritabile descoperiri, de care încă sînt mîndru. Erau, ca să zic aşa, veceurile mele!

Un sat din Nordul Moldovei se cheamă Îndărăptnici. La facerea numelui, a stat probabil un fapt. Plăcut e să ne gîndim c-a fost o împotrivire la năvălitori, că oamenii s-au încăpăţînat să nu-şi părăsească locul, în ciuda vrăjmăşiei vremurilor. Deşi e mai probabil că satul îşi zice aşa, fiindcă locuitorii, de la care-şi trage numele cu parfum de oprobriu, n-au fost nişte viteji, ci o adunătură de indivizi cu o discretă genă de catîr în arborele genealogic. Straniu e că dicţionarele noastre analogice şi de sinonime văd în punerea românului de-a curmezişul la orice, numai virtuţi: fermitate, dîrzenie, asiduitate, stăruinţă, înverşunare, curaj. Cînd se apucă un naţionalist, adică un îndărăptnic, să înşire conotaţiile termenului, el deliează patriotic şi găseşte în încontrarea „de-a dracului” tot ce nu te aştepţi şi nici nu încape: neînfricoşare, cutezanţă, convingere, temeritate, perseverenţă, statornicie, inflexibilitate. Şi chiar incoruptibilitate!

Un scrib cu probleme cardiace se duce la medic. „Doctore – spune scriitorul –, nu mă cruţa. Spune-mi, cîte cărţi mai am de trăit?”. Medicul îi ascultă inima, dar vrea să ştie şi dacă

omul scrie uşor, dacă se chinuie ca Miopul lui Cehov, care ştergea cu vîrful nasului ce însemna pe hîrtie peniţa, dacă mînuieşte încă maşina de scris sau luptă cu computerul, în fine, tot ce e nevoie pentru un diagnostic. „Sînteţi om de ştiinţă?”, întreabă cu un glas din care nu lipseşte o undă de îngrijorare cardiologul. „Nu, prozator!”. „Ei, păi, dacă eraţi autor de tratate ştiinţifice, nu v-aş fi dat mai mult de două volume de viaţă. Ca prozator, cred c-o s-o duceţi mai mult. Vă sfătuiesc însă, să nu vă întindeţi pe mai mult de o sută, o sută cincizeci de pagini. Şi, în nici un caz, nu vă hazardaţi la scris romane. Scrieţi scurt, o pagină, două pe zi şi o să trăiţi cel puţin patru-cinci cărţi. Evitaţi dramele, căutaţi subiectele simple, simpatice, fiindcă ajută. Nu faceţi abuz de metafore, fiindcă figurile de stil obosesc mintea şi, indirect, slăbesc inima. Nu exageraţi cu computerul, că dă dependenţă şi oboseşte. Am avut pacienţi care puteau să mai trăiască două-trei cărţi, dar au abuzat de tehnică şi n-au mai apucat să termine nici măcar cartea la care lucrau.”

Cît timp milionul de lei era un prag imposibil de atins pentru majoritarii săraci, milionul de dolari avea autoritate imperială. Milionul de lei nu mai înseamnă nimic, miliardul e ceea ce era milionul în urmă cu patru-cinci ani. Dar, din prestigiu, pierde numai milionul de dolari. Mai ales că tot mai mulţi români vorbesc de milionarii în dolari, relaxaţi ca despre un liman la îndemînă. Un pensionar care abia îşi duce zilele cu cele două milioane de lei pe care le primeşte lunar, declară că îi ajunge, fiindcă din fire e chibzuit şi se mulţumeşte cu puţin. Dar dacă ar fi să aibă şi el casa şi bunurile la care a visat de-o viaţă, nu i-ar ajunge un milion de dolari. „Ori trei – zice el –, ori nimic. Măcar să înţeleg ceva din banii ăştia!”. Un alt pensionar îl ascultă, dă din cap aprobator, ca omul care are cam aceleaşi probleme, atît în ceea ce priveşte supravieţuirea, cît şi visarea. Totuşi, e mai tolerant cu milionul de dolari: „Ba, eu, cu unul cred că m-aş descurca!”.

Unei liftiere îi face curte portarul. Acesta aşteaptă să se termine forfota de pînă-n ora zece,

ca să urce în lift şi să înghesuie femeia. Ea îl acceptă, uneori pupatul e lung, de zece etaje, dar de regulă sînt întrerupţi după trei sau patru. Liftul e strîmt, cei doi sînt năduşiţi de atîta hîrjoană, iar funcţionarii, care nu pricep ce caută portarul tot timpul în lift, adulmecă aerul stătut, încărcat cu feromoni de liftieră în călduri şi se gîndesc să-i reclame. Dar ce să reclame şi unde? Liftiera stă tot timpul cu mîna pe manetă şi cu ochii în pămînt, iar portarul are un aer preocupat, ca şi cum tocmai i-a dus un plic gros, ministrului de al cărui conţinut doar el şi ministrul au cunoştinţă.

„Să se mai alieneze şi Europa la noi!”, spune un naţionalist bătrîn, care nu realizează diferenţa dintre aliniere şi alienare. Ca de altfel, nici pe aceea dintre solitar şi solidar. „Eu – zice el – sînt solitar pînă la moarte cu ţărăniştii!”.

Marii artişti au avut, ca Picasso, o perioadă albastră, alta roz, alta albă. Cei călătoriţi au avut şi ei perioada Coasta de Azur, perioada Bretagne sau perioada pariziană. Artistul român se deosebeşte de confratele occidental. El debutează cu perioada mansardă sau cameră mobilată, continuă cu perioada atelier comun, îşi concepe cele mai importante creaţii în perioada aparament cu două camere la bloc, iar dacă ajunge maestru beneficiază de perioada Pangrati.

O bătrînă, căreia băiatul plecat la muncă, în Israel, i-a făcut card, vine la casieriţa de la bancă să scoată trei sute de mii de lei. Pe bătrînă, totul o timorează: şi termopanul de la ferestre, şi luciul aluminiului eloxat de la ghişee şi ostilitatea casieriţei deprinsă să elibereze sume foarte mari. Cînd îi cere bătrînei să-şi marcheze codul pe aparatul ce aduce a telecomandă, aceasta uită pe loc ce cod are. Şi bîjbîie cu degetul acolo unde ştie ea că e butonul de Antena 1 sau de ProTv.

În spital, un bătrîn, despre care se spune că va muri în cîteva ore, are încă puteri ca, din cînd în cînd, să rostească încet, ca pentru sine, nişte cuvinte aparent fără noimă. Tace un ceas, două, nu i se aude decît respiraţia şuierătoare şi apoi, ca şi cum la cei peste optzeci de ani ai săi şi-n pragul morţii a ajuns, în sfîrşit, ca Goethe, la o concluzie, zice: „Merge ş-aşa, merge ş-aşa." Bolnavii din salon sînt nervoşi, iar unul dintre ei, chinuit de insomnii toată noaptea şi trebuind să asculte leitmotivul muribundului, îi cere vecinului de pat al acestuia să-l întrebe ce vrea să spună: „Delirează – crede vecinul de pat al bătrînului –, nu mai e conştient!". „Totuşi – insistă insomniacul –, încearcă, poate că te aude." Omul se apleacă spre urechea moşului şi întreabă: „Ce spuneai, matale, bre, că merge ş-aşa, dar merge ş-aşa?". „Orice!", răspunde bătrînul. Şi-şi dă duhul.

„**Ginerele meu –** i se plînge o femeie prietenei sale – e băiat bun. Adică mediocru." „Mai mediocru ca al meu – o consolează prietena – n-are cum să fie. Al meu e mediocru de tot!". „Ei, zici şi tu aşa, ca să-mi dai curaj, dar să ştii că eu n-am văzut om mai mediocru ca băiatul ăsta al nostru!". Prietena însă are scara ei de valori. Şi, evident, o viziune proprie asupra superlativelor: „Dacă-ţi zic eu că al meu e cel mai mediocru dintre toţi, de ce nu mă crezi? Ce, dacă vedeam că al tău e mai mediocru, nu ţi-o spuneam?".

Beethoven refuza să stea de vorbă cu oamenii care nu citiseră aceleaşi cărţi ca şi el şi ale căror opinii în treburile muzicii vădeau suficienţă ori un gust coborît. Unii biografi, ca să protejeze memoria geniului, sînt mai nuanţaţi: Beethoven nu avea dialog cu cei necitiţi, necultivaţi. Există şi biografi care încearcă să explice vizaviul lui Beethoven cu persoanele a căror conversaţie n-o agrea. Şi care nu erau deloc puţini. Ba chiar le-am putea include în categoria „cei mulţi". Prin urmare, Beethoven nu voia să aibă de-a face cu masele largi. Beethoven era elitist, rupt de colectiv. Iar noi, cei mulţi, care nu îndrăznim să observăm că şi

Dumnezeu e elitist, ne simţim îndreptăţiţi să-i iubim compozitorului muzica, dar cetăţeanului Beethoven să-i reclamăm, postum, un regim de bunăvoinţă. Oameni sîntem!

Domnul Marinache, fost şef de echipă pe multe din şantierele mari ale lui Ceauşescu, se laudă, cînd are oaspeţi în apartamentul său de trei camere de la bloc, cu ce-a furat: „Vedeţi parchetul din camera de zi? E din ăla bun, de la Casa Poporului. Dar marmora din hol, vă place? E de la Metrou. Să vă arăt şi baia. Faianţa e de la CC, că am lucrat şi acolo, iar gresia, ehei, gresia e de import, de la Scroviştea!”. În apartamentul domnului Marinache, ca de altfel în casele a nenumăraţi zidari, zugravi, parchetari, faianţari şi instalatori care i-au construit cîrmaciului palatele, descoperi preţul la care aceştia şi-au evaluat omagiile. „Era de unde!”, zise, cu un oftat nostalgic, domnul Marinache, care de la patronul unde e angajat, acum, abia de aduce nişte ţevi sau un borcan cu aracet.

Întrebat cui datorează vasta sa cultură muzicală, un distins cadru universitar de la Politehnică îi oferă reporterului TV, care-i ia un interviu, următorul răspuns: „Drăguţă, nu ştiu cît de vastă îţi pare matale priceperea mea, dar să ştii că nici măcar nu pot spune că-mi place muzica. Numai că locuiam lîngă Filarmonică, iar unchiul Fane rupea biletele la intrare. Ce să fi făcut serile, la Ploieşti?”.

Dezamăgită de noul ei amant, o soţie se mai aruncă o dată în braţele soţului.

Kitsch **german într-un magazin cu mobilă la mîna a doua**: un dulăpior de stejar, în formă de butoi, în care se găsesc sticle în formă de gîşte şi pahare în formă de cranii. „E frumos!”, zice o ţaţă cu nasul lipit de vitrina unde-i expusă oroarea. Şi tot ea conchide: „Trebuie să fie, că-i nemţesc!”. „Nu c-ar fi nemţesc – o corectează bărbatul de lîngă ea –, dar e scump. Crezi că-l

aducea ăştia la noi dacă era ieftin?”.

Un politician megaloman scrie, într-un volum cu însemnări de toată mîna, că marii oameni sînt dăruiţi de Dumnezeu cu întîlniri providenţiale. După care, ca să înţeleagă şi cititorul în ce chip e şi el un mare om, pomeneşte mîndru numele personalităţilor cărora a avut ocazia să li se adreseze în delegaţii oficiale: şefi de stat, somităţi culturale, Papa. Problema e dacă şi aceştia se mîndresc că l-au cunoscut. Problema e dacă şi Papa, care-i oricum mai îndreptăţit decît paranoicul nostru să pomenească de daruri cereşti, îşi mărturiseşte, în Memoriile sale, fericirea de a-l fi primit la pupat dreapta.

3

Aforismele bazate pe comparaţii, gen „Iubirea e ca o floare. Oricît ai îngriji-o, tot se veştejeşte” sau „Căsnicia e ca un tramvai, mergi pînă la capăt, dar poţi să cobori şi în staţii”, sînt vulnerabile din construcţie, deoarece te trimit subtil în registrul ridicolului. Dacă dragostea e ca o floare, de ce n-ar fi şi ca un cartof? Cu unul nu te saturi, trebuie să fierbi mai mulţi. Căsătoria, şi ea, e ca o trotinetă. Mergi mai repede decît cu picioarele, dar e preferabil tramvaiul, care are şi un capăt.

Ştiam că panseul „Libertatea e necesitatea înţeleasă” îi aparţine lui Lenin şi că e prost tocmai de aceea. De cînd am citit că a fost moşit de Plehanov, parcă nu mai e atît de sancţionabil.

Într-un magazin în care lucrează două doamne, semănînd binişor între ele, una face un infarct şi moare. După mai multe luni, o clientă care a auzit ea ceva, dar nu destul ca să ştie şi care dintre vînzătoare a dat ortul popii, intră pe uşă, o vede pe cea vie şi, fiindcă în subconştient i se iscase de acum o idee, e atît de mirată de ce vede, că se scapă: „Ia te uită,

deci nu dumneata ai murit?!”. Dîndu-şi seama de gafă, o repară cu o gafă mai mare: „Ei, e mai bine aşa!”.

Copiii unor odioşi poartă fără voie o cruce. Drama nu e toată aici, în faptul că la auzul numelui de familie mulţi oameni devin rezervaţi sau ostili. Numele poate fi schimbat. Drama e la fond: pentru copii, părinţii au fost buni, lumea e rea. Fiul unui romancier de partid şi de stat, cu un suflet de ciumat, crede că am fost prieten cu tatăl lui doar pentru că nu i-am fost inamic declarat şi mă cheamă la o masă de pomenire. Exact în felul ultimativ şi la şantaj în care-şi modela relaţiile cu societatea romancierul: „Dacă mă refuzaţi, înseamnă că nu mai există nici un om de onoare în Romania!”.

Cunosc un domn care zîmbeşte continuu, ca şi cum tot ce vede şi întîlneşte îl umple de fericire. Obişnuitul schimb de banalităţi, la prezentare, îi luminează faţa într-un mod atît de exagerat, că-l poţi bănui de un soi de ipocrizie cronicizată. După ce ne despărţim, el în transă, eu stînjenit de excesul de fericire din întreaga lui fiinţă, primesc, deşi n-o cer, o lămurire năucitoare. Omul trebuie să zîmbească larg, tot timpul, întrucît a făcut o operaţie grea, în gură, şi dacă nu-şi ţine obrajii ridicaţi, se sufocă. Noaptea, îşi trage muşchii feţei spre tîmple cu o bandă adezivă.

Americanilor debarcaţi în Kuweit, în timpul războiului din Golf, li s-a spus: „Cînd vă cuprinde teama, cînd vă simţiţi singuri, cînd socotiţi că v-aţi blocat psihic, comunicaţi! Vorbiţi unii cu alţii şi vă veţi simţi mai bine!”. Numai că americanul, cînd vrea să comunice, foloseşte telefonul, radioul, computerul. În verbul „a comunica”, abia de se cuprinde şi dialogul direct, iar la soldaţi mai puţin ca la civili. La cîţiva ani după război, s-a aflat că a existat un moment în care toate mijloacele cazone de comunicaţie erau atît de aglomerate cu spovedaniile amicale în eter, încît

pe ele nu mai încăpeau nici ordinele ofiţerilor, nici mesajele de luptă.

Locatarii unui bloc descoperă că administratorul i-a înşelat, lună de lună, cu nişte bani şi fac zilnic şedinţe, unde se discută cum poate fi rezolvat diferendul. Unul dintre locatari refuză să vină la întruniri, ba chiar declară că nu doreşte să-şi recupereze banii. Cînd i se cere un motiv, spune: „Consider c-am plătit ca să nu trebuiască să stau de vorbă cu oameni ca el!”. Fiindcă vecinii par să nu înţeleagă ce-a vrut să zică, adaugă mai mult ca pentru sine: „Şi nici ca voi!”.

Proprietarul unui apartament proaspăt văruit nu se grăbeşte să se mute în el. În drum spre vechea locuinţă, urcă un ceas-două în apartamentul mirosind a nou şi a depozit cu materiale de construcţie şi se lungeşte pe parchetul abia raşchetat şi dat cu lac, ca şi cum şi-ar oferi un timp de odihnă, într-un crîng, în mijlocul naturii. Cînd soţia îl întreabă pe unde a întîrziat, omul răspunde: „Oraşul e murdar, totul în jur e vechi şi pute. Am fost de-am respirat puţin curat. Parfum de curat!”.

Duminică, 7 septembrie, canalul National Geographic a difuzat un film despre caracatiţele mari, dar cu subtitlurile unui alt documentar despre o descoperire arheologică în Egipt. Mi-au trebuit cîteva minute bune ca să remarc absurditatea, iar după ce mi-am dat seama de încurcătură, alte cîteva minute ca să înţeleg că nu mă deranjează. E foarte probabil ca o parte din publicul canalului să nici nu fi remarcat eroarea. Mulţi oameni n-au curajul să recunoască nici faţă cu ei înşişi că nu pricep nimic din ce li se dă să priceapă. Adevărata problemă, însă, era că textul despre vechii egipteni, deşi n-avea nici o legătură cu viaţa eroică a caracatiţelor în apele poluate ale planetei, părea în dese rînduri să se lege firesc la imagine. De aici începe nebunia: merge orice cu orice, absurdul are tot atîta legitimitate ca adevărul.

O mătuşă senilă, trecută binişor de optzeci de ani, făcuse o formă stranie de ataşament: îşi ţinea, permanent, moşul la braţetă, i se uita tandru în ochi, ca o adolescentă topită după iubit, nu-l slăbea o clipă.

Iar cînd acesta observa reacţia jenată a neamurilor şi a vecinilor şi încerca să o ţină deoparte, mătuşa scîncea şi sinceritatea abruptă din glasul ei era mai indecentă ca pipăiala continuă: „Dar eu te iubeeeesc...”

Cîţiva colecţionari discută situaţia ivită la moartea unei femei vîrstnice şi avute, care le-a lăsat urmaşilor trei tablouri de Tonitza, unul de Luchian şi două de Iser ca s-o îngroape cu tot ce cere tradiţia. „Ajungea numai un Iser!”, oftează vădit afectat unul dintre colecţionari, căruia dispariţia nonagenarei pare să-i fi stricat nişte planuri.

În tramvai, o ţigancă bătrînă, rufoasă şi obezǎ îi cere autoritar unui tînăr să-i cedeze scaunul. În competiţie pentru scaunul băiatului se mai află şi un pensionar slab şi slinos, numai că omul se mulţumeşte să-i stea ostentativ în coastă, ca un reproş mut, pe cînd ţiganca îl ia la rost mîrlăneşte şi eficient. În loc să se simtă încă o dată scos din porţie, pensionarul face cauză finală cu ţiganca: „În fond – îi spune el, lipindu-se de astă dată complice, de scaun şi de trupeşa muiere –, e dreptul nostru.” Numai că ţiganca nu realizează corect motivul şi-l repede, făcîndu-i cu ochiul tînărului: „Io-te-te ce vrea, boşorogul dracului!”.

Televiziunile transmit reportaje de la violuri, masacre sau grozăvii civice numai din oraşele mari, unde au redacţii locale, deşi în cele mici se petrec adeseori nenorociri la fel de interesante. Cum de altfel observa şi un primar de tîrg moldovenesc, îndelung ignorat de

redactorii canalelor de ştiri din Capitală: „Da' şi bre, hoţî noştri nu-s buni? Şi ari di nu-i dă nişiodatî pi sticlî, ciumî, bubi?”.

Timp de zece ani, am adunat cîteva sute de cărţi din toată lumea cu referire la epoca Amarna. Gîndeam să scriu şi eu una despre arheologii şi egiptologii care au studiat-o, dar, pe măsură ce ştiam mai mult, descopeream dimensiunile unei erori: asemenea cărţi nu se mai pot face de un singur om şi-n nici un caz în ţări ca România, excentrice subiectului. Liberalizarea informaţiei ne-a dezvăluit amploarea unei prohibiţii. Ar

fi să trudesc nişte ani la o lucrare, care n-ar avea decît un număr extrem de mic de cititori de limbă română. Ce-i tragic, e că nenumărate titluri le-am aflat prin anticariate. Rafturi întregi de cărţi despre Amarna, provenind din bibliotecile a cîţiva pasionaţi care, ca şi mine, au abandonat lucrul cînd şi-au dat seama spre ce eşec de prestigiu se îndreptau. Multă vreme am jinduit la biblioteca de egiptologie a unui universitar, ca s-o găsesc apoi la preţuri mizere, risipită pe la buchinişti.

Multe dintre bisericile ridicate după 1990, din motive pe care, dacă le-am cerceta în adînc, ne-ar dezvălui unele vanităţi de ctitori nu tocmai pravoslavnice, seamănă mai mult cu dughenele de pe marginea trotuarului decît cu catedralele. Lăcaşe de cult puchinoase, care perpetuează un creştinism de piaţă, balcanic şi înfeudat, pentru babe.

Ai vîrsta pe care simţi că o ai, spun vîrstnicii. Te simţi tînăr şi european, dar eşti bătrîn şi român.

Muzeografii noştri, indiferent despre ce discută, învinuiesc statul că nu le alocă destule fonduri, pe cînd confraţii lor din muzeele occidentale, în loc să se consume în lamentaţii şi incriminări, umblă după sponsori şi îi şi găsesc. De cele mai multe ori, talentul nu e să faci un anume lucru, ci să construieşti condiţiile pentru a-l putea face.

Cîteva mîncăruri produc întinse reverii narative: sarmalele, ciolanul cu fasole, tocana de berbec, ciorba pescărească... Nu există om care să nu-şi amintească, năpădit de duioşie, ca la pomenirea primei sale iubiri, înfruptarea cea mare din nişte „sarmale adevărate”. Expresia te duce la ideea că, între multele contrafaceri din viaţa noastră, sarmalele conservă în sine un adevăr naţional etern. Inefabilul patriotic în materie de absolut sarmalicesc l-am aflat la un inginer care, adulmecînd transfigurat mirosurile de pe o stradă din Toronto, unde locuiau emigranţi din toată lumea, a simţit „o adiere de sarmale adevărate”. Aroma lor grea l-a făcut să lăcrimeze de dor: „Era la fel, dar exact la fel ca la noi, la Vîlcea!”.

O doamnă între două vîrste, din categoria celor care fac mult teatru cînd ţi se adresează, ca să le ia lumea în seamă şi să creadă că ce li se întîmplă lor e al naibii de interesant, mă felicită zgomotos într-o staţie de metrou pentru un roman... de-al lui Cărtărescu. Soluţia, cînd eşti confundat, nu e să-i spui închipuitului că e-n eroare totală, ci să-i arăţi, cu mult tact, că a ratat de puţin autorul. Cum ar fi: „Mă rog, nu-i chiar romanul meu, dar nici prea mult n-aţi greşit. Am fost coautor.”. Şi nici nu mint prea tare: am fost coautor în sensul că l-am citit, că a devenit astfel şi al meu. La urma urmei, femeia nu vrea să spună că reprezint o ocazie bună ca să-şi dea importanţă şi să aibă ce povesti mai apoi unor prietene. Ca la rîndul lor şi acestea să aibă ce povesti altor prietene. Care şi ele... Aşa se face diferenţa dintre notorietate şi calitate.

Editura LiterNet 2005

Vasile B. îşi consultă zodiile în mai multe reviste. Deşi lui Vasile fiecare revistă îi spune altceva, el se regăseşte în toate şi nu remarcă nici o contrazicere atunci cînd una îi prezice averi, iar alta falimente.

Bărbatul care, cînd merge în vizite, ştie ce va spune nevastă-sa cu cîteva replici înainte. Dar nu acest lucru îl sperie, ci faptul că, trecînd anii, va şti ce va zice soţia lui – şi nu numai în vizite – cu cinci, cu zece şi apoi cu toate replicile înainte.

Comunismul – spune un bătrîn care a stat închis zece ani la Aiud – a avut şi lucruri foarte bune. Bunăoară, marmelada aia de fructe, pe care o tăiai cu cuţitul şi care s-a găsit pînă tîrziu, pînă prin anii şaptezeci, în cutii de brad de cinci kile în alimentarele mici. Foarte bine, comunismul s-a dus, dar de ce nu mai facem marmeladă?

Oamenii au cultul aurului, însă, pentru cei mai mulţi, bronzul mat şi rugos, de dat pe godine, e pragul care le satisface nevoia de aurire. Despre un tablou de Grigorescu, fals şi comercializat ca atare, la un preţ de făcătură, cumpărătorul a zis că, pentru el, „e suficient de Grigorescu”. Persoanele pentru care bronzul de sobă „e suficient de aur” acoperă cu spray-ul foiţa de aur veritabil de pe rame vechi, cu convingerea că *spray-ul* e „mai aur” ca aurul original, pătat de muşte şi deteriorat de mînuiri brutale. O femeie, căreia i s-au arătat diferenţele dintre un inel de alamă lustruită şi unul de aur veritabil, a zis cu părere de rău: „Da' dar ăsta – adică inelul de alamă – luceşte mai frumos.”.

O seamă de poveşti mulţumesc într-atît cerinţa de miraculos a omului care nu cere prea mult de la viaţă, încît sînt perpetuate ca nişte cîştiguri definitive ale înţelepciunii populare. Negustorii

de varză acră cunosc toţi legenda muribundului, la capul căruia medicul a zis că moare curînd. Drept pentru care, bolnavul a înţeles că trebuie să bea, aşadar zeamă de varză, şi bînd-o, s-a însănătoşit. Un rădăuţean, care nu oboseşte răspîndind istoria de vreo zece ani, de cînd vinde varză şi castraveţi acri în Obor, are şi un argument pentru a-i susţine autenticitatea: el o spune, oamenii rîd, deci e adevărată.

Angajatul unei firme bucureştene, care montează ferestre din PVC, e curios ce vîrstă-i dau. Întrucît, din felul în care mă întreabă, deduc că problema îl preocupă şi că are de acum o replică interesantă, verificată în multe dialoguri, privind înfăţişarea sa, îi dau satisfacţie, zicînd că treizeci-treizeci şi doi de ani. „Am numai douăzeci şi unu – spune el mîndru şi totodată provocator, ca omul care are un beneficiu secret din situaţie. Dar muncesc ca un om mare, de la treisprezece!”.

„Se termină prea repede”, spune pe neaşteptate un amic şi fără nici o legătură cu lucrurile despre care discutăm. Aş vrea să ştiu la ce se referă, dar fiindcă tonul său e de o agresivitate ce nu se motivează în nici un chip prin cele vorbite pînă atunci, mă abţin şi las pauza să se aştearnă. Tăcerea e stînjenitoare şi atunci tot el spune: „Nu mă întreba ce. Totul!”.

Dragostea la prima vedere e un ideal popular, nu şi prietenia la prima vedere. Poate, fiindcă nu există o definiţie populară a prieteniei. Fiecare îi dă alt înţeles, iar cei mai mulţi, înţelesul pe care i-l dau alţii. Un doctor e de părere că civilizaţia dezvoltă un organ al camaraderiei. Şi precizează: „Mai ales civilizaţia războiului!”. Există însă un tip de reacţie care face pandant cu prietenia prin frecvenţă: plictiseala la prima vedere. Nu ura e opusul iubirii, ci plictisul.

În unele ţări din Occident, se găsesc galerii de artă care închiriază cu ziua sau pentru o perioadă, tablouri ale unor pictori faimoşi. Organizezi o petrecere, vrei să-ţi epatezi oaspeţii, vrei ca aceştia să te ştie cult şi bogat – galeria îţi livrează chiar şi cele cîteva fraze cu care poţi pigmenta, ca de la cunoscător la ignoranţi, discuţia despre tablouri. Şi oamenii pot fi închiriaţi pentru regia unor secvenţe de afaceri. Un arhitect din New York, care aştepta vizita, la „office", a unui arab cu bani, mi-a propus s-o fac pe arhitectul cu 50 de dolari pe zi. Mi-a cumpărat o cămaşă albă cu mîneci scurte, o cravată excentrică, pe gustul colorat al arabilor şi m-a postat în faţa unei planşete pline de hîrtii. La apariţia clientului, cei 30 de circari, mai toţi arhitecţi fără slujbă, angajaţi ca să pară că office-ul e copleşit de comenzi, trebuia – cum foarte exact se exprimase angajatorul – să facem talente cu hîrtiile şi computerele. Am aşteptat o săptămînă şi am făcut talente cîteva minute.

Apartamentul în care locuiesc a fost rostuit, înainte de a ne muta în el, pînă în cel mai neînsemnat detaliu. Cînd l-am ocupat cu familia, mai rămăsese de montat un singur pervaz la o fereastră. „Parcă văd că o să rămînă aşa!", a zis, cu premoniţia femeii perfecţioniste, soţia. Şi aşa a rămas vreme de opt ani. În aceşti opt ani, am avut nenumărate colocvii în doi sau cu prietenii, despre fereastra neterminată. În fiecare familie se găseşte un lucru care trebuia făcut de mult, dar n-a fost făcut. Dacă, la început, aceste dezbateri domestice erau tensionate şi păreau să impună o scadenţă, cu timpul au căpătat cele mai inexplicabile dominanţe spirituale: melancolie, resemnare filozofică, ironie duioasă, tînjire afectuoasă. Într-o zi, fără nici o motivaţie exterioară, fără să-mi pot explica nici mie însumi ce m-a apucat, am montat pervazul. Operaţia a durat şapte minute şi a generat alte conversaţii interesante, însă patosul se pierduse şi nici înţelesul acestora nu mai era la fel de intens. Lipsea ceva şi, în curînd, pomenirea celor opt ani de neterminare n-a mai avut nici un haz. Lipsea lipsa.

Editura LiterNet 2005

Cel mai entuziast elogiu care mi se aduce pentru faptul că public cîte un articol zilnic, de doisprezece ani, e o mîrlănie: nu te credeam în stare! Iar cea mai deschisă critică e un elogiu: scrii prea scurt.

Un naţionalist e de părere că orice român adevărat trebuie să aibă o părere despre unguri. De ce nu şi despre pecenegi?

L-am întrebat pe un om care cumpăra mere olandeze, deşi se vedea că nu avea destui bani nici pentru mere româneşti, de ce le ia şi el mi-a spus că nu-şi poate permite să meargă în Olanda, dar că, după ce-o

să le compare cu ale noastre, va şti cît să sufere din asta. L-am mai întrebat ce meserie are şi mi-a spus că n-are o meserie, ci doar o livadă cu meri.

Un critic literar e de părere c-ar trebui plătit mai bine pentru cărţile proaste pe care trebuie să le citească, deoarece munca mare e la citit, nu la scris cronica.

Cea mai mediatizată manifestaţie anticeauşistă din anii '80 din Canada, de la Ottawa, a contat pe paisprezece participanţi, însă Televiziunile care au transmis-o repetat, din cele mai aglomerate unghiuri, au făcut-o să pară continuă şi grandioasă.

Fotbalistul Jenei mi-a povestit o întîmplare deosebită din viaţa lui. O banală chemare la Ministru, care, datorită celor patru generali ce aşteptau ca şi el să fie invitaţi la discuţii, i-a rămas în memorie printr-o mare doză de straniu: toţi generalii erau scunzi, cam de 1,50 m. Se plimbau prin cameră cu mîinile la spate şi se uitau crunt unii la alţii, cu nişte mutre de bovine ofensate care nu realizează din ce li se trage

Editura LiterNet 2005

convocarea. Oare pentru că măsurau doar 1,50 m şi cineva se enervase din asta?

Un tip de solidaritate profund românească: oamenii săraci, cînd coboară din autobuz, îi caută din ochi pe cei ce par a merita să li se dea biletul cu care pot călători fără să plătească. Chestiunea mi-a lămurit-o un tip cu o faţă de lucrător cumsecade care, strecurîndu-mi biletul său în palmă, ca o ştafetă tainică, mi s-a plîns că în urmă cu o zi rămăsese cu el nedăruit. Nu-i plăcuse nici unul dintre călătorii care urcau!

Un confrate scrie şi publică doar atît cît să nu fi auzit nimeni de el. Întîlnindu-l întîmplător, îmi spune că are un subiect care, precis, mi-ar plăcea şi chiar mi-l recită în cîteva cuvinte, cu condiţia să nu mi-l însuşesc: a văzut în autobuz, peste umărul unei femei nu tocmai tinere, titlul articolului din revista mondenă la care aceasta se oprise: „Pe ce muzică preferă vedetele să facă dragoste”, apoi s-a uitat în jur şi a încercat să-şi închipuie pe ce muzică ar dori să fie iubite cele cîteva gospodine din maşină. Nici una nu i s-a părut c-ar fi consimţit la pat cu Wagner sau Mozart. Doar cu Irina Loghin şi Adrian Copilul Minune. E un subiect de citat, nu de furat. Poţi să-l dezvolţi şi pe cîteva pagini, dar e mai bine să-l limitezi doar la cîteva fraze. Cît despre jaf artistic, nu se pune problema, întrucît, deşi mecanismul momentului a fost sesizat şi folosit de mulţi autori, el e încă productiv, fiindcă priveşte un lucru la îndemîna oricărui observator, pomenit ca atare în cărţile de tehnologie narativă sub titlul: Ce-ar fi dacă? Te uiţi la un om, te întrebi „Ce-ar fi dacă l-aş pune în cutare situaţie?”. Şi gata subiectul. Dacă e să fii hoţ, măcar să merite, nu să te simţi vinovat c-ai luat pe furiş ceva dintr-un bun public. Orice ignorant se simte inspirat şi apoi culpabil descoperind din nou roata.

Puţine naţii au legi care sancţionează mîrlănia. În cele mai multe ţări, mîrlănia tine de naturalul locului, aşa cum există enclave umane, unde nu-ţi poţi imagina decît autohtoni rîioşi şi plini de bube.

Antidotul mîrlăniei e unul mai mare. Golanul se potoleşte la fel cum se potoleşte un cîine, cînd îl mîrîie altul şi mai agresiv. În public, simţi că te umpli de mîrlănia cuiva ca de murdărie clinică. Ajuns acasă, simţi nevoia să faci duş şi să te dezinfectezi.

Bieţii crocodili de crescătorie din filmele „ştiinţifice”, în care nişte laşi se dau bravi, apăraţi de un întreg complex tehnologic. E tot un fel de „artă virtuală” şi asta. Dacă se întîmplă un accident şi un crocodil de gulag apucă să muşte dintr-un viteaz virtual, accidentul e tăinuit. Privitorului nu trebuie să-i livrezi frici reale, ci tot virtuale. „La ce te uiţi?” – întreabă din camera ei soţia, care îşi satisface apriga nevoie de tandreţe cu un serial plin de amor virtual. „La crocodili!” – răspunde din odaia lui bărbatul, care şi el îşi satisface pornirile eroice tot cu o funcţie a curentului electric.

Cînd intru pentru prima oară într-un muzeu pe care nu gîndeam să-l văd vreodată, mă opresc în pragul primei săli şi mă închin. Fiindcă mi-a fost dat să-l văd. Sau ca să mă întorc. Şi ca să nu se oprească norocul. Dar şi dintr-un soi de oportunism mistic, în sensul că, de va fi existînd un Dumnezeu al muzeelor, acesta să nu se supere. Şi să zică: „Uite-l, bă, şi pe Tudor ăsta! La *Ermitaj* s-a închinat, dar după ce a început să cutreiere lumea, n-a mai bătut cruci. O fi crezînd că merge de la sine!”. La *Naţional Gallery* din Washington, un negru de doi metri, paznic de sală la olandezi, tare s-a minunat văzînd că mă închin. „Omule, a zis, ai greşit uşa!”. Fiecare cu biserica lui, i-am răspuns. Şi negrul nu s-a mai mirat. „Ai dreptate, omule! – m-a aprobat. Toată viaţa ne căutăm biserica potrivită.” Şi ca dovadă că unele oportunisme contaminează, şi-a făcut şi el cîteva cruci mici.

În pliantul unui hotel parizian foarte solicitat şi a cărui bătrîneţe se ghiceşte în toate cele, stă scris că odăile de la ultimul etaj au fost ocupate, practic tot timpul, în ultimii două sute şi treizeci de ani. Respectiv 83 957 zile. Calculul nu e complet, dacă nu se precizează de cîte ori s-a făcut amor în ele, cîţi

Editura LiterNet 2005

clienţi s-au sinucis, cîte femei şi-au înşelat aici soţii, cîţi Rastignaci au privit de la fereastra cămăruţei acoperişurile Parisului, jurînd să-l cucerească. Derizoriul devenit statistică are întotdeauna fior liric şi, adesea, nimb eroic. Să socotim numai ce revoluţie în statistica bătrînei odăi de hotel a produs trecerea de la lighean la chiuvetă. Puse cap la cap, săpunurile consumate în cei 230 de ani ar fi înconjurat hotelul de cîteva ori. Cu ochii minţii, ne imaginăm cum ar pune un tembel cap la cap săpunuri în jurul hotelului şi cum se uită la el călătorii cazaţi la ultimul etaj. Trebuie, de asemenea, însemnaţi în istoria pitorească a acestui etaj şi cei care n-au reuşit să înţeleagă de ce e nevoie să înşire nişte oameni săpunuri împrejurul hotelului. Iar de angoasă s-au aruncat pe geam.

Despre un consătean care face naveta la Bucureşti, oamenii ştiu că „lucrează la Minister”. Nimeni nu ştie la care Minister şi ce face vecinul lor acolo. Cei care mai cunosc cîte ceva spun plini de importanţă: „E mare, dom'le, el e ăla care le dă drumu' înăuntru la miniştri!”. Fapt care înseamnă că în zilele cînd se îmbată şi pierde cursa, miniştrii stau în stradă şi se uită cu obidă la ceas: „Şi nea Mitică ăsta, nu mai vine odată, să putem conduce ţara! O fi dormind nenorocitu' şi, uite, rămîne ţara necondusă!”.

Consignaţiile sînt pline de tablouri proaste, purtînd semnături glorioase. Persoanele care le falsifică, abia de ştiu să scrie. Numele lui Luchian, aşa cum e el desenat cu o pensulă neşcolită, pare întocmit de un soldat care învaţă să scrie acasă. Totuşi, există cumpărători care nu s-au întrebat niciodată de logica unui scris de artist şi duc fericiţi falsurile acasă. Oricît de autorizată e o expertiză grafologică, negativă, ea nu-l va alerta pe individul la fel de neşcolit ca falsificatorul şi care nu vede relaţia între lucrul sigur al pensulei pe pînză şi cel stîngaci de la semnătură. Semnătura tot pictură este.

Cei care călătoresc mult, din obligaţii profesionale, par să-şi alinieze amintirile la micile nevoi ale zilei: crenvurştii mîncaţi la Berlin, vinul băut într-o cîrciumă obscură din Barcelona, cafeaua dintr-un bistrot parizian, ciolanul cu fasole de la Riga... Statele îşi reaşază şi ele importanţele după cum se prepară

omleta: Ce folos că Rusia e atît de mare, dacă-n San Marino se mănîncă cele mai bune omlete din lume!

Un domn cu care stau de vorbă prima oară îmi relatează foarte reţinut o întîmplare care spune totul despre consecinţele unei educaţii obtuze: copiii aduşi să vadă Muzeul totalitarismului din Sighetu Marmaţiei privesc fotografiile nefericiţilor care şi-au găsit sfîrşitul în celulele de aici, cu detaşarea martorilor care înregistrează un fapt de dreptate: oamenii au fost închişi şi torturaţi: deci, erau vinovaţi. Ştiu asta de la părinţii lor. Şi e foarte probabil să gîndească la fel şi cînd vor fi mari. Logica nu-i chiar o îndeletnicire populară.

And so what! (Şi ce dacă!) Americanul, cînd e pisat să-şi recunoască un necaz, întrucîtva jenant, reacţionează în doi timpi. Întîi pare să ia aminte la implicaţiile incidentului, apoi, cu aceeaşi lejeritate cu care zice *„OK!”* şi *„Fuckl”,* exclamă: „Şi ce dacă!”. Acest *„And so what!”* ţine de filozofia unei naţii, căreia străinii îi remarcă în mod exagerat pragmatismul.

O pacoste: omul care vrea să se ştie că e realist şi că n-are nici un motiv să nu spună întotdeauna adevărul, indiferent de urmările curajului său. Deşi, nevoia de a se şti „omul care deţine tot adevărul” e cel mai bun motiv de a-l deturna.

Atîţia dobitoci şi croitorese îşi reclamă la Televiziune condiţia lor de creatori, că aş privi cu nesaţ un reportaj despre un creator de cuie. La Discovery, am văzut un film fascinant despre doi inovatori care au revoluţionat industriile de veceuri şi de sutiene.

Berăria veteranilor de război din Chişinău: bătrînii nu plătesc mai puţin, dar dacă e coadă la tejghea,

sînt invitaţi respectuos să vină în faţă.

Nea Aurică îşi punea anagajaţii, cînd nu avea ce să le dea de lucru, să mute de colo, colo, dar cu grijă la stivuit, cei zece mii de saci de iută pe care-i cumpărase cu te miri ce şi nu găsea clienţi. Dacă la alte munci era îngăduitor, la mutatul sacilor devenea fiară. Iar pe nefericitul care îndrăznea să-l întrebe de rostul mişcării il dădea afară. „Ca să nu aibă idei pe banii mei!”, spunea el.

Nostalgicii „epocii de aur” îşi motivează de multe ori aleanul cu masochisme de slugi. Unul îşi aminteşte cu duioşie cum l-a prins primul secretar chefuind în brazdă, la culesul porumbului, cu toţi proiectanţii din atelierul de piese de schimb al fabricii. Şi cum i-a fugărit acesta, ca să le tragă picioare-n fund. „Auleu, mamă! – zice cu infinită duioşie în glas nostalgicul. Dacă mă nimerea, mă nenorocea! Că era popular, nu ca ăştia. Ditamai primul şi purta cizme de cauciuc, ca toată lumea.”

O cerşetoare îşi face veacul lîngă o gogoşerie, urmărind cu o tenacitate de chinez mişcările clienţilor: cum scot banii din buzunar, cum duc gogoaşa la gură, cum mestecă... M-am deprins s-o văd tot timpul, stînd chircită lîngă zidul dughenei, astfel că într-o vineri, la prînz, observînd că lipseşte, mă simt dator, dacă nu s-o ajut, măcar să mă interesez ce-i cu ea. „E bolnavă, a păţit ceva?”, întreb. Gogoşereasa îmi spune că n-a păţit nimic, ce să păţească? Doar că e vineri şi are zi scurtă, ca orice om normal. „Nu ca mine! – pare că vrea să mai zică femeia. Care trudesc la patron!”.

În lumea mică a artiştilor, circulă o istorie despre directoarea unui muzeu, care a fost surprinsă făcînd amor cu adjunctul administrativ, pe o masă florentină din secolul al 17-lea. Cei ce-o relatează, indiferent de umoarea cu care comentează ilicitul erotic, par a pune mai mult interes în circumstanţe şi în utilităţi.

Editura LiterNet 2005

Femeilor, îndeosebi pomenirea mesei florentine din secolul al 17-lea, le provoacă reverii, care pe bărbaţii lor ar trebui să-i neliniştească. Despre unele boli se spune că poţi fi absolut sigur că ai scăpat de ele, numai cînd le contractezi şi a doua oară. La fel e şi cu legendele. Acum, în lumea mică a artiştilor, se vorbeşte despre un incident asemănător, petrecut într-un mare muzeu din provincie. Dacă persoana care îl povesteşte e un bărbat, femeile care ascultă întreabă cu un substrat de speranţă amestecat cu lirism: „Şi tot pe o masă florentină din secolul al 17-lea?”. Întîmplarea, însă, e la fel doar în zodia ei de banal: amorul e tot cu directorul administrativ!

Un ziarist în etate îmi spune că marea sa experienţă în ce priveşte firea oamenilor e o povară: „Cunosc un tînăr deştept, plin de vitalitate, un băiat plin de calităţi. Şi, tot ce-mi trece prin minte cînd îl văd, e să-i ghicesc sămînţa viciului care stă să încolţească din simpaticul cinism al vîrstei. Asta înseamnă să te pricepi la caractere: nu greşesc niciodată! Ştiu întotdeauna ce fel de fiară o să fie la patruzeci de ani şi ce fel de bestie, la şaizeci!”.

Beţivanul satului se laudă că are de la nu ştiu cine telefonul de acasă al lui Bush. Oamenii îl ştiu de palavragiu, însă el o ţine pe a lui, cu vocea molcomă a mîntuitului care, deşi are de-a face numai cu proşti, ştie totuşi să ierte: „Aşa, aşa, hliziţi-vă, dar eu o să vorbesc cu Bush!”. „Sună-l, bre, matale, pe Bush – îi cere popii Ciocan, cîrciumarul – şi-ntreabă-l dacă-i place ţuica!”. Popa Ciocan formează numărul dat de beţiv, un număr cu o mulţime de cifre şi-i zîmbeşte tîmp cîrciumarului. *„Hello, hello!”,* se aude în receptorul slinos al locantei un glas cam fonfăit de englezoi, iar popa Ciocan, care nu ştie o boabă engleză, dar se laudă că o vorbeşte bine, începe să bîiguie: „România, Ţuica, România!”. Omul de la capătul firului începe să rîdă şi repetă binevoitor: *„România? Good ţuica, verry good!”.* Popa Ciocan, care nu-i deloc mai treaz ca beţivul satului, lasă telefonul cu o mînă moale, de pacient cu probleme motrice şi, uitîndu-se buimac la muşterii, îi informează: „Era Bush, mă! Cum vă văz şi cum mă vedeţi! Zău, mă! *Good* ţuica, a zis. Ştie al dracu' de ţuica noastră!”. „Normal!”, face expert cîrciumarul. Iar beţivul satului îşi

Editura LiterNet 2005

împinge paharul în faţă. Şi-a cîştigat trataţia pe toată seara! O săptămînă întreagă va fi cinstit de toată lumea. Unul de-al lor, din sat – va zice lumea –, are telefonul lui Bush. Bush le-a lăudat ţuica. E ceva, nu?!

Ce simpatici sînt toţi oaspeţii la primul ceas al oricărei petreceri prelungite! Dar oricît de drăguţi ar fi ei în primele ore, în memorie ne rămîn ultimele, cînd oaspeţii nu mai sînt aşa de simpatici. Distracţiile, ca şi parastasele, n-ar trebui să aibă decît începuturi.

În filmele americane, toţi sînt spirituali. Şi cînd mor, americanii par să se simtă datori cu o ultimă vorbă şmecherească. În SUA, un dialoghist solicitat trebuie să livreze o poantă la fiecare replică. În filmele vechi, cu gangsteri şi detectivi, umorul e atît de previzibil că nu mai poţi suporta nici subiectul. Excesul de cinism e mai plicticos decît excesul de gravitate.

E un profesor foarte bun – se spune despre şeful unei catedre de compoziţie de la Conservator. E făcut să propovăduiască muzică.

Un politician la care toată lumea se uită ca la un scuipat mare.

Ceremonia ceaiului. Dar de ce nu şi a brînzei? Mi-e greu s-o recunosc, dar în faţa unei porţii mari, de ciolan afumat cu fasole, simt un soi de evlavie şi mi se umezesc ochii.

Drama unui pictor: e atît de convingător cînd vorbeşte de arta lui, încît femeile nu numai că se îndrăgostesc de el şi-l iau de bărbat, dar vor musai să devină şi ele pictoriţe. Omul n-are încotro, le învaţă,

le face expoziţii, le suportă delirul de personalitate, le îndură ifosele şi frustrările. Şi cercul se închide de fiecare dată la fel: cu un divorţ. Cu totul, vreo şase sau şapte cercuri. Cu cît îi rămîne mai puţin timp pentru pictură, cu atît e mai elocvent în dialogul cu năvala de admiratoare. Ce-i ciudat e că nevestele încep să semene repede una cu alta. Fiind tinere, par să deţină în regim de ştafetă, reţeta juneţii veşnice. Iar el e tot mai povîrnit, mai critic cu femeile-artiste, mai ruinat sufleteşte. Dar din ce în ce mai inspirat, cînd e provocat să vorbească despre condiţia aleasă a creatorului.

Plecînd pe neaşteptate la Ankara şi trebuind să-mi las toate treburile baltă, am simţit, mai multe zile la rînd, o apăsare dureroasă în plexul solar. Şi nu o dată, ci de cîteva ori. Mai bine zis, în acele ore ale zilei cînd la Bucureşti ar fi trebuit să predau un articol, sau să lucrez ceva anume, conform unor angajamente. Durere pur şi simplu, nu doar o impresie. Libertatea are un revers: eşti liber să faci numai ce-ţi place, dar chiar şi un program asumat din plăcere tot opresiv devine. Probabil că mai departe, la Ircuţk, la Beijing sau la Tokyo – durerea crescînd cu pătratul distanţei – aş fi resimţit absenţele de la program ca pe nişte incizii chirurgicale în viu.

Pe Calea Călăraşi, la numărul 97, se găseşte o casă bătrînească, neîngrijită, cu ferestre mici şi pereţi foarte munciţi de trecerea timpului. Nu ştiu cît e de veche, însă felul ei de a fi, indolent şi totodată consolat, mă face să cred că e de ajuns să deschid portiţa scîlciată ca să păşesc direct în secolul al XIX-lea.

Cu toate că nici un oraş din lume n-a fost conceput cu locuri unde să se îmbrăţişeze şi să se sărute îndrăgostiţii, multe par să fi dezvoltat, în chip natural, ambianţe prielnice tandreţii. Viena, de exemplu, Parisul, cu prisosinţă. Sau Leningradul. Atmosfera sordidă a străzilor bucureştene, a celor din cartierele de blocuri mai ales, face din orice pornire tandră ceva trivial. Se petrece, însă, şi un delicat recurs al naturii: tinerii să ţină cont de trecători. Te simţi vinovat să spui: „Acolo unde-i apucă, unde le vine, unde-i

scurtcircuitează tinereţea!”.

Mă întîlnesc, uneori, cu un domn, faţă de care voi avea toată viaţa un sentiment confuz de vinovăţie ce nu suportă corecţie. Ne salutăm cordial, discutăm aparent relaxat, da' n-o să ştiu niciodată ce gîndeşte cu adevărat despre mine, întrucît gafa pe care am săvîrşit-o, în urmă cu foarte mulţi ani, nu poate fi compensată în nici un fel. Cu umor ar fi mai rău decît cu gravitate. Se găsea într-un anturaj de americance de toate stările, cărora le-am fost prezentat. Pe atunci, nu ştiam care-s obiceiurile la yankei şi m-am repezit să le sărut mîna. Din aiureală, i-am sărutat-o şi lui. Pe moment, n-am realizat că era bărbat. Gestul putea fi scuzat: nimerisem la o petrecere, lumea pe care o cunoşteam mă atrăgea, dar mă şi timora, iar bărbatul avea o faţă delicată, de adolescent, cu trăsături încă ambigue. Nu e o gafă mai mare decît stăruinţa de a lămuri pricinile unei gafe.

Ştiu să explic într-o engleză corectă, faptul că vorbesc o engleză infectă. Însă interlocutorii nu reţin fondul explicaţiei, ci doar limpezimea academică a rostirii dintîi. Şi începe nebunia: oamenii mi se adresează ca unuia cu care te poţi înţelege.

Titi, Lili, Mimi, Gigi, Lulu, Bebe, Meme, Nini şi aşa mai departe, la un revelion în care cei mai mulţi dintre invitaţi nu se cunosc şi sunt puţine motivele să se mai întîlnească. Trec anii şi memoria activează secvenţe de la festinurile pe la care ne-am perindat. Chipuri, scene, voci... Dar cine era Lili? Şi cine Titi, Gigi, Nini sau Bebe? Parcă ne-am străduit să nu lăsăm urme, să nu lăsăm nimic de ţinut minte în urmă.

Mimetism consolator: să le dai celor care întreabă, răspunsul care îi ajută să se simtă plăcut. Te întreabă: „De unde ai bani?”. Iar tu răspunzi: „De unde bani?! Am primit o mică moştenire, mi-a murit o mătuşă, o scot la capăt un timp!”. Aşadar, eşti ca ei. Eşti puţin altfel, dar nu pentru multă vreme. Apoi te

egalizezi, te întorci în popor. Ca în filmul „Miracol la Milano”, unde unul din personaje închidea un ochi, cînd întîlnea un chior. Să nu se simtă, bietul infirm, unic în nefericire.

Universul vedetei, în interviurile pe care aceasta le acordă revistelor roz: cu Andreea R. despre fotbal, sutiene, carieră, tăiţei şi bărbatul ideal. Sau: cu XY despre univers, prezervative, fitness, muzică şi hemoroizi. Vedeta – un mărginit dezinvolt, căruia îi e egal ce spune şi ce efect au voioasele sale obtuzităţi.

Cînd se termină totul? Nu cînd nu mai ai despre ce scrie, ci cînd nu găseşti nimic interesant în ce vezi, trăieşti sau afli. Subiectele vin din determinarea mentală şi afectivă. S-au dus motivele, s-a dus şi viaţa.

Cultul omului care se descurcă în mediile paupere şi ignorante: meşterul care drege orice, doar cu un

ciocan şi o mînă de cuie. Comerţul cu mobilă veche şi de casă mare e plin de vitrine, scrinuri şi, îndeosebi, de scaune cu virtuţi de colecţie şi muzeale, drese la repezeală de priceputul cartierului. Românul care rezolvă orice cu ciocanul şi cîteva cuie – o ladă de zestre din Renaştere, un dulap săsesc din secolul al XVII-lea, o masă Bidermayer – e şi perfecţionist. După ce brutalizează o vioară, lipind-o cu aracet şi desfigurîndu-i lemnul sacru cu cîteva cuişoare, în final îşi legitimează sacrilegiul şi o face „ca şi nouă”, cu un lac ieftin, de parchet. Iar poporul se minunează: „O fi el beţiv şi puturos, nea Cutare, dar ce mîini de aur are!”.

Manualul de iluzii pentru începători – încă o carte care nu s-a scris.

Editura LiterNet 2005

TUDOR OCTAVIAN – Povestiri foarte scurte. Întîmplări interesante din viaţa lui Vasile B. Caiet cu subiecte.

O blestemăţie în reclama la alcooluri: „Coniacul Mozart. Momentul divin!”. Reclamînd, azi, divinitatea şi memoria lui Mozart în negoţul cu spirtoase, ziua în care un tembel va afla relaţia dintre Beethoven şi hîrtia igienică nu e departe. Mai ales că, în plan local, mîrşăvia s-a şi săvîrşit. O fabrică de ambalaje din reciclabile şi-a desenat pe siglă Coloana Infinitului. Designerul ei are şi explicaţia: cartonul poate fi reciclat de mai multe ori. Nu chiar la infinit, dar cam pe acolo.

Minciuna circulată în mai multe publicaţii. Fiecare gazetar vine în comentariul minciunii-mamă cu propria inflamare de creier, iar cînd invenţiunea se întoarce la producător, în ediţia adăugită şi rotunjită, el n-o mai recunoaşte. Citindu-şi minciunile, aşa cum sînt preluate şi rescrise în alte publicaţii de scandal, creatorul de zvonuri zice mîndru: Uite că se confirmă! Majoritatea ştirilor din presa de larg consum sînt născociri remestecate de mai multe minţi. Cu cît mai inventive sînt persoanele care reciclează o bîrfă, cu atît mai credibilă se întoarce ea la cel care a moşit-o. Nu computerul produce realităţi virtuale, ci nevoia de senzaţional a cititorilor în viaţa cărora, tot ce se întîmplă, e banal şi chinuit.

Cele mai abjecte turnătorii s-au făcut la Partid. Să ne amintim de şedinţele în care nevestele îşi reclamau soţii că trăiesc cu altele, iar noi ridicam mîna ca să luăm cuvîntul şi să analizăm abaterea. Totuşi, delaţiunile la Organizaţia de bază şi la acele adunări de sector, de uzină, de institut de proiectare nu sînt pomenite de nimeni ca atare. Într-o astfel de plenară lărgită, cu toate imperativele eticii şi echităţii, la care au fost invitaţi să se bucure de subiect şi nemembrii, s-a scos la mezat cazul unei colege nemăritate care trăia cu un fost redactor divorţat. Nu era nimic de discutat, pentru că erau maturi şi liberi. Dar, fiindcă nevasta abandonată reclamase în cîteva rînduri la B.O.B. că împricinaţii se iubeau de fapt ilicit „dinainte”, ne-am satisfăcut erotic – cum ar zice azi un psihanalist –, pe linie de partid, o întreagă după-amiază. Cu vorba, fireşte. Dar ce perversiune! Să te strecori între burţile celor doi, cu numele tovarăşului Ce buze!

Editura LiterNet 2005

Un psihanalist vede cauza căderilor sufleteşti ale unui pacient în corecţiile pe care acesta le primea de la beţivanul de taică-său. „Da' de ce, doctore? – îl contrazice bolnavul. Că aşa era în cartier: toţi taţii îşi chelfăneau băieţii. De ce l-aş urî? Aducea leafa acasă, aveam ce mînca, era un tată bun.”

Bătrîneţea trăită cu obida omului căruia, cîndva, i-a lipsit doar un număr ca să ia cîştigul cel mare la loto. „A ieşit 55, iar eu aveam 54!” Ca şi cum la jocul întîmplării, 54 este mai aproape de 55, decît de 77 sau 11.

Calvarul supuşilor care de ziua stăpînului trebuie să-i ducă în dar, tablouri. Stăpînul e cunoscător, iar ei nişte ignoranţi. I-o fi plăcînd, nu i-o fi plăcînd? Şi dacă i-au cumpărat o tîmpenie? Îi va pedepsi, fiindcă sînt lipsiţi de gust şi de cultură? Dumnezeule, nu puteau să-i placă şi lui bijuteriile? Auru-i aur, mult să fie!

„Unde-i groapă, e şi apă!” – spune Alexandru, cînd plouă. Există, aşadar, o zicală a gropii; şi încă una, cu
variaţii: „Unde-i apă e şi groapă!”. Dar o zicală a autobuzului nu există! Cine sapă groapa altuia. Groapa a devenit concept, trenul nu. Nici chiuveta, deşi toată ziua avem treabă la ea şi se înfundă adesea. Cine-nfundă azi chiuvete, mîine pătează mocheta. Sau o relaţie rimată cu planeta, buveta, vendeta, starleta.

Opinia e ceea ce, un bun cetăţean care nu înţelege nimic şi nu se pricepe la nimic e obligatoriu să aibă, în nu contează ce chestiune, atunci cînd e întrebat, dar mai cu seamă cînd nu e. Pentru foarte mulţi oameni, aceasta e şi definiţia convingerii.

Perfidia frumoaselor care moderează emisiuni TV foarte populare: se însoţesc cu tot felul de urîte

Editura LiterNet 2005

obraznice, obeze, insolente. Aşa se explică nenumăratele apariţii ale unor actriţe grase şi proaste, care, eşuînd în teatru, fac locotenenţă pe lîngă cîteva alintate arătoase.

Cînd se bat doi deputaţi, nu e caftea1ă, ci incident. Un consilier, vrînd să spună că preşedintele e un om ca toţi oamenii, conchide: „Păi, ce, nu mănîncă, nu doarme, nu micţionează şi el ca fiecare?”.

„Probă de microfon, spuneţi cîteva cuvinte!”. Iar intervievatul zice: „Unu, doi, trei...” I se cere să vorbească ceva mai mult şi intervievatul spune: „Opt, nouă, zece...”. „Încercaţi o frază, o idee, ca să vedem cum stăm cu sunetul!” îi cere regizorul de platou. O frază mai lungă, un gînd inteligent, ceva de ţinut minte? Sigur, se poate: „Unsprezece, doisprezece, treisprezece...”

Oameni stresaţi, complet lipsiţi de simţul umorului. Fiică-mea îşi parchează maşina pe platoul din faţa magazinului Cora, dar nu memorează-n jur şi un reper, ca să ştie de unde s-o ia la plecare. E noapte, în faţă e un infern cu sute de maşini şi, fiindcă n-avem de ales şi trebuie să le luăm la rînd pe toate, ca s-o găsim pe-a noastră, mă adresez cîtorva cetăţeni care-şi orînduiesc cumpărăturile în portbagaje: „Nu ştiţi cumva unde şi-a pus fiică-mea maşina?”. Oamenii par să realizeze cumva întrebarea, dar pentru că n-au umor, se enervează şi mă sfătuiesc să mă caut la un doctor. Deşi ar fi posibil şi un răspuns relaxat, ca de pildă: „Pe aici, pe undeva.”

O doamnă, mare iubitoare de animale, ţine în apartament o capră. Uneori, îndeosebi seara şi-n zilele mohorîte, cînd toată lumea stă acasă, o scoate la plimbare în spatele blocului. Cînd văd capra, cîinii vagabonzi înnebunesc. Hărmălaia îi scoate la ferestre pe cîţiva cetăţeni. „Vino să vezi, le spun ei nevestelor, doamna care plimbă o capră.” Femeile sînt neîncrezătoare, dar nu vin să vadă capra. Totuşi, în bloc nu se discută pînă tîrziu decît despre capră. „E iubitoare de animale!”, zic unii. „Bine, bine, spun

femeile, dar să iubeşti o capră?”.

Un maniac al fotbalului, care-şi pune casete video cu goluri celebre, aşa cum unii, cînd vor să-şi procure o plăcere rafinată în singurătate, văd pe casete simfoniile lui Beethoven dirijate de Karajan.

Diferenţa dintre comanda energică şi zbieretul grobian se pierde în armată. Şi se pierde din două motive. Întîi, fiindcă e posibil. Iar în al doilea rînd, pentru că, pînă şi în cel mai timid individ, există o nevoie îndelung reprimată de a se manifesta neuman, de a elibera din el o toxină sufletească.

Familiile care le permit unor firme să le înjumătăţească lumina din apartamente cu reclamele acelea gigantice din pînză cauciucată, semitransparentă o fac, s-ar spune, pentru bani. E ca şi cum şi-ar vinde jumătate din privire. Sărăcia însă nu justifică în total acest straniu contract cu infirmitatea. Mai toate blocurile înfăşurate în giulgiurile comerciale sînt în centru şi-s locuite de persoane cu posibilităţi. Oare ce-i face pe nişte oameni, care altfel ştiu să-şi proclame ferm, condiţia de cugete libere, să consimtă la un amurg fără capăt, semănînd bine cu recluziunea, cu neantul? În parte, fiecare e contra situaţiei, dar a cedat, întrucît l-au forţat ceilalţi. Dar ceilalţi sînt şi ei o mulţime de „fiecare în parte”. Ce-i de înţeles aici?

Cum să te hotărăşti la iaurtul „care ţi se potriveşte” – formula am auzit-o în Canada – cînd trebuie să alegi din cîteva sute de sortimente? Abundenţa e un stres. Mulţi dintre noi nu sîntem făcuţi pentru a decide rapid, nici măcar în faţa unui galantar cu iaurturi. Dovadă, şi cazul unei femei pe care soţul o aştepta în maşină, să-şi ia un borcan de iaurt dintr-un magazin modest, iar ea întîrzia. Cînd soţul, intrigat că trecuseră minute bune şi nevastă-sa nu apărea, a urmat-o în magazin, a văzut-o stînd descumpănită, cu singurele două feluri de iaurt în faţă şi pe negustor privind-o prostit, ca unul care văzuse multe la viaţa lui, dar nu şi o clientă care se întreabă de sfert de ceas: „Să-l iau pe ăsta? Ba nu, o să-l iau pe ăsta! Deşi,

tot la ăsta parcă m-aş opri!...”. Se poate şi aşa, să stai la îndoială, cu două iaurturi înainte, ca la o răscruce de drumuri care duc unul spre fericire, celălalt spre necaz. Iar în preajmă, nici un indicator, nimic ca să te ajute să alegi.

Bărbaţii, care se consolează cu ironie de refluxul sexualităţii, sînt simpatici, deoarece, în sine, ironia e o soluţie de moment tot atît de plăcută ca şi sexul. N-am auzit însă, nici o femeie comentîndu-şi cu detaşare, cu veselă resemnare, împuţinarea chemării erotice. Doar o dată, o ţaţă voioasă prin naştere, într-un anturaj de bărbaţi. A făcut-o însă atît de vulgar, de masculin, încît am rămas cu întrebarea: nu cumva, ironia e o soluţie numai pentru bărbaţi?

Oamenii care vin la ziare să-şi caute dreptatea şi, cel mai adesea, să-şi povestească împilările la public, sînt mînaţi de acelaşi impuls care-i duce la popă, la spovedanie. Numai că presa şi televiziunea conferă tainei lor o aură de legitimitate. Unii merg la popă fiindcă simt nevoia să urce la tribună.

Individul singur la stop e blocat de culoarea roşie, dar mulţimea e aţîţată să forţeze interdicţia. Întotdeauna există în mulţime persoane care profită de anonimat ca să-şi satisfacă negativul, asocialul din ei. Graniţa dintre grup şi hoardă e foarte subţire.

Filozofie de neamţ: vremea nu e rea, oamenii nu se îmbracă bine.

O vecină scăpătată şi ieşită la cerşit se explică: „Doar n-am ajuns chiar aşa de rău ca să mă bag femeie de serviciu!”. La noi, la români, o mulţime de munci, practicate curent în toată lumea, sînt sub demnitatea cerşitului.

Editura LiterNet 2005

TUDOR OCTAVIAN – Povestiri foarte scurte. Întîmplări interesante din viaţa lui Vasile B. Caiet cu subiecte.

Despre cîţiva oameni de aceeaşi vîrstă cu mine, am crezut dintotdeauna că sînt mult mai bătrîni. La unul din ei mă uit, de cîte ori îl întîlnesc, ca la relicva vie dintr-un alt timp, iar el îmi spune ca şi cum e pe cale să cîştige o competiţie: „Ştii, sînt mai tînăr ca tine cu patru ani”.

„**Săracu’ tata –** îşi plînge părintele, fiica unui artist ieşean, mort de ciroză la şaizeci de ani –, din cauza ficatului nu mai putea să bea!”

Un plicticos insistă să-şi noteze numărul meu de telefon de acasă, ca să-mi ceară detaliat, nu ştiu ce serviciu neplătit. Fiindcă mi-e ruşine de mine să i-l dau greşit, îl spun cu jumătate de gură, sperînd să-l înţeleagă greşit.

La tîrg, o femeie necăjită, cu un aer resemnat de om care n-a mîncat de cîteva zile şi nici nu nădăjduieşte să o facă în curînd, vinde o supieră. Între vechiturile de pe tarabă, supiera atrage atenţia, deoarece e intactă. Nu numai că nu-i ciobită, dar e evident neîntrebuinţată. „E normal, spune un domn, cu care contemplu un timp obiectul. A primit-o cu tot serviciul de masă, la nuntă, dar în familia ei nu s-a mîncat niciodată din supieră, ci direct din oală. Bărbatu-său, cînd era beat, arunca după copii cu farfuriile şi cu cănile.” În milioane de gospodării, din milioanele de servicii de faianţă sau porţelan primite cadou sau cumpărate cu ocazia măritişului, se mai păstrează doar supierele. Mii şi mii de supiere, în care nu s-a servit niciodată supa.

Într-o noapte, pe la patru, m-am trezit lucid, ca şi cum nici n-aş fi dormit. Şi fiindcă mi-am dat seama că nu voi aţipi prea curînd, am deschis televizorul. Pe toate canalele, nişte tinere vesele şi robuste, precum şi nişte bărbaţi musculoşi, la vîrsta cînd pectoralii fac o impresie mai robustă decît inteligenţa, prezentau maşinării de întărit muşchii abdominali. Iată, pînă unde merge straniul din viaţa noastră: nu mi

Editura LiterNet 2005

se părea nefiresc, că toate canalele TV făceau la ora aceea reclamă la aparate de lucrat musculatura, ci doar că se nimeriseră, la acelaşi ceas din noapte, numai promoţii de întărit abdominalii. Şi ce ciudate îmi păreau, cu doar cîţiva ani în urmă, zorile cînd, pe la patru-cinci, toate Televiziunile transmiteau – după obişnuitele film „pentru adulţi” – recitaluri de poezie, cvartete şi dezbateri culturale!

Soţia mea, care obişnuieşte să dea bani la cerşetori, spune că nici unul nu zice „Mulţumesc!” ori „Bogdaproste!”. Toţi se uită în palmă, să vadă cît li s-a dat.

„Da’ ce, mă, tu ai mintea mea?!”, i-o retează un om cu stare, unui amic scăpătat, care incriminează inechitatea socială, drept cauză a neputinţei sale de a-şi croi un rost în viaţă. „Da' ce, mă, sîntem egali şi la cap?” E pentru prima oară cînd aflu un intelect care îndrăzneşte să-şi proclame, atît de clar şi de ferm, întîietatea şi puterea. Iar scena e dramatică, întrucît se găsesc faţă în faţă doi foşti prieteni, în existenţele cărora inteligenţa a făcut, în sfîrşit, diferenţa.

Toţi autorii de cugetări şi paradoxuri se simt obligaţi să exprime gîndiri provocatoare despre femei. O îndeletnicire marcată şi ea de un paradox, deoarece, deşi sînt adevărate prin referire la toate femeile, cugetările „în general”, sînt greşite faţă de fiecare femeie în parte.

Într-o zi, lui Ceauşescu nu i-a plăcut faţada blocului unde locuiam. Şi cu toate că-mi cumpărasem apartamentul şi mă numeam proprietar, a trebuit să plătesc din greu o revopsire şi o împopoţonare cu motive populare a faţadei, fiindcă aşa i s-a năzărit dobitocului. Astăzi, cînd povestesc incidentul, nimeni nu reţine abuzul. Chiar şi persoanele care au avut de suferit ilegalităţi asemănătoare, vor să ştie dacă măcar a ieşit o faţadă mai frumoasă. Simţind pe loc viciul întrebării, unii o ameliorează din mers: „Că tare urîte mai sînt blocurile astea!”.

Editura LiterNet 2005

Poliţiştii comunali – tineri obezi care au luat locul unor vîrstnici obezi. Cînd unul e slab, înseamnă că are o problemă cu glanda, nu cu îmbuibarea.

Foloasele unui eşec: lucrez de mai mulţi ani la o carte şi, pe măsură ce-i descopăr cărţii resursele şi importanţa, înţeleg că nu va avea cititori, întrucît cititorii ar trebui să muncească la fel de mult, ca să devenim compatibili la sens şi la ţel. Odată începute, multe cărţi conduc la aceeaşi desluşire, că e inutil să le termini. În discuţie mai rămîne un singur motiv: plăcerea scrisului. Motivul, de altfel, care duce pînă la capăt şi munca la cărţile indiscutabil utile.

Îi spun unui alcoolic care cerşeşte, că nu pot să-i dau nici un ban, pentru că sînt zgîrcit. Dar el insistă să mă explic. „Aşa m-am născut!”, îi zic. Omul dă din cap în semn că înţelege: există şi infirmităţi mai mari ca a lui.

La o şcolire egală, femeile au slujbe mai bine plătite ca ale bărbaţilor. Un tînăr, îndrăgostit de directoarea unei firme care vinde computere, îşi scuză timiditatea într-un chip pe care şi alţi absolvenţi ASE, cu slujbe proaste, l-ar aproba: „Cum să-i vorbesc, dom'le ? Am şase milioane pe lună, iar ea vreo şapte sute de dolari! Ce să discutăm?”.

Sloganul de la intrarea unui magazin cu de toate insistă pe „Avantajul de a fi client”. Dar şi negustorii, tot nişte clienţi sînt. Omenirea toată se compune numai din clienţi. Vrea să spună, oare, reclama că omul care cumpără şi plăteşte e deasupra celui care vinde, îi ia banii şi se îmbogăţeşte? Creatorii de sloganuri publicitare sînt, la rîndu-le, clienţii unor firme. De cîte ori dau de o absurditate, mă întorc la proverbul chinez care spune: cel mai greu şi mai greu e să cauţi o pisică neagră într-o cameră întunecoasă, mai ales cînd înăuntru nu se găseşte nici o pisică.

Editura LiterNet 2005

Dorel de la Popeşti, Jean de la Craiova, Adi de la Vîlcea, Ştefan de la Bărbuleşti, Viorel de la Constanţa. Nume de lăutari care se revendică dintr-un tîrg, cu particula franţuzească a nobleţii. Te gîndeşti la Vicontele de Bragelona şi la Contele de Monte Cristo. Avantajul de a fi ţigan.

Gradele de comparaţie ale unor adjective sînt diferite de cele din cartea de gramatică. Cel mai liber, foarte liber – nu merge! Dar: oarecum liber, întrucîtva liber, ceva mai liber uite că merge. Gramatica evoluează mai încet ca ideea de libertate. În 1990, pe un zid, scria că românii au devenit „puţin mai liberi”.

În Televiziune, o doamnă însărcinată nu ştie ce să facă: să plece să nască sau să rămînă să-şi termine emisiunea? Principiul vaselor comunicante în meseriile de competiţie: cum laşi locul liber, cum ţi-l ocupă altul.

În atelierul unui pictor, îl cunosc pe securistul care-l avea în custodie înainte de '90, laolaltă cu zecile de ateliere din clădire. „Ştii – spune artistul –, uite-aşa cum îl vezi, avea sarcină să mă spioneze. Dar s-a îndrăgostit de pictura mea.” Iar securistul, îndrăgostit de pictură, confirmă dînd din cap cu un soi de sfiiciune de domnişoară care tocmai şi-a pierdut virginitatea şi are nevoie de confirmări cum că, ce a făcut ea, e de bine. „E şi colecţionar!”, zice pictorul, cu condescendenţa prietenoasă cuvenită unui şcolar care tocmai a luat un premiu cu coroniţă. Iar securistul, căzut în limbă după artişti, se înroşeşte şi dă din mînă a modestie. Omul ştie bine ce-i acela un colecţionar veritabil că doar a avut cîţiva în supraveghere.

Nu ştiu cum arată o mimoză. Ştiu că e o floare cu virtuţi de metaforă. Deoarece femeile delicate sînt comparate cu mimoza, cred că pot să-mi imaginez cum e planta. Metafora, deşi are meritele ei, nu m-a făcut niciodată fericit. Totuşi, ştiu unde se găseşte strada Mimozei. Pe lîngă gara Bucureşti Triaj. I-am citit

Editura LiterNet 2005

numele, călătorind cu un tren personal, care se tîra pe ruta Fierbinţi. O uliţă mărginaşă, inundată de gunoaie şi de toată silnicia cartierului de favele.

Comerţul turcesc – clientul e tratat ca o muscă leneşă şi indecisă, care se agită inutil între mai multe plase de păianjen. Asta şi spune privirea binevoitor ironică a otomanului: „De ce să amîni? La mine sau la altul e la fel. Hai, scoate banii!”.

Cazul atît de frecvent al omului care umblă pe la autorităţi ca să-şi spună păsul, dar nu se pricepe să-l prezinte scurt şi explicit. Cînd e ascultat, vrea să i se ştie întreaga viaţă. Te simţi vinovat, nu pentru că n-ar exista soluţii. Ele există, numai că bietul om nu ştie ce-i de făcut cu soluţiile. Tot ce înţelege pe moment, îl duce la un prag unde înţelege nu mai puţin ca la început. Îi spui: „Scrie o cerere şi-ţi rezolvăm problema!”. Or, pentru el, întocmirea cererii e o treabă la fel de anevoioasă ca însăşi rezolvarea necazului.

Un tablou de Băncilă se intitulează „Sentinelă dormind”. Şi chiar asta înfăţişează: o cătană nătîngă care moţăie-n post. Dar ce interpretări duios-socialiste i s-au dat imaginii! Cum că ar fi fost parabola claselor exploatate în circumstanţele unor corvezi dezumanizante regimului militar burghezo-moşieresc. Greu de aflat oameni mai fără ruşine ca istoricii şi esteticienii vremurilor de dictatură.

Revin, după trei ani, în cafeneaua italianului din New York, unde mi-a plăcut să cred că am băut, într-un moment de graţie, cea mai bună cafea din viaţă. Însă, cafeaua pe care o comand nu mai e cea de odinioară. „De cît timp n-ai mai trecut pe aici?”, mă întreabă patronul. „De trei ani!”, răspund. „Cafeaua e la fel – spune el –, dar tu eşti altul!”.

Editura LiterNet 2005

Am cunoscut, la Haga, o familie al cărei nume îmi impunea prin aplomb şi printr-un soi de vibrare ce-mi părea tipic olandeză. Şi fiindcă doamna era româncă, găseam combinaţia foarte şic. Pînă ce am aflat că, în traducere, numele de localnic al doamnei ar fi fost Ileana Mormînt.

La finele unui articol despre informatorii ce slujeau Securitatea, am rămas cu o sîcîitoare senzaţie de neîmplinire. Mi-am dat seama că în tot ce s-a scris despre informatori, s-a pierdut mereu din vedere a doua jumătate a ecuaţiei: cei care colectau informaţiile.

Într-o toaletă pentru inteligenţie, stă scris că „Folosirea fără discernămînt a WC-ului se pedepseşte cu amendă”. Oare ce-o fi însemnînd discernămîntul în materie de WC-uri colective?

Un foarte popular „Car cu boi” de Grigorescu e, în fapt, un „Car cu vaci”. Dac-ar fi botezat astfel, probabil, că mulţi ar avea impresia unei desacralizări. În plus, atîtea comentarii lirice despre „boulenii care tulbură agale colbul uliţei” ar trebui revizuite. „Vacile care tulbură agale praful” sună ca dracu'!

Deşi multe profesiuni de bărbaţi sînt practicate frecvent şi de femei, femininul acestora e o barbarie: romancieriţă, chirurgiţă, sticlăriţă. Un domn găseşte că femininul de la contemporan ar trebui să fie contemporancă. Nici stomatoloagă nu impresionează prin melos. Ca să nu mai zic de poetesă ori dramaturgă.

În parc, un puşti nu mă lasă să citesc ziarul. Are un pistol de plastic şi mă zgîndăreşte de mai multe ori ţipînd: „Pac-Pac!”. Îi dau una la fund, iar obrăznicia sa urlă, fiindcă aşa l-a crescut mă-sa: răzgîiat. Femeia vrea să ştie cu ce drept îl bat pe copilul ei?! „Cînd cineva face de mic „Pac-Pac” – îi spun –, trebuie

Editura LiterNet 2005

învăţat cu ideea că şi cel pe care-l ameninţă poate să-i facă „Pac-Pac”. Ba chiar „Pac-Pac-Pac-Pac-Pac”! Iar unde-i „Pac-Pac!”, e şi durere!”.

Sculptorul N. îmi spune că un confrate a primit o căruţă de bani pentru o amărîtă de statuetă de ipsos. Cam zece mii de dolari. E normal să mă mir. „Nici un om întreg la minte nu dă zece mii de dolari pe o figurină de ipsos!”. „Păi – zice el –, ăsta-i tariful în toată lumea. La ipsos însă, se plăteşte numai cu dolari falşi.”

Domnul X povesteşte ceva şi simte că s-a abătut de la subiect. Domnul X e profesor la o academie de film. Domnul X se corectează zicînd: „Dar asta-i din alt film!”.

Plec de la Tîrgul de carte, cu un ceas înaintea închiderii şi, pe drum, mă întîlnesc cu o fostă colegă de redacţie, care aproape că aleargă să prindă ultima lui respiraţie şi să-şi cumpere nu ştiu ce volum de Pandrea. Fiindcă e o persoană foarte bine crescută, pierde cu mine un minut, ca să mă întrebe, scurt şi precipitat, dacă mă simt bine. Îi răspund că mă simt bine. „Dar soţia, ce face, e bine?”. Îi spun că şi soţia e bine. „Şi fetele tale, sînt bine?”. Îi zic că şi ele sînt bine. Ar mai fi soacră-mea, de care fosta colegă îşi aduce aminte şi se interesează dacă şi ea e bine. „E bine şi soacră-mea!”. „Atunci, înseamnă că toate sînt bune!”, mai zice ea şi dă să plece. „Hei, o strig. Ai uitat ceva!”. Fosta colegă se opreşte şi se miră: „Ce-am uitat?”. „Căţeii, îi spun. N-ai întrebat de căţei!”. „Ce-i cu ei?”. „Nimic. Şi ei sînt bine!”.

La un raion de mărunţişuri, dintr-un magazin cu de toate, se vînd şi două plăcuţe de plastic, de agăţat pe uşile toaletelor pentru domni şi doamne. Silueta femeii e conturată convenţional, dar autorul care a conceput sigla pentru bărbaţi, a închipuit, destul de stîngaci, un cap de mafiot cu pălărie şi ochelari negri de şmecher.

Editura LiterNet 2005

Soartă tristă de artist! Să eşuezi ca designer de însemne pentru uşi de veceuri publice, cînd ai fi putut să te realizezi pe deplin, ca autor de desene porcoase, pe pereţii dinăuntru!

Cu vreo douăzeci de ani în urmă, un medic în etate dobîndise brusc faima de vindecător, care-şi verificase o metodă de regenerare completă a organismului, prin frecarea îndelungată a articulaţiilor şi a zonelor periferice pe propriul trup, obosit şi împuţinat. Spre deosebire de vracii care îi prosteau pe naivi şi pe disperaţi, cu reţete miraculoase şi le luau banii, doctorul îşi promova complexul de frecţii prin reviste, gratis. Fiindcă profesase o viaţă prin spitale şi policlinici, iar frămîntatul de sine nu avea cum să facă rău nimănui, ritualul căpătase oarecare credit şi la confraţi. Un frecat total, cu garanţii de succes, dura, dacă-l luai în serios pe bătrînelul jovial şi gata să-ţi explice în detaliu întreg programul său de mursicări şi automasaje, cam paisprezece ore. Într-o zi, am socotit cu adunări, scăderi, înmulţiri şi împărţiri, tot ce făcuse omul în cele două decenii, în care, conform spuselor sale, se întorsese din moarte datorită laborioasei metode. Două cincimi din timp se masase, alte două dormise – pentru că exerciţiul ducea la un somn lung şi temeinic – şi, în cincimea liberă, îi învăţase şi pe alţii să-şi piseze mărunt carnea şi oasele mici şi să doarmă.

Prin anii '50, un învăţător cu talent la sculptură s-a gîndit să clădească un Stalin din chirpici. Pe vremea aceea, ziarele publicau tot felul de ştiri despre pictorii din Cazahstan, care-i făceau portretul lui Stalin cu boabe de grîu, minerii din Dombas care îi tăiau chipul în straturi de cărbune şi bijutierii din Moscova care îi gravau profilul, plus cîteva pagini din „Opere”, pe un bob de orez. Învăţătorul şi-a pus copiii să-i facă, din lut şi paie, mulţi, mulţi chirpici, apoi a clădit statuia, aşa cum clădeşti o piramidă. Artistul n-a putut să se bucure de succesul creaţiei sale. Zăcea în spital cu o pneumonie. Deşi, dacă pricina bolii trebuia să aibă şi un nume, ea ar fi fost să se cheme „pneumonie de Stalin”. Omul năduşise muncind. Era permanent transpirat şi, cum spune şi anecdota, lutul rece, glonţul rece – gata pneumonia! A stat în spital pînă în primăvara anului următor. Învăţătorul a ieşit din spital, după un martie ploios, care anunţa un an agricol

Editura LiterNet 2005

bun. Primul drum nu l-a făcut la nevastă-sa, ci la creaţia lui. Ploile şi apoi soarele îi desăvîrşiseră opera: Stalin dăduse în floare!

Cînd e mîhnit şi derutat, fiindcă unii oameni la care ţine, fac lucruri inexplicabile şi strică astfel prietenii vechi, S. evocă o perioadă critică din copilăria lui. La naştere, S. fusese un prunc firav, cu puţine şanse de a supravieţui. Maică-sa nu a urmat regulile cartierului – Dacă are zile, o trăi! – şi l-a dus la toţi doctorii. Poate că S. a trăit, fiindcă a avut zile. Dar e sigur că şi medicamentele l-au ajutat. Oricum, toată strada ştia cît se zbătuse şi cît cheltuise mama lui, cu medicii şi doctoriile. Faptul că venise pe lume şi că trăia, deşi se spunea că n-avea cum s-o ducă mult, îi făcea pe vecini şi pe cunoscuţi să se poarte cu el aşa cum te porţi cu unul care se pune contra bunului-simţ. De ce, adică, să ajungă el premiant, cînd se ştia că fusese un copil crescut cu medicamente?! De ce lua locul altora, dacă tot avea zilele măsurate? Ideea, în cartier, era că medicamentele sînt o soluţie, însă una necinstită. Cînd toţi lăsau soarta să hotărască, mama, care apela la doctori, trebuia repudiată, fiindcă nu ţinea orînduiala. „Ştiam noi că e ceva în neregulă – păreau să spună vecinii –, ştiam noi că ascunde un secret: ce să-i faci, copil crescut cu medicamente! Nu ca noi, cei ajunşi la maturitate cinstit, fără doctori şi şcoală, fără telefon şi săpun, fără respectul pentru cuvîntul dat. Noi, cei care am trăit la întîmplare şi uite că n-am murit! Ştiam noi că e unul din ăia, care au trădat cartierul făcîndu-şi o casă mai bună ca a noastră, pe o stradă unde să nu-l ştie nimeni că e copilul ăla cuminte şi firav, crescut cu medicamente!”.

Timp de cinci zile, cît a ţinut Tîrgul de carte, de dimineaţă şi pînă la închidere, o domnişoară diafană şi tăcută a trecut pe la o mulţime de standuri, unde, stînd în picioare sau pe un scaun, a deschis tot felul de cărţi şi a citit şi a tot citit, cufundată cu totul în ele, absentă la forfota din jur, întocmai flămîndului nimerit la un ultim mare ospăţ. La ospăţul, după care urmează o foame şi mai lungă. Domnişoara a citit neîntrerupt – şi aparent la întîmplare – vreme de cinci zile, enervîndu-i pe unii, fiindcă le stînjenea cumpărătorii, intrigîndu-i pe cîţiva şi lăsîndu-i indiferenţi pe cei mai mulţi. Paradoxul tîrgului de carte e că

în el nimeni nu citeşte. Cititorul, care nu-i şi un cumpărător, e o parabolă umblătoare – dacă e unic; o situaţie interesantă – dacă devine procent, şi o nenorocire – cînd ajunge fenomen. Domnişoara care a venit la tîrg ca la o bibliotecă, avînd acces direct la raft, aşa mică şi nebăgată în seamă cum era ea, putea fi şi subiect de nuvelă. Urmărind-o, m-am gîndit că unii au darul cititului, cam în felul în care alţii au darul băutului.

Am văzut, într-un magazin de antichităţi, o străveche oliţă de noapte, din porţelan, pictată cu scene galante. Clienţii de toată mîna ai locului, de îndată ce dădeau cu ochii de oliţă, rămîneau ca hipnotizaţi. Iar dacă veniseră însoţiţi, ori negustorul se arăta dispus la dialog, conversau, cu ironiile cuvenite subiectului, respectiv graţioasei relaţii artistice dintre sublim şi oliţă. Motivul era vădit: înainte de a fi o funcţie, piesa era o minunăţie de porţelan pictat. Singurul regret, care răzbătea din simpozioanele acelea ad-hoc, era că se consuma multă materie cenuşie faţă cu un lucru despre care mai degrabă nu se vorbeşte. E greu să scrii cuviincios despre un subiect atît de delicat. Mai ales că subiectul nu-i oliţa de porţelan, ci arta porţelanului. E şi mai greu după ce ai avut prilejul să consulţi cataloagele unor licitaţii pariziene, cu vechi obiecte de toaletă şi ai descoperit că există colecţionari care dau mii de dolari pe lucruri despre care cei mai mulţi dintre noi avem doar păreri, nu şi argumente. În fond, nici nu-i vorba de funcţia oliţei de noapte, ci de cele două secole care au trecut de cînd a fost fabricată. Cu timpul, între istoria mică, a tot ce-l înconjoară pe om şi, cea mare, a regilor şi a războaielor, nu mai există graniţe, ci doar deosebiri de opinie.

Cînd nu-mi aduc aminte dacă o zicere bună îmi aparţine sau am citit-o undeva – ca de pildă panseul că numai ce poate fi povestit, a fost trăit –, le-o atribui chinezilor. Atît de vechi şi de multe-s deşteptăciunile Orientului îndepărtat, că ori îi furi una ori îi adaugi una, nu se supără nimeni. Mai mult, poţi să scrii orice prostie, dar dacă precizezi că e a lui Confucius, lumea o ia de mare înţelepciune. Într-o zi, mi-a venit să zic: cînd ieşi din casă, încuie uşa! „Cine a spus-o, bre?” – m-a întrebat un vecin, care chiar asta făcea, ieşea din casă şi încuia uşa. I-am răspuns, că un chinez de acum trei mii de ani, pe nume Big Ben. „Deştept tip!” – a exclamat vecinul.